

ARBEIDERNES FAGLIGE
LANDSORGANISATION

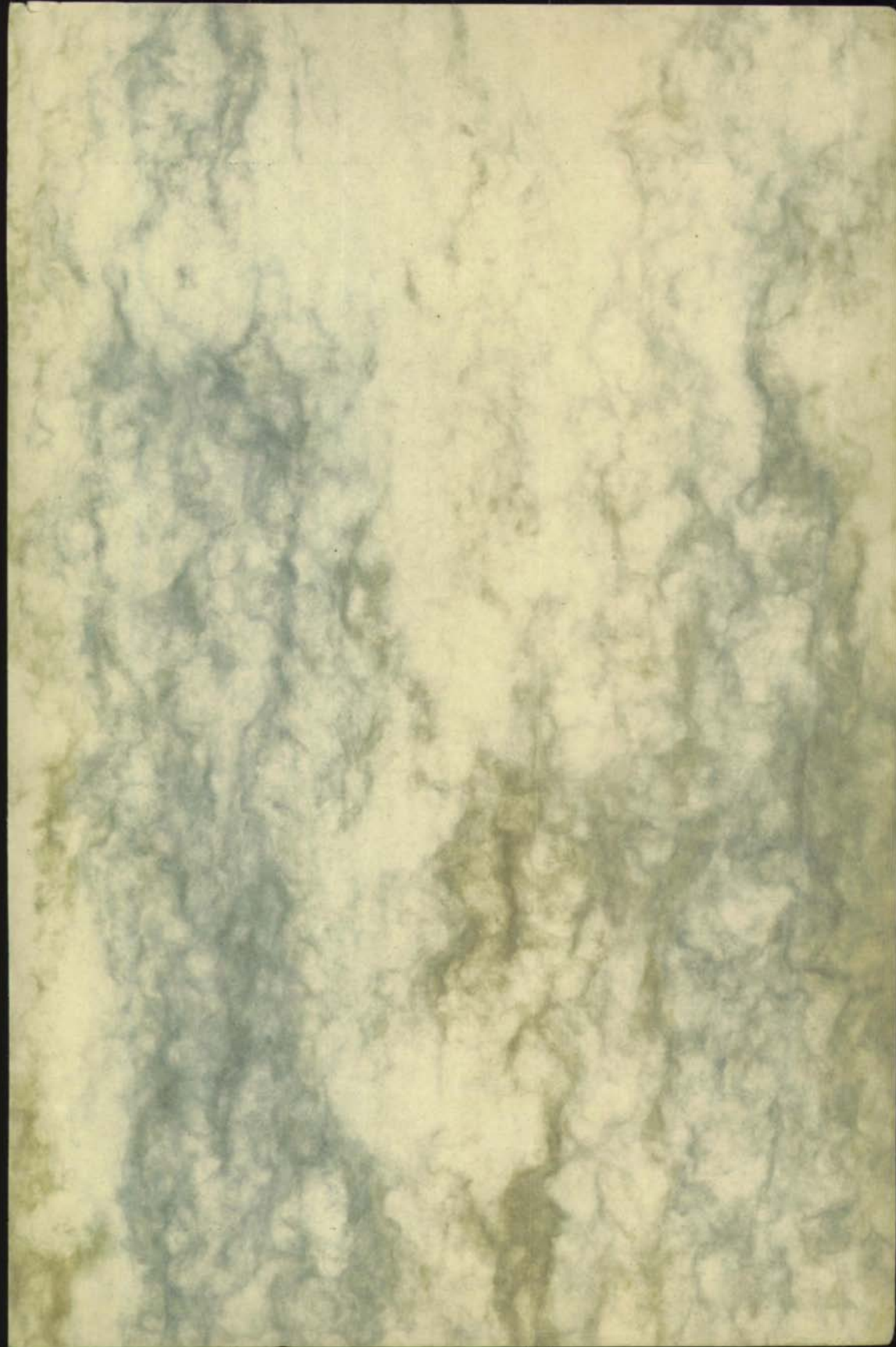
EKSTRAORDINÆR KONGRES 1917

DAGSORDEN OG
PROTOKOL

REFERATET UTARBEIDET AV
OLAV KRINGEN OG OSCAR PEDERSEN

KRISTIANIA 1917 .:. TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

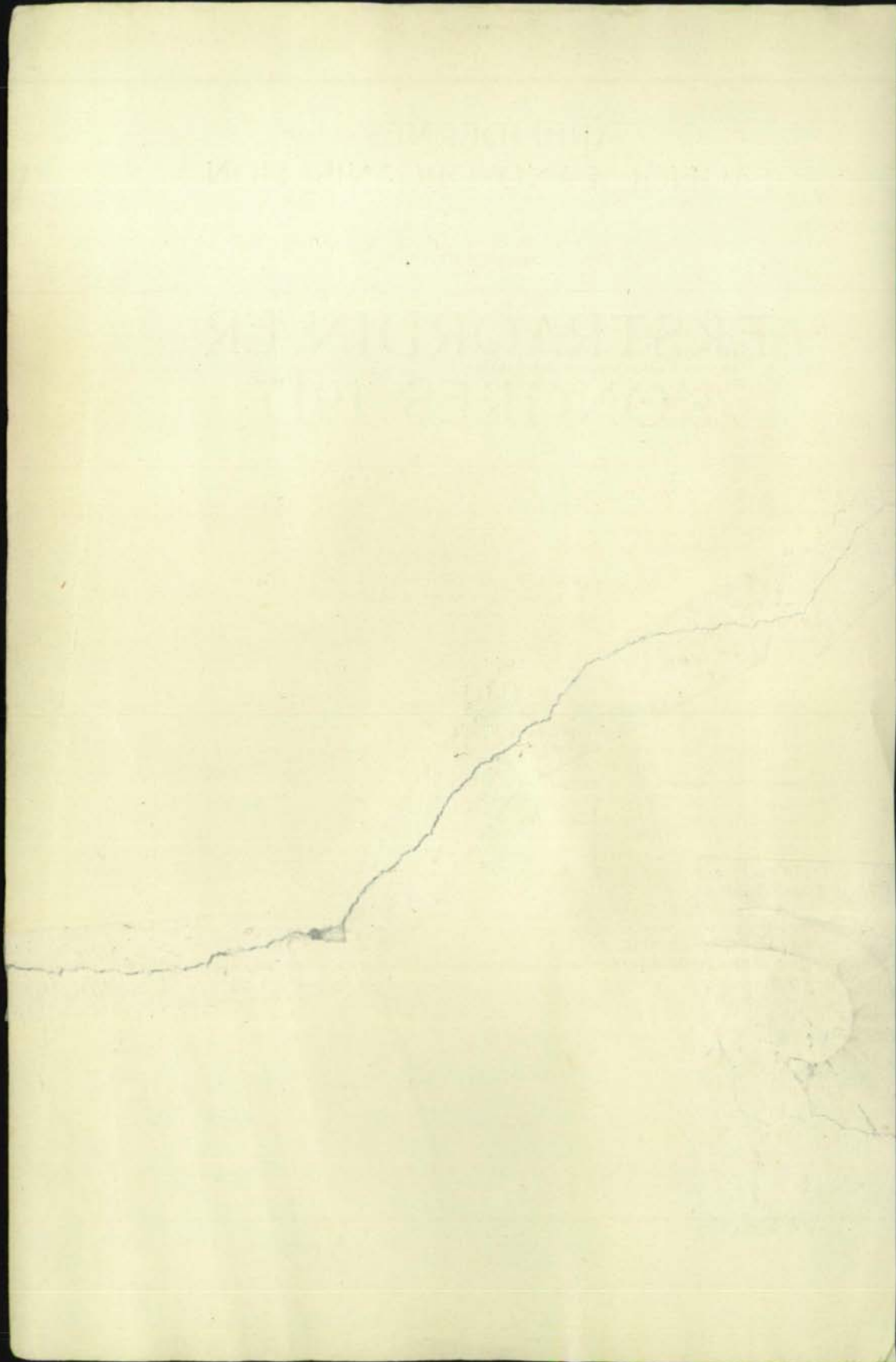
ARBEIDERNES
FAGLIGE LANDSORGANISATION

EKSTRAORDINÆR
KONGRES 1917

DAGSORDEN OG PROTOKOL

REFERATET UTARBEIDET AV
OLAV KRINGEN OG OSCAR PEDERSEN

Sakregister.

Side

Dagsorden og forslag med motiver:

1. Dyrtidens bekjæmpelse	1
2. Organisationsformer og taktik	5
3. Faglige efterretningskontorer	10
4. Voldgiftsloven	10, 131
5. Militærstreiken	11
Kongressens aapning	12
Kongressens konstituering	27
Fuldmagterne	36
Dagsorden og forretningsorden	38
Kongressens funktionærer	44
Dyrtidens bekjæmpelse	130
<i>Organisationsformer og taktik</i>	132
Kampmidlerne	132
Organisationsformerne	133
Frengangslinjerne	141
Lovforandringer, kontingenten	141
Lovforandringer	153
Organisationsformer	157
Kampmidlerne	158
Selvhjælpskasserne	164
Lokale samorganisationer	165
Direkte optagelse av lokale samorganisationer	171
Danmarks og Tysklænds repræsentanter tar avsked	171
Lovforandringer, kongressen	171
Repræsentantskapet	182
Sekretariatets medlemmers stemmeret paa kongressen	190
Godkjendelse og ledelse av konflikter	216
De nye loves ikrafttræden	216
Faglige oplysningskontorer	216
Fagorganisationen og voldgiftsloven	219
Militærstreiken	216
Love for samorganisationerne	216
Næste ordinære kongres	216
Kongressens avslutning	219
Kongressens beslutninger	219

1

1

1

1

Taleregister.

Aarøe, P.	10, 107, 139.
Arnevig, Alb. Nic.	76, 149, 179.
Aamodt, Arnt	132, 136, 144, 166, 181.
Andersen, J.	137, 186.
Andersen, Ingv.	138, 213.
Antonsen, Alb.	148.
Andersen, Anthon.	157.
Buen, A.	23, 58, 209.
Bratvold, A.	25, 82, 131, 133, 135, 137, 154, 155, 159, 160, 190.
Bay, Adolf	101, 148, 161.
Birkeland, Anders	150.
Bø, Julius.	204.
Dullum, A.	27, 57, 58, 58, 100.
Ericksen, Hans	26, 137.
Eliassen, G.	134, 135.
Eggen, Nicolai	178, 209.
Fredsti, M.	58, 146, 181.
Flateby, H.	138.
Flaatten, Fr.	179.
Gundersen, A. E.	86, 131, 135, 148, 153, 154, 159, 161, 168, 175, 181.
Gulbrandsen, Gerhard	122.
Hansen, Rich.	24, 66, 137, 181.
Høglund, Hans	26, 83, 132, 176.
Humblebræk, L.	99, 204, 205, 214
Havre, Herman.	137, 145, 174.
Hansen, Haakon	100, 137, 149.
Hanemyr	138.
Halvorsen, Th.	148.
Hansen, Wilhelm	178.
Hansen, Alf.	180.
Jønsson, Halvdan.	83, 178, 208.
Johnson, H.	91.
Jønsson, I. P.	97, 145.
Johansen, Oscar	118, 150, 181.
Johansen, Alb.	162, 179.
Knudsen, Chr. H.	4, 24, 80, 131, 206, 216.
Knudsen, A.	11, 57, 58, 61, 116, 138, 149, 166, 168, 182.
Kalvaa, A.	26, 111, 113, 130, 131, 132, 207, 214.
Kristensen, Kr.	137.
Lian, Ole O.	1, 5, 12, 21, 24, 27, 27, 57, 58, 88, 123, 130, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 135, 142, 147, 151, 151, 153, 158, 159, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 171, 172, 181, 182, 188, 188, 190, 190, 213, 216, 216, 217.
Lindqvist, H.	2, 169.
Lang, Henrik	74, 132, 149, 155.
Liengen, Martin.	96, 134, 149, 149.
Larsen, Leonard	121.
Madsen, C. F.	4, 79, 136.

Madsen, Alfred	11, 18, 22, 77, 131, 136, 141, 144, 153, 155, 159, 165, 175, 179, 182, 190, 204, 208, 213.
Magnussen, August . .	119.
Melgaard, Alfr.	177.
Mørk, Edv.	205, 210.
Nilsen, Alfred M. . . .	58 61, 61, 64, 121, 131, 131, 134, 135, 139, 151, 153, 154, 171, 180, 185.
Norheim, Nils.	95, 142, 143, 150, 161, 187, 187.
Nilssen, Magnus	114, 166, 206.
Norbeck, Victor	117, 179.
Nilsen, Oscar	137.
Oksvik, Olav	26, 118.
Olsen, Halvard	68.
Olsen, Adolf	119, 211.
Olsen, Oscar	123, 139, 161.
Olsen, Elias	147.
Pettersen, H.	121, 139, 149, 160, 179, 187.
Ruud, Oscar	50, 58, 64, 71, 72, 113, 114, 114, 130, 131, 131, 132, 132, 139, 149, 160, 171, 182, 187, 188.
Rastad, Ingv.	58, 72, 120, 167, 168, 208, 210, 214.
Rungstad, Leopold . . .	91, 95, 137, 146, 155, 165, 168, 176, 181, 188, 212, 218.
Rudlang, E. E.	141.
Sassenbach, Joh.	3.
Stauning	87.
Sæther, Lars	96, 138, 166, 212.
Støstad, Sverre	102, 155, 161.
Schultz, Aksel	109, 110.
Schervum, H.	114, 211.
Sundt, O. K.	114, 114.
Systad, Chr.	119.
Smørdal, J.	145.
Sethil, Gunnar	146.
Samuelsen, Joh.	162, 166, 167, 178, 211.
Tranmæl, M.	21, 46, 51, 58, 104, 131, 132, 132, 139, 142, 150, 154, 158, 159, 160, 164, 165, 166, 168, 169, 169, 181, 187, 212, 216.
Teigen, Jens	60, 121, 137, 154, 165, 166.
Tømmeraas, K.	93, 135.
Tamnes, Kr.	165, 211.
Ulleberg, Olaf	119, 177.
Volan, Elias	25, 27, 131, 131, 135, 138, 160, 168, 180, 210.
Vidnes, Jacob	191, 213.
Winge, J. M.	94, 133.
Øie, Anders.	64, 130, 142, 144, 150, 159, 160, 177.
Øvergaard, Alfred . . .	117, 160.

DAGSORDEN
OG FORSLAG MED MOTIVER

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

Dagsorden

for Arbeidernes faglige landsorganisations ekstraordinære kongres
20. oktober 1917 og følgende dage.

Kongressen aapnes kl. 10 form. i Folkets hus, Kristiania.

1. **Kongressens konstituering.**

a) Fuldmagternes godkjendelse. b) Vedtagelse av dagsorden og
forretningsorden. c) Valg av 2 ordstyrere og 4 sekretærer.

2. **Dyrtidens bekjæmpelse.**

3. **Organisationsformer og taktik.** 15-mands komiteens indstilling.

4. **Faglige efterretningskontorer.** Indstilling fra 15-mands komiteen.

5. **Voldgiftsloven.** Indstilling fra 15-mands komiteen.

6. **Militærstreiken.** Indstilling fra den av arbeiderpartiet og lands-
organisationen nedsatte fælleskomité.

Forretningsorden.

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens repræsentanter adgang. Likesaa har medlemmer av landsorganisationen adgang til galleriet som tilhørere undtagen naar en sak besluttet behandlet for lukkede døre.

Repræsentanter maa forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved indgangen.

2. Til at lede møtet vælges 2 ordstyrere. Ordstyrerne ordner indbyrdes møternes ledelse. Til at føre protokollen vælges 4 sekretærer.
3. Møterne holdes fra kl. 9—1 form. og 3—7 efterm.
4. Ingen har ret til at faa ordet mere end 3 ganger i samme sak. Undtagen for indledningsforedrag begrænses taletiden til 10 minutter 1ste og 5 minutter 2den og 3die gang.

Ordstyreren har forøvrig naar han finder det paakrævet, ret til at stille forslag om yderligere tidsbegrænsning og strek med de indtegnede talere. Til forretningsordenen gives ingen ordet mere end en gang og høist 2 minutter til hver sak.

Under behandlingen av dagsordenens punkt 3 om organisationsformer og taktik er der ingen indskrænkning i taletiden og kan beslutning om indskrænkning ikke senere vedtages av kongressen. Dog kan kongressen beslutte, at debatten skal avsluttes med de indtegnede talere.

Talerne skal tale fra den dertil bestemte plads i salen.

5. Forslag maa leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet paa den organisation han repræsenterer. Intet nyt forslag kan optages efterat der er besluttet sat strek med de indtegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de paa dagsordenen opførte saker kan ikke behandles.

6. Alle beslutninger avgjøres med almindelig flertal. I tvilstilfælde eller naar 20 repræsentanter forlanger det, foregaar avstemningen ved navneoprop.
7. I protokollen indføres kun forlagene og avstemningerne samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oplæses ved hvert møtes begyndelse og for sidste møte ved dets slutning.

Dyrtidens bekjæmpelse.

I.

Kongressen understreker de dyrtidskrav, som arbeiderne over-sendte statsmagterne ivaar og kræver at de punkter av dette, som endnu ikke er imøtekommet, maa optages til behandling av stortinget ved dettes sammentræden.

II.

Knapheten i den utenlandske varetilførsel ved siden av de stigende priser gjør det til en bydende nødvendighet at iverksætte en omfattende samfundsregulering med hensyn til produktion, import og omsætning av nødvendighetsartikler.

Kongressen kræver, at det av staten nedsatte *prisreguleringsraad* faar *ret* og *pligt* til at fastsætte *normalpriser* paa alle nødvendighetsartikler. Disse priser maa offentliggjøres paa hvert sted hvor de prisregulerte varer omsættes, saa publikum har let adgang til kontrol, likesom paatalemyndigheten paa hvert sted maa ha pligt til at paase prisernes overholdelse.

Disse normalpriser maa fastsættes for hele landet enten overet eller distriktsvis, og de maa ledsages av *produktionspligt* og *salgstvang*. Det er i længden uutholdelig for forbrukerne, at staten for at øke den hjemlige produktion ikke griper til noget andet middel end stadig at forhøie priserne paa folkets livsfornødenheter.

Stortinget maa yde de nødvendige bevilgninger, for at det sammalte mel, som nu snart blir den eneste i handelen forekommende almindelige meltype, fremdeles kan sælges til den nuværende pris. Hvis det blir nødvendig at blande poteter i brødet, maa staten yde en saadan bevilgning hertil at brødpriiserne ikke behøver at forhøies av den grund.

III.

Staten maa yde kommunerne et ekstra tilskud paa de steder, hvor der opstaar arbeidsledighet gaa grund av krisesituationen, saaledes at de arbeidsledige kan erholde tilstrækkelig understøttelse.

Der maa straks ved stortingets sammentræden gives de nødvendige bevilgninger hertil.

IV.

Kommunerne maa ved direkte indkjøb og salg av livsfornødenheter søke at bringe disse saa lavt ned i pris, som det er gjørlig og ved siden herav bevilge tilstrækkelig til yderligere reduktion av varepriserne for de ubemidlede. Kongressen opfordrer arbeiderrepræsentanterne at virke herfor i alle kommuner. Likeledes bør kommunerne søke at overta produktive bedrifter som bakerier, skofabrikker etc., for paa denne maate yderligere at fremme en offentlig prisregulering paa de viktigste livsfornødenheter.

V.

Kongressen opfordrer landsorganisationens sekretariat, arbeiderpartiets centralstyre og den kooperative landsforenings styre til i fællesskap at nedsætte en komité bestaaende av 2 repræsentanter fra hver av disse organisationer. Denne komité skal overfor statens prisreguleringsraad til enhver tid fremme forbrukernes krav om prisregulering paa de forskjellige varer.

VI.

Dyrtidsstigningen er nu blit saa sterk, at et almindelig husholdningsbudget lavt regnet er øket med 100 pct. siden krigens begyndelse.

Skal arbeiderne under dyrtiden opretholde status quo paa ernæringens omraade, maa deres lønninger saaledes nu ligge ca. 100 pct. over hvad de var før krigen.

Kongressen er opmerksom paa, at der i adskillige fag og industrier er foretat en betragtelig forhøielse av lønningerne, særlig efterat arbeiderne gjennom sin mægtige dyrtidsdemonstration ivaares hadde slaat til lyd for sine krav. Men i mange industrier og fag er man endnu tilnærmelsesvis ikke naadd op til en fordobling av de lønninger, som betaltes før krigen.

Kongressen paalægger derfor forbundene og landsorganisationen at ha sin opmerksomhet henvendt herpaa. I de fag og industrier, hvor der fra arbeidsgivernes og deres organisationers side øves et saadant løntrykkeri, at lønningerne hverken individuelt eller kollektivt er bragt op i en nogenlunde rimelig høide svarende til dyrtidspriserne, maa vedkommende forbund i samraad med sekretariatet ta under overveielse at øve et saadant paatryk paa arbeidsgiverne, at tilfredsstillende resultater kan opnaaes.

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISATION

FAGORGANISATIONEN

DENS FORMAAL, FORMER
OG TAKTIK

INDSTILLING FRA DEN AV KONGRESSEN
NEDSATTE 15-MANDS KOMITÉ

KRISTIANIA 1917 .: TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

INDHOLDSFORTEGNELSE

Komiteens mandat og sammensætning	3
Kongressen 1916, dagsordenens p. 3 og 4	5
Sekretariatets uttalelse 1916.	16
Andre lovforandringer	26
Forsikringskasserne, specialkomiteens indstilling 1916.	29

Flertallets indstilling:

Fagorganisationens formaal.	37
Forslag til uttalelse ang. formalet	41
Føderativ organisationsform	43
Tarifferne	48
Selvhjælpsinstitutionerne	50
Kampmidlerne	51
Uttalelse om former, taktik og kampmidler	59
Forslag til lovforandringer	61

Mindretallets indstilling:

Organisationens maal.	63
Tarifspørsmålet	69
Kampmidlerne	73
Organisationsformerne	78
Ledelsen av konflikter	82
Forsikringsvæsenet	83
Overgangen til den nye organisationsform	85
Midlertidige forandringer	86
Forslag til beslutning.	87
Faglige oplysningskontorer.	90
<i>Sekretariatets uttalelse</i>	<i>91</i>

Til landsorganisationens kongres 1916 forelaa en række forslag til uttalelse angaaende fagorganisationens formaal, former og taktik. Endvidere forelaa en række forslag til ændring i lovene, dels av rent principiel art og dels av mere praktisk natur. Samtlige forslag var opsat under dagsordenens punkt 3 og 4.

Imidlertid vedtok kongressen følgende av landsorganisationens formand fremsatte forslag:

«Kongressen vælger en komité paa 15 medlemmer, som har at opta til behandling og utredning de under dagsordenens punkt 3 og 4 opsatte forslag med sekretariatets uttalelse til samme.

Komiteen skal sammensættes saaledes, at de forskjellige opfatninger angaaende organisationsformerne og taktiken indenfor fagorganisationen blir repræsentert, og komiteen skal fremkomme med motiverte forslag.

Komiteens indstilling skal foreligge færdig snarest og oversendes sekretariatet, som omsender den til organisationerne ledsaget av sin uttalelse. Indstillingen blir saa endelig at behandle paa en ekstraordinær kongres, som avholdes senest i november 1917.»

Til medlemmer av komiteen valgte derpaa kongressen følgende: *Jacob Eikefjord, Rich. Hansen, Herman Havre, Leonard Larsen, Ole O. Lian, Alfred Melgaard, Alfr. M. Nilsen, Halvard Olsen, Oscar Olsen, Gudmund Pedersen, Leopold Rungstad, Oscar Rønbeck, Martin Tranmæl, J. M. Winge og Anders Øie.*

Komiteen sammentraadte til sit første møte i Kristiania den 16. november 1916 og sat sammen til 20. november. Som formand valgtes Ole O. Lian og som sekretær L. Rungstad. Man foretok en gjennomgaaelse av de foreliggende forslag og en foreløbig drøftelse av disse.

Komiteen valgte derpaa et arbeidsutvalg bestaaende av Ole O. Lian, Alfr. M. Nilsen, Oscar Olsen, L. Rungstad og Martin Tranmæl,

som fik i opdrag at utarbeide et utkast til indstilling, hvorefter komiteen atter skulde træde sammen til endelig behandling av saken.

Utvalget delte sig i et flertal Lian, Oscar Olsen og Rungstad og et mindretal Alfr. M. Nilsen og Tranmæl. Utvalgets utkast blev derefter omsendt til komiteens medlemmer, hvorefter samlet møte atter avholdtes 10.—12. mars.

Under sakens videre behandling i komiteen delte denne sig i et flertal paa 11 medlemmer og et mindretal paa 4. Flertalsindstillingen findes paa side 41 o. fl. og mindretalsindstillingen paa side 75 o. fl.

Før komiteen gaar over til at behandle de forskjellige spørsmåal. er det nødvendig at dokumentere de saker, som er komiteen oversendt, hvorfor vi her indtar samtlige de forslag som var opsat under kongressens dagsorden punkt 3 og 4 og sekretariatets uttalelser hertil.

Dagsordenens punkt 3 og 4: Organisationsformer og taktik.
Lovforandringer. Forsikringskasserne.

Fra en række organisationer er indkommet et trykt forslag angaaende «Organisationens taktik og former». Vi skal her anføre de organisationer, som har sluttet sig til forslaget:

Norsk arbejdsmandsforbund: Grubearbejdernes fagforening, Røros. Murarbejdernes forening, Trondhjem. Kristiansunds jord- og stenarbejderforening. Sten-, jord- og cementarbejdernes forening, Trondhjem. Aalen grubearbejderforening. Rise jernbanearbejderforening. Gikens grubearbejderforening, Sulitjelma. Hovind jernbanearbejderforening. Nestavold jernbanearbejderforening. Foldalens grubearbejderforening. Lillevolden arbejderforening. Verma jernbanearbejderforening. Kopperaaens arbejdsmandsforening. Skiens jernbanearbejderforening. Røstvangens grubearbejderforening. Kongsvold jernbanearbejderforening. Notodden og omegns arbejdsmandsforening. Skamfer jernbanearbejderforening. Jakobsbakkens grubearbejderforening, Sulitjelma. Indset jernbanearbejderforening. Trondhjems havneanlægsarbejderforening. Bjørndalens jernbanearbejderforening. Sandnæs arbejderforening, Sulitjelma. Støren arbejdsmandsforening. Narvik arbejderforening. Saaheim murarbejderforening. Odda arbejderforening. Sagmo grubearbejderforening.

Norsk jern- og metalarbejderforbund: Samme forslag er indsendt fra avd. 61, Notodden. Avd. 83, Løkken. Avd. 87, Thamshavn og forbundets samtlige 8 afdelinger i Trondhjem.

Norsk skotøiarbejderforbund: Samme forslag fra afdeling 8 i Trondhjem.

Norsk malerforbund: Samme forslag fra forbundets afdeling i Trondhjem.

Norsk baker- og konditorforbund: Samme forslag fra forbundets afdeling i Trondhjem.

Norsk træarbejderforbund: Samme forslag fra Snekkernes fagforening og Skibstræarbejdernes fagforening i Trondhjem.

Norsk havne- og transportarbejderforbund: Samme forslag fra Trondhjems transportarbejderforening.

Norsk papirindustriarbejderforbund: Samme forslag fra Ranheim arbejdsmandsforening og Greaaaker arbejderforening. Den sidste forening anbefaler ogsaa oprettelse av industriforbund.

Norsk stenhuggerforbund: Samme forslag fra Saaheim stenhuggerforening.

Norsk skrædderforbund: Samme forslag fra Skræddersvendenes forening, Trondhjem.

Forslaget, som er sendt foreningerne fra «Den norske fagopposition», har følgende ordlyd:

Organisationens taktik og former.

Da fagorganisationen danner livsnerven i arbejderbevægelsen, hvis opgave er at omskape samfundsforholdene, bør den naturlige konsekvens være at dette formaal faar en fremtrædende plads i den faglige eller økonomiske virksomhet, — at der altsaa ikke bare tilstræbes forbedring av arbeidernes kaar indenfor rammen av kapitaliststaten, men at man kjæmper for at sprænge denne og avskaffe den økonomiske utbytning ved producenternes direkte kontrol eller overtagelse av produktion og omsætning og derved gjennemføre den socialistiske samfundsordning.

Begge disse formaal forutsætter imidlertid en mere aggressiv optræden fra arbeiderorganisationens side end hittil.

Særlig er dette blit paakrævet efter at den organiserte kapitalistklasse har reist saa alvorlig og kraftig motstand mot den faglige bevægelse.

Ut fra denne grundbetragtning opnar landsorganisationen arbeidet for:

1. *at de skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkaar,*
2. *at selvhjælpsinstitutionerne sløifes som led i fagorganisationernes virksomhet,*
3. *at kampmidlerne forfleres slik, at streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker, at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse og at boykot og kooperasjon tages i de faglige kampes tjeneste,*
4. *at organisationstormerne ændres derhen, at landsorganisationen istedetfor landsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Disse faar i forstaaelse med de enkelte foreninger ledelsen av lønskampene og agitationen og repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. En konflikts værksættelse og avslutning avgjøres av de som berøres av denne. For at fremme det industrielle samarbeide, opdeles landsorganisationen i grupper svarende til de store industrier. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitations- og organisationsarbeidet, føre statistikk over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter, torberede og organisere de sociale kampe.*

Med hensyn til selvhjælpskasserne forutsætter man at der i henhold 'til sidste ordinære fagkongres' beslutning foreligger forslag om overførelse av forsikringsvæsenet til en selvstændig institution. I motsat fald forbeholder man sig adgang til at opta forslag om at spørsmålet om forsikringsvæsenets overførelse til kooperasjonen eller til en selvstændig institution utredes av sekretariatet og omsendes de tilsluttede forbund og avdelinger til uttalelse og resultatet forelægges næste kongres.

I anledning av punkt 4 nedsætter kongressen en specialkomité paa 5 medlemmer som utarbeider utkast til ændring av organisationsformene i føderativ retning. Dette utkast sendes de tilsluttede forbund og avdelinger til uttalelse, hvorefter spørsmålet forelægges næste kongres til endelig vedtagelse.

§ 4. Kongressen.

Til punkt 2 a tilføies:

Disse valg bør saavidt mulig foregaa ved direkte avstemning.

Punkt 2 b og d utgaar.

Nogen begrundelse for en slik forandring er neppe nødvendig. Det er en uhyrlighet at styrerne skal vælge repræsentanter til kongressene. Repræsentationen bør altid hvile paa medlemskap. Den nuværende ordning er like saa meningsløs som om man lot amsutvalg for landet og formandskapene i byene vælge repræsentanter ved siden av de som av kredsene vælges ved direkte valg.

Subsidiært vil man foreslaa at disse repræsentanter faar tale- og forslagsret, men ikke stemmeret paa kongressene.

§ 4 punkt 3 utgaar.

Det er vel nu almindelig erkjendt, at repræsentantskapet er en ganske forfeilet institution. Det er nærmest et sandpaastroingsapparat for sekretariatet. Naar det er saker det vil lægge ansvaret paa flere indkaldes gjerne

repræsentantskapet. Det har hittil ikke vist noget initiativ eller evne til at hævde en selvstændig opfatning. Det kan derfor ikke være mere end en mening om dets hensigtsløshet. Hvis sekretariatet vil konferere med forbundsstyrrerne har det rik anledning til at indkalde disse til fællesmøter. De kan selvfølgelig ikke være beslutningsdygtige, men bare raadgivende.

Hvis man trods alt anser det paakrævet at ha et større styre, vil man *subsidiært* foreslaa at kongresserne vælger et landsstyre, repræsenterende de forskjellige landsdele, paa f. eks. 15 medlemmer som trær istedet for det nuværende repræsentantskap. Dets medlemmer skal ha sæte paa fagkongressen med tale- og forslagsret, men ikke stemmeret.

§ 4 punkt 4 forandres derhen *at sekretariatets medlemmer skal være tilstede paa kongressen. dog uten stemmeret.*

Den nuværende byråkratiske ordning er likesaa haabløs som om regjeringens medlemmer hadde stemmeret i stortinget. Saa reaktionært har ikke den kapitalistiske stat vovet at optræ. Vi som kræver at hele vort offentlige styr og stei skal baseres paa et demokratisk grundlag, bør selv gaa i spidsen i vort organisationsarbeide. Det norske arbeiderparti har ogsaa besluttet at styremedlemmene ikke lenger skal ha stemmeret paa landsmøterne. Det samme bør nu landsorganisationen gjøre overfor sit styre eller sekretariat.

Til § 4 punkt 13 tilføies efter første punktum: *eller naar mindst 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer forlanger det.*

Det maa være indlysende, at medlemmene maa ha ret til at kræve indkaldt ekstraordinær kongres naar det ansees nødvendig. De skal ikke delegere al magt til andre og gjøre sig selv fullstændig umyndig i kongresperioden.

§ 5 utgaar. Dersom der vedtages forslag om et landsstyre fastsættes enkle regler for dets virksomhet.

§ 6 punkt 2 utgaar.

Dette kunstige valg maa ansees aldeles betydningsløst. Samarbeidet maa ske paa fællesinteresserne og da finder organisationerne hverandre uten en slik foranstaltning.

Urvastemning.

§ 6 punkt 5 ændres derhen, at i *særlige vigtige spørsmåal skal sekretariatet forelægge medlemmene saken til avgjørelse ved uravstemning. Urvastemning kan ogsaa forlanges av 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer.*

Vi som gjennom den politiske organisation kræver folkeavstemning i viktigere lovsaker, bør selv praktisere dette demokratiske princip, naar det gjælder vigtige spørsmåal.

Ledelse av konflikter.

I § 8 punkt 1 indskytes efter hovedstyre og de avdelinger og lokale samorganisationer som berøres. Hele paragrafen kommer efter dette til at lyde:

Konflikter med arbeidskjøperne godkjendes og ledes i almindelighet av vedkommende organisations hovedstyre, avdelinger og lokale samorganisationer som berøres, i samraad med sekretariatet, til hvem indberetning straks og i alle tilfælder indsendes.*

§ 8 punkt 5 forandres sidste del derhen:

Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at søke utvirket at en konflikt blir bilagt eller hævet, dog ikke uten at de avdelinger som er berørt av kampen har git sit samtykke og vedkommende hovedorganisations styres uttalelse er indhentet.

I § 8 punkt 6 sidste avsnit indskytes efter «maa vedkommende organisationsstyres og saavidt tiden tillater det, vedkommende avdelingers mening» osv.

§ 8 punkt 9 og 10 foreslaaes utgaar.

Alle disse forslag tar sigte paa at bringe litt av den magt og selvbestemmelsesret medlemmene har latt gaa i fra sig, tilbake til avdelingene, hvor hvert enkelt medlem har anledning til at gjøre sig gjældende. Det vil ikke bare styrke klasseolidariteten og ansvarfølelsen, men ogsaa bidra til at vække interessen nedenfra, som er betingelsen for at vort store maal, den sociale omdannelse eller revolution, kan gjennomføres med held.

Videre er fra *Norsk murerforbund* oversendt et av hr. *Frants Schultz*, medlem av Murernes union i Kristiania, fremsat forslag, som nøie knytter sig til foranstaaende forslag. Forslaget er ikke stemt over i foreningen, men besluttet oversendt til kongressen:

Til § 4. Kongressen. Til *punkt 2 a* tilføies: Disse valg bør altid foregaa ved direkte avstemning.

Punkt 2 b og d utgaar.

Motivering: Det er en uretfærdighet, at forbundsstyrene skal vælge repræsentanter til kongressen. Repræsentationsretten bør altid hvile paa medlemsskapet. I det politiske liv er det meningsløst dersom f. eks. formandskaperne i byerne skulde vælge repræsentanter ved siden av de som vælgerne vælger ved direkte valg.

Subsidiært foreslaaes at disse repræsentanter faar tale- og forslagsret, men ikke stemmeret paa kongressen.

§ 4, *punkt 3* utgaar.

Motivering: Det er vel nu almindelig erkjendt at repræsentantskapet er en ganske forfeilet institution. Det er nærmest et sandpaastrøingsapparat for sekretariatet. Naar det er saker det vil lægge ansvaret paa flere indkaldes gjerne repræsentantskapet. Dette har hittil ikke vist noget initiativ eller evne til at hævde en selvstændig mening. Det kan derfor ikke være mere end en mening om dets hensigtsløshet.

Hvis sekretariatet vil konferere med forbundsstyrene har det rik anledning til at indkalde disse til fællesmøter. Disse kan selvfølgelig ikke være beslutningsdygtige, men bare raadførende.

§ 4, *punkt 4* forandres derhen at: Sekretariatets medlemmer skal være tilstede paa kongressen dog uten at ha stemmeret.

Motivering: Den nuværende byraakratiske ordning er like saa haabløs som om regjeringens medlemmer hadde stemmeret i stortinget. Saa reaktionært har ikke den kapitalstiske stat votet at optræde. Vi som krøver i det politiske liv at hele vort stel og styre skal baseres paa et demokratisk grundlag bør selv gaa i spidsen i vort faglige organisationsarbeide.

Det norske arbeiderparti har ogsaa besluttet at styremedlemmer ikke lenger skal ha stemmeret paa landsmøtet. Det samme bør nu landsorganisationen gjøre overfor sit styre eller sekretariatet.

Til § 4, *punkt 13* tilføies efter første punktum: «eller naar mindst 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer forlanger det.»

Motivering: Det maa være indlysende, at medlemmerne maa ha ret til at kræve indkaldt ekstraordinær kongres. Medlemmerne skal ikke delegere al magt til andre og gjøre sig selv fuldstændig umyndige i hele kongresperioden.

§ 5 utgaar.

§ 6, *punkt 2* utgaar.

Motivering: Et slikt kunstig valg ansees betydningsløst. Samarbeidet bør ske paa fællesinteresserne og da finder organisationerne hverandre uten en slik foranstaltning.

§ 6, *punkt 5* ændres derhen: Særlig viktige spørmaal skal sekretariatet forelægge medlemmerne til avgjørelse ved uravstemning.

Uravstemning kan ogsaa forlanges av 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer.

Motivering: Da den politiske gren av arbeiderbevægelsen kræver folkeavstemning i viktige lovsaker, bør vi selv praktisere dette demokratiske system i vor egen landsorganisation naar det gjælder viktige spørmaal.

I § 8, *punkt 1* indskytes efter — Hovedstyret: Og de avdelinger og lokale samorganisationer som berøres — —

I § 8, *punkt 5* forandres sidste del derhen: Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at søke utvirket at en konflikt blir bilagt eller hævnet, dog ikke uten at de avdelinger som er berørt av

konflikten har git sit samtykke og vedkommende hovedorganisations styres uttalelse er indhentet.

I § 8, punkt 6, sidste avsnit indskytes efter — maa vedkommende organisations styre: og saavidt tiden tillater det, vedkommende afdelingers mening o.s.v.

§ 8, punkt 9 utgaar.

Alle disse forslag tar sigte paa at bringe litt av den magt og selvbestemmelsesret som medlemmerne har latt gaa ifra sig, tilbake til avdelingene, hvor hvert medlem har anledning til at gjøre sig gjældende.

Dette vil bidra til at vække interessen nedenfra og opdra medlemmerne mer ansvarsbevisst.

Fra *Norsk jern- og metalarbeiderforbunds afdeling 84*, Rjukan, er indsendt følgende:

§ 1. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitationen og organisationsarbeidet, føre statistik over lønsforholdene, bistaa ved arb.konflikter, forberede og organisere de sociale kampe.

- 1) At organisationsformerne forandres dithen, at landsorganisationen istedenfor landsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Disse faar i forstaaelse med de enkelte foreninger, ledelsen av lønskampene og agitation og repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av de, som berøres av denne. For at fremme det industrielle samarbeide opdeles landsorganisationen i grupper svarende til industriforbund.
- 2) At de skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkaar.
- 3) At selvhjæpsinstitutionerne sløifes som led i fagorganisationens virksomhet.
- 4) At kampmidlerne forfleres slik, at streikerne kan utvides til faglige general- og sympatistreiker og at boycott og kooperation tages i faglige kamps tjeneste.

§ 2.

- 1) Industriforbund og lokale samorganisationer kan optages i sin helhet.
Punkt 2 og 3 sløifes.
- 4) Gjennomsnittslønnen forandres til kr. 3.00 pr. dag.
Punkt 6 sløifes.
- 7) Organisationer som er optat maa underkaste sig landsorganisationens love.

§ 4.

- 2 a) tilføies: Disse valg bør saavidt mulig foregaa ved direkte avstemning.
2 b og d utgaar.
3 utgaar.
- 4) Sekretariatets medlemmer skal være tilstede paa kongressen, dog uten stemmeret.
- 13) tilføies efter første punktum: «Eller naar 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer forlanger det. Den kan indkaldes med 1 maanedes varsel.

§ 5. Fagoppositionens forslag.

§ 6. 2) utgaar.

- 5) Særlig vigtige spørsmåal skal sekretariatet forelægge medlemmerne til avgjørelse ved uravstemning. Uravstemning kan ogsaa forlanges av mindst 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer.

§ 8.

- 1) Konflikter med arbejdskjøperne ledes i almindelighet av vedkommende organisations hovedstyre, avdelinger og lokale samorganisationer, som beordres i samraad med sekretariatet til hvem indberetning straks og i alle tilfælder indsendes.
- 4) forandres derhen: Sekretariatet skal i almindelighet befølge den regel at tillate kravene fremmet i den orden de anmeldes til godkjendelse.
- 5) Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at søke utvirket at en konflikt blir bilagt eller hævet, dog ikke uten at de avdelinger som er berørt av kampen har git sit samtykke og vedkommende hovedorganisationsstyres uttalelse er indhentet.
- 6) forandres sidste del derhen: Før saadan utvidelse sættes iverk maa vedkommende organisationsstyrer og saavidt tiden tillater det, vedkommende forenings mening om saken indhentes.
- 9) og 10 sløifes.

Fra *Norsk jern- og metalarbeiderforbunds Stavanger-avdelinger*:

§ 1, punkt 3 tilføies: «Og arbeide for 8 timers-dagens gjennomførelse ved organisationens samlede magt, samt arbeide for at alle skranker, som staar til hinder for arbeiderklassens befrielse bortryddes.»

§ 6, punkt 2 utgaar.

§ 8, punkt 5: Første punktum bibeholdes som før, resten forandres til: «Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at faa bemyndigelse av de interesserte organisationer at faa konflikten bilagt.»

§ 8, punkt 7 forandres til: «Konflikter kan ikke avsluttes uten avstemning blandt de interesserte parter.»

Fra *Norsk jern- og metalarbeiderforbunds avdeling 13, Fredrikstad*:

§ 8, punkt 5: De tre sidste linjer i punktet forandres saaledes: — dog ikke før uravstemning er foretat blandt de medlemmer, konflikten angaar.

§ 8, punkt b forandres saaledes: Sekretariatet har ret til at søke at en paagaende arbeidsstansning fører til bedst mulig avslutning ved at paaby arbeidsstans i andre fag eller brancher, dermed indbefattet boycott, naar saadan utvidelse ansees formaalstjenlig. Før saadan utvidelse sættes i verk, maa vedkommende organisationsstyres samtykke om saken indhentes.

§ 8, punkt 7 forandres saaledes: Opnaaes der ikke enighet mellem sekretariatet og vedkommende organisationer om utvidelse av en konflikt skal saken o.s.v.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund. Avdeling 40, Kristiania.

Den faglige landsorganisations love forandres derhen: At den nuværende § 5 utgaar, samt at sidste passus i § 8, 9 utgaar. Videre at de bestemmelser i loven, som vort forslags vedtagelse vil influere paa, blir at forandre i overensstemmelse med dette.

Man finder, at repræsentantskapet er en tungvint og uøkonomisk foranstaltning, der ikke svarer til sin hensigt og derfor bør sløifes.

Fra Norsk møbelindustriarbeiderforbund:

«Man har længe været opmærksom paa at landsorganisationen vanskelig kan hævde sin stilling som kamporganisation mot den mægtige arbeidsgiverforening, og grunden hertil maa vel for en væsentlig del søkes deri, at der er istandbragt et solidarisk samvirke mellem arbeidsgiverforeningen og kapitalen paa alle omraader. Saaledes kjæmper handelsstanden, arkitektforeningen og bankerne side om side med arbeidsgiverforeningen.

Arbeidsgiverforeningen overlater det til arbeiderne at diskutere spørsmålet om det kan ansees «moralisk» at anvende de kampmidler som viser sig nødvendige for at opnaa større utbytte for sit arbeide. De regner fremdeles med, at der blandt arbeiderne findes daarer som lytter til borgerpressens hyl om «forbrydelse», og mens arbeiderne er optat med at stride om kampmidlerne, saa gjør arbeidsgiverforeningen den ene rike høst efter den anden. Disse folk hævder, at i krig er alt tillatt og de sociale kampe betragtes som krig, da kampen gjælder for eller mot det bestaaende samfund.

Den tid er visselig ikke tjern da arbeiderne maa henvende sig i arbeidsgiverforeningen for at faa brød til dagen, og arbeiderne maa aldrig regne med, at det offentlige vil gripe ind og forbyde en mere direkte brødkrig mot arbeiderne. Et av de virksomste midler i de sociale kampe er penger, penger og atter penger, og da magthaverne eier kapitalen — takket være arbeidernes aarelange slit, saa kan de nu uten savn avse de nødvendige midler til at bekrige arbeiderne med.

Det gjælder om for arbeiderne at se disse ting i øinene og indrette sig derefter. En meget stor feil er det, at arbeiderne er ængstelig for at forsøke nye kampmidler, og dette har ledet til, at arbeidsgiverforeningen altid regner med en slags moralsk samvittighet hos arbeiderne, men naar arbeidsgiverne en sjelden gang taler ut, saa kalder de dette for *daarskap*.

Like fra historiens første dage, har borgersamfundet anset arbeiderne som slaver, og denne aand er fremdeles tilstede og alle borgersamfundets medlemmer kjæmper som løver for at tilbakeerobre de fordele som arbeiderklassen har tilkjæmpet sig. Jo mere lunken arbeiderklassen blir i sin kamp, jo mindre respekt har vore motstandere for hele vor bevægelse.

Programmet maa derfor være: *at angripe samtundet overalt og i alle former*. Derved skapes den rette ulygghet, og først naar arbeidskjøperen ikke kan regne med en bestemt optræden er kampen ført ind i de rette former.

Alle skriker om at den politiske magt snart kan ventes og den skal rette paa alle skavanker i samfundet, men vi faar nok vente længe før de norske arbeidere blir saa oplyst at de bruker sin stemme paa rette maate. De norske arbeidere er konservative fra fødselen av, og de er fremdeles ikke kommet længere end at mange springer i bedehus naar den sociale elendighet er som værst. Vi maa nok regne med en temmelig lang tid endnu før vi faar den politiske magt, og det er ingen let sak at omorganisere et raadende samfund, saa det gjælder om at organisationen griper ind paa alle omraader.

Erfaringen viser os, at det ikke vil lykkes at forbedre arbeiderklassens økonomiske stilling i nogen nævneværdig grad ved hjelp av streik. Der maa gripes til alvorlige motforholdsregler paa alle omraader, saa borgerstandens pengegriskhet kan staggas.

Selv om vi vinder nogen smaa fordele ved en tarifrevision, saa tages de mere igjen ved den direkte og indirekte beskatning paa alle livsforhold.

For tiden gjennomlever arbeiderne en dyrtid værre end nogensinde før, og under slike forhold skulde jo vor organisation gripe kraftig ind, da en dyrtid er et indirekte lønsnedslag og ansvaret for dyrtiden ligger alene hos den besiddende klasse i samfundet, som vil opretholde militærvæsenet som kampmiddel.

Skal det lykkes arbeidernes organisation at skaffe sine medlemmer varig forbedring saa maa der gripes kraftigere ind paa alle omraader. Arbeiderne lever ikke av at organisationen kan konstatere at lønningerne er steget med fra 30 til 50 pct. i de sidste 10 aar, naar den økonomiske stilling i arbeiderhjemmene snarere er værre end for 10 aar siden.

Der maa saaledes være endel mangler ved vor organisation som bør rettes snarest mulig, da arbeidsgiverforeningens magtstilling ellers kan bli vanskelig at knække.

Der bør ofres mere interesse og arbeide for at utvikle kooperasjonen og opprettelse av produktionsbedrifter paa alle omraader og partipressen bør i større grad end hittil drive et intenst opplysningsarbeide om disse kampmidler, likesaa bør kongressen vedta bestemte former for hvordan den praktiske side av saken bør gripes an. Den dag arbeiderorganisationen magter at sætte en stopper for en kunstig prisforhøielse, den dag er borgersamfundet knækket. Paa de tidligere kongresser har man set at $\frac{3}{4}$ av deltagerne løper paa dør naar kooperasjonen skal behandles, og de folk som interesserer sig for saken faar nærmest den opfatning, at man holder paa at paaatvinge arbeiderne nye pligter.

De foreninger som sender repræsentanter til kongressen gjør vel i at avkræve dem regnskap for hvad de har utrettet.

Det maa vel antages med sikkerhet, at vore organisationsformer har nogen skyld i at vi ikke kommer nogen vei med vore streiker, og grunden hertil maa vel søkes i den maate som repræsentantskapet er sammensat paa. Det er jo den forsamling som ifølge lovene har den utøvende myndighet mellem kongresserne, og det gjælder om at denne forsamling kan gi et rigtig uttrykk for medlemmernes vilje, men skal det ske, saa maa jo repræsentanterne staa i stadig rapport med medlemmerne. Men ved at se i lovene hvorledes denne forsamling vælges, saa maa man straks bli klar over at den vanskelig kan gi uttrykk for medlemmernes opfatning. Det er forbundsstyrene som vælger repræsentantskapet. Altsaa 5—7 mand for hvert forbund vælger repræsentantskapet, dertil kommer saa at repræsentantskapsmedlemmer skal bo i Kristiania. Det er nærsagt lovbestemt at denne forsamling maa virke ensidig.

Har man en eller flere bakstrævere som formand for et forbund saa kommer de igjen i repræsentantskapet, og det er jo disse mænd som optrær som de præsumpitiv sakkyndige. De bekjæmper omtrent enhver aktion, og paa den maate blir vor organisation et underbruk av arbeidsgiverforeningen. Hvad det gjælder om er, at faa oparbeidet en virkelig soidaritetsføielse blandt medlemmerne, og skal dette ske, saa maa faginteresserne vike for de store fællesinteresser — hvad der ikke altid kan siges at ha været tilfældet.

Der er intet rimeligere end at de lokale samorganisationer eller kongressen vælger repræsentantskapet efter de samme forholdstal som forbundene nu vælger. Disse repræsentanter vil jo da faa instruksjon om hvordan de skal forholde sig til de forskjellige saker som kommer til behandling i repræsentantskapet, og man vil da faa et rigtig uttrykk for medlemmernes vilje. Disse forandringer er aldeles paakrævet om der ikke skal ske et brud paa vor organisations enhet, da medlemmerne neppe vil finde sig i flere rigorøse avgjørelser fra denne forsamling.

Skal arbeiderne faa nogen varig glæde av sin organisation, saa maa organisationsformerne avpasses slik at medlemmerne træffer avgjørelse i alle viktigere saker. Det kunde være et spørsmal om man ikke burde opheve repræsentantskapet og at kongressen traadte sammen til avgjørelse av viktigere saker, men faar man et repræsentantskap sammensat av de dygtigste mænd fra hele landet, saa vil meget være vundet. De praktiske vanskeligheter ved et saadant repræsentantskap kan vel ikke være større end at de kan overvindes, og arbeidsgiverforeningen faar finde sig i at vente indtil arbeiderne har avgjort saken paa organisationsmessig maate. Det gaar vel

ikke godt an i fremtiden at avgjøre lønssaker i strid med medlemmernes avgjørelse og saa henskyte det hele under boretningen.

Der bør ogsaa foretages en innskrænkning i antallet av sekretariatets medlemstal. Sekretariatet bør være en administrativ forsamling, en som i alle viktige spørsmål faar sine instruksjoner av representantskapet. 5 medlemmer i sekretariatet er mere end nok og man kan vel uten skade stryke det medlem fra centralstyret. Det gode samarbeide bør opretholdes uten kunstige deklamationer, og i viktige saker av faglig interesse vil en spesifikk politiker alltid indta en negativ holdning og sekretariatet har i virkeligheten ingen nytte av dette medlem. Hensigten med de mange medlemmer skulde jo være at styrke sekretariatets stilling, men forholdet har utviklet sig derhen, at de trekker hver sin vei.

Ut fra disse betraktninger fremsætter Møbelsnekkernes forening i Bergen følgende forslag til forandring i landsorganisationens love:

Formaal. § 1, punkt 7. «At støtte kooperationen ved opprettelse av produktionsbedrifter inden de forskjellige fag og brancher.»

§ 1, punkt 8. «At anvende boycott i de faglige kampe.»

Kongressen. § 4, punkt 10. «Kongressen vælger sekretariatet bestaaende av 5 medlemmer: formand, sekretær og 3 representanter, der alle skal være bosat i Kristiania og saavidt mulig tilhøre forskjellige hovedfag.» Det sidste punktum i avsnittet sløifes.

«Endvidere vælges 3 suppleanter» o. s. v. som den gamle lov.

Representantskapet. § 5. 1) Kongressen vælger et representantskap efter regler som i § 4, punkt 2 b og d fastsat. Valget gjælder for kongresperioden, forsaavidt ikke vedkommende forinden uttræder av organisationen, i saa tilfælde opnævner sekretariatet nyt medlem.

Møbelsnekkernes forening, Bergen.»

Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre, Bergen.

Punkt 7. At støtte kooperationen ved opprettelse av produktionsbedrifter inden de forskjellige fag og brancher.

8. At anvende boycott i de faglige kampe.

Kongressen paalægger forbundene at foreta valg til representantskapet (efter regler som i § 4, 2 b og d fastsat) paa følgende maate: De forbund der vælger 2 representanter skal vælge den ene utenfor sit eget hovedstyre og utenfor Kristiania, og de der vælger 3 eller flere skal vælge $\frac{2}{3}$ utenfor sit eget hovedstyre og utenfor Kristiania.

Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre, Kr.a og omegn.

Det stedlige styre foreslaar at der foretages forandringer i landsorganisationens love, saa § 8, punkt 5 kommer til at lyde: «Utvides en konflikt til at omfatte flere organisationer eller fag, overtar sekretariatet overledelsen i samarbeide med vedkommende organisationers styrever. Forøvrig har sekretariatet rett til naarsomhelst at skride ind for ved direkte forhandling med arbeidskjøperne at søke en opstaat konflikt bilagt eller endog hævet, hvis det er nødvendig, dog ikke før de arbeidere som konflikten vedrører har faat behandlet saken.»

Punkt 6, andet avsnitt foreslaaes forandret saa det kommer til at lyde: «Før saadan utvidelse sættes iverk, maa vedkommende foreningers mening om saken indhentes.»

Punkt 7 foreslaaes strøket.

Norsk arbeidsmandsforbund, Monier og cementarbeidernes forening.
Bergen:

§ 5, punkt 1 skal lyde: «Straks efter sidste kongres vælger de lokale foreninger under ledelse av samorganisationen — eller om saadan ikke er oprettet av partistyret — et repræsentantskap efter regler som i § 4, punkt 2 b og d fastsat. Valget gjælder for kongresperioden. Det forutsættes at landsorganisationen inddeles i valgdistrikter.

Det maa ansees som en litet tilfredsstillende ordning at de lokale samorganisationer ingen medbestemmelsesret skal ha i avgjørelsen av arbeidernes lønsvilkaar. Et repræsentantskap sammensat av mænd fra de forskjellige distrikter vilde bortta meget av den tildels uberegtigede kritik som altid fremkommer mot ledelsen efter de store konflikter.

Norsk træarbeiderforbund, Bygningssnekkernes fagforening, Kr.a.
§ 4, punkt 2 b forandres til: repræsentantskapet har ret til at møte paa kongressen. c og d strykes. Punkt 3 strykes.

§ 5, punkt 1. Sidste led utgaar og tilføies istedet: Hvert forbundsstyre har ret til at vælge 1 repræsentant for de første 2000 medlemmer, 1 for det overskytende antal og 1 for hvert fyldt 2000 tal. Dog kan ikke mere end 5 repræsentanter vælges.

§ 8, punkt 5. Andet led forandres til: Forøvrig har sekretariatet i samraad med vedkommende hovedorganisationers styrer ret til naarsomhelst at skride ind for ved direkte forhandling med arbejdskjøperne at søke en opstaat konflikt bilagt, utvidet eller hævet hvis det er nødvendig, dog ikke før resultatet er forelagt og vedtat av vedkommende foreninger som konflikten angaar.

§ 8, punkt 6 strykes.

Stedlige samorganisationer.

Fra *Norsk centralforening for boktrykkere*. «Samorganisationer kan dannes enten ved at den allerede eksisterende politiske organisation eller de eksisterende samvirkende fagforeninger utvider sin virksomhet til ogsaa at omfatte disse formaal eller ved at der dannes en selvstændig samorganisation paa de steder, hvor der ingen samvirkende fagforeninger findes, og hvor det med absolut flertal bestemmes av organisationerne.»

Motivering: Som grund for forslaget kan anføres at vi finder det litet holdbart, at i de byer, hvor fagforeningerne med sit kjendskap til de stedlige forhold finder at den politiske og faglige organisation bør være adskilt, der skal man kunne negte godkjendelse av en dannet organisation, saaledes som tilfældet har været her i Bergen.

For den faglige samorganisation er der — med den ringe organisationsprocent vi har — et rikt virkefelt. Kvinderne er omtrent ikke organisert og flere fag har omtrent heller ingen organisation, og seiv hos de organisationer som er kommet igang kan der agiteres for større tilslutning. Foruten dette kommer ogsaa den kooperative bevægelse.

Naar man nu paa et sted vet at forholdene der ligger saaledes an, at skal der bli noget brukelig arbeide utført paa den politiske og faglige organisations omraade og disse ikke bare føre en skintilværelse, saa maa disse faa sin selvstændige ledelse, saa bør ikke landsorganisationen her kunne træde hindrende iveien.

De enkelte byers organisationer bør efter vor formening frit faa lov at virke som de finder formaalstjenligst for stedet, naar der ikke ligger splittelse eller lignende ting bak. Men derfor har vi ogsaa anført, at der maa være *absolut* flertal for beslutningen. *Bergens afdeling av N. c. t. b.*

Andre taktikspørsmål.

«Forandring av den nuværende taktik under streik, lockout eller lign. Da vi synes den nuværende er for gammel og ikke vil føre til noget snarlig tilfredsstillende resultat for arbeiderne, derfor vil vi foreslaa, at der maa bli gaat mere effektivt tilverks. For eks. under eventuel lockout, konflikt eller lign., da at sætte al kraft ind saasom sympatistreik eller generalstreik i størst mulig utstrækning for at fremme en snarlig løsning. Videre gives repræsentanterne fra hver afdeling mandat til at avbryte forhandlingerne hvis enighet ikke snarlig kan opnaaes.

(Da vi ser under den nuværende bergverkskonflikt at forbundets kasse tømmes uten noget endelig resultat.) Forslaget bedes indtat i landsorganisationens love. *N. j. og m. f., afdeling 100, Lillebø.*

Opsigelsestiden under eventuel konflikt, lockout eller lignende blir ens for alle organiserte arbeidere enten de er maanedslønnede eller ikke.

(Maa oprettes mellem organisationen og arbeidsgiverforeningen.)

N. j. og m. f., afdeling 100, Lillebø.

Kongressen henstiller til sekretariatet at søke gjennomført en ordning med arbeidsgiverforeningen i overensstemmelse med dette forslag. *N. j. og m. f., hovedstyret.*

Enkeltmandskontrakter.

Norsk arbeidsmandsforbund: «Gruppestyret inden den elektrokemiske industri har i møte den 1ste mars besluttet at oversende til landsorganisationens kongres forslag til forebyggelse av at arbeiderne indgaar paa enkeltmandskontrakter med arbeidsgiverne. Disse forsøker nemlig til skade for den arbeidende klasse i større og større utstrækning at overtale arbeiderne og saakaldte formænd til at binde sig til bedriften paa enkeltmandskontrakter med 3 maaneders opsigelsesfrist.

I særlig grad gjør dette sig gjældende inden den elektrokemiske industri.

Det er let forklarlig hvorfor arbeidsgiverne anstrenger sig for at utvide dette system, idet hensigten hermed nemlig er at svække arbeiderne i kampen for sine kaar. Det er selvfølgelig ogsaa indlysende for enhver, at jo flere arbeidere en bedrift har paa 3 maaneders opsigelse des mindre værdi vil streiken faa som organisationens viktigste kampmiddel.

Under hensyntagen hertil er det at gruppestyret har fundet det nødvendig at foreslaa for landsorganisationens kommende kongres at ta ind en bestemmelse i loven som forbyr organiserte arbeidere at indgaar paa enkeltmandskontrakter eller paa anden opsigelsesfrist end den almindelig gjældende for bedrifter.

For at dette kan komme med paa dagsordenen for kongressen, anmodes det ærede forretningsutvalg om at saken oversendes lands-

organisationen inden den 20de ds., likesom vi haaber paa utvalgets tilslutning til forslaget. For gruppestyret: *I. Bjerkmann.*

Forretningsutvalget har i møte 19de april git forslaget sin tilslutning. *Gunnar Sethil.*

Overenskomsterne.

Norsk havne- og transportarbeiderforbund: Paa forbundets landsmøte i Kristiania 1915 vedtoges følgende uttalelser:

1. «Landsmøtet henstiller til landsorganisationen ved fremtidig avsluttende overenskomster at faa bort bestemmelsen om undtagelse fra de almindelige satser for ældre medlemmer av organisationen.
2. Landsmøtet henstiller til landsorganisationen paa første fagkongres at fatte beslutning om med alle til raadighet staaende midler at fjerne fra fremtidige overenskomster de almindelige bestemmelser, særlig retten for arbeidsgiverne til at benytte uorganiserte arbeidere.»

I henhold til disse beslutninger skal man herved tillate sig at anmode det ærede sekretariat at søke foranlediget at landsorganisationens kongres gir sin tilslutning til vort landsmøtes uttalelser, da kampen mot de almindelige bestemmelser ikke kan føres av et enkelt forbund alene.

Norsk havne- og transportarb.forbund, forbundsstyret.

Sekretariatets uttalelse 1916.

Til disse forslag avgav sekretariatet følgende uttalelse:

Fra sekretariatet: I anledning kongressen har fagoppositionen tilstillet foreningerne et længere fuldt færdig motivert forslag med uttalelse om *organisationens taktik og former*, samt en række forslag til *lovændringer*.

Endel foreninger har sluttet sig hertil og oversendt forslaget i sin helhet. Andre har bare tat op enkelte punkter og delvis i noget ændret form. Ved siden herav er der selvstændige forslag fra enkelte foreninger, som streifer ind paa samme emne.

Dagsordenen er derfor noksaa broget, trods forslagene er søkt gruppert mest mulig efter sin art. Vi har derfor forsøkt i det efterfølgende at gi en kort oversigt over forslagenes hovedindhold, uten anførsel av forslagsstillere eller motivering.

Organisationsformer og taktik.

De første 3 punkter inneholder de samme ting, som tidligere har været foreslaat for kongressen.

De ændringer som disse punkter tilsigter er «anerkjendte arbeidsavtaler» istedetfor tariffer, at selvhjælpsinstitutionerne sløifes inden fagorganisationen og at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse.

Som punkt 4 foreligger et nyt forslag, nemlig at landsorganisationen *istedetfor* landsomfattende forbund skal bygges paa lokale samorganisationer, som i forstaaelse med foreningerne skal faa ledelsen av lønskampene, agitationen samt overta representasjonen paa landsorganisationens kongresser. En konflikts iverksættelse og av-

slutning avgjøres av de, som berøres av den. Landsorganisationen opdeles i industrigrupper, og dens opgave skal kun være at «bistaa ved arbeidskonflikter», fremme agitations- og organisationsarbeidet samt forberede og organisere de sociale kampe.

Dette nye punkt tænkes nærmere utarbeidet ved en av kongressen nedsat komité, for saa at omsendes til foreningerne og slutbehandles paa næste kongres.

Forsikringsvæsenets overførelse til kooperationen eller til en selvstendig institution foreslaaes utredet av sekretariatet, omsendt til organisationerne og forelagt næste kongres.

Disse forslag er ikke fremmet som lovændringer. Og det er vel derfor nærmest kun en misforstaaelse av fagoppositionens cirkulære, naar jern- og metalforeningen paa Rjukan har sat disse punkter op som forslag til ny § 1 i landsorganisationens love. Vi har derfor heller ikke regnet med dette forslag i den efterfølgende oversigt over lovændringerne.

De forslag til lovændringer, som berører *organisationsformerne, taktiken og lønskampene*, indeholder følgende forandringer:

Kongressen, repræsentantskapet og sekretariatet.

At valgene til kongressen altid bør foregaa ved direkte avstemning. At forbundsstyrene ikke skal vælge repræsentanter til kongressen.

Subsidiært at disse repræsentanter ikke skal ha stemmeret.

At ekstraordinær kongres skal sammenkaldes, naar mindst 40 foreninger med tilsammen 4000 medlemmer forlanger det.

At repræsentantskapet sløifes. Subsidiært at der vælges et landsstyre paa 15 medlemmer valgt av kongressen.

At repræsentantskapet vælges av kongressen.

At det vælges av samorganisationerne.

At reglerne for valg av repræsentantskapet ændres (mindre forandringer).

At sekretariatet skal bestaa av 5 medlemmer.

At der ikke skal være nogen repræsentant fra centralstyret for Det norske arbeiderparti i sekretariatet — og omvendt.

At sekretariatet ikke skal ha stemmeret paa kongressen.

At sekretariatet i særlig vigtige spørsmaal skal forelægge medlemmerne saken til avgjørelse ved *uravstemning*.

At saadan uravstemning ogsaa kan forlanges av mindst 40 foreninger med mindst 4000 medlemmer.

Optagelse i landsorganisationen.

At § 2, punkt 1 faar saadan ordlyd: Industriforbund og lokale samorganisationer kan optages i sin helhet.

At samme paragraf, punkt 2 og 3 sløifes. At den i punkt 4 nævnte gjennomsnittsløn forandres til kr. 3.00 pr. dag.

Ledelse av konflikter.

At § 8, punkt 1 faar saadan tilføielse, at konflikterne skal ledes av vedkommende organisations hovedstyre og de *avdelinger og lokale samorganisationer som berøres*.

At der i § 8, punkt 5 gjøres saadan tilføielse, at konflikter ikke kan bilægges eller hæves før ogsaa de afdelinger som er berørt av kampen har git sit samtykke.

At disse foreninger skal faa behandle saken før konflikten bilægges eller hæves.

At paragrafen ændres saaledes, at sekretariatet efter bemyndigelse av de interesserte organisationer har ret til at faa konflikten bilagt.

At det ikke kan ske før uravstemning er foretat blandt de medlemmer konflikten berører.

At vedkommende afdelinger ogsaa skal uttale sig om saken, naar en konflikt skal *utvides*.

At det skal ske forsaavidt tiden tillater det.

At punkterne 9 og 10 om forhandling utgaar.

Kooperationen.

At § 1 faar saadant tillæg: At støtte Kooperationen ved oprettelse av produktionsbedrifter inden de forskjellige fag og brancher.

Boykot.

Tillæg til § 1: At anvende boykot i de faglige kampe.

Stedlige samorganisationer.

Den av sidste kongres fattede beslutning herom foreslaes git saadan tilføielse, at der kan dannes selvstændig faglig samorganisation paa de steder, hvor der ingen samvirkende fagforeninger findes og hvor det med absolut flertal bestemmes av organisationen.

Opsigelse av kontrakter.

At opsigelsestiden under eventuel konflikt, lockout el. lign. blir ens for alle arbeidere, enten de er maanedslønnet eller ikke.

At der forbydes organiserte arbeidere at indgaa paa *enkeltmandskontrakter* eller paa anden opsigelsesfrist end den almindelig gjældende for bedriften.

Kontingenten og understøttelsen.

At de tilsluttede organisationers ordinære kontingent til streikefondet maa utgjøre mindst kr. 13.00 pr. medlem og aar for helt- og kr. 6.00 for halvtbetalende.

At landsorganisationens understøttelse blir kr. 0.70 pr. dag for helt- og kr. 0.35 for halvtbetalende.

At understøttelsen blir kr. 1.50 for helt- og kr. 0.75 for halvtbetalende.

At landsorganisationen ved sympatistreiker skal bære den hele understøttelse.

Andre forslag.

At faa bort ved de fremtidige overenskomster bestemmelsen om undtagelse for ældre arbeidere fra de almindelige tarifsatser.

At man skal søke at faa fjernet de almindelige bestemmelser i overenskomsterne.

Den programuttalelse, som er foreslaat om *organisationens former og taktik* indledes med endel uttalelser, som nok kunde trænge litt nærmere belysning, men vi skal kun holde os til selve forslagene.

Med hensyn til punkterne 1—3 henviser vi til uttalelserne paa sidste kongres og skal desuten bemerke:

Vi er fremdeles av den opfatning, at det vilde være et spild av kræfter for fagorganisationen at opta en kamp for at faa tariffene avløst av de saakaldte «anerkjendte arbeidsavtaler». Man lægger her en altfor stor vekt paa det formelle. Det er tariffens *indhold*, som bestemmer om den er heldig for arbeiderne eller ei — og ikke om den er skriftlig eller ikke — eller har navn av «anerkjendt arbeidsavtale» eller ei.

Der er intet i veien for at organisationerne søker at opnaa saa kortvarige tariffes som de ønsker. Landsorganisationen paalægger ingen forpligtelse i saa maate. Og tariffernes indhold bestemmes av den magt fagorganisationen eier i forhold til arbeidsgiverforeningen.

Vor opgave bør derfor fremdeles være at faa tariffes saa enkle og gode som mulig uten at kaste organisationen op i en ørkesløs kamp om avskaffelse av tariffes og indførelse av «anerkjendte arbeidsvilkår».

Under dette arbeide for at faa tariffes slik som vi ønsker dem, kommer da ogsaa arbeidet for at de «almindelige bestemmelser» ændres i arbeidernes favør, slik som nævnt av Havne- og transportarbeiderforbundet.

Selvhjælpkassernes overgang til kooperationen eller en selvstændig institution kan sekretariatet ikke anbefale.

Kooperationen har endda ikke naadd den utvikling, at den kan overta et slikt arbeide. Og medlemmerne vil neppe heller føle sig tilfreds hermed. Kasserne er bygget paa grundlag av fagenes eieendommeligheter. Hvad sykeforsikringen angaar, saa er dennes rolle snart utspillet inden fagorganisationen, eftersom den offentlige forsikring utvides og forbedres. De selvhjælpsinstitutioner, som saa blir tilbake er, foruten arbeidsledighetskasserne, de saakaldte forsikringskasser. Arbeidsledighetskasserne er saa nøie knyttet til fagorganisationen, at det vilde være ikke bare uriktig, men skadelig at skille dem derfra. Og de organisationer som har disse institutioner, vil vistnok med stor styrke kræve at beholde dem.

Om *forsikringskasserne* foreligger særlig indstilling, hvortil vi henviser.

Kampmidlerne er allerede forflert slik, at streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker. Lovene indeholder fornødne bestemmelser herom. Dette forslag er saaledes ikke aktuelt. *Boykot* er ogsaa for længe siden tat i de faglige kampes tjeneste. Allerede den skandinaviske arbeiderkongres i Malmö 1892 anbefalte «at de organiserte arbeidere i fremtiden istedetfor eller i forbindelse med streiker anvender boykotting, særlig i saadanne industrier, som frembringer varer, hvorav arbeiderne er de største konsumenter».

Boykot er da ogsaa flere ganger anvendt hos os, og sidste kongres uttalte sig ogsaa om saken.

Heller ikke dette forslag er saaledes aktuelt, uten forsaavidt som man mener, at boykot bør anvendes hyppigere end tilfældet er. Men det maa jo foreslaaes i hvert enkelt tilfælde.

Om *obstruktion* og *sabotage* har sekretariatet den samme opfatning som gav sig uttrykk ved sidste kongresbeslutning.

Organisationen vil ikke paa nogen maate forbedre sin stilling overfor arbeidsgiverne ved at benytte disse midler. Ti overfor enhver sabotage eller obstruktion av nogen betydning vil arbeidsgiverforeningen kunne svare med lockout og saadan individuel kontrol og kontrakt, at det vilde føre hele organisationen op i nye, ørkesløse kampe. Dette ved siden av at organisationen intet effektivt herredømme vil kunne faa over obstruktionen og sabotagen, som maa utøves helt individuelt, mens organisationen ved at anbefale og anerkjende disse midler vilde staa med det moralske og økonomiske ansvar for alle handlinger. Der hvor disse midler har været anvendt synes man at komme mer og mer bort fra dem. Det er den aapne solidariske kamp gjennom streik og boykot, som blir en *folkebevægelses* midler. Og som fagorganisationen vokser maa netop dens kampmidler være enkle og let brukelige.

Vi gjentar hvad der tidligere er sagt, at derfor skal ingen arbeider lægge sig tilro med det resultat man opnaar ved den fælles tariffkamp. Især i travle tider kan der utrettes adskillig til løftelse av lønsnivaat ved en vaaken utnyttelse av alle chanser.

Det hører imidlertid til det indre organisationsarbeides vanskelige ting, som maa avpasses efter fagenes og organisationernes eiendommeligheter og som der ikke kan opsættes regler for.

At *kooperationen* tages i de faglige kampfes tjeneste, er man fuldt enige om, hvilket kongressen tidligere har git uttrykk for. Hvad der mangler er bare, at Kooperationen ved arbeidernes tilslutning blir gjort til en magtfaktor, saaledes at den kan hjelpe arbeiderne under faglige kampe.

Forslaget om at støtte Kooperationen ved oprettelse av produktionsbedrifter inden de forskjellige fag og brancher forekommer os noget uklart.

Landsorganisationen har gjentagende ganger markert sin stilling til Kooperationen. Den har igangsat et landsomfattende agitationsapparat for at paavirke medlemmerne til at slutte sig til de kooperative foreninger. Og den kooperative landsforening og dens avdelinger har da ogsaa allerede paabegyndt sit arbeide for at iverksætte produktionsbedrifter. Under disse forhold er det vel rigtigst at fagorganisationen først og fremst støtter *kooperationens* arbeide for oprettelse av produktive bedrifter. Paa den maate blir der den bedste plan og sammenheng i arbeidernes kamp for at erobre herredømmet over omsætning og produktion.

Vi mener at kongressen har git tydelig nok uttalelse herom tidligere, men vi har intet imot at man forsterker disse ved at vedta, at fagorganisationen skal støtte Kooperationens bestræbelser for at opprette produktive bedrifter.

Det nye forslag om organisationens fuldstændige omlægning, saaledes at *forbundene* ophører og landsorganisationen bygges paa

lokale samorganisationer, som igjen i samraad med de enkelte foreninger faar den absolute myndighet i ledelsen av lønskampene samt repræsentationsret til kongressen, og at landsorganisationen kun skal «bistaa ved arbeidskonflikter» og forøvrig forestaa agitations- og organisationsarbeidet — er av særdeles vidtgaaende og omkalfatrende karakter.

Efter at vore organisationer uten teoretiske konstruktioner, men efter livets egen lov, hadde naadd nogen utvikling utover de enkelte foreninger, opstod der lokale samorganisationer. Men disse viste sig snart upraktiske som forum for lønskampene. Den industrielle utvikling gaar nemlig ikke efter de lokale grænser. Jernindustrien forener sig hele landet rundt, grubedriften likesaa, og det ene fag efter det andet. Denne utvikling fortsætter med rivende fart. Kapitalen koncentrerer og centraliseres.

Kampene blir landsomfattende, og der maa derfor ogsaa landsomfattende organer til for at føre dem. Det er selve industriens utvikling, som har medført dette. Og vi kan ikke forandre det, selv om vi aldrig saa meget omlægger vore organisationsformer.

Avskaffet vi forbundene og stykket organisationen op i lokale samorganisationer, som hver for sig skulde hafuld ledelse og selvbestemmelsesret i lønskampene, maatte jo disse selvsagt ogsaa overta kontingentindkrævningen og den hele administration samt kampenes finansiering. Den kamp som opstod i en samorganisation vilde i kraft av industriens landsomfattende art i 9 av 10 tilfælder utvide sig til vedkommende industri i andre byer. Og krav om fælles avgjørelse, fælles ledelse og fælles understøttelse vilde paany opstaa. Skulde saa landsorganisationen virksomt understøtte disse konflikter, maatte den jo ogsaa ha eventuel avgjørelsesmyndighet. Og resultatet vilde bli, at i 9 av 10 tilfælder vilde konflikterne bli ledet av landsorganisationen, og altsaa komme mere fjernt fra medlemmernes direkte avgjørelse end nu, da forbundene som regel avgjør sakerne selv.

Man maa ogsaa huske paa, at disse samorganisationers størrelse blir helt vilkaarlig efter vedkommende bys eller distrikts folkemængde.

I Kristiania vilde der saaledes bli en samorganisation paa 22,000 medlemmer, større end noget forbund, med en administration mere indviklet end et forbund, og hvor avgjørelsen maatte træffes av et repræsentantskap. Lignende vilde bli tilfældet andre steder. Mens der igjen vilde bli samorganisationer, som blev saa smaa eller saa utstrakte, at de enten blev for økonomisk svake eller umulige i retning av indre samarbeide.

Tar vi saa hensyn til at alt samarbeide med utlandet vilde vanskeliggjøres paa grund av denne form, som ikke er gjældende i noget land, saa vil man vistnok indse, at der er litet som taler *for*, men mange og avgjørende grunde som taler *mot* at gaa til en slik foranstaltning.

Hvad der skulde vindes var, at medlemmerne skulde faa mere direkte indflydelse over lønskampene.

Vi tror, at dette ikke vilde holde stik.

For det første fordi lønskampene paa grund av industriens landsomfattende karakter og arbeidsgiverforeningens centralisation som regel vil bli landsomfattende, hvorved avgjørelsen vil rykkes ut av den enkelte samorganisations haand og enten tilfalde landsorganisationen eller samorganisationerne ved uravstemning eller vedkommende industris foreninger landet rundt, altsaa en lignende ordning som nu, bare saa meget mere tungvint, fordi man vilde mangle de faste indarbeidede institutioner, som forbundene nu er.

For det andet, fordi en række samorganisationer vilde bli saa store, at nogen direkte avgjørelse ikke vilde kunne fattes av medlemmerne og atter andre vilde bli saa smaa eller utstrakte, at noget godt organisationsarbeide vanskelig kunde utføres.

Enhver organisationsform har sine svake sider. Og landsforbundsformen vil med sin centralisation til en viss grad overføre noget av den enkelte forenings beslutningsmyndighet til forbundet. Men foreningen faar jo sin myndighet igjen som led i forbundet, akkurat som det enkelte medlem faar sin individuelle myndighet, som han gir fra sig, igjen som et led i den fælles forening.

Al solidaritet bygger paa at man gaar op i fællesskapet — det enkelte medlem i foreningen — den enkelte forening i forbundet — og det enkelte forbund i landsorganisationen.

Det er en oppdragelse til denne utvidede solidaritet vi skal beflitte os paa — ikke en tilbakevenden til de primitive forhold med den forenkledde solidaritet.

For det maa vi ikke glemme: Industriens og arbeidsgivernes centralisation tvinger os til at føre kampen landsomfattende. Og da maa vi ogsaa gjennom vor organisation skape os apparater til at føre kampen paa samme vis, og utvikle os til at kunne handle tillidsfuldt og trygt gjennom landsomfattende organisationer.

Det som maa paasees er derfor at man inden rammen av denne organisationsform stadig kan vedlikeholde en levende rapport mellem avdelinger, forbund og landsorganisationen, at der blir god anledning for alle meningsytringers utfoldelse, og at beslutningerne hviler paa saa bredt grundlag, som det er mulig med det omfang vor organisation nu har og den kampstilling den staar i med de hurtige avgjørelser, som kræves.

Sekretariatet kan saaledes ikke tiltræde punkt 4 i forslaget. Men vil i det efterfølgende fremsætte enkelte forslag til forandringer med hensyn til landsorganisationens representantskap m. v.

I sammenheng med forslagene om den føderative organisationsform uten effektiv centralisation, staar en række forslag om uindskrænket bestemmelsesret for den enkelte forening eller gruppe under lønskamp. Fællesorganisationen skal ikke kunne ordne med en konflikt, hvordan saa end den samlede organisation er stillet, uten at vedkommende forening eller gruppe paa forhaand har godkjendt eller git bemyndigelse dertil.

Dette bryter helt med fællesansvaret. Har vi en fællesorganisation, som til en viss grad bærer den enkelte kamp, saa maa ogsaa denne fællesorganisation i ytterste tilfælde kunne fatte avgjørelse i saken. Men hvad der kan kræves, er at denne avgjørelse fattes paa bredest mulig grundlag.

Der er nævnt uravstemning blandt landsorganisationens samtlige medlemmer. Men en slik uravstemning er en yderst upraktisk ordning. Og saa forskjelligartet som vore organisationer er, vil den virke ganske uretfærdig. Sjømandsorganisationerne f. eks. vil vanskelig komme til orde paa den maate. Og med den erfaring man har om uravstemning selv i fag som er i streik, saa vet man at deltagelsen er saa liten at resultatet ikke under almindelig uravstemning blandt alle medlemmer vil gi noget virkelig uttrykk for flertallets vilje. Hertil kommer at under tilspidsede konfliktsituationer, naar slike uravstemninger skal foretages, kan man ikke legge organisationens stilling og kampforholdet offentlig frem. Og medlemmerne kan saaledes ikke faa den opplysning som er nødvendig for at kunne træffe en riktig avgjørelse. Konfidentielle sirkulærer til 80,000 medlemmer er en tvilsom affære.

Uravstemninger i samfundet kan ikke sammenlignes med dette, for der vil det altid være en helt offentlig sak det gjelder, og de forskjellige partier fører den valgkamp som skal til, for at faa vælgermassen frem.

Uravstemning er saaledes en ubrukelig form for avgjørelser inden den store fællesorganisation.

Dernæst kommer spørsmålet om indkaldelse av ekstraordinær kongres. Men det tar tid, da valg skal foretages, og man skal reise lange veier til et bestemt møtested, og hertil kommer at det er en meget kostbar form for fællesavgjørelsen. Ca. 15,000 kroner vil en slik kongres mindst koste. Ogsaa det apparat blir derfor upraktisk.

Tilbake staar saa at ordne sig med et mindre repræsentantskap. Men sekretariatet er opmerksom paa, at slik som repræsentantskapet nu er valgt, blir det en noksaa utpræget Kristiania-repræsentation, hvorfor man vil gi adgang til valg utenfor forbundsstyernes midte. Desuten foreslaaes at kongressen vælger 30 medlemmer av repræsentantskapet, som indkaldes naar det gjelder spørsmål om organisationens stilling til lønskampe; mens der til de almindelige repræsentantskapsmøter kun indkaldes det ordinære repræsentantskap.

Man er ogsaa enig i, at ingen avgjørelse om en konflikts avslutning træffes, før vedkommende avdeling eller gruppe har faaet anledning til at uttale sig om saken, og at som regel heller ikke utvidelse finder sted, før vedkommende organisation har faaet uttalt sig.

Paa denne maate tror man at ha lagt fællesavgjørelserne paa saa bred basis som det er mulig, naar man skal forene hensynet til de raske og konfidentielle avgjørelser det her gjelder, med det demokratiske princip, hvorpaa vor organisation er bygget.

At forbundsstyrene vælger medlemmer av repræsentantskapet og dermed ogsaa kongresrepræsentanter henger sammen med den utvikling som repræsentantskapet har hat inden organisationen. Det er jo opstaat netop fordi ikke alle forbund kunde bli repræsentert i sekretariatet og at man derfor trængte en organisationsmessig forsamling, hvor alle forbund var repræsentert og kunde uttale sin mening, naar der opstod tvist om viktige lønsspørsmål eller andre større saker.

Forslaget om forandring i § 2, p. 1, saaledes at samorganisationer kan optages i landsorganisationen kan sekretariatet i henhold til det foranførte ikke anbefale.

At den i § 2, p. 4 nævnte *gjennemsnitsløn* forhøies fra kr. 2.50 til kr. 3.00 gir sekretariatet sin tilslutning.

Forslagene om at valgene til kongressen bør ske direkte eller saavidt mulig direkte er en sak, som man maa opta inden hvert forbund. Landsorganisationen har nemlig overlatt til forbundene at vælge repræsentanterne paa den maate som er mest praktisk for hvert forbund uten at ville gripe ind med noget direktiv her. Og denne ordning er sikkert nok den bedste. Men der er jo rik anledning inden hvert forbund til at foreslaa den valgordning som man finder passer bedst.

At *ekstraordinær kongres* skal kunne sammenkaldes efter krav fra 40 foreninger med 4000 medlemmer forekommer os at være en høist tvilsom reform. Det er 5 pct. av landsorganisationens medlemsantal. Og en forening som f. eks. faar et sirkulære, hvori den opfordres til at uttale sig om den vil være med paa at kræve ekstra kongres, kan godt tænkes at gaa med herpaa, selv om den ikke føler synderlig trang dertil eller er klar over hvilket kostbart apparat kongressen er. Da landsorganisationen er bygget paa forbundene, maatte det desuten være et visst antal av disse som skulde utkræves til indkaldelse av kongres. Men med den nuværende ordning har forbundene adgang til at ta et saadant krav op i repræsentantskapsmøte og eventuelt faa det vedtat der. Hvis den utvidelse av repræsentantskapet som sekretariatet foreslaar, blir vedtat, vil dette bli en slags «liten kongres» hvor særlig de omtvistede situationer i anledning lønskampe kan behandles mellem de ordinære kongresser, hvorved ogsaa kravet om ekstraordinær kongres antagelig blir mindre aktuelt.

Forslaget om at sekretariatet ikke skal ha stemmeret paa kongressen finder man litet begrundet. Sekretariatet vælges jo av og blandt kongressens medlemmer, saa nogen sammenligning mellem regjering og storting er ganske uholdbar. Sekretariatet bestaar jo bare av 11 medlemmer, saa praktisk set har stemmeret eller ikke stemmeret ikke stor betydning paa en kongres med opimot 300 repræsentanter.

At sekretariatet indskrænkes til 5 medlemmer kan man heller ikke anbefale. Erfaringen hittil har ikke vist at det er et for tungvint apparat, og naar saa er tilfælde er det selvsagt gavnlig at der inden sekretariatet er plads for flere forbunds repræsentanter end et medlemsantal paa 5 vilde gi anledning til.

Likeledes forstaar man ikke hvad der ligger til grund for nu at ophæve den ordning som hittil har eksistert med en repræsentant i sekretariatet fra arbeiderpartiet og omvendt. Det er selvsagt av stor betydning at samarbeidet mellem disse styrer er saa intimt som mulig. Og man kan saavidt vi forstaar ikke peke paa noget tilfælde hvor ordningen har virket uheldig. Det synes os kun at være en søkt anledning til at markere en viss animositet mot den nøie sammenheng som den faglige og politiske arbeiderbevegelse

har her i landet. Men sekretariatet mener kongressen netop skal styrke dette samarbeide ved at la ordningen fremdeles fortsætte.

Forslaget fra Bergen om et tillæg til de av forrige kongres vedtagne regler om oprettelse av stedlige samorganisationer gir sekretariatet sin tilslutning. Derved vil man paa hvert sted staa mer frit i valg av formen for disse organisationer. Derimot kan man ikke anbefale at de stedlige samorganisationer overtar eller faar repræsentationsret til kongressen. Heller ikke at de vælger repræsentantskapet. De stedlige samorganisationer er endnu ikke blit nogen almindelig foreteelse i den forstand, at spørsmålet om eventuel repræsentation for dem kan siges at være aktuelt engang. Og dertil kommer at hele landsorganisationen økonomisk og moralsk er bygget paa forbundene, saa der vanskelig kan skapes nogen sideordnet repræsentation uten at der sker brudd paa dette system.

Man er enig i, at der bør forsøkes ved henvendelse til arbeidsgiverforeningen at opnaa en overenskomst om en fælles opsigelsestid ved konflikter uten hensyn til de individuelle kontrakter. Men ut-sigterne til at opnaa noget i saa henseende er vel neppe store.

Sekretariatet er likeledes enig i, at der ogsaa fra landsorganisationens side gjøres noget for at hindre at arbeiderne binder sig enkeltvis med kontrakter til bedrifterne. Men man finder det vanskelig i landsorganisationens love at indta bestemmelser om medlemsretten i de enkelte organisationer. Man vil derfor foreslaa en uttalelse fra kongressen, som et direktiv for de tilsluttede organisationer.

Forslaget om at *ældre medlemmer* ikke skal kunne undtages fra tarifreglerne finder sekretariatet at være av tveegget natur. Vi forstaar meget vel den gode tanke, som ligger til grund herfor, men naar slike undtagelsesbestemmelser er kommet ind i tariffene, saa er det for at forhindre at gamle medlemmer, hvis arbeidskraft er betydelig nedsat skulde bli *opsagt*, fordi at de ikke længre var konkurransedygtig. Og hverken organisationerne eller samfundet har nogen pension at gi disse gamle. Men i tariffene maa man sørge for at faa saa betryggende regler for den slags, at adgangen til undtagelse fra lønsatserne ikke kan misbrukes.

Ang. forhøielse av minimumskontingenten i forbundenes streikefond og spørsmålet om understøttelsen fra landsorganisationen, henvises til sekretariatets uttalelser under de respektive forslag.

Under henvisning til foranstaaende motivering foreslaar sekretariatet følgende forandringer i lovene, idet de øvrige forslag til ændringer indstilles til ikke bifaldelse:

§ 2 punkt 4 (*andet passus*):

I landsorganisationen kan kun de mandlige medlemmer regnes som halvtbetalende, hvis vanlige gjennomsnittsløn er under *kr.* 3.00 pr. dag.

§ 4, punkt 2 b:

Hvert forbunds styre har desuten ret til at vælge — *i eller utenfor sin midte eftersom hvert forbund bestemmer* — 1 representant for hvert paabegyndt 1000-tal, o.s.v. som før.

§ 4, nyt punkt 12:

Kongressen vælger 30 repræsentanter, som tiltræder repræsentantskapet naar tvistemaal angaaende større faglige kampe skal avgjøres.

§ 5, punkt 2 (ny tilføielse, andet passus):

Til disse møter indkaldes ogsaa de av kongressen valgte 30 medlemmer av repræsentantskapet.

§ 8, punkt 6 (andet passus):

Før saadan utvidelse sættes iverk maa vedkommende forbundsstyres og forsaavidt tiden tillater det vedkommende foreningers uttalelse om saken indhentes.

§ 8, punkt 7 (ny tilføielse):

— efterat vedkommende foreninger har faat anledning til at uttale sig om saken.

§ 8, punkterne 9 og 10 utgaar.

Andre lovforandringer.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund: § 2, punkt 5: De tilsluttede organisationer maa ha en fast løpende kontingent til streikefond, der mindst utgjør kr. 13.00 pr. medlem og aar for helt- og kr. 6.00 for halvtbetalende. Streikefondet maa ikke anvendes til andre øie-med end de med konflikter forbundne utgifter.

§ 9, punkt 4: Forsaavidt midlerne strækker til med den ret loven gir til at indkalde ekstrakontingent skal der utbetales i streikeunderstøttelse til de organisationer som er i kamp et ukentlig beløp, der svarer til kr. 0.70 pr. dag for helt- og kr. 0.35 for halvtbetalende berettigede medlemmer — søn- og helligdage iberegnet.

Andet avsnit utgaar.

Motiver til § 2, punkt 5 og § 9, punkt 4.

Ved vort sidste landsmøte i 1915 forelaa forslag om forbundets utmeldelse av landsorganisationen. Under behandlingen av dette forslag blev vedtat følgende:

«Idet landsmøtet fastholder de av forrige landsmøte i 1912 stillede krav om større handlefrihet i avgjørelse og ledelse av konflikter, understøttelsens nedsættelse og at de enkelte forbund forhøier sin streikekontingent saa den kommer paa høide med hvad vi betaler, paalægges hovedstyret ogsaa at fremsætte og fremme forslag om at intet forslag til løsning av en konflikt kan avgjøres av sekretariatet eller repræsentantskapet, men at det forelægges medlemmerne av det forbund det angaar til avstemning.»

Hensigten med disse forslag er at frembringe en større ensartethet i de tilsluttede organisationers økonomiske evne til at føre sine konflikter. Det viser sig nemlig at flere forbund nu kun holder den minimalkontingent som er fastsat i landsorganisationens love. Denne kontingent maa, under de nuværende forhold siges at være meget for lav og skulde helst ha været forhøiet adskillig mer end hvad der er foreslaat av os.

Med hensyn til den understøttelse som landsorganisationen yder under konflikter, mener man at det kun vil virke til den samlede organisations fordel at denne nedsættes. Man vil derved opnaa at forbundene, som bør ha den avgjørende myndighet med hensyn til at iverksætte og avslutte lønsbevægelserne, ogsaa i større utstrækning maa overta ansvaret for sine konflikter. Saaledes som forholdet er nu, blir mange konflikter iverksat væsentlig paa basis av den understøttelse som ydes av landsorganisationen. Særlig ved større konflikter blir saa følgen at landsorganisationen maa gripe ind for at faa en avslutning. Derved opstaar en misnøie blandt medlemmerne som gir sig utslag i at der forlanges større «handlefrihet».

Denne misnøie har ogsaa faat sit uttryk i vort landsmøtes krav om at intet forslag til løsning av en konflikt kan avgjøres av sekretariatet eller repræsentantskapet, uten at forslaget har været forelagt medlemmerne til avstemning.

Forbundenes love indeholder jo bestemmelser hvorefter forbundsstyrene skal avslutte konflikterne. Disse bestemmelser tror vi i større utstrækning vil bli betulgt naar det økonomiske ansvar blir lagt mere over paa forbundene.

Hovedstyret.

Skandinavisk sadelmaker- og tapetsererforbund: Til § 8, punkt 6 tilføies: «Dog skal landsorganisationen til saadanne sympatikonflikter betale saadanne medlemmer den understøttelse disse i henhold til sit eget forbunds love kan faa.»

Der tilføies § 9: Til konflikter der er godkjendt av sekretariatet betales et beløp av kr. 1.50 daglig for helt- og kr. 0.75 for halvtbetalende medlemmer.

Paa hovedstyrets vegne for
Skandinavisk sadelmaker- og tapetsererforbund
I. P. Jønson.

I § 9, punkt 1 forandres 2 mndr. til 3 mndr.

N. j. & m. f., Stavangeravdelingerne.

Fra Sekretariatet: (Til § 2.)

Som bekjendt forelaa paa forrige kongres et lignende forslag fra jern- og metalarbeiderforbundet. Kontingenten var da foreslaat sat til mindst kr. 13.50 for heltbetalende og kr. 4.80 for halvtbetalende. Nu foreslaaes henholdsvis 13.00 og kr. 6.00.

Kongressen vedtok sekretariatets forslag om at forhøie mindstekontingenten fra kr. 7.20 og 3.60 til kr. 10.40 og 5.20 pr. aar, idet sekretariatet av hensyn til de yngre organisationer mente at der maatte gaaes skridtvis frem.

At forhøie streikekontingenten som av forbundet foreslaat vil ikke utgjøre mere end 5 øre pr. uke for heltbetalende og ikke fuldt 2 øre for halvtbetalende. Sekretariatet er av den opfatning, at der nu bør gaaes til en forhøielse av kontingenten, som av forbundet foreslaat. Det store flertal av landsorganisationens medlemmer betaler da ogsaa nu en streikekontingent som mindst svarer til dette beløp, idet 13 forbund med 60 948 medlemmer har en løpende kontingent til streikefondet, som utgjør mindst kr. 13.00 pr. aar for heltbetalende medlemmer. Trikotagearbeiderskernes forbund med 200 medlemmer har en kontingent for sine medlemmer som alle er halvtbetalende av kr. 7.35 pr. aar, saa ogsaa denne organisation fylder de krav, som forslaget stiller. De øvrige 14 forbund, som ikke fylder kravet, tæller tilsammen 16 644 medlemmer. Men disse organisationer maa nu uten vanskelighet kunne følge efter.

Sekretariatet vil i henhold hertil indstille paa, at kongressen fatter beslutning i overensstemmelse med jern- og metalarbeiderforbundets forslag, at lovens § 2, punkt 5 faar følgende ordlyd:

«De tilsluttede organisationer maa ha en fast løpende kontingent til streikefond, der mindst utgjør kr. 13.00 pr. medlem og aar for

helt- og kr. 6.00 for halvtbetalende. Streikefondet maa ikke anvendes til andre øiemed end de med konflikter forbundne utgifter.»

Til § 9: Der foreligger 2 forslag til forandring i lovens § 9 punkt 4 angaaende understøttelsens størrelse. Jern- og metalarbeiderforbundet foreslaar i likhet med hvad forbundet gjorde paa forrige kongres, at understøttelsen skal nedsættes til 70 øre pr. dag for helt- og 35 øre pr. dag for halvtbetalende medlemmer.

Skandinavisk sadelmaker- og tapetsererforbund foreslaar at understøttelsen skal *forhøies* til henholdsvis kr. 1.50 og 0.75.

De nuværende love fastsætter en understøttelse av kr. 1.00 pr. dag for helt- og kr. 0.50 for halvtbetalende. Sekretariatet kan ikke anbefale at der nu gjøres nogen forandring heri. Og sekretariatet kan forsaavidt henvise til hvad det anførte om spørsmålet da det var oppe til behandling i 1913. Selvfølgelig er sekretariatet enig med jern- og metalarbeiderforbundet i at den organisation som gaar til kamp, i første række maa ha ansvaret for at kampen ogsaa økonomisk kan føres og at konflikter ikke maa iverksættes alene paa basis av understøttelsen fra landsorganisationen. Men sekretariatet er av den opfatning, at det nuværende beløp i saa henseende er vel avbalansert. Det maa ikke glemmes, at pengenes værdi siden 1907 er sunket adskillig, og det kan ikke med nogen grund længer hævdes, at det økonomiske ansvar i for stor grad er lagt over paa landsorganisationen. Selv om sekretariatet saaledes er enig med jern- og metalarbeiderforbundet i dets almindelige betragtninger om et forbunds ansvar overfor konflikter, kan man ikke være enig i nødvendigheten av at understøttelsen av den grund nedsættes, og vil sekretariatet derfor anbefale kongressen at bli staaende ved det ved det nuværende beløp.

Forslaget fra Skandinavisk sadelmaker- og tapetsererforbund om at *forhøie* understøttelsen til kr. 1.50 og 0.75 pr. dag, kan sekretariatet ikke anbefale. Under de herskende forhold og med den erfaring man hittil har, tror sekretariatet at organisationen er bedst tjent med at landsorganisationens tilskud til understøttelse blir som i de nuværende love bestemt.

Norsk jern- og metalarbeiderforbunds Stavanger-avdelinger foreslaar, at bestemmelsen i lovens § 9, p. 1 om at understøttelse gives de som har været medlemmer i 2 maaneder forandres til *3 maaneder*. Forslaget er ikke motivert, og sekretariatet finder ingen grund til at anbefale forandringen vedtat.

Forslaget fra Skandinavisk sadelmaker- og tapetsererforbund om at landsorganisationen skal betale hele understøttelsen til medlemmerne under sympatistreik, kan sekretariatet heller ikke anbefale. Vedtagelsen av et saadant forslag vilde foranledige en hel omlægning av kontingenten til landsorganisationen. Den maatte betragtelig forhøies. I de tilfælder der kan bli tale om sympatikonflikter vil ganske sikkert alle fagorganisationens økonomiske resurser tiltrænges, uten hensyn til om det er streik eller lockout som har foranlediget utvidelsen.

Et mindretal stemte for at understøttelsen nedsættes. Et andet mindretal stemte for at bestemmelsen om høiere understøttelse for organisationer som har 40 % av medlemmerne i konflikt utgaar.

Norsk træarbejderforbund:

§ 12. Med henvisning til punkt 5 sidste led foreslaaes følgende optat til behandling:

Medlemmer av organisationen skal, naar de arbeider mer end 6 uker i et andet fag overmeldes i den organisation hvormed vedkommende bedrift har overenskomst og hvor hovedmassen av vedkommende fags arbeidere er organisert.

Bygningssnekkernes fagforening, Kristiania.

Norsk jern- og metalarbejderforbund:

§ 13. Som nyt punkt indgaar: Samtlige medlemmer tilstilles et eksemplar av landsorganisationens love.

N. j. og m. f., avd. 13, Fredrikstad.

Folkets hus fond.

§ 4. Laanets varighet forlænges fra 10 til 20 aar.

N. j. og m. f., avd. 13, Fredrikstad.

Uttalelse om enkeltmandskontrakter.

Da oprettelse av enkeltmandskontrakter mellem arbeidere og arbeidsgivere bidrar til at svække solidaritetsfølelsen mellem arbeiderne og hemme organisationen i dens kamp for bedre vilkaar for alle arbeidere, henstiller kongressen til de tilsluttede organisationer at ha sin specielle opmerksomhet henvendt paa dette forhold og bekjempe denslags kontraktindgaaelse med et effektivt oplysningsarbeide og eventuelt ved dertil skikkede lovbestemmelser.

Forsikringskasserne.

Kongressen 1913 vedtok under behandlingen av spørsmålet om «organisationsformer og taktik» bl. a. følgende forslag:

«Der nedsættes en komité paa 5 medlemmer, som blir at supplere med 1 repræsentant valgt direkte av hvert forbund. Komiteen skal behandle spørsmålet om hvad der kan gjøres for at sikre medlemmerne mot at oparbeidede rettigheter inden et forbund ikke tapes ved det enkelte medlems overgang til andet industriforbund eller hele grupper overgang til et andet forbund eller oprettelsen av nyt forbund. Komiteen skal herunder særlig ha sin opmerksomhet henvendt paa enten om samtlige organisationers bestemmelser angaaende selvhjælpskasserne kan gjøres saa ensartet som mulig, eller om der kan opprettes en fællesforsikring inden alle forbund forvaltet av landsorganisationen. Komiteens utredning ledsaget av forslag om sendes til samtlige organisationer og forelægges næste kongres.»

Følgende er valgt som medlemmer av komiteen:

Sekretariatet: Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Arnt Aamodt og M. Nygaard. Arbeidsmandsforbundet: Gunnar Sethil. Baker- og konditorforbundet: Johan Nygaard. Bokbinderforbundet: Hans Aas. Norsk centralforening for boktrykkere: O. Ruud. Formerforbundet: T. Fjermestad. Guldsmedarbejderforbundet: E. Gabrielsen. Havne- og transportarbejderforbundet: P. Andersen. Jern- og metalarbejderforbundet: A. Knudsen. Kjøre- og handelsarbejderforbundet: H. Flådeby. Litografisk forbund: Rob. Kopp. Malerforbundet: J. M. Winge. Matros- og fyrbøterunionen: Gerh. Gulbrandsen. Murerforbundet: Aksel Schultz. Møbelindustriarbejderforbundet: A. Andersen. Papirindustriarbejderforbundet: Leonard Larsen.

Skind- og lærindustriarbeiderforbundet: Magnus Westby. Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet: H. Eriksen. Skotøiarbeiderforbundet: A. E. Gundersen. Skrædderforbundet: B. Lange. Slagter- og pøsemakerforbundet: E. H. Sahlberg. Sporveisforbundet: E. E. Rudlang. Stenhuggerforbundet: Alfr. Pahlm. Træarbeiderforbundet: Jens Johansen. Skand. sadelmaker- og tapetsererforbund: Kr. Hornaas. Tobaksarbeiderforbundet: Hj. Johansen. Trikotagearbeiderskernes forbund: Frk. Hilda Eriksen.

Foruten det av kongressen vedtagne forslag er fra Norsk jern- og metalarbeiderforbund inkommet følgende skrivelse:

«Ved vort landsmøte, som avholdtes i 1915 forelaa følgende 2 forslag vedrørende medlemmers overgang fra det ene forbund til det andet:

Det paalægges hovedstyret at utarbeide regler og træffe en overenskomst med andre forbund inden landsorganisationen som letter overgang fra og til andre forbund uten at medlemmerne taper nogen av sine oparbeidede rettigheter.

Det henstilles til landsmøtet at vedta bestemmelser, som gir medlemmer av andre forbund adgang til at overgaa i vort forbund med bibehold av de rettigheter de har indvundet i det andet forbund. Det forutsættes, at det sker ved overenskomst med det forbund, hvorfra vedkommende medlem overflyttes.

Disse forslag besluttetes oversendt den av landsorganisationen nedsatte komité til utredning av dette spørsmåal.

Et forslag om at søke samarbeide med de øvrige forbund for muligens at oprette en fælles forsikringskasse blev forkastet av landsmøtet.

Med solidarisk hilsen

*Norsk jern- og metalarbeiderforbund,
hovedstyret,
A. Knudsen.»*

Videre er til indeværende kongres inkommet følgende forslag vedrørende forsikringskassen:

Kongressen paalægger sekretariatet at opta forhandling med de forbund som har forsikringskasser og forsøke at faa istandbragt en ordning saa at al forsikring utbetales av landsorganisationen samt fri overgang fra det ene forbund til det andet. Dette blir da forelagt de interesserte forbunds landsmøter til vedtagelse.

Motivering: Den nuværende ordning med forsikringen, at denne er underlagt forbundene er i mange tilfælder upraktisk og uheldig. En arbeider er mange ganger henvist til at skifte arbeide og av den grund gaa ind i en anden forening, som da kanskje staar i et andet forbund, men da han i dette tilfælde ikke faar med sin forsikring kommer han som oftest paa strykelisten istedet. En omlægning er nødvendig. Det vil da ikke bli saa lange strykelister og vil det bli lettere at agitere for tilslutning.

Sarpsborg og omegns træarbeiderforening.

Der gives adgang for alle medlemmer av landsorganisationen at overgaa fra et forbund til et andet uten at miste nogen av sine rettigheter særlig med henblik paa forsikringskassen.

Løkkens træarbeiderforening.

Endelig indeholder det fra en række organisationer indkomne forslag angaaende «Organisationens former og taktik» punkt 2 følgende vedrørende forsikringskasserne:

«At selvhjælpsinstitutionerne sløifes som led i fagorganisationens virksomhet.»

Komiteen er enig om at opta samtlige forslag til behandling, da alle staar i nøie forbindelse med det av kongressen vedtagne.

Det opdrag som kongressen har git komiteen er at undersøke:

1. Hvad der kan gjøres for at forhindre at det enkelte medlem taper erhvervede rettigheter ved overgang fra det ene forbund til det andet.
2. Hvordan det skal forholdes ved hele grupperes overgang fra det ene forbund til det andet eller ved opprettelse av nyt forbund. Kongressen har videre fæstet oppmerksomheten ved:
 - a) om samtlige organisationers bestemmelser angaaende selvhjælpskasserne kan gjøres ensartede,
 - b) om der kan opprettes en fælles forsikring inden alle forbund forvaltet av landsorganisationen.

Av selvhjælpskasser har vi nu inden fagorganisationen: Reise- og arbeidsledighetskasser, sykekasser, begravellesbidrag, forsikring til avdøde medlemmers etterlatte, invalidebidrag og tuberkulosefond.

Som bekjendt forelaa der paa forrige kongres forslag om overgang til industriforbund, og der var opstillet et par alternativer til forandring i forbundenes sammensætning, som vilde foranlediget betydelige forandringer i medlemmernes forhold.

Det var en naturlig følge av forslaget om industriforbund at der ogsaa søktes at faa en ordning m. h. t. selvhjælpsinstitutionerne som kunde lette denne utvikling. Imidlertid blev som bekjendt forslaget forkastet av kongressen.

Indtrædelsesavgift.

Spørsmålet om medlemmernes fri overgang *uten indtrædelsesavgift* fra det ene forbund til det andet indenfor landsorganisationen maa ansees løst. I 1907 vedtoges beslutning herom og denne beslutning maa antages tiltraadt av alle organisationer.

Streikeunderstøttelse.

Videre maa der vel ogsaa herske enighet om at et medlem som overgaar fra det ene forbund til det andet straks er berettiget til *streikeunderstøttelse* i det nye forbund, forutsat at vedkommende var berettiget til saadant i sit tidligere forbund. Selvfølgelig maa understøttelsens *størrelse* rette sig efter det forbunds love, som vedkommende er medlem av.

Anden forsikring.

Angaaende *selvhjælpsinstitutionerne* er komiteen av den oppfatning, at det av kongressen reiste spørsmål maa innskærkes til kun at omfatte forsikringen til avdøde medlemmers etterlatte (livsforsikringen). For sykekassernes vedkommende er spørsmålet ikke længere av saa stor betydning, idet den offentlige sykekasse yder nogen beskyttelse. Hvis et medlem overgaar fra et forbund med sykekasse til et andet uten saadan, saa vil i de fleste tilfælder kreds-sykekassen træde til. Selv om den offentlige sykeforsikring endnu

paa langt nær ikke er tilfredsstillende, er den dog nu saa langt utviklet, at det bør være vore organisationers opgave at søke den forbedret indtil maalet: skyepelen i beskatningen er naadd.

For *arbeidsledighetskassernes* vedkommende vilde det være av stor betydning, om der kunde etableres et forhold, som hindrede at arbeidsledighetsforsikrede medlemmer ikke tapte sine rettigheter ved overgang til et andet forbund. Imidlertid er det kun litt over to femtedele av landsorganisationens medlemmer som er arbeidsledighetsforsikret, idet 14 forbund med 33 077 medlemmer har arbeidsledighetskasser, mens 14 forbund med 44 774 medlemmer ikke har saadan. At tilveiebringe nogen fællesforsikring paa dette omraade finder derfor komiteen paa det nuværende tidspunkt ugjennemførlig. Men komiteen forutsætter at organisationerne vil arbeide for utvikling av arbeidsledighetsforsikringen, saa den saavidt mulig kan komme til at omfatte alle fag og industrier. Og indenfor de forbund som allerede har arbeidsledighetskasser maa der kunne etableres et samarbeide til beskyttelse av medlemmernes interesser.

Med hensyn til den øvrige forsikring er det i særdeleshet den saakalde *forsikring til avdøde medlemmers efterlatte* eller «livsforsikringen» som ved overgang vil volde de største vanskeligheter.

Av forbundene har 21 saadan forsikring, mens 7 ingen har. Men disse 7 tæller kun 2778 medlemmer, mens de 21 forbund tæller 75 014 medlemmer. Det skulde saaledes synes forholdsvis let at etablere et samarbeide eller en fællesforsikring paa dette omraade. Vanskelighetene ligger imidlertid i, at selv denne form for forsikring er i høi grad forskjellig i de forskjellige forbund. Vi henviser her til den oversigt som er indtat i forrige kongresforelæg side 53 og flg.

Komiteen er av den opfatning, at en *fællesforsikring inden landsorganisationen* eller en forsikring under landsorganisationens forvaltning ikke er at anbefale. Selv om en saadan forsikring lot sig etablere, mener man at der er store baade praktiske og specielt principielle indvendinger at gjøre mot en saadan ordning.

Ser man paa forsikringen som den er idag, vil man faa et sterkt indtrykk av, hvorledes den er vokset op med forbundene og avpasset efter de spesielle forhold som præger de enkelte industrier og fag. Overgang til en *fællesforsikring* vilde vanskelig kunne ske, uten at det vilde ha en niveauerende indflydelse paa forsikringen. Men det maa antages, at de enkelte organisationer overfor sine medlemmer ser sig bundet til at opretholde det nivaa, hvortil forsikringen nu er naadd, og i bedste fald vilde landsorganisationens forsikring da kun bli en tillæggsforsikring. Men dermed har man jo ikke naadd det som er hensigten med fællesforsikringen: at hindre at et medlem gaar tapt av noget av sine oparbeidede rettigheter ved overgang til et andet forbund.

Ser man paa spørsmålet ut fra rent principielle synsmaater, maa det sies at landsorganisationen ikke egentlig er basert paa en forsikring som den nævnte. Landsorganisationen er i utpræget grad en kamporganisation, og den staar som repræsentant utad for arbeiderne som klasse. Den er uttryk for arbeidernes forstaaelse av nødvendigheten av at samle sine kræfter i kampen mot arbeids-

giverklassen. Det er naturligvis intet til hinder for at organisationerne kan beslutte at utvide landsorganisationens virksomhet til at omfatte ogsaa livsforsikring, men komiteen er av den opfatning at det vilde være mindre heldig at belemre centralorganisationen hermed og saaledes gjøre selvhjælpsinstitutionerne til et led i landsorganisationen.

Den samlede komité er saaledes enig om at fraraade at livsforsikringen overtages av landsorganisationen som fællesforsikring.

Tilbake staar da spørsmålet om hvad der forøvrig kan gjøres for at sikre medlemmerne mot tap av oparbeidede rettigheter ved overgang fra det ene forbund til det andet.

Her har det gjort sig delte meninger gjældende inden komiteen, idet et mindretal mener at dette kan ske paa den maate, at ethvert medlem ved overgang til en ny organisation gjennom landsorganisationen sikres sine oparbeidede rettigheter indtil medlemmet i den nye organisation har oparbeidet tilsvarende rettigheter.

Til nærmere forklaring og begrundelse for sin opfatning har mindretallet anført følgende:

«Hovedgrunden til at spørsmålet om fri overgang med bibehold av oparbeidede rettigheter er reist og har git anledning til behandling paa 2 kongresser og igjen skal op paa den kommende kongres, er hensynet til medlemmerne. Det maa vel ogsaa indrømmes av alle, at dette hensyn veier saa sterkt, at der bør søkes en løsning, hvorved medlemmer kan undgaa at miste sine rettigheter i en tid, da de endda tilhører organisationen og opfylder sine forpligtelser.

Men vanskeligheten stikker i, at de forskjellige organisationer har hver for sig, uavhengig av andre, bygget op sit forsikringsvæsen og reglerne for kontingent og ydelser er derfor saa høist forskjellig inden organisationerne, hvad der vil fremgaa av den sammenstilling, som findes i redegjørelsen til forrige kongres. Men hvis de enkelte organisationer fremdeles faar ha bestemmelsen over sine forsikringsindretninger, men de enkelte medlemmers rettigheter allikevel betrygges, saa vil sandsynligvis det meste av vanskelighetene bortfalde.

Vi mener at en saadan ordning kan træffes og vil derfor foreslaa følgende:

1. De enkelte organisationer har fremdeles forvaltningen av sine forsikringsfond (livsforsikring) efter egne love.
2. Ved medlemmers overgang fra en organisation til en anden indenfor landsorganisationen gjælder fri overgang uten erlægelse av indskrivningspenger.
3. Ved overgang sikres medlemmerne bibehold av rettigheter i forsikringskasserne. Dette sker gjennom landsorganisationen efter følgende regler:
 - a. Ved overgang til en ny organisation sikrer landsorganisationen gjennom en egen forsikring medlemmets allerede oparbeidede rettigheter saa længe til medlemmet i den nye organisation har oparbeidet tilsvarende rettigheter.
 - b. Indtil like store rettigheter er opnaadd i den nye organisation som de vedkommende kunde hat ved fortsat medlemsskap i

hans gamle organisation, utbetaler landsorganisationen ved dødsfald enten det hele forsikringsbidrag eller tilsvarende differansen efterat den nye organisation har utbetalt efter de erhvervede rettigheter i denne.

- c. Hvad landsorganisationen saaledes kommer til at utbetale til avdøde medlemmers efterlatte utlignes for hvert enkelt tilfælde paa de tilsluttede organisationers forsikringskasser i forhold til medlemsantallet.

Reglerne kan belyses ved følgende eksempler:

1. eksempel: Et medlem med 3 aars medlemsskap og ret til forsikringsbidrag paa kr. 300.00 i Arbeidsmandsforbundet gaar over til Jern- og metalarbeiderforbundet. Ved dødsfald det første aar utbetaler landsorganisationen kr. 300.00. 2. aar utbetaler landsorganisationen kr. 300.00 og Jern- og metalarbeiderforbundet kr. 100.00. 3. aar landsorganisationen kr. 300.00 og Jern- og metalarbeiderforbundet kr. 200.00. 4. aar landsorganisationen kr. 200.00 og Jern- og metalarbeiderforbundet kr. 300.00. 5. aar landsorganisationen kr. 100.00 og Jern- og metalarbeiderforbundet kr. 400.00. Efter 5 aars forløp ophører landsorganisationens forpligtelser.

2. eksempel: Et medlem med 10 aars medlemsskap og ret til et forsikringsbidrag paa kr. 1000.00 i Jern- og metalarbeiderforbundet gaar over til Arbeidsmandsforbundet. Ved dødsfald inden 3 aar er gaat utbetaler landsorganisationen kr. 1000.00.

Ved dødsfald efterat 3—5 aar er gaat utbetaler landsorganisationen kr. 700.00 og Arbeidsmandsforbundet kr. 300.00. Efter 5 aars forløp utbetaler landsorganisationen og Arbeidsmandsforbundet kr. 500.00 hver.

Der er naturligvis adskillig at indvende mot et saadant forslag, naar man ser nærmere paa dets detaljer, men forslaget har to fordele, nemlig at det betrygger medlemmerne, og organisationerne faar fremdeles selvbestemmelsesretten over sine forsikringskasser, og de misforhold som fremkommer, fordi kasserne har saa forskjellige regler, kan vel i det hele og store ikke siges at spille nogen rolle, da tilfældene vil bli saa faa. Overgang til anden organisation hører ialfald til undtagelserne, naar man tar hensyn til det hele medlemstal. Landsorganisationen kunde kanske faa 1 à 2 tilfælde om aaret da det blev spørsmål om at utbetale.»

Flertallet er enig i at medlemmerne saavidt mulig sikres sine oparbeidede rettigheter, men mener at dette rigtigst kan ske ved at overenskomst herom indgaaes mellem de forbund, hvis medlemmer er interesserte i at saa sker.

Naar man ikke finder at kunne anbefale mindretallets forslag, saa er det væsentlig ut fra den betrækningsmaate, at i virkeligheten berører spørsmålet om det enkelte medlems overgang et faatal av forbund. Spørsmålet om hvorledes der skal forholdes ved hele grupperes overgang fra det ene forbund til et andet eller ved dannelsen av et nyt forbund, maa ansees at være bortfaldt, efterat kongressen nedstemte forslaget om industriforbund. Det maa da bli at løse i hvert enkelt tilfælde.

Man mener derfor at den bedste maate at løse spørsmålet paa, er at fortsætte paa den vei som allerede er begyndt, nemlig at de enkelte forbund, hvor overgang i særlig grad finder sted, opretter overenskomster sig imellem som sikrer medlemmerne mot tap av

rettigheter. Saadan overenskomst er f. eks. truffet mellem Møbelindustriarbeiderforbundet og Træarbeiderforbundet, hvor overgangen er fri med bibehold av oparbejdede rettigheter. Videre er der mellem Arbeidsmandsforbundet, Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet og Papirindustriarbeiderforbundet truffet bindende overenskomst i samme retning. Vi indtar denne overenskomst her i sin helhet, da den kan danne et godt grundlag for fremtidige overenskomster forbundene imellem.

Overenskomst mellem Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbund og Norsk papirindustriarbeiderforbund angaaende medlemmers overflytning fra det ene til det andet forbund.

§ 1. Overenskomstens formaal er at aapne adgang for medlemmer i ovennævnte forbund til at kunne overflyttes fra det ene til det andet forbund med bibehold av erhvervede rettigheter i de tilsvarende kasser.

§ 2. Overflytningen foregaar efter følgende regler:

a. Naar et medlem overgaar til en anden arbeidsbranche, der ikke sørterer under det forbund han tilhører, skal han avmelde dette for sin avdeling og av denne faa avstemplet og utskrevet sin medlemsbok, hvorefter han kan overflyttes til den paa stedet værende forbundsavdeling.

b. Saadan overflytning kan kun finde sted, naar vedkommende er ansat som fast arbeider; er han derimot kun ansat som midlertidig arbeider, eller det er vedkommendes hensigt at vende tilbake til sit tidligere arbeidsfag, kan han fortsætte sit medlemsskap i det forbund han tilhører, dog som regel ikke over 3 maaneder.

c. Er vedkommende ansat som fast arbeider eller som midlertidig arbeider har arbeidet i 3 maaneder, er han, hvis ikke særlige grunde foreligger, forpligtet til at overflytte sit medlemsskap.

d. Ved overflytningen betales ingen indskrivningspenger, men maa vedkommende betale den nye medlemsboks kostende (50 øre).

e. Under streik, lockout eller under opsigelsestiden foran konflikter, kan overflytning ikke finde sted.

§ 3. a. Naar et medlem i henhold til bestemmelserne i § 2 er overflyttet fra et forbund til et andet, skal den avdeling hvortil medlemmet er overflyttet, straks indberette dette til sit forbunds kontor med opplysning om fra hvilket forbund overflytningen er foregaat, samt naar han er indmeldt i organisasjonen, tidligere medlem og tiden for overflytningen. Disse opplysninger indføres ogsaa i anmerkingsrubrikken i medlemmets nye medlemsbok.

b. Det forbund hvortil medlemmet er overflyttet, anmelder dette til det andet forbund.

§ 4. Naar overflytningen er foretat skal medlemmet følge de love og regler, som er gjældende i det tilmeldte forbund.

§ 5. a. Under konflikter erholder medlemmet bidrag efter det tilmeldte forbunds regler.

b. Naar et medlem eller et berettiget medlems ektefælle dør, skal det forbund hvori vedkommende har sit medlemsskap, utrede forsikrings- eller begravellesbidraget efter de i forbundet gjældende regler.

§ 6. I tilfælde nogen av ovennævnte forbund agter at foreta forandringer i reglerne for sin forsikringskasse, skal dette meddeles de øvrige forbund for om mulig at faa forsikringskassens regler mest mulig ensartet.

§ 7. Denne overenskomst trær ikraft fra den tid den er undertegnet av samtlige 3 forbund og er gjældende indtil videre med 6 mnd.s opsigelsesfrist.

Krirtiania den 10. december 1914.

Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbund,
Rich. Hansen. *Andr. Juell.*

Norsk papirindustriarbeiderforbund,
A. Bratvold.

Flertallet er av den mening, at en overenskomst mellom de enkelte forbund er at foretrække fremfor den av mindretallet foreslaede ordning. Det vil føre til en hurtigere løsning av spørsmålet, forutsat at vedkommende forbund tar opgaven op med alvor. Av de forbund, som har forsikring til avdøde medlemmers efterlatte er størsteparten inden saadanne fag, at overgang praktisk talt ikke forekommer. Tilbake blir endel større forbund, hvor overgang foregaar noksaa hyppig. Det vil være ulike lettere at opnaa en overenskomst mellom disse, end at gaa om samtlige 21 forbunds landsmøter for at faa vedtat et forslag som det av mindretallet fremsatte, og det forekommer os at være et unødigt stort apparat for opnaelsen av, hvad vi tror kan opnaaes lettere ad den av os anviste vei.

Hvad angaar forslaget om at sløife selvhjælpsinstitutionerne som led i fagorganisationens virksomhet, er komiteen enstemmig om ikke at kunne tilraade et saadant forslag. Forøvrig hører forslaget hjemme til avgjørelse paa de organisationers landsmøter som har selvhjælpsinstitutioner.

Komiteen kan heller ikke anbefale, at selvhjælpsinstitutionerne overgaar til Kooperationen. En forsikring som f. eks. arbeidsledighetsforsikringen er saa nøie knyttet til en forenings virksomhet, at det vilde være ganske i strid med arbeidernes interesser at overflytte arbeidsledighetskasserne til andre institutioner. Idetheletat vilde det være at forandre forsikringens karakter, om den skulde skilles ut fra fagorganisationen.

I henhold til foranstaaende vil komiteen indby kongressen at fatte følgende beslutning:

1. Medlem som overgaar fra et forbund til et andet indenfor landsorganisationen, fritages for indtrædelsesavgift.
2. Medlem som overgaar fra et forbund til et andet indenfor landsorganisationen er straks berettiget til streikeunderstøttelse i det nye forbund.
3. Forbundene opfordres til at indgaa overenskomster som sikrer medlem mot tap av erhvervede rettigheter i forsikringskasserne ved overgang fra et forbund til et andet.

Ved *voteringen* i komiteens møte den 11. mai 1916 stemte 20 medlemmer for flertallets forslag, mens 3 medlemmer stemte for mindretallets.

Sekretariatet som har behandlet saken i møte 24. mai 1916, sluttet sig til flertallets forslag. Et mindretal stemte for komiteens mindretals forslag.

Fra komiteen:

Flertallets indstilling.

Komiteens flertal *Rich. Hansen, Herman Havre, Leonard Larsen, Ole O. Lian, Alfred Melgaard, Oscar Olsen, Gudmund Pedersen, L. Rungstad, Oscar Rønbeck, J. M. Winge* og *Anders Øie* skal herved avgi følgende indstilling:

For at faa det rette grundlag til bedømmelse av fagorganisationens former, fremgangslinjer og kampmaate er det nødvendig at være klar over hvad arbeiderbevægelsens formaal er.

Er der uenighet om selve *formaalet*, da er det selvsagt vanskelig, ja kanskje umulig at bli enige om midlerne. Men er der *enighet* om formaalet, saa burde ogsaa enighet kunne opnaaes i store træk om fremgangsmaaten.

Socialdemokratiet tilstræber en fællesordning, hvor *samfundet* — kommune og stat — har herredømmet og kontrollen over omsætning og produktion, saa ingen privatmand kan sætte sig i besiddelse av arbeidsmidlerne og derigjennem utbytte sine medmennesker.

Det er denne opfatning, som har dannet grundlaget for den norske fagorganisations arbeide, idet den ved siden av sin faglige lønskamp og anden virksomhet har dannet kjernen i Det norske Arbeiderparti, som netop av den grund allerede har trængt langt frem med det socialdemokratiske arbeide baade i kommune og stat.

Utenom denne opfatning staar de borgerlige elementer inden fagforeningerne, de som mener at det privatkapitalistiske samfundssystem ikke behøver nogen grundforandring, naar bare fagforeningerne blir sterke nok til at avtvinge kapitalen den fornødne andel i utbyttet.

Denne gruppe har dog ikke samlet sig om noget program. Det er en utdøende retning inden fagorganisationen; den har i det senere saa godt som aldrig kommet til orde, og vi kan derfor under den faglige diskussion se helt bort fra den.

Men der staar ogsaa en anden retning utenfor socialdemokratiet, og det er den, som hævder at *fagforeningerne* — ikke *samfundet* — skal ha herredømmet og kontrollen over produktion og omsætning

Denne retning har i forskjellige former været fremme helt fra socialismens første dage. Det var imidlertid Marx's samfundssocialisme som seiret og som har samlet arbeiderne i de allerfleste land om socialdemokratiet. Den anden retning har dog altid ført sin agitation, og i det senere har den faat fællesbenævnelsen *syndikalismen*. Den optræder i flere varianter i de forskjellige land, saa det kan være vanskelig at bestemme dens linjer. Men der er dog et vist fælles grundlag som er betegnende.

Efter denne retnings opfatning er det nemlig *syndikaterne* (fagforeningerne) som skal overta produktionen og omsætningen. Og det er dette fagorganisationens hele system og kamp skal indrettes paa. Statens og kommunernes magt skal undergraves til fordel for syndikaterne, som skal beherske det økonomiske liv.

Som man ser staar dette i bestemt strid med den socialdemokratiske opfatning. Man har kun herved byttet *privat*-kapitalismen med *syndikat*-kapitalismen. Syndikaterne vil efterhvert som de faar herredømme over og monopol paa produktien og omsætning kunne utbytte forbrugerne i sin egeninteresse. De faar nemlig *producent*-og ikke *forbruger*-interesser i det øieblik de har kontrollen over produktionen.

Den eneste trygge grundvold at bygge et økonomisk samvirke paa er efter den socialdemokratiske opfatning det hele forbruger-samfund, som faar kontrollen gennem sine fællesapparater stat og kommune. Derfor er der intet til hinder for at fagorganisationen kan bli til ypperlig støtte for arbejdslivet i den socialistiske stat ved at den i samarbeide med stat og kommune delvis overtar kontrollen og ledelsen av produktionen. Likesom der saavel paa produktionens som omsætningens omraade kan tænkes kooperative sammenslutninger i samarbeide med og under ledelse av stat og kommune. Videre kan det være mulig at der selv i et socialistisk samfund er behov for fagforeninger som kan hævde arbeidernes krav til arbeidsordningen.

Alt dette har dog intet med syndikalismen at gjøre, men er kun praktiske arrangements inden et *samfunds*-socialistisk system.

Syndikalisterne har behov for et eget fagforeningssystem til opnaelse av sit specielle formaal. Idet de bygger det nye samfund

paa fagforeningerne blir de selvsagt likegyldige for alt politisk arbeide i stat og kommune og for erobringen av disse samfunds-institutioner. Den *faglige aktion* er det eneste som fører frem. Gjennem fagforeningerne (med en eventuel støtte av kooperationen) skal samfundet omformes. Og i fagforeningsarbeidet ligger saaledes efter deres mening hele arbeiderklassens politik. Fagforeningerne skal lægge an paa at umuliggjøre den nuværende produktion ved hyppige streiker, obstruktion og sabotage, for snarest mulig at kunne overta den private industris fallitbo. De vil at streikerne skal ha en mere og mere revolutionær karakter med pludselige stansninger, der utvikler sig til masseoperationer ved sympati-stansninger i alle fag for at gjøre den private industris stilling uholdbar, og for at forberede sindene paa den store revolutionære generalstreik, hvormed hele samfundet skal sættes av hængslerne. Syndikalisterne er fiender av statscentraliseringen og har ogsaa ført sin decentralisationsopfatning ind i fagorganisationen, hvorfor de hverken vil ha landsforbund eller fælles landsorganisation med nogen myndighet. Disse institutioner kan gjerne faa eksistere i navnet som resolutionskongresser eller statistikbyraaer, men er ikke tildelt nogen avgjørende myndighet i hovedspørsmålene.

Fagforeningerne skal organiseres å la kommunerne i stedlige fællesorganisationer, for at de paa den maate lettere skal kunne overta produktionen og omsætningen paa hvert sted. Det nye samfund skal naaes paa den maate, at fagorganisationen skal *sprænge kapitalist-samfundet* (erobre herredømmet over produktion og omsætning).

For at bli fuldt klar over de foreliggende spørsmåal maa vi derfor spørre os selv: skal den norske fagorganisation gaa fremad haand i haand med *socialdemokratiet* eller skal den vælge de *syndikalistiske veie*.

Den norske arbeiderbevægelse har skapt sig tre organer, hvorved den fremmer sin sak. Det er den *faglige, politiske og kooperative* organisation. Den faglige og kooperative organisation kan paa en maate sidestilles, som dem der optar kampen med produktions- og handelskapitalen direkte. Men de samler sig begge i den *politiske* organisation: socialdemokratiet (arbeiderpartiet) som gjennem kommune og

stat endelig erobrer herredømmet over produktionen og omsætningen og lægger denne helt ind under fælleseie.

Naar fagorganisationen saaledes samler arbeiderne ind til sig for at de skal kjæmpe døgnets kamp for mere løn og kortere arbejdstid samt større indflydelse over arbejdsordningen, saa fører den dem samtidig frem til erobringen av produktionen og omsætningen ved at fagforeningerne deltar i det politiske arbeide, idet fagforeningerne jo hos os danner selve arbeiderpartiet. Dette blir fagorganisationens socialistiske ytringsform, slik som den maa være det i flugt med den socialdemokratiske opfatning.

Kooperationen maa ogsaa i *sit* arbeide være klar over at den munder ut i *samfundsmæssig* produktion og omsætning. Dens opgave er tilfulde løst den dag da stat og kommune overtar dens funktion og mulig optar den som et led i sin virksomhet. Kooperationen har først sent blit klar over sin sociale opgave og er endnu herhjemme ikke rullet frem til hel erkjendelse herav. Men retningen er riktig.

I dette spor har arbeiderbevægelsen i Norge været ført mere eller mindre bevisst og sterkt fra 80-aarene og utover. I førstningen paagik agitationen for tllslutning til foreningerne. Og det varte helt frem til 1905 før fagorganisationen og arbeiderpartiet fik sit egentlige gjennombrud. Men nu staar den norske fagorganisation med 80 000 medlemmer og arbeiderpartiet raader over en tredjepart av stemmerne baade ved stats- som kommunevalgene.

Det forekommer os derfor ganske utænkkelig og som det rene selvmord om den norske arbeiderklasse nu gir slip paa hele sit arbeide og sin indflydelse i kommune og stat, netop som arbeiderpartiet er rykket frem paa tærskelen til at overta ledelsen i en række kommuner, og truer borgerpartierne paa livet med sine stemmemasser ved stortingsvalgene. Kommunens og statens magtapparat skulde arbeiderne saaledes helt overlate til borgerpartierne for saa at vælge at opta kampen mot dette samfund gjennom den faglige aktion alene. Hvis vi idag stod overfor arbeiderbevægelsens begyndelse kunde maaske en saadan plan drøftes. Men efter at arbeiderklassen gjennom aar har planlagt hele sit arbeide efter de socialdemokratiske linjer og er rullet saa langt frem efter disse, synes det ganske urimelig at den nu skulde snu helt om, uten at der kan

pekes paa et eneste eksempel, hvor syndikalismen kan opvise større resultater.

Den forfærdelige verdenskrig burde jo heller ha belært alle arbeidere om statens uhyre magt og om hvor nødvendig det er at statsapparatet er i vor besiddelse. Selv den sterkeste fagorganisation blir lamslaat, og det nytter ikke om den er syndikalistisk som i Frankrike eller socialdemokratisk som i Tyskland, staten er den allikevel overmægtig.

Vort samfunds overgrep med voldgiftslov og lignende, viser ogsaa hvor nødvendig det er at socialdemokratiet faar magten i stat og kommune.

Et socialdemokrati som vort, der alt everveiende bestaar av fagforeninger, vil selvsagt ogsaa i sin kommune- og statsvirksomhet staa i den nøieste kontakt med den faglige organisation.

For vort lands vedkommende taler saaledes *alt* for den socialdemokratiske fremgangslinje. Den syndikalistiske vilde være et direkte brud med hele den norske arbeiderbevægelses utvikling og avskjære 35 aars arbeide og erfaring.

Det er nødvendig at vi stiller os dette klart for øie som grundlag for den videre behandling av saken.

Komiteens flertal kommer saaledes til det resultat at formaalet for arbeiderbevægelsen er :

At opnaa en socialistisk samfundsordning, hvor samfundet har herredømmet og kontrollen over arbeidsmidlerne og derved over produktion og omsætning, saaledes at enhver privat eller korporationsmæssig utbytning av andre er utelukket.

Dette formaal maa opnaaes ved saavel faglig som politisk og kooperativ virksomhet.

De faglige, politiske og kooperative organisationer maa arbeide haand i haand til opnaaelsen av det fælles formaal: et samfund bygget paa fællesinteresserne.

Fagorganisationen fører kampen mot produksjonskapitalen ved at søke at skaffe arbeiderne større utbgtte av arbeidet,

mere indflydelse over arbejdsforholdene, kortere arbejdstid etc., og understøtter den politiske arbejderbevægelse, likesom den i samarbejde med kommune og stat vil kunne overta kontrollen og ledelsen av produktionen paa den maate som vil vise sig at være praktisk efterhvert som den socialistiske fællesordning av produktionen utvikles.

Den politiske arbejderorganisation former samfundsprogrammerne i kommune og stat og kjemper disse frem samtidig som den understøtter den faglige bevægelse gjennom sin indflydelse i det offentlige liv.

Den kooperative bevægelse fører kampen mot den private handels- og produktionskapital ved opprettelse av kooperative konsumtions- og produktionsforetagender, der skal samarbeide med og supplere de kommunale og statsmæssige foranstaltninger der maa bli sat iverk paa dette omraade efterhvert som socialismen gjør sig gjældende i samfundet.

Ut fra denne grundbetragtning om arbejderbevægelsens fremgangslinjer og formaal har flertallet tat sit standpunkt til de forslag om ændringer i fagorganisationens former og taktik som foreligger.

Komiteens medlem *Anders Øie* er enig i foranstaaende uttalelser og mener ogsaa at den opfatning de gir uttryk for, deles av det overveiende flertal av organisationens medlemmer, men stemmer imot at ovenstaaende konklusion blir beslutning av kongressen, Som de væsentligste grunde for dette anføres: At fastsætte programmæssig hvad som er *arbejderbevægelsens* formaal maa ansees at ligge utenfor komiteens opgave, likesom dette formaal heller ikke kan fastsættes ensidig av fagorganisationen, forsaavidt man mener at arbejderbevægelsen bestaar av noget mere end av fagbevægelsen alene. Og om det end ikke behøver at være nogen meningsforskjel om det endelige formaal, vil det dog altid være mere eller mindre uoverensstemmelser mellem de enkeltes syn paa fremgangsmaaten og paa

detaljerne i denne. Naar vi saa vet, at fagbevægelsens ledende motiv er og maa være at samle *alle* arbeidere til fælles samvirken for fremme og ivaretagelse av sine faglige og økonomiske interesser, maa det ansees som ikke formaalstjenlig at opstille et program eller vedta en uttalelse som er formet i henhold til et bestemt politisk syn. Dette kan nemlig føre til, at de som ikke kan dele dette syn, gives en grund til ikke at slutte sig til fagbevægelsen.

Fagbevægelsen maa være ubundet av enhver politisk idéretning i den forstand, at den til enhver tid maa kunne staa frit til at anvende de midler som er tjenlige og følge de linjer, som til enhver tid er praktiske for gjennomførelsen av sine krav uavhengig av politiske prinsipper.

Føderativ organisationsform.

Blandt de mange forslag til omformning av fagorganisationen, som komiteen har faat sig oversendt, er det mest vidtgaaende vistnok det som tilsigter en overgang til det saakaldte «føderative princip».

I stedet for landsomfattende forbund skal landsorganisationen bygges paa lokale samorganisationer, som i forstaaelse med foreningerne skal faa ledelsen av lønskampene og agitationen samt overta repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. Konflikters iverksættelse og avslutning avgjøres av de som berøres av dem. Landsorganisationen skal opdeles i industrigrupper og dens opgave skal kun være at bistaa ved arbeidskonflikter, fremme agitations- og organisationsarbeidet og organisere de sociale kampe.

Dette betyr en hel omlægning av den nuværende organisation. Forbundene maa oppløses. Al kontingentindkrævning samt utbetaling av understøttelse etc. maa overgaa til samorganisationerne, som hvis de skal faa ledelsen av organisationen selvsagt ogsaa maa ha ansvaret for økonomien.

Flertallet kan ikke tilegne sig den opfatning, at en saadan omlægning er nødvendig, berettiget eller heldig. Tvertimot finder man at den i flere henseender vil bli et mere upraktisk og

tungvindt system end det nuværende. Organisationsformen er jo vokset frem efter den erfaring man har høstet under det praktiske arbejde. I organisationens barndom var der samvirkende fagforeninger paa de større steder, og disse ledet konflikterne, indsamlet bidrag etc. Det viste sig at være en meget tungvindt og ufuldkommen ordning. Og den enkelte forening stod ikke paa nogen maate friere i sine bvægelser end nu. Tvertimot. Dens lønskamp blev bestemt av et stort kollegium av mange forskjellige fag, som ikke altid hadde den nødvendige forstaaelse av vedk. forenings stilling eller konjunkturerne i det særskilte fag. Og avgjørelserne blev derfor ofte gjenstand for kritik.

Eftersom organisationen inden de forskjellige fag vokste og antok fastere former, kom kravet op om landsforbund for hvert større fag eller industri, netop for at lønskampen kunde føres mere kraftig og smidig, og for at hvert fag kunde være bedre herre over sine egne forhold og bedømme sin egen konjunktur. Denne om-lægning viste straks store resultater. Der stiftedes en række forbund, som overtok ledelsen av lønskampene, agitationsarbeidet og det øvrige fagforeningsarbeide. Og netop paa dette grundlag var det at fagorganisationen fik sin sterke utvikling.

Arbeidsgiverforeningens sterke centralisation som gjorde det mulig for den at rette hele sin styrke i angrepet mot et enkelt fag, førte forbundene til en sammenslutning i Arbeidernes faglige landsorganisation, for at det ene forbund derigjennem kunde hjelpe det andet, og at den fagorganiserte arbeiderklasse ogsaa kunde samle hele sin styrke i en storkamp, naar det gjaldt.

Fagorganisationen maa nemlig altid til en viss grad rette sig efter den industrielle utvikling, og denne har mere og mer gaat i retning av landsomfattende former. Et aktieselskap kan saaledes eie fabrikker i flere byer, der opstaar trust- og ringdannelser i en række industrier, likesom andre bindes sammen landet over i sterkt forpligtende arbeidsgiverorganisationer, som regulerer vedkommende haandverk eller industri, baade hvad forholdet til fagorganisationen og andre fællesanliggender angaar. En slik landsomfattende industriel gruppering maa nødvendigvis møtes med lignende landsomfattende

forbund paa arbeidersiden. Maalet er at gjøre grupperingen saa industriel som mulig uten at skade andre interesser.

Den væsentligste indvending overfor forbundene og landsorganisationen er denne, at den enkelte forening faar for liten indflydelse over lønskampene, og derved blir foreningslivet ikke saa spændende og utviklende som hvis hver forening førte sin kamp selv, aapnet den selv, stod selv ansvarlig for den, og selv bestemte dens avslutning.

Men det er *ikke* forbundsformen som gjør at lønskampene ikke kan føres foreningsvis. Det er selve den industrielle utvikling og *arbeidsgivernes* sammenslutning. Og denne ophæves ikke ved at arbeiderne opløser sine landsforbund.

En oppløsning av Jern- og metalarbeiderforbundet avskaffer saaledes ikke De mekaniske verksteders landsforening. Den vil fremdeles bestaa med sit sterke samarbeide mellem de tilsluttede verksteder landet over. En lønsbevægelse med streik f. eks. av den lokale samorganisation i Kristiania vil antagelig straks bli fulgt av en lockout for alle mekaniske verksteder i landet med krav om fællesoppgjør. Dette uanset om de lokale samorganisationer understøttet hinanden eller ei. Situationen kan ogsaa tænkes at utvikle sig omvendt. Ved en streik paa et sted vil arbeidsgiverne skyve produktionen over paa andre steder, saa *arbeiderne* for at gjøre stansen effektiv maa utvide den til at gjælde vedkommende industri over hele landet.

De lokale samorganisationer eger sig ikke til at føre denslags konflikter. Og den storindustrielle utvikling sammen med arbeidsgivernes foreningsmæssige sammenslutning gjør at flere og flere konflikter nu blir landsomfattende.

Er det saaledes industriutviklingen selv som bestemmer denne nye form for lønsbevægelserne, saa er det selvsagt unyttig at angripe forbundsformen for dette forhold. Under hvilken organisationsform som helst, er det utelukket at den enkelte forening selv og alene kan komme til at bestemme om sin lønskamp, al den stund foreningen bare representerer *en del* av industrien og er avhengig av de andre foreninger i samme industri landet over. Og ikke bare dette er foreningen avhengig av. Dens styrke bestemmes av den hele fagorganisations kraft. Ti det er den samlede fagorganisations styrke som danner grundlaget for den enkelte forenings fremskridt.

Slik er forholdet i virkeligheten, alle former og al taktik tiltrods. Den organiserte arbeiderklasse staar likeoverfor den organiserte arbeidsgiverklasse. Og det er hovedhærenes styrke, som bestemmer utfaldet av smaa-angrepene. For hvis det kniper paa nogen av fløiene rykker hovedhæren frem til undsætning — eller den avdeling som har tat offensiven maa trække sig tilbake dit hovedhæren staar.

De lokale samorganisationer maatte jo ogsaa organiseres à la forbund med kontorer, tillidsmænd etc., og de vilde i enkelte tilfælder bli saa store, at ingen av de nuværende forbund kunde maale sig med dem. Kristiania lokale samorganisation vilde saaledes tælle over 22 000 medlemmer, og i dens repræsentantskap maatte saa hver forenings lønsbevægelse bestemmes. Det kan ikke indsees, at den enkelte forening vil faa nogen anden stilling der end i forbundet. I et ensartet forbund vilde antagelig den enkelte avdeling ha en langt større indflydelse end den ene forening i en slik samorganisation. — Andre samorganisationer vil igjen bli saa smaa og svake at de vil savne baade evne og initiativ til en effektiv lønskamp. Naar foreningerne saa ikke længer hadde den stimulans og støtte som ligger i at staa som et led i et landsomfattende forbund vilde let organisationen paa disse steder komme helt i forfald.

Samorganisationernes ulike størrelse vilde medføre at enkelte blev sterke og kapitalrike, mens andre blev fattige og svake. Der vilde straks reises krav om en utjevning av dette forhold, forat ogsaa de svake kunde formaa at føre en lønskamp med utsigt til held. Og saa vilde man ha spørsmaal oppe om en *økonomisk* fællesorganisation for de lokale samorganisationer efter at man hadde forkastet landsorganisationen i dens nuværende form.

En fællesorganisation med økonomisk ansvar for lønsbevegelserne maa selvsagt ogsaa faa en viss myndighet over konflikternes avgjørelse -- og dermed vilde atter det nuværende forhold være etablert, kun med den forskjjel at istedetfor forbundene hadde man skapt lokale samorganisationer. Disse vilde ikke kunne føre nogen konflikt, som gik videre end det enkelte distrikt. Og da dette er tilfældet med næsten alle konflikter, vilde resultatet av en omlægning til lokale samorganisationer være dette, at den enkelte forening fik

mindre indflydelse end før, idet næsten *alle* konflikter blev ledet av de respektive forbund.

Dette er ikke meningen, indvendes der, for organisationen skal være føderativ, det vil si at sammenslutningen i lokale samorganisationer og landsorganisation ikke skal være saa sterk og forpligtende som den nu er i forbund og landsorganisation. Hver forening skal staa mere frit og uavhengig, og ingen fællesorganisation skal kunne avgjøre noget paa foreningens vegne. Foreningerne skal med andre ord ikke delegere sin magt i lønsspørmaalene hverken til de lokale samorganisationer eller til landsorganisationen.

Selve lønskampen gjør dog en saadan organisationsform aldeles uholdbar. Om den til en viss grad praktiseres i land hvor fagorganisationen paa langt nær har naadd den utvikling som hos os, og hvor derfor grundlaget for en virkelig fællesorganisation endnu ikke er tilstede, saa sier dette ingen ting overfor det faktum, at alene arbeidsgivernes organisation tvinger arbeiderne her i landet til en fast og forpligtende fællesoptræden i lønskampene.

De norske arbeidere kan ikke streike uten en regelmæssig og fast streikeunderstøttelse. Deres livsstandard har nu naadd det nivaa, at de ikke hvert øieblik kan slaa av paa sine fordringer helt ned til sultegrænsen. Dette nødvendiggjør at der staa kapitalsterke organisationer bak lønskampene. Og en slik kapital skapes aldrig av den enkelte samorganisation eller den enkelte forening alene. Hele fagorganisationen maa her sætte sin styrke ind. Er dette nødvendig, da er det jo ogsaa klart, at enhver kamp som appellerer til fagorganisationens samlede styrke maa undergives fællesorganisationens avgjørelse, hvis der opstaa tvist om hvorvidt der skal fortsættes eller ei.

Foruten de direkte lønskampe omfatter fagorganisationens virksomhet ogsaa andre sider, hvor forbundsformen er av avgjørende betydning. Ved den individuelle lønsskamp i tarifperioden, ved efterretningsarbeidet osv. er det i første række nødvendig at kjende faget eller branchens eiendommeligheter. At forbundene her har bedre anledning til at faa den nødvendige oversigt end lokale samorganisationer er indlysende. Tar man bort forbundene, kan man risikere at ta bort adskillig drivkraft i organisationsarbeidet.

Flertallet kommer saaledes til det resultat, at den *føderative*

organisationsform med lokale samorganisationer istedetfor landsforbund ikke betyr noget fremskridt for fagorganisationen. Foreningerne vil ikke opnaa nogen mere direkte indflydelse over lønskampene end før, da disse paa grund av industriens landsomfattende art og arbeidsgivernes sammenslutninger nødvendigvis maa bli mer og mer landsomfattende, og saaledes kun i de færreste tilfælder kan bli ledet av en lokal samorganisation.

Lokale samorganisationer kan derimot ha sin betydning som formidlere for forbundenes og landsorganisationens opplysnings- og agitationsvirksomhet, likesom de i visse tilfælder, saaledes med hensyn til boykot og lign., kan bistaa forbundene og landsorganisationen under konflikter. Flertallet henviser i saa maate til et senere kapitel om denne art av lokale samorganisationer.

Tarifferne.

Her foreslaaes at de skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkaar.

Dette spørsmaal har jo været drøftet inden fagorganisationen gjentagne ganger i de senere aar. Og komiteen er av den opfatning, at tariffene er et uttrykk for den stilling, som fagorganisationen i øieblikket har her i landet. Fagorganisationen er ikke rukket saa langt, at den er enebestemmende i arbeidsforholdet. Den maa fremdeles regne med at arbeidsgiverne er de sterkeste, forsaavidt som de indehar herredømmet over produksjonsmidlerne. Men *saa* sterk er fagorganisationen blit, at den er *medbestemmende* over de arbeidsvilkaar arbeiderne gaar ind paa. Dette styrkeforhold gir sig da uttrykk i en avtale om arbeidsforholdene opprettet efter forhandling eller streik. Om denne avtale er mundtlig eller skriftlig, kortvarig eller langvarig, god eller slet, forandrer ikke dens karakter av avtale mellem to selvstændige parter. Tariffernes egenskaper bestemmes av hvor sterk arbeiderorganisationen er i forhold til arbeidsgiverorganisationen.

Hvis de anerkjendte arbeidsvilkaar skal betegne nogen avgjørende forskjell fra vort nuværende tarifsystem, saa maa de hvile paa det grundlag at fagorganisationen er saa sterk at den ensidig kan oppsætte sine vilkaar for salget av arbeidskraften, som saa den anden

part maa anerkjende i kraft av sin absolute underlegenhet. Det blir da ikke længer tale om forhandling etc., fagorganisationen dikterer bare sine vilkaar. Alt andet blir paa sæt og vis arbeidsavtale istandbragt ved begge parters medvirken og er i princippet det samme som det nuværende tariffællesskap.

Men en saa sterk magtstilling har fagorganisationen for tiden ikke. Og i det øieblik den kommer saa langt, vil arbeiderbevægelsens indflydelse i samfundet være saa sterk at ogsaa produktionen mer og mer er blit samfundsmæssig.

Flertallet finder det derfor litet formaalstjenlig for organisationen at sætte op som programpost at avskaffe tariffene, likesom man heller ikke mener at nogen forening bør paalægges absolut at oprette tarif, hvis den mener at arbeidsvilkaarene bedre kan reguleres uten saadan. I saa henseende har praksis altid været den, at foreningerne har faat lov til at indrette sig frit. Men som regel har arbeiderne selv, saasnart de har opnaadd at faa en solid organisation, reist krav om tarif.

Fremdeles er det jo slik, at tariffen ikke bare har betydning som forpligtende overfor arbeidsgiverne, men den er ogsaa til støtte for de arbeidere, som ellers er svake overfor arbeidsgivernes lønstryk

Med hensyn til tariffernes indhold er selvsagt alle enige om at dette bør være saa fordelagtig som mulig for arbeiderne, at generende bestemmelser bør fjernes og at man skal sætte kraft ind paa at skaffe arbeiderne større indflydelse over arbeidsforholdene og bedre arbeidsvilkaar i det hele.

Tariffernes længde har ogsaa været meget debattert, og landsorganisationens kongres har i det senere uttalt sig for, at varigheten ikke bør være over 3 aar. Dette er ogsaa nu anerkjendt i lovgivningen, som sætter 3 aar som maksimum ved voldgiftsdom, hvis ikke parterne blir enig om længere tid. Der skulde saaledes være utsigt til at vi for alvor nu skulde komme bort fra de lange tariffen, og dermed tror flertallet ogsaa, at et av de væsentligste ankepunkter mot tariffene er bortfaldt.

Selvhjælpsinstitutionerne.

Der foreslaaes at selvhjælpsinstitutionerne sløifes som led i fagorganisationens virksomhet — og det forutsættes at disse overføres til kooperationen eller til en selvstændig institution.

Den selvhjælpsvirksomhet, som der for alvor kan tales om inden den norske fagorganisation er: *arbeidsledighetskasser* samt *begravelses-* og *forsikringskasser*.

Det er blot et tidsspørsmål naar *sykekasserne* overgaar til det offentlige, og anden selvhjælpsvirksomhet findes kun i enkelte tilfælder, naar undtages *streikekasserne*, som man selvsagt ikke har ment i denne forbindelse.

Hvad *arbeidsledighetskasserne* angaar, kan komiteen ikke anbefale at disse sløifes som led i fagorganisationens arbeide. Tvertimot mener man at de passer udmerket ind i hele fagorganisationens virksomhet. Og naar tilfældet er som nu, at ca. halvdelen av utgifterne dækkes av det offentlige, mener komiteen endog at det er uforsvarlig og uheldig at ikke alle forbund opretter arbeidsledighetskasser.

Arbeidsledighetsperioder er ikke til at undgaa under den privatkapitalistiske samfundsordning. Og der er intet, som i den grad degenererer arbeiderne som dette at gaa arbeidsledig uke efter uke og se hjemmet ruineres, uten at der gives anden hjelp end fattiggassen. En saadan arbeider blir let en lønstrykker, selv om han ellers er en trofast kamerat. Er han derimot gjennom organisationen sikret sit arbeidsledighetsbidrag, saa bindes han til foreningen selv under arbeidsledighetsperioden, han faar motstandskraft mot lønstrykkeriet, han og hans hjem føler sig mere solidarisk med kameraterne end før. Han faar et materielt solidaritetsbevis i form av sit arbeidsledighetsbidrag, og virkningen av dette bør ikke underverdes.

Virker arbeidsledighetskassen saaledes stimulerende og solidariserende paa den, som allerede er blit arbeidsledig, saa gjør den ogsaa dem som staar i arbeide, mere rakryggede overfor arbeidsgivernes trusel om avsked eller lønsnedslag.

Selvsagt kan det sies, at det er *samfundets* pligt at understøtte de arbeidsledige. Men al den stund samfundet har valgt den

form at yde tilskud til arbejdsledighetskasserne, kan denne paastand ikke blankt opretholdes, saalænge fagforeningerne ikke gjør noget for at bli delagtig i dette tilskud.

Begravelses- og forsikringsbidraget hører naturligvis ikke paa samme maate som arbejdsledighetskasserne med i fagorganisationsvirksomheten. Denne form for fælleshjælp har imidlertid faat stor utbredelse inden organisationerne og er overalt meget populær.

Flertallet forstaar egentlig ikke hvad der skulde vindes for fagorganisationerne ved at man lot denne forsikring gaa fra sig, og tror heller ikke at det er mulig for tiden at overføre den til kooperationen uten at begaa uretfærdighet mot tusener av de forsikrede. Derimot gaar jo bestræbelserne ut paa at gjøre forsikringsreglerne mest mulig ensartede i alle forbund for at ikke denne kasse skal volde hindringer ved overgangen fra det ene forbund til det andet.

Kampmidlerne.

Det foreslaas at kampmidlerne forfleres slik, at «streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker, at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse, og at boykot og kooperation tages i de faglige kampfes tjeneste.»

Hvad de her nævnte kampmidler angaar, saa har fagorganisationen i Norge allerede for lang tid siden ført baade generalkampe, sympatistreiker og boykot. Det er saaledes intet nyt, som behøver at vedtages nu. Hvad kooperationen angaar, saa har den allerede i nogen utstrækning traadt støttende til under konflikter som formidler av fødevarer. Men endnu er desværre den norske kooperation saa svak, at dens indsats ikke har været synderlig merkbar. Men eftersom den utvikler sig paa omsætningens og produktionens omraade vil den jo i stigende grad kunne støtte fagorganisationen.

Det som har været gjenstand for diskussion inden fagorganisationen er om *obstruktion* og *sabotage* kan anbefales som fremgangsrike og praktiske kampmidler.

Arbejderklassen er gjennom fagorganisationen blit opøvet til

solidarisk handling. I fællesskap løftes alle viljer op til et høiere nivåa. Det opdrager til samfundsaaend, til disciplin, til opofring av de individuelle hensyn for fællesskapets skyld.

Kampformen har været slik, at selve kampen har virket opdragende paa arbeiderne og utviklet de egenskaper, som vi behøver i det socialistiske samfund.

Med obstruktion og sabotage er forholdet et andet. Det er mere en *individuel* end en *organisationsmæssig* kamp. Den er derfor ogsaa som regel kun tænkt anvendt der, hvor de almindelige organisatoriske kampmidler — streik, sympatistreik, boykot — ikke strækker til.

Det hævdes videre, at obstruktionen og sabotagen ikke skal medføre at maskiner og produkter ødelægges. Den skal anvendes med konduite og skjøn, saaledes at der ikke begaaes ulovligheter. Dette er imidlertid ugjærlig for; fagforeningerne at kontrollere paa grund av denne kampforms individuelle karakter. Har man først indlatt sig paa dette system, vil nok erfaringerne her som andetsteds vise, at man føres ut i yderligheter, saa der opstaar helt uheldbare tilstande, som organisationen maa ta avstand fra.

Spørsmålet er ogsaa om der er noget at vinde for organisationen ved de nævnte kampmaater. Og komiteen maa besvare dette spørsmål med nei. Man skal kunne spare utgifterne til streiker og lockouter heter det, for arbeiderne kan bare bli paa arbeidsplassen og sabotere eller gjøre obstruktion. Men det er jo klart, at med den arbeidsgiverorganisation vi har, vil ingen bedrift finde sig i at bli utsat for vanskeligheter gjennom obstruktion og sabotage uten at ta regres gjennom en lockout av de angjældende arbeidere. Og da arbeiderne ikke kan tvinge sig til at bli staaende i pladserne for at kunne fortsætte sin obstruktion og sabotage, vil hele resultatet av den kampmaate bli, at man kan faa den lockout som man ikke vilde ha. Og saa maa kampen føres som tidligere.

De nævnte kampmetoder vil kun ha forværret arbeidsforholdene. Ti efterpaa vil arbeidsgiverne antagelig kræve garantier mot sabotagen og obstruktionen enten ved kontrakter med den enkelte arbeider, ved nye arbeidssystemer eller ved kauteler i tariffene.

Man vil ikke opnaa at faa lagt noget andet grundlag for kampen, ti arbeidsstansen staar alltid aapen for hver av parterne. Og der

kan saaledes ikke paavises nogen effektiv fordel ved disse kampmidler.

Da de er av en saa tvilsom værdi og paa den anden side medfører saa mange betænkeligheter, finder flertallet ikke at fagorganisationen bør anbefale obstruktion og sabotage som et led i fagorganisationens kampvirksomhet.

De forslag som her er nævnt svarer, som man vil se, i meget og mangt til de rent syndikalistiske krav. Men de er trods dette støttet av mange arbeidere, som holder paa den socialdemokratiske opfatning. De vil ikke at fagorganisationen skal ændre sit forhold til arbeiderpartiet, men de tror gjennom disse forslag at tilføre fagorganisationen mere styrke i sin kamp.

Naar vi ser helt bort fra dem, som ønsker arbeiderbevægelsen omlagt i syndikalistisk retning, faar vi tilbake kravet om en større kraftutfoldelse fra fagorganisationens side, og spørsmålet om det er nødvendig eller heldig av den grund at omlægge organisationen efter de nævnte forslag.

Organisationens kraftutfoldelse berør paa dens kampevne. Denne er avhengig av medlemstal, økonomi og konjunkturer. En omlægning fra forbund til lokale samorganisationer vil hverken skaffe fagorganisationen flere medlemmer eller bedre økonomi. Snarere maa man befrygte det motsatte. En saa fullstendig omveltning vil ialfald i lang tid fremover medføre svækkelse baade numerisk og økonomisk. En bedre utnyttelse av konjunkturerne er heller ikke tænkelig paa grund av den nye organisationsform. Er organisationen sterk nok til at gjennomføre kravet om kortvarige tariffer og ta den vældige forøkelse av tarifoppgjør som følger derav, saa kan dette ske under hvilkensomhelst organisationsform. Og dermed faar man al den konjunkturutnyttelse som man kan ønske baade paa arbeidsgiver- og arbeidernesiden.

Kampevnen ligger ikke i organisationsformerne eller i en speciel taktik. Den bestemmes av størrelsen av organisationens medlems hær og dens vilje til at yde de ofre, som skal til for at opnaa en sterkere kraftutfoldelse. Som forholdene nu er opbruker den norske fagorganisation med korte mellomrum alle sine kampfond i streiker

og lockouter. Den stilstand som opstaar mellem tarifopgjørene er for mange organisationer neppe tilstrækkelig til at fylde kasserne paany. Medlemmerne kan ikke vente nogen kraftutfoldelse utover den insats de selv gjør i organisationen. Det er ingen hemmelige kræfter, som driver verket; det er ene og alene medlemmernes egen arbeidsindsats og kapital. Derfor maa kravet om en mere aggressiv optræden fra organisationens side, følges av tilsvarende ofre fra medlemmerne i retning av kontingent og arbeidsindsats, slik at organisationen virkelig blir sterkere. Ved at flytte brikker og ændre organisationsformer forandrer man ikke selve styrkeforholdet mellem arbeidernes og arbeidsgivernes organisationer. Og det er *dette* som avgjør kampen.

Der findes ingen inden fagorganisationen, som ikke vil kamp, hvis midlerne er tilstede og der er utsigt til at opnaa noget. Der eksisterer ingen strid om selve kampprincippet. Fagorganisationen kjæmper i fuldt maal i forhold til sin styrke.

Men medlemmerne faar ikke *selv* bestemme over kampene paa grund av den sterkt utviklede centralisation med sit repræsentative system indvendes der. Og dette er hovedargumentet for den føderative organisationsform.

Men her glemmer man, at det ikke staar i fagorganisationens magt at ophæve de industrielle sammenslutninger. Arbeidsgivernes centralisation vil bestaa. Og det er jo den, som gjør kampene omfattende, hvis ikke saken ligger slik an at arbeiderne *selv* utvider konflikterne. Fagorganisationen kan hugge sig selv op i smaabiter saa meget den vil. Den vil fremdeles staa overfor den centraliserte arbeidsgiverkapital. Og arbeidsavtalerne, de være sig skrevne eller uskrevne, «anerkjendte» eller kollektive, vil bli avfattet industrivis over hele landet. Men dermed er det ogsaa utelukket at den enkelte forening alene, uten hensyn til de andre, kan bestemme sine arbeidsvilkaar. Saalænge den bare er en del av en større industri faar den blot en del av bestemmelsesretten. Selvsagt er der enkelte undtagelser med specielle fag. Men dette er regelen. Vi kan beklage, at den moderne industri har utviklet sig slik; men vi kan ikke ændre det. Ser vi utviklingen i det lange løp, saa skal vi heller ikke beklage os over dette forhold. Ti netop dette utvikler den fælles soli-

daritet og samfølelse inden arbejderklassen over hele landet. Man føler at fremskridtet kun sker ved at hele arbeidermassen kommer med i takten.

Hvad der kan kræves er at den enkelte forenings røst blir hørt inden fællesskapet i den utstrækning, som solidaritetens ret og forpligtelse tilsier. Akkurat som det enkelte medlem inden foreningen har tale- og stemmeret, men maa bøie sig for flertalsbeslutningerne

Men en slik ret kan foreningen faa fuldt ut likesaa godt inden den nuværende forbunds- og landsorganisationsform som inden lokale samorganisationer med fælles landssammenslutning. Det er sandsynlig at den enkelte avdeling i et forbund har lettere for at gjøre sig gjældende end en forening i en lokal samorganisation.

Det er det rene selvbedrag at tro at nogen organisationsform kan stille den enkelte forening frit i en økonomisk kamp, som føres mellem hele den organiserte arbeider- og arbeidsgiverklasse. I saa fald maatte ethvert fællesskap mellem foreningerne ophøre, enhver forening maatte kun stole paa egne midler og intet hensyn ta til de andre foreningers kamp.

Dette er jo saa absolut stridende mot al solidarisk utvikling og al fagorganisatorisk erfaring, at det kun kan vække forbauselse at der kan fremsættes saadanne paastande i vor tid.

Medlemmernes selvbestemmelsesret vindes ikke ved at *opløse* fællesskapet. Var det saa let, da gjaldt det jo bare at faa opløst hele organisationen, saa stod jo hver arbeider fri og kunde føre sin individuelle kamp uten hensyn til de andre. Det er til slike konsekvenser en saadan teori fører. Netop gjennom det mest utvidede fællesskap faar medlemmerne den høieste selvbestemmelsesret. For da bestemmer den enkelte ikke bare over sin egen personlige sak, men ogsaa over fællesskapets skjæbne. Det er denne utvidelse i ansvaret, solidariteten og disiplinen, som er av den høieste opdragende betydning, og danner den praktiske indledning til fællesskapets utfoldelse i selve samfundslivet.

River vi istykker og tramper paa dette princip, har vi dermed traadt hele socialismen under føtter.

Fællesavgjørelserne bør hvile paa en saa bred basis som mulig, og især er dette nødvendig efterat de forskjelligartede meninger

inden fagorganisationen er blit mere utprægede. I saa henseende vil flertallet anbefale nogen ændringer i de nuværende former.

Hvis nogen av de foreninger eller forbund — som en konflikt omfatter — er uenig i sekretariatets avgjørelse med hensyn til iverksættelse eller avslutning av konflikter, skal *repræsentantskapet* kunne forlanges sammenkaldt. Og her har foreningen ret til at være repræsentert og fremholde sine synsmaater. Repræsentantskapet avgjør saa endelig saken.

Forat dette repræsentantskap skal kunne danne den bredest mulige basis for avgjørelsen av tvistepunkterne mellem kongresserne, bør bestemmelsen om at det skal vælges av forbundsstyrene ophæves, og valget ske av forbundene paa den maate de bestemmer, altsaa paa samme maate som valg av repræsentanter til kongressen. Derved er der adgang til en direkte valgordning. Den nuværende valgmaate har sin historie som vi anser det overflødig at komme ind paa her.

Antallet av repræsentanter maa passende kunne ansættes efter den samme skala som for repræsentantskapet nu bestemt. Organisationen er jo i stadig vekst, saa repræsentantskapet paa denne maate maa antages snart at komme op i 80 à 100 medlemmer.

Flertallet antar at et repræsentantskap valgt paa denne maate vilde bli et organ, hvis avgjørelse ligger paa en saa bred basis, at alle retninger inden organisationen er repræsentert, og hvor selve den angjældende forening eller forbund er sikret uttalelsesret.

Selvsagt burde dette repræsentantskap ikke indkaldes for bagatel-saker; og man kan vel forutsætte at organisationerne ikke vil misbruke sin ret til at kræve repræsentantskapets avgjørelse.

Idet repræsentantskapet organiseres paa denne maate, bortfalder de styrevalgte repræsentanter paa kongressen. Som ansvarlige overfor kongressen blir sekretariatet, som derfor ogsaa maa ha stemmeret i repræsentantskapets møter.

At foranstalte *uravstemninger* i tilfælde tvist om avgjørelser i lønskampe kan ikke anbefales. Ved en uravstemning om en akut konflikt kan der ikke i skriftlig form gives den nødvendige utredning til en alsidig bedømmelse. Deltagelsen i uravstemningerne vilde ogsaa bli saa svingende, at nogen demokratisk avgjørelse blir

det neppe. Man har jo erfaring for at ved uravstemning over tariffen har der ikke møtt 50 pct. av de arbeidere, som berøres av konflikten. Endnu værre vilde det bli her, hvor samtlige landsorganisations medlemmer skulde delta.

Ekstraordinær kongres vil bli et altfor kostbart og tungvindt apparat til avgjørelse av saadanne tvistespoersmaal. Et representantskap, valgt paa den maate som ovenfor foreslaaet, maa yde den nødvendige betryggelse for den angjældende organisation.

Med hensyn til valgene til kongressen faar man overlate til hvert forbund at bestemme paa hvilken maate dette skal ske, enten paa landsmøterne, ved at enkelte avdelinger efter tur utpeker representanter, eller ved fælles uravstemning. Det maa ansees for uhensigtsmæssig at indta bestemmelser i lovene herom, da forbundene er saa forskjelligartede, at de her maa ha frit spillerum. Der er jo rik anledning til inden hvert forbund at stille forslag om valgmaaten.

Som følge av at komiteen ikke anbefaler overgang fra forbund til lokale samorganisationer, kan den heller ikke anbefale at representationsretten overføres til disse. De vil faa sin opgave inden organisationen som organer for agitation- og opplysningsarbeidet og vil i henhold hertil efter komiteens forslag bli tildelt en begrenset representation paa kongressen. Men det er *forbundene* som danner landsorganisationen og som derfor ogsaa maa være dem, som gjennom *sin* representation er de bestemmende paa kongressen.

Under henvisning til hvad der foran er uttalt om fagorganisationens stilling til arbeiderpartiet, kan flertallet ikke anbefale at man sløifer den nuværende ordning med en representant fra centralstyret i sekretariatet og omvendt. Det er et symbol paa det intime og gode samarbeide som altid bør herske mellom disse to arbeiderbevægelsens organer.

Med hensyn til forslagene om *de enkelte foreningers ledelse av lønskampene*, at *lokale samorganisationer skal kunne optas i landsorganisationen* og med hensyn til at *sekretariatet ikke skal ha stemmeret* paa kongressen, henviser flertallet til sekretariatets uttalelse paa sidste kongres (indtat foran side 25, 26, 27).

Likeledes henvises til sekretariatets uttalelse angaaende forslagene om *kontingentforhøielse*, forandring av *streikeunderstøttelsens størrelse*,

om at landsorganisationen skal bære alle utgifter i anledning *understøttelse ved sympatistreiker* og om *enkeltmandskontrakter* (side 28—31). Angaaende *forsikringskasserne* henvises forøvrig til specialkomiteens utredning (side 32 o. flg.).

Lokale samorganisationer bør efter flertallets mening opprettes overalt og overta de oppgaver som landsorganisationen og forbundene tildeler dem. De bør som regel bestaa av en særlig faglig repræsentation, men kan ogsaa organiseres i forbindelse med det stedlige arbeiderparti.

Disse lokale samorganisationers oppgave skal være enten ved eget initiativ eller efter oppfordring fra forbund og landsorganisation at lede det faglige opplysnings- og agitationsarbeide paa stedet. Videre skal L. S. efter landsorganisationens og forbundenes anmodning bistaa med boykot og større faglige fælleskampe. L. S. kan ogsaa ved forestillinger til forbundene og landsorganisationen uttale sig og stille forslag om agitationsarbeidet m. m.

Da de lokale samorganisationer paa denne maate blir et apparat inden fagorganisationen og mottar bidrag fra denne, anser man det heldig at de faar en begrenset repræsentationsret paa kongressen. Dette kan ordnes enten ved en sterk begrensnings distriktsvis *med* stemmeret, eller ved en talrikere repræsentation *uten* stemmeret. Landsorganisationen er jo forbundenes samvirke med lønskampene som hovedformaal, og samorganisationens repræsentation bør ikke kunne forrykke det forbundsvise forholdstal under avgjørelserne paa kongressen. En repræsentation uten stemmeret er imidlertid en halv og litet tiltalende foranstaltning, som heller ikke blev synderlig populær i den tid den var praktisert paa kongressen overfor de hovedstyrevalgte repræsentanter.

Man er derfor blit staaende ved en distriktsvis repræsentation, begrenset til omkring 20 repræsentanter for hele landet beregnet efter medlemstallet, f. eks. 1 for det første 5000-tal medlemmer og deretter 1 for hvert fuldt 5000-tal. Eksempelvis: 4 repræsentanter for Kristiania, 1 for Bergen, 1 for Trondhjem, 1 for Stavanger, 1 for Smaalene, 1 for Oplandet, 1 for Buskerud, 1 for Bratsberg, 1 for Nedenæs, 1 for Sørlandet, 1 for Stavanger amt, 1 for Søndmøre og

Nordmøre, 1 for Røros og omegn, 1 for Nordland, 1 for Tromsø og 1 for Finmarken.

Denne repræsentation paa kongressen vilde væsentlig faa betydning ved den anledning som derved blev git til at faa uttale sig om de forskjellige spørsmål som angik distrikterne, særlig da agitationen. Man gaar ut fra at de lokale samorganisationer kunde arrangere distriktsmøter til valg av saadanne repræsentanter. Distriktsmøterne kunde antagelig ogsaa ha sin nytte i andre henseender.

Anders Øie kan ikke slutte sig til forslaget om at samorganisationerne erhoder en distriktsvis repræsentation til landsorganisationens kongres og anfører at dette forslag strider mot de organisationsprincipper hvorpaa landsorganisationen er dannet, likesom det heller ikke kan ansees at imøtekomme noget berettiget krav. Da det er forbundene som nu danner landsorganisationen, er det selvsagt at forbundene maa ha repræsentationsretten til kongressen paa samme maate som denne ret maatte overgaa til samorganisationerne om det blev disse som dannet landsorganisationen, og hvadenten samorganisationerne under den nugældende organisationsform faar hel eller delvis repræsentationsret, blir det i begge tilfælder et brud paa den grundlæggende linje i organisationen. Desuten maa det tages hensyn til at om samorganisationernes repræsentationsret knæsættes, maa den skala for repræsentationen som her er opsat, føles helt utilfredsstillende. Og det vil vel neppe kunne forsvares at gi en repræsentationsret saaledes at kun en del av samorganisationerne kan bli repræsentert eller saaledes at distrikternes rettigheter vil bli saa indbyrdes uensartet som her. Men skal dette bli ordnet nogenlunde tilfredsstillende vil jo repræsentationsretten i meget væsentlig grad bli fratat forbundene og kongressen vil derved i mer eller mindre grad bli et ufuldstændig uttryk for organisationen, dens myndighet og autoritet overfor forbundene vil bli forrykket i samme utstrækning som repræsentationen blir det.

Om *organisationsformer, taktik og kampmidler* vil saaledes flertallet i henhold til foranstaaende uttale:

Den industrielle utvikling har gjort det nødvendig at de enkelte fagforeninger samles i landsomfattende forbund,

som samvirker i en fælles landsorganisation med internationale forbindelser. — Fællesavgjørelserne lægges paa saa bred basis som mulig, saaledes at i tilfælde tvist mellem en organisation og sekretariatet om en konflikt, kan organisationen kræve repræsentantskapet sammenkaldt til endelig avgjørelse av saken. — Repræsentantskapet, som tidligere har været valgt av forbundsstyrrerne, vælges herefter av forbundene paa den maate de selv bestemmer og i et antal som for det tidligere repræsentantskap bestemt. Det nuværende repræsentantskap bortfalder.

Lokale samorganisationer oprettes overalt hvor der er et tilstrækkelig antal fagforeninger (mindst 5). — Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger. Disse samorganisationer blir obligatoriske for de fagforeninger, som tilhører landsorganisationen. De kan ilægge fagforeningerne fast eller periodisk kontingent, som maa approberes av sekretariatet. Samorganisationerne har som opgave at lede det faglige organisations- og oplysningsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter opdrag fra forbundene eller landsorganisationen. De kan ogsaa medvirke under boykot og større faglige fælleskonflikter efter anvisning av landsorganisationen, likesom de kan sende forestillinger og forslag om agitationsarbeidet m. v. til sekretariatet. — Samorganisationerne erholder en distriktsvis repræsentation til landsorganisationens kongres efter nærmere bestemte regler.

De organisatoriske kampmidler er streik, sympatistreik, boykot. Fagorganisationen kan ikke anse¹ obstruktion og sabotage som kampmidler, der organisationsmæssig bør anbefales, da det kan føre til skadelige konsekvenser for arbeiderbevægelsen.

Fagorganisationen bør av al kraft støtte den kooperative produktion og omsætning, for at den kan bli til beskyttelse og hjælp for fagorganisationen saavel under de store konflikter som i det daglige arbeide.

Tarifferne bør være kortvarige og saa enkle som mulige, likesom det bør staa enhver organisation frit om den vil indgaa tarifavtale eller ei. Fagorganisationen kan dog ikke anbefale at der reises en principiell kamp om selve tarifsystemets avskaffelse.

Arbeidsledighetskasserne anbefales opretholdt og utvidet til samtlige forbund. Forsikringsbidragsordningen bør gjøres ensartet inden alle forbund, saa den ikke vanskeliggjør overgangen, og regler for overgangen mellem forbundene bør opprettes. — Den øvrige selvhjælpsvirksomhet inden fagorganisationen antages at ville overgaa til det offentlige (sykekasserne).

J. M. Winge, som har været syk under komiteens sidste møter vil præcisere at han mener landsforbundene bør bygges efter industrielle linjer.

I overensstemmelse med det foran anførte foreslaar flertallet følgende *lovforandringer*:

Kontingent.

§ 2. I punkt 4 forandres kr. 2.50 til kr. 3.00.

I punkt 5 forandres kr. 10.40 og 5.20 til kr. 13.00 og 6.00.

Lokale samorganisationer.

Som ny paragraf indsættes følgende:

§ 4. Lokale samorganisationer skal opprettes, hvor der er et tilstrækkelig antal forbundsavdelinger (mindst 5). De er obligatoriske for alle foreninger som tilhører landsorganisationen, og kan ilægge foreningerne kontingent, som maa approberes av sekretariatet.

De lokale samorganisationer skal lede det faglige opplysnings- og organisationsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter oppdrag fra forbundene og landsorganisationen og medvirke under boykot og større faglige konflikter efter landsorganisationens nærmere bestemmelse. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet.

Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.

Kongressen.

§ 4. I punkt 2 utgaar passus b og d.

Punkt c blir punkt b og som nyt punkt c følgende: De lokale samorganisationer har ret til distriktsvis repræsentation, hvor hvert amt samt byerne Kristiania, Bergen, Trondhjem og Stavanger danner et distrikt. Hvert distrikt har ret til 1 repræsentant for det første 5000-tal medlemmer og videre 1 repræsentant for hvert fyldte 5000-tal medlemmer.

Likeledes utgaar punkt 3, og paragraffens nummer forandres til § 5.

Repræsentantskapet.

§ 5 (forandres til 6). Punkt 1 forandres saaledes:

Repræsentantskapet bestaar av repræsentanter valgt fra hvert av de tilsluttede forbund efter følgende forholdstal: 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert fylt 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter fra noget enkelt forbund. Desuten vælges 2 repræsentanter blandt de enkeltvis tilsluttede foreningers medlemmer og 2 repræsentanter blandt de lokale samorganisationers repræsentation.

Efter samme regler vælges varamænd.

Valget foregaar umiddelbart efter hver ordinære kongres og gjælder for kongresperioden. Uttrær nogen av de valgte i mellemtiden rykker varamanden op.

Forbund som indmeldes i perioden har ret til at vælge medlemmer til repræsentantskapet efter ovenstaaende skala.

Godkjendelse og ledelse av konflikter.

§ 8 (9). I punkt 1 indskytes efter ordene organisations hovedstyre: «i forstaaelse med avdelingerne og».

I punkt 5 tilføies: Forbundsstyrene bør i forveien ha indhentet de angjældende foreningers uttalelse.

I punkt 7 tilføies: Berører konflikten en enkelt gruppe eller forening har denne adgang til ved en repræsentant at uttale sig i repræsentantskapets møte.

Mindretallets indstilling.

Komiteens mindretal, *Eikefjord, Alfr. M. Nilsen, Halvard Olsen* og *Tranmæl* skal bemerke:

Mindretallet kan ikke slutte sig til de betragtninger fl rtallet har anstillet og de forslag de har fremlagt. Efter mindretallets syn paa fagforeningsarbeidet maa der foretages en radikal omlægning. For det første maa fagorganisationens socialistiske eller revolutionære maal greit og tydelig præciseres. Dernæst maa organisationens taktik skjærpes og tilpasses efter de moderne industrielle forhold. Og endelig maa formene ændres i føderativ retning av hensyn til de nærliggende opgaver saavel som det maal som tilstræbes.

Det forslag som en række fagforeninger paa initiativ av Den norske fagopposition indsendte til sidste fagkongres, dækker efter mindretallets opfatning dette syn paa organisationsarbeidet. Man vil derfor lægge disse forslag til grund for indstillingen.

Organisationens maal.

Fagoppositionens program indledes med en principuttalelse hvori der fastslaaes at fagorganisationen danner livsnerven i arbejderbevægelsen. Da det er arbejderbevægelsens vigtigste opgave at omskape samfundsforholdene, bør den naturlige konsekvens være at dette formaal faar en fremtrædende plads i den faglige eller økonomiske virksomhet, — at der altsaa ikke bare tilstræbes forbedring av arbeidernes kaar indenfor rammen av kapitaliststaten, men at

man kjemper for at sprænge denne og avskaffe den økonomiske utbytning ved producentenes direkte kontrol eller overtagelse av produktion og omsætning og derved gjennomføre den socialistiske samfundsordning.

Hittil har fagforeningerne maattet slutte sig til en anden organisation for at kunne fremme det egentlig socialistiske arbeide. Dette er inkonsekvent og i længden uholdbart. Den sammenslutning som danner kjernen eller livsnerven i arbeiderbevægelsen maa da i sin *egen virksomhet* ta sig av det som er det væsentlige i hele vort arbeide: at søke at styrte kapitalismen og indføre en socialistisk samfundsordning.

Dette betyr dog ikke at man skal reise noget motsætningsforhold mellem de forskjellige grener av arbeiderbevægelsen. Men alene at *fagorganisationen som saadan* ikke vil begrænse sin virksomhet til de nærliggende opgaver, men vil ta ledende del i det socialistiske arbeide, at den med andre ord vil hævde sin suverenitet. I det lange løp er det ogsaa det eneste holdbare grundlag for samvirke og samarbeide med de øvrige arbeiderorganisationer hvor et saadant maatte ansees naturlig og formaalstjenlig.

Flertallet har i sit forslag til arbeidsdeling villet monopolisere for den politiske bevægelse det centrale, det sociale omdannelsesarbeide. Det er at kastrere fagorganisationen og paa den maate lamme hele arbeiderbevægelsens revolutionære magt og kampevne.

Formerne for samarbeidet mellem de forskjellige arbeiderorganisationer kan ikke ensidig bestemmes ved lovbeslutninger i en enkelt organisation. Ethvert forsøk paa innsnæring og uniformering vil tilslut føre til en reaktion som kan skade alles interesser. Samarbeidet maa faa utvikle sig frit og ubundet og til enhver tid ordnes paa den maate man finder mest hensigtssvarende.

Ut fra denne grundbetragtning maa kampen *imot* kapitalismen og *for* socialismen komme i forgrunden i den faglige organisations virksomhet. Fagorganisationen blir fra det øieblik ikke lenger en reformistisk, men en revolutionær bevægelse. Det er ogsaa paa tide om arbeiderne i overskuelig fremtid skal naa frem til trygge og retfærdige samfundsforhold.

Socialiseringsprocessen — Klasseforskjellens ophævelse.

Det næste store spørsmål er produktionens og omsætningens ledelse eller socialisering og klasseforskjellens ophævelse. Mange har forsøkt at gjøre det sidste til en bisak som vilde ordne sig av sig selv, bare man fik produktion og omsætning ind under samfundets kontrol. Men saa enkel er ikke saken. Den ene bedrift efter den anden kan føres over til offentlig eie uten at arbeidernes stilling behøver at rokkes det allermindeste. Spørsmålet er om *hvordan* socialiseringsprocessen foregaar og *hvilke* garantier der ydes arbeiderne.

For øieblikket foregaar der en sterk utvikling i retning av offentlig drift. Særlig gjælder det kommunerne. De har underlagt sig det ene foretagende efter det andet. Dette skyldes til en viss grad krigen og krisesituationen. Men det er ingen grund til at tro at denne utvikling vil ophøre naar krigen er over. Tvertimot. Forholdene ligger for tiden slik an, at hvis man skal gripe regulerende ind, saa staa bare denne utvei aapen. Det er ogsaa ubestridt opnaadd betydelige fordele. Specielt er det tilfældet med omsætningen. Socialiseringsprocessen er saaledes i fuld gang. Og det er en foreteelse som peker frem mot nye samfundsdannelser.

Men denne socialiseringsproces er ikke det samme som socialisme, selv om den tenderer derimot. Socialisme forutsætter nemlig ikke bare at produktions- og omsætningsmidlerne socialiseres, men tillike *klassekampens ophævelse*.

Revisionister og reformister vil vel svare at naar det offentlige (stat og kommuner) har overtat ledelsen av produktion og omsætning, saa bortfalder i samme øieblik klassemotsætningerne. Arbeiderne vil da staa som frie og likeberettigede med de andre. Men dette er en illusion, et bedrag. Klasseforskjellen vil aldrig kunne bli ophævet *ovenfra*. Et arbeiderflertal i stat og kommuner kan bringe det langt med hensyn til socialiseringsarbeidet. Det kan ogsaa gjennemføres en række forbedringer for den arbeidende befolkning. Men den endelige opgave, klassekampens ophævelse, vil ikke disse institutioner magte. Dertil er de for sterkt bundet av sin fortid og saa

at si sit eget væsen. Klasseforskjellen i sine forskjellige avskygninger griper saa dypt ind i saa mange rotfæstede forhold at den bare kan ophæves ved arbeidernes paatryk *nedenfra*, ved deres egen direkte deltagelse eller aktion.

Den klasseforskjel og det byraakrati som hersker i det nuværende samfund, vil i stor utstrækning følge med bedrifter som overtages av det offentlige. Man vil fremdeles ha et samfund spaltet i klasser eller grupper med fare for magtmisbruk og undertrykkelse.

Hvis man vil forebygge en slik tilstand, maa den faglige eller økonomiske organisation efterhaanden sikre sig den *reelle magt*. Ved at organisationen faar kontrollen over arbeidskraften kan den gripe bestemmende ind ikke bare i arbeids-, men ogsaa i samfundsforholdene. Staten blir i alle betydningsfulde økonomiske spørsmal nødt til at ta hensyn til fagorganisationens vilje. I det samme forhold kommer kommunerne. De blir nødt til at sette sig i forbindelse med den lokale samorganisation naar det gjælder vitale interesser for arbeiderklassen.

Paa denne maate hæver denne sig op fra en undertrykt til en jevnbyrdig klasse med de øvrige befolkningslag, og al klasseforskjel og alt byraakrati vil efter hvert forsvinde.

Denne utvikling vil gjøre staten og kommunerne i noksaa stor utstrækning til administrative organisations-enheter. Forsaavidt betyr det en koncentration av produktionskræfterne. Men magten decentraliseres ved fagorganisationens vakthold og indflydelse. Det er stor fare i at gi den centralistiske stat for stor magt. Det kan lede til nye misbruk. Men denne fare er avverget i det øieblik den reelle magt er samlet i samorganisationerne. Den kapitalistiske stat er i det øieblik i realiteten opløst og har maattet stille sine institutioner i produktionens og omsætningens tjeneste.

Paa den anden side maa man regne med, at det er en hel del industrielle bedrifter som det er vanskelig at lægge ind under offentlig forvaltning. Den har ikke den smidighet og tilpasningsevne som kræves. Hvad vil man gjøre med disse bedrifter? Det spørsmal har ikke flertallet indlatt sig paa, skjønt det er høist aktuelt.

Fra mindretallets synspunkt er fremgangslinjen klar og enkel.

Arbejderne søger i kraft av sine organisationer at skaffe sig kontrollen paa arbejdspladsen og dermed herredømmet over bedrifterne. Ved en planmæssig og bevisst optræden kan arbejderne efterhaanden gjøre bedrifternes administrative og tekniske ledere til sine interesserte medhjælpere istedet for at de nu er leietjenere for utbytterklassen. Hvorvidt det i et slikt tilfælde er en fordel at overta en bedrift eller at kontrollere den, er ikke et princip- men et hensigtsmæssighetsspørsmål.

Denne fremgangslinje bygger ikke paa noget bestemt dogme, men paa hvad der ansees praktisk og betryggende for at naa frem til social og økonomisk frihet. Dogmerne har altid staat iveien for utviklingen. Arbejderne bør derfor vogte sig for at følge flertallets anvisning om enten at vælge mellem de socialdemokratiske eller syndikalistiske veie. Spørsmålene er ikke saa indgaaende drøftet og utdypet at arbejderklassen idag staar færdig til at vælge. Flertallets egen fremstilling viser hvilken uklarhet der hersker om den samfundside som betegnes som den syndikalistiske. Hvad kan man saa vente av dem som har hat mindre anledning til at sætte sig ind i de forskjellige strømninger.

Flertallet leverer ikke engang svar paa et saa viktig og nærliggende spørsmål som hvordan man skal faa ophævet klasseforskjellen. Grunden er sandsynligvis den at socialdemokratiet ikke gir noget tilfredsstillende svar paa spørsmålet. Men da bør man ikke være saa skraasikker i sin fordømmelse av andre opfatninger.

Det skulde ligge langt nærmere at spørre om ikke den revolutionære fagbevægelse som gaar under navn av syndikalisme kunde gi svar paa det som socialdemokratiet staar famlende overfor, nemlig fjernelsen av klasse- eller gruppemotsætninger og byraakrati. Og hvis syndikalismen gir et tilfredsstillende svar, burde man søke at finde en tillempning, *en kombination*, istedet for at opstille et *enten — eller*.

Efter mindretallets mening gir netop syndikalismen den garanti det her spørres om. Den har git den gamle sats, «arbeidernes frigjørelse skal være deres *eget verk*», mening. Valgte repræsentanter

kan ikke føre arbeidernes interesser frem til fuld seier. De kan ta sig av mange viktige samfunnsanliggender. Men overfor det sidste avgjørende gjennombrud, underklassens oprykning til en jevnbyrdig klasse med de øvrige befolkningslag, staar de hjelpeløs. Ingen anden end arbeiderne selv kan magte at gjennomføre dette revolutionære skridt.

Den tanke bør man gjøre sig fortrolig med og søke at finde en forbindelse med det som *er* gjort og det som *forberedes*, saa det kan slaas en bro mellom de to opfatninger. Dermed undgaar man at gaa tapt av det arbeide som er utrettet og man slipper det som værre er: en dag at staa med panden mot muren og maa gi tapt paa halvveien.

Flertallet snakker om at begaa selvmord. Opriktig talt er det grund til at frygte den situation kan indtræ om man gaar frem med skylapper for øinene og bygger en bevægelse som den faglige paa troesbekjendelser. Det kunde være fristende at gaa flertallets frømsstilling om syndikalismen litt efter i sømmene. Den er nemlig like saa ensidig og tendensiøs som naar antisocialister begynder at lægge ut om socialisme. De laver sig gjerne en bussemand som det er overmaade let at slaa ihjel. Saaledes ogsaa med komitéflertallet overfor syndikalismen. Men det vilde føre for vidt at opta nogen polemik. Dette saa meget mere som flertalsindstillingen gaar hus forbi. Den rammer ikke kjernen i den sak som foreligger og som det foran er gjort rede for.

Man maa dog protestere mot at Marx tages til indtægt for nogen bestemt retning. Hans væsentligste indsats var analyseringen av den kapitalistiske produktionsordning. Nogen retningslinje i et spørsmål som det foreliggende har han ikke git. Marx' største fortjeneste er utdypningen av merværdi-teorien som grundlaget for den kapitalistiske utbytning. Efter denne anerkjendte teori er arbeider-spørsmålet ikke — som flertallet vil ha det til — et *forbruker-*, men et *producent-*spørsmål. I saa henseende er det ikke tvil om Marx' stilling.

Ingen kan paa forhaand si hvordan det nye samfund i sine detaljer skal ordnes. Man kan av de nuværende forhold trække en del bestemte slutninger. Og efter disse maa arbeiderbevægelsens taktik og former rette sig. Arbeiderbevægelsen maa anlægges slik at den kan tilfredsstille de krav som stilles i *overgangstiden*. Det er den som i første række lægger beslag paa arbeidernes interesse og opmerksomhet.

De slutninger man kan trække av de nuværende samfunds- og produktionsforhold gir mindretallet ret i dets grundanskuelse,

at organisationsarbeidet bør indrettes efter den sosialiseringsproces som paagaar, saaledes at de nuværende organer utnyttes i den utstrækning som det ansees hensigtsmæssig som administrations- og organisationsenheter, men at den egentlige magtforskyvning — selv den sociale revolution — bare kan fuldbyrdes ved arbeidernes direkte deltagelse eller aktion.

Dette syn paa organisationsarbeidet gjør det til en bydende nødvendighet at gaa til en radikal omlægning, saa at bevægelsen kan fylde sin revolutionære opgave samtidig som den varetar arbeidernes nærliggende interesser.

Tarifspørsmålet.

Anerkjendte arbeidsvilkaar.

En fagbevægelse som sætter sig et revolutionært maal, maa i sin daglige virksomhet, i sine praktiske ytringsformer, følge en saa radikal og aggressiv kurs som mulig. Det fører den klassekamp som hersker i arbeids- og samfundslivet ind i organisationsarbeidet, gjør det mere spændende og utviklende og fremelsker paa den maate de egenskaper man har behov for i en undertrykt klasse som kjæmper for nye samfundsidealer. En mere aggressiv optræden kan ogsaa gjøre det mulig at vinde større fordele, vriste flere koncessioner av den magthavende klasse, fordele som ikke kan brukes til soveputer, men som skal danne platformen for stadig nye og heftigere angrep paa det bestaaende samfund og fæste grundlaget under arbeiderklassen.

I denne kamp er det fremfor alt nødvendig for arbeiderne at bevare sin handlefrihet. Binder de den, lammer de den revolutionære kraft som ulmer paa bunden hos en undertrykt klasse og som det gjælder at gi et bevisst og intelligent uttryk. Arbeiderne maa ogsaa ha sin aktionsfrihet for at kunne utnytte de gunstige anledninger til at opnaa bedre løns- og arbeidsvilkaar.

Ulykken med den gamle fagbevægelse er at den gjennom

bindende avtaler

har solgt arbeidernes organisationsmessige selvbestemmelsesret for aaremaal ad gangen. I den periode som ligger mellom tariffrevisjonerne legger medlemmerne sig til at sove paa de resultater som er opnaadd. Det er uklokt av arbeiderne, og der bør gjøres hvad der er mulig for at bekjempe den slaphet som her kommer tilsyne. Men trods et ihærdig foreningsarbeide vil det neppe lykkes at sette medlemmerne i et aktivt arbeide i den lange tariffperiode. Den virker rent psykologisk paa det store brede lag. Det lar det gli, fordi tilsyneladende er det fred og ingen fare.

Det er dog ikke bare i foreningslivet at de bindende tariffer virker uheldig. Ogsaa i lønskampene er de blit en klamp om foten paa organisationen, en hemske paa arbeidernes virkelyst og en hindring for deres kampmuligheter. De faar ikke utnytte den mest beleilige tid til at fremme sine lønskrav. Arbeidskjøperne sættes gjennom de bindende tariffer istand til at træffe sine forholdsregler aarevis før en lønskamp indtrær. De faar ovenikjøpet 2—3 og 4 maaneders ekstra varsel.

Arbeiderne har ogsaa anledning til at træffe sine forberedelser. Det er sandt nok. Men de har under de nuværende forhold saa liten bevægelsesfrihet og saa faa valg. De maa ta lønskampen naar de regulære tariffrevisjoner indtræffer, enten tidspunktet er gunstig eller ikke. Undertiden fører disse tariffrevisjoner til arbeidsstans, streik eller lockout, som kan trække ut i uker og maaneder. Der gjøres store indhug i arbeidernes kampkasser. Den enkelte maa ogsaa yde betydelige ofre. Men endda ender gjerne en slik kamp med et kompromis som er litet tilfredsstillende for arbeiderne. De

indgaar paa en ny kollektiv kontrakt som binder deres handlefrihet for aar fremover. Dette gjentar sig gang paa gang. Arbeiderne blir staaende paa stedet marsj, det blir et kredsløp som man ikke øiner nogen utgang av.

Medgives skal det at enkelte av de tariffer som er opprettet, har til en begyndelse været ganske gunstig for arbeiderne. Men inden tarifperiodens utløp er priserne paa alle livsfornødenheter gaat saa sterkt op, at lønningerne er blit liggende efter. De har ikke holdt trit med prisstigningen og pengenes synkende værdi. I en del utprægede haandverksfag har arbeiderne forstaat at høine sine lønsvilkaar i tarifperioden. Det er en taktik som fortjener anerkjendelse. Men den er under de nuværende tarif- og organisationsforhold vanskelig at overføre i de store industrier. Den nye mæglings- og voldgiftslov med sin industrielle meddomsret — den saakaldte arbeidsret — lægger ogsaa hindringer i veien for en aktiv optræden i tarifperioden.

Arbeidernes interesser kræver at man nu forlater denne taktik. Den var forklarlig i organisationens barndom, da det gjaldt om at faa fastslaat organisationsretten. Da kunde en skriftlig avfattet tarif være et dokument som nok kunde ha sin betydning. Tarifferne var ogsaa dengang enkle og indeholdt bare bestemmelser av interesse for arbeiderklassen. Nu er de derimot lange og omstændelige og indeholder en række bestemmelser til fordel for arbeidskjøperne, bestemmelser som ogsaa disse forstaar at utnytte. Det er i det hele tat motparten som har fordelene av de bindende tariffer. De vil derfor ogsaa sette meget ind paa at bevare dem. Men intet skulde heller bedre bevise deres skadelighet for arbeiderne.

Der indvendes at det i nedadgaaende tider kan være nyttig at ha tariffer. Ellers slaar arbeidskjøperne lønningerne ned. Men til dette er for det første at bemerke, at det overhodet er vanskelig at slaa lønningerne ned og for det andet beror ogsaa en tarifs værdi i et slikt tilfælde paa organisationens styrke. Men den er netop paa grund av tarifforholdet svækket. Nogen egentlig fordel kan man saaledes ikke henvise til, mens man kan paapeke en hel del svakheter og skavanker ved det nuværende tarifprincip. Det er derfor nødvendig at gaa til en forandring.

Det mest praktiske vil efter mindretallets mening være at gaa over til

anerkjendte arbeidsvilkaar.

Fagforeningerne formulerer enkeltvis eller i forbindelse med den lokale samorganisation, de industrigrupper de sorterer under eller landsorganisationen sine krav: løn, arbeidstid og de øvrige vigtigste bestemmelser. Disse fremlægger de for arbejdskjøperne for at faa dem anerkjendt. Det vil i mange tilfælde — som nu — lede til lønskampe. Arbeiderne kan ogsaa bli nødt til at fire paa sine krav. Men i intet tilfælde vil de som avslutning paa en kamp binde sig til kontrakter, gjældende paa aaremaal. De vil ha sin handlefrihet i behold.

Hvis de ser at en lønskamp er haabløs, kan de avblaase den og gaa tilbake til arbeidspladsen for senere at benytte den første og bedste anledning til at gaa til direkte eller indirekte kamp. Det vil føre til kortere, men heftigere kampe. Arbeiderne maa altid være rustet. De vet ikke hvilket øieblik motparten kan slaa til eller naar det kan være gunstig for dem selv at gaa til aksjon. Av den grund vil det være nødvendig at til stadighet holde organisationen kampberedt. Det vil skape en ganske anden foreningsvirksomhet end nu og gjøre den samlede organisation sterkere, mere revolutionær og kampfør.

Tilslut avhænger ogsaa det hele av styrkeforholdet mellem de to parter, arbeiderne og kapitalisterne. Derfor gjælder det om at lægge organisationsarbeidet og lønskampene slik an at det kan utvikle og utfolde et virksomt foreningsliv og en handlekraftig organisation.

Det er fra fagoppositionens motstandere uttalt frygt for at de anerkjendte arbeidsvilkaar vil lede til en stadig strid, som tilslut ogsaa vil trætte ut arbeiderne. Mindretallet tror denne frygt er aldeles ugrundet. Parterne vil rigtignok befinde sig i en slags permanent mobiliseringstilstand, men det er ikke ensbetydende med stadig kamp. Arbeidskjøperne vil ha respekt for en vaaken og kampduelig organisation. De vil ikke yppe strid i utrængsmaal. Paa den anden side vil arbeiderne ha anledning til at bestemme

naar de skal reise nye krav eller gaa til en aktion, og da vil de *selvfølgelig* til enhver tid handle slik som medlemmernes og organisationens interesser tilsier.

I arbeidsbrancher hvor det er kompliserte forhold kan det ikke, hvis man anser det praktisk, være noget iveien for at avfatte de løns- og arbeidsvilkaar man blir enig om, skriftlig. Men det maa ikke være noget som binder medlemmernes eller organisationens handlefrihet. Det er *det* som er den bærende tanke i den nye taktik.

Kampmidlerne.

Kravet om en mere aggressiv taktik maa sees i forbindelse med spørsmålet om kampmidlernes forflering. Man maa nemlig være forberedt paa at arbeidskjøperne vil møte den nye taktik med sine kraftigste motforholdsregler. Det er av den grund paakrævet at arbeiderne ser sig om efter flere magtmidler.

Hittil har *streiken* praktisk talt været det eneste kampmiddel arbeiderne har benyttet sig av. Det henger sammen med at man har hat saa vanskelig for at tilpasse sig efter de skiftende forhold. I organisationens barndom var streiken det eneste benyttede kampmiddel. Det svarte ogsaa dengang til hensigten. Derfor er man blit staaende ved det og har forsømt at foreta de utvidelser og den suppleringsom som de senere tiders utvikling har krævet.

Streikens princip er at øve et økonomisk pres paa arbeidskjøperne ved at holde arbeidskraften tilbake. Det er et meget riktig princip som fremdeles har sin gyldighet. Derfor danner ogsaa streiken utgangspunktet for de kampmidler arbeiderne raader over. Om det er der ingen dissens. Men det man maa være opmerksom paa, er at den isolerte streik har tapt meget av sin virkning. Den rammer ikke længere den enkelte arbeidskjøper saa haardt som før — av den enkle grund at arbeidskjøperne gjennom sine moderne sammenslutninger gjensidig støtter hverandre. Streikens tryk fordeler sig paa saa mange at det har mistet meget av sin kraft.

Av den grund blir det ofte paakrævet at *utvide eller generalisere streikene*. En hel industri eller flere maa kastes ut i en kamp

samtidig. En slik generalkamp kan ramme kapitalistklassen saa følsomt at den blir interessert i en hurtig løsning. Og det har arbeiderne al interesse av.

I andre tilfælder kan det være paakrævet at støtte en gruppe som er svakt stillet, ved at erklære *sympati- eller solidaritetsstreiker* i andre bedrifter, hvor man har et bedre strupetak paa utbytterne. Anfald fra arbeidskjøperne — som lockouter — bør ogsaa avpareres med sympatistreiker i de fag eller industrier de av hensyn til sine egne interesser undlater at ta med i kampen.

Mindretallet er opmerksom paa at der ikke fra noget hold inden arbeiderorganisationen reises nogen principiell indvending mot generalkampe eller sympatistreiker. Men det er ikke nok at man i sin almindelighet er enig i disse kampformer. Organisationsarbeidet maa ogsaa lægges slik an at det utvikler solidaritetsfølelsen og kamplysten, hvad der er en absolut betingelse for at disse utvidede streiker kan lykkes. En stor fordel er det ogsaa at organisationen staar saa ubundet, at de grupper som træder støttende til, kan ha anledning til at reise egne krav. Paa den maate faar kampen for dem et mer paatagelig indhold. Det gjør deres optræden fastere. Og det har meget at si.

De faglige generalkampe og sympatistreiker vil ogsaa gjøre det lettere at organisere generalstreiker, rettet imot det kapitalistiske samfund. Her i landet har vi nu en mæglings- og voldgiftslov og et militærvæsen som det kan bli nødvendig at streike væk. Andre spørsmaal kan dukke op som gjør generalstreiker nødvendige og berettigede. Den dag er heller neppe fjern, da arbeiderne føler sig sterke nok til at ta et generalopgjør med de magthavende i form av en *social generalstreik*.

I alle tilfælder er det høilig paakrævet at man legger grunden for en slik aksjon. Og det kan man gjøre gjennom de faglige generalkampe og sympatistreiker.

Men selv om man staar beredt til at anvende streiken, den begrænsede eller utvidede, kan det allikevel være uklokt at anvende den. Motparten kan ha de bedste kort paa haanden. Chanserne er derfor daarlige og man kan gjøre mere skade end gavn ved at gaa

til aapen kamp. Spørsmålet i et slikt tilfælde er om man skal resignere eller se sig om efter nye kampmidler. For saadanne gives. Mindretallet mener at man i en situation som denne ikke har noget valg hvis man *vil* noget. Man maa vælge de midler man har i bakhaanden. Dette saa meget mer som de er fuldt organisationsmessig forsvarlige og tilraadelige. Det der her sigtes til er den indirekte streik,

obstruktion og sabotage.

Det som særkjender disse kampmidler er, at arbeiderne forblir paa arbeidspladsen og søker paa indirekte maate at føre streikens princip ut i livet: at øve et økonomisk pres ved at formindske produktionen. Den første paatagelige fordel ved denne kampform er at ihvertfald en væsentlig del av krigsutgifterne føres over paa arbeidskjøperne, og den næste er at arbeiderne behersker arbeidspladsen, saa streikbrytere ikke faar slippe til.

Med obstruktion, som igrunnen er en del av sabotagen, menes *formalistisk arbeide*. Obstruktionen er av den grund væsentlig begrænset til de arbeidsgrener hvor man har indviklede reglementer at gaa efter, som ved jernbaner, post- og telegrafvæsen. Man utfører sit arbeide saa omhyggelig, følger alle reglementets bestemmelser saa nøiagtig at arbeidet stanser op saa at si av sig selv. Jernbanevæsenet for eksempel kommer aldeles i ulave. Togene blir praktisk talt staaende og trafikken stanser. Man er saa omhyggelig i sit arbeide at man ikke kan komme av flekken. Streikens princip er paa dette vis ført ut i livet. Men betjeningen forblir paa sine pladser, oppebærer sine lønninger og hindrer militære og skruebrækkere fra at falde sig i ryggen.¹

Det er en meget effektiv kampmetode. Den har dog sin store begrænsning. Men hvor den kan anvendes og det hele sættes iverk paa en intelligent maate, rammer den hardt. Man maa bare forbauses over at arbeiderne ikke for lang tid siden har optat obstruktion blandt sine anerkjendte kampmidler.

I de virksomheter hvor der er enkle arbeidsforhold, kan kampen føres ind paa arbeidspladsen *ved en sænkning av arbeidstempoet*.

det vil si sabotage. Ved en planmæssig gennemførelse av denne vil produktionen kunne avta ganske betragtelig. Det øver et sterkt økonomisk pres. Atter er det streikens princip som bringes i anvendelse. Man staar saaledes ikke overfor noget helt nyt, men en kampform som er en logisk konsekvens av den gamle, anerkjendte: streiken.

Dersom arbeiderne blir kastet paa gaten eller landeveien ved en lockout, eller de selv ser sig nødt til at gaa til arbeidsstans, maa det ansees fuldt forsvarlig *at forlate arbeidsstedet uten videre*, uten at pudse og rydde efter sig. Det vil si, hvis det er noget at vinde med det. I motsat fald er det hensigtsløst. Det kan jo være bedrifter hvor materiellet kan ta skade ved en slik hurtig avfolkning og at det kan bli vanskelig for streikbrytere at rykke ind og ta de lockoutedes eller streikendes pladser. Forsaavidt vil ogsaa denne fremgangsmaate øke det økonomiske pres, altsaa virke paa samme maate som streiken.

I virksomheter hvor det maatte være forbundet med fare for streikbrytere at ta de utelukkede eller streikendes pladser, vilde ansvaret falde paa arbeidskjøperne. Naar arbeiderne paa forhaand har sagt ifra, at de simpelthen hadde forlatt arbeidspladsen naar de blev drevet ut i konflikt, saa har man intet at lægge dem tillast. En arbeidsplads som det er konflikt ved, er ikke længer et nøitralt omraade. Utbytterklassen har gjort den til en kampplads. Og da er det fornuftstridig av arbeiderne at gjøre alt i orden for de elementer som skal rykke ind under en arbeidsstans og dolke de kjæmpende arbeidere i ryggen.

De aller fleste fagforeningsfolk indrømmer at sabotagen, slik som fagoppositionen fremstiller den, er riktig og forsvarlig, og at den anvendes allerede i stor utstrækning. Men allikevel vil de ikke være med paa *organisationsmæssig anerkjendelse* av den. De er nemlig bange for at der kan bli begaat dumheter, og saa faar organisationen skylden.

Men gjør den ikke det enten sabotagen er anerkjendt eller ikke? Det er ihvertfald det indtryk mindretallet har. Da synes man det er ansvarsløst ikke at faa sabotagen anerkjendt, saa den

kan bli anvendt paa en organisationsmæssig og intelligent maate. Det skal erkjendes at den er vanskeligere end den aapne kamp. Men det gjør det saa meget mer nødvendig at bringe den ind under organisationens kontrol.

Et kampmiddel som sabotage bør drøftes i foreningerne, medlemmerne bør kjende baade dens begrænsning og styrke. Dens anvendelse bør ogsaa træffes av organisationerne, saa medlemmerne kan handle ensartet og staa solidariske.

Fra motstanderne av denne kampform er det indvendt at arbejdskjøperne vil møte sabotagen med lockout. De har ogsaa møtt streiken med lockout. Men derfor har ikke organisationen opgit streikevaabenet. Tvertimot, har man søkt ved utvidelse at gjøre det endnu mer effektivt. Forøvrig blir det vanskelig at møte sabotage med lockout. Om arbeiderne formelt blir tvunget til at opgi sin kamp, vil uvilligheten allikevel vise sig i arbeidsydelsen — indtil der opnaaes tilfredsstillende arbeidsforhold. Da — og først da — vil arbeidstempoet anta sin normale karakter.

Det samme gjælder selvfølgelig anvendelsen av indirekte kampmidler i de forskjellige former. De anvendes bare naar det er kamp. Naar den er avblaast, maa ogsaa den normale ydelsesevne indtræde. Det er dette som gjør arbejdskjøperne interessert i en løsning. Men ogsaa dette hensyn gjør en organisationsmæssig anerkjendelse og kontrol ikke bare ønskelig, men nødvendig.

Hvad endelig angaar *boycot* og *kooperation*, er det enighet om at utnytte disse i de faglige kampes tjeneste. Men betingelsen for at boykotten kan bli tilstrækkelig utnyttet, er større solidaritetsfølelse og mer sans for hvad hver enkelt situation kræver. Det er igjen avhengig av en organisationsform hvor fællesinteresserne smelter ihop i det daglige arbeide og at medlemmerne har den størst mulige handlefrihet. For det er det som skal skape den rigtige samfølelse og forstaaelse av hvilke kampmidler der med fordel skal bringes i anvendelse. Spørsmålet om *boycot* er saaledes i høi grad avhengig av selvstyrende lokale samorganisationer.

Kooperationen fra et faglig synspunkt kan gjøre stor nytte, dels ved formidling av fødemidler i konfliktstilfælder og dels ved at

starte foretagender som ved lønsbevægelser kan brukes som brækstænger overfor de arbeidskjøpere man staar i konfliktsforhold til. Men endnu mangler kooperationen meget før den kan fylde denne oppgave. Det skyldes arbeidernes egen sløvhet. De har ikke hat øinene aapne for den nytte kooperationen kan gjøre. Men dette hænger til en viss grad sammen med hele den centralistiske organisationsform. Arbeiderne læres ikke op til at tænke og handle *selv*. Andre besørger alt det grundlæggende arbeide. Det gjør de enkeltstaaende foreninger og medlemmer ensidige og ufrugtbare. La man større ansvar paa hver enkelt og gav dem større handlefrihet vilde der utvilsomt indtræde et merkbart omslag.

Som slutbemerkning til dette avsnit vil mindretallet fremhæve at det ikke er noget kampmiddel som kan gjøres saa generelt at det kan anvendes i alle tilfælder. Hvert enkelt har sine fordele og svakheter. Det maa derfor overveies i hver enkelt situation hvilke midler kan anvendes med størst fordel. Men det gjør det atter paakrævet at lægge mest mulig magt og ansvar over paa de enkelte foreninger og medlemmer.

Organisationsformerne.

Betingelsen for at fagbevægelsen kan fylde sin revolutionære oppgave, føre en mere aggressiv taktik og utnytte de forskjellige kampmidler, er betinget av en demokratisk og elastisk organisationsform. En reformistisk fagbevægelse med bindende, landsomfattende tariffier og sterkt begrænsede kampmidler fører ganske naturlig til en centralistisk organisationsform med et samlet ansvar opad til. Derimot vil en revolutionær fagorganisation som kjemper for anerkjendte arbeidsvilkaar og benyttelse av nyere kampmidler lægge større magt og ansvar paa de enkelte foreninger. Magttyngden føres paa denne maate tilbake til medlemmerne selv. Det opdrager dem til selvstyre og selvansvar og til at staa paa vakt mot ethvert byraakrati og forsøk paa magtmisbruk.

Den gamle fagforeningsbevægelse, den reformistiske, fører alt-saa til centralisation, og den nye, den socialistiske eller revolutionære, til decentralisation eller føderation. Med en føderativ orga-

nisationsform menes sidestillede, samvirkende organisationer, ikke over- og underordnede, hvor magten i sidste instans er samlet i en spids.

Som eksempel paa føderativ organisationsform kan nævnes Det norske arbeiderparti. Det er bygget paa samorganisationer som har et utstrakt selvstyre. Landspartiet er nærmest av raadførende og kontrollerende art. I flere land er fagorganisationen bygget paa dette princip. Mindretallet mener at fagorganisationen ogsaa her i landet bør baseres paa den føderative organisationsform.

Efter dette princip maa landsorganisationen bygges paa

lokale samorganisationer.

I hver by alene eller sammen med nærmeste omegn og i hvert distrikt slutter de enkeltstaaende foreninger sig sammen i en faglig samorganisation. Antallet er paa forhaand vanskelig at bestemme. Samorganisationstanken bør faa utvikle sig uten altfor sterke forhaandsbestemmelser. Foreningerne bør saa langt som mulig selv avgjøre hvor stort omraade de skal virke i. Paa de fleste steder er grænserne givet paa grund av de geografiske og industrielle forhold.

Paa steder hvor det maa ansees praktisk — som for eksempel i Kristiania — kan samorganisationen opdeles i *industri-seksjoner*, omfattende foreningerne i en eller flere industrigrupper. Disse seksjoner holder fællesmøter og har et eget styre som vælges paa generalforsamlinger, hvortil seksjonens samtlige medlemmer har adgang.

Spørsmål som angaar den samlede organisation, bør indbringes for samorganisationen. Den bør hvor det er mulig, holde medlemsmøter til drøftelse og avgjørelse av de viktigste organisationsanliggender. Det er ogsaa anledning til at oprette repræsentantskaper som styret kan raadføre sig med. Alle viktige spørsmål maa dog forelægges medlemmerne til avgjørelse, enten ved almindelige medlemsmøter for hele samorganisationen eller i hver seksjon eller ved uravstemning.

For at fremme det industrielle samarbeide opdeles landsorganisationen i

Industrigrupper.

Gruppeinndelingen foretages av landsorganisationen. For hver gruppe vælges en eller flere sekretærer som lønnes av landsorganisationen og som derfor bestemmer deres antal. Valget foretages paa gruppelandsmøter, som holdes 2. eller 3. hvert aar. Ekstraordinære landsmøter eller konferanser kan holdes saa ofte et bestemt antal avdelinger tilhørende vedkommende industri, forlanger det eller naar det bestemmes av landsorganisationen.

Gruppesekretærene skal staa under landssekretariatets kontrol og deres arbeide skal falde sammen med landsorganisationens, saaledes at det blir en gjennomført plan og enhet i hele arbeidet. Det paaligger sekretærene at holde sig nøie *à jour* med forholdene i hver sin industrigruppe, bistaa samorganisationerne og landsorganisationen med lønsbevægelser og forøvrig utføre det arbeide som falder under deres virksomhetsomraade.

Landsorganisationen,

som altsaa bygges paa lokale samorganisationer, faar som sin væsentlige opgave at vareta arbeidernes interesser utad — overfor det kapitalistiske samfund og arbeidskjøperklassen — formidle det skandinaviske og internationale samarbeide, fremme agitations- og opplysningsarbeidet, føre statistikk over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter og forberede og organisere de større faglige og sociale kampe.

Komiteens flertal frygter for at dette er at berøve fællesorganisationen dens indhold. Aldeles ikke. Landsorganisationen vil fremdeles faa en like saa viktig opgave som før. Den avhænger ikke av den *myndighet* den har, men av den *nytte* den kan gjøre i en saks eller idé's tjeneste. Og nytten av fællesorganisation blir ikke mindre fordi om selvbestemmelsesretten føres tilbake til medlemmerne.

Flertallet uttaler ogsaa frygt for at en omlægning i føderativ retning vil virke opløsende paa *fællesskapet*. Men heller ikke den indvending holder stik. Det er tvertimot under de nuværende organisationsforhold en følelig brist i fællesskapet. Arbeiderne har en

fælles *landssammenslutning*. Men de mangler det som er like viktig en *lokal* fællesorganisation. Det er denne mangel fagoppositionen vil ha utbedret. Men ikke alene det. Den vil ogsaa at klasse- eller fællesinteresserne skal danne utgangspunktet for organisationsarbeidet. Derfor bør landsorganisationen bygges paa lokale samorganisationer, fordi de representerer uforfalskede fælles- eller klasseinteresser. En slik organisationsform vil nære og fremme fællesskapet, mens en organisation som er basert paa fag- og specialforbund, altsaa paa særinteresser, vil staa som en stængsel for den solidaritets og klassefølelse som bør bære en kamporganisation oppe.

Flertallet foreslaar rigtignok at det ogsaa nu opprettes lokale samorganisationer. Men de faar ingen fast plads i organisationsbygningen. De blir nærmest liggende ved siden av. Hensigten er aabenbart ogsaa at gjøre dem mindst mulig betydningsfulde og besværlige. Flertallet har ikke engang helt oppgit sin gamle kjæledægge, at lave et sammensurium av faglige, politiske- og kooperative samorganisationer. Man faar et sterkt indtryk av at det er ugjerne det overhodet gaar med paa opprettelse av lokale samorganisationer. Derfor blir det hverken helt eller halvt. De samorganisationer flertallet foreslaar vil ikke paa langt nær tilfredsstille behovet for lokalt faglig samarbeide. De vil i tilfælde dette forslag vedtages, fremdeles bli en stor brist i fællesskapet.

Naar det i denne forbindelse fra flertallets side saa sterkt understrekes at vi ikke kan se bort fra den industrielle utvikling og arbeidskjøpernes organisationsform, saa er det forsaavidt riktig. Et av de mest karakteristiske træk ved den industrielle utvikling er at den har jevnet med jorden alle kinesiske mure som før stængte mellem de forskjellige fags utøvere. Det har bragt arbeiderne nærmere hverandre som klassefæller og gjort det mulig at bygge en organisation paa klasseinteresserne, slik som samorganisationer som grundbestanddele i landsorganisationen utvilsomt vil være.

Hvad angaar arbeidskjøpernes sammenslutning, saa er den nærmest formet efter den oppgruppering arbeiderne har foretat i sin organisation. Al sandsynlighet taler for at kapitalisterne ogsaa for fremtiden vil tilpasse sine kamporganisationer efter arbeiderne. Det er forøvrig en sak vi ikke behøver at bekymre os saa meget om

Det er i hvert fald ikke den part som vælger den mest elastiske og tidsmæssige organisationsform som taper, men motparten.

Ledelsen av konflikter.

En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av dem som berøres av denne, uttales der i det forslag som fra en række fagforeninger er indsendt til landsorganisationens kongres. Med dette menes at dersom en fagforening maatte bestemme sig til at gaa til en aktion, skal det ikke være noget til hinder for det. Den har i saa henseende fuld bestemmelsesret. Herav følger ogsaa at den maa ha ret til at avgjøre naar konflikten skal opføre.

Hvis en forening er saadan stillet at den behøver andre organiserte arbeideres støtte i form av en solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa den først utvirke dette. I dette tilfælde berøres de av konflikten og faar indflydelse paa avslutningen saa langt deres støtte strækker sig.

Da landsorganisationen er basert paa lokale samorganisationer, maa *de økonomiske midler forvaltes av samorganisationerne*. Dersom en forening eller sektion ønsker støtte i en kamp, maa den henvende sig til sin samorganisation for at faa dette indvilget. Samorganisationen maa da ogsaa ha ret til at trække sin understøttelse tilbake. Men ut over det har den ingen anledning til at gripe ind. Hver organisation har fuld bestemmelsesret.

I konflikter som føres efter industrielle linjer kan industrigruppen eller landsorganisationen rette henvendelser til interesserte samorganisationer om at yde økonomisk bistand. Landsorganisationen har desuten et reservefond som det ved større konflikter ydes bidrag av.

Kontingenten.

Til samorganisationerne betaler hver tilsluttet forening en maanedlig eller ukentlig kontingent som tilsvarende gjennemsnittskontingenten til de nuværende forbund. Av denne kontingent avsættes

et bestemt beløb til kampfond. Samorganisationerne svarer en nærmere fastsat afgift til landsorganisationen, tilstrækkelig til at dække dens administrations- og agitationsudgifter, kontingent til de udenlandske organisationer, Folkets hus' fond og desuten et mindre, men regulært beløb til reservefondet. Det tilveiebringes foruten ved denne kontingent ved at samle de nuværende streikefonds og ved landsindsamlinger.

Forsikringsvæsenet.

Mindretallet er av den principielle opfatning at forsikringsvæsenet er fagbevægelsen uvedkommende. Man bør derfor ta sigte paa at gjøre det uafhængig av fagbevægelsen. Men det vil ta sin tid. En hel del medlemmer har juridisk krav paa sine forsikringsbidrag. Og det kan man ikke se bort fra. Spørsmålet har heller ikke saa stor betydning at det er nogen grund til at gaa til en øieblikkelig avvikling. Fagoppositionens kritik av forsikringsvæsenet har forøvrig allerede virket. Det er slut med dets vekst. Flere organisationer har ogsaa begyndt at indskrænke det. Til en viss grad kan det skyldes offentlige foranstaltninger, men kritikken har utvilsomt ogsaa gjort sin nytte.

Foreløbig bør forsikringsvæsenet lægges ind under landsorganisationen som en *frivillig institution* med sigte paa efterhaanden at avvikle det. De medlemmer som har oparbejdede rettigheder beholder disse. Og for nye maa det være anledning til at tegne sig. Det kunde ogsaa ha været et spørgsmål om ikke forsikringsvæsenet burde ha været lagt under kooperationen. Den kunde ved en slik ordning ha skaffet sig vældige driftsfond og sat sig istand til at utfolde en ganske anden virksomhet end nu. Men kooperationen ligger for tiden desvære ikke saadan an at det kan være nogen nytte i at opta det spørgsmål.

Arbeidsledighetskasserne.

Komiteens mindretal har ingen principiel indvending mot arbeidsledighetskasserne naar de utnyttes paa en rigtig maate. Deres

nytte er dog fra mange hold betydelig overdrevet. Det er ogsaa forbundet med vanskeligheter at finde en ordning som kan virke tilfredsstillende. Imidlertid gjælder det her som med forsikringsvæsenet at mange medlemmer har oparbejdede rettigheder som de nødvendig vil miste. Mindretallet finder derfor at man under den nye organisationsform *forsøksvis* bør opretholde arbejdsledighetskasserne. De maatte i tilfælde i likhet med selvhjælpsvirksomheten lægges under landsorganisationen.

Ved en organisationsform som her foreslaaes vil man opnaa *at samle arbeidernes kraftutfoldelse, men decentralisere magten*. Og det er utvilsomt baade den mest praktiske og idealistiske ordning. Det kan være rigtig som flertallet paapeker at resultatet av en kamp ikke er saa meget frugten av en bestemt organisationsform som styrkeforholdet mellem to parter. Men man kan heller ikke se bort fra at en organisations *ytringsformer* — taktik, kampmidler og former — har en overordentlig stor indflydelse paa dens virksomhet og dermed kampevne. I dette tilfælde spiller det ogsaa et stort princip — retten til selvstyre — ind, og det gjør spørsmålet saa langt viktigere.

Men arbejdskjøperne vil ikke tillate arbeiderne at føre kampen efter sine egne linjer, sier flertallet. Det er ogsaa mindretallet fuldt klar over. Arbejdskjøperne vil fremdeles svinge med lockoutpiskan og søke at dirigere streikerne i sit eget favør. Kampen vil ikke avta, men bli heftigere og ført med endnu større hensynsløshet fra utbytternes side. Det maa man være forberedt paa. Det indtrær dog en væsentlig forandring. Arbejdskjøperne kan ikke ved at presse paa fra en bestemt kant slaa en hel konflikt ned. Organisationsledelsen har nu anledning til at avblaase en kamp og til at tvinge rebelske organisationer til at underkaste sig en avgjørelse fattet mot deres vilje. Dette utnytter arbejdskjøperne. De kaster sig med al sin tyngde over et eller andet svakt punkt og med det pres de øver kan de faa fremtvunget en ordning over hele linjen.

Magten er samlet opad. Det lægger et voldsomt ansvar paa nogen enkelte. Og det blir vanskelig at bære i en lang og bitter kamp.

Anderledes vil det stille sig naar de enkelte avdelinger faar fuld selvbestemmelsesret. De kan risikere at maatte undvære det regulære bidrag. Men over sin egen arbeidskraft har de en hel og fuld disposition. Arbeidskjøperne kan ikke ved tryk ovenfra fremtvinge en avgjørelse. Lockouten vil ha tapt noget av sin tilsigtede virkning. Arbeiderne vil kunne optræ med større smidighet og behændighet og ha bedre anledning end nu til at *avparere* angrepene. Anvendelsen av obstruktion og sabotage som reservemidler vil her komme særlig godt med.

Naar vi nu staar foran en revision av organisationens taktik og former, vil mindretallet paa det aller sterkeste anbefale at man gaar til hel omlægning og at man bygger paa et bestemt princip. en gjennomført linje, saa det kan bli plan og system i arbeidet. Fagoppositionens program anviser en slik fremgangslinje: *et socialistisk eller revolutionært formaal, en mer aggressiv taktik, en sterkere og planmæssigere utnyttelse av de kampmidler arbeiderne raader over og en elastisk organisationsform som gir anledning til utfoldelse av alle de kræfter en kamporganisation har til sin disposition og hvilende paa en saa bred demokratisk basis som mulig.*

Disse spørsmål henger sammen. Det ene kan ikke løsrives fra det andet uten at svække hele organisationsbygningen. De bør derfor sees i sammenheng og bedømmes under ett.

Overgangen til den nye organisationsform.

Det er ikke mulig for den forestaaende ekstraordinære kongres at træffe bestemmelser om hvordan den føderative organisation i sine detaljer skal utformes. Først maa landsorganisationen træffe sit valg. Anbefaler den en omlægning paa grundlag av denne fremstilling, maa den enten bemyndige denne komité eller nedsætte en redaktions- eller lovkomité som utarbeider detaljerte lovforslag, som forelægges den ordinære kongres i 1919 til vedtagelse.

Imens maa saken bringes ind for de forskjellige forbundslandsmøter. Man maa trygt kunne gaa ut fra at de lojalt vil indrette sig efter de beslutninger fagkongressen fatter. Men før man kan gaa til omlægning, maa dette samtykke være git. For foreløbig er det forbundene som forføier over det organisationsmateriel som findes og de midler som er samlet.

Den ekstraordinære kongres kan derfor ikke gaa længere end til at trække op linjerne for den nye organisationsform. Det er ogsaa tilstrækkelig. Mindretallet har gjennom denne utredning paa vist hvordan omlægningen kan og bør foregaa. Man har *strukturen* til den nye organisationsbygning.

Paa grundlag av denne fremstilling utarbeides forslag til nye love som kan træ ikraft fra den ordinære kongres 1919. Og omlægningen kan da sættes helt iverk.

Midlertidige forandringer.

Faglige samorganisationer.

Denne store prinsipielle avgjørelse er dog ikke til hinder for at der paa den ekstraordinære kongres kan vedtages beslutning om visse organisationsmessige forandringer som uopholdelig kan sættes ut i livet. Saaledes bør der straks opprettes faglige lokale samorganisationer som organisk led av hovedorganisationen. De bør foruten det faglige opplysnings- og agitationsarbeide faa indflydelse paa fastsættelse av arbeidsvilkaarene, repræsentationsretten til den forestaaende ordinære fagkongres og ledelsen av stedlige, faglige opplysningskontorer. De bør selvsagt ogsaa ha en fast løpende kontingent.

Mindretallet vil ogsaa opta det forslag, som Norsk jern- og metalarbeiderforbunds avdeling 84, Rjukan, indsendte til kongressen i 1916 (se side 10) om at forandre § 2 derhen, at lokale samorganisationer kan indmeldes direkte i landsorganisationen. Disse samorganisationer indtrær da i samme forhold til landsorganisationen som forbund.

Størst betydning vil en slik bestemmelse ha for større, avgrænsede arbeidscentrer (industrielt og geografisk) og smaasteder, hvor der er for faa arbeidere til at danne virkelige arbeidende foreninger i tilslutning til de forskjellige forbund.

Endvidere vil mindretallet forbeholde sig ret til at opta de forslag som fra fagoppositionelt hold blev indsendt til sidste fagkongres om forandringer i §§ 4, 5, 6 og 8 og vil henvise til den begrundelse som er git av forslagsstillerne.

Mindretallet kan ikke tiltræde forslaget om et repræsentantskap. Vistnok betyr den nye valgmaate en smule forbedring sammenlignet med de nuværende. Men ogsaa den nye ordning fører avgjørelsen saa fjernt fra medlemmerne at man ikke kan tiltræde forslaget. Det blir delegerte til et landsmøte som paany skal delegere magten bort til nye delegerte. Mindretallet vil istedet anbefale det forslag som blev indsendt til sidste kongres om uravstemning eller indkaldelse av en ekstraordinær kongres ved særlig viktige anledninger. Subsidiært vil man holde paa et landsstyre paa f. eks. 15 medlemmer, valgt utenfor Kristiania, saa de forskjellige landsdele kan bli representert.

I henhold til foranstaaende fremstilling og de motiver den er bygget paa indbydes hongressen til at fatte følgende

beslutning:

I erkjendelse av at fagorganisationen danner livsnerven i arbeiderbevægelsen, hvis opgave er at omskape samfundsforholdene, bør den naturlige konsekvens være at dette formaal faar en fremtrædende plass i den faglige eller økonomiske virksomhet, — at der altsaa ikke bare tilstræbes forbedring av arbeidernes kaar indenfor rammen av kapitaliststaten, men at man kjemper for at sprænge denne og avskaffe den økonomiske utbytning ved producenternes direkte kontrol eller overtagelse av produktion og omsætning og derved gjennomføre den socialistiske samfundsordning.

Begge disse formaal forutsætter imidlertid en mere aggressiv optræden fra arbeiderorganisationens side end hittil.

Særlig er dette blit paakrævet etter at den organiserte kapitalistklasse har reist saa alvorlig og kraftig motstand mot den faglige bevægelse.

Ut fra denne grundbetragtning optar landsorganisationen arbeidet for:

1. at de skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkkaar,
2. at kampmidlerne forfleres slik, at streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker, at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse og at boykot og kooperation tages i de faglige kampes tjeneste,
3. at organisationsformerne ændres derhen, at landsorganisationen istedetfor lanlsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Disse faar i forstaaelse med de enkelte foreninger ledelsen av lønskampene og agitationen og repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. For at fremme det industrielle samarbeide, opdeles landsorganisationen i grupper svarende til de store industrier. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitations- og organisationsarbeidet, føre statistikk over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter, forberede og organisere de sociale kampe.
4. En konflikts iverksettelse og avslutning avgjøres av de som berøres av denne. Hvis en organisation, som gaar i kamp, ønsker de øvrige arbeideres støtte i form av solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa vedkommende organisation først utvirke dette. I saa fald berøres ogsaa de arbeidere, som yder solidarisk støtte av konflikten og faar indflydelse over avslutningen saa langt deres støtte strækker sig.
5. De økonomiske midler forvaltes av samorganisationerne. Hver tilsluttet forening betaler en avgift som svarer til gjennemsnittskontingenten i de nuværende forbund. Samorganisationerne betaler et regulært bidrag til landsorganisationen, tilstrækkelig til at dække dens administrations- og agitationsutgifter og for at fremme dens øvrige formaal.

6. *Selvhjælpskasserne samles under landsorganisationen og gjøres frivillige.*
7. *Arbeidsledighetskasserne bibeholdes forsøksvis og lægges likeledes under landsorganisationen.*
8. *Det henstilles til de tilsluttede forbund at træffe bestemmelse om omlægning i henhold til denne uttalelse og de præmisscr som den er bygget paa.*
9. *Der utarbeides saa lovforslag som sendes de tilsluttede organisationer til uttalelse og forelægges den ordinære kongres i 1919 til vedtagelse, fra hvilken tid omlægningen forutsættes at foregaa.*

Mindretallet forbeholder sig endvidere adgang til paa kongressen at opta avvikende forslag til den indstilling som foreligger fra flertallet, forsaavidt den mot formodning skulde bli lagt til grund for behandlingen.

Under henvisning til den begrundelse som er git foran, vil man foreslaa som ny paragraf (helst som paragraf 3) følgende:

1. I hver by alene eller sammen med nærmeste omegn og i hvert distrikt danner de foreninger som tilhører landsorganisationen, en faglig lokal samorganisation. Dens formaal er at lede det stedlige agitations- og opplysningsarbeide, bistaa ved lønskonflikter, forestaa ledelsen av faglige opplysningskontorer og forøvrig ta sig av de anliggender, som er av interesse for arbeiderklassen.
2. De foreninger som staar tilsluttet samorganisationen bør holde denne underrettet om lønsbevægelser, arbeidsforhold og alt som kan være av interesse for det stedlige samarbeide.
3. Forbund og landsorganisationen bør ved alle større lønskonflikter gi samorganisationerne underretning om stillingen, saa de kan ha anledning til at uttale sig før der træffes en avgjørelse. Samorganisationerne kan efter anmodning av avdelinger, forbund eller landsorganisationen lede lokale konflikter.
4. Til samorganisationerne yder hver tilsluttet forening en kontingent av 1 krone pr. medlem pr. kvartal.

Som nyt punkt 3 i § 2 foreslaaes:

«Lokale samorganisationer kan optages direkte i landsorganisationen med samme rettigheder og pligter som forbund.»

§ 4, punkt 2 foreslaaes forandret derhen:

«Ved kongresser har hver samorganisation ret til at sende 1 repræsentant for hvert fyldt 300-tal for de første 1800 medlemmer, dog mindst 1. For det overskytende antal 1 for hvert fyldt 500-tal medlemmer.»

Sekretariatets udtalelse.

Idet sekretariatet henviser til sine udtalelser angaaende de forskellige forslag i dagsordenen til sidste kongres, hvorav sekretariatets standpunkt tydelig fremgaar, vil man dog overfor komiteens indstilling udtale, at sekretariatet anbefaler de forslag, som er fremsat av komiteens flertal.

Disse gaar i enkelte henseender — saaledes med hensyn til omlægning av repræsentantskapet og ret for samorganisationerne til distriktsvis repræsentation paa kongresserne — videre end av sekretariatet foreslaet. Men man finder dog at kunne tiltræ forslaget, saaledes som det foreligger fra komitéflertallets side.

Sekretariatet vil for kongressen fremlægge forslag til love for de lokale samorganisationer.

2 av sekretariatets medlemmer stemmer imot at samorganisationerne skal være repræsenteret paa kongressen.

Overfor *mindretallets* forslag og dets begrundelse ønsker sekretariatet at anføre følgende:

Den norske fagorganisation har *ikke* lagt an paa at dogmatisere eller skematisere sin virksomhet. Fagforbundenes og landsorganisationens love er kemisk ren for dogmer. Det er fagoppositionen som har ført dogmerne og striden om disse ind i den faglige diskussion, idet der sattes op et specielt program for fagorganisationens virksomhet og optoges en heftig agitation for at faa dette program anerkjendt som bindende for den hele fagorganisation. Dette program har forøvrig paa faa aar undergaat flere forandringer. Fra først av skulde saaledes landsorganisationen være *fællesnævneren*, mens den nu sammen med forbundene er reduceret til saagodtsom intet, idet baade forbundenes og landsorganisationens opgaver i lønskampen skal overtages av de lokale samorganisationer.

Fagkongressen har tidligere avvist forslagene om at opstille dogmer for fagorganisationens arbeide, og sekretariatet er fremdeles av den opfatning at dette er det heldigste. Man betragter derfor komitéflertallets opsummering av arbeiderbevægelsens maal nærmest som en klargjøring til veiledning under behandlingen og ikke som et program, der skal vedtages av kongressen.

Kjernen i mindretallets syn paa arbeiderbevægelsen ligger saa vidt man kan forstaa i uttalelsen om at man bør søke at finde en *kombination* mellem socialdemokrati og syndikalisme, istedetfor at opstille et *enten — eller*. Det er denne stræben som vistnok har ligget til grund for hele fagoppositionens arbeide inden den norske fagorganisation, men den har i praksis git sig utslag i en heftig og paagaende agitation for de syndikalistiske ideer. Inden komiteen har man heller ikke fundet frem til nogen kombination. Og resultatet er derfor blit at mindretallets indstilling er mere utpræget syndikalistisk end hvad fagoppositionen tidligere har tilkjendegit. Efter den utvikling som fagoppositionens agitation og program har hat i det sidste, synes der kun at være et litet skridt igjen til den rene syndikalisme med front mot socialdemokratiet.

Der gaar i vor tid en syndikalistisk agitation blandt arbeiderne over hele verden. Og sekretariatet er fuldt opmerksom paa at denne agitation indeholder meget av værdi for arbeiderklassen, og det vilde sikkert være en stor opgave for den norske arbeiderbevægelse om den kunde etablere en saadan kombination av socialdemokrati og syndikalisme, at alle kræfter inden arbeiderklassen kunde forenes i kampen for fælles maal. I andre land har den syndikalistiske agitation ført til beklagelige splittelser, som har svækket arbeiderklassens frigjørelseskamp. Ogsaa her i landet er der i det sidste stiftet specielle syndikalistiske fagforeninger.

Men skal en saadan kombination opnaaes, da nytter det ikke at fastholde alle syndikalismens organisationsformer, taktik, kampmaate og samfundsopfatning og kræve dette anerkjendt under foregivende av at det er en kombination av syndikalisme og socialdemokrati. Det er i virkeligheten *ingen kombination*, det som mindretallet har foreslaat, men en hel omlægning av fagorganisationen i syndikalistisk

retning — med hvad derav konsekvent maa følge: et avgjort brud med socialdemokratiet og hele den utvikling som arbeiderbevægelsen hittil har hatt i vort land.

Spørsmålet blir da om dette er nødvendig eller om der kan tænkes en kombination, hvorved alle kræfter kan forenes inden den samlede arbeiderbevægelse.

Syndikalismens væsentligste angrep paa socialdemokratiet er at dette lægger for sterk vekt paa det *parlamentariske* arbeide, mens hovedvegten skal lægges paa *fagorganisationen* og denne skal anvende sin magt direkte overfor samfundet og presse dette til indrømmelser overfor arbeiderklassen.

Den norske arbeiderbevægelse er ogsaa fuldt opmerksom herpaa. Fagorganisationen danner grundlaget for hele det norske arbeiderparti, idet fagforeningerne utgjør det aldeles dominerende flertal inden partiet. Den norske fagorganisation viker ikke tilbake forat optræde med direkte krav til samfundet og gaa til aksjon herfor (f. eks. voldgiftskampagnen). Der er saaledes allerede i Norge skapt den kombination mellom socialdemokrati og syndikalisme, at fagorganisationen under fuld erkjendelse av den parlamentariske aksjons absolute nødvendighet, ogsaa under særlige omstændigheter ikke viker tilbake for at optræde med direkte aksjon overfor statsmagterne.

Sekretariatet er av den opfatning, at dette er en heldig kombination, hvorved fagorganisationen markerer sit standpunkt som en fri og udogmatisk folkebevægelse. Og man er likeledes av den mening, at man ogsaa overfor særlige situationer i fremtiden kan tænkes at indta en lignende holdning.

Den faglige aksjon vil dog ikke være det daglige middel til paa-virkning av kommune og stat. Det maa ske gjennom socialdemokratiets arbeide i samfundet. Men som en bakgrund for dette, og et yderste middel vil den faglige aksjon staa.

Om arbeiderklassen skal anvende *revolutionære* eller *reformatoriske* midler i klassekampen vil i høi grad være avhengig av motstandernes politik. For arbeiderklassen vil sikkert den organiske utvikling av samfundet hen mot sosialismen være det bedste. Men selv-sagt maa vi være forberedt paa at motstandernes overgrep kan

gjøre revolutionære utbrud nødvendige. Det er ogsaa den norske arbeiderbevægelse fuldt klar over. Og det er derfor ganske uriktig at tale om nogen *revolutionær* kontra *reformistisk* fag- eller arbeiderbevægelse i dette land.

Fagorganisationen blir ikke det mindste mere revolutionær om man avskaffer forbundene og danner lokale samorganisationer. Vil man gaa til revolution er det nuværende fagorganisationsapparat fuldstændig likesaa brukelig som eventuelle lokale samorganisationer. Det er ikke organisationsteknik som bestemmer om der skal bli revolution eller ikke i et land.

Sekretariatet antar derfor, at naar det gjælder spørsmålet om revolutionær eller reformistisk arbeiderbevægelse, maa den norske fagorganisations opfatning kunne formes saaledes:

«Vi vil frem til socialismen — om nødvendig gjennom revolutionen.»

Man tror ogsaa at dette er en kombination mellem syndikalisme og socialdemokrati, som kunde samle alle som virkelig vil en kombination.

Naar sekretariatet maa fraraade at man avskaffer forbundene og landsorganisationen og gaa over til lokale samorganisationer, saa har dette intet med spørsmålet syndikalisme—socialdemokrati at bestille; men fordi man føler sig overbevist om at en saadan omlægning i høi grad vil svække fagorganisationen baade i den daglige kamp og under eventuelle revolutionære fremstøt.

Ved opprettelse av lokale samorganisationer i alle byer og industricentrer med oppgaver paa agitationens omraade og med distriktsvis repræsentation paa kongresserne, er der endvidere tat hensyn til kravene om en lokal samling paa fagorganisationens omraade. Utviklingen staar her aapen, og den faar vise om disse samorganisationer blir institutioner, som i livets eget medfør faar større og videre oppgaver.

Hvad *forsikringskasserne* angaar, saa synes striden herom paa en maate at nærme sig en løsning. Arbeidsledighetskasserne synes at være anerkjent av alle, sykekassernes saga som fagforeningskasser vil snart være endt, og begravelser- eller forsikringskasserne vil

man vel ogsaa kunne komme til en ordning med som tilfredsstillende alle parter.

Vanskeligere ser det ut med striden om kampmidlerne — om det her skal kunne lykkes at istandbringe en kombination.

Hvad *tarifferne* angaar, saa vil fagorganisationen ikke paa nogen maate motsætte sig at de foreninger som tror det maatte være en fordel for dem, ordner sig med arbeidsgiverne uten tarif. Men derfor vil heller ikke fagorganisationen bryte staven over hele tarifsystemet. Stillingen til tarifferne er kort og godt dette, at en god tarif anbefaler man, en daarlig bekjemper man. Stillingen kan ogsaa være den at en forening foretrækker en tarifløs periode. For tariffen er intet princip. Den er en form, hvori man uttrykker de betingelser og vilkaar arbeiderne i henhold til sin styrke har faat avtvunget arbeidsgiverne. Og denne form faar veksle under hensyntagen til arbeidets art og organisationens stilling. Den sidste tids erfaring har lært os at tarifferne bør være korte og enkle.

Sekretariatet skulde tro, at et slikt standpunkt fra fagorganisationens side aapner vei for den sikreste utvikling av formerne for avtaleforholdet mellem arbeiderorganisationerne og arbeidsgiverforeningerne.

Spørsmålet om *sabotage* og *obstruktion* volder større vanskeligheter. Her kræves det at organisationen skal anerkjende disse kampmidler, saaledes at de skal kunne paabydes den enkelte arbeider som en organisationspligt. Der skal kunne besluttes om obstruktion og sabotage som man ellers beslutter om arbeidsstans.

Sekretariatet tror at dette vil bli yderst vanskelig at praktisere og at det vil føre organisationen op i uoverskuelige forviklinger, idet det er umulig for organisationen at kontrollere og overta ansvaret for hvordan det enkelte medlem utfører sabotage- eller obstruktionsbeslutningen. Sekretariatet har det indtrykk, at disse kampmidler vanskelig lar sig benytte organisationsmessig. De hører til den individuelle reaktion mot overgrep og uretfærdighet fra arbeidsgiverne og som saadan har de altid hat og vil alltid ha sin betydning eftersom arbeidernes selvfølelse og selvhævdelse utvikles.

Som organisationsmessige kampmidler vil de uvægerlig føre ut i streiken eller lockouten, og saaledes bare være en brydsom omvei for den faglige kamp.

Spørsmålet om hvorvidt fagorganisationen skal lede og kontrollere produksjonen i det socialistiske samfund eller om den skal ledes av kommune og stat, er selvsagt et spørsmål som utviklingen selv faar besvare. Som forholdene nu ligger an, ser det ut som om kommune og stat er de nærmeste avløsere av den private kapital. Men det er jo klart for alle at socialismen ligger ikke bare deri, det kommer alltid an paa hvilken maate den samfundsmæssige produksjon og omsætning blir ledet paa for at virkelig klasseforskjellen skal kunne opphøre. Men samfundsmæssig produksjon og omsætning er et middel til at naa dette maal. Fagforeningernes stilling under disse forhold er det ikke mulig at utpeke paa forhaand, og en strid om dette nu er derfor en strid om dogmer, der som teoretisk utdypning av socialismen kan være interessant nok, men neppe av den art at den egner sig for avgjørelse og programformning av fagorganisationen idag.

Sekretariatet mener derfor, at om den sak bør der intet besluttet av fagkongressen.

Gjennem Det norske arbeiderparti former den norske arbeiderklasse sit samfundsprogram til enhver tid. Og da Det norske arbeiderparti hviler paa fagforeningerne, vil alltid disse ha sikkerhet for at der tages tilbørlig hensyn til fagorganisationen under arbeidet frem til det socialistiske samfund.

Ut av komiteens dissenterende votum, hvor der saavel fra flertallets som mindretallets indlæg lyser den sterkeste og alvorligste vilje til kraftig kamp for arbeiderklassens befrielse — faar sekretariatet den opfatning, at skal det lykkes at faa en kombination av de to retninger, saaledes at et frugtbart fællesarbeide kan fortsætte bør det lægges efter de linjer, som man her har antydnet.

Og flertallets forslag aapner veien for en saadan utvikling.

Faglige etterretningskontorer.

Paa landsorganisationens sidste kongres forelaa følgende forslag fra Løkkens grubearbejderforening, Norsk arbeidsmandsforbunds avdeling 274:

«Kongressen beslutter:

Principalt: For at sikre arbeidssøkende det størst mulige utbytte av sin arbeidskraft og for at gjøre sig medbestemmende i reguleringen av arbeidsforholdene forøvrig, overtar den norske fagorganisation arbeidsformidlingen.

Til opnaaelse herav skal man peke paa:

1. I byer og ladesteder opprettes etterretningskontorer, hvor de arbeidssøkende gjør sig bekjent med arbeidsforholdene.
2. I laddistrikter overtar fagforeningerne og de lokale samorganisationer formidlingen.

Subsidiært: Sekretariatet anmodes om at utrede spørsmålet om fagorganisationens overtagelse av arbeidsformidlingen paa de ovenfor anførte grundlag og forelægge resultatet for neste kongres.»

Hertil hadde sekretariatet avgitt følgende indstilling:

«Sekretariatet er av den opfatning, at arbeiderbevægelsen maa legge an paa at faa den offentlige arbeidsformidling saa bra som det er mulig. Men man er ogsaa opmerksom paa at fagorganisationen kan utrette adskillig paa arbeidsanvisningens omraade ved at regulere tilgang og avgang paa de forskjellige steder. Der er neppe anledning til at etablere nogen hel organisationsmessig arbeidsformidling ved siden av den offentlige. Og landsorganisationen kan som saadan neppe gripe ind her. Hvad der kan gjøres utover de enkelte organisationers varetagelse av medlemmernes interesser paa arbeidsformidlingens omraade er, at der paa de enkelte større steder kunde opprettes «etterretningskontorer», som kunde gi opplysning om arbeidsforholdene. Men det maa isaafald bli de stedlige samorganisationers sak at ta op dette.»

Ved behandlingen paa kongressen blev forslaget fra Løkkens grubearbejderforening tatt tilbake og følgende forslag av Tranmæl vedtoges:

Det vil saaledes bli forbundet med ikke saa smaa utgifter at oprette saadanne kontorer, og uprøvet som denne institution endnu er, kan man ikke paa nuværende tidspunkt fastslaa at nytten av den vil komme til at staa i forhold til utgifterne. Men paa den anden side er det meget som taler for at forsøk gjøres paa dette omraade, specielt under de herskende forhold med de svingninger i det industrielle liv som kan forutsættes, synes det vel værd at gjøre et forsøk.

Med hensyn til kontorernes opgave fik rammen for disse nærmere fastsættes av sekretariatet efter samraad med de stedlige organisationer. Ved siden av etterretningstjenesten maatte jo agitationsarbeidet ogsaa faa plass i kontorernes virksomhet. Hvis komiteens forslag om obligatorisk pligt for forbundsavdelingerne til at danne stedlige samorganisationer vedtages, vil jo styrerne for disse, paa de steder hvor opplysningskontorer opprettes, kunne ha kontrollen over kontorets virksomhet, og der vil da vindes erfaring for, hvorledes arbeidet bedst skal lægges an.

Saa nyt som dette spørsmaal endnu er maa der gaaes skridtvis frem. Til en begyndelse vil man derfor foreslaa, at opplysningskontorer opprettes i Trondhjem, Bergen, Stavanger, Skien og Fredrikstad, med adgang for sekretariatet til i kongresperioden ogsaa at oprette saadanne kontorer i Kristiansand, Hamar og en av byerne i Tromsø stift, ifald begrundet andragende derom fremkommer.

Skulde forsøket med opplysningskontorer i ovennævnte byer vise sig at medføre de forønskede fordele for medlemmerne og organisationen som helhet, vil man efterhvert som kravene melder sig ogsaa bli nødt til at oprette lignende kontorer i andre byer og industricentrer. Forinden der fattes bestemmelse herom er det imidlertid nødvendig at baade behovet og mulighetene for at drive et saadant kontor nøie undersøkes og at den endelige beslutning om kontorernes opprettelse med tilskud fra landsorganisationen avgjøres av en kongres.

Hvad den økonomiske side av saken angaar er komiteen av den mening, at utgifterne bør fordeles mellem landsorganisationen

«Kongressen uttaler, at det er av den største betydning at fagorganisationen skaffer sig kontrol over arbeidsformidlingen. Man vil derfor anbefale de lokale samorganisationer at oprette efterretningskontorer som landsorganisationen paa specielt andragende kan yde bidrag til.»

Likesaa vedtoges sekretariatets indstilling.

Komiteens flertal, *Jakob Eikefjord, Rich. Hansen, Leonard Larsen, Ole O. Lian, Alfr. M. Nilsen, Halvard Olsen, Gudmund Pedersen, Leopold Rungstad, Oskar Rønnbeck, Martin Tranmæl og J. M. Winge*, skal bemerke:

Spørsmålet om faglige oplysningskontorer har vakt adskillig interesse utover i de forskjellige distrikter. Og det maa ansees at være av stor betydning for fagorganisationen om der kunde etableres en effektiv efterretningstjeneste med hensyn til arbeidsmarkedets stilling og arbeidsforholdene forøvrig.

Det er vistnok saa, at i de fag og arbeidsbrancher, hvor vedkommende organisation har oprettet arbeidsledighetskasser, har man allerede nu et fuldt effektivt efterretningssystem.

Det vil dog specielt i de større byer og industridistrikter være av betydning for arbeiderne at ha et sted, hvor de kan skaffe sig sikre opplysninger om lønnings- og arbeidsforhold; det er der vel ikke delte meninger om. Spørsmålet blir da om, hvordan dette arbeide skal lægges an. Man maa her ogsaa ta i betragtning sakens økonomiske side. Skal et opplysningskontor svare til sin hensigt, saa maa det, ialfald paa de større steder, lægges an slik at det blir et sted hvor arbeiderne til enhver tid kan henvende sig. Kontoret maa saaledes ha et eget lokale og sin helt lønnede funktionær. Til at formidle samarbeidet mellem de forskjellige kontorer maatte der paa landsorganisationens kontor ansættes den nødvendige arbeidshjelp.

Lønnen for funktionærene ved opplysningskontorerne kan neppe sættes lavere end 4000 kroner. Saa kommer husleie, kontorrekvisita og tryksaker. Dette beløp kan for hvert kontor anslaaes til ca. 600 kroner pr. aar.

og de stedlige samorganisationer paa de steder hvor kontorerne oprettes. Det maa nemlig forudsættes, at disse samorganisationer vil kunne ha en speciel nytte av disse kontorer, idet de foruten oplysningstjenesten ogsaa vil kunne overta en del av samorganisationens administrative arbeide.

Utgifterne til de 6 à 7 kontorer, som det for tiden kan bli spørsmaal om at oprette, vil med et rundt tal andra til ca. 30,000 kroner pr. aar.

Forudsætter man at halvdelen av dette beløp utredes av de stedlige samorganisationer, vil landsorganisationens tilskud sammen med lønninger til den nødvendige arbeidshjælp paa centralkontoret mindst andra til 20,000 kroner aarlig. For at opnaa en tilsvarende indtægt for landsorganisationens kasse, maatte kontingenten for heltbetalende forhøies med 2 à 3 øre pr. maaned.

Under henvisning til foranstaaende vil komiteen foreslaa følgende:

Kongressen beslutter, at der forsøksvis opprettes opplysningskontorer i Trondhjem, Bergen, Stavanger, Skien og Fredrikstad, eventuelt i Kristiansand S., Hamar og en av byerne i Tromsø stift under forutsetning av at de lokale samorganisationer i de byer hvor kontorerne opprettes, utreder halvdelen av utgifterne til kontorernes ledelse og drift.

Ansættelse av bestyrere for opplysningskontorerne sker av sekretariatet efter indstilling fra vedk. samorganisation, hvem kontrollen av kontorernes virksomhet paahviler. Den nødvendige arbeidshjælp paa landsorganisationens kontor ansættes av sekretariatet.

De nærmere regler for kontorernes virksomhet og for samarbeidet mellem kontorerne og centralkontoret fastsættes av sekretariatet i samraad med vedkommende samorganisationer.

Til bestridelse av utgifterne ved opprettelse og drift av opplysningskontorerne forhøies kontingenten til landsorganisationen med 3 øre pr. maaned for heltbetalende medlemmer.

Et mindretal, *Alfred Melgaard, H. Havre og Anders Øie*, uttaler:

Det maa ansees at være av stor betydning for fagorganisationen at der blir opprettet et effektivt etterretningssystem. Men da

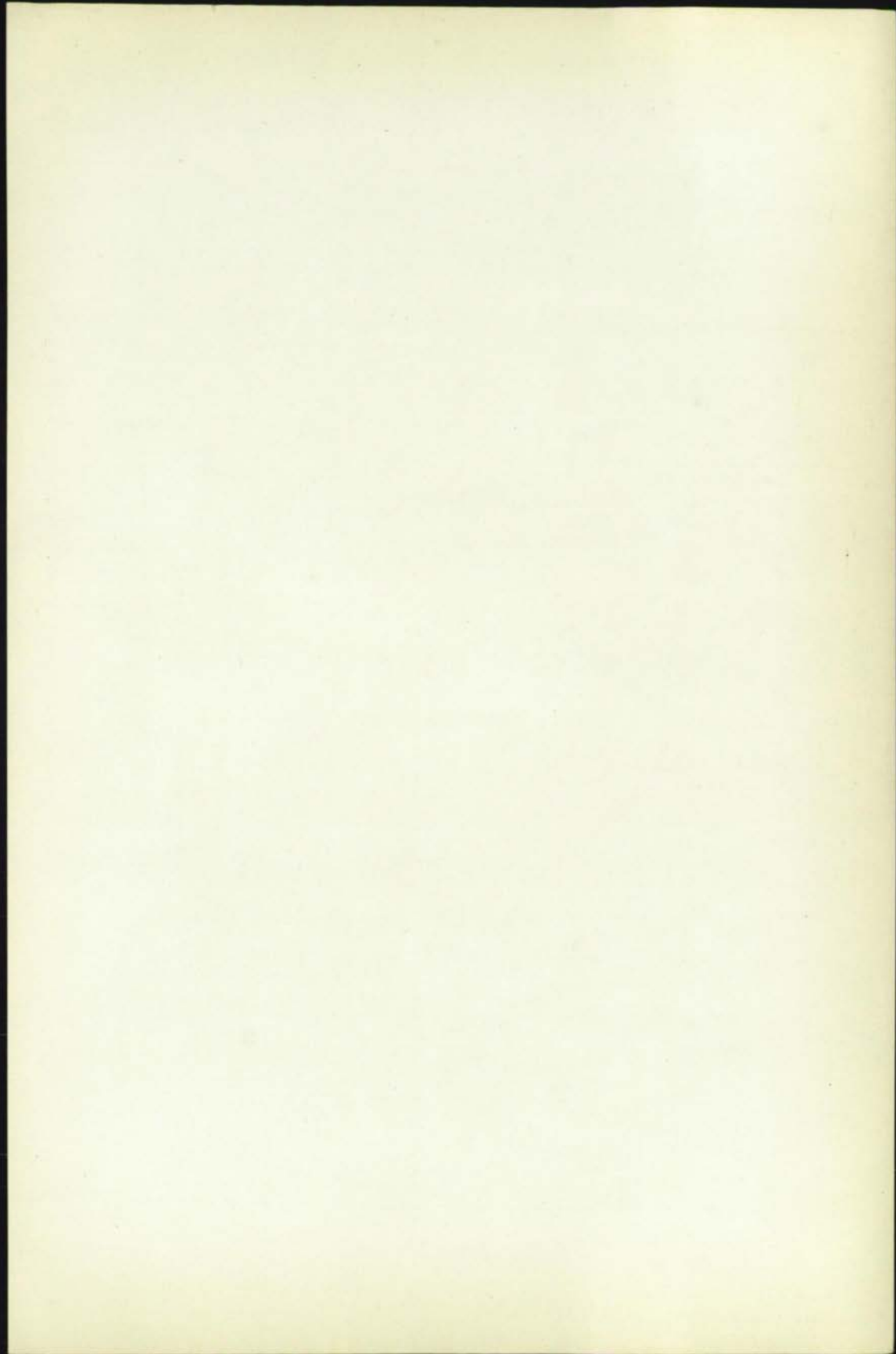
dette i høi grad er avhængig av at der er oprettet arbejdsledighetskasser, mener man at det bør være alle organisationers opgave at fremme arbejdsledighetsforsikringen.

I alle forbund som har arbejdsledighetskasser — kanske ogsaa i flere — er efterretningstjenesten og til en viss grad ogsaa arbejdsanvisningen, allerede nu ganske effektiv. Det gjælder bare at faa dette udviklet slik at det ogsaa kan bli gjældende i de øvrige arbejdsbrancher. Og kan dette bli gjort gennem samorganisationerne, bør hverken forbund eller landsorganisation stille sig hindrende iveien. Men for de forbund som allerede har et godt udviklet oplysnings- og efterretningssystem, vil samorganisationernes efterretningskontorer sandsynligvis ikke tilføre nogen fordel og det er vel heller ingen som har til hensigt at gripe ind i disse organisationers virksomhet paa dette omraade, forsaavidt de selv anser den for tilfredsstillende.

Samorganisationernes efterretningsvirksomhet maatte saaledes i første række omfatte de grupper hvor saadan ikke er etablert og foregaa i samarbeide med de forbund vedkommende grupper tilhører.

At oprette et departement i landsorganisationen for dette formaal, finder man ganske uhensigtsmæssig.

Ifald en samorganisation opretter efterretningskontor, bør de forbund som vil benytte dette kontor, yde en viss del til kontorets drift, saaledes at f. eks. en halvdel bestrides av samorganisationen og den anden halvdel av de interesserte forbund. De forbund som finder sit eget efterretningsvæsen mest tilfredsstillende, bør ikke belastes med utgifter til disse kontorer.

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISATION

FAGORGANISATIONEN OG VOLDGIFTSLOVEN

INDSTILLING FRA DEN AV KONGRESSEN
NEDSATTE 15 MANDS KOMITÉ

KRISTIANIA 1917 :::: TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

WOLFGANG IZDOR

PHYSICS DEPARTMENT
UNIVERSITY OF CHICAGO

Fagorganisationen og voldgiftsloven.

Komiteen er ogsaa oversendt spørsmålet om fagorganisationens stilling til *voldgiftsloven*.

Der foreligger fra kongressen følgende uavgjorte forslag, stillet av Alfred M. Nilsen:

«Efterat voldgiftsdom er avsagt, negter man at akseptere dens resultat eller idetheletat at bøie sig for domsavgjørelsen, men ved et passende tidspunkt lar organisationen de arbeidere som tvisten gjælder, gaa til *streik* paa trods av loven forat opnaa en ordning direkte med arbeidsgiverne.

Skulde en slik streik som ovenfor nævnt ikke føre frem, optar man arbeidet, men fortsætter kampen for bedre vilkaar ved en planmæssig gjennomført sabotage med henblik paa at tvinge arbeidsgiverne til at indrømme bedre vilkaar.»

Disse forslag var de sidste led i et samlet forelæg, hvis 2 første punkter behandledes av kongressen. Det første punkt lød saaledes:

«Landsorganisationen meddeler regjeringen, at man ikke agter at opnævne noget medlem av voldgiftsretten.»

Dette vedtoges med 145 mot 81 stemmer.

Det andet punkt var saalydende:

«Organisationens tillidsmænd og medlemmer, som blir indkaldt som vidner eller partsrepræsentanter, undlater at medvirke til voldgiftsrettens arbeide ved ikke at meddele opplysninger eller fremholde arbeidernes opfatning o. s. v. og derved forholde retten materiale for sin bedømmelse av foreliggende sak.»

Det forkastedes med 216 mot 20 stemmer.

De øvrige 2 punkter oversendtes 15-mandskomiteen.

Komiteen har ogsaa her delt sig i det samme flertal og mindretal som i spørsmålet om organisationsformerne og taktiken.

Flertallets indstilling.

Kongressen avholdtes før voldgiftsdommene i jern- og grube-konflikten var faldt. Disse er nu saa kjendt, at komiteen anser det overflødig at beskæftige sig nærmere hermed. Til at være utnævnt av en borgerlig regjering fik voldgiftsretten en forholdsvis bra sammensætning, og i jernkonflikten viste den evne til at dømme slik, at arbeiderne fik de væsentligste fordele. I bergverkskonflikten derimot lot de to statens arbeidschefer sig paavirke av arbeidsgivernes argumenter i den grad at dommen kun ganske ubetydelig forbedret det som allerede var opnaadd under mæglingen.

Av denne voldgiftens korte praksis kan man selvsagt ikke utlede noget positivt om, hvordan den vil virke i fremtiden. Det bedste man kan si om den er, at den er et stort lotteri, hvor det er noksaa tilfældig til hvilken side gevinsten falder. Med den sterkt utviklede organisation som vi har hos os paa begge sider i arbeidsforholdet, kan man gaa ut fra at stillingen er slik i landet, at en voldgiftsdom vanskelig vil tildele arbeiderne daarligere kaar end dem som er opnaadd ved den forutgaaende forhandling. Men efterhvert som voldgiftsloven fæstner sig som et regulært led i arbeidskampene, vil den virke til at forhandlingerne i de store konflikter blir av mere formel end reel natur. Ingen av parterne vil by det ytterste, idet man vet at en voldgiftsret er det eventuelle slutresultat. I disse tilfælder vil der staa større tvistespoersmaal aapne til avgjørelse, og tilfældighetene kan bli endnu mere skjæbnesvangre end ved de ovenfor nævnte avgjørelser.

Fagorganisationen maa derfor fuldt ut opretholde sit tidligere standpunkt, at saalænge arbeiderne har saa liten indflydelse i stortinget og saalænge ikke alle andre varepriser avgjøres ved voldgift, kan man ikke anerkjende berettigelsen av en tvungen voldgift i interessetvister mellem arbeidere og arbeidsgivere, men maa protestere herimot som en uretfærdig ordning.

Den nuværende voldgiftslov er jo kun en *midlertidig* foranstaltning, som ophører med krigssituationen. Spørsmaalet blir da om venstre øieblikkelig vil fremme forslag om at den blir en varig lov. Det maa isaafald ske ved en kongelig proposition som maa gjennemgaa vanlig lovbehandling

Varer det en stund henimot nyt stortingsvalg før den midlertidige lov ophører, vil der saaledes være nogen chance for at fagorganisationen ved en sterk agitation kunde faa spørsmålet om voldgiftens ophøielse til varig lov utsat til efter valgene i 1918. Komiteen vil anbefale, at der forsøkes optat en kamp mot loven paa dette grundlag, hvis saken kommer til at ligge an paa den foran nævnte maate.

Det er jo aldeles ikke sikkert at venstre kommer ind med absolut flertal efter valgene i 1918, og der er da nogen utsigt til at der i det nye storting ikke skulde bli flertal for en voldgiftslov under normale tilstande

Flertallet tror ikke at en ny gjentagelse av proteststreiken overfor et forslag om at gjøre den midlertidige lov varig, vil være at anbefale. Truselen herom har i sin tid gjort sin nytte, men kunde ikke i den store lockoutsituation under krigen avverge voldgiften. En alt for ofte gjentagelse av en slik trusel, svækker bare dens virkninger.

Man maa derfor ogsaa se i øinene den situation at voldgiftsloven blir en regulær lov. Og spørsmålet blir da hvordan fagorganisationen skal optræde overfor loven.

Her frembyr der sig flere alternativer:

Det ene er en planmæssig obstruktion mot og overseen av loven i den retning som av Alfr. M. Nilsen foreslaat.

Det andet er at man helt anerkjender loven og paa enhver maate søker at utnytte den, ved at fremtvinge voldgiftsavgjørelser der hvor disse maa antages at falde ut til arbeidernes fordel, samtidig som man rent politisk arbeider for at reformere loven slik at den kan bli mere i arbeidernes favør.

Det tredje er at man fastholder sin protest mot loven og stiller sig fullstændig kjølig overfor den, men finder sig i dens avgjørelser som man jo gjør overfor en række andre uheldige love. Og at man, hvis der skulde forekomme særlig oprørende domme, da gaar til arbeidsstans trods loven, som en protest mot den specielle dom.

Flertallet vil i det følgende forsøke at skissere fremgangsmaaten og følgerne under de forskjellige alternativer.

Det første alternativ om en konsekvent obstruktion mot loven vil utvilsomt støte paa en række vanskeligheter saavel av organisatorisk, økonomisk som psykologisk art. Vi tænker ikke her paa den ting, at organisationen undlater at vælge voldgiftsmand. I dette ligger der ingen realitet, saalænge man gjerne ser, at regjeringen istedet utnævner en av arbeidernes tillidsmænd som rettens medlem.

Vanskelighetene begynner naar organisationen skal undlate at møte frem i retten og procedere arbeidernes saker. For arbeiderne og publikum forøvrig vil det da komme til at fortone sig slik, at en ufordelagtig dom netop skyldes den omstændighet, at denne procedyre uteblev. Skylden for det daarlige resultat vilde ikke komme til at hvile paa dommerne og paa voldgiftsloven, men paa organisationen, som undlot at procedere. Den psykologiske virkning herav er let at regne ut. Der vilde ikke kunne føres nogen virkningsfuld kamp mot en kjendelse som var blit til paa den maate. Kongressen forkastet da ogsaa med knusende majoritet denne plan.

Tilbake staar saa den ting, at man negter at akseptere dommen, men gaar til streik paa trods av loven.

En slik ordning er umulig at vedta som en fast regel, noget der skal anvendes overfor enhver dom, som en stadig motstand for at umuliggjøre loven. Der kan nemlig være saadanne domme, som indrømmer arbeidernes krav i den grad at ethvert streikegrundlag er bortfaldt. Det vilde saaledes ikke været mulig at faa jernarbeiderne til at gaa i streik mot voldgiftsdommen av 1916, simpelthen fordi det vilde være helt fornøftsstridig. Dommen maa være av en særlig graverende art, hvis man skal tænke sig, at der kan iverksettes streik paa trods av loven. Vi bortser her helt fra den økonomiske risiko og behandler kun den rent organisatoriske side ved en slik kamp.

Som en fortsættelse av streiken hvis den mislykkes, skulde saa sabotage og obstruktion anvendes. Flertallet skal indrømme, at det er meget fristende at bringe disse midler i forslag, naar staten har skredet til forbud mot streik. Man kunde da si: Vi er ikke tilhængere av denslags kampmidler, men det er det eneste som nu er levnet os. Imidlertid maa vi undersøke, om saadanne midler virkelig

fører frem. Man vil antagelig begrunde det med, at da lockouten er stængt av voldgiftslovens bestemmelser, vil netop sabotagen og obstruktionen virke, uten at arbeidsgiverne kan føre kampen ut i aapne konflikt.

Men arbeidsgiverne har altid den utvei, at de kan stanse bedrifterne. Generes de alvorlig av sabotagen, vil de ret og slet erklære: Paa denne maate kan vi ikke drive, og fabrikken eller fabrikkene vil bli nedlagt og vedkommende industri vil bli understøttet av arbeidsgiverforeningen. Den aapne konfliktsituation, som skulde undgaaes ved sabotagen, vilde da atter være indtraadt om end paa en anden maate end før. Det er litet tænkelig at arbeidsgiverne forsvarsløst vilde gi sig over for et angrep gjennom obstruktion og sabotage.

Det er heller ikke utelukket at samfundet i høiere grad end ellers vilde staa paa arbeidsgivernes side i en saadan kamp. Arbeidernes aktion var jo til en viss grad ogsaa rettet mot det offentlige (mot voldgiftsdommen) og arbeidsgiverne vilde da kunne regne paa al mulig imøtekommenhet fra det offentlige i sit forsvar overfor et saadant «ulovlig» overgrep.

Hertil kommer at en stor og mægtig folkebevægelse, som fagorganisationen nu er blit, umulig i længden kan operere paa kant av loven med dækkede kassebeholdninger og hemmelige beslutninger etc. Det er en taktik, som kan gjennomføres av en liten klik av sammensvorne, men ikke av en bevægelse som omfatter hele folket. Dens ordinære taktik og arbeidsmaate maa indrettes efter de love som samfundet har git.

Det *andet alternativ* forutsætter at fagorganisationen helt ut anerkjender voldgiftsloven og utnytter den mest mulig. Der er jo fremdeles adskillige arbeidsgrupper — især kvinder — hvis løn er saa lav, at en voldgiftsdom nødvendigvis maa gi dem en høiere løn. Ved sympatioptræden fra de øvrige arbeideres side kunde der selvfølgelig i en række av disse brancher fremtvinges voldgiftsdomme. Og kvinderne kan tænkes at være lettere at organisere, hvis man i sin agitation henviser til voldgiftsloven og bygger aktionen herpaa. Men en slik taktik vilde jo ikke staa i nogen god overensstemmelse

med fagorganisationens tidligere holdning og kunde maaske bevirke at voldgiftlovens ramme blev yderligere utvidet.

Det *tredje alternativ* knytter sig nøie til fagorganisationens tidligere standpunkt, og det kan ogsaa let gjenneføres i praksis.

Fagorganisationen vil i henhold hertil fortsætte sin nuværende holdning overfor loven, hvor man fastholder sin protest og sin kjølige stilling til denne lov, som de borgerlige partier har ansvaret for, men man søker under procedyren for retten at bringe det bedst mulige resultat under forudsætning av at dommen kommer til at bli effektivt. I de fleste tilfælder vil dette ogsaa ske uten nogen særlig motstand fra fagorganisationens side. Men der kan tænkes domme, som er av den art at fagorganisationen maa skride til ekstraordinære foranstaltninger, naar de berører vigtige prinsippspørmaal med konsekvenser for den hele organisation eller rammer en gruppe særlig hardt. I slike tilfælder vilde man ha et grundlag for en aktion, saaledes at man ogsaa kunde samle alle arbeidere om den. En saadan kamp maatte forberedes paa en anden maate end ellers, idet den jo vilde ligge utenfor loven. Enten maatte den være en kortvarig masseprotest uten at være beregnet paa nogen økonomisk understøttelse, eller vedkommende gruppe som var i kamp maatte fortsætte denne enten saaledes at hele organisationen staar ansvarlig eller ved at gruppen blir skilt ut av den øvrige organisation.

For den slags operationer kan der ikke opsættes regler paa forhaand. De skapes av den foreliggende situation, og man maa i ethvert enkelt tilfælde være fuldt herre over fremgangsmaaten og kampmidlerne. Denne stilling til voldgiftsloven vil være i den nøieste overensstemmelse med den kampagne, som fagorganisationen har ført mot loven før den vedtoges.

Flertallet kan ikke indse at der stort set er nogen anden vei at følge end den som anvises i dette alternativ. Man opnaar herved flere væsentlige fordele. For det første vil fagorganisationens fortsatte protest mot loven bidra til at denne ikke blir utvidet og at regjeringen altid vil være varsom med at bringe den i anvendelse, hvad man ikke kan være sikker paa under det andet alternativ. For det andet beholder organisationerne sin nuværende aapne karakter

med den for dem nødvendige bevægelsesfrihet, hvad de under det første alternativ vilde være avskaaret fra. Og allikevel vil det staa frit for organisationen at nedlægge sin protest mot de enkelte domme paa den maate, som man i ethvert enkelt tilfælde finder fornødent.

Overfor selve loven *har* fagorganisationen protestert med alle de midler, som stod til dens raadighet. Naar saa loven er vedtat faar man ta stilling til dens virkninger, og da blir det at bedømme de enkelte avgjørelser og forbeholde sig protest overfor de mest graverende av den art.

Flertallet tror at en slik holdning vil være den mest konsekvente og virkningsfulde, og er derfor blit staaende ved alternativ 3, som man vil anbefale at kongressen slutter sig til.

Det er selvsagt forutsætningen, at arbeiderpartiet fortsætter sin kamp for at faa loven ophævet eller ændret, og med partiets voksende indflydelse er der jo utsigter til at loven ialfald i mindre grad vil bli anvendt mot arbeiderne.

I henhold til foranstaaende indstiller flertallet paa at kongressen vedtar følgende beslutning:

Fagorganisationen betrakter voldgiftsloven som et uretmæssig indgrep i den frihet, som arbeiderklassen har krav paa i et samfund, hvor alle andre varesælgere frit bestemmer prisen paa sine produkter. Sekretariatet bemyndiges derfor til i tællesskap med arbeiderpartiet at iverksætte en kraftig propaganda mot at den midlertidige voldgiftslov gjøres til en varig lov.

Indtil videre opfordres sekretariatet til at ta standpunkt til de domme, som i særlig grad berører arbeidernes livsinteresser og eventuelt igangsætte streik til protest mot saadanne avgjørelser.

Mindretallets indstilling.

Stillingen til mæglings- og voldgiftslovgivningen.

Mindretallet er av den opfatning, at fagorganisationen nu maa ta et avgjort standpunkt mot al lovgivning, som kan gripe ind i fagorganisationens virksomhet.

Det er derfor umulig at ta stilling til voldgiftsloven uten samtidig at komme ind paa den tvungne mægling. Den danner med sine retsinstitutioner indledningen, saa at si grundlaget, for voldgiftsloven. Mindretallet anser det derfor litet konsekvent at opta en organisert kamp mot voldgiftsloven uten samtidig ogsaa at ta mæglingslovgivningen med. Dens hensigt er jo at legalisere bestaaende forhold og derigjennem danne en motvegt mot de forandringer som en fremadstræbende klasse er nødt til at foreta i sin fremmarsj. Mæglingsloven har gjennem den industrielle meddomsret, arbeidsretten, skapt det juridiske fundament for den tvungne voldgift. Borgerskapet har paaduttet arbeiderne en ny klassesdomstol og desværre uten at organisationen har protestert og tat sine forholdsregler.

Fagoppositionen, som har været opmerksom paa den nøiagtige sammenhæng i denne lovgivning, har altid hævdet at saavel *mæglings-* som voldgiftsloven burde bekjæmpes konsekvent og like sterkt, og denne opfatning er mindretallet enig i.

Angaaende *voldgiftslovens* skadelighet hersker der ikke delte meninger, men naar spørsmålet om kamp mot den melder sig, finder mindretallet ikke at kunne stille sig tilfreds med det, som flertallet hævder. Det er nemlig at indby arbeiderne til at resignere og skjønt uvillig ta tiltakke med det, som de borgerlige lovgivere finder for godt at by dem.

Selv om man skulde faa nye valg inden den midlertidige lov er bortfaldt, saa ligger deri ingen garanti for at ikke de borgerlige partier, hvilke av dem det end blir, som kommer til magten efter valgene, enten som enkelt parti eller i fællesskap, vil forsøke at gjennomføre en voldgiftslov som varig foranstaltning.

Fagorganisationen maa derfor forberede sig til at møte en slik eventualitet med alle de midler den raader over.

Det mest beleilige øieblik for at gaa til en aksjon maa bli naar den midlertidige voldgiftslov utløper og de borgerlige partier vil gjøre forsøk paa at indføre en saadan. Da bør der ikke alene reises kamp mot en tvungen voldgift, men ogsaa mot tvungen mægling, idet der paa forhaand bør indsendes forslag om mæglingslovens ophevelse samtidig med at den midlertidige voldgiftslov ophører at eksistere.

Flertallet uttrykker frygt for at en ny masseaksjon ikke vil lykkes. Truselen om proteststreik har i sin tid gjort nytte. En gjentagelse kan svække virkningen.

Men saken er, at dette middel endnu ikke er prøvet. Den proteststreik vi hadde ifjor var for daarlig forberedt og for sterkt begrenset til at virke til sin hensigt, likesom arbeidskjøperne med sin storlockout hadde rykket bort grundlaget for denne.

I 1915 virket den blotte trusel. Nu maa der forberedes en omfattende generalstreik, saaledes at det kan komme til et virkelig oppgjør om dette for arbeiderklassen saa overordentlig viktige spørsmåal.

Mindretallet vil ogsaa anbefale at arbeiderne indretter sig saaledes, at de ved en planmessig gjennomført sabotage og obstruktion kan gjøre en kjendelse av saavel arbeidsretten som voldgiftsretten virkningsløs.

Man kan bli dømt til at gaa tilbake til arbeidspladsen, men ingen dom kan tvinge arbeiderne til at yde det samme arbeide, som eksempelvis før konflikten utbrudd.

Ved en passende sækning av arbeidstempoet over hele linjen vil arbeidskjøperne snart bli bibragt den opfatning, at den dom ikke innebærer nogensomhelst garanti for en tilfredsstillende ordning, og

de vil kunne tvinges til at gjøre arbeiderne indrømmelser utover det som voldgiftsdommen har fastsat.

At møte sabotagen med lockout hindrer voldgiftsloven arbeidsgiverne i, og talen om at nedlægge sine bedrifter fordi om arbeiderne kræver en rimelig betaling for sit arbeide kan man vel anse for tomme skræmsler. Det skulde isaafald bety en falliterklæring for kapitalismen, hvilket kun vilde gjøre veien frem til socialismen lettere og kortere.

Kapitalisterne vil nok forstaa sabotagens hensigt, og vil bli nødt til at indrømme arbeiderne bedre vilkaar end i voldgiftsdommen fastsat.

Paa denne maate vil man kunne sabotere væk loven og gjøre borgerskapet en smule betænkelig ved at gaa til den slags kneb- lingslove. Vi er kommet ut paa et yderst farlig skraaplan. Det kapitalistiske samfunds hensigt er utvilsomt at gjøre arbeiderne til industrielle livegne. Dette anslag maa slaaes ned før jo heller. Jo længer arbeiderne drøier, jo mere de firer, desto værre blir det at faa frit slag. Spørsmålet er derfor av den allerstørte vigtighet.

Mindretallet vil indstille paa at kongressen vedtar følgende beslutning:

- 1. Kongressen anser tvungen mægling og voldgift uforenelig med de rettigheter arbeiderklassen har krav paa og i strid med dens fundamentale interesser. Man bemyndiger derfor sekretariatet til at indgaa med forestilling til stortinget om ophævelse av saavel mæglings- som voldgiftsloven. Sekretariatet paalægges for det tilfælde stortinget ikke vil efterkomme denne forestilling, at forberede en generalstreik, som bør iverksættes, naar man staar overfor fornyet behandling av voldgiftsloven.*
 - 2. I de tilfælder, hvor der ved en voldgiftsavgjørelse i interesse- tvister ikke blir tat saavidt hensyn til arbeidernes paastand at disse finder resultatet akseptabelt iverksættes streik eller en plan- mæssig og systematisk gjennomført sabotage for at tvinge arbeids- kjøperne til indrømmelser utover det i voldgiftsdommen fastsatte og derved bortta de uheldige virkninger av voldgiftsloven.*
-

Voldgiftsloven.

§ 1.

1. Finder kongen, at en tvist mellem en fagforening og en arbejdsgiver eller arbejdsgiverforening om ordningen av arbeids- eller lønningsvilkaar eller andre arbeidsforhold utsætter betydelige samfuntsinteresser for fare, kan han bestemme, at tvisten skal avgjøres ved voldgift.
2. Naar kongen bestemmer, at en tvist skal avgjøres ved voldgift, kan han ogsaa forbyde enhver iverksættelse eller fortsættelse av arbeidsstans i anledning av tvisten (jfr. § 5).
3. Indtil voldgiftsdommen er avsagt, skal de arbeids- og lønningsvilkaar som gjaldt ved tvistens utbrud, staa ved magt, hvis ikke parterne enes om noget andet.

§ 2.

1. Voldgiftsretten skal ha en formand og fire andre medlemmer.
2. Kongen opnævner for hver sak rettens formand og to av dens medlemmer og varamænd for dem. Arbeidernes faglige landsorganisation og Norsk arbejdsgiverforening opnævner hver et medlem med varamand. Opnævnelsen sker inden den frist, som kongen fastsætter. Oversittes denne frist, sker opnævnelsen av kongen.
3. Enhver norsk statsborger er pliktig til at overta hvervet.
4. Ingen maa gjøre tjeneste som medlem av voldgiftsretten, før han har avlagt skriftlig ed paa, at han samvittighetsfuldt vil opfylde sine pligter. Eden sendes til vedkommende regjeringsdepartement. Kongen fastsætter, hvordan den skal lyde.

5. Medlemmernes godtgjørelse fastsættes av kongen. Under reiser har de krav paa skyss- og kostpenger efter lov av 10. juli 1894. Kostpengene skal være som bestemt for første klasse i lovens § 17.

§ 3.

1. Saasart rettens medlemmer er opnævnt, fastsætter formanden tid og sted for behandlingen av saken og utfærdiger indkaldelser til retsmøtet med det varsel, han finder passende. Saken skal fremmes saa hurtig som mulig.
2. Et medlem av voldgiftsretten er ugild i de samme tilfælde som en dommer i almindelige borgerlige saker. Naar andre særlige omstændigheter foreligger som er skikket til at svække tilliden til et medlems ugildethet, skal han likeledes vike sæte. Spørsmål herom kan reises baade av ham selv og av parterne. Retten avgjør ved kjendelse, om nogen skal vike sæte som ugild.
3. Parterne kan møte selv og ved fuldmægtig. Flere end tre personer kan ikke møte for nogen part. Parternes representanter maa være fuldmyndige, norske statsborgere og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender og adgang til at opnaa offentlig tjeneste. Vedkommende departement kan dog dispensere fra paabudet om, at parternes representanter skal være norske statsborgere. Fuldmagten maa være uindskrænket.
4. Formanden leder forhandlingerne. Saken behandles og beviserne føres paa den maate, som retten

finder høvelig. Hovedforhandlingen skal være mundtlig, medmindre begge parter samtykker i skriftlig behandling, og retten finder den ubetænkelig. Straffeprocèslovens §§ 120 og 124 faar tilsvarende anvendelse.

5. Forhandlingerne føres for aapne døre, hvis ikke retten beslutter at utelukke offentligheden. Dørene skal lukkes, naar forhandlingerne kommer ind paa forretnings- eller foreningshemmeligheter eller andet, som ikke uvedkommende bør faa kundskap om. De dele av fremlagte bøker, som ikke vedkommer saken, kan retten forsegle.

Enhver, som har været tilstede under forhandlinger for lukkede døre, pligter at bevare taushet om det, som er forhandlet, hvis ikke retten tillater offentliggjørelse. Overtrædelse av taushetspligten straffes med bøter.

6. Retten kan indhente forklaringer av parter, sakkyndige og enhver anden, hvis prov kan være av betydning for saken. Straffeprocèslovens regler om vidners møtepligt i lagmandsretssaker, om pligten til at avgi edelig forklaring og til at gjøre tjeneste som sakkyndig og om straf- og erstatningsansvar for vidner og sakkyndige faar tilsvarende anvendelse.
7. Retten kan kræve fremlagt dokumenter, forretningsbøker og andre bevisligheter, som en part eller nogen, som pligter at vidne i saken, har raadighet over. Den kan paalægge en part eller et vidne at undersøke regnskapsbøker eller andre bevisligheter og at gjøre optegnelser derom og ta dem med sig. Vidnepligtiges undlatelse av at efterkomme rettens paalæg straffes som negtelse av at avgi vidneforklaring.
8. Retten kan foreta syn og granskning enten selv eller ved et eller flere av sine medlemmer eller ved opnævnte sakkyndige. Herunder kan ogsaa redskaper kræves brukt, maskiner sat igang og arbeidsmaater paavist.
9. Retten kan kræve bevis optat ved enhver av de almindelige underretter. Bevisoptagelsen skal fremmes hurtigst mulig, om nødvendig ved ekstraret. Dommeren skal av eget tiltak sørge for at fremme forretningen. Vidner gives aftens-

varsel. Parterne indkaldes bare, naar det er krævet i retsanmodningen.

10. Voldgiftsretten kan indhente de nødvendige opplysninger og paa-damme tvisten, selv om en eller begge parter uteblir.

§ 4.

1. Rettens avgjørelser træffes med stemmeflerhet. Voldgiftsdommen skal avsiges snarest mulig, efterat saksbehandlingen er slut. Den skal underskrives av alle voldgiftsmænd.
2. Uten samtykke av begge parter maa en voldgiftsdom ikke gives længere gyldighetstid end tre aar.
3. En voldgiftsdom, som er avsaagt i henhold til denne lov, er endelig og har de samme virkninger som en tariffavtale (se lov om arbeids-tvister av 6. august 1915 §§ 3—5, jfr. §§ 6 og 40).
4. Den, som ikke er part, kan paakjøre en kjendelse, som paalægger ham at avgi forklaring, ed eller forsikring, fremlægge dokumenter eller fremvise, forelægge eller gi adgang til andre ting eller gjøre tjeneste som sakkyndig, eller som ilægger ham straf- eller ømkostningsansvar. Parterne kan paakjøre kjendelser, som ilægger dem selv straf.

Kjæremaalet maa erklæres straks, hvis vedkommende er tilstede i retten, men ellers senest 3 dage, efterat han har faat meddelelse om avgjørelsen. Saafremt nogen har optraadt som motpart eller kan betragtes som motpart, skal han underrettes om kjæremaalet. Kjæremaalet har opsættende virkning for den kjærende.

Formanden sender uten ophold kjæremaalserklaringen med de nødvendige dokumenter og utskrifter til høiesterets kjæremaalsutvalg. Retten, den kjærende og andre, som kjæremaalet har betydning for, kan gi skriftlig uttalelse om saken. Paaberopes kjendsgjeringer, som ikke tidligere er nævnt, skal uttalelsen altid sendes gjennom retten.

5. For behandlingen av en sak ved voldgiftsretten og for bevisoptagelser til bruk for en saadan sak erlægges ingen betaling.

§ 5.

1. Bøter fra 5 til 25,000 kroner kan ilægges:

a. den, som i strid med forbud efter § 1 foretar eller fortsætter arbeidstængning eller deltar i arbeidsnedleggelse eller fortsættelse av en saadan. Den som handler paa en arbeidsgivers vegne, straffes, naar ikke arbeidsgiveren selv dømmes;

b. de medlemmer av styret for en fagforening eller en arbeidgi-verforening, som medvirker til arbeidsnedleggelse eller arbeidstængning i strid med forbud efter § 1 ved at være med paa beslutning om at iverksætte, fortsætte eller godkjende arbeidstansen eller om at støtte den ved utbetaling av foreningsmidler, eller som opfordrer til saadan arbeidstans eller indsamler eller utdeler indsamlede bidrag til dens fortsættelse. Det samme gjelder medlemmer av andre foreningsmyndigheter og foreningernes tjenestemænd.

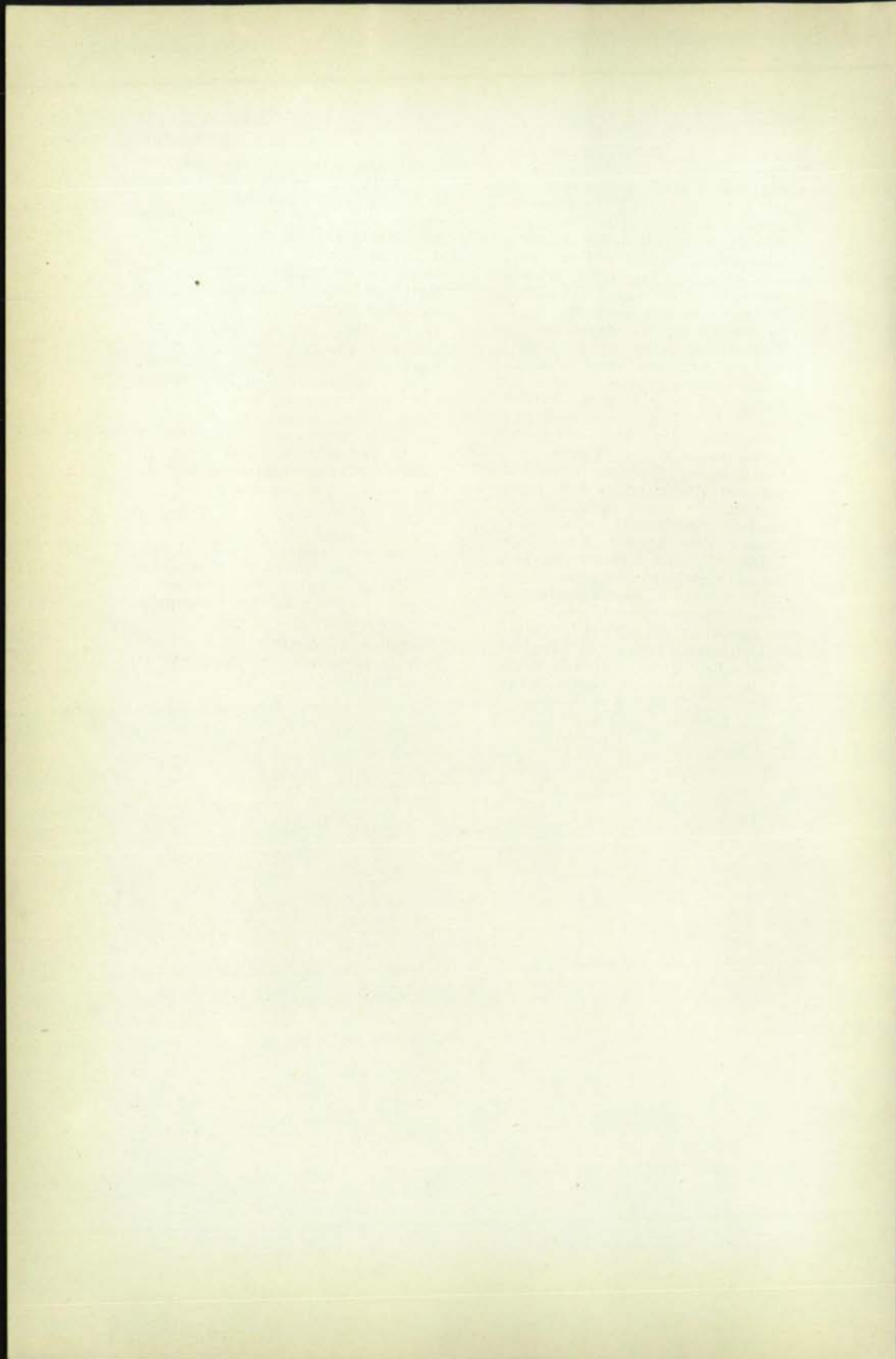
2. Sak reises av det offentlige efter paatalebegjæring av en fagforening, arbeidsgiver eller arbeidgi-verforening, som er skadelidende

ved arbeidstansen, eller av vedkommende regjeringsdepartement.

3. I dommen kan det bestemmes, at i de tilfælde, som er nævnt under nr. 1 b, skal vedkommende forening hefte for bøterne. Dette gjelder dog ikke, hvis den skyldige har handlet i strid med foreningens vedtægter eller med beslutning, som er fattet paa foreningens vegne.
4. Bøter efter denne paragraf kan idømmes paany, naar to uker er gaat efter dommens forkyndelse, og den domfældte i dette tidsrum har gjort sig skyldig i saadant forhold med hensyn til den ulovlige arbeidstans som nævnt under nr. 1. Det samme gjelder, naar to uker er gaat efter forkyndelsen av den anden dom, og saa fremdeles.

§ 6.

1. Denne lov træder i kraft straks, men kommer bare til anvendelse paa arbeidstvister som er opstaat eller opstaar under den nuværende europæiske krig
2. Nærmere forskrifter til gjennomførelse av denne lov kan gives av kongen.

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISATION

MILITÆRSTREIKEN

INDSTILLING FRA DEN AV ARBEIDERPARTIET
OG LANDSORGANISATIONEN NEDSATTE
FÆLLESKOMITÉ

KRISTIANIA 1917 :: TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE NOTES

BY [Name]

DATE [Date]

CHAPTER 1

INTRODUCTION

Den 24. mai 1915 vedtok arbeiderpartiets landsmøte i Trondhjem følgende beslutning :

«Spørsmålet om militærstreik, som forutsættes støttet av en faglig aksjon, oversendes til foreningerne til behandling.

Hvis det viser sig at være stemning for en slik streik, paalægges styret at træde i forbindelse med landsorganisationens sekretariat og ungdomsforbundets styre for at utarbeide forslag til planens gjennomførelse. Denne blir saa at forelægge de respektive organisationers landsmøter til avgjørelse.»

Den 3. juni 1916 besluttet landsstyret at nedsætte en komité, som i samarbeide med en av sekretariatet nedsat komité skulde utarbeide en alsidig fremstilling av spørsmålet for at denne kunde bli sendt rundt til avdelingerne. Den 17. juni 1916 vedtok landsorganisationens kongres at nedsætte komiteen i fællesskap med arbeiderpartiets styre for at tilveiebringe den fornødne *utredning* av spørsmålet militærstreik støttet av faglig aksjon.

Komiteen kom til at bestaa av: Magnus Nilssen, M. Tranmæl og J. Vidnes fra partiet og Ole O. Lian, A. Buen, Rich. Hansen og Edw Mørk fra landsorganisationen.

Komiteen holdt sit første møte den 26. juli 1916, i hvilket samtlige medlemmer deltok undtagen Rich. Hansen, der hadde forfald.

Komiteen valgte *Vidnes* til formand og nedsatte et arbeidsutvalg bestaaende av Lian, Nilssen, Mørk og formanden.

Til belysning av saken skal komiteen anføre følgende :

Paa landsmøtet i Trondhjem blev der ikke ført nogen debat om «militærstreik støttet av faglig aksjon». Den ovenfor gjengivne beslutning om omsendelse av spørsmålet blev vedtat enstemmig uten debat.

Den faglige landsorganisation har derimot behandlet saken utførligere.

Fagkongressen i 1913 vedtok følgende beslutning:

«Militarismen og fagbevægelsen.»

Militarismens fornemste opgave i vor tid er at verne om kapitalistklassens interesser og holde «den indre fiende», arbeiderklassen, stangen. Man er saaledes hyppig vidne til at militær anvendes i de faglige kampe, dels som ordenshaandhævere, som det heter, og tildels som direkte streikebrytere, som under maskiniststreiken ifjor sommer. Fagbevægelsens interesser er her paa det alvorligste truet, og det er derfor nødvendig at reise den mest kraftige kamp mot militarismen i alle dens former. Der er i det sidste vakt motion om vernepligtsstreik, støttet av faglig aktion. Det er utvilsomt et meget virkningsfuldt middel og bør derfor komme under overveielse.

Man vil foreslaa for kongressen, at den beslutter at sende dette spørsmål ut til de tilsluttede organisationer til uttalelse og resultatet forelægges den følgende kongres.»

For fagkongressen 1916 forelaa følgende forslag fra *Stavangeravdelingene* av Norsk jern- og metalarbeiderforbund:

«Den faglige landsorganisation skal saasnt krigen er slut og den faglige internationale organisation igjen kan begynde sine funktioner, arbeide av al kraft for at faa avholdt en faglig international kongres og der vedta bindende for alle nationer som er tilsluttet internationalen at bekjempe alle regjeringens bevilgningsforslag til militarismen med generalstreik.

Ikke en øre til militarismen eller staternes slagtemaskine!»

Videre forelaa der følgende forslag fra Skiens jernbanearbeiderforening, avdeling av Norsk arbeidsmandsforbund:

«Ut fra den opfatning, at kampen mot militarismen i dypeste forstand er hele arbeiderklassens sak beslutter kongressen at Arbeidernes faglige landsorganisation med alle de paatrykningsmidler som organisationsmessig kan anvendes — optar og medvirker til organisationen av en intensiv kamp mot militarismen.

Da imidlertid militærvæsenet paa det aller intimeste henger sammen med og opholdes av det bestaaende system, maa en tiltænkt aktion, der forutsættes at ramme selve militarismens rot, ogsaa efterfølges eller understøttes av en socialrevolutionær generalaktion.

For at faa plan og sammenhæng i arbeidet maa alle antimilitære kræfter samarbeides og organiseres, hvorfor kongressen beslutter at sammenkalde en *almindelig arbeiderkongres* til disse spørsmåls drøftelse og hvortil alle arbeidersammenslutninger som arbeider paa klassekampens grund har repræsentationsret.

Der nedsættes en 7-mandskomité, som faar i opdrag at yderligere bearbeide disse spørsmåls samt forelægge resultatene for en saadan almindelig arbeiderkongres, som de faar i opdrag at snarest

mulig sammenkalde. Nærværende kongres vælger 2 av disse samt indbyr Det norske arbeiderparti at vælge 2, Soc.-dem. ungdomsforbund til at vælge 1, Den norske fagopposition 1 og Verdandi 1 medlem av komiteen.

Kongressen bevilger kr. 1 000.00 — et tusind kroner — til foranstaaende formaal.»

I anledning disse forslag uttalte sekretariatet i sin indstilling til kongressen følgende:

«Den norske arbeiderbevægelse har allerede gjennom arbeiderpartiets program tat klar stilling til militarismen og krigen. Hvad der videre kan drøftes er om der ved siden av de politiske midler ogsaa skal forsøkes andre — enten i fredstid eller ved krigsutbrudd.

Verdenskrigen har forhindret en international drøftelse av disse ting, saaledes som forutsætningen var fra først av. Saken har heller ikke faat nogen planmæssig behandling i organisationerne, da den ikke har været tilstrækkelig utredet til at kunne behandles med utsigt til noget positivt resultat.

Man vil derfor foreslaa at sekretariatet anmoder arbeiderpartiets centralstyre om i fællesskap med sekretariatet at nedsætte en komité for at denne kan tilveiebringe den fornødne *utredning* av spørsmålet.

Denne utredning sendes saa til samtlige foreninger inden partiet og landsorganisationen og behandles paa de respektive kongresser.

Sekretariatet anser det unødvendig at der sammenkaldes nogen «almindelig arbeiderkongres» i denne anledning, da der praktisk talt ikke findes nogen *arbeiderforening* av betydning i dette land, som ikke er tilsluttet en av de to nævnte institutioner. Likeledes anser sekretariatet det unødig at faa specielle repræsentanter for andre end de to hovedorganisationer opnævnt, da alle meningsavskygninger om dette spørmaal allikevel kan bli repræsentert i komiteen.

Det maa være forutsætningen at komiteen straks blir utnævnt og gaar igang med opgaven, saa saken kan bli drøftet inden foreningerne i god tid før neste kongres.»

Under debatten om saken paa fagkongressen den 17. juni var det ingen av talerne som fordypet sig mere indgaaende i emnet. Man talte omkring de to spørsmaal *massestreiken* og *vernepligtsstreiken* som midler til militarismens avskaffelse, men uttalte sig ikke bestemt om muligheten for gjennomførelsen og angav ikke nogen nærmere plan. Fra enkelte talere faldt der dog meget sterke uttalelser om de parlamentariske midler som utilstrækkelige i kampen mot militarismen. Ønsket om avholdelse av en almindelig arbeiderkongres til sakens drøftelse blev ogsaa fremholdt.

Den mest indgaaende og forsaavidt den interessanteste behandling av militærstreiken støttet av faglig aktion foreligger i en av

ungdomsforbundet utgit brosjyre «Kampen mot militarismen», en enquète fra «Klassekampen». I denne har de forskjellige forfattere utførligere begrundet sit syn paa saken; men de er dog alle kommet til noksaa forskjellige resultater.

Som grundlag for enquèten forelaa følgende to spørsmaal:

1. Mener De det er mulig at avskaffe militarismen ad parlamentarisk vei alene eller vil det bli nødvendig at gaa til direkte (utenparlamentarisk) aktion?
2. Hvad mener De om militærstreik (organisert vernepliktsstreik eller faglig massestreik) som kampmiddel mot krig og militarisme?»

Man skal her i korthet redegjøre for de i denne enquète hævdede synsmaater.

Redaktør *Eugène Olaussen* som besvarer det første spørsmaal med et avgjort «nei», besvarer det andet spørsmaal med følgende erklæring: «Jeg tror ikke paa muligheten av militarismens avskaffelse indenfor rammen av det bestaaende samfund. Militarisme og kapitalisme er siamesiske tvillinger, der lever og dør sammen.» Forfatteren mener dog at vernepliktsstreik støttet av faglig aktion vil være et kraftig vaaben til opnaaelse av bestemte konkrete maal; han mener saaledes med disse midler at kunne slaa tilbake f. eks. en voldgiftslov, en stemmeretsindskrænking o.l. Redaktør *Alfred Madsen* mener, hvis rustningerne fortsættes efter «verdenskrigens slut», at det i allerhøieste grad vil bli aktuelt «at drøfte spørsmålet om ved den mest hensynsløse direkte aktion at faa knækket militærvæsenet», Han tror der vil være god stemning for en saadan aktion ogsaa utenfor lønsarbeidernes kreds. Hvad generalstreik mot krig angaar mener Madsen, at den vil bli en styrkeprøve mellem Statens og arbeiderklassens organisationer. Som styrkeforholdet er for øieblikket synes det utvilsomt at arbeiderne vil trække det korteste straa. Men han tror at arbeidernes fredsorganisation med tiden vil bli sterke re mens Statens krigsorganisation vil bli svakere. Og heri ligger haapet om at arbeiderne fremtidig vil kunne hindre krig. Tilslut uttaler Madsen: «— Om den faglige massestreik bør suppleres med mobiliseringsvægring avhænger av hvilken offervilje ungdommen er i besiddelse av; sikkerlig vil en utbredt mobiliseringsvægring i høi grad

kunne desorganisere hæren og gjøre den mindre brukbar som mordorganisation». Redaktør *Eivind Reiersen* anser det ikke alene mulig, men ogsaa givet, at man ad parlamentarisk vei kan avskaffe militærvæsenet. Forfatteren uttaler sig ikke om militærestreiken, men antar at faglig massestreik er et av de virksomste midler mot militarismen og han tror det kan bli tale om at benytte det, før vi faar grundlovsmæssig flertal. Redaktør *Einar Li* er av den opfatning, at massestreiken kan fremtvinge avvæbning, men tror ikke paa at vernepligtsstreiken kan organiseres; den sidste betragter han som en individuel handling, der dog har stor etisk saavel som agitatorisk betydning. Advokat *C. Bonnevie* tror, at man i vort land kan komme meget langt i bekjæmpelse av militarismen ad parlamentarisk vei. Han tror ikke paa at avskaffe militærvæsenet ved utenomparlamentariske midler. Militærvæsenet er en statsinstitution og utenom parlamentarismen kan det bare avskaffes ved revolution, og en norsk revolution rettet mot militærvæsenet er efter Bonnevies mening utænkelig og ugjennemførlig. B. har ingen tro paa vernepligtsstreiken. Han mener dog, at den kan være berettiget, naar Staten vil bruke militærvæsenet til aapenbar uret. Redaktør *Oisang* har den tro, at man mest praktisk vil kunne avskaffe militærvæsenet ad parlamentarisk vei. Men i tilfælde borgerklassen vil bruke militæret mot arbeiderne eller lar det komme til krig, mener han at spørsmålet om faglig massestreik og militærestreik maa bli tat op. Han tror mest paa massestreiken, men tror ogsaa at mobiliseringsstreiken vil faa stor betydning. *Edw. Mørk* tror ikke paa at parlamentarismen alene kan avskaffe militarismen. Kun den faglige aktion i forbindelse med indflydelse i Stortinget tror han er istand til at løse det militære jerngrep. *Mørk* øiner derimot ikke muligheten av en vernepligtsstreik. «Formålet med en militærestreik,» sier han, «maatte jo være at utrydde militærvæsenet. Og skulde et saadant stort maal naaes, saa maatte der stilles sterke krav til dem som streiken vilde omfatte, de vernepligtige. De maatte være godt organisert, gjennomglødet av antimilitarisme og socialistisk bevisst i sin handling. Og paa det mangler det meget.» Videre: «At organisere de vernepligtige til mobiliseringsstreik er et vanskelig spørsmål og de organisationer vi har

idag magter det ikke. En saadan streik iverksat av disse vilde kun bli at demonstrere sin egen magtesløshet. Nei, veien til løsning av militærspørsmålet maa bli: Faglig og politisk aksjon.» Stortingsmand *Hornsrud* uttaler: «Ut fra mit syn paa de opstillede spørsmaal vil mit svar konkludere med: *at* en effektiv kamp mot militarismen absolut og i første række maa omfatte kampen for socialismen; *at* de parlamentariske magtmidler vil repræsentere det retsdannende grundlag for socialismen; *at* gjennomførelsen av vort program ved parlamentariske magtmidler eventuelt maa understøttes ved organisert faglig passivitet; *at* organisert militærstreik eller enkeltvis militærnegtelse vil øve en mægtig indflydelse, dersom disse handlinger vokser frem av en socialistisk samfundsopfatning parret med individuel overbevisning om krigens umenneskelighet.» *Halvard Olsen* hævder, at selv et flertal i folket, der er mot militarismen, vil, naar dette flertal staar i passiv motstand eller uten bevæbning, være svakere end den minoritet, som er bevæbnet efter alle kunstens regler. — Kampen for avskaffelsen av militarismen vil betyde kampen om selve magten i samfundet. Man kan da vanskelig tænke sig, at en passiv vernepligtsstreik alene vil være stort bedre stillet end et stortingsflertal. Der vil altid være en større eller mindre minoritet, som med økonomiske og den moderne vaabentechniks hjælpemidler som magtfaktor vil være den anden overlegen. Vernepligtsstreiken vil da i bedste fald bare avskaffe den almindelige vernepligt og den værre form for militarismen, set fra arbeidersynspunkt, vil staa uberørt. Kampen maa derfor ogsaa føres i hele sin bredde paa det økonomiske omraade, og det blir intet mindre end privatkapitalismens og eiendomsrettens avskaffelse det kommer til at gjælde. Forfatteren tror dog, at til at hindre krig vilde vernepligtsstreik i forbindelse med faglig massestreik være avgjørende, hvis den var planlagt slik at virkningerne blev lammende for hele maskineriet med engang. *Harald Langhelle* tror ikke paa at naa nogen vei gjennom parlamentarismen. Han vil ha brutt med respekten for de civile og militære autoriteter, ti da er øieblikket kommet til at sætte indklassens samlede magt for at knække ikke bare militærmagten som klassevaaben, men hele det privatkapitalistiske samfund. Arbeider-

partiets formand, *Chr. H. Knudsen*, fremholder, at programposten «avvæbning» betyr avvæbning ad parlamentarisk vei. Men betingelsen for at saa kan ske, er at der findes et socialdemokratisk flertal inden folket og i Stortinget. Han anser det for umulig at faa avskaffet militærvæsenet uten at der kan paavises flertal herfor inden vort folk. Men er et saadant flertal naadd skulde det være overflødig at gaa til utenomparlamentariske midler, med mindre motstanderne vil hindre vort programs lovlige gjennomførelse ved magtanvendelse. Isaafald vil man gripe til hvilket som helst middel til selvforsvar, bare det fører til maalet. Partiformanden tror videre, at en vernepligtsstreik av de foran nævnte forutsætninger vil være overflødig; i det privatkapitalistiske samfund vilde den desuten være dødsdømt. Han uttaler videre, at en saadan streik heller ikke kan organiseres, da man ikke kunde faa tilstrækkelig mange med. Og individuel militærstreik kan ingen ansvarlig mand i partiet anbefale. Forfatteren tror derimot paa massestreiken som middel til at forhindre krig, under forutsætning av at den er international eller i det mindste omfatter de land, som der er fare for kommer i krig. Det vilde være til ingen nytte om et enkelt land, som kanskje endog vilde være utenfor krigen, gav sig til at spille kræfter paa en saadan streik. *Arvid G. Hansen* frygter for at den herskende klasse kan umyndiggjøre et storting, hvis flertal vil avskaffe militarismen, og mener derfor, at arbeiderklassen maa sætte hele sin kraft ind paa at avskaffe militarismen. Som middel til at avverge krig tror han paa den faglige massestreik supplert av en omfattende mobiliseringsstreik. *J. Vidnes* mener bestemt, at militarismen kan avskaffes ad parlamentarisk vei, og at man kun maa gaa til masseaktion, hvis en lovlig beslutning om avvæbning ikke efterkommes. Han er mot militærstreik, men tror paa massestreiken som et middel i fremtiden til at hindre krigsutbrudd. Fru *Jeanette Olsen* mener at der maa gripes til utenomparlamentariske midler til bekjæmpelse av militarismen, men tror ikke paa militærstreiken som noget effektivt middel mot militarismen. *Reinert Torgeirson* tror ikke at militarismen kan avlives ved en stortingsbeslutning. Der maa staa en organisert magtvilje bak. Han tror paa generalstreiken som det mægtigste vaaben og

det eneste, hvormed der kan rettes et endelig og dræpende slag mot militarismen. Spørsmålet om vernepligtsstreik mener han væsentlig er et taktisk spørsmål. Hvis alle socialister holdt sig borte fra moen vilde hæren komme til at bestaa udelukkende av forsvarsvenlige, hvilket vilde styrke vore motstandere. Torgeirson er ikke enig i at man skal vente til vi har flertal i folket med at gaa til massestreik mot militarismen. *M. Tranmæl* anser det ikke mulig at avskaffe militarismen alene ad parlamentarisk vei, likesaalitt som han tror parlamentet kan avskaffe utbygningen. Han betrakter generalstreiken som det kraftigste vaaben mot militarismen, men mener at den bør ledsages av vernepligtsstreik for at skape det nødvendige helhetsindtrykk. Den vil være i aapenbar strid med de gjængse love og vil ved at utfordre den bestaaende retsorden lægge grundlaget for den retsbevissthet, arbeiderne maa bygge paa. Han tror bestemt at masseaksjonen mot militarismen skal lykkes, hvis arbeiderne vil.

Dette er de synsmaater som gjøres gjældende i ungdomsforbundets brosjyre.

I den socialistiske literatur forøvrig foreligger ikke, saavidt komiteen bekjendt, mere indgaaende undersøkelser av spørsmålet militærstreik, hverken herhjemme eller i andre land. I den socialistiske og revolutionære agitation er der vistnok ofte slaat paa militærstreik ogsaa, men i intet land har arbeiderne utenfor de individuelle militærnegtere erklært sig for programmæssige tilhængere av vernepligts- eller militærstreik.

Historien kjender imidlertid et mere bemerkelsesværdig tilfælde, hvor vernepligtsstreik har været iverksat med et meget betydningsfuldt resultat. Men vernepligtsnegtelsen skede utvilsomt mere av nationalistiske end av antimilitaristiske grunde. I 1901 under det berygtede Bobrikofske regime i Finland indførtes paa administrativ maate, med forbigaaelse av de finske lovgivningsmyndigheter, en ny vernepligtslov, som forutsatte at finske tropper kunde transporteres til Rusland og anvendes der. Paa et masse møte i Helsingfors i slutten av 1901 fremkastedes tanken paa vernepligtsnegtelse for at motarbeide loven. Tanken fængede og i begyndelsen av 1902 dreves der adskillig agitation for saken. Da saa i 1902 indkaldelsen av de verne-

pligtige, de «ottiaarige» — 1880-aars klasse — begyndte, uteblev av 20 000 mand ca. 60 pct. Der begyndte efterpaa en skarp forfølgelse av de streikende, men mange stak sig bort eller reiste til utlandet, og vernepliktsstreiken betragtedes som den passive motstands høidepunkt mot zarismen i Finland. De nærmeste aar efter var tunge for Finland. Men efter 1905, da det hadde lykkedes at skaffe Bobrikof av veien, opnaadde Finland — vistnok gjennom de konstitutionelles formidling — at bli fritat for vernepligt mot at Finland betalte en bestemt sum, 10 millioner mark, til den russiske statskasse. Denne «kræmmervisdom» vakte dog ingen begeistring blandt dem som hadde reist den passive motstand mot verneplikten.

I internationalen har ikke militærstreiken været oppe til nævneværdig diskussion. Den *politiske* internationale traadte først i skranken for rustningernes begrænsning og utviklet sig sluttelig til at indta mere bestemt standpunkt mot krigen og militarismen (kongresserne Stuttgart 1907, Kjøbenhavn 1910 og Basel 1912). De internationale kongresser har dog altid hævdet berettigelsen for et land til at holde et folkeligt forsvar i forsvarsøiemed. Paa den kongres som skulde holdes i Wien 1914, men som blev forhindret ved krigsutbruddet, skulde der behandles et forslag av franskmanden *Vaillant* og engelskmanden *Keir Hardie* om iverksættelse av generalstreik i landene for at hindre krigsutbrudd, selvsagt da først og fremst i de land, som direkte truedes av krigen. Det norske arbeiderparti og den norske fagorganisation paala sine repræsentanter til Wiener-kongressen at stemme for dette forslag.

I den *faglige* internationale har militærspørsmålet ikke været drøftet. De franske fagforeninger krævet generalstreiken og *anti-militarismen* behandlet paa fagkonferansen i Dublin 1903. Det blev ikke gjort. Det samme krav gjentoges paa konferansen i Amsterdam 1905, men den internationale fagforeningssekretær *Legien* motsatte sig at sette spørsmålet paa dagsordenen. Foran den internationale fagforeningskonferanse i Kristiania 1907 skrev de franske fagforeninger til de internationale avdelinger og oplyste at de ikke vilde delta i konferansen, da man hadde negtet at opføre til behandling generalstreiken, ottetimersdagen og antimilitarismen. Ogsaa konfe-

ransen i Kristiania avslag at behandle det sidste spørsmål. I 1913 foreslog «American Federation of Labor» at fagforeningerne skulde opta en sterk agitation for begrænsning av rustningerne. Legien negtet at sende forslaget til de tilsluttede landsorganisationer og amerikanerne sendte det derefter direkte til disse. De franske og engelske fagforeninger aksepterte forslaget, de tyske forkastet det.

Saaledes ligger militærspørsmålet i korthet an i den politiske og faglige international. Krigen har endnu ikke foraarsaket nogen forandring i de officielle partiers og fagorganisationens stilling til saken.

Flertallets indstilling.

Komiteens flertal, *Vidnes, Lian, Nilssen, Buen, Mørk og Rich. Hansen*, uttaler følgende:

For at faa fuld klarhet over hvilket standpunkt arbeiderbevægelsen bør indta i dette spørsmål, maa man først faa grei besked om hvad der menes med *militærstreik støttet av faglig aktion*.

Der kan oppstilles flere alternativer for denne:

Det alternativ, som er det mest vidtgaaende er at fagorganisationen og arbeiderpartiet *paalægger* sine medlemmer at negte al militærtjeneste og agitere for at ogsaa de som staar utenfor organisationerne gjør likedan, saaledes at det blir betraktet som en usolidarisk handling — *streikbryteri* — at utføre nogetslags vernepligtsarbeide.

Videre at alle militære verksteder og alt militært arbeide overhodet blokeres og boykottes for stedse, saa at arbeiderne forlater dette for ikke mer at vende tilbake hertil.

Endvidere maa arbeiderorganisationen staa parat til at erklære *generalstreik* for derved at tvinge Staten til ikke at foreta sig noget i retning av at straffe militærnegterne.

Dette er en gjennomført streik for helt ut og med et slag at avskaffe og umuliggjøre militærvæsenet.

Der er ikke tvil om at alle socialdemokrater med det hat man uvilkaarlig nærer til militarismen, har sympati for en saadan handling om den kunde lykkes, paa samme vis som man skulde ønske at kunne omforme det hele samfund i øieblikket ved en social revolution.

Men arbeiderbevægelsen staar i den situation at den ikke kan bygge paa luftkasteller eller springe ut i en aktion, som man paa forhaand kan beregne vil bli mislykket.

Socialdemokratiet og fagorganisationen har nu naadd den magt og myndighet, at bevægelsen maa være sig bevisst at kunnefuldføre den aktion som indledes, naar det som her gjælder at sætte hele organisationens eksistens ind i kampen. For her gives intet enten eller. Den arbeiderorganisation som indlater sig i en saadan kamp med Staten maa enten seire eller selv bli knust.

Er der saa idag nogen sandsynlighed for at en slik aktion vil kunne lykkes?

Den norske fagorganisation tæller nu ca. 80 000 medlemmer eller omkring fjerdeparten av samtlige organisationsmulige arbeidere i landet. Man kan ikke regne med at en streik for avskaffelsen av militærvæsenet vil ha saa megen sympati blandt de utenforstaaende som en lønskamp. Mange vil ræssonere som saa: Arbeiderne er jo i flertal her i landet og kan, hvis de vil, avskaffe militærvæsenet med sin politiske magt. Det er i utrængsmaal de vælger andre veie, og derfor maa en slik bevægelse stanses, selv om dens formaal kan være bra.

Arbeiderbevægelsen vil saaledes i denne sin aktion faa som motstandere en masse av dem som ellers vilde være stemt for militærvæsenets avskaffelse ad anden vei. Og netop fordi vort samfund byr denne adgang for arbeiderne til at gjennomføre sin vilje i Stortinget, vil det være sterkt i sin kamp mot militærstreiken. Militærvæsenet kan nemlig ikke sammenlignes med en voldgiftslov, som søkes gjennomført av et tilfældig venstreflertal, eller en dyrtids-situation, som opstaar mellem to valg og hvor der ikke er anledning til at appellere til folket. I begge disse tilfælder har generalstreiken sin begrundelse paa trods av stemmeretten, fordi den er en protest mot et stortingsflertals magtmisbruk. Men med militærvæsenet er det anderledes. Det er ingen ny institution, som et stortingsflertal søker at paatvinge nationen mot folkeflertallets vilje. Den er et led av vor konstitution, godkjendt fra valg til valg, og hviler saaledes i øieblikket paa folkeflertallets brede grundlag.

Under slike forhold kan en militærstreik ikke forventes at medføre nogen katastrofe for samfundet. Alle de, som staar utenfor arbeiderorganisationerne, vil drives sammen i en øieblikkelig skapt solidaritet, og i en saadan situation er statsmaskineriet i besiddelse av en uhyre motstandsdygtighet.

Antallet av militærnegtere kan heller ikke, selv om alle de organiserte deltar, bli av den betydning at det decimerer hæren eller umuliggjør vaabenøvelserne. Disse vil gaa sin gang som ellers med de gjenværende mandskaper.

Det er den derpaa følgende generalstreik som skal avskaffe militærvæsenet.

Den som kjender fagorganisationens økonomiske kræfter vil vite, at det ikke er nogen utsigt til at gjennomføre en saadan kamp. Alle de midler som staar til samfundets raadighet vil selvsagt bli brukt i kampen. Organisationens kasser vil bli beslaglagt militær vil bli utkommandert til det nødvendige arbeide. Vilde arbeiderne motsætte sig dette staar de jo helt vaabenløse mot det samfund, som indehar vaabenmagten. Selv med alle sine økonomiske midler til fuld raadighet og uhindret av samfundsmagten kan vor fagorganisation ikke magte en generalstreik av lang varighet. Og helt umulig vilde det bli under en saadan situation.

En generalstreik av denne art maatte nødvendigvis ikke bare ta sigte paa militærvæsenets avskaffelse. Man maatte være fuldt forberedt paa at kampen igrunden vilde staa om selve samfundsmagten.

Men derved er vi ogsaa inde paa en hel omlægning av den norske arbeiderbevægelses kampmaate. Det oprindelige spørsmål om en militærstreik i krigstilfælde er nu avløst av spørsmålet om at omlægge socialdemokratiets kamp mot militærvæsenet fra at være en kamp for at faa folkeflertallet over paa vor side til at bli en kamp som gaar ut paa ved streik at avskaffe militærvæsenet paa trods av folkeflertallet.

Skal kampen mot *militærvæsenet* — som er en statsinstitution — føres paa denne maate, da indser vi ikke at den parlamentariske linje har nogen betydning for arbeiderbevægelsen lenger. For alle andre sociale spørsmål i dette land maatte da ogsaa kunne løses

paa samme vis. Hvorfor ikke gjennomføre folkepension, 8-timersdag og alle andre reformer ved generalstreik? Det vilde være selvmot-sigende at fortsætte *noget* parlamentarisk arbeide, hvis man fandt at maatte føre kampen mot *militærvæsenet* med generalstreiken som middel.

Spørsmålet om militærvæsenets avskaffelse ved generalstreik er derfor et spørsmål om oppgivelse av al parlamentarisk aktion i dette land.

Nuvel, mener man at dette er nødvendig, saa er det selvfølgelig et greit og klart standpunkt.

Men komiteen kan ikke anbefale en saadan fremgangsmaate. Vi er fuldt overbevist om, at det vilde være en taktik, som saa langt fra vilde føre os hurtigere til maålet, at den tvertimot vilde hindre og umuliggjøre en snarlig gjennomførelse av dette vort program.

Lad os betrakte situationen i dette land.

En masse av dem som samles om vort program: *avvæbning*, og som utgjør endel av vort stemmetal, er avskaaret fra at være med i den paatænkte generalstreik. Hvad gagn er der i at fiskeren lar være at ro ut i sin baat, at smaabrukeren lar være at dyrke sin jord? Det er kun *lontageren* i privat og offentlig virksomhet som kan operere. Og av disse vil de allerfleste offentlige funktionærer *ikke* bli med. Det vet vi paa forhaand.

Derimot er vort stemmetal i stadig og rask vekst. Hvis vi ikke splitter vore kræfter, saaledes at en fløi av arbeiderbevægelsen negter sin deltagelse i valgene — og dermed forhindrer vore ideers seier — saa vil vi om faa aar være i flertal i nationen. Og selv om vi ikke i samme øieblik fik det tilsvarende stortingsflertal, saa vil militærvæsenet her i landet være dømt fra det øieblik av, at der er et tydelig uttalt *vælgerflertal* mot det. Der er ingen stats-institution i dette land som i nogen tid kan staa sig mot vælgerflertallets vilje. Det har vi eksempler paa selv i den tid, da en anden nation hadde en viss indflydelse over vort lands dispositioner.

Skulde nemlig nogen etat i Staten eller andre kræfter i vort folk ville motsætte sig vort programs gjennomførelse efterat det hadde faat folkets flertal, ja saa er tiden inde til om nødvendig ved

en streik at fremtvinge respekt for folkeflertallet, og da har en saadan bevægelse en ganske anden position og kraft

Komiteen kan ikke paa nogen maate tilegne sig den opfatning at det i vort land er nogen fordel eller fremgangslinje i at vælge *generalstreiken* som et almindelig middel til gennemførelse av politiske reformer. Socialdemokratiet maa og skal vinde flertallet i dette land for sine ideer. Og det maa kunne ske snart. Det er kun et agitations- og oplysningsspørsmål. Og vi behøver ikke være det spor ængstelig for at vi saavidt det staar til os ikke skal magte at gennemføre avvæbningen den dag vi har flertallet. Ingen *indre* magt kan stanse det. Vil stormagterne blande sig i det, javel, saa er det en ting som ophæver baade den parlamentariske og den direkte aktion. Men herfra bortser vi i denne forbindelse.

Veien ligger aapen for arbeiderbevægelsen i dette land, naar det gjælder militærvæsenets avskaffelse. Det er kun at ta flertallet. Det kan ske hvad dag som helst, blot vi sætter den fornødne kraft ind i vort oplysningsarbeide. Skulde vi saa kaste os ind i en haabløs økonomisk kamp med samfundet, hvor vi er dømt til at ligge under, naar vi med saa langt ringere ofre kan naa maalet ved at benytte vor flertalsmagt. Og evner arbeiderklassen og de med den likestillede i dette land ikke at bli enige om at *stemme* militærvæsenet ned, saa er der sandelig heller ikke den fjerneste utsigt til at der kan etableres nogen *generalstreik*, hvor arbeiderklassen sætter hele sin eksistens ind paa militærvæsenets avskaffelse. —

— — Helt anderledes stiller forholdet sig, naar det gjælder en *generalstreik* i tilfælde krigsutbrud. Og det er *dette* vore kongresser har uttalt sig om i besvarelse av de internationale forespørsler. Likeledes er det dette man oprindelig har tænkt paa, naar det gjaldt den videre utredning av spørsmålet herhjemme.

Man maa forstaa, at naar det gjælder krig, vil jo altid to eller flere magter være interessert. I de fleste land er det jo slik, at krigserklæringen blir ikke forelagt *folket* til avgjørelse, hvad enten det gjælder angreps- eller forsvarskrig. Det hænder, at parlamenterne ikke engang blir indkaldt. Kongen og regjeringen bestemmer. Kringen

blir aapnet *mot* folkets vilje. Dette forhold gir netop grundlaget for en generalstreik som det eneste effektive middel til at hindre krigsutbrud under slike forhold, især hvis den kan iverksættes i alle de interesserte land samtidig. Og det var jo netop dette Keir Hardie og Vaillants forslag gik ut paa. Den faglige generalstreik maatte jo ogsaa suppleres av militærnegtelse eller omvendt. Her har vi den naturlige samvirken mellem alle arbeidernes institutioner for i et bestemt øieblik at sætte magt mot det groveste magtmisbruk som overhodet kan øves, det nemlig at føre et folk ut i krig uten at det selv har faat anledning til at avgjøre om det *vil* krigen.

Hvis en saadan militær- og generalstreik skal kunne gjennomføres maa dens idé paa forhaand være anerkjendt av alle arbeiderorganisationer. De maa være indstillet herpaa, saa de allerede ved de første krigsrygter og ved den første krigsagitation tar sit bestemte standpunkt, for at ikke arbeidermasserne skal suggestioneres av krigsstemningen. Dette er jo netop en av de største opgaver for den nye Internationale. Og med den for alle de nationale arbeiderpartier.

Komiteen deler saaledes fuldt ut det standpunkt som kongresserne tidligere har tat overfor Internationalens behandling av denne sak.

— — —

Et andet alternativ for militærstreiken er den individuelle militærnegtelse og arbeiderbevægelsens sympati for denne.

Den personlige militærnegter staar i en helt anden stilling end den organiserte militærstreik. At den enkelte ut fra en dyp personlig overbevisning motsætter sig at gjøre militærtjeneste fortjener den største sympati og respekt fra alle og enhver. Arbeiderpartiet har da ogsaa tat sig av og støttet de individuelle militærnegtere, som paa grund av sin overbevisning er blit ofre for magthavernes forfølgelse. Ogsaa i lovgivningsmagten holder der paa at indarbeide sig en mere human opfatning av den individuelle militærnegter. Selv om dette hittil ikke har været særlig merkbart, saa har Arbeiderpartiet optat arbeidet for en helt ut human behandling av disse medborgere, og dette arbeide maa fortsættes av al kraft til det er gjennomført.

— — —

I henhold til det anførte vil komiteen foreslaa at Arbeiderpartiets landsstyre og Landsorganisationens sekretariat indbyder hovedorganisationerne til at fatte følgende beslutning:

De uhyre bevilgninger militærvæsenet kræver, bidrar til at utsuge vort folk økonomisk og hindrer derved kulturelle og materielle fremskridt. Militærvæsenet yder heller ikke vort land nogen beskyttelse, da det er umulig for Norge at opta en krig med stormagterne. Militærvæsenet er ogsaa en fare for vor nationale frihet, ti det vedlikeholder og opammer militarismens aand blandt endel av vort folk hvorved kræfter sættes i bevægelse, som i et givet øieblik ved sin indflydelse i de ledende kredse kan bli en fare for vor nøytralitet. Med et arbeiderfiendtlig flertal i samfundet kan ogsaa militærvæsenet tænkes anvendt til støtte for kapitalisterne i deres kamp mot de organiserte inden landet.

En av arbeiderbevægelsens største opgaver maa saaledes være at faa avskaffet hele militærvæsenet, som er en gjenganger fra barbariets tidsalder. Verdenskrigens rædsler maa nu ogsaa ha lært alle tænkende mennesker at forstaa militarismens forbandelse og skulde tilsi folkene i alle land at avkaste dette aag.

Kongressen (landsmøtet) retter derfor en indtrængende appel til arbeiderne i Norge om at samles om Det norske arbeiderpartis avvæbningsprogram og avskaffe militærvæsenet ved folkeflertallets magt. Organisationerne maa i intimt samvirke føre dette agitations- og opplysningsarbeide med al kraft til en hurtig opnaaelse av vort maal.

I tro paa at dette skal lykkes i en nær fremtid kan det ikke anbefales, at organisationerne paabyr militærstreik og blokade av militære verksteder og etablissementer med efterfølgende almindelig generalstreik for paa denne maate at avskaffe militærvæsenet. Som de politiske og organisationsmæssige forhold ligger an i vort land, vilde en slik bevægelse kun motvirke sin hensigt og forsinke den endelige løsning av avvæbningsprogrammet.

Kongressen (landsmøtet) opfordrer centralstyret og sekretariatet til gjennom de internationale forbindelser at virke for at de organiserte arbeidere i alle land gir sin tilslutning til forslaget om at iverksætte generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.

Mindretallets indstilling.

Komiteens medlem *M. Tranmæl* uttaler:

Den nuværende samfundsorden er bygget paa en retsopfatning og magtutøvelse som gjør et militaristisk system til en nødvendighet. Det er de faa, utbytterne, som hersker over de mange, de utbyttede. Dette faamandsvælde er i sidste instans avhængig av den *magt* det raader over. Denne kan de herskende bare skaffe sig ved et militaristisk system. Det er ikke alene betingelsen for den ytre magtøvelse, men ogsaa det middel som brukes til at undertvinge den voksende uro og gjæring indad med. Det er saaledes udelukket at et kapitalistisk styret land godvillig vil gaa til avvæbning. For det vil ikke bare bety national avrustning, men tillike avvæbning av den herskende klasse som saadan. Derfor vil den ut fra sine klasseinteresser motsætte sig at den kapitalistiske stat avskaffer militarismen. Dette blir saaledes i sin inderste grund et klassespørsmål.

Det viser sig ogsaa at militarismen anvendes til at forstyrre arbeidernes lønskampe og frihetsbestræbelser. Den sluker de midler som bør anvendes til sociale og kulturelle formaal, likesom den er en stadig fare for fred og forstaaelse mellem folkene.

Overfor et slikt frihets- og fredsforstyrrende element har arbeiderne ikke bare ret, men pligt til at opta en uforsonlig kamp. Og har de som mindretal anledning til at gripe regulerende ind i utviklingen, har de ansvar for de bestaaende forhold, ansvar for militarismen og krigen.

Komitéflertallet indrømmer ogsaa dette, idet det anbefaler generalstreik i tilfælde krigsutbrud. Arbeidernes organisationsmæssige magt, den direkte aktion, skal tiltrods for at de politisk set er i mindretal, sættes op imot den kapitalistiske statsmagt, op imot det «parlamentariske» flertalsstyre.

Hermed er det fastslaaet hvilke pligter og ansvar det paahviler et mindretal. Det maa i givne tilfælder sætte sig ut over legale forordninger, med andre ord trodse «flertalsviljen». Og som det kraftigste middel til at stoppe flertallets magtutøvelse maa anbefales direkte aktion.

Den aktionsform det pekes paa, generalstreik ved krigsutbrud, maa uvægerlig føre til militærnegtelse. For ellers vil militære kunne bli utkommandert til at utføre de streikendes arbeide og generalstreiken vil være lammet og gjort virkningsløs i de viktigste og avgjørende bedriftsgrener.

Det spørsmål som da trønger sig frem er: Vil det ikke være bedre at organisere og iverksætte baade militærstreiken og den faglige aktion i fredstid? Naar mobiliseringsordren kommer og sindene er opskaket, er det let for magthaverne at skape en chauvinistisk strømning og forvirring som kan virke forstyrrende og kanskje ødelæggende paa arbeidernes samlede optræden. Det maa da være langt lettere at desorganisere militarismen i fredstid.

Fra et prinsipielt synspunkt er det ingen forskjøl paa en generalstreik foran et krigsutbrud og en aktion i fredstid. Flertallets indvending om at spørsmålet om militærvæsenets avskaffelse ved direkte aktion er et spørsmål om oppgivelse av parlamentarisk aktion rammer i like høi grad generalstreik-princippet som tanken om militær- eller vernepligtsstreik. Men det vil vel i begge tilfælder være altfor absurd at trække en saa snever slutning som flertallet antyder overfor militærstreiktanken. Direkte aktion vil ikke overflødiggjøre, men komplettere og *muliggjøre* en frugtbar politisk virksomhet. Iverksættelsen av en politisk beslutning om militarismens avskaffelse er nemlig betinget av at de *andre* gir efter. Og det er igjen avhengig av den magt *arbeiderne* kan stille bak sine krav, det vil si utnyttelsen av den direkte aktion.

Holder man saaledes fast ved generalstreik-princippet og at arbeiderklassen skal staa rustet til at møte enhver eventualitet, blir det ikke længere et prinsipielt, men taktisk spørsmål, om man skal gaa til handling i fredstid, eller man skal vente til den overhængende fare staar for døren. **Mindretallet** mener da det ikke kan

være delte meninger om hvad der er det mest fornuftige og forsvarlige.

Der indvendes, at en aktion i fredstid strider mot flertalsviljen. Men arbeiderklassen kan aldrig anerkjende militarismen. Den hviler paa magtmisbruk og den er en stadig trusel for arbeidernes vitaleste interesser som for fred og fremskridt. Desuten maa der tages i betragtning at stemmeret opnaar man her i landet først efter sit fyldte 25de aar. Derimot blir man indkaldt til militærtjeneste allerede i 21-aarsalderen. De som er mellem 21 og 25 aar er direkte part i saken, men holdes utenfor enhver politisk indflydelse. De er saaledes udelukkende henvist til den direkte aktion for overhovedet at bli hørt.

Denne fremgangslinje vil ogsaa gi den største anledning til direkte personlig deltagelse i kampen. Det vil bevirke at de enkelte vil føle større interesse og ansvar og lægge mere kraft i arbeidet — baade for at opnaa det maal man stiler imot og for at holde motstanderne stangen om de skulde forsøke at lægge alvorlige hindringer iveien. Ved at anvende direkte aktion vil avgjørelsen i ordets egentligste forstand bli lagt i folkets haand og det vil da vise sig hvem der har flertallet paa sin side. Det er saaledes en række avgjørende grunde for at man bør vælge denne aktionsform.

Igjen staar da spørsmålet om den har utsigt til at lykkes. Paa det mener mindretallet at det bør svares et ubetinget ja, forutsat alle de kræfter arbeiderorganisationene raader over, stilles i denne store saks tjeneste.

Det første som, imidlertid kræves er et omfattende opplysnings- og organisationsarbeide med sigte paa militærstreik støttet av faglig aktion. Under dette agitations- og organisationsarbeide bør det lægges særlig vekt paa at faa de vernepligtige i tale. De er den part som er sterkest interessert. Derfor bør de ta direkte del i forberedelserne og ha sterk indflydelse paa tidspunktet for aktionens iverksættelse. Av den grund vil det være ønskelig at faa dannet soldatforeninger.

Men de vernepligtige maa ikke stilles alene. De øvrige interesserte maa ikke bare yde dem sin solidariske støtte, men ta aktivt

del i forberedelserne Særlig gjælder dette de faglige organisationer som disponerer over virkningsfulde magtmidler.

Det første krav som rettes til de faglige organisationer, er at de tar forholdsregler med sigte paa at blokere de militære etableringer. Man er fuldt opmerksom paa at det er forbundet med mange vanskeligheter. Men det er nødvendig for at kunne naa frem. Det er ogsaa en saa stor meningsløshet av organiserte, antimilitaristiske arbeidere at delta i fremstillingen av vaaben, utførelse av fæstningsarbeide og bearbeidelse av utstyr til de militære etableringer, at det ikke lar sig forsvare.

I det øieblik aktionen iverksættes maa ogsaa eksercerpladsene boykottes. Og endelig maa organisationerne staa parat til at slaa kreds om de antimilitarister som blir utsat for forfølgelse, og gi kravet om avvæbning den nødvendige tyngde ved en faglig aksjon. Som det mest virkningsfulde og nærliggende middel melder sig da generalstreiken.

Flertallet frygter for at i en slik kamp vil statsmagten bli den sterkeste part. Det er dog ikke saa sikkert. Men selv om den i første og endog i anden omgang skulde ha overtaket, er dermed ikke arbeidernes magt brutt. Tvertimot. De fleste, om ikke alle revolutionære bevegelses har maattet kjæmpe sig frem gjennom nederlag til seir. Det faar ogsaa den antimilitære og socialistiske bevegelse være forberedt paa.

Komiteens mindretal vil derfor anbefale at Arbeidernes faglige landsorganisation og Det norske arbeiderparti knæsætter militær- eller vernepligtsstreiken støttet av faglig aksjon.

I den anledning bør der uopholdelig sættes igang et planmessig forberedelsesarbeide. Landsorganisationen og arbeiderpartiet bør træ i forbindelse med de spesielt interesserte organisationer, som soldatforeninger, ungdomsforbundet, fagoppositionen og de nedsatte distrikts- eller arbeidskomiteer for at bringe den størst mulige enhet og fart i agitations- og organisationsarbeidet.

Tidspunktet for aksjonens iverksættelse og de mere detaljemæssige bestemmelser avgjøres av et fællesmøte bestaaende av repræsentanter fra de ovenfor nævnte organisationer. Valget foretages

efter regler som paa forhaand fastsættes av landsorganisationens sekretariat og centralstyrene for arbeiderpartiet, ungdomsforbundet, fagoppositionen og om mulig repræsentanter fra soldatforeningerne.

Hvad endelig spørsmålet om en generalstreik før krigsutbrud angaar, er mindretallet ut fra sit grundsyn selvsagt enig i denne tanke. Men det finder det uforsvarlig at vente indtil katastrofen indtræffer. De rædselsfulde krigsaar vi nu har gjennomlevet, skulde ha gjort det indlysende for arbeiderne at det er ansvarsløst at la overklassen beherske det militære system. Det er derfor den aller sterkeste opfordring til arbeiderklassen om at vriste motstanderne dette vaaben ut av hænderne i fredstid og tilintetgjøre det, saa det hverken kan forlede til ydre daarskaper eller til bruk mot den «indre fiende». Vi har her i landet erfaring for at militære ikke alene er anvendt til at forstyrre arbeidernes lønskampe som «ordensvern», men at de endog er utkommandert til at utføre streikbrytertjeneste. Det er derfor nødvendig at reise den mest uforsonlige kamp mot militarismen i alle dens former.

I henhold til foranstaaende vil mindretallet foreslaa at de respektive organisationer fatter saadan beslutning:

Kongressen (landsmøtet) anbefaler at der forberedes og organiseres en landsomfattende militær- eller vernepligtsstreik støttet av faglig aktion. Endvidere vil man anbefale forslaget om generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.

Sekretariatet (centralstyret) bemyndiges til at træde i forbindelse med de interesserte organisationer og arbeidskomiteer for at forberede og organisere aktionen. Tidspunktet for aktionens iverksettelse og de nærmere taktiske bestemmelser avgjøres av et fellesmøte bestaaende av landsorganisationens sekretariat, arbeiderpartiets centralstyre og repræsentanter fra de øvrige interesserte organisationer.

Kristiania 25. september 1917.

J. Vidnes. Ole O. Lian. Edv. Mørk. Magnus Nilssen.
A. Buen. M. Tranmæl. Rich. Hansen.

PROTOKOL

OVER

FORHANDLINGERNE VED ARBEIDERNES FAGLIGE
LANDSORGANISATIONS EKSTRAORDINÆRE

KONGRES I KRISTIANIA

20.—27. OKTBR. 1917

PROTOCOL

THE PROTOCOL OF THE CONFERENCE OF THE
PRESIDENTS OF THE UNITED STATES
AND THE PRESIDENTS OF THE
REPUBLICS OF THE WORLD
HELD AT WASHINGTON, D. C.
ON OCTOBER 10, 1954

Kongressens aapning.

Landsorganisationens ekstraordinære kongres aapnedes i Folkets hus store sal i Kristiania den 20. oktober 1917 kl. 10,20.

Efterat forsamlingen var fotografert ønsket landsorganisationens formand, *Ole O. Lian*, velkommen og uttalte:

Da den ordinære kongres ifjor sommer besluttet at sammenkalde en ekstraordinær kongres iaar til at behandle saa viktige saker for organisationsarbeidet som de der foreligger paa vor dagsorden her, næret vi det stille haab, at den paagaende verdenskonflikt skulde været endt før kongressen traadte sammen. Heri er vi blit skuffet. Verdenssituationen er den samme som ifjor, og krigen raser med større hensynsløshet og medfører større elendighet end nogensinde. Myrderierne synes ingen ende at ville ta. Hittil har vort land og vort folk været holdt utenfor krigens rædsler, ialfald direkte; men virkningerne har vi dog faat føle. Disse er især gaat utover arbeiderklassen. Den indtraadte dyrtid er i første række en følge av krigssituationen, men ogsaa spekulasjonen i krigskonjunkturerne som samfundet har tillatt at florere, har sin del av skylden. De gode konjunkturer har heldigvis lettet dyrtidstrykket for mange, og de tiltak som stat og kommune har gjort er kommet godt med. Men for mange, og da især folk med store familier har det været trangt. Forholdene blir ogsaa værre for hver dag. Hertil bidrar især den utryghet som hviler over samfundet. For organisationerne blir derved opgaverne dobbelt vanskelige at løse. Under alt dette har man dog kunnet glæde sig ved en stor fremgang. I juli maaned ifjor hadde landsorganisationen 76,314 medlemmer, i juli maaned iaar har vi 89,004. Det er en tilvekst paa 12,690 medlemmer. Denne fremgang er foregaat udelukkende inden de bestaaende organisationer, da ingen nye organisationer er kommet til. Dette er et glædelig tegn paa forstaaelsen av organisationens magt. Jeg skal ikke her komme nærmere ind paa den faglige virksomhet, da dette er en ekstraordinær kongres som ikke har med administrative saker at gjøre, men jeg vil dog nævne, hvad papirarbeiderne har opnaadd. Ad organisationens vei har de gjennemdrevet 8 timers skift i hele landets papirindustri. Dette har været et gammelt stridsspørsmål fra før krigen mellem arbeiderne og arbeidsgiverne. Det synes som om interesserne her stod saa sterkt mot hinanden at man ikke haabet paa en hurtig løsning. Nu tør vi trygt si, at det aldrig skal lykkes arbeidsgiverne nogensinde at gjenoprette det gamle forhold. Det er en faglig bedrift av rang som her er gjennomført. Ved lov av 1. april iaar er ogsaa en maksimalarbeidsuke paa 54 timer vedtat for industrien. Denne lov har sikkerlig været til stor hjælp for papirarbeiderne i deres kamp.

Repræsentanterne som møter her har alvorlige opgaver at løse, og jeg vil uttale det haap, at de blir løst til held for organisationen i sin helhet. Først foreligger dyrtidsspørsmålet som har interesse for hele folket; men i første række for arbeiderklassen. Saa er det spørsmålene om organisationens former og taktik, om stillingen til voldgittsloven og militærstreiken. Det er altsammen spørsmål av indgripende betydning for arbeiderbevægelsen. Jeg vil uttale det haab, at avgjørelserne maa falde slig, at organisationen maa gaa styrket ut av diskussionen til sit videre arbeide, som er at virke for at samfundet mer og mer skal nærme sig friheten og rettferdigheten i sin ordning. Hermed erklærer jeg den ekstraordinære kongres for aapnet.

Vi har utsendt indbydelse til at sende repræsentanter til landsorganisationerne i Holland, Schweiz, Frankrik, England, Østerrike, Tyskland, Sverige, Danmark og Finland, til de til det internationale fagforeringsforbund tilsluttede fagorganisationer. Fra England, Østerrike og Frankrike har vi intet svar faat. Fra Schweiz er det kommet lykønskningshilsen med beklagelse av at ingen repræsentant kunde sendes. Vi har derimot den glæde at ønske velkommen tra Sverige landsorganisationens formand *Herman Lindquist* og sekretæren hr. *Arvid Thorberg*, fra Danmark formanden hr. *C. F. Madsen*, hr. *Th. Stauning*, hr. *E. Svendsen* og hr. *Anthon Andersen*, fra Tyskland hr. *Joh. Sassenbach*. Fra Det norske arbeiderparti møter hr. *Chr. H. Knutsen* og fru *Martha Tynæs*. Endvidere er indbudt til at delta i forhandlingerne: Fra 15 mandskomiteen hr. *Martin Tranmæl*, hr. *Halvard Olsen*, hr. *J. Eikefjord* og hr. *Oscar Rønbeck*, fra militærkomiteen hr. *A. Buen*, hr. *Edv. Mørk* og hr. *J. Vidnes*, fra dyrtidskomiteen hr. *Chr. Hornsrud*. Jeg vil ønske samtlige indbudne gjester velkommen, og haaber at forhandlingerne her vil bli til gjensidig nytte og gagn. — Tal. gav derpaa ordet til

Herman Lindquist, som uttalte: Ærede kongresdeltagere! Jeg bringer en varm og hjertelig hilsen fra Sveriges faglige landsorganisation. Særlig glædelig har indbydelsen til denne kongres været, idet der foreligger spørsmål til avgjørelse som har betydning for hele den skandinaviske fagforeningsbevægelse. Samarbeidet mellem de skandinaviske landsorganisationer har altid været godt og virket til gjensidig støtte efter evne. Den skandinaviske arbeiderbevægelse har da ogsaa kjæmpet efter ensartede linjer siden begyndelsen, og selvsagt har beslutningerne i de foreliggende store spørsmål indflydelse for det fortsatte samarbeide. Dette har jeg ret til at si ifølge min kundskap om de norske fagforeningers opfatninger. Jeg vil haabe at beslutningerne vil lede os frem til fortsatt endnu bedre samarbeide. Det kan være at vi gaar tider imøte som er endnu mer vanskelige end de vi har hat hittil. Jeg tænker at man her i Norge har erfaret det samme som i Sverige, at efter en periode av gode konjunkturer følger daarlige tider. Der er allerede antydninger til at industrier staar foran muligheten av at maatte stanse paa grund av mangel paa materialer og brændsel. Vi gaar en lang og kald vinter imøte, og det værste av alle onder, arbeidsløsheten, melder sig. Men da er ogsaa sterke organisationer nødvendige. Engang maa ogsaa verdenskrigen slutte; men organisationen vil allikevel ha prøvelser at gjennomgaa, og det gjælder at staa forberedt. Det er rimelig, at naar krigsge-

vinsten ikke lenger byr sig frem, saa vil arbeidsgiverne rette et nyt slag mot organisationen for at holde lønningerne nede og forringe arbeidsvilkaarene. At holde organisationerne sterke er derfor en livssak. Jeg vil uttale ønsket om at dette vil besjæle alle til avgjørelserne. De sterke og enige arbeiderorganisationer i Skandinavien er arbeidernes beskyttelse. I Sverige har organisationen i det sidste gaat frem med stormskridt. Fremgangen har været saa stor at vi nærmer os det opsving vi hadde i 1907. Vi har hat den erfaring at en saadan massetilslutning gjerne har varslet ondt; men vi haaber nu at det motsatte maa være tilfældet. Jeg skal nævne at i 1911, da vi hadde igjen den sidste kjending av storstreiken, hadde vi ca. 80 000 medlemmer i landsorganisationen; idag har vi ca. 170 000 medlemmer. — Politisk har vi kjæmpet os frem til en stilling som jeg ikke vet enten jeg skal være glad over eller ei. I vil ha set av pressen at venstreparterne i Sverige har faat avgjort majoritet, og socialisterne er blit det sterkeste parti i riksdagens andetkammer. Vi maatte da bite i det sure eple at delta i regjeringsdannelsen. Vore partifæller er saaledes blit medlemmer av den svenske regjering og sitter som raadgivere ved kongens bord. Jeg vil ikke profetere om dette; men jeg holder det for at ha været heldigst om vi hadde sluppet at være med paa det omraade. Vort parti var det sterkeste i riksdagen og kunde efter det ogsaa dannet regjeringen alene; men vi har overlatt det til det mindre parti, det liberale. Jeg vil dog uttale det haab at det maa føre til lykke for Sveriges socialdemokrati. Jeg vil uttale min tak til sekretariatet og kongressen for tilladelsen til at være tilstede ved de forhandlinger som her skal føres.

Johan Sassenbach: Da de tyske fagforeningers hovedstyre fik indbydelse til at delta i den norske landsorganisations kongres iaar, mottok det invitationen med samme beredvillighet og taknemlighet som tidligere. Saa længe der har fundet sted et internasjonalt samarbeide mellem de forskjellige organisationer, har der bestaaet et godt forhold saavel mellem de skandinaviske og tyske organisationer som mellem Norge og Tyskland. Denne gode forstaaelse har git sig utslag i, at man gjensidig paa kongresser og ved andre leiligheter har bestræbt sig for at komme i nøiere forbindelse med hverandre og at lære det andet lands forhold bedre at kjende. De der som utlændinger har hat anledning til at studere den tyske arbeiderbevægelse, vil ha erfaret, at der inden den saavel som inden den skandinaviske arbeiderbevægelse har gjort sig sterke internationale følelser gjældende. Likesaa vil man ha kommet til den overbevisning, at den tyske arbeiderbevægelse har gjort sit bedste for at hæve arbeidernes livsstandard og for at sikre arbeiderklassen bedre sociale livsforhold. Desto værre er det for os, at det tyske socialdemokratis holdning nu under krigen har fundet saa liten forstaaelse hos arbeiderne i enkelte land, og at man har bebreidet os for aktioner, som andre steder vilde ha været selvfølgelige.

Den tyske arbeiderbevægelse har *arbeide intenst for freden*, og da det ikke var mulig for den at forhindre krigen og dermed al denne nød og elendighet, har den fra krigens første dag arbeidet for at bringe den til en snarlig ende. De tyske arbeidere har aldrig under krigen været krigsbegeistret. Og de har intet at bebreide sig med hensyn til sin hold-

ning under krigen. De tyske arbeidere har heller aldrig under krigen glemt, at veien til et senere samarbeide mellem alle lands arbeidere maa holdes aapen.

Da jeg i 1907 for første gang hadde den ære at delta i en norsk landsorganisationskongres, laa forholdene bedre an end de nu gjør. Dengang var alle de europæiske lands fagorganisationer repræsenteret. Vi ønsker nu alle, at det tidligere venskabelige samarbeide mellem proletarerne i alle land snart maa bli gjenoptat. Saasnart arbeiderne i de nu mot Tyskland kjæmpende land blir av samme mening, vil vi tyske staa rede til at række dem haanden.

Jeg overbringer tilslut kongressen den tyske organisations hilsener, idet jeg uttaler ønsket om at det venskabelige forhold mellem arbeiderbevægelsen i vore land altid maa bestaa. Likeledes ønsker jeg at kongressens arbeide maa faa gode resultater, og at de norske organisationer maa ha fremgang og lykke i sit virke.

C. F. Madsen: Ærede forsamling! Fra De samvirkende fagforeninger i Danmark bringer jeg en hjertelig hilsen, og jeg vil uttale min tilslutning til hr. Lindquist i hvad han har sagt om det skandinaviske samarbeide. Fra smaa konferanser er det gaat frem til store kongresser. Vi har set hvorledes arbeiderorganisationen har vokset sig stor og sterk, og vi har set resultatene i forbedringen av arbeidernes kaar. Ser vi tilbake over en 25-30 aar, saa spores der et mægtig fremskridt. Stor fremgang kan vi ogsaa opvise paa det politiske omraade. I kommunistyrer og rigsdag er vi rykket ind, og i bystyret her i Kristiania har I nu majoritet, likesom vi har det i Kjøbenhavn. I Kjøbenhavn har vi ikke mindre end 3 borgermestre og 2 raadmænd. Vi har ogsaa naadd at faa et medlem ind i regjeringen, idet partiets formand er rykket ind som statsraad. Dette er gode resultater. — I vort samarbeide har vi hat det slik at vi har støttet hinanden efter forholdene. Har det staaet daarlig til i et land, saa har de andre støttet efter evne. Om Danmark er det nu ogsaa at si, at dyrtiden har herjet under de vanskelige forhold som krigen har medført. Vinteren vil melde sig med sin strenghet; vi lider av mangel paa varetilførsler, og vi staa foran den mulighet at op til 50 000 arbeidere kan bli arbeidsløse. Her haaber vi at organisationen vil magte at lindre. I den kommende vinter forestaar ogsaa flere lønsbevægelser, idet mange av vore tariffør utløper i 1918. Vi har dog indledet underhandlinger med arbeidsgiverne og haaber at vi skal undgaa opsigelser. — Naar vi møter saapas mandsterke paa denne kongres, saa er det fordi saa viktige spørsmaal er sat op til behandling og avgjørelse. Man har ønsket at sende os herop for at vi skal lære disse spørsmaal at kjende. Jeg haaber at diskussionen over dem vil ende saadan at det kan bli til arbeiderorganisationens hæder og gagn, at beslutningerne kan bli til gagn ogsaa for de to andre skandinaviske land.

Chr. H. Knudsen: Jeg bringer en hilsen fra arbeiderbevægelsens politiske organisation — arbeiderpartiet. Vi har aarsak til at glæde os inderlig over samarbeidet mellem den faglige og politiske organisation her i landet. Det er jo ogsaa saa at den politiske organisation er bygget paa fagorganisationens enkelte avdelinger. Det er den politiske organisations væsentligste medlemstal. Dette er første gang, jeg vil gjøre opmerksom

paa det. repræsentanterne kan glæde sig ved at møte i hovedstaden under socialistisk styre. Og jeg vil si, at dersom organisationen gaar frem som hittil, saa er det ikke længe før vi har erobret magten i alle landets kommuner. Og det gir voner om at vi ogsaa paa det statspolitiske omraade snart vil ha magten. Det gjælder at arbeide med den samme samhørighet som hittil. Samfundet har ogsaa høstet lærdom av dyrtidsforanstaltningerne. Om de ikke har været helt socialistiske, saa har de dog vist hvorledes vi skal anlægge vor optræden, naar vi faar magten. Jeg haaber at denne kongres vil bringe opplysning og belæring om vor fremtidige optræden og at forhandlingernes resultater vil styrke samarbeidet.

O. Lian: Jeg gaar ut fra at kongressen er enig med mig i at bringe en tak til samtlige for deres *hilsener*, og jeg haaber at disse dages samvær vil bringe gjensidig nytte.

Kongressens konstituering.

Navneoprop over repræsentanterne.

Sekretæren (Aarøe) foretog derpaa navneoprop over de anmeldte repræsentanter. Følgende var anmeldt:

Arbeidsmandsforbundet:

(Medlemsantal 21812 = 56 repr.)

1. Ahlstrand, A., Kristiania.	27. Horgen, Alfr., Mjøndalen.
2. Andersen, Ingv., Fotlandsvaag.	28. Hval, Haakon, Aalesund.
3. Andresen, Sverre, Slemmestad.	29. Iversen, J., Notodden.
4. Balsnes, Eilert, Balangen i Ofoten.	30. Johansen, J., Meraker.
5. Berg, Hans, Holmestrand.	31. Johansen, O., Kristiania.
6. Brean, Elev, Røros.	32. Kalvaa, A., Trondhjem.
7. Brynte, Aksel, Sarpsborg.	33. Karlsen, O. K., Kristiania.
8. Bø, Julius, Sulitjelma.	34. Madsen, Alfr., Rjukan.
9. Eberhartsen, Albert, Kristiania.	35. Magnussen, Aug., Odda.
10. Eggen, Nich., Dovrebanen.	36. Nielsen, N. E., Kristiania.
11. Eliassen, Aug., Tunhovd.	37. Nilsen, Alfr. M., Kristiania.
12. Eliassen, Gregorius, Bergen.	38. Næss, Olaf, Kjønnetoss.
13. Eriksen, Bernh., Kristiania.	39. Oksvik, Olav, Molde.
14. Eriksen, Oskar, Fredrikstad.	40. Olsen, Adolf, Stavanger.
15. Fossum, Ragnar, Fokstuen.	41. Olsen, Anna, Kristiania.
16. Gabrielsen, Georg, Fr.vern.	42. Pedersen, Hans P. —
17. Gulbrandsen, A., Kr.sand S.	43. Rommerheim, O., Bergen.
18. Gulbrandsen, Johannes, Kr.a.	44. Sjømann, G., Kristiania.
19. Gulbrandsen, Otto, Bryn.	45. Skarheim, Ottar, —
20. Haakenstad, P., Ø. Toten.	46. Steffensen, Jens, Kirkenes.
21. Haanes, P., Røros.	47. Storvedde, Domenikus, Stavgr.
22. Halvorsen, Thv., Kristiania.	48. Støstad, S., Trondhjem.
23. Hansen, H., Saude i Ryfylke.	49. Svensson, Carl, Moss.
24. Hansen, Herman, Skien.	50. Sundbye, G., Trondhjem.
25. Hansen, Wilh., Sulitjelma.	51. Sundt, O. K., Løkkens Verk.
26. Heggen, T., Kristiania.	52. Fjeldsbø, Lars.
	53. Tammæs, Kristoffer, Ormheim.
	54. Tveten, Jens, Nitedal
	55. Volan, E., Trondhjem.
	56. Øvergaard, Alfr., Bratsbergb.

Baker- og konditorforbundet.

(Medlemsantal 1862 = 8 repr.)

57. Bay, Adolf, Kristiania.
58. Dahlstrøm, Aksel, Notodden.
59. Hermandsen, Martin, Bergen.
60. Larsen, Lars, Stavanger.
61. Nygaard, Johan, Kristiania.
62. Olsen, Wilhelm, Bergen.
63. Ripnes, Oskar, Sulitjelma.
64. Schou, Adolf, Kristiania.

Barber- og frisørsvendenes forbund.

(Medlemsantal 109 = 2 repr.)

65. Fjeld, Henrik, Kristiania.
66. Nilsen, Chr., —

Bokbindersforbundet.

(Medlemsantal 1246 = 6 repr.)

67. Aas, Hans, Kristiania.
68. Arnesen, Birger --
69. Hermandsen, G., Stavanger.
70. Jacobsen, A., Bergen.
71. Kihl, B., Kristiania.
72. Letvik, H., Trondhjem.

Norsk Centralforen. for boktrykkere.

(Medlemsantal 3029 = 10 repr.)

73. Alnevig, Alb. Nic., Bergen.
74. Hagen, H. J., Drammen.
75. Hansen, Alf, Kristiania.
76. Larsen, O. Chr., Kr.sand S.
77. Nancke, Haakon Holm, Tr.hjem.
78. Norheim, Nils, Stavanger.
79. Rastad, Ingvald, Kristiania.
80. Reidarsen, Bjarne, Skien.
81. Ruud, O., Kristiania.
82. Rungstad, Leopold, do.

Formerforbundet.

(Medlemsantal 1742 = 7 repr.)

83. Havre, Hermann O., Bergen.
84. Johansen, Ludv., Kristiania.
85. Kristiansen, Marius, --
86. Nilsen, Olaf, Tønsberg.
87. Nygaard, Martin, Kristiania.
88. Pedersen, Karl Sofus, Skøienst.
89. Svendsen, Hendrik, Kr.a.

Guldsmedarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 647 = 3 repr.)

90. Gabrielsen, E., Kristiania.
91. Olsen, F. A., —
92. Schibstad, O., —

Havne- og transportarb.forbundet.

(Medlemsantal 4803 = 15 repr.)

93. Andersen, P., Kristiania.
94. Berg, Marius, —
95. Flateby, H., —
96. Jensen, C. A., —
97. Johansen, Hans B., Fr.stad.
98. Karlsen, Pontus, Kristiania.
99. Kismul, J., Bergen.
100. Klausen, Konrad, Bodø.
101. Liknes, O., Stavanger.
102. Olsen, Elias, Bergen.
103. Olsen, Kristian, Drammen.
104. Olsen, Leif S., Hammertest.
105. Olsen, Ole Johan, Kr.sand S.
106. Ørbak, Kr., Hamar.
107. Østvik, A., Trondhjem.

Jern- og metalarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 19,092 = 50 repr.)

108. Aamodt, Arnt, Kristiania.
109. Andersen, Joh., —
110. Antonsen, Alb., Narvik.
111. Askim, Anton, Eidsfos.
112. Bogevoold, Harald, Mo i Ranen.
113. Borg, Anders, Kjelsaas.
114. Brandvold, P., Odda.
115. Carlsen, Fr., Kristiania.
116. Carlsen, Olaf, Porsgrund.
117. Dullum, A., Trondhjem.
118. Eilertsen, Ingv., Tromsø.
119. Endresen, E., Eydehavn.
120. Fjeldstad, Wilhelm, Jersø.
121. Færdsti, M., Kristiania.
122. Grønli, Hans, Ise.
123. Gustavsen, Oskar, Sandefjord.
124. Haastad, Lars, Ranheim.
125. Haldersen, Karl, Elverum.
126. Hamre, Olaf, Kr.sand S.
127. Heggem, B., Bergen.
128. Humlebræk, Lars, Haugesund.
129. Høglund, Hans, Kongsberg.

130. Hølvold, J., Kirkenes.
131. Jakobsen, Hj., Harstad.
132. Johansen, Albert, Fredrikstad.
133. Johansen, E., Kristiania.
134. Johansen, Sverre, —
135. Jonsen, H., —
136. Jønsson, Halvdan, Stavanger.
137. Jørgensen, Karl, Kristiania.
138. Kittelsen, Jonas, Skotfos.
139. Kristensen, Kr., Kristiania.
140. Kvam, J., Kr.sund N.
141. Lang, H., Kristiania.
142. Melgaard, Alfr., —
143. Michelsen, M., Kristiania.
144. Nilson, Josef, Hamar.
145. Nilson, Kr., Kristiania.
146. Norbek, Viktor, —
147. Olsen, Abel, Strømmen.
148. Olsen, Petter M., Sarpsborg.
149. Olsen, Thomas, Drammen.
150. Ruud, Bj., Høyanger.
151. Samuelsen, Severin A., Fevik.
152. Schervum, H., Raufos.
153. Smørdal, J., Bergen.
154. Stenklev, L., Rjukan.
155. Strøm, Kr., Kristiania.
156. Sæther, Lars, —
157. Tømmeraa, K., Trondhjem.

Kjøtindustriarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 321 = 2 repr.)

158. Grindheim, L., Kristiania.
159. Wallentin, Johan, —

Litografisk forbund.

(Medlemsantal 545 = 2 repr.)

160. Jakobsen, Grouth, Bergen.
161. Kopp, Rob., Kristiania.

Malerforbundet

(Medlemsantal 1437 = 6 repr.)

162. Aase, I. B., Bergen.
163. Guldvaag, Ola, Trondhjem.
164. Iversen, Carl, Kristiania.
165. Kristoffersen, M., —
166. Sivertsen, J. M., Rjukan.
167. Winge, J. M., Kristiania.

Matros- og fyrbøterunionen.

(Medlemsantal 1981 = 8 repr.)

168. Andersen, Johan, Kristiania.
169. Birkeland, Anders, —
170. Gulbrandsen, Gerh., —
171. Johannesen, Gerhard, —
172. Løkke, Karl, Kristiania.
173. Michelsen, Herman, Bergen.
174. Olsen, Oskar, Trondhjem.
175. Nilsen, Oscar, Kristiania.

Murerforbundet.

(Medlemsantal 1808 = 8 repr.)

176. Andersen, Emanuel, Sarpsb.
177. Braathen, Hans, Kristiania.
178. Dahlstrøm, H., —
179. Eriksen, Sigvald, Haugesund.
180. Haarklau, Johannes, Bergen.
181. Johnsen, Eugen, Larvik.
182. Johnsen, Ingvald, Stavanger.
183. Schultz, Aksel, Kristiania.

Møbelindustriarbeiderforbundet.

Medlemsantal 1491 = 6 repr.)

184. Andersen, Albert, Kristiania.
185. Gundersen, Petter, —
186. Rasmussen, Einer, Drammen.
187. Sjursether, Olaf, Bergen.
188. Svensson, A., Kristiania.
189. Systad, Chr., —

Papirindustriarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 6001 = 18 repr.)

190. Andersen, Martinius, Hønefoss.
191. Dramdahl, Hans, Vestfossen.
192. Evensen, Hans, Skien.
193. Haugrønning, Iver, Ranheim.
194. Hendriksen, Edvin, Fr.stad.
195. Karlson, Kristen, Sarpsborg.
196. Larsen, Leonard, Kristiania.
197. Lund, Johs., Fredrikshald.
198. Lund, Oskar E., Vennesla.
199. Ohlsen, Ingv., Krogstadelven.
200. Olsen, Oskar V., Bøn.
201. Petterson, Karl E., Moss.
202. Rypaas, Ole, Gulskogen.
203. Seljan, Abraham, Skotfos.

204. Sporpind, O., Kristiania.
205. Sæterbraaten, Thor, Modum.
206. Søberg, Johan, Lysaker.
207. Weber, Thomas, Skotfos.

Sadelmaker- og tapetsererforbundet.

(Medlemsantal 370 = 2 repr.)

208. Jønson, J. P., Kjøbenhavn.
209. Olsen, Rud, Kristiania.

Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 3760 = 11 repr.)

210. Teigaas, Ole, Trondhjem.
211. Eriksen, Hans, Kristiania.
212. Jensen, Anders, Fredrikstad.
213. Kristiansen, Knut, —
214. Lausnes, John, Namsos.
215. Lillesand, Ingeni., Værdalsøren.
216. Foss, Knut, Fetsund.
217. Svendsen, J. E., Kristiania.
218. Svendsen, Olaus, Fr.hald.
219. Torp, Oskar, Lillestrøm.
220. Zakariassen, Emil, Larvik.

Skind- og lærindustriarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 231 = 2 repr.)

221. Nilsen, Joh.s P., Kristiania.
222. Pedersen, K., Skien.

Skog- og jordbruksarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 1136 = 5 repr.)

223. Liengen, M., Elverum.
224. Nilsen, Oscar, Løiten.
225. Nystrand, Ragnv., Aadalen.
226. Sæther, Gunder, Elverum.
227. Østhagen, Nils, Koppang.

Skotøiarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 2087 = 8 repr.)

228. Børresen, B., Hamar.
229. Johansen, Anton, Kristiania.
230. Kristoffersen, Karl, do.

231. Samuelsen. Joh., Bergen.
232. Svahn, F. A., Fredrikshald.
233. Søhol, A., Bergen.
234. Tellefsen, J., Kristiansand S.
235. Øie, Anders, Kristiania.

Skrædderforbundet.

(Medlemsantal 1280 = 6 repr.)

236. Ericsen, C. E., Kristiania.
237. Hjelseth, K., Trondhjem.
238. Iversen, Ole, Fredrikstad.
239. Lange, B., Kristiania.
240. Monsen, S., —
241. Olsen, Carl, Skien.

Spurveisforbundet.

(Medlemsantal 800 = 3 repr.)

242. Hagen, K. G., Kristiania.
243. Haugner, O., —
244. Rudlang, E. E., —

Stenhuggerforbundet.

(Medlemsantal 696 = 3 repr.)

245. Larsen, K. F., Skøien st.
246. Nilsen, Aksel, Røken st.
247. Pahlm, Altr., Kristiania.

Tobakarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 1044 = 5 repr.)

248. Andresen, Alma, Kristiania.
249. Hansen, Jørgen, —
250. Johansen, Hj., —
251. Nilsen, Sigurd, —
252. Pettersen, Hj., —

Tricotagearbeiderskernes forbund.

(Medlemsantal 210 = 2 repr.)

253. Hansen, Magna, Kristiania.

Trøarbeiderforbundet.

(Medlemsantal 6396 = 19 repr.)

254. Aasen, Hans, Larvik.
255. Abrahamsen, B., Drammen.
256. Bakke, Gunnar, Bergen.
257. Bakke, Laurits, Kristiania.

258. Danielsen, Dybwad, Kirkenes.
259. Eliassen, G., Trondhjem.
260. Flaatten, F., Rjukan.
261. Haakestad, B., Kristiania.
262. Hannemyr, Jens, Aalvik.
263. Haugen, Olaf, Kristiania.
264. Jensen, Alfred, Strømmen.
265. Johansen, Jens, Kristiania.
266. Jørgensen, Aksel L., Narvik.
267. Nygaard, Ingvald, Fr.stad.
268. Nøttestad, G., Hamar.
269. Schibstad, Oskar, Stavanger.
270. Strømsvaag, A., Aalesund.
271. Thorstensen, Olaf, Kristiania.
272. Ulleberg, Olaf, Kr.sand S.

Enkeltvis tilsluttede foreninger.
(Valgt i herhold til § 4 p. 2 c).

Forgyldernes fagforening.

(Medlemsantal 32 = 1 repr.)

273. Andresen, Joh., Kristiania.

Fredriksværn repslugerforening

(Medlemsantal 16 = 1 repr.)

274. Davidsen, Ole, Fredriksværn.

Sekretariatet.

275. Lian, Ole O., Kristiania.
276. Aarøe, P. —
277. Hansen, Rich., —
278. Olsen, Oskar, —
279. Knudsen, Aksel, —
280. Bratvold, A., —
281. Pettersen, H., —
282. Sethil, G., —
283. Gundersen, A. E., —
284. Teigen, Jens, —
285. Nilssen, Magnus —

Indbudne:

Landsorganisationen i Sverige:

286. Lindqvist, Hern., Stockholm.
287. Thorberg, Arvid, —

*De samvirkende fagforbund
i Danmark:*

288. Madsen, Carl F., Kjøbenhavn.
289. Stauning, Th., —
290. Svendsen, E., —
291. Andersen, Anthon, —

Landsorganisationen i Tyskland:

292. Sassenbach, Joh. Berlin.

Det norske arbeiderparti:

293. Knudsen, Chr. H., Kristiania.
294. Tynæs, Martha, —

Forøvrig møtte av:

15-mands-komiteen:

295. Eikefjord, Jacob.
296. Tranmæl, M.
297. Olsen, Halvard.
298. Rønbeck, Oscar.

Militærkomiteen:

299. Buen, Anders.
300. Mørk, Edw.
301. Vidnes, Jacob.

Dyrtidskomiteen:

302. Hornsrud, Chr.

Følgende representanter var fraværende ved opropet: Nr. 22, Thv. Halvorsen, Kr.a; 54, Jens Tveten, Nitedal; 66, Chr. Nilssen, Kr.a; 144, Josef Nilsen, Hamar; 268, G. Nøttestad, Hamar. Av militærkomiteens medlemmer J. Vidnes.

Fuldmagterne.

Sekretær Aarøe refererte indstilling fra den av sekretariatet nedsatte fuldmagtskomité. Komiteen indstillet paa godkjendelse av fuldmagterne for samtlige 274 repræsentanter. Ogsaa de forandringer som var foretat med hensyn til repræsentationen, indstilledes til godkjendelse.

Votering: Indstillingen blev enstemmig bifaldt.

Dagsorden og forretningsorden.

Formanden refererte sekretariatets forslag til *dagsorden*, saalydende:

1. **Kongressens konstituering.**
 - a) Fuldmagternes godkjendelse.
 - b) Vedtagelse av dagsorden og forretningsorden.
 - c) Valg av 2 ordstyrere og 4 sekretærer.
2. **Dyrtidens bekjæmpelse.**
3. **Organisationsformer og taktik.** 15-mands komiteens indstilling.
4. **Faglige efterretningskontorer.** Indstilling fra 15-mands komiteen.
5. **Voldgiftsloven.** Indstilling fra 15-mands komiteen.
6. **Militærstreiken.** Indstilling fra den av arbeiderpartiet og landsorganisationen nedsatte fælleskomité.

Votering: Forslaget blev enstemmig vedtat. *Formanden* refererte videre sekretariatets forslag til *forretningsorden*, saalydende:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens repræsentanter adgang. Likesaa har medlemmer av landsorganisationen adgang til galleriet som tilhørere undtagen naar en sak besluttet behandlet for lukkede døre.

Repræsentanter maa forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved indgangen.

2. Til at lede møtet vælges 2 ordstyrere. Ordstyrerne ordner indbyrdes møternes ledelse. Til at føre protokollen vælges 4 sekretærer.
3. Møterne holdes fra kl. 9—1 form. og 3—7 efterm.
4. Ingen har ret til at faa ordet mere end 3 ganger i samme sak. Undtagen for indledningsforedrag begrænses taletiden til 10 minutter 1ste og 5 minutter 2den og 3die gang.

Ordstyreren har forøvrig naar han finder det paakrævet, ret til at stille forslag om yderligere tidsbegrænsning og strek med de indtegnede talere. Til forretningsordenen gives ingen ordet mere end 1 gang og høist 2 minutter til hver sak.

Under behandlingen av dagsordenens punkt 3 om organisationsformer og taktik er der ingen indskrænkning i taletiden og kan beslutning om indskrænkning ikke senere vedtages av kongressen. Dog kan kongressen beslutte, at debatten skal avsluttes med de indtegnede talere.

Talerne skal tale fra den dertil bestemte plads i salen.

5. Forslag maa leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet paa den organisation han repræ-

senterer. Intet nyt forslag kan optages efterat der er besluttet sat strek med de indtegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de paa dagsordenen opførte saker kan ikke behandles.

6. Alle beslutninger avgjøres med almindelig flertal. I tvilstilfælde, eller naar 20 repræsentanter forlanger det, foregaar avstemningen ved navneoprop.
7. I protokollen indføres kun forslagene og avstemningerne samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oplæses ved hvert møtes begyndelse og for sidste møte ved dets slutning.

Votering: Forslaget blev enstemmig vedtat.

Formanden meddelte videre at sekretariatet hadde ansat *Olav Kringen* og *Oscar Pedersen* som protokolreferenter og at referaterne vilde bli frem lagt paa repræsentanternes pladser hver morgen.

Kongressens funktionærer.

Sekretariatet foreslog følgende valgt som kongressens *dirigenter*: Formand i Norsk centralforening for boktrykkere, hr. *Oscar Ruud* og formand i Norsk jern- og metalarbeiderforbund, hr. *Aksel Knudsen*.

Alfred Madsen, Rjukan, foreslog *Elias Volan*. Trondhjem, valgt istedetfor *Aksel Knudsen*. Hr. *Knudsen* er medlem av sekretariatet og sekretariatet er sterkt engagert i enkelte av de saker, vi her skal behandle. Det vil derfor være heldigst at dirigenterne ikke er medlemmer av sekretariatet.

Votering: *Ruud* valgtes mot etpar stemmer. Ved alternativ votering mellom *Knudsen* og *Volan* valgtes *Knudsen* med stort flertal.

Som *sekretærer* foreslog sekretariatet typograf *Alb. Nic. Arnevig*, Bergen. *Anders Øie*, Kristiania, medlem av arbeidsmandsforbundet *S. Støstad*, Trondhjem, og medlem av trøarbeiderforbundet *G. Nøttestad*, Hamar. De indstillede valgtes enstemmig og uten debat.

Formanden erklærte kongressen konstituert, og formiddagsmøtet blev derpaa hævet.

Eftermiddagsmøte lørdag 20. oktober.

Dirigent: *Aksel Knudsen*.

Dirigenten henstillet til repræsentanterne at gjøre sit til at der blev godt samarbeide mellom repræsentanterne og dirigenterne, og henstillet at man avholdt sig fra bifalds- og mishagsytringer.

Protokollen fra formiddagsmøtet blev oplæst av *P. Aarøe* og enstemmig godkjendt.

Derefter behandledes dagsordenens første punkt, spørsmålet om

Dyrtidens bekjæmpelse.

Ole O. Lian: Da krigen kom i 1914 var jo dens første virkninger en almindelig depression. Den ene fabrik og det ene verksted efter det andet sa op sine arbejdere og en tredjedel av landsorganisationens medlemmer blev arbeidsledige kort efter krigens utbrud. Ved siden herav foregik der en skamløs opskruning av varepriserne. Der var panik, og runn paa varebeholdningerne.

Sekretariatet sendte straks en skrivelse til regjeringen, hvori vi fremholdt, hvor vanskelige tiderne syntes at bli for arbeiderne. Ved siden derav lykkedes det fagforeningerne at faa staten til at betale halvdelen av arbeidsledighetsbidraget, og dette blev ved lov stadfæstet som en endelig ordning.

Det viste sig imidlertid meget snart at tiderne skiftet. Der blev gode konjunkturer. Bestillingerne strømmet ind til skibsverfterne og ogsaa paa mange andre omraader blev der sterkt arbeidsliv. Lønningerne blev derfor ogsaa bedre.

Disse forhold, som skiftet nok saa sterkt, gjorde at regjeringen som i begyndelsen hadde grepet sterkt ind med maksimalpriser osv. slappet av, idet billedet av samfundet syntes godt. Under denne tilsyneladende vakre overflade, var jo forholdet imidlertid det at smaafolk hadde det trangt. Og derfor indgik sekretariatet i forbindelse med arbeiderpartiets centralstyre i 1915 til regjeringen med krav om indgripen med samfundsforanstaltninger til motarbeidelse av spekulatjonen, vareprisernes fordyrelse osv.

Et av de spørsmaal som sekretariatet og arbeiderpartiet dengang slog til lyd for, var en effektiv husleieregulering. Det har kanskje været en av de mest effektive dyrtidsforanstaltninger her i landet. Og det var bare dette regjeringen til en begyndelse tok hensyn til.

Jeg vil i denne forbindelse peke paa det verk, som ligger paa repræsentanternes pladser. Der har Oscar Pedersen i pressebyraaet samlet endel dokumenter med hensyn til dyrtidspolitikken, og jeg tror at alle repræsentanterne ved at studere dette verk vil forstaa hvilken betydning det har hat at arbeiderklassen har hat sine vaktposter ute. Man vil se at grundlaget for det hele har været en socialistisk opfatning, og det skal nok komme til at vise sig at meget av det som er gjort, vil faa betydning for al fremtid.

— — Imidlertid blev forholdene vanskeligere og vanskeligere. I 1916 var vi under et dobbelt pres, — Tyskland paa den ene side skjærpet ubaat-krigen til stor skade for os og skapte os derved mange vanskeligheter. Paa den anden side satte England os stolen for døren. Det bekjendte kulforbud var en følge av det. Dyrtiden blev værre og værre.

I et møte den 2. april 1917 blev sekretariatet enig om at stille bestemte krav til statsmagterne om at der maatte bli tat mere hensyn til arbeiderklassen. Der var indtraadt et vendepunkt i regjeringens politik da. Maksimalpriser hørte vi næsten ikke tale om længer, det var bare spørsmaal om foranstaltninger til at sikre landets egen produktion, og der blev forlangt statsgaranterte *mindstepriser*.

Vi var klar over at vi maatte søke samarbeide med arbeiderpartiet. Den 13. april holdtes et møte, hvor arbeiderpartiets centralstyre og stor-

tingsgruppens styre var tilstede. Der diskuterte man spørgsmaalet, og man var enig om, at hvis det skulde nytte noget saa maatte man søke samarbeide med organisationer utenfor landsorganisationen. Man maatte søke at samle hele forbrukermassen om bestemte krav til statsmagterne.

Kravene blev opstillet, og de blev delt i to dele — den ene del tok sigte paa at indføre en mer samfundsmæssig vareproduksjon og omsætning og den anden del tok sigte paa direkte statstilskud til vareprisernes nedsættelse. Vi diskuterte ogsaa, hvorledes vi skulde fremme denne aksjon, og vi var enig om at søke at faa med organisationer utenfor landsorganisationen. Der var videre enighet om at manifestere folkeviljen ved en demonstration, og det blev besluttet at vi skulde ta en dag med fuldstændig arbeidshvile. Det var ogsaa under debat, hvorledes man videre skulde gaa frem hvis regjeringen ikke viste rimelig imøtekommenhet overfor arbeidernes krav. Det blev nævnt, at hvis regjeringen fortsatte i den gamle kurs, saa maatte man overveie en generalstreik for at bringe regjeringen op i en katastrofe, som tvang den til at handle. Der var enighet om, at *hvis* det skulde gøres, maatte en kongres beslutte om det.

Men der var mange indflydelsesrike røster mot generalstreiken, mot at kaste landet ut i en saadan katastrofe i en tid da tilførslerne var saa usikre og forholdene i det hele saa vanskelige.

Der var endelig enighet om, at forutsætningen maatte være at man fik tilslutning *utover* landsorganisationens medlemmer saaledes at det ikke bare blev haandverks- og industriarbeiderne som gik i streik, men saaledes at al arbeidsdrift blev lammet, baade privat og offentlig.

Der blev da nedsat en komité, som utarbeidet de kjendte dyrtidskrav, og saa blev der sammenkaldt et fællesmøte av landsorganisationens repræsentantskap, arbeiderpartiets landsstyre og stortingsgruppens styre. Det blev holdt den 13. mai, og det var en noksaa repræsentativ forsamling. Den bestod av 89 repræsentanter. Det har været nævnt 30 i endel partiblade, men det var 89.

Efter nogen debat blev kravene vedtat og det blev vedtat at der skulde ske henvendelse til de offentlige funktionærer, den underordnede handelsstand og til de øvrige arbeidergrupper, som staar utenfor landsorganisationen.

Der blev ogsaa vedtat en resolution til protest mot de store militærbevilgninger og spesielt mot det foreliggende forslag om ekstraordinære bevilgninger paa 30 millioner. Denne resolution blev ogsaa sendt regjeringen.

Paa møtet blev det ogsaa drøftet *hvorledes* man skulde iverksætte agitationen. Man blev enig om at nedsætte en arbeidskomité paa 7 medlemmer som skulde lede landsaksjonen og bestemme dagen for demonstrationen.

Men saa var der uenighet om spørgsmaalet om kongressens sammenkaldelse eller ikke. Oprindelig var der forslag fra sekretariatet, centralstyre og stortingsgruppe styre om, at naar der forelaa en avgjørelse, skulde der indkaldes nyt fællesmøte til drøftelse av spørgsmaalet om, hvad der videre skulde gøres, — om der skulde sammenkaldes kongres eller ei. Der fremkom imidlertid forslag om at der straks skulde sammenkaldes kongres. Tranmæl krævet det. Men hvis der var blit votert over det forslag vilde neppe mer end 9 av de 89 ha stemt for det forslag. Saa erklærte de, som vilde ha kon-

gres, at hvis den ikke blev besluttet sammenkaldt straks, vilde de indkalde kongres selv.

Det er klart at en saadan indre strid midt under en slik fællesaktion vilde ha været det værste av alt. Vi som mente at kunne utrette noget virkelig og ikke bare tænkte paa agitation fandt det derfor bedst at utsette møtet til den næste dag. Og den næste dag gik vi med paa, at *forberede* en kongres. Vi gjorde det av taktiske og praktiske grunde. Vi trodde for det første at vi da skulde kunne samle *hele* arbeiderklassen. Vi vilde ogsaa kunne si til regjeringen at kongressen stod der som en eventualitet. Vi gik til arbeidet med en levende og opriktig følelse av at vi var inde paa en heldig linje. Og derier ikke tvil om, at bare den omstændighet at en kongres var forberedt har hat stor betydning overfor regjeringen.

Hvis der var blit votert over et forslag om sammenkaldelse av kongres straks, vilde det ha blit forkastet, og det hele vilde ingen virkning hat. Men ved vort forslag om at *forberede* en kongres var alt lagt tilrette, saa den kunde sammenkaldes om det var nødvendig.

Tranmæl foreslog paa møtet at vi skulde organisere mobiliseringsnegtelse. Det forslag fik 4 stemmer av de 89. Det maatte dermed ansees for at være saa grundig avgjort, at der ikke kunde være tale om at holde kongres bare for at ta stilling til det spørsmaal.

Der var ogsaa enighet om at militærspørsmålet ikke skulde blandes ind. Resolutionen mot rustningspolitikken var en *meningsuttalelse*. Og naar møtet hadde en slik opfatning var det rimelig og naturlig at vedta en saadan uttalelse. Men vi visste jo, at militærspørsmålet skulde behandles paa denne kongres, som vi nu har. Det vilde derfor være meningsløst at sammenkalde en arbeiderkongres, som ikke kunde ha nogen beslutende myndighet bare for at behandle det spørsmaal.

Komiteen begyndte sit arbeide, og den sendte sirkulærer til alle foreninger i landet, bad dem nedsætte stedlige arbeidskomiteer og sætte det hele i gang.

Det viste sig paa demonstrationsdagen den 6. juni, at der var sterk samling om kravene. Arbeidsstansen her i Kristiania var mest almindelig. Butikkerne og kafeerne lukket, sporvognene stod stille, ingen automobiler kjørte. Men jeg tror at grunden hertil for en stor del var at man frygtet for optøier.

Statens funktionærer indtok en meget lunken holdning til det hele. De gav sin tilslutning til dyrtidskravene, men det hadde vel selveste Krefting ogsaa gjort om han var blit spurt. Den underordnede handelsstand tok avstand fra overhodet at avgi nogen uttalelse naar det gjaldt militærvæsenet og de tok ogsaa reservation overfor etpar punkter i dyrtidskravene. Vi skrev til 20 organisationer utenfor landsorganisationen. Fra 10 fik vi ikke svar. Fra 7 fik vi det svar at de principielt var uenig i at bruke disse midler for at tvinge kravene igjennem. Bare 3 gik med os, deriblandt jernbanemændene. Men de stanset ikke arbeidet den 6. juni. Det viste sig altsaa at der ikke var noget gehør at faa for saken utenfor de organiserte arbeideres rækker.

Jeg for min del hadde heller ikke stor tro paa at det skulde lykkes. Men oppositionen har saa ofte sagt: «Hvorfor pokker kaster ikke sekretariatet ut jernbanefolkene og personalet i den vigtige telegrafstjeneste?» Vi *kan* ikke gjøre det, fordi vi ikke har dem med.

Arbeidskomiteen hadde et møte med statsministeren og provianteringsministeren. Angaaende vort krav om utførselsforbud meddelte de, at der da ikke utførtes andre varer end de som maatte utføres i kompensationsøiemed og av politiske grunde.

Det er rigtignok at der har været syndet med utførsel av varer, men i den senere tid er der ikke utført andet end det som nødvendigvis maa utføres for at vi kan faa raamaterialer og andre varer igjen.

Vi har da ogsaa faat et prisreguleringsraad som fastsetter priserne. Disse skal sættes med sedvanemæssig fortjeneste. Kravet paa de 150 millioner blev av regjeringen redusert til 84 millioner. Naar vi hadde sat et bestemt beløp var det fordi vi derved lettere skulde samle de store masser. Taktisk var det kanskje en feil. Det var dem som bet sig saa fast i tallet 150 millioner, at om man hadde faat 149 millioner, saa vilde de endda ikke været fornøiet. Men de 150 millioner var nærmest sat op som et anslag. Det er forevrig det at merke sig at statens foranstaltninger ikke udelukker overskridelser, og ved tilskud til mel og brændsel kan dette bli tilfældet. Forbruket av sammalt mel er saaledes tiltat, saa tilskuddet til dette vil overskrides, kanskje med en 20—30 millioner, og da er man straks over de 100 millioner. Hvis ikke stortinget anderledes beslutter, saa kan der med de beslutninger vi har bli overskridelser. Dette med den bestemte sum har altsaa mindre at si. Tilslut vil jeg til dette si, at fra ledelsens side er paa alle omraader gjort alt hvad gjøres kunde i saken. I landbrukskomiteens indstilling er det ogsaa henvist til at stortinget samles igjen til høsten, og til da er intet foregrebet. Man kan ta spørsmålet op til fornyet overveielse. Angaaende kongressen er det at si at centralstyret og sekretariatet var bemyndiget til at indkalde kongressen eller la være efterforholdene. Disse institutioner maatte bedømme forholdene. Vi fik jo ogsaa fragtreguleringsraadet, og statsministeren har uttrykkelig sagt, at de fragter rederne har nu er altfor stive. Disse skulde ogsaa reguleres. Men da alt dette forelaa, maatte man jo se hvorledes det vilde virke. Prisreguleringsraadet maatte jo undersøke priserne og se om det lot sig gjøre at sætte dem ned. Dette tilsa os at vente. Det samme gjaldt fragterne. Man kunde ikke gaa til direkte aksjon med generalstreik uten videre. Det hadde jo været lettest for ledelsen at indkalde kongressen. For det kunde vi faat roser og lovord. Olaussen sa i Drammen, at Lian vilde blit en populær mand, om han hadde indkaldt den kongres. Men vi maatte bedømme, hvor langt vi var kommet, og saa fandt vi at det var rigtigst at vente og se hvorledes foranstaltningerne vilde virke. Vi avlyste ikke kongressen, vi lot den staa der som en eventualitet i tilfælde den blev nødvendig. Sakerne hadde staa bedre, dersom partipressen ikke hadde begyndt at indta saa delte standpunkter, idet den gjorde kongressens avholdelse til et hovedspørsmål. Det var ikke noget prinsipspørsmål. Der blev en pressediskussion som la et ufordelagtig lys over det hele og virket svækkende. Hvad skulde en saadan kongres utrettet? Selv de som var mest ivrige for dens indkaldelse vilde ikke ha generalstreik. Man maatte da holdt kongressen for at jeg kunde git den forklaring som jeg har git her. Man maa se nøgternt paa tingene. Der reises mange krav nu. Agrarerne

har ogsaa sine, og de synes for øieblikket at staa stik imot industriarbeidernes, selv om de i længden kan virke anderledes. Det var mange ting som kunde hænde i høst. Derfor skulde kongressen staa som en eventualitet. Dette var et fuldt forsvarlig standpunkt.

Lovene hjemler ikke en forening ret til at sammenkalde kongres. Det er kun repræsentantskapet. Og en saadan kongres sammenkaldes ikke for at diskutere teoretiske ting. Saa tænkte vi at vi fortroeningsfuldt kunde ta ansvaret for den stilling vi tok. Jeg tror ogsaa flertallet av repræsentanterne her vil synes vi har ret. Hvad vilde en generalstreik bety under de forhold vi lever? Den vilde sandsynligvis bragt os en invasjon av de krigførende magtgrupper. Det skulde være nok til for nærværende ikke at indlate sig paa noget saadant. Hele styret var ogsaa enig heri, undtagen Tranmæl. Han vilde heller ikke ha kongres av hensyn til dyrtidskravene, men mente vi skulde behandle militærstreiken. Dyrtidsaksjonen nævntes ikke. Ingen i styrerne vilde ha generalstreik. Men da vilde en saadan kongres heller ikke blit av positiv art. En negativ kongres, som vedtok en resolution vilde blit det hele. Men man koster ikke 100,000 kroner paa en resolution. Den kunde vi lavet paa landsorganisationens kontor. Det forekommer mig at klanderer mot styret er kommet i stridens hete. Mange vilde vel synes det morsomt at være paa en kongres og blev skuffet. Men vi venter os noget positivt av en dyrtidskongres. Til beslutning i denne sak skal jeg forelægge følgende forslag:

«I.

«Kongressen understreker de dyrtidskrav, som arbeiderne oversendte statsmagterne ivaar og kræver at de punkter av dette, som endnu ikke er imøtekommet, maa optages til behandling av stortinget ved dettes sammentræden.

II.

Knapheten i den utenlandske varetilførsel ved siden av de stigende priser gjør det til en bydende nødvendighet at iverksætte en omfattende samfundsregulering med hensyn til produktion, import og omsætning av nødvendighetsartikler.

Kongressen kræver, at det av staten nedsatte *prisreguleringsraad* faar *ret* og *pligt* til at fastsætte *normalpriser* paa alle nødvendighetsartikler. Disse priser maa offentliggjøres paa hvert sted hvor de prisregulerte varer omsættes, saa publikum har let adgang til kontrol, likesom paatalemyndigheten paa hvert sted maa ha pligt til at paase prisernes overholdelse.

Disse normalpriser maa fastsættes for hele landet enten overet eller distriktsvis, og de maa ledsages av *produktionspligt* og *salgstvang*. Det er i længden uutholdelig for forbrukerne, at staten for at øke den hjemlige produktion ikke griper til noget andet middel end stadig at forhøie priserne paa folkets livsfornødenheter.

Stortinget maa yde de nødvendige bevilgninger, for at det sammalte mel, som nu snart blir den eneste i handelen forekom-

mende almindelige meltype, fremdeles kan sælges til den nuværende pris. Hvis det blir nødvendig at blande poteter i brødet, maa staten yde en saadan bevilgning hertil at brøddpriserne ikke behøver at forhøies av den grund.

III.

Staten maa yde kommunerne et ekstra tilskud paa de steder, hvor der opstaar arbeidsledighet paa grund av krisesituationen, saaledes at de arbeidsledige kan erholde tilstrækkelig understøttelse.

Der maa straks ved stortingets sammentræden gives de nødvendige bevilgninger hertil.

IV.

Kommunerne maa ved direkte indkjøb og salg av livsfornødenheter søke at bringe disse saa lavt ned i pris, som det er gjørlig og ved siden herav bevilge tilstrækkelig til yderligere reduktion av varepriserne for de ubemidlede. Kongressen opfordrer arbeiderrepræsentanterne at virke herfor i alle kommuner. Likeledes bør kommunerne søke at overta produktive bedrifter som bakerier, skofabrikker etc., for paa denne maate yderligere at fremme en offentlig prisregulering paa de viktigste livsfornødenheter.

V.

Kongressen opfordrer landsorganisationens sekretariat, arbeiderpartiets centralstyre og den kooperative landsforenings styre til i fællesskap at nedsætte en komité bestaaende av 2 repræsentanter fra hver av disse organisationer. Denne komité skal overfor statens prisreguleringsraad til enhver tid fremme forbrukernes krav om prisregulering paa de forskjellige varer.

VI.

Dyrtidsstigningen er nu blit saa sterk, at et almindelig husholdningsbudget lavt regnet er øket med 100 pct. siden krigen begyndelse.

Skal arbeiderne under dyrtiden opretholde status quo paa ernæringens omraade, maa deres lønninger saaledes nu ligge ca. 100 pct. over hvad de var før krigen.

Kongressen er opmerksom paa, at der i adskillige fag og industrier er foretat en betraktelig forhøielse av lønningerne, særlig efterat arbeiderne gjennom sin mægtige dyrtidsdemonstration ivaares hadde slaat til lyd for sine krav. Men i mange industrier og fag er man endnu tilnærmelsesvis ikke naadd op til en fordobling av de lønninger, som betaltes før krigen.

Kongressen paalægger derfor forbundene og landsorganisationen at ha sin opmerksomhet henvendt herpaa. I de fag og industrier, hvor der fra arbeidsgivernes og deres organisationers side øves et saadant lønstrykkeri, at lønningerne hverken individuelt eller kollek-

tivt er bragt op i en nogenlunde rimelig høide svarende til dyrtidspriserne, maa vedkommende forbund i samraad med sekretariatet ta under overveielse at øve et saadant paatryk paa arbeidsgiverne, at tilfredsstillende resultater kan opnaas.»

Med hensyn til sidste punkt er det saa at i den periode som er gaat siden ifjor har arbeiderne i flere distrikter utrettet adskillig for at bedre kaarene ut over de gjældende overenskomster. Det er skedd ved hyppige individuelle henvendelser om forhøiede dyrtidstillæg, og tiltak paa kollektiv vei er ogsaa gjort. Andre steder er der foregaat enkeltvis opsigelser med organisationens stiltiende godkjendelse, idet støtte er tilsikret. Der har ogsaa været lønsaktioner paa organisationsmæssig maate. I sidste tilfælde har man da kommet ut for de gjældende bestemmelser, hvilket i enkelte tilfælde arbeidsgiverne har gjort ophævelser over, i andre har det ordnet sig hurtig.

Saadanne ting maa enhver organisation ordne for sig. Men det er forslaget mening at man har organisationens støtte til ethvert foretagende for at komme op ialfald i de 100 procent. Kan man komme høiere, saa er det godt og vel. De 100 procent vilde da bli likesaa dragende som arbeidsgivernes bekjendte 70 procent. Disse var godt anvendt. Arbeiderorganisationen skal altsaa støtte den gruppe, forbund eller lignende som vil gjøre noget for at komme op i det nævnte forhold. Det sier sig selv at der maa tages hensyn. Det er der, hvor konjunkturerna gjør det mulig. Man maa rette sig derefter. Og gjør arbeidsgiverne ophævelser saa faar vi hævde, at overenskomsternes forutsætninger er bortfaldt. Det er ikke meningen at at ophæve overenskomsterne i sin almindelighet. Vi har ogsaa landsorganisationens love at rette os efter. Vi skal gaa frem der hvor vi har evne til det.

Prisstigningen siden 1915 har omveltet alle forhold. Men vi maa gaa frem med fornuft. Mange organiserte har opnaadd meget ved en fornuftig fremgangsmaate her. Naar vi vil ha dette vedtat, saa er det for at arbeiderne skal rette sig etter det, og vi vil tillike offentliggjøre beslutningen, saa arbeidsgiverne er underrettet

Alfred Madsen: Etter Lians udmerkede foredrag, som hovedsagelig var en forsvarstale, ønsker jeg ikke at optræ som nogen anklager. Men jeg er bedt om at aapne debatten og skal si nogen faa ord. Alle kjender dyrtiden; men ikke alle har kunnet følge med i hvorledes den er vokset frem. Et par tal vil illustrere det. Sætter vi levnettsmidlernes indekstal til 100 i juni 1914, saa vil det i juni 1916 vise 167. Men i mars 1917 er det oppe i 204. I de 2 første krigsaar er prisstigningen paa levnettsmidler foregaat med 2.07 procent om maaneden, men i det tredje er stigningen 5 procent maanedlig. Heri ligger aarsaken til at der utover vinteren og vaaren var en sterk gjæring blandt arbeiderne. Der var sammenkomster og møter og resolutioner vedtoges.

Dyrtidsspørsmålet behandledes overalt. Der var store møter i Trondhjem, Drammen, i Smaalenene og andre steder. Paa et møte i Drammen vedtoges en beslutning om, at dersom en kongres ikke blev indkaldt inden 15. mai, saa vilde arbeiderne selv ta initiativet til en saadan. Det viser sig ogsaa at lederne arbeidet. Man ønsket det kraftigst mulige

resultat. Det kjendes baade fra pressediskussionen og fra opslagene foran demonstrationen den 6. juni. Der var liten dissens om kravenes formulering. Angaaende de her opstillede krav synes jeg de er problematiske. De er ikke tilstrækkelig enkle og klare og har ikke betingelse for at samle. Skal der bli nogen mon i det, saa maa man ha baade produktionstvang og pligt og dertil salgstvang. Det har man ikke villet gaa til indenfor det borgerlige samfunds ramme.

Dette med normalpris er ogsaa uklart. Jeg synes bare det er et nyt ord for maksimalpris. Da man begyndte at skrive i den socialistiske presse om dette krævedes der maksimalpriser. De blev gjennomført paa en karikaturmessig maate. Vilkaarene blev slettere efter maksimalpriserne end de var før, og de har saaledes ikke vist sig effektive til bekjæmpelse av dyrtiden. Det blir slik at de som er mægtigst økonomisk bestemmer normalpriserne, og om kravet gjennomføres, saa blir det ikke til arbeiderklassens tordel. Trykket tages ikke bort. Skulde man faa noget effektivt saa maatte man sette en maksimalprofit. Man har begrænset priserne, men ikke profiten, og det er blit uten værd. Der maa spørges: Hvor høi skal lønnen være og hvor stor profiten? Arbeidernes krav blir slettere i samme forhold som profiten stiger. Det blir vanskeligere at faa tillæg. Vi maa derfor gaa til at forlange maksimalprofit. Vi maa stenge aagringen med de økonomiske goder. Fra socialistisk syn maa der ogsaa øves kritik over hvad der er foretat av socialdemokrater i mange henseender. Det kan være velment nok, men det er ikke alt saa godt. Krigskonjunkturskatten har saaledes ikke bedret arbeidernes kaar som man mente. Rederne staaar godt organisert, og de har forstaat at velte skatten over paa andre ved forhøielse av fragterne.

Blir assuransen høiere paa skibene saa stiger fragterne, og rederne har det i sin magt at ta det igjen. Det kommer igjen i priserne. Det viser sig saaledes, at selv om man øker skatterne, saa begrænser man ikke profiten dermed. Med 100 000 kroners indtægt og 10 000 kroners skat har man igjen en profit paa 90 000; men tjener man 1 million, vil man selv med 30 procents skat ha en profit av 700 000, og selv om skatten var 90 procent, saa blev profiten allikevel 100 000. Saaledes gaar det. Men vi vet at i samme maalestok som vi forringer overklassens profit, saa faar vi selv større andel i utbyttet. Man stirrer sig saa altfor let blind paa politiske foranstaltninger og glemmer de økonomiske love.

Med hensyn til kongressen var det slik at den var stillet i utsigt, og det var gjort paa en saadan maate at man blev skuffet. Man syntes at man var ført bak lyset. Dette kom rent ubevisst. Nu er spørsmålet hvad en saadan kunde gjort. Ja, hvad vil, hvad kan *denne* kongress gjøre? Vil den sette magt bak kravene? Det er derpaa det kommer an; men jeg kan ikke se i det forslag som er fremlagt her idag, at det anviser midler. Det er opstillet en række forlangender; men hvis myndighetene sier nei, saa faar vi intet. Hvad skal vi gjøre hvis regjeringen sier nei? Skal der bare bli fortsat diskussion, som intet resultat fører til utad? Man vil si at vi skal stole paa vore stortingsmænd. Jeg har den største agtelse for Buen og Hornsrud og deres kamerater i tinget for den evne og intelligens hvormed de kan fremføre vore krav; men det vet jeg, og er visst de de første til at indrømme, at de absolut intet kan

gjøre. De magter intet. Enten faar vi da haabe paa overklassens naade og velvilje, at den vil indrømme kravene, ellers blir der ikke noget resultat. Hvis gjennomførelsen ikke rokker dens stilling som dominerende i samfundet, indrømmes de gjerne, i motsat tilfælde blir det avslag. Nei, vi maa stole paa arbeiderklassen i dens egen kamp, ikke paa noget andet. Og det maa være i direkte aktion. Jeg vil derfor fremsætte følgende forslag som tillæg til punkt 5 i sekretariatets forslag:

«Kongressen paalægger sekretariatet at igangsætte en omfattende agitation for tanken om generalstreik og andre former for masseaktion i den hensigt at saadan aktion kan iverksættes saatremt dyrtidskravene ikke tilfredsstillende imøtekommes.»

Jeg mener heller ikke at man kan gaa til generalstreik idag. Konjunkturerne kan imidlertid ændres i kort tid, og man bør være forberedt.

Arbeiderklassen trenger ogsaa i høi grad oplysning. Den politiske oplysning er ogsaa ringe. Vi maa fremme denne. En aktiv revolutionær streik med sabotage og obstruktion vilde være nyttig. Den vilde ogsaa øve pres paa borgersamfundet. Dertil mener jeg at vi maa opta spørsmålet om skattestreik. Der bør være skattefrihet for indtægter under 3000 kroner. Der blir intet overskud av den indtægt, og derfor maa vi kræve den fri. Vi faar brændselsbidrag og dyrtidstillæg og alt saadant; men det tages igjen i form av skatter. Samtidig vil dette ikke forhindre at vi kan kræve forhøielse av skatten paa de store indtægter. Man maa kunne negte at betale skatter og avgifter til borgersamfundet efter de nu gjældende forhold. Husleien er ogsaa en kapitalisme som der kan gjøres streik imot. Samlet kan man her øve pres. Disse ting er litet drøftet blandt os. De fleste arbeidere stoler for litet paa sig selv. Især i den tid vi nu lever i er der intet krav som er for revolutionært til at anvendes som kampmiddel.

Det sidste punkt i sekretariatets forslag anerkjender lokale lønsaktioner. Det er ogsaa det som ligger nærmest, og det er rigtig det som Lian var inde paa i sit foredrag om dette. Lønningerne skal holde skridt med prisstigningen paa levnetsmidler; men hittil har bare kapitalisterne øket sin profitmængde, og høikonjunkturerne er bare kommet den besiddende klasse tilgode. Dette maa organisationen rette paa. Men de nuværende organisationsformer er til hinder for det. Enkelte forbund har overenskomster fra før krigen, andre fra krigens første aar.

Men i tillæg til hvad jeg før har sagt, kan jeg opplyse at levnettsmiddelindekstallet for oktober iaar vil være oppe i 270; det er henvend 70 procents stigning i de sidste 7 maaneder. Arbeidernes lønninger ligger tilbake, og de bindende overenskomster hindrer dem i at komme efter. Om de lokale organisationer kræver lønsnivaet hævet saa hænder det at hovedorganisationen maa agere politi for arbeidsgiverne for at hindre dem. Den har maattet komme med trusel om utstødelse av organisationen og har tvunget arbeiderne tilbake.

Det glæder mig at Lian er kommet over til fagoppositionens standpunkt her og ikke vil ta hensyn til bundne overenskomster. Man kan ikke ta hensyn til dem naar priserne gaar op. Det kan være at det er forholdene som selv mer har bevirket omslaget end fagoppositionens agitation; men det er dog glædelig. Arbeidsgiverne har jo i sine kontrakter

bestemmelser om force majeure saa vi burde ogsaa etablere det likeoverfor dem.

Jeg vil foreslaa følgende tilføielse til punkt 6 i sekretariatets forslag: «Kongressen bemyndiger endvidere sekretariatet til i den utstrækning som det viser sig praktisk at suspendere alle bindende overenskomster saalænge krigen varer. Samtidig som det kræves at hovedorganisationerne av al magt understøtter de lokale organisationer i deres bestræbelser for at hæve lønningerne.»

Tiderne er nu saadanne at arbeiderklassen bør indstille al iudre strid og føre en enig og aggressiv kamp mot utbytterne. I de krigførende land har man indført borgtred; den skal vi ikke ha her.

Lian: Det var en noksaa teoretisk diskussion, Madsen tørte da han omtalte dette med normalpriserne. Han har ret i at der ikke er git nogen forklaring paa hvad der menes med normalpriser. Men vi satte det op som motsætning til maksimalpriser. Det skulde være en pris for varen, som stod i det rette forhold til produktionsomkostninger og arbeidsløn. Det blev ogsaa tydelig fremholdt i stortinget av de socialdemokratiske repræsentanter. Kunde man finde et bedre uttryk saa var det bra, men vi har med «normalpris» ment det samme som Madsen mente var det rette priskrav fra vor side.

Det forslag som Madsen har fremsat om at reise agitation for generalstreik og skattestreik o. s. v. mener jeg vi ikke kan vedta. Det vilde være at kaste folk blaar i øinene. Det er ikke mulig nu at gjennomføre nogen generalstreik, langt mindre en skattestreik. Jeg synes det hele er saa aldeles problematisk at det vilde være uriktig at vedta en beslutning, som vilde bli staaende uten at faa nogen betydning.

Angaaende forslaget om tilføielse om overenskomsterne kan jeg si, at vi i sekretariatet har drøftet den tanke, som forslaget uttrykker. Men vi skader bare aktionen ved at vedta det. Vi er i sekretariatet enig om at forbundene bør støtte alle saadanne aktioner. Vi er enig i realiteten, og derfor kunde Madsen ta sit forslag tilbake.

Martin Tranmæl: Det er vitterlig, at dette dyrtidskrav blev reist rundt om fra medlemmernes side tidlig paa vaaren og at det samtidig drøftedes i sekretariatet; men der var adskillig utaalmodighet ute i distrikterne fordi det gik for sent. Det blev bl. a. paa distriktsmøter i Drammen, Sarpsborg og andre steder vedtat uttalelser om, at dersom ikke hovedledelsen gjorde noget, burde de interesserte organisationer komme sammen til kongres. Det var *det* som blev fremholdt paa fællesmøtet i Kristiania. Det var ingen trusel, men en opplysning om stemningen. Det var ogsaa det som bevirket at møtet den lørdagskvelden blev utsat til om søndagen.

Det er blit kritisert at denne beslutning blev fremholdt, men Lian har selv opplyst, at beslutningen om at forberede en kongres virket som en trusel overfor statsmagterne. Og den gjorde det, fordi regjeringen visste, at arbeiderne hadde magtmidler i hænderne til at gaa til en aksjon.

Man gjorde ikke kampen avhengig av handelsbetjentenes eller jernbanefolkenes tilslutning. Det vilde ha været av stor betydning om jernbanefolkene var blit med, men der var saa mange med allikevel at man kunde ha lammet samfundet. Situationen blev ikke utnyttet som den kunde ha været. Demonstrationen virket, det er det ikke tvil om, men

det var ikke nok. Der var i de dage en enestaaende aktionsvilje hos arbeiderne.

Hensigten med kongreskravet var ikke at kongressen skulde behandle militærspørsmålet, men dyrtidskravene. Meningen var at sætte tomme-skruen paa regjeringen for at tvinge den til at gaa videre. Der er rigtignok git nogen tilsagn. Der er nedsat en fragtreguleringskommission og en prisreguleringskommission. Det er en ting regjeringen har raad til og det er at nedsætte komiteer. Men hvis arbeiderne lar sig avspise med komiteer, saa faar de aldrig tid til nogen aktion. Naar det gjælder regulering av priserne i sin almindelighet, har vi ikke saa gode organer for kontrollen som naar det gjælder husleiereguleringen, og derfor blir disse foranstaltninger under de nuværende samfundsforhold aldrig effektive. Den er saa negativ den politik vi har ført hittil. Jeg kan indrømme at de principielle krav ventet vi ikke at faa imøtekommet, men de mer specifikt formede krav ventet vi at der skulde bli tat mer hensyn til.

Det blev fremholdt paa alle kanter at kravene ikke var paa langt nær imøtekommet. Buen sa det ogsaa i stortinget. Arbeiderne ventet paa en videre aktion og var villig til at gaa til aktion. Det er vitterlig at der er gaat meget varer ut av landet. Der er ikke gjort tilløp til at gjennemføre produktionspligt og salgsvang og tolden er bibeholdt. Statens tilskud til kommunerne er utilstrækkelige og kommunerne har ikke ret til at ekspropriere bedrifter.

Jeg lægger ikke hovedvegten paa de 150 millioner, men det er utvilsomt, at 84 er for litet. Det som arbeiderne utover landet ansaa som den væsentligste ting var, at naar der skulde bevilges til dyrtidsforanstaltninger saa maatte der spares paa andre hold. Derfor blev uttalelsen i militærspørsmålet betragtet som et dyrtidskrav og det var ut fra de samme synspunkter jeg optok kravet om mobiliseringsstreik. Arbeiderne opfattet ikke uttalelsen om militærspørsmålet som en blot og bar meningsytring. De opfattet det som et dyrtidskrav. Saa sies det, at partipressen har ødelagt dyrtidsaksjonen. Jeg vil si til Lian og de øvrige, at partipressen vilde ha forsømt sin mest elementære pligt hvis den hadde forsømt at gi uttryk for medlemmernes mening. Det var ikke partipressen som begyndte. Den holdt igjen til at begynde med, men misnøien blev tilslut saa sterk at den maatte faa uttryk. Partipressen utover landet gav bare et dæmpet uttryk for den raadende mening blandt arbeidermasserne. At denne mening fik utløsning har kanskje hat stor betydning naar det gjælder en ny aktion. Hvis der er enighet om dette om suspension av tariffene, saa bør det ha uttryk indad, selv om man ikke vedtar nogen offentlig uttalelse, men man bør forhindre at der opstaar nye misforstaaelser.

Alfred Madsen: Hensigten med mit forslag kan jeg finde opnaadd, idet det var at faa et uttryk for sekretariatets opfatning. Jeg gaar ut fra, at Lian talte paa sekretariatets vegne og paa organisationsledelsens vegne og kan derfor ta forslaget tilbake. — Naar man kræver normalpriser kan man risikere at faa en pris som borgerne kalder normalpris, derfor er uttrykket uheldig. Der er ingen utsigt til at faa produktionspligt og salgsvang gjennomført under de nuværende forhold. Det vilde ha været bedre om man hadde kunnet fastsætte maksimalprofit. Kunde

man f. eks. faa begrænset utbyttet av den effektive kapital til 10 pct., saa fik man penger nok til dyrtidsforanstaltningerne. Jeg forstaar, at flertallet her paa kongressen ikke vil ha nogen agitation for generalstreik paa det nuværende tidspunkt. Men den tid kan komme da det vil bli en tvingende nødvendighet at gaa til generalstreik, og da vil man angre at man har forsømt at forberede masserne paa de sociale kampe som forestaar.

A. Buen: Oplysningsarbeidet er noget av det viktigste, det er sikkert nok, og det bør ikke forsømmes. Men det er da om at gjøre at det, som utgir sig for opplysningsarbeide, virkelig er det. Talemaater er ikke alltid opplysning. Bare med det for øie som vi hittil har set under den nuværende situation, saa er det klart at en sak har to sider. Det kunde nok hende at en mobiliseringsstreik i disse tider, hvis hensigt skulde være at forhindre at vi kom i krig. netop blev det som førte os ind i krigen. Med hensyn til dyrtidskongressen saa vil jeg bare si at der var en række talere paa de forberedende møter som hævdede, at der ikke i dyrtidskravene var noget grundlag for en generalstreik. Vi vilde straks bli svaret at stortinget skulde træ sammen til høsten og at der da var anledning til at bevilge mere. Jeg forutsa, at vi vilde faa et saadant svar, og det har slaat til paa en prik. Dermed vilde vi med et mer vidtgaaende krav bli staaende i luften. Vi skal ogsaa huske paa at vi til dels selv sitter som magthavere i enkelte store kommuner. Der er adgang for dem til at skaffe sig skofabrikker; de vil faa adgang til det, hvis de sætter noget ind paa det. Forsaavidt har disse tider skaffet os utsyn over vidder, som før var stengt for os. Der er talt om stortingsgruppens magtesløshet og at man ikke maa stole paa dens evne til handling. Det er saa sandt som det er sagt. 19 mand av 123 er ingen magt. Men det kan hende at den allikevel har indflydelse paa det som sker. Vi maa ikke lyve for os selv. Der er ogsaa noget, som heter det norske samfunds magtesløshet. Det er nok saa at vi har herredømme paa en maate over vor utførsel, men det er ikke vi som bestemmer hvad vi skal ha ind i landet. Det viste sig ogsaa, at ikke før var tanken om utførselsforbud paa trælaskommet op, saa reiste der sig strid fra store arbeiderdistrikter, som med forfærdelse spurte om vi vilde gjøre dem arbeidsløse. Vi er avhengig av utlandet paa saa mange maater. Der er meget som tyder paa at vi faar nok med at tænke paa defensiven i vort arbeide, naar det gjelder livsvilkaar og lønsvilkaar.

Der kan komme værre tider end de vi har nu. Jeg har sagt det i stortinget ogsaa at hittil har vi ikke lidt av sult og nød, men den dag kan komme og efter al sandsynlighet maa den komme. Her er et ord, som gaar igjen. Det er aksjon. Bare ikke det ordet blir til et aksiom. Jeg har endnu ikke faat nogen forklaring paa hvad man vil. Generalstreik er der svaret. Tror man en generalstreik under den nuværende krise vilde løfte arbeiderne op til bedre vilkaar? Jeg tror det ikke. Om vi kunde lage en generalstreik vilde vi nok imøtekomme mange øieblikkelige kapitalistinteresser. Der er talt om at kræve konfiskation av profitten. Det krav vilde være likesaa tøielig som kravet om normalpriser. Det er ikke saa enkelt at gradere den ting. Jeg kan gi den opplysning, at hvis vi overhodet kunde faa varer til landet nu til maksimalfragter

saa vilde det gjøre en forskjjel i forhold til hvad skibsrederne har faat tør paa mange millioner. Men situationen kan bli den, at enten vi sætter høie eller lave fragter saa faar vi ingen varer. Kan arbeiderne verge den position de har idag saa kan vi prise os lykkelige. Vi skal ta disse ting med i betragtning og ikke fjerne os for meget fra virkeligheten.

Lian: For at ingen misforstaaelse skal opstaa vil jeg oplyse at sekretariatet mener, at hvis vedkommende forbund finder at det er oppor-
tunt at suspendere tariffene eller at gaa til aksjon tiltrods for tariffene, saa vil de faa landsorganisationens billigelse til det.

Chr. H. Knudsen: Det er tydelig uttrykt i fællesmøtets beslutning at kongressen skulde *forberedes* og der staar at den «kan» sammenkaldes, ikke at den skal. Det var foreslaat at den skulde sammenkaldes straks. Jeg stemte imot det fordi jeg visste at der ikke kunde opnaaes mer end det som var opnaadd. Hvis kommunerne benytter sig av det direkte bidrag saa kan de gjøre meget. Madsens oplysninger om indeks-tallene er misvisende. Man maa ta hensyn til at folk ikke lever av mat alene og tar man prisstigningen paa klær og skotøi med blir forholdet et andet. En skattestreik vilde bare føre til at alle, som har noget i sit hus vilde bli ribbet for det. Det vil være vanvid at tilraade noget saadant. Vi behøver ikke stole paa motstandernes naade. Vi har midler som vi kan bruke for at hjelpe os selv. Det er naturligvis uriktig at tonnageavgiften og krigskonjunkturskatten ikke kommer arbeiderne til gode. Statens utgifter maa jo dækkes, om ikke nu saa en gang i fremtiden, og det er det arbeidende folk, som maa bære disse utgifter. Med hensyn til at regulere profiten eller konfiskere den, saa glemmer man at for at kunne gjennomføre noget saadant maa man forandre grundloven.

Richard Hansen: Jeg kan være enig i det meste av hvad Madsen sa med hensyn til forholdene som de er nu, men det gaar ikke an at anbefale slike botemidler som han nævnte. Skattestreik og husleiestreik og den slags kan ikke jeg anbefale. Den slags kan man nok si, men man kan vanskelig praktisere det. Utpantning og eksekution vilde bli følgen og de, som kom til at profitere paa det til syvende og sidst blev bankerne. Det var ogsaa paa tale at kræve av regjeringen at alle indtægter under 3 000 kr. skulde fritages for skat. Det hørtas pent ut, men man glemte at følgen vilde bli at næsten hele landets bondestand vilde bli fritat for skat. Med hensyn til det eksempel Madsen nævnte paa hindringer fra forbundenes side overfor lokale lønsaksjoner saa vet Madsen godt at det ikke var forbundets hensigt at forhindre lønsaksjonen. Han kjender til den skrivelse, som blev sendt og han kjender til grunden til at den blev sendt.

Da dyrtidskongressen blev besluttet avlyst, blev Tranmæl uttrykkelig spurt om han vilde anbefale kongressen at gaa til generalstreik for det som var igjen av dyrtidskravene, men han svarte, at det fik kongressen selv bestemme. Det som Tranmæl la hovedvegten paa var at faa behandlet spørsmålet om militærstreik. Det var hovedhensigten. Han sier med stor patos at stemningen for generalstreik var sterk i sommer. Jeg vet ikke hvor han har det fra. Men det er vist ikke svært mange andre end ham, som har gjort den opdagelse. Jeg skal gjøre opmerksom paa at det er kommet saa langt at prisreguleringsraadet har under overveielse

at oprette eller overta en skofabrik for at fremstille billigere skotøi. Det har i den anledning supplert sig med sakkyndige og det har besluttet at faa en mand fra arbeiderorganisationerne med. Forretningsfører Gundersen vil antagslig bli indvalgt i raadet, saa saken er ikke henlagt. Naar Tranmæl paastaar at det ikke var partipressen som begyndte kampen mot organisationsledelsen, saa tillater jeg mig at betvile det. Det kan sies, men alle, som har fulgt med, vet dog at det begyndte med at et av partiblادene kom med en artikkel «Skal vi bli snytt for kongressen». Det gaar ikke an at si at aviserne kom etterpaa.

A. Bratvold: Tranmæl har talt haant om kommissioners og komiteers virksomhet og idethele om ad parlamentarisk vei at søke arbeidernes kaar bedret i disse tider. Han fører frem den direkte aktions linje i tide og utide. Men det er dog vist at kommissioner, komiteer, raad og nævnder har utrettet adskillig til arbeiderklassens fordel i disse dage. Før krigen drev «Klassekampen» en ihærdig agitation for husleiestreik. Leien skulde gaa ned, det var sikkert. Da krisen kom valgte man en anden vei, og den har vist at den var den rette. Husleienævnderne har utført et godt og effektivt arbeide

Det gaar ikke an at avvise det paa den maate. Organisationens magt har ogsaa vist sig avgjørende i disse kommissioners arbeide. Men vi skal ikke øde kraften i utide.

Man har sagt at kravet paa eksportforbud ikke er gjennomført; men ogsaa her er der tat hensyn til organisationen. Vort forbund blev saaledes spurt om cellulose, træmasse og papir burde forbydes utført. Vi svarte nei. Vi vilde ikke ha forbud, fordi det vilde kommet til at skape arbeidsløshet.

Madsen vil ikke ha generalstreik nu; men sabotage og obstruktion vil han ha. Ingen som kjender arbeiderorganisationerne og arbeidsgiverne er i tvil om at saa snart disse midler blev anvendt, saa vilde arbeidsgiverne svare med lockout, og saa vilde vi ha generalkonflikten gaaende med en gang. For mig synes det, at det var fornuftig av fagorganisationen i dette land at ta dyrtidsdemonstrationen og saa avvente hvad som vilde følge. Det er ogsaa det at si, at det er ikke bare bevilgningerne, som er kommet arbeiderne til gode. Ogsaa inden lønsbevægelsen har det virket. I vort forbund fik saaledes alle som ikke før hadde faat det 1 kr. dagen i tillæg. Vi maa ogsaa i fremtiden fortsatte med arbeidet for at faa lønningerne hævet, og under det vil overenskomstene faktisk suspenderes for en tid fremover. Man har sagt at der maa magtutfoldelse til for at bevare fagorganisationen; men jeg mener at det er bedre at spare den opsamlede kamplyst og energi, til det blir nødvendig at bruke den. Derfor har vi gode erfaringer i vort forbund.

Elias Volan: Min opfatning av hvad der kan gjøres eller kunde været gjort til forbedring av arbeidernes økonomiske kaar i disse tider er at en hævning av lønnen er det som har virkelig værdi. Det kan være udmerket alt utenom ogsaa. De har betydning disse brødbidrag, husleieregulering og andre offentlige foranstaltninger for arbeiderne til avhjælp av dyrtidens tryk. Men det er klart at samfundet, stat og kommune, *derved* ikke kan magte at gi arbeiderne større forbedringer eller

helt ophæve dyrtidstrykket. Vi maa hæve lønningerne. Men i det stykke har arbeiderorganisationerne ikke gjort hvad de kunde.

Overenskomsterne er avsluttet i tider som var anderledes end nu, og der er ikke gjort noget væsentlig for at forbedre dem. Der er nok kommet dyrtidstillæg, men de er ikke kommet paa grund av nogen magt-anvendelse fra arbeidernes side. Hvis dyrtidskrav har været avsluat, saa har ogsaa hovedorganisationerne erklært at intet var at gjøre.

Nu sier Lian at landsorganisationen skal støtte lokalorganisationerne i deres krav og aktioner. Men har landsorganisationen sondert terrænget og vet om forbundene gaar med paa dette? Har vi garanti for at forbundene udelukkende tar hensyn til arbeiderne og ikke til overenskomsterne? Det er jo for disse de staar som økonomiske garantister. Har landsorganisationen tat dette standpunkt for at arbeiderne skal kunne gripe ind uten hensyn til gjældende overenskomster? Det er mulig at den gode tid er gaat os forbi. Vi har hat en heikonjunktur som aldrig før i organisationens historie. Stillingen har ligget saaledes an at vi har kunnet gjennomføre snart sagt hvad som helst i retning av lønninger. Det kan hænde at Amerikas indgripen i krigen har skapt en anden situation; men jeg tror at de gode tider vil komme igjen. Der vil bli presserende behov for en neutral produktionskraft, og vi maa være forberedt.

Hans Høghund: Det er paa sin plads at kongressen foruten at vedta sekretariatets forslag ogsaa gir sin tilslutning til det forslag som Hornsrud har fremsat i stortinget om at anvende tvang for at skaffe mer jord under pløgen. Det er ikke nævnt i sekretariatets forslag, og derfor har jeg formet et forslag, som vi antagelig kunde vedta i tilslutning til sekretariatets. Det lyder saa: «I tilslutning til det av Hornsrud i stortinget fremsatte forslag angaaende øket jordbruksproduksjon kræver kongressen at der blir aapnet almindelig adgang til at bruke den jord, som er skikket til kulturel drift, men som for tiden ligger ubenyttet.»

Tidene indbyr ikke til direkte aksjon.

Dirigenten foreslog strek for de indtegnede talere. Det blev enstemmig vedtat.

Olav Oksvik: Der er mange mennesker, som har let for at glemme at der er mange bønder her i landet. Bønderne staar som en konservativ garanti. Det er beklagelig, men det er et faktum, som vi maa regne med og vi maa lægge vor taktik derefter. Der er saa altfor mange, som ikke regner med bønderne og det var trist at læse i vaar at der fremkom krav om at indtægter under 3,000 skulde være skattefrie. Det viser hvilken uvidenhed vi har at regne med indenfor vore egne rækker.

Hans Eriksen: Det er meningsløst naar Volan forsøker at provocere landsorganisationens formand til at gi besked om forbundenes stilling til suspension av tariffene. Inden vort forbund viser der sig tegn til driftsstans. Paa enkelte steder kan man nok i en avdeling finde tidspunktet beleilig til aksjon, men det kan nok hænde at forbundet, som sitter med oversigten og som har oversigten, mener noget andet.

A. Kalvaa: Jeg vil ikke si at det er flureri dette at man skulde holde en dyrtidskongres. Men folk har oppfattet det saaledes ute i distrikterne. Man har ialfald i Trøndelagen drat i tvil hvorvidt det idet-heetat har været meningen. Men nordenfjelds trodde man at man skulde

gaa til en aktion. Hvis vi skal vente til vi faar jernbanefolkene og handelsstanden med, saa faar vi vente længe. Der er reist krav om produktionstvang, men det krav skulde aldrig være kommet fra arbeiderne, for det er ensbetydende med civil vernepligt.

A. Dullum: Sekretariatet begik den fejl at ta den politiske organisation med paa raad. Det skulde ikke ha været gjort og heller ikke skulde man ha tat med handelsfunktionærerne og de andre.

Volan: Landsorganisationen bør kunne gi os meddelelse om hvorledes forbundene vil stille sig i saadanne situationer. Det maa landsorganisationen ha ret til at kræve besked om hos forbundene. Hvis landsorganisationen ikke har greie paa det, saa har Lians erklæring ingen værdi for os.

Lian: Med hensyn til Kalvaas uttalelser, saa beror de selvfølgelig paa en misforstaaelse. Kravet om produktionspligt staar i forbindelse med kravet om normalpriser. Den tilsigter at forhindre at en lavere pris skal bevirke at produktionen stanser. Det er rigtig at der er ekspropriationsret og regjeringen har ogsaa brukt den, men for at faa en fast form paa det hele maatte man samtidig kræve salgstvang.

Med hensyn til det, som Volan har været inde paa, saa kan han jo ikke faa noget andet svar. Ethvert andet svar vilde betegne en overskridelse av landsorganisationens kompetense. Vi kan ikke tvinge forbundene til at gjøre noget i denne retning, hvis de ikke vil, men jeg kan trøste Volan med, at hvad den reelle side av saken angaar, saa er der enstemmighet i sekretariatet om dette standpunkt.

Votering: Sekretariatets forslag blev vedtat mot 1 stemme. Høglunds tillægsforslag blev enstemmig vedtat. Madsens forslag til tillæg i punkt V forkastedes med stor majoritet.

Møtet hævet.

Formiddagsmøte søndag 21. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Møtet aapnedes kl. 9,15.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Organisationsformer og taktik.

Lian: Det er en ganske omfattende indstilling som foreligger her, og jeg skal forsøke at redegjøre for det saa utførlig som mulig. Senere vil mindretallet redegjøre for sine forslag og opfatninger. Saken er stor og omfattende og der kræves taalmodighet

Allerede paa kongressen i 1913 forelaa en række forslag, som tok sigte paa at ændre organisationsformerne og kamptaktiken, ophæve tariffene, indføre sabotage som kampmiddel, at de lokale samorganisationer skulde ha indflydelse over lønsbevægelserne og repræsentationsretten til kongressen. Naar undtages forslaget om industriforbund, som opnaadde 88 st. mot 100, saa fik de øvrige forslag liten tilslutning, fra 20—34 stemmer.

Men dagen efter kongressen begyndte agitationen paanyt. «Fagoppositionen» var jo organisert. Og ved juletider 1915 ændret den sit program. Dens program var tidligere bygget paa en centralisering av fagorganisationen, idet landsorganisationen skulde være «fællesnævneren» og forbundene kun skulde være industridepartementer under landsorganisationen. Forbundenes nuværende opgaver skulde saa overtages av *lokale samorganisationer* under landsorganisationens fællesskap.

Paa konferansen i julen 1915 brøt fagoppositionen med dette princip og satte op kravet om en *federativ organisationsform*. Og konferansen vedtok et utførlig program som blev trykt og omsendt foreningerne med henstilling til disse om at slutte sig til dette, og indsende forslag herom til kongressen 1916.

For denne kongres forelaa derpaa en række forslag, som var opsat under dagsordenens punkt 3 og 4. Fra en række foreninger var indsendt forslag i tilslutning til fagoppositionens program, ialt fra ca. 50 foreninger, hvorav 28 tilhørte arbeidsmandsforbundet og 17 hadde sæte i Trondhjem. Desuten var der endel avvikende forslag fra enkelte foreninger.

Det foreliggende materiale var meget broget, og kongressen 1916 blev som bekjendt sammenkaldt tidligere end oprindelig bekjendtgjort, saaledes at kongressens dagsorden ikke var behandlet av foreningerne. Det blev derfor besluttet at nedsætte en komité, den senere saa bekjendte og meget omtalte 15-mandskomité, som fik i opdrag at utrede de under dagsordenens punkt 3 og 4 opsatte forslag og fremkomme med motiverede forslag. Komiteen fik sig ogsaa oversendt til behandling spørgsmaalet om stillingen til den midlertidige voldgiftslov. Senere er komiteen av sekretariatet annodet om at avgi indstilling angaaende faglige efterretningskontorer. I samtlige spørgsmaal foreligger indstilling fra komiteen for kongressen.

Det spørgsmaal som nu skal behandles under dagsordenens punkt 3, «organisationsformer og taktik» har været omsendt i et saa stort antal av samtlige medlemmer har erholdt et eksemplar. Spørgsmaalet har jo ogsaa været sterkt diskutert, baade paa massemøter og i mere uansvarlige forsamlinger saavel som i fagforeningerne. Ogsaa i den socialdemokratiske presse har spørgsmaalet været oppe, mest dog fra redaktionens side, idet de fagorganiserte arbeidere selv svært litet har deltat i pressediskussionen om disse spørgsmaal. Derimot har de fleste redaktører i den senere tid skrevet om saken, og der er visselig git mange gode og velmente raad. Nu faar det imidlertid bli kongressens sak at avgjøre spørgsmaalene, og saa faar vi haabe at avgjørelsen blir til gavn for fagorganisationen og arbeiderbevægelsen.

Det har ikke lykkedes for komiteen at komme til enighet om nogen indstilling. Den har derfor delt sig i et flertal paa 11 og et mindretal paa 4. De 11 deler det principielle syn paa vor bevægelses fremgangslinjer som idag er det almengyldige, selv om de foreslaar endel ændringer i forskjellige forhold, mens mindretallet helt ut fastholder det grundsyn og det program som er vedtat av fagoppositionen.

Under komiteens drøttelser og ved at gjennemlæse komitémindretallets motiver staar det ogsaa saa for mig at skillet i opfatningen er langt dypere end jeg oprindelig trodde. Vi maa derfor først og fremst se paa dette. Og da kan det ikke skjules at fagoppositionen har ændret sit pro-

gram i overordentlig grad. Oprindelig foreslog de endel ændringer i organisationsformen, afskaffelse av tariffene o. l. Men nu tar deres kamp utvilsomt sigte paa en hel omlægning av arbeiderbevægelsens virksomhet, naar det gjælder socialismens gennemførelse. Endnu er enkelte av mindretallets motiveringer vage og uklare. Men det er netop her det gjælder at faa fuld klarhet.

Angaaende arbeiderbevægelsens formaal uttaler flertallet, side 41:

«At opnaa en socialistisk samfundsordning, hvor samfundet har herredømmet og kontrollen over arbeidsmidlerne og derved over produktion og omsætning, saaledes at enhver privat eller korporationsmessig utbytning av andre er utelukket.

Dette formaal maa opnaaes ved saavel faglig som politisk og kooperativ virksomhet.

De faglige, politiske og kooperative organisationer maa arbeide haand i haand til opnaelsen av det fælles formaal: et samfund bygget paa fællesinteresserne.

Fagorganisationen fører kampen mot produksjonskapitalen ved at søke at skaffe arbeiderne større utbytte av arbeidet, mere indflydelse over arbeidsforholdene, kortere arbeidstid etc., og understøtter den politiske arbeiderbevægelse, likesom den i samarbeide med kommune og stat vil kunne overta kontrollen og ledelsen av produksjonen paa den maate som vil vise sig at være praktisk efterhvert som den socialistiske fællesordning av produksjonen utvikles.

Den politiske arbeiderorganisation former samfundsprogrammerne i kommune og stat og kjemper disse frem samtidig som den understøtter den faglige bevægelse gjennom sin indflydelse i det offentlige liv.

Den kooperative bevægelse fører kampen mot den private handels- og produksjonskapital ved opprettelse av kooperative konsumtions- og produksjonsforetagender, der skal samarbeide med og supplere de kommunale og statsmessige foranstaltninger, der maa bli sat iverk paa dette omraade efterhvert som socialismen gjør sig gjældende i samfundet.»

Mindretallet uttaler side 87:

«I erkjendelse av at fagorganisationen danner livsnerven i arbeiderbevægelsen, hvis oppgave er at omskape samfundsforholdene, bør den naturlige konsekvens være at dette formaal faar en fremtrædende plads i den faglige eller økonomiske virksomhet, — at der altsaa ikke bare tilstræbes forbedring av arbeidernes kaar indenfor rammen av kapitaliststaten, men at man kjemper for at sprænge denne og avskaffe den økonomiske utbytning ved producenternes direkte kontrol eller overtagelse av produksjon og omsætning og derved gjennomføre den socialistiske samfundsordning.»

Jeg skal torseke at forklare, hvad det er striden her gjælder, slik som jeg forstaar det og slik som det fremgaar av indstillingen.

Om selve det store maal: *Arbeiderklassens frigjørelse* fra den økonomiske utbytning er der vel egentlig ikke nogen uenighet. Men det synes at være sterkt delte meninger om maaten hvorpaa dette skal ske. Efter min og komitéflertallets opfatning har den norske arbeiderbevægelse slaat ind paa den rigtige linje, naar den politiske organisation bygget sig op med den faglige som grundlag. Hos os eksisterer der i *realiteten* ikke

to adskilte arbeiderorganisationer: den ene faglig, den anden politisk. Det er de samme organisationer som fører kampen paa to fronter.

Den faglige organisation fører kampen mot arbeidsgiverne, den politiske organisation fører kampen for at erobre samfundsmagten.

Og jeg kan ikke se andet end at de foreløbige resultater av denne kamp er saadanne, at de opmuntrer til fortsættelse netop ad de samme linjer. Mindretallet er da selv opmerksom herpaa og erkjender dette, idet de i indstillingens side 65 uttaler:

«For øieblikket foregaar der en sterk utvikling i retning av offentlig drift. Særlig gjælder dette kommunerne. De har underlagt sig det ene foretagende efter det andet. Dette skyldes til en viss grad krigen og krisesituationen. Men det er ingen grund til at tro at denne utvikling vil ophøre naar krigen er over. Tvertimot. Forholdene ligger for tiden slik an, at hvis man skal gripe regulerende ind, saa staar bare denne utvei aapen. Det er ogsaa ubestridt opnaadd betydelige fordele. Specielt er dette tilfældet med omsætningen. Socialiseringsprocessen er saaledes i fuld gang. Og det er en foreteelse som peker frem mot nye samfundsdannelser.»

Efter denne erkjendelse av at socialiseringsprocessen er i fuld gang og fremhævelse av kommunesocialismen skulde man tro at ogsaa mindretallet var enig i at vi fremdeles gik frem efter disse linjer, men saa er ikke tilfældet. Straks efter uttaler nemlig mindretallet side 65 nedentor:

«Klasseforskjellen vil aldrig kunne bli ophævet *ovenifra*. Et arbeiderflertal i stat og kommune kan bringe det langt med hensyn til socialiseringsarbeidet. Det kan ogsaa gjennomføre en række forbedringer for den arbeidende befolkning. Men den endelige opgave, klassekampens ophævelse, vil ikke disse institutioner magte. Dertil er de for sterkt bundet av sin fortid og saa at si sit eget væsen.»

Det er litt uklart sagt; men det er dog saapas at det er tydelig saa man vet hvad der menes.

Og endelig sier mindretallet i indstillingen side 64:

«Hittil har fagforeningerne maattet slutte sig til en anden organisation for at kunne fremme det egentlige socialistiske arbeide. Dette er inkonsekvent og i længden uholdbart. Den sammenslutning som danner kjernen eller livsnerven i arbeiderbevægelsen maa da i sin *egen virksomhet* ta sig av det som er det væsentlige i hele vort arbeide: at søke at styrte kapitalismen og indføre en socialistisk samfundsordning.»

Jeg kan ikke forstaa andet end at det her, vistnok litt uklart, men dog tydelig nok er sagt, at det socialdemokratiske arbeiderparti kan ikke gjennomføre socialismen, det blir i længden uholdbart og inkonsekvent at ha noget som heter Det norske arbeiderparti og at det maa avskaffes sammen med forbundene.

Arbeiderbevægelsens formaal er at omskape samfundet. Og i den hensigt vil vi gjennemsyre folket med vor agitation, slik at flertallet kommer til at dele vore anskuelser. Vi bygger paa den erkjendelse at flertallet i vort folk bestaar av arbeidere og smaakaarstolk med fælles økonomiske interesser. Statistikken fortæller os at det er saa. Socialdemokratiets voksende stemmetal i by og paa land fortæller os videre, at arbeiderklassen er mottagelig for vore ideer.

Selv den mest skeptiske blandt os kan ikke undgaa at maatte erkjende at fortsætter arbeiderpartiets fremmarsj i fremtiden som hittil, saa vil vi om ikke saa længe staa med flertal baade i stortinget og i de vigtigste kommuner.

Til at fullføre dette agitations- og opplysningsarbeide har vi skapt det organisationsapparat som heter: *Det norske arbeiderparti*. Men det er jo netop i overveiende grad bygget paa fagforeningerne.

Og her har vi garantien for at dette parti aldrig vil skifte karakter, men alltid vedbli at være arbeiderklassens organ, naar det gjælder samfundsmagtens erobring.

Der sies, at dette er at tildele fagforeningerne en *underordnet* rolle i den sociale kamp. Men det er jo netop fagforeningerne som har skapt, danner og utgjør *Det norske arbeiderparti*. De er jo paa det aller intimeste med i denne store oppgave. Sandelig, fagforeningerne spiller ingen underordnet rolle i den sociale kamp i dette land. Og der finder stadig en samvirken sted mellom den faglige og den politiske aktion.

Men saa vil man si at dette er at tildele fagforeningerne en underordnet rolle. Men naar de er den drivende og ledende kraft og tillike er i besiddelse av et utryddelig og stedsevarende flertal, saa holder ikke dette stik.

Den store sosialiseringsproce kan efter min og flertallets opfatning bedst foregaa derved, at der finder et samarbeide sted mellom stat, kommune og kooperation, saaledes at al produktion og omsætning overgaa til disse institutioner.

Men dermed er ikke *socialismen* gjennomført, indvendes der. For klasseforskjel kan der godt findes selv under kommunal- og statsproduktion.

Selvfølgelig. *Ingen* har sagt andet. Men det er likesaa sikkert at produktionens og omsætningens sosialisering har skapt *grundlaget* for klasseforskjellens ophævelse. Ja, jeg hadde nær sagt: Den vil komme av sig selv, som en følge derav.

Nei, intet godt kommer *ovenfra*, sies der. Et storting eller kommunestyre kan ikke skape det nye. Disse institutioner er *bundne av sin fortid*. Ja, det er en *illusion* og et *bedrag* at tro at *socialismen* kan gjennomføres paa den maate — heter det i mindretallets indstilling.

Ja, jeg kan ikke begripe, at de folk som sier dette kan tro at vi da overhodet skal fortsætte vort arbeide i kommune og stat. Hvis man ikke tror at et socialistisk flertal i kommune og stat kan frigjøre disse fra klasseforskjellens aand, ja da bør man ikke si baade—og, nei, da maa det bli enten—eller.

Det er her, hvor fagoppositionen optræder inkonsekvent. Man kan ikke tjene to herrer. Skal samfundet i fællesskap gjennom stat og kommune og kooperation eie produktionsmidlerne og ivareta det som derav følger, saa kan ikke produktionsmidlerne samtidig eies og kontrolleres av fagforeningerne. Og derfor maa det slaaes fast, at hvis den retning som mindretallet representerer seirer, saa vil det ikke vare længe før parlamentarismen er helt opgit, for fagoppositionens og mindretallets grundsyn er antiparlamentarisk i sit inderste væsen.

Det er her vi støter paa det dypeste skille i opfatningen. Og ut

fra dette skille er det de fleste av oppositionens forslag er født. Jeg sier de fleste, for der findes endel, som ikke har noget med disse ting at gjøre.

Der er en fløi iblandt os, som ikke tror at kommune og stat har nogen opgave i den sociale omdannelsesproces. Men at al forandring maa ske ved hjælp av det som benævnes „direkte aktion“, hvilket nærmere betegnet er *streik, boykot, sabotage, obstruktion* etc. Med andre ord: Vi skal ikke gaa ind i samfundsinstitutionerne og søke at faa herredømme over disse. Vi skal la de andre beholde ledelsen, men tvinge dem til at gjøre det vi vil ved hjælp av vor uundværlighet som producenter.

Det høres kanske noget bestikkende ut dette: Magten skal erobres ved «den aldrig hvilende kamp paa arbeidspladsen», ved «de tusen naalestik paa arbeidspladsen». Og paa den maate skal vi erobre magten og overta ledelsen eller kontrollen av al produktion. — Det er slagord, som klinger godt i diskussionen. Men undersøker vi næiere disse slagords indhold, saa vil man skjønne at man her staar overfor en kjæmpeopgave, som jeg ialfald ikke oiner nogen ende paa. La os ta for os de store industrier. Hvorledes skal fagforeningerne kunne evne at stille sig ved kapitalisternes side og under den kapitalistiske samfundsordning avskaffe dem? Ved at streike, ved direkte aktion, ved sabotage og ved at skape en arbeidsuvillig arbeiderklasse? Men hvordan staar vi som mangler kapital overfor finanskapitalen, bankerne, den utenlandske konkurranse? Og heller ikke har vi nogen garanti for at produktionen under fagforeningernes ledelse blir socialistisk. Ingen garanterer for at ikke den ene gruppe vilde utbytte den anden.

Jeg synes at det hele er et Fata Morgana, uten forbindelse med virkeligheten. Hvordan skal arbeiderklassen magte denne kamp. Denne evige uro. Ogsaa de organiserte arbeidere er mennesker, som har menneskers behov, de har hjem og familie, og selv under de nuværende forhold viser det sig at kampene kan være tunge nok. Vi vil ikke magte denne kjæmpeopgave, selv om vi trodde at den førte frem, — hvad jeg ikke tror.

Derimot kan enhver av os se idag, at det slet ikke er umulig i forholdsvis kort tid at erobre magten i staten og kommunen og ad den vei sosialisere produktionen, likesom dette selvfølgelig ikke utelukker at saavel kooperativ som fagforeningsmessig produktion indgaar som led i utviklingen.

Mindretallet hævder, at selv om stat og kommune har overtat produktionen saa er dermed ikke socialismen gjennomført. Nei, selvfølgelig. Det kommer naturligvis an paa hvem det er som gjennomfører den om den skal bli socialistisk, om den skal bety klasseforskjellens ophævelse, arbeiderklassens frigjørelse. I et kapitalistisk samfund kan utbytning finde sted i en statsbedrift saavel som i en privatbedrift. Men naar al produktion og omsætning er overført til stat og kommune i et samfund med socialistisk flertal, da ophæves klasseforskjellen og ophører utbytningen. Vi kan dertor ikke demme efter de smaa og ufuldkomne forsøk, som er gjort under det privatkapitalistiske samfunds konkurranse. Og det er jo netop derfor vi vil at arbeiderne selv skal ta flertallet i kommunerne og staten, forat arbeidernes frigjørelse skal være arbeidernes eget verk.

Under diskussionen om disse spørsmal er der fra flere av fag-

oppositionens folk hævdede, at her er ikke tale om fagorganisationens overtagelse av produktionen, det er bare *kontrollen* dermed, som det er spørsmål om. Men det er jo i virkeligheten et og det samme. Den som kontrollerer og herigjennem leder en bedrift og saaledes har herredømmet over denne, den har jo ogsaa i realiteten besiddelsesretten. Og det hævder jo mindretallet, at fagforeningerne skal sitte inde med den *reelle* magt. Derfor betyr en saadan kontrol i virkeligheten herredømmet over produktionen.

Dette skal være en *revolutionær* og *socialistisk* linje i forhold til den anden, som er *revisionistisk* og *reformistisk*. Opriktig talt vil jeg si, at aldrig har jeg set slik misbruk av ord. Skulde det ikke være socialistisk at folkets store arbeidende flertal tar styret ut av hænderne paa overklassen og omformer stat og kommune efter sin vilje. Skulde det være reformistisk? Nei, reformisme det er omdannelser som ikke peker *utover* det nuværende samfundssystem. Men enhver omdannelse i *socialistisk* retning, det er *revolution*.

Det eneste som kan spørres om er: Hvordan kommer vi hurtigst til maalet?

Og jeg tror at vi kommer hurtigst, bedst og sikrest frem ved at prøve at ta styret selv. — Ja, jeg vil si, at den fremgangsmaate er langt mere socialistisk end den anden. Det er *positivt*. Det er selvutvikling og oppdragelse i dette at trænge ind i samfundsinstitutionerne, dygtiggjøre sig til at lede disse, og vække det hele folk til at være med i omdannelsen. Det er *negativt* at sætte sig ned paa sin hale og si vi streiker til de *andre* har faat gjennomført den ene eller den anden reform for os.

Socialisme det er likhet for alle — retfærdighet for alle, og dette kan kun gjennomføres ved at samfundet selv overtar produktionen. Derfor heter det ogsaa herom i arbeiderpartiets program: «Ophævelse av de privatkapitalistiske monopoler, arbeids- og samfærdselsmidlernes overgang til fællesie, overførelse av produktionens *ledelse* til samfundet og en retfærdig fordeling av utbyttet. Derved kan arbeidet ordnes saadan, at frugterne tilfalder dem som arbeider, og produktionen som nu er planløs ordnes efter samfundets virkelige behov.»

Jeg tror at dette er den eneste vei vi kan naa frem til socialismen. Og der er den rikeste anledning idag slik som fagorganisationen er bygget til at utvikle de fagorganiserte arbeidere til socialdemokrater og til at gjennemsyre hele arbeiderklassen med socialismens lære.

Ethvert forsøk paa at trække os bort fra denne fremgangslinje vil føre os paa avveie. Vi maa frem til socialismen — d. v. s. samfundssolidaritet, ikke gruppesolidaritet.

Direkte aktion overfor samfundet har efter min optatning sin store begrænsning. Den kan aldrig bli et dagligdags middel i saa henseende. Dertil er den altfor upraktisk. — Men selvsagt kan det tænkes at arbeiderne i enkelte store situationer griper til dette middel overfor magthaverne. Men det blir ikke det naturlige og dagligdagse middel i samfundsutviklingens tjeneste. Derfor er ogsaa de faglige kampformer — streik o. s. v. — ikke de som egner sig bedst overfor samfundet. Samfundsinstitutionerne erobrer vi paa andre og bedre maaater.

Holder vi fast ved dette — og selv mindretallet vover ikke i øie-

blikket at bryte staven over den *politiske* arbeiderbevægelse — saa blir vi straks mere klar og sikker i vor opfatning.

Da forstaar vi meget bedre hvorfor fagorganisationen er indrettet med landsomfattende forbund efter industri og fag, slik som selve de økonomiske love foreskriver. Og vi forstaar at streiken, saa ypperlig et vaaben den end er til sit bruk, ikke kan anvendes i alt vort sociale arbeide.

De som fordømmer *alt* politisk arbeide som humbug og tant, og de som vil staa *neutralt* overfor det politiske arbeide (for det betyr akkurat et og det samme), *de* forstaar jeg godt ikke har andet at anbefale end *direkte aktion* i al vor sociale kamp.

Og det er igrunnen det som ligger bakom hele den bevægelse vi har set i den sidste tid.

Men de som mener at det vilde være selvmord, om den norske arbeiderklasse idag opgav sin saa heldig førte kamp for at vinde flertallet, *de* maa forstaa, at streiken og de med den sidestillede handlinger er det naturlige vaaben i den direkte strid med arbeidsgiverne. Vor stemmeret derimot, er vort vaaben til erobring av samfundsmagten.

Dermed er linjerne git for fagorganisationen og arbeiderpartiet.

*

Paa grundlag av hvad jeg her har anført ang. arbeiderbevægelsens maal skal jeg omtale de forslag som foreligger om fagorganisationens former, kampmidler, taktik m. v. Flertallets konklusion findes i indstillingen side 59—62 og mindretallets paa side 88—90. Jeg skal referere begge indstillinger efterhvert som jeg omtaler dem.

Jeg tar først punkt 1 i mindretallet indstilling

Om tariffene.

Her uttaler mindretallet side 88:

«at de skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkår.»

Flertallet uttaler side 61 øverst:

«Tariffene bør være kortvarige og saa enkle som mulig, likesom det bør staa enhver organisation frit om den vil indgaa tarifavtale eller ei. Fagorganisationen kan dog ikke anbefale at der reises en prinsipiell kamp om selve tarifsysteemets avskaffelse.»

Det har været litt vanskelig at faa tak i hvordan fagoppositionen har tænkt sig de anerkjendte arbeidsvilkår praktisert. I mindretallets motiver (side 72) er det uttrykt saaledes:

«Fagforeningerne formulerer enkeltvis eller i forbindelse med den lokale samorganisation, de industrigrupper de sorterer under eller landsorganisationen sine krav: løn, arbeidstid og de øvrige viktigste bestemmelser. Disse fremlægger de for arbeidskjøperne for at faa dem anerkjendt. Det vil i mange tilfælde — som nu — lede til lønskampe. Arbeiderne kan ogsaa bli nødt til at fire paa sine krav. Men i intet tilfælde vil de som avslutning paa en kamp binde sig til kontrakter, gjældende paa aaremaal. De vil ha sin handlefrihet i behold.»

Før fagorganisationen fik nogen indflydelse var det arbejdsgiverne som bestemte arbeidsvilkaarene, og arbeiderne maatte anerkjende disse. Men gjennom fagorganisationens virksomhet begyndte kampen om bestemmelsesretten over arbeidsvilkaarene. Nu staar de to organisationer overfor hinanden, og det er utænkelig, som forholdene er idag, at fagorganisationen ensidig magter at diktere arbejdsgiverne sine betingelser. Dertil er organisationsprocenten altfor lav endnu, godt og vel 25 pct. Selv om der er enkelte grupper som er kommet længere, saa hindres de av den almindelige situation. Vi er derfor nødt til at erkjende at vi ikke uten videre kan bestemme, og det er dette forhold som har skapt tariffene.

Jeg synes derfor at denne strid om tariffene er uproduktiv og av formel natur. Tariffene er skapt av situationen, de er ikke noget princip i og for sig. Naar det kommer til alt er derfor denne strid om tariffene mere av formel natur, og det forekommer mig at man her legger for megen vekt paa det formelle. Det maa vel i første række være tariffernes *indhold*, det kommer an paa. Det er indholdet som bestemmer om tariffen er heldig for arbeiderne eller ikke og ikke om den er skriftlig eller har navn av anerkjendte arbeidsvilkaar.

Der er fra landsorganisationens side intet iveien for at tariffene kan bli saa kortvarige som mulig, likesom der ikke forekommer noget i landsorganisationens love som paalægger forbundene at oprette tariffen. Og der er og har altid været fuld frihet for organisationerne at føre kamp for at faa tariffene saa gode som mulig. Det er ikke tariftsystemet som bestemmer tariffernes indhold, det er *organisationens styrke*. Akkurat slik vil det ogsaa bli med de anerkjendte arbeidsvilkaar. Organisationens styrke gir sig uttryk i tariffen eller arbeidsavtaler. Om avtalen er mundtlig eller skriftlig, kortvarig eller langvarig, god eller slet, forandrer ikke deres karakter av avtale mellem to selvstændige parter.

For landsorganisationen er spørsmålet heller ikke aktuelt. Der staar intet i landsorganisationens love om oprettelse av tariffen. Det er forbundene som har den ordning, og aldrig vil et forbund negtes at føre kampen saalænge det selv magter.

Ved at avskaffe tariffene vil vi faa fuld frihet til at slaa til i det rette øieblik, er det sagt. Men her maa vi ikke glemme, at arbejdsgiverne faar den samme frihet. De faar ogsaa anledning til at benytte den gunstige leilighet. Men denne indvending falder bort, naar man som flertallet holder paa at tariffene skal være saa kortvarige og enkle som mulig. Hvor lang varighet en tarif skal ha, kan meget avhænge av omstændighetene: tariffens indhold, fagenes egenartethet o. s. v. Men med de erfaringer som vi har gjort overfor arbejdsgivernes utnyttelse av tariffene, bør ingen tarif som regel ha længere varighet end 2 aar. Selvfølgelig er der ingen regel uten undtagelse. Tidligere har som bekjendt landsorganisationen vedtat at ingen tarif maa være kortere end 2 aar. Den regel mener jeg maa bortfalde. Og hermed er den *væsentligste* anke mot tariffene bortfaldd.

Naar man følger flertallets opfatning at tariffene bør være saa kortvarige som mulig, saa bortfalder argumentet om at tariffene tjener som soveputer for arbeiderne. Litt tid maa der være mellem slagene. Tarifperioden blir da i høi grad en arbeidsperiode, det blir allerede straks

nødvendig at ta fat paa forberedelserne til næste tarif. Og det gjælder at utnytte tariffens bestemmelser. Flere organisationer har paa dette omraade naadd store resultater og herved lagt tingene tilrette for den nye revision.

Der kan naturligvis være meget at utsætte paa tariffernes *indhold*. Særlig har de saakaldte almindelige bestemmelser været klandret. Ja, de almindelige bestemmelser er ikke alle like bra, men de indeholder dog ogsaa fordele for arbeiderne. Men fordi om tariffene er mer eller mindre gode, kan vi ikke fordømme systemet. Tariffene som de er idag, er jo ikke uttryk for hvad vi kræver; der er jo to parter om dem. Og jo sterkere og bedre vi staa organisert, jo bedre blir tariffernes indhold.

Og hvorledes vil de anerkjendte arbeidsvilkaar virke i sæsonfagene f. eks. i bygningstagene eller andre sæsonfag? Og hvordan vil vi staa i det under nedadgaaende tider? Det er et faktum at det er paa grundlag av de bestaaende tariffen at der er skapt muligheter for et frugtbart tarifarbeide. Vi maa vel ogsaa fremdeles regne med at organisationsprocenten i en række fag er saa lav som den er. Under disse forhold kan tariffene simpelthen bli en nødvendighet. Med den voksende industri trækkes stadig store masser av mennesker ind under industriarbeidet, fra jordbruket, fra fjelddalene, ute fra havskjærene. De fleste har intet eller litet begrep om fagforeningsvæsen og solidaritetsforpligtelser. Tusener og atter tusener av kvinder og unge mennesker sættes til arbeide i fabrikk og verksted. Tror nogen, at disse mennesker er modne til at arbeide under de løse forhold, som anerkjendte arbeidsvilkaar etablerer. Aa nei! Tariffene kan ofte bli likesaa nødvendige av hensyn til illoyal konkurranse arbeiderne imellem som av hensyn til arbeidsgiverne.

Jeg mener derfor, at det er unødig at bekjempe tarifsystemet istedetfor at sette alt ind paa at gjøre tariffene stadig bedre. Det vilde bli et i høi grad uproduktivt arbeide, som vilde lægge beslag paa organisationens handlekraft, uten til gjengjæld at gi positive fordele.

Vi bør dertor bestræbe os for som flertallet foreslaar at gjøre tariffene saa kortvarige og enkle som mulige, likesom det bør staa enhver organisation frit om den vil indgaa tarif eller ikke. Søker vi paa den maate at faa tariffene saa tilfredsstillende for arbeiderklassen som vor samlede kraft kan evne det, og søker vi samtidig at paaskynde den sociale omdannelsesproces, saa kommune og stat avløser private arbeidsgivere, da skaper vi grundlag for et økonomisk folkestyre.

Kampmidlerne.

Om kampmidlerne foreslaar mindretallet (side 88, p. 2):

«at kampmidlerne forfleres slik at streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker, at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse og at boykot og kooperation tages i de faglige kamps tjeneste.»

Flertallet foreslaar (side 60. næst sidste passus):

«De organisatoriske kampmidler er streik, sympatistreik, boykot. Fagorganisationen kan ikke anse obstruktion og sabotage som kampmidler der organisationsmessig bør anbefales, da det kan føre til skadelige konsekvenser for arbeiderbevægelsen.

Fagorganisationen bør av al kraft støtte den kooperative produktion og omsætning, for at den kan bli til beskyttelse og hjelp for fagorganisationen saavel under de store konflikter som i det daglige arbeide.»

Det som skiller her, er altsaa den organisationsmæssige anvendelse av obstruktion og sabotage. Kampmidlerne er jo nemlig allerede forfleret slik at streiker kan utvides til faglige *generalkampe* og *sympatistreiker*. Saavel lovene som tariffene inneholder de fornødne bestemmelser herom. Mindretallets forslag paa dette punkt er saaledes ikke aktuelt. Og *boycot* er ogsaa for længe siden anerkjendt som et faglig kampmiddel. Allerede den skandinaviske kongres i Malmø i 1892 anbefalte «at de organiserte arbeidere i fremtiden i stedet for eller i forbindelse med streiker anvender *boycot*, særlig i saadanne industrier som frembringer varer hvorav arbeiderne er de største konsumenter». Og landsorganisationens ordinære kongres i 1913 vedtok likeledes en uttalelse om *boycot*. Og *boycot* er ogsaa anvendt. Heller ikke dette forslag er aktuelt uten forsaavidt man mener, at det skal anvendes hyppigere. Det gjælder i høi grad, at skal disse kampmidler kunne anvendes med nogen virkning, saa maa der være en sterk organisation bak: høi organisationsprocent og mange penger i streikekassen. Og *sympatistreiken* kan være tveegget. Men vi har i det senere brukt *sympatistreiken* ved flere leiligheter. Det samme gjælder *boycot*. Den er jo for længe siden anerkjendt og den vil ogsaa med fordel kunne benyttes i fremtiden; særlig vil den ha betydning i næringsmiddelindustrien, i beklædnings- og skotøiindustri, tobak- og cigarindustri o. s. v.

Det lar sig forresten ikke gjøre at opstille bestemte regler for hvilke kampmidler fagorganisationen skal benytte. Det er to ting som bør være hovedkrav naar det gjælder de faglige kampmidler, og det er at de fremtvinger et gunstig resultat samtidig som kampen bør ha en opdragende og samlende virkning paa arbeiderklassen. Om de forannævnte kampmidler maa det sies, at de eier disse egenskaper. Derimot kan dette i samme grad ikke sies om *obstruktion* og *sabotage*. Jeg kan ikke indse at disse kampmidler byr paa nogen særlig fordel, mens de til gjengjæld er beheftet med mange skavanker. Jeg tror ikke de kan organisationsmæssig forsvares eller anvendes. Det er klart, at daarlig betalt arbeide blir daarlig utført, og at vriene arbeidsgivere faar mindre og daarligere arbeide utført end gode arbeidsgivere. Men organisationen kan ikke bygge sin fremgang paa disse midler.

Da obstruktion og sabotage for nogen aar siden blev forkyndt for os, saa het det at de skulde avløse streikevaabenet, som var bli sløvet. Senere har man indset at man tok feil. Jeg kan ikke indse at obstruktion og sabotage er noget effektivt kampmiddel, naar vi som hos os staar overfor en vel organisert arbeidsgiverklasse. Organisationen vil ikke paa nogen maate forbedre sin stilling ved at benytte disse midler. Fordelen ved sabotagen vilde jo være den at arbeiderne skulde forbli i sine *pladser*, men allikevel tilføie arbeidsgiverne et saa føelig økonomisk tap og saa megen ulempe at de gav efter. Men straks man forsøker paa dette, vil arbeidsgiverne fjerne arbeiderne, og vi staar overfor *lockout* eller streik. Disse saakaldte nye kampmidler kan derfor ikke faa nogen avgjørende betydning i det praktiske liv, mens der i teorien kan tages meget væsen av dem. Naar hertil kommer, at organisationen intet effektivt

herredømme vil kunne faa over disse kampmidler, som maa utøves helt individuelt, mens organisationen ved at anerkjende og anbefale disse midler vil staa med det økonomiske ansvar for alle handlinger, saa er det vor opfatning at fagorganisationen ikke ber anbefale obstruktion og sabotage som et led i organisationens kampvirksomhet. Men samtidig vil jeg gjenta hvad der tidligere er fremholdt, at ingen arbeider skal lægge sig til ro med de resultater som er opnaadd ved den fælles lønskamp. Især i travle tider kan der utrettes meget ved en vaaken utnyttelse av alle chanser.

Men i det øieblik en kongres vedtok disse midler, vilde de ogsaa være gjort ubrukbare netop derved, at de kom til arbeidsgivernes kundskap. Hvis de ikke kom til at frembringe noget værre og bragte lovgivningen til at gripe ind med generende bestemmelser.

Organisationsformerne.

Her foreslaar mindretallet (side 88, p. 3, 4 og 5):

- «3. at organisationsformerne ændres derhen, at landsorganisationen istedetfor landsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Disse faar i forstaaelse med de enkelte foreninger ledelsen av lønskampene og agitationen og repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. For at fremme det industrielle samarbeide, opdeles landsorganisationen i grupper svarende til de store industrier. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitations- og organisationsarbeidet, føre statistik over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter, forberede og organisere de sociale kampe.
4. En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av de som berøres av denne. Hvis en organisation, som gaar i kamp, ønsker de øvrige arbeideres støtte i form av solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa vedkommende organisation først utvirke dette. I saa fald berøres ogsaa de arbeidere, som yder solidarisk støtte av konflikten og faar indfyldelse over avslutningen saalangt deres støtte strækker sig.
5. De økonomiske midler forvaltes av samorganisationerne. Hver tilsluttet forening betaler en avgift som svarer til gjennemsnittkontingenten i de nuværende forbund. Samorganisationerne betaler et regulært bidrag til landsorganisationen, tilstrækkelig til at dække dens administrations- og agitationsutgifter og for at fremme dens øvrige formaal.»

Flertallet foreslaar (side 59 og 60):

«Den industrielle utvikling har gjort det nødvendig at de enkelte fagforeninger samles i landsomfattende forbund, som samvirker i en fælles landsorganisation med internationale forbindelser. — Fællesavgjørelserne lægges paa saa bred basis som mulig, saaledes at i tilfælde tvist mellem en organisation og sekretariatet om en konflikt, kan organisationen kræve repræsentantskapet sammenkaldt til endelig avgjørelse av saken. — Repræsentantskapet, som tidligere har været valgt av forbundsstyrene, vælges herefter av forbundene paa den maate de selv bestemmer og i et antal som for det tidligere repræsentantskap bestemt. Det nuværende repræsentantskap bortfalder.

Lokale samorganisasjoner opprettes overalt, hvor der er et tilstrækkelig antal fagforeninger (mindst 5). — Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger. Disse samorganisasjoner blir obligatoriske for de fagforeninger som tilhører landsorganisationen. De kan ilægge fagforeningerne fast eller periodisk kontingent, som maa approberes av sekretariatet. Samorganisasjonerne har som oppgave at lede det daglige organisations- og opplysningsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter oppdrag fra forbundene eller landsorganisationen. De kan ogsaa medvirke under boykot og større faglige fælleskonflikter efter anvisning av landsorganisationen, likesom de kan sende forestillinger og forslag om agitationsarbeidet m. v. til sekretariatet. — Samorganisasjonerne erholder en distriktsvis representasjon til landsorganisationens kongres efter nærmere bestemte regler.»

Av alle de forslag som er fremkommet fra fagoppositionens side er dette om organisationens fuldstændige omlægning det mest indgripende, det er av en særdeles vidtgaaende og omkaltatrende karakter. Forslagets realitet er klart og tydelig den, at forbundene skal opløses og deres opgaver overtages av lokale samorganisasjoner, som skal overta ledelsen av lønskampene, av agitationen og av representationsretten til kongressen.

Flertallet i komiteen er av den opfatning, at en saadan organisationsform ikke vil styrke arbeiderklassen i dens økonomiske kamp. Det vil efter vor opfatning være at skruе utviklingen tilbake. Det som har skapt de landsomtattende forbund er selve den industrielle utvikling. En bestemt industri eller et fag er nu efter de rent økonomiske love sammenbundet hele landet over. De faglige kampe kan derfor i vor tid ikke føres lokalt. Der forekommer naturligvis tilfælder, hvor en konflikt er lokal, men i alle tilfælder av større betydning berører konflikterne arbeiderne over hele landet. Selv om en konflikt begynder lokalt, saa kan den utvikle sig til at omfatte hele vedkommende industri og derfra videre til al industri. Selve konkurransforholdene tilsier dette, og utviklingen gaar stadig mere og mere i denne retning; truster, ringer, koncentration, er kapitalismens kjendemerke. Naar forholdene er saadanne og det vil vel ingen benegte, da høres det ganske halsløst ut at ville oppløse landsforbundene og gaa over til lokale samorganisasjoner.

At vor nuværende organisationsform som enhver anden institution kan ha mangler, det er vel saa. Men disse mangler faar vi da i fællesskap søke at rette paa, istedetfor at skruе utviklingen tilbake.

Det fællesskap som er skapt mellem de organiserte arbeidere gjennom forbund og landsorganisation, *kan ikke undværes*. Slik som fagorganisationen staar i kampen utad mot en sterkt centralisert kapitalmagt kan *fællesskapet* heller ikke bestaa *uten at det ogsaa har forpligtelse indad*. Det kan ikke la sig gjøre at hver enkelt forening inden organisationen skal faa staa frit og bestemme uten hensyn til de andre. Et saadant fællesskap vilde enten straks sprænges eller bli staaende som et tomt skal.

Hver eneste fagforening, enten den er i Hammerfest eller i Kristiansand, i Bergen eller Fredrikshald, staar overfor en fælles motstander. Og det en motstander, som til enhver tid fører en skarp og konsekvent kamp mot ethvert fremskritt uanset sted og fag og som stadig faar ster-

kere og sterkere tilslutning fra arbeidsgivernes side. Og saa skulde vi uten hensyn til dette gaa hen og oppløse vort fællesskap!

Solidariteten har tilbakelagt en lang vei fra den begyndte paa verkstedet og til den blev fuldkommen i de store landsomfattende forbund og deres sammenslutning i landsorganisationen. At ikke alle medlemmer har fulgt med i utviklingen, saa de kan forstaa og fornemme denne solidaritet, det er da ingen grund til at gaa tilbake til det gamle primitive standpunkt.

Det som efter fagoppositionens mening skulde naaes ved den radikale omlægning av organisationsformerne som har faat uttrykk i 15 mands-komiteens mindretalsindstilling var imidlertid dette, at medlemmerne skulde faa mere direkte indflydelse paa avgjørelsen av lønskampene, mere ansvarsfølelse og mere styrke i kampen. Og vi bør selvfølgelig se at finde ut de former for vort arbeide, som er mest praktisk, som kan gi de bedste resultater. Hvis vi derfor kunde bli overbevist, om at fagoppositionens standpunkt vilde føre til dette, saa kunde det ikke falde mig eller nogen anden ind at holde paa de nuværende former. Men ut fra den erfaring vi har, kan vi ikke med vor bedste vilje indse, at en omlægning av organisationen saa den bygges paa lokale samorganisationer — vil bety nogen forbedring.

Det lyder naturligvis besnærende dette: *Magten tilbake til medlemmerne*. Men vil medlemmerne faa mer bestemmelsesret i de lokale samorganisationer? Hvordan er det nu: Alle tarifføverekomster blir der stemt over, alle valg av styrer, forbundsstyrer, representanter o.s.v. avgjøres paa samme maate. Og anderledes vil det ikke kunne bli om vi bygger organisationen paa samorganisationerne. Ogsaa de maa ha styrer, representanter, ledelse. Men ikke nok hermed. De lokale samorganisationer maa ogsaa ty til fællesskapet. Arbeidsgiverforeningen blir nok ikke oppløst om vi gaar hen og oppløser forbundene. Den blir staaende og vil rette al sin kraft mot den lille samorganisation. Hvad skal den saa gjøre? Jo, den maa søke støtte hos de andre. Landsorganisationen maa atter overta sin rolle, overta hovedledelsen over konflikterne, retten til at utskrive ekstrakontingent, iverksætte sympatistreiker o.s.v. Det vil vokse ut av kampen. Vi kan oppløse centralisationen saa meget vi vil. Vi blir nødt til at skape den paany likesaa ofte. Arbeidsgivernes centralisation nødvendiggjør en lignende fra vor side.

Det er en komplet misforstaaelse, naar man tror at det er forbundsformen som er skyld i at konflikterne og lønskampene ikke kan føres forningsvis. Nei, det er selve den industrielle utvikling og arbeidsgivernes sammenslutning. Og den ophæves da ikke ved at vi oppløser forbundene og kastrerer landsorganisationen.

Om ledelsen av konflikter uttaler mindretallet i sin motivering:

«En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av dem som berøres av denne, uttales der i det forslag som fra en række fagforeninger er indsendt til landsorganisationens kongres. Med dette menes at dersom en fagforening maatte bestemme sig til at gaa til en aktion, skal det ikke være noget til hinder for det. Den har i saa henseende fuld bestemmel-

sesret. Herav følger ogsaa at den maa ha ret til at avgjøre naar konflikten skal ophøre.

Hvis en forening er saadan stillet at den behøver andre organiserte arbeideres støtte i form av en solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa den først utvirke dette. I dette tilfælde berøres de av konflikten og faar indflydelse over avslutningen saa langt deres støtte strækker sig.»

Hvor vil dette føre hen. At opløse fællesskapets indflydelse for at den enkelte forening skal faa avgjørelsen. Det hele ræsonnement hviler paa en grundfalsk opfatning av det solidariske princip. Med like stor ret kan en verkstedklub si til foreningen sin: Vi bestemmer selv. Og likedan ethvert medlem. Da har man kanskje opnaadd, at faa den rette selvbestemmelsesret. Men da er ogsaa organisationen ødelagt.

Det er jo klart, at ingen sammenslutning kan ske paa anden basis end at individerne opgir endel av sin personlige frihet for at vinde en større *kollektiv* frihet. Enhver fagforening kræver noget av sine medlemmer, paalægger dem visse forpligtelser, ethvert individ inden foreningen maa bøie sig for flertallets beslutninger etc. Det samme er tilfældet, naar avdelingerne slutter sig sammen i et *forbund*. Det blir da forbundsflertallet som blir det avgjørende, og landshensynene overskygger stedsinteresserne. Et lignende forhold staar forbundene i overfor landsorganisationen. Der er det den samlede fagorganisations interesser, som maa bli de avgjørende, selv om de i et visst tilfælde kan komme i strid med den enkelte organisations. Utvikler den internationale solidaritet sig til lignende fuldkommenhet som den nationale, vil det samme bli tilfældet internationalt set.

Der er intet udemokratisk i at det enkelte individ, den enkelte avdeling eller det enkelte forbund maa bøie sig for flertallets optatning i den sammenslutning de tilhører. Det er den eneste maate, hvorpaa et virkelig sandt demokrati kan opretholdes.

Naar det saa spørges, om denne sterke organisationsform er nødvendig, saa er svaret at erfaringen har lært os, at kun paa denne maate kan vi gjøre os gjældende overfor arbeidsgiverne og deres organisationer. Og med hver dag som gaar blir en alt sterkere og sterkere sammenslutning av arbeidernes organisationer paakrævet.

Det er ikke længer den enkelte fabriks arbeidere som staar overfor den enkelte arbeidsgiver med krav, som ikke berører andre end disse to parter selv. Nei, nu er det de *to klassers organisationer* som staar overfor hinanden, og de staar med sin sterke magt bakom hver eneste liten eller stor bevægelse færdig til at vise sin hele magtutfoldelse om det kræves. De to hovedorganisationer søker hver efter evne at lede utviklingen efter sin interesse. Selv den mindste bevægelse kan svulme op til en stor konflikt, hvis der tvistes om *principper* eller hvis det tjener den ene organisations formaal.

Jeg mener saaledes, at selve den industrielle og kapitalistiske utvikling taler mot faglig decentralisation. Hvad kan en lokal samorganisation utrette mot en trust av fabrikker, overfor ringdannelse indenfor produktionen osv.

At medlemmerne skulde faa saa meget mer direkte indflydelse ved

at samorganisationerne overtar ledelsen av lønskampene kan jeg heller ikke indrømme. Ogsaa de maa faa tillidsmænd, til og med lønnede tillidsmænd, ogsaa de maa ha kontorer og enkelte vilde bli meget store. Foreningen vil i samorganisationen indta den samme stilling som i forbundet, men det er sandsynlig at en forening tilsluttet et fag- eller industriforbund vil ha større indflydelse i sit forbund end indenfor en samorganisation bestaaende av en række forskjellige fag og arbeidsbrancher. Og saa vilde samorganisationernes sammensætning bli meget variabel. Nogen blir saa smaa at de vil savne ethvert initiativ, enkelte blir store og kapitalsterke, andre smaa og fattige. Og der vil straks bli behov for en tællesorganisation. Men en saadan økonomisk fællesorganisation maatte ha myndighet, ti der kan ikke skapes noget fællesskap uten fællesansvar.

Selv om jeg saaledes mener at en omlægning som av mindretallet foreslaaet ikke kan anbefales, saa forstaar vi fuldt vel at vurdere betydningen av det lokale samarbeide. Og vi mener at lokale samorganisationer bør opprettes overalt hvor der er fagforeninger tilsluttet landsorganisationen. De maa være obligatoriske og kan ha en fast kontingent. Deres oppgave skal i første række være at ivareta det faglige agitations- og opplysningsarbeide paa stedet og bistaa ved boykot og større faglige kampe.

Ved at opprette obligatoriske lokale samorganisationer gives der anledning til at utvikle det stedlige initiativ og utviklingen faar da vise om der kan bygges videre paa disse.

Flertallet foreslaar derfor følgende paragraf vedtat i lovene, side 61:

«§ 4. Lokale samorganisationer skal opprettes, hvor der er et tilstrækkelig antal forbundsavdelinger (mindst 5). De er obligatoriske for alle foreninger som tilhører landsorganisationen, og kan ilægge foreningerne kontingent, som maa approberes av sekretariatet.

De lokale samorganisationer skal lede det faglige opplysnings- og organisationsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter oppdrag fra forbundene og landsorganisationen og medvirke under boykot og større faglige konflikter etter landsorganisationens nærmere bestemmelse. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet.

Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.»

I flugt hermed foreslaar vi at samorganisationerne skal være representert paa kongressen ved en distriktsvis representation. Dette har faat følgende form, side 62:

Kongressen. § 4. I punkt 2 utgaar passus b og d.

Punkt c blir punkt b og som nyt punkt c følgende: De lokale samorganisationer har ret til distriktsvis representation, hvor hvert amt samt byerne Kristiania, Bergen, Trondhjem og Stavanger danner et distrikt. Hvert distrikt har ret til 1 representant for det første 5000-tal medlemmer og videre 1 representant for hvert fylgte 5000-tal medlemmer.

Likeledes utgaar punkt 3, og paragraffens nummer forandres til § 5.»

Jeg er ogsaa enig i at det gjelder om at faa en saa bred plattform for fællesavgjørelserne som mulig. Det styrker organisationen og øker *selvansvaret* for den enkelte. Men man maa huske paa, at avgjørelserne skal træffes mens slaget staar paa. Derfor maa apparatet være praktisk

og haandterlig. Og her har vi da at vælge mellem teoretisk demokrati og praktiske hensyn.

At landsorganisationens repræsentantskap vælges av forbundsstyrrerne har sin historie. Da landsorganisationen var liten og svak bestemtes det at det skulde vælges fra Kristiania, og forbundsstyrrerne ansaaes da som de rette til at vælge. Nu foreslaar flertallet at forbundsstyrrernes ret til at vælge ophæves. Dette uttrykkes i § 5 som nu er blit § 6 saalydende:

Repræsentantskapet bestaar av repræsentanter valgt fra hvert av de tilsluttede forbund efter følgende forholdstal: 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert fyldte 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter fra noget enkelt forbund. Desuten vælges 2 repræsentanter blandt de enkeltvis tilsluttede foreningers medlemmer og 2 repræsentanter blandt de lokale samorganisationers repræsentation.

Efter samme regler vælges varamænd.

Valget foregaar umiddelbart efter hver ordinære kongres og gjælder for kongresperioden. Uttrær nogen av de valgte i mellemtiden rykker varamanden op.

Forbund som indmeldes i perioden har ret til at vælge medlemmer til repræsentantskapet efter ovenstaaende skala.»

Og saa er der reist indvending mot at forbundsstyrrerne sender repræsentanter til kongressen. Dette har vi ogsaa toreslaat avskaffet, idet vi foreslaar at bestemmelserne herom utgaar.

Endvidere foreslaar flertallet endel ændringer i lovbestemmelserne angaaende ledelse av konflikterne saalydende:

«*Godkjendelse og ledelse av konflikter.* § 8 (9). I punkt 1 indskytes efter ordene organisations hovedstyre: «i forstaaelse med avdelingerne og».

I punkt 5 tilføies: Forbundsstyrrerne bør iforveien ha indhentet de angjældende foreningers uttalelse.

I punkt 7 tilføies: «Berører konflikten en enkelt gruppe eller forening har denne adgang til ved en repræsentant at uttale sig i repræsentantskaps møte.»

Jeg skal endelig nævne det sidste punkt *selvhjælpskasserne*. Mindretallet foreslaar:

«6. Selvhjælpskasserne samles under landsorganisationen og gjøres frivillige.

7. Arbeidsledighetskasserne bibeholdes forsøksvis og lægges likeledes under landsorganisationen.»

Flertallet foreslaar:

«Arbeidsledighetskasserne anbefales opretholdt og utvidet til samtlige forbund. Forsikringsbidragsordningen bør gjøres ensartet inden alle forbund, saa den ikke vanskeliggjør overgangen, og regler for overgangen mellem forbundene bør oprettes. — Den øvrige selvhjælpsvirksomhet inden fagorganisationen antages at ville overgaa til det offentlige (sykekasserne).»

En række forslag som er indsendt til komiteen fra foreninger er samtlige indstillet til forkastelse.

Jeg vil ogsaa nævne den ting, at mindretallet stiller forbehold om at i tilfælde flertallets forslag bifaldes, saa vil det stille avvikende forslag derefter. Dette mener jeg der ikke kan være adgang til. Alle forslag som man ønsker skal komme under behandling her paa kongressen maa være stillet og lagt paa dirigentens bord, mens debatten paagaar og før avgjørelsen. Derefter blir der ikke anledning til at opta nye forslag. Jeg vil forhøre mig om jeg ikke har dirigentens medhold heri.

Dirigenten: «Det er som Lian oppfatter det.»

Mindretallet forbeholder sig likeledes at selv om deres forslag til lokale samorganisationer blir forkastet her, saa skal saadanne kunne dannes og optages i landsorganisationen med rettigheter og pligter som forbund. Jeg kan ikke tro, at kongressen vil gaa med paa saadant. Det vilde jo bli værre end om deres egentlige forslag blev vedtat. Det vilde forværre organisationsforholdene og skape mange vanskeligheter.

Der har ogsaa været et par dissenser som kan nævnes. Saaledes har inden flertallet malerforbundets formand Winge, som forresten var syk da komiteen var samlet, ønsket at tanken om industriforbund skulde komme sterkere frem og vil fremholde sine anskuelser derom her. Hr. Øie fraskotøiarbeiderforbundet er motstander av lokale samorganisationer idethele.

Sekretariatet har som bekjendt sluttet sig til flertallet. 2 medlemmer dissenterer i etpar mindre væsentlige punkter.

La mig saa tilslut faa trække op

fremgangslinjerne

for den faglige og politiske arbeiderbevægelse slik som jeg ser paa dem.

Vi holder paa at erobre os flertal i kommune og stat. Derved sikrer vi os mot at stat og kommune kan bruke sin magt og indflydelse mot arbeiderbevægelsen, allerede *det* er av overordentlig stor betydning. Stat og kommune er nemlig nødt til i stigende utstrækning at beskjeftige sig med arbeiderbevægelsen. Et moderne samfund kan ikke undgaa at ta standpunkt til de store økonomiske kampe som paagaar mellem arbeide og kapital.

Det er faafængt at tænke os at vi skulde avvise enhver lovgivning, som berørte den økonomiske kamp. Vor kamp maa derfor gaa ut paa at reise en sterk folkeopinion for en lovgivning som løser de sociale spørsmål istedetfor at henvise den økonomiske kamp til voldgiftsavgjørelser, hvor der intet grundlag er som sikrer en retfærdig dom.

Men utviklingen gaar da ogsaa med sterke skridt den rigtige vei. Arbeiderbevægelsens samtundsindflydelse er i rivende utvikling. Og med dette for øie er det vi ogsaa skal anlægge hele arbeiderbevægelsens taktik.

Var vi et haabløst mindretal, hvis ideer var uten rot i folket og som intet haab hadde om at vinde samfundsherredømmet. Javel, saa var det naturligt at anlægge vor taktik derefter. Den vilde ikke faa en folkebevægelses aapne, brede karakter med sikker marsj for de lange maal.

Men nu er det ikke slik. Vi er selve folket. Det fødte flertal i nationen. Det er bare at vi faar vækket dem allesammen, faar dem med i takten.

Det er den seirende folkebevægelses taktik vi skal anvende.

Og denne tar sigte paa en hel overtagelse av produktion og omsætning paa samfundsmæssig maate, uten at vi endnu kan fastsætte detaljer herfor i ethvert tilfælde. Med denne overtagelse for øie maa vi anlægge

vor taktik allerede fra nu av. Det er en øvelse i samfundssolidaritet, i plan og orden og system, som er av en hel revolterende art.

Socialisme betyr fremfor alt orden og plan i produktionen under hensyn til det hele samfunds vel. Og *vort* samfunds grænser er idag det land vi bor i.

Vi maa allerede idag ta sigte paa at vort land skal komme frem til hel og fuld socialisering paa det økonomiske omraade. Og det skal ske gjennom de institutioner som vi har i kommunerne og staten.

Hver produktions- og omsætningsgren maa ordnes med *landshensyn* for øie. Det maa ikke lenger være hverken enkeltmands-, klasse- eller distriktshensyn som skal raade.

Det er langt frem dit. Jeg tænker at ikke engang de *organiserte* arbeidere idag er utviklet til en slik samfundssolidaritet. Men vi maa frem til den.

Og dertor gjør vi ogsaa bedst i at vi naar det gjælder *arbeiderbevægelsen* søker at sveise hele arbeiderklassen saa tæt sammen som mulig, og ikke opdeler den i fritstaaende lokalorganisationer, som hver kan gaa sin vei. Men slaa fast en centralisation som kan skape orden, plan og system i vor organisation, slik som vi vil ha det i samfundet.

Vi tar jo sigte paa en verdensomfattende samfundsmæssig organisation av produktion og omsætning. Og saa skulde vi i vort lille land paa 2½ millioner mennesker ikke kunne evne at opretholde en centralisert arbeiderbevægelse. Det vilde være en sørgelig falliterklæring, et gravmonument over vor evne til solidarisk samarbeide.

Centralisation behøver ikke at bety forbening, byraakrati og konservatisme. Var det slik, saa var selve socialismen dømt.

Den moderne centralisation skal være som et *trafikcentrum* med al den moderne trafiks lynsnare forbindelse med hvert punkt paa trafiklinjerne, saa vekselvirkningen blir som blodomløpet i et sunt og friskt legeme.

Jeg er fuldt klar over at vi er langt fra fuldkommenheten i saa maate inden vor organisation. Og vi er aapen for enhver kritik og ethvert godt forslag til forbedringer her.

Men man maa alltid være klar over at den gode vekselvirkning ikke bare er avhengig av *trafikcentralens* betjening, men ogsaa av betjeningen ute i distrikterne

Vi vinder intet ved at kutte trafiklinjerne av og stille hvert distrikt frit og alene uten centralisation. Det er umulig paa det økonomiske omraade og i endnu høiere grad paa det organisatoriske.

Ettersom arbeiderne faar indflydelse i kommune og stat og sosialiseringssprosessen dermed tar fart, saa faar de faglige kampe en videre betydning end før, de blir et led i det samfundsomdannende socialistiske arbeide.

I en socialistisk kommune vil den kommunale produktion og omsætning netop vokse og utvikles under den økonomiske kamp mellom arbeidere og arbeidsgiver i privatbedrifterne.

Hver lockout vilde være dræpende for den private industri. Det vil si, naar den samfundsmæssige produktion er kommet saa langt frem at den virkelig betyr noget.

Hvis en kommune f. eks. har et stort bakeri, som i nogen utstrækning dækker brødforbruket, saa vil bakermestrene i den by ikke kunne lage lockout uten at dræpe sig selv økonomisk.

Likeledes paa andre omraader.

Den samfundsmæssige produktion og omsætning staar i dette tilfælde paa like linje med den kooperative.

Det er dette forjættende, som lyser over de kommende økonomiske kampe. De skal ikke være der som evigvarende feider. For hver kamp skal privatspekulationen maatte ofre en tomme av sit liv til samfundssocialismen.

Og for hver dag skal sosialiseringsprocessen foregaa, og arbeidernes indflydelse i samfundet vokse.

Vor magt ligger i vor evne som producent og vor bestemmelsesret som samfundsborgere. Og denne magt kan vi kun bringe i anvendelse ved at vor vilje løper sammen til *ét*, gjennom organisert og solidarisk forpligtende samarbeide hele landet over.

Paa den maate blir vi en økonomisk magt i samfundslivet idag, og en omskapende vilje i utviklingen frem til fællesskapet paa det social-økonomiske omraade.

Martin Tranmæl: Jeg skal forsøke med saa faa ord som mulig at begrunde det syn, som fagoppositionen har paa samfundets utvikling. Det er grundlagt paa livets realiteter. Arbeiderne i vort land er ikke kommet til socialistisk erkjendelse ved teoretisk paavirkning, men ved praktisk forstaaelse av klassekampens betydning. Det var bevisstheten om at arbeiderne maatte skaffe sig økonomisk betryggelse, som gjorde arbeiderorganisationerne socialistiske. De begyndte med at kræve selvbestemmelsesret over sin egen skjæbne og det er selve socialismens kjerne. Det næste og det store spørsmaal er hvordan man skal faa gjennomført dette program. Der kommer man ind paa veie og midler. Slik som forholdene var i 70—80 aarene var det naturlig at arbeiderne maatte rette sin oppmerksomhet paa staten. Men staten er uttrykk for en liberalistisk oppfatning. Den er uttrykk for den herskende kapitalisme.

Det var naturlig den gang at der kunde bli utslynget et saa tændende slagord som «al magt skal bli samlet i denne sal» og den gang var det et demokratisk slagord. Ingen vilde finde paa at slynge ut et saadant slagord nu uten at vække latter. Der holder paa at danne sig nye former for økonomisk samarbeide. Dette fremmes ikke gjennom centralmyndighetene, men ved frit samarbeide mellom kommunerne. Landkommuner og bykommuner slutter sig sammen om økonomiske oppgaver, men det som her foregaaer er ikke en centralistisk men en føderativ utvikling. Alle socialister av den mer moderne skole erkjender at vi maa bekjempe den kapitalistiske stat. Vi maa nok ha en slags centralorganisation paa sæt og vis, men ikke i de former som nu.

Selv under de nuværende forhold er ikke magten samlet i stortinget. Det egentlige pulserende liv foregaaer utenfor. Vi er nødt til at sende vore representanter paa stortinget, men der er noget trist ved dette, for de kan utrette saa litet. Vi sender vore bedste folk der, men de kan utrette saa litet positivt og det parlamentariske liv utvikler dem heller ikke alltid i den rigtige retning. Stortingsgruppens formands tale igaar er

karakteristisk i saa henseende. Den formet sig som et forsvar for den kapitalistiske stat og som en opfordring til arbeiderne om at vise resignation.

Det er sagt at oppositionens standpunkt er negativt. Det skal være saa positivt dette at være med og gjøre sin indflydelse gjældende inden den kapitalistiske stat. Vi maa møte kapitalistklassen paa det økonomiske omraade og de organisationer vi kan møte dem med er av mer positiv natur. Her er vi inde paa selve omdannelsesarbeidet. Det kan siges at det er en socialistisk organisation den vi har. Men vor nuværende organisationsform er reformistisk. Selve det ideelle ved vort arbeide er overlatt til den politiske organisation. Fagorganisationen maa nøie sig med en reformistisk oppgave. Det er at svække dens magt i det nuværende samfund.

Her er det et av de skillende punkter ligger. Vi vil gjøre fagorganisationen til noget mer end den er. Den skal kunne opta kampen mot de kapitalistiske sammenslutninger, søke at ta magten fra dem og paavirke statsmagterne. Det kan være et hensigtsmæssighetssspørsmål hvilke organer man vil utnytte. Staten kan nok utnyttes, men den er litet hensigtsmessig. Jeg kan tenke mig at staten kunde være formidler for varer, men det er tungvint, og jeg tror kommunerne vil bli nødt til at samarbeide indbyrdes. Det er lettere for en kommune at iverksætte en produktiv bedrift end det er for staten.

Vi ser ogsaa nu at kommunerne har overtat en række bedrifter. Men jeg kunde tænke mig at f. eks. bakersvendene ved det kommunale bakeri i Trondhjem vilde overta bedriften selv, og der kan opstaa tilfælder da det vil vise sig at det ikke er praktisk at kommunerne overtar bedrifterne, saa fagforeningerne maatte gjøre det. Det er naivt at tro, at en saadan bedrift vilde drive utbytning av de øvrige arbeidergrupper. Skedde det, vilde der straks bli grepet ind. Vi er nødt til at benytte det repræsentative system, men det er befængt med mangler. Kontrollen er ikke saa god som vi kunde ønske den. De som vælges kommer etterhaanden i et tjernt forhold til sine mandanter. De vokser ind i det gamle samfund istedetfor at de skulde vokse ind i det nye, som vi vil skape. De henfalder til ufrugtbar kritik overfor personer og institutioner og ikke til kritik over selve systemet.

Det som er det viktigste av det hele er at faa arbeiderne selv med ind i kampen. Men da maa de faa indflydelse og føle ansvar. Magten maa legges slik at alle kan delta i avgjørelserne. De enkelte medlemmer maa altid ha adgang til at gripe regulerende ind i samfundsutviklingen. Vi ser nu i organisationerne hvordan det holder paa at utvikle sig. Det som vi begyndte med var at erobre medbestemmelsesret i arbeidsvilkaarene. Konsekvensen av det er at vi søker at erobre fuld bestemmelsesret. Men i det øieblik vi har den, er det vi som har magten i samfundet. Det er naturlig naar det gjælder at utnytte organisationernes magt at landsorganisationen blir staaende som en centralmyndighet, som skal holde vakt overfor statens centralmyndigheter, likesom de lokale organisationer skal utføre vaktholdet overfor de lokale myndigheter.

De som er med nu i staten og kommunerne maa jo se hvor interesseløse arbeiderne er. Det gjælder de viktigste spørsmål for arbeiderne,

og der arbeides med dem nat og dag, men arbeiderne staar forstaaelsesløse. Ved kommunernes overtagelse av bedrifterne faar vi at gjøre med en kreds av arbeidere med liten almenaand, og de kræver fordele for sig paa bekostning av den øvrige arbeiderklasse. Arbeiderne maa derfor gjøres medansvarlige. De maa faa indflydelse og ansvar og kontrol. Og de maa ogsaa vise den resignation, som er nødvendig av hensyn til deres egne interesser, ikke av hensyn til kapitalistsamfundets. Der kan ogsaa komme tider, da det viser sig at hverken staten eller kommunerne eger sig til at overta visse bedrifter. Skal vi da la det skure? Her mener fagoppositionen at fagforeningerne kan overta kontrollen paa selve arbeidspladsen.

Det er uberettiget blit sagt at vi ikke regner med forholdene som de er, med menneskene som de er og med samfundet som det er. Vi mener at der maa samarbeide til mellom de forskjellige økonomiske grupper. Der er uttalt frygt for at man skulde overflødiggjøre det socialistiske parti. Nu er det for det første saa at en organisation i og for sig ikke er noget maal. Men ikke tror jeg at partiet blir overflødig. Det naturlige er at partiet underordner sig den organisation som er den avgjørende, nemlig den faglige. Det vil faa nye opgaver, nyt indhold. Desuten har det naturligvis en stor agitatorisk opgave. Det er saaledes vi ser saken og det kan ikke sies at der her kan oppstilles et «enten eller», at vi ikke vil «baade og». Vi stiller op den økonomiske organisation som den centrale. Vi vil benytte alle midler for at fremme sosialiseringprocessen. Der er et skille, det har vi ingen interesse av at skjule.

De andre bygger paa centraliseringsprincippet og det parlamentariske arbeide, vi legger hovedvegten paa det føderative princip og den direkte aktion. I den tid som gaar indtil vi kan bringe arbeiderne over paa den linje gjør vi hvad vi kan. Vi anerkjender det arbeide, som er utført og som utføres av de enkelte mænd og av organisationerne. Vi vil bekjempe byraakrati og magtansamling. Vi maa ikke bygge den socialistiske utvikling ovenfra, og vi maa ikke ta med os byraakratiet fra den gamle stat, et byraakrati, som er en frugt av den sterke centralisation.

Flertallet har ikke her inddat noget ortodoks standpunkt. Flertallet har gjort indrømmelser, som vel av mange vil bli betragtet som kjætterske.

Der staar paa side 38 i indstillingen uttalelser fra flertallet, som viser at flertallet har hat en fornemmelse av at man med grund kan frygte tor byraakratiet. Man regner endog med fagforeninger som kamporganisationer under en socialistisk samfundsordning. Efter denne uttalelse, som flertallet forøvrig ikke har tat konsekvensen av, er det merkelig at man har reist motstand mot vor opfatning. Betingelsen for socialismens gjennomførelse er at det samarbeide, som vi nu har i organisationerne, føres ind i samfundsordningen. — — Jeg vil derfor anbefale at mindretallets synsmaater, særlig naar det gjælder organisationsformerne, lægges til grund for arbeiderreisningen i vort land. Vi vil da samle nye arbeidergrupper. Mindretallet har søkt at se saa forstaaelsesfuldt som mulig paa saken.

Rundt omkring os ser vi jo nu at alt det arbeide som utføres i dyrtidspolitikken med hensyn til lønsaktionerne osv. beror paa den lokale

vilje til at gjøre noget. Det som blev sagt her igaar bekræfter det ogsaa. Alt dette arbeide maa føres tilbake til hvert enkelt sted. Det er ikke avhengig av de direktiver, som kommer ovenfra, men av den lokale arbeidslyst. Direktiver til det store, det gjennomgripende, det revolutionære, kommer aldrig ovenfra. Det er naturlig og forstaaelig at en centralmyndighet uvilkaarlig holder igjen og maner til forsigtighet. Det kom frem her igaar. Man uttalte det næsten med glæde, at arbeiderne ikke er saa revolutionære som man kunde tro. Vi er her midt inde i det centrale i vor bevægelse, om selve gjennomførelsen av frihet for folket. Det er vel saa at formerne ikke er det avgjørende, for det nye vokser, det merker vi. Det nye er i vekst. de lokale enheter, det lokale initiativ og den solidaritet, som dette kræver, den er i vekst.

En kongres som denne kan hemme eller fremme dette arbeide. Spørsmaalet er om man vil at arbeiderklassens frigjørelse skal være dens eget verk eller andres verk. — Ut fra denne principielle betragtning bygger mindretallet sin indstilling. Det blev sagt av landsorganisationens formand at fagoppositionen har ændret program, at den til en begyndelse hadde et program, som bygget paa en endnu sterkere centralisation end nu. Det som fagoppositionen fra først av slog til lyd for var at fagorganisationen skulde være det centrale i bevægelsen. Det var opdelingen i forbund vi var imot. Vi vilde at man skulde se arbeiderklassens sammenslutning som en helhet. Det som er en ganske naturlig følge av dette syn er i første række en omlægning av organisationsformerne. Hvis man tror paa socialismens gjennomførelse ved centralisation, saa er det konsekvent at man har en centralistisk organisation. Men hvis man mener at magten maa føres tilbake til medlemmerne, ja saa maa ogsaa organsationerne lægges paa det føderative princip,

Men vi maa ogsaa ha former for industrielt samarbeide. Vi krævet derfor i begyndelsen industriforbund, fordi det var aktuelt. Og jeg er fremdeles av den opfatning at skal vi ha forbund saa maa det være industriforbund. Det er ikke vi, som har opgit noget av det gamle. Det er de andre som har latt det ligge, av hensyn kanske til enheten indenfor det gamle. Organisationen maa bygges nedenfra. Enheten blir da først og fremst den enkelte fagforening, som skal ha adgang til at begynde og slutte konflikter naar den ønsker det. Enheten paa stedet og solidariteten paa stedet, som er det bærende princip, er de lokale samorganisationer. Og naar de skal føre kampene maa kampkasserne ogsaa ligge hos samorganisationen. Hver enkelt del av det hele beholder da sin frihet indenfor det omraade, hvor deres interesser ligger. Og kræver de støtte utenfor saa har den bevilgende myndighet indflydelse saa langt dens understøttelse rækker. Landsorganisationens betydning vil bli øket. Den vil bli formidler av lønsbevægelser og konflikter. Den vil drive socialistisk opplysningsarbeide, øve paatryk paa centralmyndighetene o.s.v.

De folk, som faar med dette at gjøre, vil sandelig faa henderne fulde. Og de vil komme i bedre rapport med arbeiderne. Jeg mener derfor at landsorganisationen vil bli konsolidert, ikke paa grund av disiplin og tvang, men paa grundlag av solidaritet.

Her avbrøt taleren sit foredrag for at fortsætte i eftermiddagsmøtet.

Fra salens musikgalleri gav typografkoret under hr. Gjerstrøms ledelse en række sangnummer, som av forsamlingen blev mottat med sterkt bifald.

Dirigenten takket koret fordi det hadde vist kongressen denne opmerksomhet og for dets fortræffelige præstationer.

Møtet hævet.

Eftermiddagsmøte søndag 21. oktober.

Dirigent: *A. Knudsen.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Følgende telegrammer referertes:

Glomfjord 21/10 1917.

Organiserte arbeidere i Glomfjord samlet til fællesmøte, sender kongressen sin hilsen og uttaler haab om at de beslutninger som fattes tar sigte paa frigjørelse fra undertrykkelse og tyranni. Vi forlanger mindre-talsindstillingen vedtat. vil revolutionær fagbevægelse, vil aktion mot militærhyret, vil samles i enig opmarsj mot frihet, likhet og broderskap.

For møtet.

Hansen. Karlsen.

Tromsø 20/10 1917.

Alles øine er rettet mot fagkongressen, som vi forventer vil vedta beslutninger, hvorved brytes ned gamle forældede synsmaater. Militærstreiktanken forventes knæsat og beslutning vedtat om aktion mot arvefienden militarismen.

Tromsø socialdemokratiske ungdomslag.

Pedersen, formand. *Ebbesen*, sekretær.

Rognan, 21/10 1917.

Frem til krig mot morderskolen. direkte aktion mot tyrannerredømmet. Flertal for komiteens mindretal.

Ungdomslaget «Gnisten».

Narvik 20/10 1917.

Vi ønsker en heldig løsning i striden. Giv os former som passer for tiden.

Narvik arbeiderforening

O. Bjørkmann.

Ormheim 21/10 1917.

Tillykke med arbeidet, kamerater! La deres arbeide tilkjendegi at handlingens dag er kommen. Vis dem som mænd av den rødeste rødan. Revolutionær hilsen.

Verma jernbanearbeiderforening.

Ormheim 21/10 1917.

Tillykke, kamerater! La os ikke bli skuffet av deres arbeide og fremforalt skjærp de gyldne talemaater, saa at handling følger paa ord. Revolutionær hilsen.

Raumabanens stedlige styre.

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse).

Tranmæl: Det blev fremholdt av Lian i formiddag at de lokale samorganisationer bare var en tilbakevenden til en primitiv organisationsform, som var gjennomløpet før. Det er en stor feiltagelse. De tidligere fagforeninger var i sine former og virkemaate primitive og ufuldkomne og den form var dømt til at ophøre. Men de samorganisationer vi nu vil ha er fremstaat paa et helt nyt grundlag. Det er ikke nogen opløsning av forbundene det gjælder. Vi vil samle arbeiderklassen, og forbundsfunktionen vil træde frem i en ny form. Forbundene skal med andre ord *avløses* ikke opløses.

Formerne maa svare til tidens behov, og dette kræver selvstyret. Man ser ute i distrikterne at faglige samorganisationer fort væk er opstaat og dette er endogsaa foregaat i byer og distrikter, hvor den nye retning har været mindre kjendt, bl. a. i Bergen, Kristiansand og andre steder. Situationen har krævet dem, og de har vist sig mer og mer nyttige. Selve dyrtidsaktionerne som er foretat har fremmet dem, og de har vist sig meget nyttige.

Det viser sig ogsaa, at selv de som fordømmer systemet maa være med og gi indrømmelser Lian og andre er med paa oprettelsen av lokale samorganisationer; men de skal være mer begrænset, gives mindre myndighet end de vi foreslaar. Den organisationstform vi nu har krydser ogsaa forbundsformen. Det viser sig at livets krav er sterkere end alle betæneligheter.

Modstanden mot de lokale samorganisationer er saaledes ikke holdbar. Men trods motstanden har man dog opprettet lokale samorganisationer som bestaar av taglige, politiske og tildels kooperative avdelinger. De dør fordi det er en dødfødt tanke. Man har søkt at skyldte deres undergang paa fagoppositionens angrep; men disse angrep har ikke været av nogen betydning. De er døde fordi de ikke svarer til hensigten.

Det som kræves er at hver gren av bevægelsen samles for sig stedlig. Da først kan der bli utfolden og tiltak. De gamle lokale samorganisationer forsvinder, og derfor er flertallet ogsaa nu delvis med paa tanken om noget i deres sted. Dette er dog i princippet en betydelig indrømmelse, selv om flertallet ikke vil ha dem dannet paa samme grundlag som mindretallet. Mindretallet kræver, at de lokale samorganisationer skal faa større indfyldelse. Der anføres, at der er praktiske vanskeligheter ved de lokale samorganisationers arbeide; men indvendingen har ikke gyldighet. De varetar direkte arbeidernes interesser paa en maate som intet andet organ kan gjøre.

Det er ogsaa at merke sig, at vi allerede staar midt i utviklingen av det nye som kræves anerkjendt. Vi har vore verkstedklubber og foreninger og deres stadige arbeide. Det er der det hele begynner. Det er det samme hvad kongressen beslutter, saa gaar utviklingen sin videre gang her.

I vort forslag skal ogsaa landsorganisationen staa som regulerende faktor. Der tales om landsomfattende kampe; men her har man industri-grupperne til disposition. Vi har allerede nu tilløp til saadanne i Norsk

arbeidsmandsforbund. Og der er ikke tvil om at de vil virke til sin hensigt i den hele organisation.

Arbeidernes organisation maa begynde nedenfra, i klassekampens og fællesskapets tegn. De sterke indvendinger savner her holdbarhet. Det er den samlede klasseinteresse blandt arbeiderne som skal holdes i forgrunden. Men her hører man saa ofte arbeiderne tale som formere, murere, typografer o. s. v. uten den fællesfølelse som de alle skulde ha og som skulde overskygge faggrænserne.

Det er sandt at det vi foreslaar er en hel omlægning, og den er ikke gjort i en fei. Det er ogsaa slik at det nye maa med tiden vokse sig frem indenfor det gamle. Det er likedan i samfundet. Det nye vokser frem inden de gamle rammer. Her har vi hat erfaring fra dyrtidstforanstaltningerne. Hvad vi kræver er at de lokale samorganisationer skal faa utfolde sig frit og arbeide sig frem og at det gamle skal avvikles.

Derfor foreslaar ogsaa mindretallet at det principielle i saken skal godkjendes og detaljbehandlingen skal overlates avdelingene, hvorpaa saa det hele blir at forelægge for næste ordinære kongres. Dette er en loyal fremgangsmaate og vi behøver heller ikke miste noget av det materiale vi har.

De kasser som hovedorganisationerne har behøver vi ikke dele. Kampkassen kan torbli hos landsorganisationen som reserve for større konflikter. Forsikringskasserne burde gaa over til kooperationen; men da kooperationen for tiden ikke er av en saadan karakter at dette nu er aktuelt, kan de fortsættes som frivillige under landsorganisationen. Dette saa meget mer som sykepleien nu holder paa at gaa over i beskatningen, og flere kommuner allerede har antat faste læger. Det er da ogsaa mange som ingen interesse har i forsikringskasserne. Dette gir en dobbelt grund.

Paa Horten er der saaledes sagt at forsikringen har staat hindrende iveien for tilgang paa nye medlemmer. Den anstødssten faar vi saaledes ryddet avveien ved at kasserne lægges under landsorganisationen som frivillige. Dette er forevrig et bispørsmaal; men det maa sees i forbindelse med organisationsformen.

Om arbeidsledighetskasserne er det sagt, at de utgjør et led i den individuelle kamp for bedre kaar, idet de er støttende. Vi kan da *for-søksvis* lægge dem under landsorganisationen. Naar det offentlige yder bidrag til dem, saa vilde det ogsaa være uforsvarlig at ophæve dem. Personlig nærer jeg tvil om at det vil holde stik for fremtiden at de kan være nogen støtte i kampen, men viser dette sig at være riktig, saa kan de avvikles. Det som kan anvendes, bibeholder vi selvfølgelig; det som ikke svarer til hensigten, avvikler vi. Det er saaledes intet i veien at man her kan vedta mindretallets forslag.

Naar man først har de socialistiske former for organisationen som jeg har skisseret i formiddag, saa viser det andet spørsmål, om *taktikken* sig. Det har været et omstridt spørsmål, og vil vist bli det ogsaa fremover paa en række kongresser. Meningsforskjellene blir større eller mindre eftersom man tar det tra et mere reformistisk eller socialistisk synspunkt. Ser man det fra et reformistisk synspunkt, saa er ogsaa dette bestemmende for taktikken. Man føler sig bundet av det samfund man lever i og herefter stilles spørsmålene og bedømmes etter det *maal* man

stiller sig. Men resultatet avhænger ogsaa av den taktik man vælger. Den reformistiske retning vil kun gjøre forsøk paa indenfor samfundets ramme at erhverve litt større indflydelse; den socialistiske vil ikke bare veie de øieblikkelige fordele, men ogsaa de fremtidige. Den er revolutionær og samtidig søker den de økonomiske fordele.

Dette betyr en skjærpelse av den faglige taktik. Nu er det slik at fagorganisationen paa aaremaal fraskriver sig retten til at føre kamp. Vi har den periodiske faglige borgfred. Det kan sies at man kan søke individuelt at fremme sine interesser og endog føre en slags kamp; men man kan ikke optræ med den organisationsmæssige magt. Dette svækker indad og utad. Man har intet middel til at samle de likegyldige, og man kan ikke dirigere og utnytte organisationsmagten.

De landsomfattende bindende kollektivavtaler var muligens berettiget en gang. De første av dem var ogsaa enkle og bestod væsentlig i fordele for arbeiderklassen. Senere blev de udelukkende til fordel for arbeidsgiverne, og de har utviklet sig slik at de er blit til større og større nytte for arbeidskjøperne. Den svakeste side ved overenskomsterne er at de kun bestemmer prisen paa arbeidskraften; men de bestemmer ikke vareprisen. Lønnen er imidlertid avhengig av vareprisen, og derfor er der ingen garanti for at de forbedrer arbeidernes kaar. Vi har set det under dyrtiden. Varepriserne dreves hurtig op; men arbeiderne var sene, før de kom efter. De følte sig bundet av overenskomsterne, og det de fik var dyrtidstillæg. Bruddene paa overenskomsterne blev imidlertid saa hyppige, at organisationen ikke kunde holde igjen længer. De gik frem paa tross av overenskomsterne.

Lian har sagt, at vi ogsaa maa huske paa nedgangstidene. Men det som er opnaadd er kun dyrtidstillæg, saa staar overenskomsterne bare igjen. Nu er det slik, at i disse er lønnen saa lav at man neppe nogensinde kan komme tilbake i de spor; men hadde tariffene ikke været, saa vilde organisationerne været sterkere ogsaa i dette. Overenskomsterne er nu en svækkelse. Vi har set i stenindustrien at det virket til arbeidernes skade. Saaledes vil det ogsaa gaa i fremtiden. Arbeiderne har kun sin egen motstandskraft at lite paa.

Det er ogsaa tross alt en kjendsgjerning at tariffene virker søvndyssende, og paa grund derav staar man ogsaa daarligere i det mot nedgangstidene.

Flertallet i 15-mandskomiteen anser ikke organisationen sterk nok til at tilkjæmpe sig anerkjendte arbeidsvilkaar. At arbeidskjøperne vil ha landsomfattende arbeidsavtaler er ikke underlig. Ti for dem byder de store fordele. Arbeidernes høieste myndighet skal som kontrollerende apparat paase overenskomsterne overholdt. Arbeidskjøperne behøver ikke bry sig det gran. De kan ved et brudd gaa til hovedorganisationen og kræve erstatning.

Jeg tror ikke hovedorganisationens ledelse har nogen lyst til at stanse en konflikt. Det er vist ingen som tror det. Men de er ifølge overenskomsten, som garantister nødt til det. Dette er et forhold som maa virke opløsende paa organisationen. De avdelinger som vil rive sig løs fra de kollektive avtaler risikerer utstødelse, og gjør de det, saa blir det decentralisation.

Forholdet er uholdbart; ti en kollektiv kontrol er værre end personlig kontrol. Den enkelte kan være bundet og ikke staa frit; men værre er det om en hel organisation er bundet. Det eneste hvorved man praktisk kan bli staaende frit er ved anerkjendte arbeidsvilkaar som mindretallet foreslaar. Om der da oppstilles krav, og man er nødt til at fire, saa sælger man dog ikke organisationens selvbestemmelsesret paa aaremaal, som nu. Man kan derved bedre fremme sine interesser.

Man har sagt at dette forhold vilde skape stadig uro. Det tror jeg ikke. Det vil tvertimot skape større stabilitet. Arbeiderne vil selv forstaa at en stadig kamp kun vilde være til skade. Det som indtræder er at kampen ikke behøver avblæses. Det er et gode. Det vil forynge hele bevægelsen.

Paa flere steder er ogsaa dette indført. Jeg kan nævne Haugesund, Sandnæs og Kristiansund. Timelønnen har endog været avvertert i aviserne. Jeg har ikke noget imot at man opsætter anerkjendte arbeidsvilkaar skriftlig, selv om det ikke behøves. Det store skillende moment er at man ikke binder sig paa tid, sælger sin organisations magt.

Nu kan det være at arbeidskjøperne vil kræve kollektive bindende avtaler, og der kan ingen anden utvei være end kamp mot det. En kontrakt kan vel ogsaa tvinges paa organisationen; men en paatvungen kontrakt blir ikke respektert, og vil være værdiløs. Det der ligger vegt paa er at organisationen nu binder sig. Vi har her et av de mest indgripende spørsmåal paa hele dagsordenen, og denne kongres bør søke at finde midler til at komme ut av de utaalelige forhold. Saken har ogsaa politisk betydning, idet borgerklassen søker at binde arbeiderne paa andre maater. Vi kommer til behandling av det under et andet punkt.

Med anerkjendte arbeidsvilkaar vil det være vanskeligere for arbeidskjøperne at gripe ind mot os og underkjende den frihet som er grundlaget for vort arbeide. Lian sa at det var spekulation i misnoien vi for med. Nei, det behøves ikke. Misnoien er allerede saa stor at den holder paa at sprænge hele rammen. Man maa derfor se til at holde skridt med tiden, ellers sprænges det, og det ender i kaos. Derfor maa vi opta kampen mot tarifsystemet og for anerkjendte arbeidsvilkaar.

Det er ogsaa sagt at vi ikke regner med modparten. Jo, vi regner med motstand, og med at klassekampen vil skjærpes. Det er alltid saa, at motparten skjærper kampen like foran et gjennombrud. Vi maa opta kampen. Det gaar ikke an at lure sig, snakke sig eller stemme sig ind i det socialistiske samfund. Vi kan endog utæske til klassekamp. Vi maa saa gjennom den brænding allikevel. Og vi kommer hurtigst igjennem hvis vi vælger den aggressive taktik. Til Trondhjem kom der sirkulære om at syndikalister ikke maatte taales paa arbeidspladsen, saadan ser arbeidskjøpernes standpunkt ut.

Det er ikke riktig at vi har sat *sabotage og obstruktion* op mot streiken. Streiken er grundlaget, det andet er hjelpemidlerne. Men det er vel heller ingen som er i tvil om at streiken som kampvaaben er sløvet. Den virker ikke med den samme tyngde som før. Men den kan være nyttig særlig som solidaritets- og sympatistreik. Sympatistreik tillates jo ogsaa nu; men det er ikke tillatt at stille nye krav i tarifperioden.

Dette er en svaghet. Opstillingen av nye krav vilde netop samle og stimulere. Paa den maate er store solidaritetsstreiker ført i England.

Det samme kan sies om *bojkotten*. Den er tillatt som middel; men det er sørgelig, hvor litet den er brukt blandt os. Den behøver ikke koste en øre; men sløvhed, mangel paa omtanke og smidighet har gjort at man ikke har brukt den. Det er likedan som arbeiderne har forsømt kooperationen, og dens store fonds kunde de raadet over uten maaske at ofre en øre. Meget av dette kan man rette paa under vore nuværende former, men for at række lenger maa vi ha det nye.

Om det principielle i disse ting er der imidlertid ikke dissens. Det er sabotage og obstruktion som har vakt diskussion. Ja, det er vi som har gjort det, siger Lian. Nei, det er partibladene og borgerskapet, som har vakt det største røre her. Hovedpunktet er at det ligger en stor magt i disse midler. Det er en reagering mot misbruk av arbeidskraften, en reagens benyttet paa en fornuftig maate, og derfor bør vi fastslaa dem her blandt os selv; ti i grunden har ingen imot selve tingen sabotage. De fleste har vistnok selv været med og drevet sabotage. Men hvorfor saa ikke ta kontrol over den? Den hænger sammen med hele vor kampsituation og rammer arbeidskjøperne følelig. Naar den saa allikevel brukes bør vi anerkjende den og se til at den blir brukt fornuftig. Nu kan vi allikevel faa ansvar for den; men vi frakjender os kontrollen. Dette skulde være en dobbelt grund til anerkjendelse. Vi kan sætte den i torpligtende former som ethvert andet kampmiddel. Naar man foran dens anvendelse har drøftet den taar man ogsaa forpligtelse. Mest beklagelig er det at ikke arbeiderne forstaa anvendelsen av den. Den skal selvfølgelig bare brukes i konflikttilfælde, besluttes og avblæses. Men brukes den irregulært kan arbeiderne ta skade paa sin sjæl. Man har ogsaa talt om frygt for at sabotagen kunde tages med ind i det socialistiske samfund. Den fare eksisterer kun hvis den drives under de nuværende former, hvor den er permanent. Den bør derfor lægges ind under organisationen og kontrolleres. Det vilde da bli et vegetivt kampmiddel. Arbeidskjøperne vilde faa føle at med det kunde arbeiderne ikke kues. De maatte da regne med at den ikke vilde ophøre før arbeidernes krav var indrømmet. Merkelig er det at den undertrykte klasse ikke skal forstaa sabotagen. Hvorledes kunde den f. eks. ikke anvendes mot trakasserier? Hvis arbeiderne besvarte trakasserier med intelligent gjennomført sabotage vilde de snart ophøre.

Det er sagt at den vilde frembringe lockout. Det samme kan sies om streiken. Det er den forskjøl paa sabotage og streik, at den første ikke kan beseires.

Ingensteds har arbeiderne saadan magt som paa arbeidspladsen. Dette burde trænge sig dypt ind hos enhver. Og disse midler er fuldt loyale i klassekampen. Vi maa derfor utnytte dem bedre og klokere end hittil. Det er synd at de nu brukes i stor utstrækning hensigtsløst, mens de skulde brukes med fornuft som andre midler.

Man har paastaat at vi holder paa katastrofeteorien og vilde ha det værst mulig for arbeiderne. Nei, vi vil ogsaa fravryste arbeidskjøperne mest mulig under de nuværende forhold. Alt det som er gjort til bedring av kaarene er ogsaa midler mot maalet. Hvad vi vil er at enhver kamp skal

være skridt imot et mere ideelt samfund, saaledes ogsaa den faglige kamp. Men hvad vi vinder skal være utgangspunktet for stedse sterkere kampe, saa naar vi hurtigere frem. Nu synes det at være en ørkenvandring vi er kommet ind paa. Forbedringerne staar ikke i forhold til hvad vi mister. Klassekampen maa skjærpes og tempoet maa bli hurtigere..

De spørsmaal som er berørt maa sees i sammenhæng. Flertallet bygger paa centralisationen og det repræsentative system med undtagelse av den indrømmelse det gir til lokale samorganisationer. Mindretallet bygger paa direkte aktion.

Stort set staar valget mellem disse linjer.

Der kan være avskygninger og meningsforskjeller inden begge retninger; heri er jeg enig med Lian. Men hans antydning om at vi ikke skal kunne fremsætte forslag i detaljbehandlingen etterpaa er uhyrlig. Man kunde bare fremkomme med noget saadant i Norges storting! Jeg tænker at vore folk vilde protestert.

Vi skal trække op en grundlinje først, og saa maa der være anledning til at stille særforslag. Under behandlingen av hver enkelt sak kan der stilles forslag. Ethvert skin av at man vil binde repræsentanterne bør undgaaes. Jeg tænker mig heller ikke at denne kongres vil knæsætte en slik uhyrlighet.

Jeg vil tilslut si at jeg er enig med Lian i at vi trenger en omfattende organisation. En organisation bygget paa solidaritet og samvirke. Dette tilsigtes og vil naaes med vedtagelse av mindretalsindstillingen. Der foregaar en nyorientering over hele verden, ogsaa i Norge i denne tid. Det er renaissance over arbeiderverdenen. Det har vist sig at man har kunnet bygge sterke organisationer med sterke kasser,* men de har ikke altid været saa duelige i kampen.

Vi har nu oplevet den uhyggelige verdenskatastrofe, og sindene er blit rystet op. Kontrollen av organisationen og av samfundet er blit nødvendig. Magten skal tilbake til folket. Istedetfor centralisation og repræsentativt system maa der bli direkte aktion. Selve borgersamfundet indser det. Vi vil ikke ha statssocialisme men en virkelig demokratisk socialistisk samtundsorden. Den er ikke forenelig med det repræsentative system.

Vi har set hvorledes de skjulte kræfter hos arbeiderklassen er kommet frem. Gamle samfund har maattet ta den organiserte arbeiderklasse i sin tjeneste for ikke at ramle sammen i krigens gru. Det gaar ikke. Her maa forandring til. Ellers kommer vi til at vandre paa utsiden av det forjættede land. Der vil ikke findes nogen Moses til at føre arbeiderklassen derind, før revolutionens og oprørets aand reises mot det gamle. Her gjælder det ikke bare den norske arbeiderklasse, men hele menneskeheden. Kun en masseaktion kan vistnok gi os en snarlig og varig fred ogsaa. Der er tegn paa reisning blandt arbeiderne ute i Europa.

La os nu ikke dæmpe det stedlige initiativ. La os faa en organisationsform som fremelsker dette store maal! Derfor lægger vi saa stor vekt paa disse former. Det betinger socialismens gjennomførelse. Friheten og den økonomiske selvhævdelse gjælder allesammen.

Dirigenten refererte følgende forslag fra *Hans Høglund*:

1. Organisationsformerne ændres dithen, at landsorganisationen, der bygges paa forbundene, blir den centrale organisation, der har at føre den landsomfattende agitation for arbeiderens samling ind i landsomfattende forbund opdelt efter de forskjellige industrigreener. Forøvrig overtages organisationens statistiske arbejde av denne, der ogsaa skal gjøre tjeneste som organisationens centralbyraa, hvorfra alle raad og oplysninger kan erholdes.
2. a) Forbundene søker mest mulig at omorganisere sig dithen, at disse kun omfatter en industri, hvorved de blir rene industritorbund. Disse bør dog bygges, saavidt det lar sig gjøre, paa organiserte fagsammenslutninger.
b) For at opnaa at saa kan ske, bør organisationerne samarbeide, de forsikringsinstitutioner som de maatte finde formaalstjenlige at opretholde, samt bringe sin kontingent forøvrig paa en fælles høide, saaledes at medlemmernes overgang fra det ene forbund til det andet kan ske uten omkostninger eller tap av rettigheter for medlemmerne.
3. De eventuelle kampe om løns- og arbeidsforhold iverksættes og avsluttes av det interesserte forbund uten nogen indblanding fra de øvrige organisationer, idet disse staar økonomisk uavhengig av hverandre, saaledes at kampene altid blir bygget paa det enkelte forbunds egen styrke.
4. Landsorganisationen erholder en kontingent av samtlige forbund, der avpasses efter dennes administrationsutgifter og tilfredsstiller dens øvrige gjøremaal.
5. Organisationen bør benytte alle de kampmidler, som den til enhver tid finder gavnlig til høinelse av arbeiderens livsvilkaar. Saaledes bør organisationen overta formidlingen av medlemmernes arbeidskraft og saa langt som det lar sig gjøre, søke at øve indflydelse paa dette salg til individets fordel.
6. Forbundene søker at oprette overenskomster med broderorganisationerne i utlandet, dog saaledes at disse overenskomster blir avfattet industrivis, med gjensidige forpligtelser, ved større kraftutfoldelser fra organisationernes side.

Forretningsordenen.

A. Dullum: Man bør ikke gaa frem slik som landsorganisationens formand nævnte idag, at der ikke skulde være adgang til at fremsætte avvikende eller subsidiære forslag etterat hovedvoteringen har fundet sted. Og dette bør bringes paa det rene nu. Paa den maate blir der jo ikke adgang til at faa meningene frem.

Lian: Det er en misforstaaelse. Alle de forslag som var fremsatt i 1916 foreligger i indstillingen. Der er naturligvis adgang til at opta alle eller et hvilket som helst av disse forslag, men det bør gjøres nu under denne debat.

Dirigenten sluttet sig hertil.

Oscar Ruud: Det vilde bli forvirring det hele, hvis ikke forslagene skulde fremsættes nu.

Tranmæl: Man sparer ingen tid paa den maate, som er antydet. Der bør være adgang til at opta forslag ogsaa efterat hovedvoteringen er faldt.

M. Fredsti: Jeg kan ikke forstaa at det er en praktisk ordning dirigerterne foreslaar. Det vil bare bringe forvirring ind i den principielle debat at forslagene skal stilles under den.

Lian: Det er jo umulig at opta noget avvikende forslag uten at det slegter enten paa flertallet eller mindretallet. Det hele hænger saa nøie sammen og det er derfor bare et rent praktisk spørsmål dette.

Dullum fremsatte følgende forslag:

«Avvikende forslag kan optages under realitetsdebatten».

Alfred M. Nilsen foreslog:

«Naar generaldebatten er avsluttet foretages votering over hvilken indstilling, som skal lægges til grund for behandlingen.

Derefter optages de enkelte poster og gives herunder anledning til at opta eventuelle ændringsforslag.»

Dullum erklærte at han gik over til dette.

Ingv. Rastad sluttet sig til Alfr. M. Nilsen.

Dirigenten: Forsaavidt Nilsens forslag vedtages gaar jeg ut fra, at det maa gaa an at begrænse debatten selv om det er bestemt at der ved denne saks behandling skal være uindskrænket taletid.

Votering: Nilsens forslag vedtoges med stort flertal.

Organisationsformer og taktik.

Buen: Jeg vil ikke indlate mig paa det store spørsmål om skillelinjerne med hensyn til organisationsformerne. Men jeg vil ikke ha den merkelap sittende paa mig, som Tranmæl søkte at fæste igaar. Det var en spidsfindig ytring om stortingsgruppens formand han kom med. Han la det i mine ord at stortingsgruppens formand kom her og opfordret arbeiderne til resignation og han paastod at parlamentarikerne gik omkring med bekymring for den kapitalistiske stat. Jeg sa, at der kunde komme tider nu fremover som kunde gjøre enhver aksjon fra arbeiderklassens side umulig saa man kunde være glad til om man kunde oprettholde den nuværende standard, og jeg fæstet opmerksomheten ved betydningen av at arbeiderne hadde det tor øie. Dette var dog intet uttrykk for nogen bekymring for den kapitalistiske stat, det var et uttrykk for, at vi bør se stillingen slik som den er idag.

Tranmæl indrømmet nu at kampmidlet sabotage var vanskelig at praktisere. Og han beklaget at utviklingen med hensyn til sabotagen hadde tat en forkjert retning. Den øvedes hensigtsløst og alt andet end intelligent. Han sier idag, at kampmidlerne obstruktion og sabotage ikke spiller den rolle, som man har tillagt dem. Det synes som om der paa dette omraade er kommet nogen eftertanke ind, som man ikke har kunnet merke tør.

Tranmæl kom med endel betragtninger, som vi alle vil underskrive. En hel del av det han sa var gamle sandheter, som vi har forkyndt i

mange aar efter bedste evne. Naar han pekte paa det indbyrdes samarbeide mellem kommunerne og kommunernes rolle i produktionslivet saa har vi fremholdt det i længere tid. Det staar ikke i strid med den gamle opfatning av arbeiderorganisationerne. Endvidere er det ikke noget nyt av aaret at en mand som deltar i bevegelsen gripes av sorg over den sløvhed som raader i arbeidernes rækker. Jeg vil gaa saa vidt som til at si, at de brandfakler, som kastes ind i vor diskussion og som vækker til eftertanke, dem kan jeg sætte pris paa. Men det er en gammel god regel, at det som er organisationsmessig besluttet det skal gjennomføres til punkt og prikke. En taktik, som strider mot beslutningerne er av det onde. Til det som kan kaldes opplysningsarbeide kan der ikke reises indvending.

Tranmæl sier at den herskende klasse benytter staten til at befæste sin magt, og det er sandt. Men forutsetningen er vel at det var vi, som skulde bli den herskende magt ogsaa i stortinget og da kan det hende at situationen blir en anden. Jeg kan ikke tænke mig andet end at vi kan ordne vore organisationer og vort politiske liv slik at alle de meninger, som kommer frem i vort arbeide rækker frem helt til tops.

Tranmæl mener, at vi skal lægge hovedvegten paa den økonomiske organisation. Hvad er den økonomiske organisation? Jeg har altid be-
traktet vort parlamentariske arbeide som et led i vort økonomiske om-
dannelsesarbeide. De økonomiske spørsmåal er tappen hvorom alting
dreier sig ogsaa i stortinget. Det er derfor uriktig at foreta et skille her.
Og jeg vil si at hvis vi ikke gjennom stortinget kunde øve en omska-
pende indflydelse, saa er vort arbeide værdiløst baade i stortinget og kom-
munestyrrerne. Desuten er det ikke noget nyt i dette at vi skulde paa-
kalde den lokale vilje, som Tranmæl sa. Jeg har gang paa gang sagt,
at uten en hær av bevisste viljer bak er representasjonen værdiløs. Det
er ikke den enkelte mand som hverken skal skape opfatningerne eller
fremgangslinjene. De skal komme som en naturlig frugt av det som
lever i folkedypet. Først da har representasjonen magt. Men vi skal
ikke rope paa kunstige viljesytringer. Vi kommer ind i en bakgate, hvis
vi henger os fast i dette slagord, at magten skal «føres tilbake til med-
lemmerne». Jeg har aldrig i min virksomhet som politisk tillidsmand
ment mig i besiddelse av nogen magt som jeg kunde utøve paa egen haand.
Man kan ta feil. Men jeg har ogsaa lagt merke til, at naar vi har faat
anledning til at forklare for vælgerne, at situationen ved en bestemt av-
gjørelse som var kriticert, var den og den, saa har de sagt: Ja, naar
det forholder sig saa, saa — —. Jeg har aldrig i min 11-aarige virk-
somhet som stortingsmand kunnet bebreide mig selv, at jeg har gaat i en
feilagtig retning. Hvor er magten sterkere koncentrert end f. eks. i parti-
bladenes redaktioner? Der heter det «vi», men i virkeligheten er det
en enkelt mand. Skal da Tranmæl løpe rundt til medlemmerne og spørre
hvad han skal skrive imorgen? Han har visst aldrig tat mot direktiver av
nogen for hvad han skulde skrive, og ære være ham for det. Men heller
ikke paa andre omraader maa vi komme derhen, at demokrati blir ens-
betydende med idioti. Vi er nødt til at delegere magten til andre. Men
vi maa ha tillid til hinanden, og vi maa gi tillidsmændene magt til at

handle i det rette øieblik. Ellers blev det jo en række eunuker i spidsen for vor organisation.

Det er sagt, at statssocialisme ikke er maalet. Nei, maalet er at skape retfærdige samtundsforhold. Det er sagt at de gamle former har bragt os ind i en ørkenvandring. Men mon ikke ogsaa de nye former kan føre os ind i en ny ørken, saa vi blir gaaende og vandre omkring i trøstesløsheten. Og paa den vei vilde vi nok lægge mange igjen. La os komme til erkjendelse av at det ikke er veiene og midlerne som har været mangelfulde, men at vi har saameget at lære. Vi maa aldrig glemme sansen for realiteterne.

Jens Teigen: De organisationsformer og kampmidler vi har nu er git arbeiderne ihænde av selve utviklingen. Det er ikke noget sekretariat eller nogen hovedledelse, som har sagt at slik og slik skal dere gaa frem. Men nu forsøker mindretallet at sætte op et skema, og sier at slik og slik skal det være og ikke anderledes. Tranmæl gaar endog saa vidt at han hævder at verdenskrigen skyldes det centralistiske system, og var det saa saa kunde man forstaa den ilterhet hvormed mindretallet kjemper for sine meninger. Det høres saa smukt ut at magten skal føres tilbake til medlemmerne. Er der da nogen, som har tat magten fra dem? Nei forbundene utfører bare medlemmernes vilje, love og beslutninger. Samorganisationerne maa naturligvis ogsaa delegere magten fra sig. De blir nødt til at indrette sig omtrent paa samme maate som forbundene. Det blir det samme repræsentative system som vi har under forbundsformen. Det er klart at det er forbundsstyrenes pligt at paase at de love og regler, som er git, blir efterfulgt, og det samme vil være samorganisationernes pligt. Forbundene gjør ikke noget andet med hensyn til arbeidskonflikterne end at de i enkelte tilfælder erklærer at understøttelse til en bestemt kamp, som det anser for haabløs, ikke betales, og det samme skal jo samorganisationen kunne gjøre. Og de maa gjøre det fordi en kamp ikke kan fortsætte uten støtte fra kameraterne. Det merkes heller ikke i forbundene at tariffene er en saa stor hindring som det fremholdes her. Vi har mange eksempler paa at arbeiderne kan fremme sine krav paa trods av tariffen. Men tariffene danner for arbeidsgiverne en grænse nedover, og det viser sig at vi har saa mange svake medlemmer at de ofte kommer til forbundene og ber om at vi skal forlange at tariffernes bestemmelser opretholdes. Flertallet hævder fuld frihet med hensyn til tariffen eller ikke, men mindretallet mener at det skal slaaes fast som en tvang at der ikke skal være tariffen.

Det høres saa pent ut med den fulde aktionsfrihet. Men hvis vi ser paa den motstand vi har at gjøre med, saa blir vi klar over at den frihet vi faar under anerkjendte arbeidsvilkaar, den er temmelig problematisk. Det var underlig at høre Tranmæl si, at det var trist at sende repræsentanter i stortinget. Hvis man ikke har sterkere tro paa arbeiderklassens evne, saa forstaaer jeg ikke at man vil befatte sig med parlamentariske arbeide i det hele. Selv nævnte Tranmæl eksempler paa at der kan gjøres gode ting i Trondhjem med parlamentariske midler. De som kjender fagorganisationens styrke og dens kampevne, de maa tilstaa at den har kjempet det den evner. Der ligger ikke nogen opsamlet kraft i den norske fagorganisation, som ikke er benyttet. Forbundsstyrene maa sandelig otte stimulere medlemmerne til at gaa til aktion. Det er

ikke formerne det kommer an paa i vor bevægelse. Det er realiteterne, det er kraften det kommer an paa. Jeg har aldrig truffet en uorganiseret mand, som har holdt sig borte fra fagorganisationen fordi vi har hat landsomfattende fagforbund. At si at der blir livligere organisationsarbeide, hvis vi omskaper vor organisation, det er en paastand, som ikke kan bevises. Det skal ikke lykkes for Tranmæl at komme her og gi syndikalisme ut for socialisme. Ingen kan indbilde sig at to retninger med vidt forskjellige principielle opfatninger skal kunne samarbeide. Vi kan ikke arbeide for at føre produktionsmidlerne over til de eksklusive fagforeninger samtidig som vi arbeider for at tøre dem over til samfundet. Bevægelsen maa slaa fast at flertallets linje skal være den bestaaende. Hvis enhver skal staa frit inden sin organisation, saa blir det anarki; men i vor bevægelse skal demokratiet raade. Det er rigtig som Tranmæl sier, at man ikke skal forsøke at indbilde arbeiderklassen at man kan lure sig ind i socialismen. Der findes ingen skjulte stier frem til den. Vi kommer ikke kapitalismen forbi, vi maa bekjempe den.

Dirigenten: Der er fremsat forslag om at vi skal slutte møtet nu, men dirigenterne holder paa at der bør fortsættes.

Alfred M. Nilsen: Der er mange utenbys representanter som ønsker at være fri nu.

Votering: Dirigenternes forslag om at fortsætte møtet blev vedtat.

Alfred M. Nilsen: Det er sagt at nu er denne sak kommet op til endelig avgjørelse. Der ligger i dette en slags beklagelse over at vi idet hele tat har hat denne diskussion inden organisationen. Jeg mener at vi kan være glad for at der er brytninger indenfor bevægelsen for det viser, at det er folk som vil frem og som søker efter de bedste metodene. Nogen endelig avgjørelse kan vi vel heller ikke vente at faa paa en saadan kongres og det er vel rimelig at der ogsaa i fremtiden blir meningsforskjel. Flertallet forsøker den gamle bondelure politik at bringe frem skræmsler. I dette tilfælde er det syndikalismen. Man har git det utseende av at det nu er spørsmal om man skal forlate den gamle vei eller gi sig over til syndikalismen.

Syndikalismen er litet kjendt indenfor vor bevægelse og der er megen begrepsforvirring om den. Ser man paa de forsøk som har været gjort paa at forklare syndikalismen saa viser det sig at man er gaat til Samuel Gompers som ikke engang er socialist. Man gaar til en av syndikalismens argeste motstandere. Der behøves ikke her at sættes noget skille mellem syndikalisme og socialdemokrati, saameget mer som den syndikalistiske bevægelse gaar ut paa at samle alle arbeidere paa et og samme grundlag for gjennom økonomisk aktion at forbedre deres kaar og føre dem frem til et socialistisk samfund. Vi kan ikke ta hensyn til de mange avarter som har gjort sig gjældende indenfor den nordiske arbeiderbevægelse angaaende syndikalismen. At slaa antiparlamentarisme sammen med syndikalisme er uriktig. Det beror paa at der indenfor den socialistiske verden har været dissens om efter hvilke linjer man skulde naa frem til socialismen og efter hvilke prinsipper det socialistiske samfund skulde søkes ordnet. Vi har mange forskjellige opfatninger av det. Vi har set i de land hvor den socialistiske bevægelse er ældre end hos os, hvordan der er opstaat mange forskjellige partigrupper, som har hyldet den social-

istiske opfatning, men som har hat forskjellige programmer. Det samme er tilfældet her hos os. I Sverige f. eks. har de hat en ungsocialistisk organisation og vi har nu faat to forskjellige socialistiske partier der. Naar dette er tilfældet er det netop et forhold, som beror paa at der er meningsforskjel om socialismen.

Her skulde jo netop syndikalismen være det samlende uten hensyn til om arbeiderne tilhører et socialistisk eller et anarkistisk parti, en bevægelse, som skulde søke at samle hele arbeiderklassen i en fælles økonomisk organisation. Har man det klart tor sig vil man ogsaa kunne forstaa hvilken sammensætning en saadan organisation maatte faa. Netop fordi man torser at lægge hovedtyngden paa den økonomiske organisation er det klart at den blir tyngdepunktet i bevægelsen. Det blir den som repræsenterer klassen. Det er det vi inden mindretallet lægger vekt paa. Alle andre organisationer er blandede. De er sammensat av folk fra alle samfundslag. Alle kan være medlemmer av Det norske arbeiderparti, selv arbeidsgivere. Alle kan være med og sætte sit præg paa programmet. Vi anser det mest betryggende at en økonomisk sammenlutning utformer arbeidernes krav til samfundet og til arbeidsgiverne. Det maa være saa hvis arbeiderklassens frigjørelse skal være dens eget verk. Det arbeide, som hittil er gjort til arbeiderklassens fordel, det er et verk av fagorganisationen. Det som vi vil er ikke noget andet end at vi skal fortsætte den økonomiske kamp og indrette den saa at den gjøres endda mer effektiv end hittil. Vi er nu kommet til et punkt da det ser ut til at det er vanskelig at komme længer paa den vei vi hittil har gaat. De resultater vi opnaar har en viss synkende tendens. Skal vi ikke ligge under gjælder det at gaa til de forandringer vi finder paa-krævet for at vi skal kunne holde os ovenpaa. Med hensyn til den revolutionære opfatning av fagbevægelsen, eller syndikalismen om man vil, er det saa at selv om man lægger hovedvekten paa den økonomiske organisation, forbyr man ikke medlemmerne at delta i parlamentarisk arbeide. Det er heller ikke nogen av mindretallet, som forlanger av nogen at de skal stanse sit parlamentariske arbeide, ikke engang jeg som er anarkist. Men en anden ting er det at vi er motstandere av statssocialismen. Vi vil ikke foreke statens magt og dermed gjøre staten til en endnu sterkere undertrykkelsesanstalt end nu. Staten og samfundet er ikke et og det samme. Der er andre samfundsformer end de vi ser idag. Gjennem staten har man tvunget arbeiderne til at være med og betale omkostningerne ved den kapitalistiske undertrykkelse. Hvis systemet er feilagtig saa er det det samme hvem som styrer og i alle tilfælder trænger arbeiderne et kontrolorgan for produktionen.

Der hersker meningsforskjel om socialismen ogsaa. Flertalsindstillingen viser det. Det er kommet op noget som man kan kalde *forbrukersocialisme*. Før appellertes der altid til arbeiderklassen som den producerende. Den utbyttedes paa arbeidspladsen, ved handel, spekulation og lignende. Dette er nu ikke længer rigtig efter flertalsindstillingen. Nu er det interesserne som forbrukere som skal varetages. Som om der var nogen allikevel som skal leve av andres arbeide og drive utbytningen.

Vi syndikalister vil hen til en ordning hvor producenten og forbrukeren er en og samme person. Netop paa den maate vil vi avskaffe al

utbytning. Men det kan man ikke greie uten at bli herre over arbeidsmidlerne. Ja, sier flertallet; men det mindretallet vil er syndikatkapitalisme, og den setter de op mot samfundskapitalismen.

Vi i fagforeningerne staar ogsaa i samtundet; skjönt lovgivningsmagten har behandlet os som om vi stod utenfor samfundet eller ialfald forsøkt at sette os utenfor. Jeg tror ikke at vi kan vælge statssocialismen.

Jeg tænker vi faar overlate de enkelte foreninger hvor de vil tilhøre. Man sier at en ting er blit saa gammel, at den bør fortsætte tor det; men det kan jo ogsaa sies at en ting er blit saa gammel at det var bedre at ombytte den med noget andet. Vi blir ellers staaende i stampe i sandhaugen, som Buen sa.

Det kan ogsaa ellers hælde at vi faar forskjellige organisationer som bekjæmper hinanden. Organisationens styrke kan mangel gang ligge i maaten man indretter sin kamp paa.

Tal. gik derpaa nærmere ind paa bindende overenskomster som vistnok kan ha hat sin betydning, men ikke har det længer. Bedre betingelser end man nogensinde har kunnet faa ind i en overenskomst kan ofte sikres paa arbejdspladsene. Overenskomster med opsigelsesfrist er blit til arbejderens skade i deres kamp. Arbejdskjøperne vet at indrette sig til overenskomsten løper ut og komme arbejderne i forkjøpet. Overenskomsterne har bundet og bastet arbejderne uten at der findes igjen spor av fordel i dem.

Jeg har været i den situation, naar det var en eller anden ting de hadde foretat sig, at jeg maatte ut i distrikterne og si at de ikke maatte gjøre det fordi det stred mot overenskomsten. Men det er ingen fornøielse at reise ut til medlemmerne og si det. Der vil forholdet bli anderledes. Hvis det ikke var hovedorganisationen, som skulde handle paa medlemmernes vegne, men de enkelte lokale organisationer som skulde bestemme om arbeidsvilkårene, vilde forholdet bli et ganske andet.

Den lockout som arbeidsgiverne nu anvender vil bli et slag, som ikke har nogen magt. Det vil ikke nytte at slaa med en lockout naar ikke hovedorganisationerne har nogen ret til at foreta noget. Vi vil netop komme til at staa sterkere i det, vi vil kunne gjøre sterkere motstand end nu. Størst mulig centralisation vil bety en stor svakhet i vor stilling overfor arbeidskjøperne, men det betyr ikke det samme som at ophæve fællesskapet at man fordeler bestemmelsesretten til de lokale organisationer.

Det er sagt at vi vilde faa industrielle kampe, men det har vi jo ogsaa tat sigte paa og der skal i slike tilfælder handles efter den linje, som er bestemt industrivis.

Taleren avbrøt her sit foredrag for at fortsætte i formiddagsmøtet mandag, idet et forslag om at fortsætte forhandlingerne indtil han var færdig blev forkastet.

Møtet blev hævet kl. 7.

Formiddagsmøte mandag 22. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Møtet aapnedes kl. 9,05.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse.)

Alfred M. Nilsen: Det er mit arbeide som praktisk organisationsmand som har bragt mig til at slutte mig til oppositionens opfatning. Aarsaken til at de resultater, vi har opnaadd i den senere tid er smaa. er at finde i den centralistiske organisationsform. Det kan hælde, at man om 5—6 aar vil maatte erkjende at man maa sætte punktum fordi man simpelthen ikke kan komme lenger. Det centralistiske system byr rike muligheter for folk, som drives av magtbegjær. Alle de som beklager sig over den kritik ledelsen er gjenstand for, burde være de første til at være med og indføre en ordning, hvor ansvaret blev lagt paa medlemmerne selv. Arbeiderne vilde da ogsaa modnes mer og mer. Der er stor forskjjel paa det repræsentative system som vil maatte benyttes indenfor de lokale samorganisationer og industrisektionerne og det, som benyttes indenfor de landsomfattende organisationer. Efter flertallets indstilling vil der ved et nyt industrielt anlæg ikke kunne dannes lokale samorganisationer. Der er som regel ikke behov for mer end 3 fagforeninger ved et saadant anlæg, men flertallet forlanger 5. Forholdene har bragt os derhen, at hvis man nu skal utrette noget, maa man nu begynde at optræ som uorganiserte eller lage specielle organisationer for anledningen. Man maa sverge paa, at den organisation, man egentlig tilhører, ikke har noget med det hele at gjøre. Der er ingen som tror, at vi vil være inde i Kanaans land saasnart vi har valgt at følge mindretallets linje. Men vi skal skaffe os de bedste chanser i vor kamp. Det som de norske arbeidere har faat mest av i de senere aar, er netop det som Buen advarte mot igaar, de klingende talemaater. Det forhold, Buen talte om igaar, kjender han ikke til. Han staar ikke oppe i det praktiske organisationsarbeide. Det er det centralistiske system, som staar i veien for os.

Dirigenten henstillet til repræsentanterne ikke at røke i salen.

Anders Øie: Tranmæl og Alfred Nilsen har trukket op endnu skarpere skillelinjer mellem de to retninger end Lian. Mindretallet er misfornøiet med arbeidernes deltagelse i det parlamentariske arbeide og de har opstillet et særlig program for den fremtidige samfundsdanneelse. Vi faar ikke samlet arbeiderne her i landet om den syndikalistiske idé, saa Alfred Nilsens tanke om en fælles samling paa det grundlag ialfald ikke kan gjeunemføres saalænge de nuværende generationer lever. Hovedsaken maa for den faglige organisation være at arbeiderne skal samles for at vareta sine økonomiske interesser. Organisationen maa fastslaa en linje her, vi kan ikke følge to, — det vil føre til forvirring. Det er enheten som er organisationens sterkeste kraft. Mister vi *den* saa har vi mistet det væsentligste. Fællesskapet er det vigtigste, ikke de filosofiske idé-

retninger. Dem kan vi diskutere i maanedvis uten at bli enig. Men saalænge syndikalister og socialister staar i fælles organisationer til varetagelse av økonomiske interesser, skal vi arbeide sammen med syndikalisterne. Ogsaa i indstillingen har man opstillet denne motsætning mellem syndikalisme og socialdemokrati. Men i sekretariatets uttalelse er det ganske rigtig sagt at dette er en strid om dogmer.

Tranmæl sa, at organisationen maa være socialistisk i sit indhold. Jeg mener at ethvert fremskridt vi gjør er en grundsten i den fremtidige samfundsbygning. Jeg er i alt væsentlig enig i de betragtninger, som Lian kom med igaar angaaende organisationsformerne og taktikken. Der tales her bare om den aapne kamp mot arbeidsgiverne. Men vi skal huske paa at fagorganisationen ogsaa har adskillig andre opgaver. Der kan være længe mellem hver gang det enkelte medlem er ute i streik, men han har da adskillig at gjøre allikevel. Og for alt dette arbeide mellem de egentlige kampe har forbundsformen stor betydning. Det, jeg anser som hovedfeilen i mindretallets diskussion, og da særlig i Tranmæls er, at man tar sit utgangspunkt fra forholdene slik som de *skulde* være, og ikke slik som de *er*.

Med hensyn til flertallets forslag om de lokale samorganisationer vil jeg ta den reservation, at man ikke bør beslutte, at der *skal* opprettes lokale samorganisationer overalt. Det maa være nok at der opprettes lokale samorganisationer der, hvor et flertal av arbeiderne paa stedet beslutter det. Paa de steder, hvor arbeiderne finder at de nuværende organisationsforhold er tilfredsstillende, bør man ikke tvinge dem til at ta nye.

Angaaende repræsentationsretten har jeg i komiteen stemt mot at de lokale samorganisationer skal ha distriktsvis repræsentation til kongressen. Det er uriktig fordi landsorganisationen er bygget paa forbund og det bør derfor bare være forbundene som har repræsentationsretten. Forslaget skal formentlig betegne en liten indrømmelse til de krav, som oppositionen stiller. Men jeg er sikker paa, at fagoppositionen selv føler en slik indrømmelse ganske tilfredsstillende. I arbeiderpartiet, som er bygget paa lokale samorganisationer, er det naturlig at repræsentationsretten ligger hos disse, men ikke i den faglige organisation, som er bygget paa landsomfattende forbund. Jeg kan ikke skjønne hvad en saadan repræsentation skal tjene til.

Der har været agitert med at magten skal føres tilbake til medlemmerne. Men selvbestemmelsesretten etter mindretallets forslag er ikke saa helt ubetinget. Det heter saaledes paa side 82 i indstillingen at hvis en forening skal ha økonomisk bistand, saa skal de organisationer, som gir støtte ha indfyldelse saa langt deres støtte strækker sig. Dette tyder paa en langt sterkere innskærping i selvbestemmelsesretten end den nuværende organisationsform gir anledning til. Vi merker allerede nu lokale skillepunkter, — hvordan skal det saa ikke bli naar hver enkelt lokal organisation skal være sig selv nok?

Jeg vil anbefale at man slutter sig til flertallets forslag med de forbehold jeg har tat og som jeg forbeholder mig at opta følgende forslag om:

«Første punktum i andet avsnit i flertallets indstilling faar et tillæg saa det kommer til at lyde:

Lokale samorganisasjoner opprettes overalt hvor der er et tilstrækkelig antal fagforeninger (mindst 5) og hvor flertallet av avdelingerne paa stedet uttaler sig for det.

Sidste sætning i andet avsnit (samorganisationernes repræsentationsret) utgaar.»

Richard Hansen: Den 15-mandskomité som nu har fremlagt sit arbejde, var nedsat for at den skulde se at finde en løsning paa den strid som er paagaat inden organisationen om de behandlede spørgsmål. Striden har hindret tilgangen paa nye medlemmer og i det hele været til skade. For at komme til enighet har da ogsaa flertallet søkt at ta op alt nyt som man kunde forsvare at gjennomføre og som ikke stred mot organisationens interesser. Hos flertallet var det ingen fordomme eller fasthængen ved dogmer. Flertallet gik derfor med paa en del av mindretallets krav, som man trodde at kunne forsøke.

Man tænkte sig da ogsaa at mindretallet vilde ordne sig praktisk, saaledes at man kunde komme til et enstemmig resultat. Dette lykkedes ikke. Mindretallet holdt halstarrig paa fagoppositionens program uten avkortning.

Paa den maate er skillet kommet frem.

Det gjælder da først og fremst at ta stilling til opløsningen av forbundene og opprettelse av lokale samorganisasjoner istedet. Flertallet har ikke fundet dette tilraadelig. Selv om kongressen her, hvad der ikke er rimelig, vilde bifalde det, saa vilde nok allikevel ikke forbundene opløses. Vi har holdt sammen trods meningsforskjell hittil, og vil holde sammen.

Diskussionen her har et sterkt politisk tilsnit. Det er ikke de faglige men de politiske fremtidsmaal som diskuteres. Der diskuteres om den faglige eller den politiske organisation skal gjennomføre socialismen, om hvem som har forrang. Men skulde det være nødvendig at reise strid om det.

Der har været enhet i arbeiderbevægelsen her i landet. Her sitter vi nu paa Den faglige landsorganisations kongres; næste vaar sitter vi, de samme folk, paa arbeiderpartiets landsmøte. Det er fagorganisationen som ogsaa utgjør partiet. Hvorfor det saa skal staa i fagorganisationens program dette om «livsnerven» etc. som vi alle kan utenad skjønner jeg ikke. Det burde med samme ret kunne sies i partiets program.

Alfred Nilsen tror ikke paa nytten av politisk virksomhet; det standpunkt kan man forstaa; men derimot ikke Tranmæls som vil blande det sammen. Tranmæl forlanger vel ikke at de 19 mand vi har i stortinget skal kunne gjennomføre vore saker. Hvad kan de gjøre mot majoriteten?

Naar Tranmæl faar arbeidsgiverinteresser, som nu da han er viceordfører i Trondhjems bystyre, maner ogsaa han arbeiderne til resignation, mens han klandrer andre fordi de vil rette sig praktisk efter forholdene. Han forstaar hvor grænserne ligger og skjønner statsmagtens indflydelse. Den har blandt andet vist sig ved skattebegrænsningsloven for kommunerne. Hvad vil det kommunale arbejde nytte hvis et reaktionært storting berøver dem selvstyret?

Det viser sig at den kapitalistiske utbytning finder sted ved statsdrift likesaavel som hos private, sier Tranmæl. men man maa jo være opmerksom paa, at det er private kapitalister som nu har magten i staten og som styrer bedrifterne. Det maa derfor være os magtpaaliggende at sætte disse folk utenfor.

Spørsmålet er nu om vi kan øke farten fremover ved vedtagelsen av mindretallets indstilling. Om vi skal opløse den organisation vi har nu og danne en ny. Rive ned det hus vi har tømret sammen og sprede det i lokale samorganisationer.

Tranmæl talte igaar om sløvhet blandt arbeiderne. Arbeiderne overlater sakerne til ledelsen og gjør ikke noget. Tror Tranmæl at sløvheden vil forsvinde i de lokale samorganisationer? Gjør han det, saa viser det hans overfladiskhet. Nei, det skal nok et andet pinseveir til for at vække arbeiderne.

Om vi nu gik over til det nye system, saa tror jeg at forbundene allikevel om kort tid vilde samles igjen. Hvorledes selvbestemmelsesretten for de enkelte avdelinger skal praktiseres inden samorganisationerne faar man vite i mindretallets forslag, punkt 4, der er saalydende:

«En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av de som berøres av denne. Hvis en organisation, som gaar i kamp ønsker de øvrige arbeideres støtte i form av solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa vedkommende organisation først utvirke dette. I saa fald berøres ogsaa de arbeidere, som yder solidarisk støtte av konflikten og faar indflydelse over avslutningen saa langt deres støtte strækker sig.»

Dette blir jo akkurat det samme som forholdet er idag. Skal man ha støtte saa vil ogsaa de støttende kræve indflydelse. Det er rimelig. Det er visselig kloke folk som har faat punkt 4 sat ind.

Om de nye førmer nu blev vedtat, saa foreligger der heller ikke utarbeidede lovforslag. Har man tænkt over hvorledes det skulde bli i overgangstiden? Jeg vil si til Alfr. Nilsen at jeg tror den gruppe han repræsenterer vilde være den første som igjen dannet forbund, og naar han sier at han litet har kunnet utrette under de nuværende forhold, saa viser han en beskedenhet, som ikke er sedvane hos ham. Det kan da ikke ha hindret ham saa syndertilig at han har maattet utfylde nogen skemaer til landsorganisationen.

Med hensyn til kampmidlerne, saa hævder man jo i princippet alle de gamle midler. Det er streik, sympatistreik, boykot og blokade. De nye er sabotage og obstruktion. Man vil ha sabotagen medtat og sat under kontrol. Man har erfaring for at den ukontrollerte sabotage virker til skade. Skal man da ansætte folk paa arbeidspladsen til at undervise i sabotage? Jeg tænker de folk hurtig vilde bli kastet ut. I det øieblik vi anerkjender sabotagen faar vi ogsaa ansvar for den, for den uregulere som for al anden, enten den dreves intelligently eller avskyelig. Sabotagen kan ikke reguleres. Den maa foregaa individuelt.

Enhver som vilde drive sabotage vilde ogsaa kunne indskyde sig under organisationen og kræve støtte. Han vilde kunne henvise til dem som hadde beordret den. Tranmæl sier at den vilde være udmerket efter en streik, især efter en tapt streik. Jo, den sabotage som anvendes efter en tapt streik den gjælder sedvanlig organisationen den. Skulde man f. eks. nu si til en akkordarbeider efter en tapt streik at han skulde gjøre saa litet arbeide som mulig uanset hvad han tjente, hvorledes vilde saa han ta det? Nei, dette slarv med sabotagen reduceres ved nærmere undersøkelse til nul og niks.

Det er saa at sabotage har været drevet, og organisationen har ikke grepet ind mot den; men skal dens anerkjendelse sættes ind i lovene, saa blir den helt umulig. Naar litet arbeide blir gjort, og det som blir gjort ogsaa bare er ødelæggende, saa vil nok arbeidsgiverne foreta en utrensning, og saa faar man sabotere utenfor fabrikkporten. Det hele munder ut i streik.

Tariffer er aldeles ikke paabudt av organisationen. Vi har tvertimot ofte anbefalet ut undgaa dem. Men arbeiderne selv kræver tariffer. De sier: Hvorfor skal vi staa i organisationen, naar vi ikke skal ha tarif? Man vil ikke tro paa arbeidsgiverens mundtlige løfte som gives idag og kan brytes imorgen

Talen om tarifferne som soveputer er bare snak. Det kan være i enkelte tiltælder hvor ledelsen har været daarlig. Det om soveputerne er en fantasi fra et eller andet redaktionskontor.

Med hensyn til tarifferne saa tænker jeg at vi neppe vil møte nogen stor motstand fra arbeidsgivernes side om vi kræver dem ophævet. De har længe villet ha dem paa kort tid. I 1915 streiket da ogsaa bygningsarbeiderne for at faa tariffen paa 2 aars varighet, mens arbeidsgiverne vilde ha den paa 1 aar. Arbeidsgiverne ønsker helst enkeltmandsoverenskomster og gir gjerne slip paa kollektivavtaler.

Tranmæl nævnte at en forening var blit paatvunget en tarif efter krav fra arbeidsgiverforeningen. Det var arbeiderne ved Brønnes fabrikk i Trondhjem. Men det var ikke arbeidsgivertoreningen som tvang tariffen paa dem, det var tekstilarbeiderne ved 5 fabrikker her i byen som tvang os til at vedta tarifferne, de vilde ikke finde sig i at 11—12 piker oppe i Trondhjem ødela deres tarifrevision, som de var vel tilfreds med.

Tranmæl talte om ørkenvandring. Kanske *han* nu vil bli den Moses som fører organisationen ut i ørkenen. Frem til det forjættede land kom jo heller ikke bibelhistoriens Moses. Og ikke tror jeg at man kommer frem til det socialistiske samfund med sabotage. Kongressens tid er kostbar, den gaar vel op i 1000 kr. timen og jeg skal derfor være kort og slutte med disse bemerkninger.

Halvard Olsen: Paa side 93 i 15-mandskomiteens indstilling sier sekretariatet:

«Om arbeiderklassen skal anvende revolutionære eller reformatoriske midler i klassekampen vil i høi grad være avhengig av motstandernes politik. For arbeiderklassen vil sikkert den organiske utvikling av samfundet hen mot socialismen være det bedste. Men selvsagt maa vi være forberedt paa at motstandernes overgrep kan gjøre revolutionære utbrudd nødvendige. Det er ogsaa den norske arbeiderbevægelse fuldt klar over. Og det er derfor ganske uriktig at tale om nogen revolutionær kontra reformistisk fag- eller arbeiderbevægelse i dette land.»

Disse ord fra sekretariatet og som ogsaa tildels er hævdet av flertallet i 15-mandskomiteen og i sterke ord er understreket av Lian i foredraget igaar er en jonglering med de mest elementære begreper om organisationen og som man maa forutsætte ikke bunder i disse herrers mangelfulde begreper, men kun er fremført for at forvirre istedetfor at klarne begreperne. «Her kan ikke være tale om nogen reformistisk kontra revolutionær fagorganisation i dette land.» sies der; men maa det være mig tillatt i al beskedenhet at spørre: «Hvordan kan der da opstaa saa store

princielle motsætningsforhold i betænkningen av den faglige organisations indhold, former, taktik og maal?» Aa jo, det er netop revolutionær kontra reformistisk fagorganisation saken gjælder, det kan ingen forsøke at bortforklare uten samtidig at dokumentere sin uvidenhed. Hvad er det som dækker sig bak begrepet en reformistisk fagorganisation? Dette kan besvares med den sentens som vi alle kjender: «En reformistisk organisation er en organisation som er født av et visst samfundssystem med det for øie at avhjelpe mangler ved det system som er dens oprindelse.» Dette vil for fagorganisationen si: Den er født av det kapitalistiske system og dens virksomhet, opgaver og formaal ligger indenfor rammen av det kapitalistiske system. — Dette er en reformistisk fagorganisation. Spørsmålet blir saa: Er den norske fagorganisation en reformistisk organisation? La os da se paa hvordan en reformistisk organisation i store træk ser ut saavel i sin organisationsform som i sit indhold. Vi skal gjøre det saa kort og enkelt som mulig og uten nogen stor belastning for vor utrænede hjerne.

Fagbevægelsen er vokset ut fra vort nuværende samfundssystem med opgave at varetta arbeidernes interesser, at være arbeidernes vern mot den raskt utviklende og hensynsløse kapitalisme. Man skulde ved den magt man hadde i organisationen forbedre arbeidernes arbeidsvilkaar og løn.

Dette søkte man løst gjennom at organisationen opprettet kollektive overenskomster med arbeidsgiverne. Man maatte faa disse saa gode som mulig. Dette gjør man ved at øve et saa sterkt økonomisk tryk paa arbeidsgiverne.

Streiken reduserer resultatene, og man tar heller et daarlig forlik end at streike. Det gjælder at skaffe sig en saa stor organisation at den virker med sin egen tyngde.

Det er vanskelig at bevare sine medlemmer i overenskomstperioden, og man maa finde noget som dækker arbeidernes interesse: forsikringsvæsenet. Naar arbeidernes organisation vokser og blir en magt der har indflydelse i samfundets økonomiske liv faar staten interesse. Staten tilknytter sig arbeidernes forsikringsinstitutioner, fordi organisationen er lempelige organer. De kollektive avtaler som har skapt et utviklet rettsystem inden organisationen tilknyttes staten. (Mæglings- og voldgiftslov.) Arbeidernes organisationer blir et organ i den kapitalistiske stat for at avhjelpe en mangel ved denne.

Dette er en reformistisk organisations utvikling, indhold og maal i korte træk. Og det passer ganske godt paa vor fagbevægelse.

En socialistisk revolutionær fagorganisation erkjender at fagorganisationen staar som et uttryk for tidens klassekamp, men at denne klassekamp maa bli en maalbevissthetens klassekamp. Vel er det saa at arbeiderne kan vite at de gjennom organisationen varetta sine interesser; men dette er ingen maalbevisst klassekamp. Klassekampen blir først maalbevisst, naar klassekampen faar sin logik, naar klassekampen munder ut i ophevelsen av selve klassekampen. Derfor maa det bli organisationens viktigste opgave at fremskape denne maalbevissthet.

Men da denne maalbevissthet og modenhet ikke kan fremskapes ved foredrag og teoretiske utlægninger, for det samler ikke arbeiderklassens interesser tilstrækkelig, saa finder man det for en lempelig fremgangslinje

at samle arbeiderne om det som er deres interesse nær og som de forstaar, nemlig sine arbeidsvilkaar, sin løn. Lønnen og arbeidsvilkaarene blir saaledes ved siden av at være en nødvendighet, et samlingsmiddel for arbeiderne til at drive klassekamp.

Kampen mener man saa skal fremfostre det proletariat som er nødvendig for at indføre et økonomisk samfundssystem, hvor klassekampen ophører. Kampen faar da i sig selv en positiv karakter. Den føder frem den solidaritet som er nødvendig. Den lærer arbeiderne klassekampens aarsaker at kjende og dermed ogsaa forstaaelsen og viljen til at ville klassekampen ophævet. Kampen vil ogsaa spalte samfundet efter rene økonomiske linjer, paaskynde den økonomiske utvikling og gjøre samfundet modent for revolutionen.

Det er disse to vidt forskjellige grundsyn, reformistisk kontra revolutionær, som skiller mellem flertallet og mindretallet, og for en socialist skulde stillingen være klar.

Det er ikke formerne som er bestemmende men indholdet. En organisation er ikke mere revolutionær om den er bygget paa lokale samorganisationer. En reformistisk organisation kan være bygget paa saavel lokale faglige som industrielle organisationer. Men en revolutionær organisation den maa paa grund av sin egen opgave være føderativ, og den kan vel neppe gjøres foreløbig paa anden maate end ved lokale samorganisationer.

Den bedste form for den reformistiske organisation er utvilsomt den centralistiske. Den er bygget op omkring tariffprinsipper og derfor uadskillelig med disse.

Det maa være en avgjort sak at naar ledelsen skal staa som garantist overfor arbeidsgiverne, maa disse ha magtmidler til at holde styr paa rebellerne.

Organisationen maa av praktiske grunde være føderalistisk. Den sterkeste indvending som komitéflertallet gjør overfor den føderalistiske form er:

Fagorganisationen maa nemlig altid til en viss grad rette sig efter den industrielle utvikling, og denne har mer og mer gaat i retning av landsomfattende former. Et aktieselskap kan saaledes eie fabrikker i flere byer, der opstaar trust- og ringdannelser i en række industrier, likesom andre bindes sammen landet over i sterkt forpligtende arbeidsgiverorganisationer, som regulerer vedkommende haandverk eller industri, baade hvad forholdet til fagorganisationen og andre fællesanliggender angaar. En slik landsomfattende industriel gruppering maa nødvendigvis møtes med lignende landsomfattende forbund paa arbeidernes side. Maalet er at gjøre grupperingen saa industriel som mulig uten at skade andre interesser.

Dette er naturligvis en sandhet, men en sandhet med vældig modifikation.

Jeg synes naar de herrer var inde paa den økonomiske utvikling, saa maatte de føre den helt ut. Det er ikke bare landsomfattende former som kapitalismen har. Den strækker ogsaa sine former over landegrensene. Vore største industrier er utenlandsk kapital.

Hvorfor ikke føre samme betraktning videre og si: Den kapitalistiske utvikling gaar i retning av internationale trusters og maa nødvendigvis

møtes med internationale forbund med sit sekretariat i London, Amerika eller Kina, og som hadde bestemmelsesretten over verdens arbeidere. Skal der være logik i forholdet burde flertallet uttalt det. Man passer sig for det. Kapitalismen utvikler sig internasjonalt og vi maa ogsaa utvikle os internasjonalt, men vel at merke paa føderalismens basis. Kapitalismen er meget bøielig og retter sig efter forholdet.

Kapitalen plasserer sig der, den gir mest profit. Og det avhænger av raastot-, produktions- og transport-omkostninger. (Drivkraft med damp eller med fosser. Disse ting avhænger av de stedlige forhold.) Man kan ikke flytte Røros eller Løkkens gruber til Kristiania, eller Rjukan fabrikerne til Bergen.

Trods international og national kapital, man rammer kapitalen mest der, den yngler.

Det centralistiske system er en fare: Byraakrati paa den ene side, disiplin (underkastelse) og uvidenheter paa den anden. Den føderalistiske organisation lægger ansvaret og kampen paa medlemmerne selv, og den tvinger den enkelte til at ta standpunkt i sakerne, og derved ogsaa til at tænke. De skal lære og forstaa klassekampens aarsak og ville dens ophævelse. (En mand, som gaar med barnepike hele sit liv kan ikke klare sig alene.)

Det føderative maa føre til lokale samorganisationer, som den mest praktiske organisationsform med industrielt samarbeide og landsorganisation.

Tarifprincippet ligger ikke i forhandling eller ikke, men i at organisationen fraskriver sig retten til at streike i en viss tid. Det er tariffens skyld at tariffene blir daarlige.

Arbeidsgiverne ordner sin produktion og økonomi. Den ene gruppe streiker, naar den anden staar i arbeidet. Man har vistnok ret til at anvende sympatistreik. Sympatistreiken maa ha et positivt indhold.

Arbeidsgiverne benytter sig av lockouten til at paaføre andre en daarlig tarif. Tariffen kan ikke beskytte i daarlige konjunkturer. Den har paaført os retsforhold og voldgiftslov og en sovende medlemshær. Der findes intet forsvar for tariffen.

Organisationsformen og tariffene er hovedspørsmålene. De andre ting som forsikringsindretningerne og kampmidlerne maa rette sig efter det andet.

Vi kan vel være enige om, at de ting av forsikring som ligger iveien for en utvikling av en mobil kamporganisation, de bør fjernes. De fordele som disse indebærer kan en kamp for organisation erstatte mange ganger. Forøvrig kan vi overlate det arbeide til samfundet.

Hvad kampmidlerne angaar, saa kan vel ingen staa frem og si at dette eller hint er avgjørende. Det maa altid være den foreliggende situation som bestemmer midlet. Hovedsaken er, at det er arbeiderne og ikke lederne, som skal bestemme hvilke midler som er anvendbar. Ethvert middel er anvendbart, bare vi lærer at bruke det paa rette maate.

Dirigenten foreslog at debatten skulde avsluttes med de indtegnede talere. Dette vedtoges med stort flertal.

Dirigenten refererte følgende forslag:

«Idet man gaar ut fra at det er kongressens opgave at finde de

bedste veier og midler til organisationens fremgang og trivsel, gaar man over til at behandle de enkelte punkter i komiteens forslag uten at ta stilling til majoritet eller mindretallets forslag.

A. Dullum.»

I erkjendelsen av, at den nuværende opstykning av organisationen efter de specifik faglige linjer, i mange tilfælder er til hinder for en hurtig og effektiv aktion, og dermed svækker organisationernes motstand i kampen mot den koncentrerte kapitalmagt, vil kongressen uttale:

1. At den videre utvikling av de faglige organisationer maa ske i en samling av de nuværende, i landsomfattende forbund, inddelt efter industrielle linjer og forenet i en fælles landsorganisation.

Forbundene gives den størst mulige selvbestemmelsesret i spørsmål vedrørende iverksættelse og avslutning av lenskampe.

2. I bevisstheten om at en saadan forandring vil gavne organisationen ved bl. a. at gjøre agitationen lettere, skape muligheter for foreningsliv hvor dette nu ikke findes og i det hele knytte arbeiderne i de forskjellige industrier nærmere sammen, paalægger kongressen sekretariatet at henstille til forbundene at iverksætte det fornødne agitations- og opplysningsarbeide til belysning av en saadan forandring.
3. De foreninger inden samme industri eller arbeidsbranche, som nu er organisert i flere forbund, opfordres til hurtigst mulig at træffe bestemmelse om overgang til et av de nu bestaaende forbund i vedkommende industri, indtil hel sammenslutning av disse kan finde sted.

For at lette overgangen fra det ene forbund til det andet, henstiller kongressen til forbundene at gi fri overgang med bibehold av erhvervede rettigheter i den utstrækning dette maatte være mulig under hensyntagen til de forskjellige kassers økonomiske stilling.

J. M. Winge.»

Ingv. Rastad fremsatte følgende forslag til landsorganisationens love:

«§ 4, punkt 13. første punktum, tilføies — eller naar organisationer med et medlemstal av mindst 10 000 forlanger».

Oscar Ruud: Hvad der særlig ligger mig paa hjertet og som jeg føler trang til at uttale mig om er det som er det principale ved mindretallets forslag: dette, at fagforbundene skal avløses av lokale samorganisationer. Lokale samorganisationer er jo ikke uprøvet. Tvertimot. Fordi vi har *hat* denne organisationsform og prøvet hvad den duger til, nettop *derfor* er det ut vi advarer imot at vende tilbake til den, for den fører ikke frem i tider som disse, hvor netop centralisering av kraften er det som er paakrævet. Hvad centralisation betyr for arbeiderne, har det fagforbund jeg tilhører adskillige beviser paa. Ikke saa at forstaa at vi inden vort fag er fornøid med forholdene som de er. Det være langt fra. Men naar vi ikke er rukkit længer frem, i retning av at faa det fulde utbytte

av vort arbeide, saa skyldes ikke dette organisationsformen. Tvertimot, der kan leveres beviser for, at forholdene inden vort fag paa forskjellige steder i vort land hadde været adskillig *værre*, om vi ikke hadde hat arbeiderne organisert i et saapas solid forbund som det vi har. Ja, for det tør jeg si, at i vort fag har vi et noksaa solid forbund — ialtald kan jeg tilrettelægge bevismateriel for, at organiserte arbeidere av andre grupper synes at typograferne har det *for* godt. For ikke længe siden blev det saaledes i en repræsentativ forsamling av organiserte arbeidere fremholdt at det krav vi stillet om ferie var *for* drøit. Det er forklarlig at de grupper av arbeidere som ikke har evnet at tiltvinge sig ferie synes 3 ukers ferie er formeget al den stund de selv ingen ferie har. Det kan forklares men ikke forsvares. Og dette kan ogsaa gjælde *andre* krav vi søker gjennomført. f. eks. *arbeidstiden* og sundhetsforskrifterne for trykkerierne. Naar vi f. eks. for en speciel gren av arbeidere inden vort fag (maskinsætterne) mener 6 timers arbeidsdag er tilstrækkelig, er der mange grupper arbeidere som mener at det er et noget drøit krav. Selv maa de «hænge i» i baade 9 og 10 timer pr. dag, sier de. Og de sundhetsforskrifter vi har fremtvunget blir ikke sjelden karakterisert som *rigorøse* og det selv av folk som har med arbeiderpartiets blade at bestille! Men naturligvis er ikke forskrifterne for strenge, heller ikke er det et urimelig krav at skiftarbeide ved sættemaskinerne ikke maa overstige 6 timer om dagen. Vort krav om ferie er selvfølgelig heller ikke urimelig, men de arbeidere som arbeider under værre forhold end typograferne kan bare ikke forstaa kravene. Og det er jo ikke saa rart. Men naar store grupper av organiserte arbeidere ikke kan øine berettigelsen av vore krav maa man forstaa at vi ikke kan overlate ivaretagelsen av de interesser vi har til disse. Vi kan ikke prisgi de saker vi gjennom vort forbund mæisommelig har arbeidet frem og de mange spøsmaal vi endnu har uløst til folk som ikke har den fulde forstaaelse av de krav vi stiller. Men *det* vilde bli tiltældet om lokale samorganisationer skulde avløse vort forbund. Paa grund av at typograferne kommer i berøring med andre organiserte arbeidere qua arbeidsgivere har jeg kjendskap til hvor uheldig det vil være om vi ikke selv faar lov at stælle med vore egne anliggender. Jeg kunde nævne mange rare eksempler paa hvorledes f. eks. redaktører av partiblade anskuer typografernes krav; men jeg skal ikke komme ind paa denne side av saken her; man tilsmudser jo nødig sin egen rede! Men saa meget vil jeg si, naar talen er om at opløse forbundene og erstatte disse med lokale samorganisationer: Det blir *ikke* typograferne som gir et saadant forslag sin stemme. Naar de andre organiserte arbeidere faar tømret *sine* forbund saapas solide som vi har vort tør nok talen om opløsning av forbundene helt forstumme paa Arbeidernes fagl. landsorg.s kongresser.

Uagtet flere talere har været inde paa spøsmaalet om bindende avtaler, finder jeg dog at maatte si min mening ogsaa her. Tranmæl gav mig foranledningen idet han fremhævet typografernes tarif som et avskrækkende eksempel. Nu — er det nu egentlig saa slemt med typografernes tarif? Har den været en «sovepute»? Det maa iethvertfald ha været en noget urolig søvn de har hat, som har forsøkt at «lure den av» paa tarifen. Undersek oppe i Norsk arbeidsgiverforening om de der har indtrykket av, at boktrykkertarifen har været en sovepute. Eller spør

de av vore redaktører og forretningsførere som har med partibladene at bestille, om de har det indtryk at typograferne har lagt sig til hvile paa tarifen! Nei, min godeste hr. Tranmæl, vær modig nok til at indrømme, at du av egen erfaring vet, at det tor trykkerierne ofte kan være vanskelig nok at følge de krav typograferne stiller. — Men misforstaa mig endelig ikke. Det er ikke saa at forstaa at vi har faat det fulde utbytte av vort arbeide. Langtifra. Men om tarifen hadde løpet ut i 1914, 1915 eller 1916 saa vover jeg at paastaa, at tarifens lønssatser ikke hadde været bedre end de anerkjendte løns- og arbeidsvilkaar vi har idag. Og hvad beviser dette? Jo, det beviser den ting, at tarifen staa der som en garanti for et minimum som man ikke maa komme ned under — mens grænsen opover bestemmes av den styrke vi gjennom vort forbund til enhver tid eier. — Dersom denne betragtning av tariferne blev den almindelige blandt de organiserte arbeidere vilde tariferne bare være av det gode. Og en saadan anvendelse av tariferne bør de komme til som i tariferne har en sovepute. Det er ikke tarifernes skyld om medlemmerne falder i søvn. De trænger nok et vaakent vakthold, skulde jeg mene! — — —

Den megen tale om at «delegere magten bort» kunde fortjene en betegnelse som neppe kan kaldes parlamentarisk. Alfr. Nilsen brugte en betegnelse som «tullprat». Den synes jeg passer bra. Jeg hadde nylig et eksempel paa hvorledes en «ekte» samorganisation anskuer begrepet «magten hos medlemmerne». Det var et medlem av vor organisation som av grunde jeg ikke her skal komme ind paa, kom ut av plads. Den avdeling vedk. tilhører staa tilsluttet stedets samorganisation. Saa hænder det merkværdige at samorganisationen tilskriver forbundsstyret og fortæller at den staa i begrep med at blokere avisen og arbeidsstedet — noget vore medlemmer paa stedet ikke finder nogen grund til at gjøre! Er det paa den maaten man vil føre magten over til arbeiderne? Nei, mine herrer! Gaar ikke organisationen raskt nok fremover er det ikke organisationsformen der hemmer fremmarsjen. De greier sig nok længe endda om vi bare samler os om vore livsinteresser. I hørte Typografkorets herlige sang igaar. Hvilken harmoni! Saa I hvorledes hver enkelt bevægelse av dirigenten blev fulgt av sangerne? Saa I hvorledes han indgav dem aand. Om de ikke hadde fulgt sin leder og nøie git agt paa hans vink, tror I da at det vilde blit sang? Nei, da skulde sangen kommet til at lyde som hyl. — Maatte de organiserte arbeidere ta eksempel av sangerne og syngte sig sammen til en skjøn harmoni, da skal vi se bedre frugter av vort organisationsarbeide — og ikke behøve nogen tale om organisationsformerne. De vokser frem og former sig i pagt med tidens krav.

Henrik Lang: Det er altsaa «for at gjøre fagorganisationen mer socialistisk» vi har hat denne strid gaaende siden 1911. Man maa spikke fliser for at finde holdepunkter for en saadan paastand. Hele vor fagorganisation er bygget paa socialistiske fagforeninger. De mest interesserte socialister er ogsaa de bedste fagforeningsfolk. Det er i det rent ydre. Men fagoppositionen gaar videre. Den kræver at fagorganisationen *ved sine egne virkemidler* fører arbeiderne ind i det socialistiske samfund. Hvad er fagorganisationens virkemidler? De kan sammenfattes i det

viktigste virkemiddel, *streiken*, dette negative vaaben. Vi har ikke hittil ved vore streiker formaadd at beskjære kapitalen. Den staar idag sterkere end før. Vi skal sulte saa længe at kapitalen leverer produktionsmidlerne over i arbeidernes hænder. Er ikke det hovedindholdet i oppositionens program? Og dette sier oppositionen er den korteste vei, den snarreste vei. Krigen har vist os at der er en magt som er sterkere end kapitalmagten, nemlig staten. Kapitalen har maattet bøie sig saa ofte overfor statsmagterne. Skulde det da ikke ligge nærmere for os at erobre magten i staten, ikke for at beholde det nuværende statssystem, men for at lægge det om. Den russiske revolution vilde ikke ha været en kjendsgjærning idag hvis de russiske arbeidere hadde forsøkt at sulte sig til friheten. Oppositionens standpunkt paa dette omraade kan sammenlignes med den militaristiske idé. For at gi det tyske folk «en plads i solen» — det var den prøisiske militarismes devise — kastet man det tyske folk ind i en krig som gjør at der bare blir reminiscenser igjen av det folk som skulde ha denne «plads i solen». Der er en stor selvmotsigelse i dette og jeg vil sammenligne det med oppositionens program. Vi vil ikke ha magten for at beholde den, men for at erstatte den med *vet*. Jeg trodde man skulde sette forbrukerinteressene op mot producentinteressene. Veien vil bli tung, hvis vi ikke skal søke at erobre den politiske magt. Man sier at vi vil holde paa faginteressene. Jeg er begeistret tilhænger av den fælles landsorganisation. Jeg holder paa den av rent praktiske grunde og paa forbundene fordi de eigner sig bedst til behandling av de rent faglige spørsmåal. Slik som oppositionen blander det sammen vil der bli forvirring. Enten organisationsformen er saadan eller saadan, saa maa den bygges paa regler som er uttryk for flertallets vilje. Oppositionen vil opleve at se de samme mangler i den organisationsform de vil ha, som de vi kan paavise i den nuværende organisation. De vil opdage nissen paa flyttelæsset.

Hvad kampfmidlerne angaar saa er det sikkert at arbeidsgiverorganisationen i de fleste tiltælder har interesse av at faa konflikterne utvidet. Men vi maa foreke vor understøttelse under kampene. Vi maa ikke glemme, at det ikke bare er dem, som staar i skytterlinjen, som har betydning for kampen. At sætte op sabotage som organisationsmessig kampf-middel er i strid med oppositionens krav om fuld frihet for medlemmerne. De skal altsaa ikke ha frihet naar det gjælder sabotagen, den skal de organisationsmessig tvinges til, den skal organisationerne kontrolere. Paa et møte, som blev holdt under torrige kongres i arbeidetsamfundet, var det en av mindretallets tilhængere, en hr. Gabrielsen, som tok ordet for, at der skulde drives sabotage ikke bare under konflikter, men *stadig*. Særlig anbefalte han det gjort ved statens vei- og jernbaneanlæg. Og Kalvaa han vilde man skulde faa folk til at «forsvinde» som i Amerika. Der ser man, hvor denne agitation fører hen. Vi ser hvordan arbeiderne paa Løkken reagerer mot sabotagebeskyldningerne. Og vi faar aldrig de norske arbeidere ind paa dette, ind paa *skurkeveien*. Ved at bruke sabotagen vil arbeiderne skitne sine hænder til — — Det vi kalder selvhjelpskasser kan vi like godt kalde solidaritetsydelsler. Arbeidsledighetskasserne er kampkasser, og alle vore kasser er defensive vaaben, likesaa sikkert som en fjeldgrop eller en skyttergrav, selv om den ikke er noget

vaaben i og for sig, allikevel er et vaaben i krigen. Det staar i fagoppositionens programskrift at vi kan forsikre os like billig i de private selskaper. Jeg for min del er forsikret baade i fagforeningen og i privat selskap. I det private selskap koster det mig 22 kroner om aaret pr. 1000 kroner, i fagforeningen koster det mig 4 kroner. Ingen er reformist i den forstand at de mener at arbeiderne skal slaa sig tiltaals med det nuværende samfund. Men vi mener at gjennom det arbeide vi gjør oppdrar vi os selv saa vi engang kan overta magten og avskaffe magten saa retten kan komme i dens sted.

Alb. Nic. Arnerig: Efterat den gruppe, som Alfred M. Nilsen tilhører, i aarevis har holdt paa at besudle den nuværende organisation, er det rimelig at det er vanskelig for dem at komme ut og agitere for tilslutning til organisationen. De ligger som de har redet. De har fremstillet hele organisationen paa en saadan maate at de har sig selv at takke for at det er saa vanskelig for dem at agitere. Det er ikke organisationsformerne som har hindret tilgangen til organisationerne hittil. Alt dette som sies paa massemøterne av ungdommer, som aldrig har sat sine ben i en fagforening, det er sludder. Hadde aanden været en anden rundt omkring blandt medlemmerne, skulde tilslutningen til organisationen ha været en anden end den er. Der klages over tempoet, men det er da intet foreningsstyre, som har interesse av at møterne er daarlig besøkt. Medlemmerne sitter hjemme i ovnskroken og klager over at organisationen er saa daarlig at vi ingen vei kommer. Jo sterkere sammentømret en organisation er, jo mindre hører man til klagerne over organisationsformerne.

For os typograter, som fik ny tarif i 1913, like før dyrtiden begynde, har den ikke været nogen hindring for at faa lønningerne forhøiet. Maalet er at faa lønningerne forhøiet med 100 pct. i forhold til 1913, og det maal er ikke saa langt borte. Man kan sette et spørsmaltegn ved den revolutionære vilje, som det paastaaes hersker blandt arbeiderne. Det som hersker blandt dem er sløvhet, de er dorse overfor sine egne interesser. Vi skulde ha staat ganske anderledes sterkt, hvis arbeiderne var vaagnet til forstaaelse av sine egne interessers krav til dem. Istedetfor at drive agitationsarbeide for tilslutning til organisationen driver man paa med at mistenkeliggjøre den nuværende organisation. Man kan her trække op hvilke veie man vil, men hvis ikke arbeiderne selv kan vækkes til forstaaelse av sine interesser, saa nytter det ikke.

Dirigenten refererte følgende indløpne telegrammer:

Tønsberg, 22/10 17.

Tønsberg arbeiderpartis kvindeforening samlet til generalforsamling 21/10 sender kongressen sin hilsen med ønske om et godt resultat for Norges arbeidende folk

Tromsø, 21/10 17.

Kamerater glem ikke klassekampen. Deres beslutninger er da givet og tankerne skal brytes.

Faglige samorganisasjons styre.

Den nystiftede samorganisation Aasenfjorden slutter sig helt til mindretallet av 15 mandskomiteen. Hilsen til fagkongressen.

Møtet hævet.

Eftermiddagsmøte mandag 22. oktober.

Dirigent: A. Knudsen.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Et forslag om at avslutte eftermiddagsmøtet kl. 6 forkastedes mot 4 stemmer.

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse.)

Alfred Madsen: Jeg vil faa lov til at kritisere maaten hvorpaa landsorganisationen og sekretariatet har ordnet agitationen for denne kongres.

Der stod en artikkel av Sam. Gompers i «Meddelelsesbladet» for en tid siden. Denne mand staar utenfor den moderne fagforeningsbevegelse, og han er imot socialismen. Det hadde derfor været rigtigere om man hadde henvendt sig til andre i Amerika om de forhold som var undersøkt. Det var med hensyn til den skriftlige agitation. Den mundtlige har været slik at Lian og andre er reist rundt og har agitert for 15-mandskomiteens flertalsindstilling. Dette er gjort paa landsorganisationens bekostning. Men naar dette er gjort, da skulde ogsaa mindretallet hat den samme anledning. Det vilde været rigtig og neutralt.

Hvad agitationens indhold angaar, saa har man skræmt med syndikalisme og antiparlamentarisme hos mindretallet. Det er fremholdt av den taler som var den første og som vil bli den sidste her at mindretallet vil et brudd med det bestaaende. Herved kommer man ut paa vidderne. Der skræmmes ikke bare med syndikalisme, men ogsaa med antiparlamentarisme. Man vil derved fiske blandt gamle socialdemokrater, og det er filureri, som Kalvaa har sagt. Paa side 41—42 i indstillingen uttaler flertallet: «Fagorganisationen fører kampen mot produktionskapitalen ved at søke at skaffe arbeiderne større utbytte av arbeidet, mere indflydelse over arbeidsforholdene, kortere arbeidstid etc. og understøtter den politiske arbeiderbevegelse, likesom den i samarbeide med kommune og stat vil kunne overta kontrollen og ledelsen av produktionen paa den maate som vil vise sig at være praktisk efterhvert som den socialistiske fællesordning av produktionen utvikles.» — Dette er som man ser ikke noget stort avvikende fra mindretallets opfatning. Vi vil ha en socialistisk kamp. Vi vil gi fagorganisationen et socialistisk formaal. Flertallet retter her den aapne haand ut mot syndikalisterne. Men det betegner et radikalt brudd med den gamle socialistiske opfatning i politikken. Men sekretariatet desavouerer flertallet her. Sekretariatet sier i sin betænkning at det skal staa til klargjørelse og veiledning. Det skal altsaa dupere medlemmerne. Man skal ikke vedta noget. Man skal fremdeles holde sig til det socialistiske program. Jeppesen har været inde paa den tanke at grupperne skal delta i ordningen av produktionen selv. Det var i anledning av renovationsstreiken her i Kristiania. Han vilde ha et styre valgt av arbeiderne og kommunen. Men det er et brudd med den gamle socialistiske statsopfatning.

Typograforbundets formand, Ruud, var ogsaa inde paa det samme

i sit foredrag. Han pointerte tydelig fagorganisationens kontrol over det økonomiske liv, og det vilde vel være baktalelse at betegne ham som syndikalist. Ruud vilde ikke overlate typograffaget til stat og kommune. Arbeiderne skal erobre samtundet. Hele arbeiderbevægelsens maal ligger i den tanke.

Man maa ikke se sig blind paa det saakaldte sociale arbeide. Det betyr egentlig nationalisering eller kommunalisering. Det er et led i kapitalens koncentration, et nødvendig historisk trin, men det uttrykker ikke den sociale idé.

Staten skal ikke være den herskende. Den nuværende politi- og militærstat staar altid paa den herskende klasses side. Men efterhaanden som de produserende kræfters organisation vokser svinder statens magt. Og de blir de mægtigste. Men arbeiderorganisationens magt vokser kun ved kamp. Kamp mot arbeidskjøperne og klassestaten.

Klassestatens vaaben mot arbeiderne smedes. Vi har erfaret det i mæglings- og voldgiftsloven. Det nytter ikke, som Buen sa, at resignere og nøie sig med den stilling man har. Vi maa ikke mane til forsagelse, men til intens, hensynsløs klassekamp.

Denne klassekamp gaar som en rød traad gjennom mindretalsindstillingen.

Det mindretallet tilsigter er at komme bort fra de bundne overenskomster og isteden faa anerkjendte arbeidsvilkaar. Vi vil bort fra systemet. Vi vil ikke selge organisationens handlefrihet.

Man har eksempler paa det i det danske saakaldte septemberforlik. Det er en uopsigelig overenskomst, og de danske arbeidere fører nu kamp mot dette evigvarende forlik. Vi gaar ind paa borgfred i den økonomiske kamp, og den er viktigere end den parlamentariske kamp, som stadig naagaar. Man har ogsaa her været begeistret for evigvarende overenskomster — paa 5, 6, 7 aar, og idealet har nok for mange været 10 aar. Da vilde man faa arbeidsfred.

Det var visst i 1909 Kalvaa foreslog at overenskomster paa *over* 2 aar ikke maatte sluttas. Det blev nedstemt. Istedet vedtok man da at tariffer paa *under* 2 aar ikke maatte sluttas. Nu er Lian kommet over til Kalvaas standpunkt. Kalvaa var som ellers forut for sin tid. Hadde det været Kalvaa som var forslagsstiller nu ogsaa saa vilde det vel være anderledes. Ti det er forskjell paa kong Salomon fra Kristiania og Jørgen hattemaker fra Trondhjem.

Fagorganisationen skal være som en staaende hær stadig beredt til kamp. Konjunkturerne maa utnyttas. Det vet ogsaa flertallet. Vi vil bort fra systemet fordi det kun er til fordel for arbeidsgiverne og gir ingen beskyttelse for arbeiderne.

Kampmidlerne er der liten uenighet om. Men selv for ideen generalstreik som er et av dem vil man ikke arbeide for at skaffe opplysning om. Det blev nedstemt lørdag. Striden staar om sabotage og obstruktion. Men hvorledes vilde ikke obstruktion virke under mæglings- og voldgiftsloven. Ved obstruktion fik man paa Rjukan avskaffet et forhadet passystem for arbeidernes fremmøte, og Norsk Hydro maatte bøie sig. En lignende fremgangsmaate kunde man anvendt ved Løkkens verk, og stillingen der vilde været en anden.

I linje med obstruktion ligger sabotagen. Sabotage er en sækning av arbeidstempoet. Det er som en tommeskruer i likhet med den man anvendte paa kjøtterne for at faa dem til at bekjende under inkvisitionen.

En saadan tommeskrue er sabotagen. Arbeidsgiverne føler sin økonomi truet, og det er deres eneste ømme punkt.

Lang fremdrog et eksempel fra min bok om fagoppositionens program angaaende forsikringen. Jeg vil oplyse, at eksemplet er hentet fra den reformistiske fagbevægelses største autoritet, Sidney (og Beatrice) Webb. Det vilde Lang visst, hvis han hadde læst boken.

I fagforeningernes første tid var hjelpekasserne en vigtig ting. Nu nedlægges de, og det offentlige erstatter dem.

Organisationsformen er for os selvtølgelig av den største betydning. I virkeligheten er vore forslag ikke noget brudd med det bestaaende. Det er en videre utvikling som socialismen er en videre utvikling av kapitalismen. Det er utviklingen som presser de nye former frem, ikke Tranmæl og meningsfæller. Og faar vi først samorganisationerne saa vil de nok utvikle sig til de indtar sin rette stilling. Her ser man paa spørsmålene efter faggrænser, som før ogsaa nævnt. Det maa vi komme bort fra. Samorganisationernes repræsentanter paa kongressen skal repræsentere arbeiderklassen og ikke specielt fagene.

Taleren nævnte et eksempel med en trakassert typograf som var viceformand i en samorganisation og ikke fik sin fagorganisations støtte. Heller ikke hit rak samholdet nu.

Mindretallet vil ha nye former for fællesskapet. Mere lokal selvbestemmelse. Magten tilbake til medlemmerne. Det er rigtignok et slagord; men et slagord som indeholder det hele. Det er det centralistiske system som har trembragt den nu paagaende verdenskonflikt ogsaa. Jeg vil slutte med at anbefale mindretallets forslag.

C. F. Madsen (Danmark): Jeg vil ikke blande mig i diskussionen her; men jeg føler mig forpligtet til at gi den oplysning at septemberforliket i Danmark ikke er uopsigelig som hr. Madsen sa. Der findes ingen saadan bestemmelse som av hr. Madsen antydet i septemberforliket. Det kan opses naarsomhelst.

Elias Volan: Det har været delte meninger om paa hvilken maate arbeiderklassen skal kunne avskaffe den økonomiske utbytning. Jeg kan ikke være enig med dem, som mener at den økonomiske utbytning er avskaffet i det øieblik at samfundet har overtat produksjonsmidlerne. Den økonomiske utbytning vil være saa længe som der er forskjellige klasser. Den økonomiske utbytning er like fremtrædende under statsproduktion og kommuneproduktion som under privat produktion. Den eneste maate at ophæve utbytningen paa, er at arbeidernes faglige organisationer er saa sterke at de behersker alt det som heter arbeidskraft og gjør samfundet avhængig av arbeidernes vilje i de enkelte tilfælder. Jeg tror at flere av de gamle ogsaa er enig i det.

Det er naturligvis saa, at vi ikke kan lure os ind i det socialistiske samfund, det er netop det vi mener. Mange av flertallet mener det vist ogsaa. En socialisme, som gjennomføres uten at man merker det, den gir jeg ikke to øre for. Før maatte arbeiderne ledes fordi de var saa uvidende. Nu begynder arbeiderne at reise krav om selv at faa fuld selvbestemmelsesret i sine egne anliggender.— Buen sa, at der nu var større klarhet end før med hensyn til sabotagen. Ja, det er riktig, fordi de som før var motstandere, de har ialfald faat greie paa, hvad vi andre har ment

med sabotage. I mindretallets leir har der altid været klarhet om sabotagen. Jeg er sikker paa, at Richard Hansen har staaet paa det standpunkt, at arbeiderne skulde øve sabotage og han vil ogsaa komme til at staa paa det standpunkt herefter. Det eneste, som nu indvendes er, at sabotagen ikke kan organisationsmæssig anerkjendes. — Bygningsstreiken er et karakteristisk eksempel paa, hvordan den centralistiske organisationsform virker. Sten-, jord- og cementarbeidernes forening i Kristiansund maatte gaa ut av arbeidsmandsforbundet for at faa beholde de goder, de hadde før. Der er naturligvis dem, som kan føle sig sterke under den nuværende organisationsform. Men Ruud var ikke saa begeistret for typografernes styrke paa kongressen i 1913. Det viser sig, at typograferne i de socialistiske aviser her i landet ikke vil slaa av en tomme paa kravet om at faa øve kontrol over arbeidet. Arbeiderne vil næsten være eneraadende. Det er blit sagt, at forbundene ikke vil opløse sig, hvad end kongressen her beslutter. Jeg skjønner da ikke, hvad man skal ha landsorganisationen for. Flertallet i komiteen hævder jo, at man skal bøie sig for majoriteten, men hvis forbundene negter at la sig opløse, vil de vel alligevel hævde, at det er en fuldt loyal handling. Jeg vil si til Richard Hansen, at inden arbeidsmandstorbundet *maa* der ske forandringer. Vil man da ikke ta hensyn til de lovgivende myndigheters knebling av organisationerne? Hvilket standpunkt man end tar til dette, hvad man end gjør her paa denne kongres, saa vil dette spørsmaal arbeide sig frem. Og jeg tror ikke noget paa, at kampen indenfor organisationen vil ophøre før medlemmerne har hel og fuld kontrol over organisationerne. Det er lokalt selvstyre, som forlanges utover landet, akkurat som vi alle forlanger lokalt selvstyre indenfor statssamfundet.

Chr. H. Knudsen: Jeg drister mig til at ta ordet her fordi der er slaat til lyd for at man vil drive arbeiderpartiet ut av spillet. Det kræves nu fra oppositionen at landsorganisationen skal bygges paa lokale samorganisationer. Vi foreslog i sin tid landsorganisationen bygget paa stedlige samorganisationer, fordi erfaring viste, at det gik ulykkelig sent med oppbyggelsen av forbund. Jeg kan tale av erfaring fordi jeg var med at lægge grunden for det første forbund i landet. Det typografiske.

Og hvorfor lægge om nu da man mæisommelig har arbeidet i aarrækker og endelig naadd frem til en nogenlunde stabil forbundsorganisation?

Det sies at kampmidlerne lettere skal kunne torfleres under den nye organisationsform; specielt skal da sabotage og obstruktion kunne bli værdifulde kampmidler. Hvad er saa sabotage? Jo, en sækning av arbeidstempoet!

Og hvorledes skal denne sækning kunne foregaa i de industrier hvor maskinerne har gjort sit indtog, der hvor betjeningen maa følge med for hver omdreining som arbeidsmaskinen gjør?

Formentlig ved at beskadige maskinen! Det kan neppe ske paa anden maate.

Men tagoppositionen har et andet argument for sit forslag. Og det er gjennomførelsen av socialismen ved direkte aktion ved hjælp av de stedlige fagorganisationer. Det er betegnet med *satsen* at organisationen skal skaffe sig kontrol eller herredømme over produktionen.

Lar dette sig gjennomføre?

Hvis det var mulig saa maatte det dog lettere kunne ske gjennem forbundene som omfatter en hel industri eller et fag hele landet over!

Men det er bare en illusion, et opkonstruert tankeeksperiment, som ingen rot har i det praktiske liv, dette at fagorganisationen, uavhengig av samfundets øvrige medlemmer og uavhengig av statsforfatningen og uavhengig av det nu engang bestaaende privatkapitalistiske system — skulde kunne omtorne hele det økonomiske liv for sit vedkommende alene, uten at de andre borgere i landet skulde faa nogen indflydelse derpaa. Ja, det er et forfløient tankeeksperiment det, at tillægge en ændret organisationsform med sabotage og obstruktion en saa epokegjørende virkning. — Fagoppositionen kunde likesaagodt foreslaa, at organisationens program skal være at skyve privatkapitalen ut av det økonomiske samfundsliv paa alle omraader. Og da det kun kan ske ved voldelig revolution, saa maa organisationsformen være bygget paa stedlige samorganisationer, fordi man der lettere kan organisere den voldelige revolten og derunder beslaglægge produktionsmidlerne.

Det sies ikke paa denne maate. Men forsaavidt jeg kan forstaa, saa maatte vold paa maskinerne lede til blodig opstand, hvis man vilde forsøke at naa frem til herredømme over produktionen ad den vei, fagoppositionen har anvist. Men — la os forutsætte, at fagoppositionens vei førte frem til organisationens herredømme over produktionen. Hvorlænge vilde saa denne ordning staa ved magt, hvis ikke folkets flertal var oplyst om socialismens væsen og indhold? Hvad vilde ske om ikke arbeidernes organisation stod fuldt rustet til at overta den tekniske ledelse paa alle produktionslivets omraader saavelsom omsætningen? Inden kort tid vilde alt falde tilbake i gamle foeder.

Der vilde komme et tilbakeslag som vilde føles saa meget værre og frygteligere end tilstanden forut, fordi reaktionen vilde bli saa meget føleligere. Det er ikke utvikling, det som fagoppositionen foreslaar, det er tilbakegang; det er *det umulige* — at gjennomføre socialismen ad den av fagoppositionen anviste vei.

Og utaalmodigheten maa ikke lede organisationen bort fra den parlamentariske vei, som er den eneste mulige.

Fagoppositionen fremhæver centralisationen og det repræsentative system som noget der stod iveien for flertalsavgjørelse, som om al magt var lagt i et styres eller i en regjerings hender. Men alle vet, at saa er det ikke.

Vi lever ikke længer i den tidsalder, da den gamle sats, som stammer fra enevoldsfyrsternes tid, kunde lyde og som lød: «Staten det er jeg!» Vi mener jo, at styret — enten det nu gjælder vore institutioner inden vor egen bevægelse eller inden vort samfund — skal være vore — folkets — tjenere. Ikke dets herrer. Og da beror det paa arbeiderorganisationerne, paa den intensitet, hvormed opplysningsarbeidet kan bli fremmet, — paa vor partipresse og paa vore øvrige institutioners medvirken, naar vi skal kunne naa frem til seier for vore ideer, og det beror ogsaa paa vore organisationer og paa vor presse, om vore ideer skal virkeliggjøres, naar vi kommer saavidt, at vi har magten, i uforfalsket indhold eller om de skal forfuskes.

Men dertil trænges solidaritet og samhold. Enhet inden vore rækker paa alle omraader; men først og fornømmelig enhet i fastsættelsen av vore fremgangslinjer og ubrødelig troskap mot vedtagne program- og taktikbeslutninger.

Desværre har det skortet noget paa dette i den sidste tid.

Enkelte av vore partiorganer har trolig hjulpet fagoppositionen i fortolkningskunst, naar det gjøldt organisationsmæssig besluttede fremgangslinjer. Og der er endog gjort forsøk paa at benytte fremtrædende socialøkonomiske forfattere som argumenter for fagoppositionens nye veie. Saaledes Kautsky og Wells, ja endog Karl Marx.

Kautsky sier: «Først naar den arbeidende klasse er blit den herskende i staten, først da vil staten ophøre at være en kapitalistisk indretning; først da vil den kunne omdannes til et socialistisk samfund.

Ut fra denne erkjendelse er det at socialdemokratiet har sat sig som maal: arbeiderklassen skal erobre den politiske mægt for at den ved hjælp av denne skal omdanne staten til et stort socialistisk samfund, som selv kan tilfredsstille alle sine væsentlige behov.»

Og Wells sier: «— at der maa gaa et vældig opplysningsarbeide, saa sosialiseringen av kapital og arbeidsmidler fra privat eie til kollektivt sameie kan forstaaes og tilegnes av masserne, saa socialismen blir en del av ethvert individs moral.»

«Det kan hænde til syvende og sidst, at kampen om det socialistiske samfund maa utkjempes paa gaten,» sa den nu avdøde svenske redaktør Danielson. Ja, det kan hænde.

Efterat Det norske arbeiderparti hadde naadd frem til og fastslaaet sit maal: — Klasesamfundets ophævelse og indtørelse av det socialdemokratiske samfund, — var og er dette en offentlig erklæring om, at organisationen vil revolten!

Socialdemokratiet er idag det største parti i landet, om vi kan dømmе efter det sidste kommunevalg, og vi maa kunne regne med, at saa langt er vi idag.

Ser vi saa tilbake, saa har vi det bedste haab om hvad fremtiden skal bringe av utvikling henimot vort maal: Socialismens seir i samfundet. Men da gjælder det, at vi har mænd og kvinder, som kan mestre alle de tekniske opgaver, som foreligger. Om nu fagoppositionen ved hjælp av sine nye organisationsformer og nye kampmidler kunde erobre kontrollen eller herredømmet over produktion og omsætning, til eksempel om 9 eller 10 aar, har de saa mænd og kvinder, som magter at overta denne tekniske opgave? Jeg tror ikke paa det.

A. Bratvold: Naar Madsen kommer med sine teorier saa høres det saa pent ut. Men jeg har vanskelig for at tro, at arbeiderklassen forstaar at man ved at følge mindretallets program skal kunne overta produktionen og alt dette. Jeg kan ikke forstaa, at vi lettere skal kunne overta produktionen ved at stykke os op i lokale samorganisationer. Det vil ikke ha nogen interesse for de norske papirfabrikanter om en fabrikk stanser. De vil si til vedkommende at han bare kan la fabrikken staa og at de skal holde ham skadesløs. Det eksempel Madsen nævnte paa vellykket obstruktion paa Rjukan er jo ikke anderledes end det vi har gjort saa mange ganger før uten noget fagoppositionsprogram. Der er en

ting ved ophævelsen av tarifsystemet, som man maa lægge merke til, at ved mange lokale kampe vil man da ikke opnaa noget andet end enkeltmandskontrakter. Det vilde være at ødelægge organisationen paa mange steder. Organisationen har gjort et storslagent arbeide her i landet, men vi er ikke rykket langt nok. Vi maa huske paa, at vi er gaat frem fra 32,000 medlemmer i 1907 til næsten 90,000 nu. I papirindustrien har vi faat gennemført 8 timers skift, tiltrods for at vi i loven om arbeidstiden hadde bestemmelser som uttrykkelig undtok papirindustrien. Det kunde vi *ikke* ha gjort, hvis forbundet var opdelt i lokale samorganisasjoner. Naar vi ikke har kunnet gjøre mer end vi har kunnet, saa er det fordi tilslutningen har været for liten. Men det gaar ikke an at gi organisationsformerne skylden for det. Det er klart, at man ikke kan gjøre masseaktion, naar man ikke har *masserne* med sig.

Fagoppositionen skulde ha fortsatt sit arbeide for industriforbund. En stor del av de vanskeligheter vi har at kjæmpe med indenfor organisationen skyldes netop det at vi ikke er organisert industrivis. Men det viser sig jo, at arbeiderne ikke vil gaa over fra fagforbund til industriforbund. — Jeg er helt uenig i at de lokale samorganisasjoner skal ha repræsentationsret paa kongressen. Saalænge vi bygger paa forbund vil det være uriktig. Der er ingen mening i det. Der er talt om sekretariatet som et overhus, men mon ikke disse lokalrepræsentanter vilde spille overhusets rolle? Det sies at man skal bygge paa begge dele, baade lokale organisationer og forbund. Jeg øiner ikke logiken i det. At danne lokale samorganisasjoner vil være det samme som at dele organisationen op. De smaa og svake lokale organisationer vilde let gi tapt og ikke kunne hævde sig. Jeg vil paa det sterkeste advare mot mindretallets indstilling. Repræsentanterne bør se paa saken endda en gang. Selv om alt synes at ligge let til rette for lokale organisationer paa enkelte steder *saa* er det ikke tilfældet andre steder,

Hans Høglund: Dengang 15-mandskomiteen nedsattes var det forutsætningen, at *alle* retninger skulde være representert og komme med motiverte indstillinger. Det viste sig, at de 3 retninger kom tiiorde, mens den 4de retning blev helt forbigaaet. Denne retning er da ogsaa blit litet drøftet og den har kanske liten utsigt til at bli hørt.

Jeg skal dog oplyse, at paa jern- og metalarbeiderforbundets landsmøte i 1912 var der forslag oppe om utme'delse av landsorganisationen. Røster frenkam for at landsorganisationen virket hemmende. Jern- og metalarbeiderforbundets hovedsyre var imot utme'delse, og Lian møtte op og forsvarte landsorganisationen. Resultatet blev at vi stillet uforgivelige krav om at landsorganisationens love i visse punkter maatte forandres som betingelse for at bli stående. Lian sa, at det ikke var det rette forum til at diskutere landsorganisationens love der. Det var paa landsorganisationskongressen. Lian sa ogsaa, at dersom landsorganisationen var overflødig for et forbund, saa var den det for alle. Jeg hadde dengang chanser til at bli hørt, mindre paa landsorganisationens kongress, og jeg stillet særtorslag om at landsorganisationen skulde oppløses som økonomisk institusjon i overensstemmelse med mit forslag her. Lian var tilstede; men han søkte ikke at retlede mig, om jeg var paa

avveie. Nei, han holdt paa det bestaaende, og Høglund blev «den enslige svale», som der blev sagt paa landsorganisationens kongres 1913.

Lians foredrag paa den skandinaviske kongres i Stockholm sidst har været meget utbredt og er et viktig dokument om organisationen. I dette foredrag sier Lian:

«Gruppe 3 vil ha forbundsformen, men ikke landsorganisation. Den sidste byder nemlig etter deres opfatning ikke fornøden beskyttelse i forhold til den økede risiko ved angrep fra arbeidsgiverforeningen. Gjennem landsorganisationen kan nemlig arbeidsgiverforeningen med lethet utvide enhver strid, tømme vore kasser, lamme vor bevægelse og gjøre den fælles hjelp illusorisk for den organisation som oprindelig er i konflikt.

Disse argumenter kan høres bestikkende ut og har i virkeligheten støtte i de sidste aars foreteelser. Men det gjelder kun saa længe landsorganisationen ikke bryter den tilsvarende garanti for risikoen.»

Han kjender ikke flere retninger. Han indrømmer at der er stor risiko ved sammenfiltringen, men antyder garantier. Jeg har ikke seet noget andet nyt siden end voldgiftsloven, om det da skulde være en garanti. Det har vist sig, at man ikke har taat vederlag for risikoen. Det viste sig ogsaa, at mens der paa jern- og metalarbeidernes landsmøte i 1912 var nogen faa stemmer for utmeldelse var der i 1915 33.

Kravene gik ut paa nedsættelse av streikeunderstøttelsen fra landsorganisationens side og forhøielse av forbundenes streikekontingent. Dette virket ogsaa i retning av decentralisation.

Det viser sig altid, at der hvor kampkasserne ligger, der ligger ogsaa avgjørelsen. Det gaar saaledes ikke an at forlange selvstændighet for avdelingene og samtidig fortsætte at centralisere midlerne.

De svageste organisationer tvinger de sterkere med sig, og selv om et forlik er daarlig, er det ikke nogen anden raad end at vedta. Ellers faar man storkonflikten. Det er da ogsaa sandt, at de fleste overenskomster er mindre gode.

Selv inden torbundene, saaledes inden jern- og metalarbeiderforbundet og papirarbeiderforbundet, arbeider flere forbunds medlemmer paa samme verksted. De har vanskelig for at komme sammen og bli enige om kravene, og saa hænder det at der blir indbyrdes krig allerede før kampen med arbeidsgiverne er begyndt. Det er ogsaa en følge av fagforbundene. Rene industriforbund vilde forhindre dette.

Det er snakket meget hit og dit her; men Lian er dog den som holder paa det bestaaende. Naar han anser det for ret og rigtig, saa er han ikke at klandre for det. Men naar han holder opplysningen om den retning jeg representerer tilbake, saa er det bare det at jeg har kommet paa denne kongres som gjør at den kommer til orde.

Den dag landsorganisationen ophører som økonomisk faktor vil man undgaa mange storkonflikter og undgaa at bli utsat for de paatvungne overenskomster, hvad mange er saa bange for.

Det er fremholdt her at tariffene bare er til skade. Det maa erindres at de er produkt av to mot hinanden kjæpende organisationer. Men her skal de nu fastsettes til høist 2 aars varighet. Er vi herrer over det? Er det saa, da er vi vel ogsaa herrer over at gjøre dem kortere eller helt avskaffe dem. Jeg tænker det er tiderne som bestemmer dette. Og enten har de bindende avtaler ikke saa stor betydning som

fagoppositionen legger i dem eller saa er organisationen for svak. Det viser sig da ogsaa at lønnen ligger over den i avtalerne stipulerte, og dette er frembragt ved den bevægelsesfrihet medlemmerne er levnet.

Dersom vi fik industriforbund, saa vilde alle mand bli interessert i kampen. Nu er forbundene opdelt i grupper, og de faar derved en mængde tariffer. Saken er om de ikke vilde staa likesaa daarlig i det med æmerkjendte arbeidsvilkaar. I nedgangstider vilde forholdet være det samme. Det maa ligge i organisationens hænder at benytte ethvert kampmiddel som forholdene tilsier og ikke være bundne til noget bestemt.

Dersom vi tok arbeidsformidlingen i egne hænder, saa vilde forholdet være et andet. Kapitalisterne samler alt under sig som kan tjene dem. Det er deres truster som bestemmer varepriserne og varemængden. Saaledes maa vi ogsaa gaa frem. Vi maa organisere et planmæssig salg av vor vare, arbeidskraften. Vi maa sørge for at ogsaa arbeidsledigheten blir organisert.

Det har været talt om «de tusener av naalestik» paa arbeidspladsen. Jeg har ingen interesse for dem i den betydning de er fremholdt; men bevægelsen paa arbeidsmarkedet kunde være saadan. Organisationen maa sætte system i det og følge med. Kan vi skrue prisen op for de organiserte, saa vil de uorganiserte ogsaa følge med, og det vil skape agitation. Nu frembringer de lange mellemrum sløvhed. Anderledes vilde det bli om vi hadde lønsbevægelsen hver dag hele aaret.

Jeg har liten tro paa sympatistreiker og generalstreiker og erfaringerne fra vort foretagende mot voldgiftsloven har styrket mig heri.

Det er ogsaa sandt at magten idag er altfor sterkt centralisert. Magten maa ligge sterkere hos medlemmerne, og dette vil man opnaa ved opprettelsen av industriforbund. Man vilde ikke være nødt til at ta imot ethvert daarlig resultat da.

De lokale samorganisationer som mindretallet kjæmper for kan jeg ikke se andet i end det samme princip som vi nu har i landsorganisationen i mindre maalestok. Blev der konflikt i en av brancherne i den lokale samorganisation, saa vilde de andre trækkes med, idet de blev kastet ut, og saa hadde vi lokallockout. Den lokale samorganisation vilde da ikke lenger være opgaven voksen. Det kunde derved hælde at enhver liten konflikt i den lokale samorganisation vilde føre til landskonflikt.

Arbeidsgiverorganisationerne retter sig efter de store industrier. Derved tvinges vi til at gjøre det samme og opta kampen efter industrielle linjer. — Tilslut nogen bemerkninger til foregaaende talere:

Teigen var inde paa en pudsig ting. Han sa at fagoppositionen vilde tjene to herrer, naar den vilde ha produktionens kontrol over til arbeidsgrupperne og samtidig støttet de det parlamentariske arbeide. Men Teigen selv da. Han støtter den kommunale virksomhet og samtidig den kooperative. Ogsaa han tjener to herrer.

Halvard Olsen sa, at med tariffene følger centralisation, uten tariffer er det føderation. Hvorfor koncentrerer de saa ikke sin kamp for tariffernes avskaffelse, saa kommer det føderative system av sig selv.

Lang sa, at streiken er magtmidlet. Men streiken er bare tilbakeholdt arbeidskraft enten det nu foretages av en enkelt eller av flere. Dersom vi visste hvilken magt vi har her, saa skræmtes vi ikke av en overenskomst, hvor daarlig den var. Vi kunde regulere baade vore ferier

og arbeidsløsheten. La os organisere salget av vor arbeidskraft og derved omskape samfundet,

A. E. Gundersen: Det er riktig, at dengang vi stiftet landsorganisationen var jeg ogsaa en av dem, som holdt paa, at vi skulde bygge landsorganisationen paa lokale samorganisationer. Det var fordi forbundene var saa svake. Jern- og metalarbeiderforbundet hadde saaledes dengang ikke mer end 500 medlemmer. Men det blev nedstemt paa kongressen og man bygget landsorganisationen paa forbund. Nu kommer fagoppositionen og kræver, at vi skal opløse forbundene. Jeg tror det vil gaa paa den maate som Buen sa, at det blir en ørkenvandring. Og om man kommer tilbake til utgangspunktet er slet ikke saa sikkert. I alle fald maa man være forberedt paa, at mange kommer til at bli liggende igjen paa denne vandringen. Arbeidsgiverne centraliserer sig for at bli sterkere, og saa skulde vi løse os op. Hvis vi faar lokale organisationer istedetfor forbund faar vi her i Kristiania en lokal organisation paa 25—30,000 medlemmer. Paa Hamar faar de en paa 7—800. Under en kamp vil de ikke kunne komme til at klare sig, de vil trænge hjelp. Arbeidsgiverne er centralisert, og det vil ikke nytte for os at forsøke at føre kampen lokalt.

Vi i vort forbund legger ikke noget baand paa medlemmerne. Vi lar dem gaa til aktion naar de vil, og iet som de er maa vi purre paa dem for at faa dem til at gjøre noget. Jeg forstaar ikke hvorfor vi skal gaa til decentralisation. I vort forbund har det haendt flere ganger at svake avdelinger har faat de samme fordele som sterke avdelinger fordi vi staa sammen i et forbund, saaledes at de sterke kan hjelpe de svake. Skal vi gaa frem overfor arbeidsgivernes sterke centralisation, saa maa vi ogsaa være sterkt centralisert.

Hvordan skulde det gaa paa vestfronten om franskmænd og engelskmænd delte sig op i smaaflokker? Tyskerne vilde oversvømme dem. Alfred M. Nilsen beklaget sig over, at tariffene var «slavekontrakter». Jeg er enig med Nilsen i, at hvis de tariffen han har faat opprettet er slavekontrakter, saa maa det være trist at reise omkring med denslags i kufferten. Men da burde han finde sig et bedre arbeide end at reise omkring med dem. Vi andre har ialfald aldrig laget nogen slavekontrakter. Og i de 20 aar jeg har været aktiv organisationsmand i mit forbund kan jeg ikke erindre at vort forbundsstyre har paatvunget medlemmerne nogen tarif. Men forholdet er at der neppe findes arbeidere i landet uten at de har krævet at faa tarif. I sommer boykottet samorganisationen i Trondhjem en bedrift fordi den ikke vilde opprette tarif. Der blev sagt at det var en kamp om foreningsretten. Bedriften vilde ikke opprette «slavekontrakter» med arbeiderne. Hvis tariffene var saa gale, er det klart, at arbeiderne ikke krævet tariffen. I 1915 om vaaren gjennomførte vi ny tarif i skotøindustrien. Men siden er lønnen forhøiet med 50 pct., paa enkelte steder op til 100 pct., tiltrøds for at tariffen varer til 1919. Det er sagt, at tariffene er soveputer. Jeg skulde være glad om der kunde skaffes mig en sovepute som kunde skaffe mig slike fordele.

Hvad for eksempel sykekasserne angaar, saa er det nok saa at fagorganisationen kan ha andet at gjøre end at befatte sig med denslags forsikring. Men hvis organisationerne mener at det er praktisk at ha

dem, saa faar de vel faa lov til det. Det faar bli medlemmernes sak. de skal jo ha selvbestemmelsesret. En organisation. som ikke er kommet saa langt at den ikke har faat en arbejdsledighetskasse er derimot bare halvtærdig. Naar arbejdsledigheten begynder, vil de som ingen arbejdsledighetskasse har være de første som synker ned paa et lavere lønsnivaa. Naar krigen slutter blir det dem som har de sterkeste organisationer og de bedste arbejdsledighetskasser, som kan holde lønnen oppe. Det blir naturligvis vanskelig nok for dem ogsaa. Men de andre vil bli gaaende og søke efter arbeide og underby hinanden for at faa noget. Man skal ikke bare rope paa streik, men ogsaa arbeide i tarifperioderne. Det vil stadig forbedre forholdene. Vi kan ikke slaas stadig, særlig ikke naar vi er kommet saa langt at vi har stiftet familie. Vi vil føle forpligtelser overfor familien. Regner vi med disse praktiske forhold, saa blir vi klar over at vi ikke kan slaas stadig. Tranmæl har mange gode egenskaper, men hans største feil er at han ikke er gift. Arbeidernes store flertal regner med realiteterne. Jeg vil stemme for Øiens forslag om at man ikke skal fastslaa, at der *skal* være lokale samorganisationer alle steder. Jeg vil ogsaa stemme mot at de lokale samorganisationer skal ha repræsentationsret paa kongressen.

Minister Staunings avskedstale.

Ordet gaves nu til minister *Stauning*, som paa grund av sine forretninger i Danmark maatte forlate kongressen.

Hr. *Stauning* uttalte: Jeg vil uttale min tak før jeg forlater dere. Jeg er glad fordi jeg har hat leilighet til nogen dages samvær med norske kamerater, og glad over at høre om den interesse for arbeiderklassens sak som synes at være raadende her. —

Jeg har av forhandlingen her hørt og av forholdene i deres hovedstad set i hvor høi grad de sørgelige forhold præger livet heroppe, og hver dag melder telegraten om nye ulykker derute i verden.

Lyspunktet for os i de nordiske land, er det norske, svenske og danske folks enighet om at tilstræbe fred. Lykkeligvis er vore land og folk hittil forskaanet for indblanding i krigen, som har været andre smaa lands sørgelige lod. —

Desværre er vi ikke ganske utenfor krigen. — Vore lands befolkninger maa bære en stor krigsbyrde — navnlig ved blokadekrigens fordyrende indflydelse paa de nøytrales livsforhold.

Jeg føler mig forvisset om at det tremdeles er de norske arbeideres vilje, som det er svenske og danske arbeideres vilje at vi med al magt skal bidrage til en politik hvis maal er at hindre vor deltagelse i krigsdansen. — Vi har ikke bare git hinanden haandslag paa at vi ikke vil føre krig indbyrdes, de skandinaviske arbeidere er ogsaa gjennomsyret av menneskelighetens og broderskapets aand og avsky for krigen. Med dybeste medfølelse maa vi se paa de uhyre ofre av menneskeliv som foregaar.

9 millioner dræpte. — 20–25 millioner saarede — lemlæstede.

Jeg evner ikke at se krigens storhet, jeg ser kun beskjæmmelse for menneskeheden, brudd med kulturen.

La os lære derav at bekjempe krigen, men først og fremst roten til det onde — kapitalismen.

Til denne kamp mot kapitalismen skal vi staa rustede. *Faglig, politisk, kooperativt.* Alle veie, alle midler maa brukes for at slaa den kapitalistiske motstander ned.

Kapitalen koncentrerer og internationaliseres.

Vi skal ogsaa lære derav. Det første bud i vor — i arbeiderklassens lærebok er: Enighet i kampen mot motstanderne.

Samhold i rækkerne skal der være hver gang en kamp føres og flertallet raader under ansvar overfor helheten.

Vor politiske og faglige organisation er ikke to konkurrerende parter, nei to lemmer, to arme paa samme krop — et hode. — Men kjæmpekræfter naar begge arme anvendes mot den samme fiende.

Jeg anerkjender den interesse for organisationen som er git uttryk her. Vi har hat det samme. Jeg ønsker de maa finde de rette former og at de fremfor alt vil bevare *enheten* i arbeiderbevægelsen.

Lykke med arbeidet! — Fremad mot maalet! — Leve den norske arbeiderbevægelse med seir over kapitalismen! (Hurraer.)

Lian: Vi glæder os over den vekselvirkning, som altid har fundet sted mellem dansk og norsk aandsliv, dansk og norsk kultur. Det har ganske sikkert været til fordel for begge nationer. Vi glæder os endnu inderligere over det livlige samarbeide, som har fundet sted mellem arbeiderbevægelsen i Norge og Danmark. Jeg er derfor sikker paa, at jeg har hele den norske arbeiderklasse med mig, naar jeg reiser en tak til Stauning for de vakre og fælte ord han har uttalt her iaften og en beklagelse over at han — paa grund av den tillidspost som hans organisationer enstemmig har sat ham paa — maa forlate os saa snart. Jeg ber ham ta med til Danmark en hilsen fra kongressen og et ærlig haandslag fra de norske arbeidere. En hjertelig tak til Stauning og et kraftig leve for den internationale arbeiderorganisation. Den leve. (Hurraer.)

Møtet hævet.

Formiddagsmøte tirsdag 23. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse.)

Halvdan Jønsson: Det springende punkt i debatten er fagorganisationens socialistiske maal.

Flertallet holder her paa det gamle bestaaende under det det erklærer at det ikke er dogmeredent. Men der hævdes at fagorganisationens fremtidige utviklingslinje skal være som hittil. Det er den eneste saliggjørende retning. Hermed følger da ogsaa at kommune og stat skal gjøres til

herre over produktionen. Socialdemokratisk set er jo dette rigtig; men spørgsmaalet er: Lar det sig gennemføre? Nei, naar det gjælder erobring av kommune og stat, saa er flertallet ikke sikker selv, idet det paa side 38 i indstillingen sier:

«Videre kan det være mulig at der selv i et socialistisk samfund er behov for fagforeninger som kan hævde arbeidernes krav til arbeidsordningen.»

Vi har ikke nogen tro paa at den vei flertallet følger skal føre frem. Skal man kjøpe bedrifterne saa vil utbygningen fortsætte.

Det viser sig ogsaa at i de kommuner hvor socialisterne har flertal er ikke arbeidernes krav synderlig forbedret. Der har været gjennomført enkelte reformer; men saa langt mindre som man kan tale om økonomisk frigjørelse, saa er der lagt hindringer iveien for fagbevægelsen. Fra det forbund jeg repræsenterer har vi eksempel paa at vi er paa tvunget forhold som de socialistiske repræsentanter har staaet enig med de borgerlige i.

Flertallet lægger stor vekt paa hensynet til arbeiderpartiet. Lian, Buen, Knudsen o. a. har git det skin av at vi vil arbeiderpartiet tillivs. Vi skal ikke komme i konflikt med arbeiderpartiet. Men er vi ikke her paa denne kongres for at varetta arbeidernes faglige interesser. Vi kan da ikke ta utenomliggende hensyn til arbeiderpartiet. Lian indrømmer at utbygning ogsaa kan foregaa i statsbedrifter. Vel, men har vore socialistiske repræsentanter i staten gjort forsøk paa at gi arbeiderne medbestemmelsesret i statsbedrifter? Nei, det tror jeg ikke. Heller ikke i de kommunale er det tilfældet.

La dem, som holder paa den politiske fremgangslinje fortsætte ad den vei; men træk ikke fagorganisationen ind i det. Flertallet sier at det vilde være politisk selvmord om man opgav kampen for at erobre stat og kommune nu. Men det vil mindretallet heller ikke. Det vil bygge videre paa fagorganisationens grund og hvor der er noget at oppnaa ad lovgivningens vei anerkjender vi det.

Hvad vi sier er at anstrengelserne paa dette omraade ikke har git forsvarlige resultater. Ved en faglig fremgangslinje vilde arbeidet bære sterke frugter. Vi vilde faa en kampdygtig arbeiderklasse her i landet, hvad vi ikke har nu. Vi har vælgermasserne; men de er litet at regne med.

Flertallet nævner den nu paagaende verdenskonflikt som eksempel for arbeiderklassen. Men det vil jeg si at hadde organisationen staaet rustet efter de moderne linjer, saa vilde den katastrofe kanskje været forhindret.

Den politiske strid skal ikke kastes ind i fagbevægelsen. Vi maa opta arbeidet efter økonomiske linjer og staa utenfor ethvert politisk parti. Det er paa arbeidspladsen utbygningen foregaar og derfor maa vi ogsaa koncentrere kampen der. Det er ikke i stortinget vi utbyttes, og dertil har vi den almindelige stemmeret.

Paa indstillingens side 54 sier flertallet:

«Medlemmerne kan ikke vente nogen kraftutfoldelse utover den indsats de selv gjør i organisationen. Det er ingen hemmelige kræfter, som driver verket; det er ene og alene medlemmernes egen arbeidsindsats og kapital.»

Hvordan er nu dette sandt? Vi vet hvor mange tusener av medlemmer intet har utrettet, hvor stor sløvheten er. Men det henger sammen med tarifsystemet. Det er sagt her før at det virker sløvende, og jeg behøver bare understreke det. Man kan ikke komme forbi at tarifsystemet er et baand.

I de lokale samorganisationer vil man slippe det repræsentative system og samle sig om de nærmeste interesser. Medlemmerne maa se at gjøre mest mulig ut av den kampsituation de selv har skapt.

Paa side 55 i indstillingen taler flertallet om fællesskapet. Ogsaa under det nuværende kan der være fællesskap. Men naar man fraskriver sig handlefrihet, og da især angaaende indgripen mot trakasserier, hvor blir det saa av fællesskapet?

Man kan bare paatale, men ikke gripe ind mot uretfærdigheter. Og gives der større uret mot organisationen end naar tillidsmændene blir trakassert?

Med hensyn til selvhjælpsvirksomheten hævdes det, at arbeidsledighetskasserne utnyttes individuelt som kampkasser. Men man maa ogsaa huske paa at staten yder bidrag til dem, og vi vil da staa foran den eventualitet at gi avkald paa dette og opretholde dem selv. Da kan vi kalde dem hvad vi vil, men skal det være kampkasser. saa vil de ha samme karakter som streikekasserne.

Flertallet vil ikke anbetale at fagorganisationen reiser prinsipiell kamp mot avskaffelsen av tariffene. Men samtidig er det jo arbeidsgiverne som kræver dem. Vil man da ikke ha kamp, saa faar man ta tariffene, selv om man var bedst tjent med ingen tarif at ha.

Øie sa at man ikke kunde omvende alle norske arbeidere til syndikalismen. Tror hr. Øie at alle arbeidere kan omvendes til socialdemokratiet? Jeg tror det vilde være lettere at gjøre dem til syndikalister end til socialister.

Her paa kongressen er ethvert forbund i avgjort minoritet hvert for sig, og saaledes vil det i regelen bli ogsaa i de lokale samorganisationer. Vi har tro paa at man vil la faginteressene fare og holde sig til klasseinteressene.

Rich. Hansen sier at mindretalsforslagene er optat av flertallet fordi man mente at de var uskadelige, ikke fordi de skulde gjøre nytte. Lian mente at forslagene var av indgripende betydning. Ogsaa for fremtidig utvikling. Jeg tror ikke denne kongres deler Hansens opfatning.

Hvad forslagene angaar, saa vil jeg paa det sterkeste advare mot de lokale samorganisationer, som er foreslaat av flertallet. Der rækkes en halv haand til mindretallet. Endel av magten gives tilbake til medlemmerne, et ben at stelle med; men det gjøres for at beholde og forsterke centralisationen som Lian forfegter. Vi skal løse baandene, ikke være med at stramme dem.

Richard Hansen sa ogsaa at naar en gruppe vil hjelpe sig selv, saa faar den staa frit; men det har vi talrige eksempler paa ikke er tilfældet. Jeg behøver ikke at hente noget enkelt frem. Lungs indlæg med sin krigsteknik fra vestfronten er tilstrækkelig imøteguat av Madsen.

Jeg vil tilslut si, at om kongressen vedtar flertalsindstillingen, saa vil de tuseners misnøie ikke opføre dermed. Selv de som holder med

flertallet venter i tusenvis paa forandring, og misnoien vil stige. Man maa være forberedt paa at mindretallet vil fortsætte sit agitationsarbeide for at gjøre fagorganisationen til det bedste redskap i kampen mot kapitalen.

H. Johnsen: Skillet staar mellem revolutionær og reformistisk fagbevægelse. Det er hævdet av flere deriblandt av flertallets indleder, Lian, at den fagorganisation vi hittil har hat ogsaa har været revolutionær; men hvad sier erfaringen os? Jo, at den norske fagbevægelses formaal har været at hæve arbeidernes kaar i det nuværende samfund, ikke andet. De andre formaal har tilhørt den faglige bevægelse. Nu er spørsmålet: Skal vi fortsætte som hittil, eller omlægge fagbevægelsen?

Jeg mener vi maa ta sigte paa omlægning i revolutionær retning. Det vi har opnaadd med tariffene er illusorisk i regelen. Statistikken kan vise at naar vi levnettsmidlernes stigning, saa har vi ved tariffperi-odernes slutning ikke staat bedre i det end da vi begyndte. Under den krise vi nu gjennemgaar er stillingen betydelig forværret.

Er det da holdbart i længden at fortsætte saa? Jeg mener, nei. Vi maa komme dette tarifsystem tillivs. Jeg vil ikke tale om teorier, kun holde mig til min praktiske erfaring. Den tilsier mig at jeg maa slutte mig til mindretallet. Vi maa sætte os mer bestemte maal.

Det er hævdet av flere, ogsaa av Lian, at arbeidsherrerne er villig til at opgi tarifsystemet. Men arbeidsherrerne har den største fordel av tariffene, og da lyder dette besynderlig. De har krævet tariffen paa 3, 4, 5, og 6 aars varighet, og hvorlor skulde de da i længden ha villet fortsætte et forhold som de ikke anser heldig? Hvorfor skulde vi da maatte kjæmpe for at faa tariffene kortvarige? Det er ingen logik i det.

Med hensyn til sabotage vil jeg si til Richard Hansen, at den har været drevet med held ogsaa her i Kristiania, og arbeiderne fik sit gjennemtørt.

Vort samfund er bygget paa lovene. Hvis vi vil ha forandringer, saa maa vi nok komme paa kant med lovene. Det er ogsaa noget som staar over loven: det moralske moment. Vort maal er ideelt, og det faar ikke hjelpe om det kommer i strid med de love vore utbyttere har git.

Skal vi kunne komme videre maa vi omlægge vore organisationsformer. Organisationen er blit sterk, det skal indrømmes. Men den er da bare et middel, ikke noget maal. Jeg tror det vilde bli et langt lærret at bleke om vi skulde søke frem ad den politiske vei. Nei, langt lettere vil det være at overta produktionen ad faglig vei.

Det er vel saa at de fleste her har bundne mandater og maa stemme derefter. Derpaa er intet at si. Men om flertallets forslag saa blir vedtat, saa stanser ikke det gjæringen utover. Den er større end Rich. Hansen og Lian aner; det vet jeg. Det nye vil under alle omstændigheter kjæmpe sig videre frem.

L. Rungstad: Naar vi skal ta standpunkt til disse spørsmaal, saa kunde det være i sin orden at ta et resumé av oprindelsen til fagoppositionen her i landet. Efter gjennembruddet i 1905 og 1906 antok de faglige kampe litt etter hvert landsomfattende art, og derav fulgte ogsaa med nødvendighet landsomfattende tariffen og likesaa omtattende solidaritet. Derved blev det nødvendig at mindre grupper undertiden maatte finde sig

i at fremgangen for dem blev noget mindre, naar de kom ind i et helt landsresultat. Her fik fagoppositionen sin første oprindelse i den lokale misnøie som opstod. Det var i grunden en mangel paa solidaritet.

Tanken om industriforbund kom da først frem. Derved tænkte man at tarifavtaler ikke kunde paatvinges nogen. Derfra har industriforbunds-tanken sin oprindelse, og det var Tranmæl som gik i spidsen. Paa kongressen i 1910 koncentreret kampen netop om dette. Og dengang sa man akkurat som man sier nu om lokale samorganisationer, at faar vi ikke industriforbund, saa stagnerer det hele. Hadde vi dengang vedtat industriforbund, saa vilde vi kanske ikke ha nogen fagopposition.

Dens ideer er ellers delvis bragt ind fra nabolandene under navnet ungsocialisme, og jeg har staaet ved siden av Tranmæl i Trondhjem og bekjæmpet den.

Efterat Tranmæl i 1910 ikke fik industriforbund fortsattes kampen videre, og inden partiet ledet den ogsaa til antiparlamentarisk agitation.

Det er en ting jeg vil sætte fingeren paa, og det er at fagoppositionen sætter sin ære i at hævde at det er dem som har gjort alt det gode som er gjort inden fagbevægelsen. Men det er da ogsaa andre som har arbeidet. Om ikke fagoppositionen har søkt at skade saa har heller ikke dens arbeide ført noget plus av nytte til bevægelsen. Den har i diskussionen blandet ind taktiske spørsmåal, saa vi ofte ikke har kunnet imøtegaa dem for ikke at lægge vor taktik aapen i dagen for enhver.

Dens agitation har været ensidig. Naar f. eks. Alfred Nilsen sier om Buen, at man maa lægge liten vekt paa hvad han sier, fordi han ikke staa midt oppe i det aktuelle arbeide — ikke har sittet ved forhandlingsbordet — saa rammer dette ogsaa Tranmæl. Alfred Madsen kommer ogsaa med eksempler som det er bedst at tie med. Manden paa Rjukan er vistnok bedst tjent med det. Her vilde man ha et forbund til at tvinge en avdeling i konflikt som ikke vilde det, og saaledes vilde man frata medlemmerne selvbestemmelsesretten. Vort forbund vil at vore medlemmer skal ha denne ret enten det er piker eller svensker som arbeider.

Tranmæls misnøien er stor, og han synes at være glad over den misnøie han har skapt; men jeg tænker der vilde bli større misnøie hvis mindretallets forslag blev vedtat her og man saa skulde til at opfylde de store løfter. Alfred Nilsen er den eneste som trækker konsekvenserne helt ut og hævder anarkismen.

Mindretallets sammenblanding av syndikalisme og antiparlamentarisme ellers er at drive gjen med det hele og da især med arbeiderne.

Naar man nu sier at vi er nødt til at omlægge vor bevægelse paa et mere revolutionært grundlag, fordi man ikke tror den parlamentariske vei vil føre frem, og man saa i næste øieblik appellerer til de samme arbeidere om at avse tid og penger til en valgkamp, saa maa jo arbeiderne begynde at reflektere. Det kan gaa i første omgang, ikke i anden og tredje. — Tranmæls tale var et oratorisk mesterverk, men det røbet sterk mistillid til arbeiderne. Han tror ikke paa dem. Det er meget nedslaaende; men det er mindretallet som nærer mistilliden.

Nu vil man ha lokale samorganisationer for at drive klassekamp i i dem. I forbundene kan de ikke, sier de. Dette er en total misfor-

staaelse. Hver i sit fag, i sit forbund kan drive klassekamp inden fagbevægelsen. Der vilde ikke bli mer klassekamp i en samorganisation.

Man maa respektere fagenes eiendommeligheter, og en virkelig effektiv klassekamp kan kun føres gjennom landsomfattende forbund.

Med hensyn til sabotagen er der en ting som man maa lægge merke til: Hvordan skal medlemmernes stilling være naar organisationen har sat den op som organisationsmæssig kampmiddel? Den som negter at øve sabotage — han maa vel behandles paa samme maate som en streikbryter. Men at gaa i streik det er ikke risikabelt, fordi alle gaar ut og ind samtidig. Men der skal større rygrad til at drive sabotage fordi der beror det paa den enkelte, som har opsynsmanden gaaende omkring sig. Vi taar nok se flere eksempler paa usolidarisk optræden end nu under streikerne. Jeg kan ikke forstaa den agitation, som er reist mot selvhjelpskasserne. Forslaget om overførelse av arbeidsledighetskasserne til landsorganisationen er bare et forsøk paa obstruktion. Der er uttalt tvil om at arbeidsledighetskasserne kan brukes som kampkasser. Det er naturligvis ikke meningen at bruke dem som streikekasse! Men vi maa ogsaa regne med vor stigende indflydelse i stat og kommune i denne forbindelse. Vore selvhjelpskasser er ikke andet end organisert solidaritet. Det er sikkert nok, at hvis vi ophæver kasserne saa blir det at gaa tilbake til den gamle listeindsamling. Og det er ikke saa effektivt som kasserne. Volan sa igaar at forandring maatte til inden arbeidsmandsforbundet. Men det kan ikke forpligte andre forbund til ogsaa at gaa til forandring. Dette burde Volan ha sagt paa sit forbunds landsmøte. Oppositionens program gjennomført vil bety en dødsdom over fagorganisationen.

Tømmeraas: Ved den agitation, som er ført foran kongressen har sekretariatet ikke belyst saken objektivt. Det er partipressen som har sat fart i agitationen. Og det som gir pressen denne kraft er netop det at pressen er i overensstemmelse med medlemmene paa stedet. Det uheldigste er at enkelte fagblade har kastet sig ind i diskussionen paa en saa litet tiltalende maate. Der er kastet ut trusler om at den del av partipressen, som ikke er i overensstemmelse med organisationsledelsen skal straffes paa pungen. Man skal være forsiktig med denslags, forsiktig med at gi det utseende av at det er tillidsmændene, som har haand- og halsret over pengene, og ikke medlemmene. Lian sa at vi skal erobre magten i stat og kommune. Hvilken magt mente han, — den politiske, den økonomiske eller den numeriske. I vore naboland har vi faat ministre ind i regjeringerne, men vi har ikke derfor kontrollen over produksjonsmidlerne. Man bør overveie hvilke av de to foreliggende indstillinger, som bedst fører arbeiderne frem til erobring av den økonomiske magt. Det kommer an paa arbeiderne selv om der skal være «evig uro» paa arbeidspladsene. Der er ikke i flertallets indstilling nogen utløsning for uroen. Det er noget av den gamle laugsaand som gjør sig gjældende naar man taler om opløsningen av forbundene. Det er blit til det at man i de enkelte forbund spør sig selv om det er forretningsmæssig heldig at oprette nye avdelinger paa enkelte steder. Det er paa det praktiske livs grund mindretallet har bygget sit forslag. Vi tror, at solidariteten utvikles bedst under lokale samorganisationer. Faggrænserne staar nu hindrende

iveien. I Trondhjem har den lokale samorganisation været det naturlige bindeled mellem arbeiderne. I anledning av Gundersens bemerkning til Tranmæl igaar, vil jeg si at man skal være varsom med at la huant om bestræbelserne for at indskrænke barneavlen.

J. M. Winge: Som man vil ha seet, var jeg ved sygdom forhindret fra at delta i femtenmandskomiteens behandling av saken. Jeg maatte derfor nøie mig med at ta en reservation overfor det foreliggende forslag, idet jeg i det store var enig i flertallets begrundelse. Jeg var saa henvist til at fremsætte mit forslag her paa kongressen og det foreligger allerede trykt i protokollen. — Det har været sagt, at Kalvaa var foran sin tid, men det kan man si om hele oppositionen, naar den forlater sit gamle standpunkt om industriforbund. Hvis man ser paa utviklingen, viser det sig, at den koncentration, som er foregaaet i den senere tid, har artet sig som en konsolidering efter industrielle linjer. Det, som ikke har tat form efter denne utvikling, er vore organisationer. Den industrielle sammenslutning vil være at foretrække fremfor den lokale, ogsaa derfor, at man da vil være istand til at utvikle de lokale kræfter. Blandt de store industrielle organisationer, vi har, er det lokale samarbeide bedst. Jeg mener derfor at man allerede for'ængst burde ha omdannet organisationerne efter industrielle linjer. Der kunde nævnes mange eksempler paa det uheldige i, at saa mange grupper nu er opstykket i flere mindre organisationer. Jeg skal nævne et eneste tilfælde. Under den landsomfattende lønsbevægelse i bygningsindustrien i vaar, viste det sig, at naar den ene gruppe kom til forhandling, hadde de andre grupper allerede tat standpunkt, saa det hele forelaa som en kjendsgjerning. Saa-danne ting er en meningsløshet i en industri, hvor arbeiderne er saa nøie sammenknyttet som i bygningsindustrien. Men det er ganske naturlig, at saadanne ting vil forekomme, al den stund vi staar saa langt fra hinanden som nu. Den industrivise sammenslutning vil ogsaa lette agitationsarbeidet; fagskillet er ikke længer nogen hindring for at arbeiderne kan slutte sig sammen; fagstoltheten stiller ikke hindringer i veien nu som før. I første punkt i mit forslag heter det:

«At den videre utvikling av de faglige organisationer maa ske i en samling av de nuværende, i landsomtattende forbund, inddelt efter industrielle linjer og forenet i en fælles landsorganisation.

Forbundene gives den størst mulige selvbestemmelsesret i spørsmaal vedrørende iverksættelse og avslutning av lønskampe.»

Jeg deler den opfatning som oppositionen har, forsaavidt som man skal søke at gjøre medlemmerne mer ansvarsbevisste end de er det nu. I vore dage vil der tør en liten organisation ikke være nogen risiko ved at gaa i kamp, for de vil kalde andre organisatiener ind i konflikt. At organisationerne faar mer ansvar er paa sin plads. Jeg vil ikke gaa saa langt som til at avrive baandene mellem landsorganisationen og forbundene, men det tør være et spørsmaal om man ikke bør løse litt paa dem, f. eks. ved at trette landsorganisationen for pligten til at betale understøttelse under konflikter, slik som det nu er i Sverige. Det kunde være overveielse værd om man ikke kunde finde en form for noget lignende her i landet. Nuvel, dette maatte ha været utredet.

De mindre organisationer maa sammensluttet sterkere. Skulde det

vise sig til næste kongres at organisationen har styrket sig paa denne maate. saa maa tiden være inde til at foreta en forandring. Det syn, som jeg har paa disse spørgsmaal, er ikke nyt. Det er det samme syn, som fagoppositionen hadde i begyndelsen. Dens standpunkt til at begynde med var industriforbund. I et av de første foredrag, Tranmæl holdt i Trondhjem, og som er utgit som brochure, er dette tydelig præcisert. Han har altsaa ment, at det av disse grunde ikke var heldig at decentralisere organisationen av hensyn til motstanderne. Paa det tidspunkt var ogsaa oppositionen paa det rene med at man maatte regne med motstanderne. Men denne aldeles nødvendige kjensgjerning er aldeles glemt i det sidste. Der er ikke i mindretallets indstilling noget, som peker i den retning at organisationen har nogen motstand at kjæmpe med. Vi maa bygge organisationen med sigte paa den skyteskive vi skal søke at træffe. Jønssons bemerkning om at et mindretal allikevel vilde se at finde midler til at hævde sine synsmaater var det nedslaaende at høre. Jeg er gaat ut fra at selve sakens behandling her skulde tjene til at skape litt mere ro. Og det maa bli tilfældet, hvis det ikke skal bli det rene spiltægteri. Naturligvis skal ikke folk skifte opfatning, men agitationen maa ikke drives paa den maate som hittil at den direkte skader organisationen. Mindretallets indstilling er uklar. Der tales om at man vil oprette industriraad. Men der staar ikke mange linjer om, hvad det skal betyde. Jeg er ikke saa helt uenig i meget av det, som fremholdes i mindretallets indstilling. Jeg beklager derfor at der ikke er git os nogen besked om hvordan dette i praksis skal utformes. Det er dette vi mangler. De lokale organisationers indbyrdes stilling under en konfliktsituation er saa uklart og taaket, at man ikke kan gaa paa det. Jeg vil anbefale, at der nu paa denne kongres vedtages en uttalelse til fordel for industrielle sammenslutninger. Jeg tror, at det er en vei, vi med tryghet kan indlate os paa. Vi bør ikke trække op nogen bestemt snæver linje. Vi bør staa saa frit som mulig, men vi bør fastslaa industrielle sammenslutninger med fuld utviklingsfrihet.

Dirigenten komplimenterte den sidste taler og understreket, hvad der var blit sagt fra en socialdemokratisk lærestol, at al overflødig tale er den største forbrydelse mot ytringsfriheten.

Nils Norheim: Jeg beklager at der ikke foreligger et forslag, hvor de to retninger hadde arbeidet sig sammen til enighet. Indstillingen er forevrig et prægtig bevis for hvor langt organisationerne er kommet. Under enhver omstændighet burde kongressen komme til et resultat saa de to opfatninger kunde nærme sig til hinanden. Jeg er enig med Winge i at vi bør faa industriforbund. Og jeg mener, at skal vi ha lokale samorganisationer, som jo ogsaa flertallet foreslaar, saa bør de ha større magt end de har efter flertallets forslag. Grundlaget for dem er for løst. Jeg fremsætter derfor følgende forslag:

«De lokale samorganisationer kan lede faglige kampe, naar derom foreligger anmodning fra nogen av de tilsluttede foreninger. De skal ogsaa lede det faglige oplysnings- og organisationsarbeide og medvirke under boykot og større faglige konflikter. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet. Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.»

Efter dette forslag gaar jeg ut fra at det vil være lettere for de enkelte forbund at slutte sig til tanken.

Martin Lienen: Vort forbund har holdt ekstraordinært landsmøte for at behandle disse saker. Vi er kommet til det resultat at organisationsformen kan bibeholdes som den er. Men hvad kampmidlerne angaar mente man at obstruktion og sabotage maatte kunne anerkjendes. De nye kampmidler er anvendt, og de er anvendt med fordel. Det er blit sagt at de norske arbeidere ikke bør skitne til sine hænder med disse kampmidler, men det er noget sent at komme og si det efter at disse kampmidler er tat i bruk. Jeg er nærmest enig i industriforbundstanken. De skriftlige overenskomster bør ikke ophæves. I vor organisation har der været et bestemt krav om oprettelse av overenskomster. Hvis sabotage og obstruktion blir anvendt saa er utbytningen skaffet ut av verden.

Lars Sæther: Paa side 92 i indstillingen er det uttalt at der fra mindretallets standpunkt bare synes at være et skridt ind i syndikalismen. Det er bare et skræmmeskud, det er en stor overdrivelse. Det hele beror paa en forskjjel i vurdering av det parlamentariske arbeides betydning. Hvis man sammenligner hvad de to organisationer har gjort saa burde der ikke være tvil om at fagorganisationen dog er det sterkeste vaaben i klassekampen, og at fagorganisationen maa være det vaaben, hvormed det gamle samfund skal rives overende. Fagorganisationen er ogsaa saa vel-signet rensset for borgerlig indflydelse i motsætning til det politiske parti. Mange av dem som kommer for at delta i vor politiske frigjørelseskamp tilhører i virkeligheten vore fienders leir. Det er tremholdt at de organisationsformer som fagoppositionen kræver er prøvet tør og forlatt. Det er underlig at en mand med den autoritet som Oscar Ruud har kan paa-staa det. Han skulde dog vite at de faglige sammenslutninger, som organisationerne byggedes paa den gang, hadde ganske andre opgaver. Han har fremholdt at magten nu er hos medlemmerne. Har det ikke hændt undertiden at en gruppe av arbeidere paa et sted har besluttet sig til at gaa i kamp og endog har nedlagt arbeidet, men at der saa et par dage efter er kommet et telegram med ordre om at opta arbeidet igjen? Er det det samme som at medlemmerne har magten? Det er saa at magten ligger hos en liten gruppe i forbundsstyret og sekretariat. De kan forhindre at arbeiderne gaar til aktion i det beleilige øieblik. Det som gjør at jeg tar standpunkt mot tariffene er at de lange taritperioder har lært medlemmerne op til stille smaa krav.

Jeg vil ikke være uforskammet mot vor gamle partiformand Chr. H. Knudsen; men han sa igaar, at man ikke kan forene sabotage med intelligens, ikke intelligens med galskap. Han skulde dog ikke være den rette til at gi landets fabrikarbeidere direktiver. En av sekretariatets medlemmer sa i Fredrikstad, at der var fare for at man kunde føre sabotagen med sig ind i det socialistiske samfund. For saadant faar vore tilidsmænd ros i borgerbladene, i blade som «Tidens Tegn». Det skulde allerede være en betænkelighet for at de maa være skakkjorte.

Man sier at vi maa ta moralske hensyn i kampen; men arbeidsgiverne tar ikke moralske hensyn naar de hensynsløst lar kampen gaa ut over uskyldige — kvinder og barn. Jeg er enig med Madsen i, at ethvert anvendelig middel som fører til maalet er moralsk og berettiget at

benytte. Naar nu sabotagen anvendes med held, ikke bare her i Kristiania, men utover landet ellers, hvorfor saa ikke anerkjende den? Vore tillidsmand vilde kanskje ikke bli saa vel anskreven i arbeidsgiverforeningen; men det fik staa sin prøve.

Teigen sa igaar, at de organisationsterner vi har er vokset frem av livets krav; men det er det samme med de nye former. De er kommet som en følge av livets realiteter. Der dannes lokale samorganisationer og der saboteres. Vore metoder utvikles, og hvad de mangler er bare organisationens anerkjendelse. Jeg anser fagoppositionens gjennombrudd for nær forestaaende. Inden jern- og metalarbeiderforbundet hadde vi et møte kort før kongressen, og der reistes bare en stemme mot de nye former. Vi vokser os frem, og vor opfatning vil seire paa trods av alt.

I. P. Jönsson: Jeg skal kun komme med noen korte bemerkninger i saken, især den side som vedrører mit fag. Den debat som føres her fra syndikalisternes side er fullstendig akademisk. Men for forstaaelsen av problemene maa vi heller ikke glemme den historie som er gjennomløpet. Det er en kjendsgjerning, at det er vi som har stiftet landsorganisationen. Naar man nu vil drøpe den, saa kan det sies at det er vi som er far til dem som vil drøpe os her.

Kunde nu mindretallets forslag vedtages, saa vilde ikke dermed forbundene være opløst; de vilde bli staaende, og saa fik vi to organisationer her i landet. Et eksempel paa en saadan organisation som denne har vi i Frankrik, og jeg kan fortælle, at bare i mit fag har man i Frankrik en 15—16 forskjellige organisationer, som stadig bekjemper hverandre.

Det er ogsaa uberettiget at si at man ikke har utrettet noget med den organisation vi har. Den taler som var oppe foran mig var en ung mand. Jeg kan fortælle ham, at da jeg kom over fra Skaane til Kjøbenhavn og arbeidet i mit fag fik jeg 20 øre timen. Nu faar man 80 øre, og heroppe 1 krone og kr. 1.20 pr. time. Fremgangen har været stor. Dertil har vi opnaadd at faa krakilske og motvillige arbeidsherrer til at respektere os og vor organisation.

Men oppositionen sier: Det er aldeles ikke nogen økonomisk kamp I har ført. Organisationens historie sier noget andet. Det som foreslaaes av oppositionen er et tilbakeskridt, idet det vilde oppløse alle indbyrdes forbindelser. I vort forbund har vi med lethet forbedret vore medlemmers forhold, og som regel undgaat streiker. Nu har vi ikke en eneste streikebryter i faget, og i en lønsbevægelse har vi fuld rede paa hinanden fra by til by over hele Skandinavien.

Hvorledes skulde samarbeidet gjennomføres i de lokale samorganisationer. Jeg er medlem av ledelsen i alle 3 skandinaviske land, og har kjendskap til alle. I Sverige oplevet vi i 1907 og 1908 det samme som vi har her nu. Det var ungsocialistene som da pludselig vilde avskaffe det kapitalistiske samfund ad faglig vei. Og de fik sit igjennem.

Lederne kunde omtrent ikke gaa ut paa gaten uten at de blev antastet og spurt: Naar skal vi avskaffe dette elendige samfund. I 1909 gik det løs. Saa sikre var de paa at det skulde gaa hurtig, at de ikke engang krævet understøttelse. Det var ca. 200,000 organiserte fulgt av ca. 100,000 uorganiserte som gik ut. Vi kjender til hvorledes det gik. Det blev en fortvilelsens sultekamp. Istedetfor en eller to uker, saa blev det mange uker, og organisationerne maatte allikevel lukke op sine kasser til

hjælp. Her tales om saadanne kampe som var de ingenting. Det maa da begripes at der er en grænse for hvad arbeiderne kan bruges til.

Det viste sig i Sverige i 1909 at de radikaleste var de første som gik ut av organisationen og lot de andre i stikken.

Tænk nu om vi vedtok oppositionens forslag her. Det vilde ikke ta lang tid før de kom tilbake og dannet forbund igjen. Man kan beslutte industriforbund, som man har gjort i Sverige og Danmark; det vil allikevel bero paa medlemmerne selv om de vil følge det. I Sverige har beslutningen liten betydning hat. Arbeiderklassen lar sig ikke diktere nogen bestemt organisationstorm.

Angaaende anerkjendte arbeidsvilkaar er det at si at i vort fag vil vi ikke stole paa nogen arbeidsgivers mundtlige løfte. Han kan jo gaa fra det naursomhelst. Han kan i tilfælde sæsonarbeide gjøre hvad han vil. Han kan nok klø os i nakken' og si, at ja, det gav jeg dengang, men — — — Saaledes gaar det, og derfor vil vi ha bindende bevis for hvad arbeidsgiverne lover. Svigter han saa har vi streiken, og det blir den lange og seige sultekamp.

Ogsaa hjelpekasserne vil man bli kvit. Al forsikring er til skade. Arbeiderbevægelsens historie motbeviser ogsaa dette. Det er forbausende at man virkelig stiller et saadant forslag.

Hvorledes har man saa med den nye organisationsform tænkt sig det internationale arbeide. Med Sverige og Danmark vilde det ialfald umuliggjøres.

Nu er det saa at naar man, som Alfr. Nilsen erklærer sig for anarkist, saa vet man, hvor vedkommende vil hen. Jeg kan forstaa ham. Men den side faar utvikle sig videre. Det er sagt om Kalvaa at han er forut for sin tid, og det er godt. Det er de andre syndikalister ogsaa. Men vi maa følge utviklingen.

Ogsaa i Danmark har vi syndikalister. Deres væsentligste bedrift hittil har været at æreskjælde organisationens tillidsmænd. Andet forslag er der endnu ikke kommet. Her synes det at være to slags av dem. Tranmæl er mere reformistisk. Han staar som redaktør for partibladet i Trondhjem, og han deltar i kommunestyrets arbeide. Han staar med et ben i syndikalismen og et i socialismen saaatsi. Den unge mand som talte toran mig bebreidet Knudsen for hans omtale av sabotagen. Men vet ikke tal. at vi lever i et fullstændig demokratisk samfund, hvor man ad politisk vei kan fremme hvad man vil? Jeg kan forstaa disse midler i land, hvor man intet andet middel har, men ikke her.

Skulde vi vedta mindretallets forslag, saa maatte vi ogsaa omforme vore spørsmal til medlemmer ved optagelsen. Det blir ikke bare om de arbeider i faget og vil hævde solidariteten, men ogsaa om de anerkjender den revolutionære taktik. Vi vet at der endnu er tusener arbeidere som støtter kapitalismen ved valgene. Ellers vilde I ogsaa ha statens styre her.

Jeg vil si at hvis disse mænd som optræder i oppositionen her vilde bruke sine talegaver til fremme av det socialistiske samfund, saa var man snart ved maalet.

Jeg vil tilslut nævne at de heller ikke er saa nøie med korrektheten i sine anførsler. Saaledes hr. Madsen da han omtalte septemberforliket i

Danmark. Den danske landsorganisations formand har korrigeret det faktiske i det. Saken er: vi sultet og kjæmpet i 4 maaneder og manet til utholdenhet i den konflikt. Jeg talte dengang paa endel møter ute i landet, og overalt fik jeg spørsmålene: Er ikke elendigheten snart slut, er ikke lidelsen endt. Men vi kjæmpet til den sidste evne for et godt resultat. La os holde sammen ogsaa her. Vi har hat lykke og velsignelse av vor organisation, la os verne om den og ikke bryte den ned.

Følgende telegram referertes:

Stenkjær, 22/10 17.

Indtrøndelagen arbeiderparti ønsker Dem tillykke med arbeidet.

Hilsen

Aalberg. Vikan.

Følgende skrivelse referertes:

Til den ekstraordinære kongres.

Fagorganiserte arbeidere i Løiten, tilhørende: Skog- og jordarbeiderforbundet, papirindustriarbeiderforbundet, formerarbeiderforbundet og jern- og metalarbeiderforbundet, samlet til fællesmøte i Aadalsbruks arbeidersamfund søndag den 23. september angaaende fagorganisationens fremtidige former og taktik, uttaler for den ekstraordinære kongres: Da fagorganisationens fremtidige former og taktik skal forandres, finder man at de maa forandres i radikal retning, og uttaler sin ti slutning til mindretallets indstilling. Dog finder man at sabotage og obstruktion for tiden ikke bør anerkjendes som kampmidler, men at det benyttes individuelt under tider og forhold da det kan tænkes med fordel.

A. Byvold,
møtets dirigent.

Eftermiddagsmøte tirsdag 23. oktober.

Dirigent: *Aksel Knudsen.*

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse.)

Humlebræk: Det syn at fagoppositionen vil føre utviklingen tilbake er ganske uriktig. Den tekniske utvikling vil komme til at utviske faggrænserne; hvis man ser saken i historisk sammenheng vil man let forstaa, hvorfor vi idag kræver organisationsformerne omlagt. Oppositionens standpunkt betegner ikke nogen venden tilbake til primitive former. Hvor hadde organisationerne været henne idag, hvis man ikke hadde forstaaet at betjene sig av sabotagen. En stor del av medlemmerne hadde været paa fattigkassen. Det er ikke organisationerne som har skaffet os 100 pct. lønsforhøielse borte paa vestlandet siden krigen begyndte. Selv om organisationen ikke nu anerkjender sabotage vil den bli like almindelig benyttet. Jeg har selv benyttet sabotage og jeg har forsvart det overfor arbeids-

formanden slik at jeg fik 6 ganger lønsforhøielse efter at jeg hadde gjort ham opmerksom paa at jeg drev sabotage. Der er ingen steder sabotagen anvendes saa almindelig som paa de mekaniske verksteder. Organisationen maa se til at finde sig et praktisk arbeidsprogram som alle kan samles om. Og vi maa vælge den økonomiske linje og la alt det andet hvile. Naar man snakker om at sosialiseringprocessen skal foregaa gjennom staten maa man ikke glemme alle de tilfældigheter som gjør sig gjældende ved de politiske valg. Den nuværende krig vilde ikke ha været mulig under enevælde. Den skyldes det demokrati, som har vokset frem efter at enevældet blev avskaffet. Vore tillidsmænd har ikke tænkt sig at netop ved det opplysningsarbeide, som de selv er med paa at drive, fremmer de den uro indenfor organisationen, som man beklager sig over. Naar arbeiderpartiet utgir «En oprørers ord» saa er det et godt bevis paa dette. Krapotkin haaner demokratiet mer end nogen anden. Hvad end denne kongres beslutter saa har vi striden gaaende. Skal vi komme til praktiske resultater saa maa vi forsøke at forstaa hinanden, lægge samarbeidet paa det økonomiske omraade til grund og holde alt andet utenfor. Jern- og metalarbeiderforbundet har begyndt at ta aktier i enkelte bedrifter for at faa kontrol over dem. Men det vil ikke føre frem. Det er riktig som det er sagt, at tariffene er slavekontrakter. De som nu skal bekjempe oppositionen er maskinknuserne, de forstaa ikke utviklingen, men vælger charpisternes taktik. Jeg har oppfattet det slik, at selv om man oppretter lokale samorganisationer saa kan man samarbeide industrielt allikevel. Det spørsmal vil løses av sig selv. Det som vi vil er egentlig centralisation. Decentralisationen foregaa nu her i Folkets hus paa alle torbundskontorene. Vi skal være mer fordomsfri indenfor vor organisation. Vi faar aldrig bønderne med paa statssocialismen. Vi maa vælge det federalistiske princip for at faa dem med.

Haakon Hansen: Den avdeling som jeg repræsenterer, har været nødt til at gaa utenfor forbundets og landsorganisationens love for at eksistere. Vi hadde en konflikt som gjorde det nødvendig at melde foreningen ut av forbundet. Vi var nødt til at gjøre det og vi vandt en seier, som ikke mange har vundet make til. Vi kan takke samorganisationen og den maate vi grep saken an paa for denne seier. Saa kom parolen fra arbeidsgiverforeningen om at den ikke vilde forhandle med samorganisationen. De saa fare i disse lokale organisationers handlefrihet. Vi har brukt anerkjendte arbeidsvilkaar og det viser sig at vi er paa toppen av hvad lønningerne er her i landet. Sabotage er det ganske nødvendig at anvende. I vort fag er det umulig at undgaa det. Hvis flertallets indstilling blir vedtat, vil det ikke være længe før Norsk syndikalistisk federation staa paa høide med landsorganisationen.

A. Dullum: Jeg kan ikke slutte mig til noget av forslagene om lokale samorganisationer og anser det av mig stillede mellomforslag for berettiget. Det er sjelden mer end 3 foreninger ved et anlæg, og da blir jo bestemmelsen om 5 hindrende. Som et bevis for hvor paukrævet samorganisationerne kan være skal jeg nævne et tilfælde fra Trondhjem. Vi stod toran streik ved gasverket. Ingen trodde det vilde bli alvor av streiken før kl. 11 om aftenen. Men da kom der pludselig et tilbud fra Trondhjems kommune om at arbeiderne skulde faa overta gasverket.

Vi hadde ingen forbundsrepræsentant at henvende os til og saa blev arbeiderne staaende og diskutere saken paa gaten. Dagen efter tok kommunen sit tilbud tilbake, idet den hadde ordnet sig paa anden maate.

Angaaende midlerne vil jeg si, at vi bør anerkjende ethvert middel som lar sig bruke for anledningen. Ellers er det nok tiderne som er bestemmende.

Lian sa, at det socialistiske parti var et redskap til at føre os frem; men det er nok saa at de offentlige institutioner ogsaa maa delta i utbygningen. Selv Buen vil nok ogsaa bli nødt til at avvise arbeiderkravene, idet han er avhengig av kapitalen. Hvis mindretaksindstillingen blir nedstemt her, saa vil en kløvning være vanskelig at undgaa.

Adolf Bay: Nu har vi hørt baade Moses og Aron og alle profeterne, og det er vel vanskelig at finde noget nyt at si. Men det er ogsaa 3 dage siden jeg forlangte ordet.

Hvad er egentlig kjernen her i denne strid? Kjernen er ikke den at man med patos og ild fremholder at arbeiderne skal revolutioneres. De skal erobre livets ret og magten skal falde tilbake til medlemmerne.

Saken er at der er utilfredshet med farten fremad, man synes det gaar for sent, man synes at der er dørskhet, der er for litet liv. Der maa gjøres mere revolte. Og for at faa mere liv, mere fart, mere andel i utbyttet av produktionen, saa mener man at der maa en ny organisationsform til.

Slagordene er: Vi maa revolutionere sindene. Vi maa som middel i klassekampen bruke alle de midler, som kan brukes. Generalstreik, sabotage, obstruktion o. s. v. Disse midler er det, som skal gi arbeiderne livets ret, og lokale samorganisationer skal gi magten tilbake til medlemmerne. Ja, hvor besnærende høres det ikke ut dette, naar man staar paa masse møter. Jeg skal nævne en prøve paa den uindskrænkede magt, arbeiderne skal faa efter det nye system. Tranmæl uttalte sidste søndag: Intet vilde være mere naturlig, end at bakersvendenes organisation blev overdraget forvaltningen av det kommunale bakeri i Trondhjem. Men, sa han, arbeiderne mangler endnu tilstrækkelig almenaand til at bli betrodd et saa viktig samfundsforetagende. Den tid vil nok komme, da arbeiderne blir modne hertil. Og ifald det skulde hænde, at bakerne vilde misbruke forvaltningen av dette foretagende paa det øvrige samfunds bekostning, da vilde det være en let sak for samfundet at oprette et nyt foretagende. Ja, det kan være mulig det, hr. Tranmæl, men hvem skulde arbeide i det nye bakeri? Samfundet var jo kommet paa kant med fagorganisationsbakeriet. Det maa da være meningen, at Tranmæl eller en anden parlamentarisk antiparlamentariker skulde sættes i spidsen for det nye bakeri. Hr. Alfred Madsen talte om tommeskruer. Muligens er det meningen, at der skulde sættes tommeskruer. Ja, det er ikke saa greit, hr. Tranmæl!

Saa var det litt om selvhjelpskasserne. Dengang vi opprettet arbeidsledighetskassen blev det uttrykkelig i motiverne fremholdt, at denne kasse indirekte skulde virke som en kampkasse. Den skulde forebygge i nogen grad, at arbeiderne i arbeidsløshetsperioder underbød hverandre, og at de, som stod i arbeide, ikke var saa bange for at kræve større løn. Disse

selvhjelpskasser er jo et utslag av den solidaritet, som vor organisation er bygget paa.

Trods mindretallets program saa skinner det klart igjennem at de allikevel ikke er saa skraasikre. Vistnok bestrør Tranmæl og Madsen den vei de anbefaler med palmer og dultende roser. Ja, paa grøftekanten vokser der urter, som gir dem der følger veien livets ret, et revolutionært sind og alle menneskerettigheter ubeskaaret. Ja, der kan visselig sies meget her i denne syndige verden.

Til dette vil jeg kun si: Vi som paa den gamle linjes vei i en menneskealder har været med at kjæmpe arbeiderorganisationen frem til hvad den er idag, er av den sikre forvisning at ogsaa denne vei indebærer disse urter som gir arbeiderne livets ret. Og hvad som er absolut sikkert er at vi paa denne vei allerede øiner arbeidernes overtagelse av samfundsmagten. La os derfor holde os til jorden og sikkert forme vor kamporganisation efter tidens krav uten at ophæve noget av det som endnu er en garanti. La os ikke slippe det prøvede fra os tør vi med sikkerhet kan si at det nye er bedre.

La os vie vore kræfter i opplysningsarbeidet saaledes at hele arbeiderklassen snart stiar organisert og forstaaelsesfuld overfor hvad det gjælder. Hvad vilde ikke mænd som Lian, Tranmæl og alle de andre ved sin glødende begeistring og veltalenhet ha utrettet, hvis de istedenfor at procedere om former hadde reist omkring og talt om socialisme for arbeiderne utover landet.

Sverre Støstad: Det er klart, at man i diskussionen først maa ha bragt paa det rene *fagorganisationens* maal. Derfor er det ogsaa saa ganske naturlig at skillet mellom flertal og mindretal i 15-mands komiteens indstilling allerede kommer klart tilsyne i punktet om organisationens formaal. Flertallet hævder at fagorganisationens rolle er at forbedre arbeidernes kaar i det nuværende samfund, men at selve gjennomførelsen av socialismen skulde ske gjennom det socialdemokratiske parti.

Mindretallet i 15-mandskomiteen og fagoppositionens mænd hævder derimot, at fagorganisationens maal og oppgaver ikke bare er det at forbedre arbeidernes kaar i det nuværende samfund men at den maa ta sigte paa at sprænge det og gjennomføre et nyt.

Den agitation som hittil er drevet har ogsaa væsentlig gaat ut paa det som flertallet mener er det rigtige. Utover det har den ikke været tildelt nogen rolle i gjennomførelsen av det socialistiske samfund.

Naar socialdemokratiet var kommet i flertal i samfundet (stat og kommune) saa skulde fagorganisationens rolle være utspilt. Dette standpunkt indtar flertallet endnu; men de har dog modereret det endel.

Flertallet tror at fagorganisationen kan muligens brukes som kontrollerende apparater i produktionen. Men ikke bare det. Paa side 38 i flertallets indstilling heter det nemlig: «Videre kan det være mulig at det selv i et socialistisk samfund er behov for fagforeninger som kan hævde arbeidernes krav til arbeidsordningen.» Hvad vil egentlig denne sætning i flertalsindstillingen si? For det første maa konsekvensen derav være at flertallet selv ikke tror at der gjennom et socialdemokratisk flertal i stat og kommune lykkes at gjennomføre socialismen, eller ogsaa maa det

være en anden art socialisme som skal gennemføres end den som i agitationen har været den bærende.

Det maa staa klart for alle, at hvis fagforeninger i et frømtidens samfund skal ha den samme rolle som under de nuværende kapitalistiske samfund da er der ikke gennemført noget socialistisk samfund, men det maa nærmest kaldes et stats- og kommunal-kapitalistisk samfund. Jeg kan ikke forstaa andet end at det maa virke skuffende, ja selvopgivende naar det viser sig at den socialisme som skal gennemføres, ikke betyr klasseforskjellens ophævelse, men at klasseforskjellen skal hænge ved ogsaa i det samfund som vi arbeider henimot. Derfor kan jeg ikke forstaa at nogen virkelig socialistisk tænkende arbeider kan stemme for flertallets indstilling.

Det sies fra flertallet at mindretallets forslag er uklart, at det ikke er godt at faa ut av det hvad der menes. Men hvad skal man da si om flertallets indstilling, som opfordrer arbeiderne til at ofre tid og arbejde for at gennemføre et samfund, hvor klasseforskjellen fremdeles har anledning til at herske, et samfund hvor arbeiderne fremdeles er nødt til at kjæmpe for sin ret.

Mindretallet mener at det maa bli arbeiderne gjennom den økonomiske organisation som gjennomfører socialismen og ophæver klasseforskjellen, og jeg tror at det maa være det rette. Men for at dette kan ske maa organisationsformen forandres saa magten decentraliseres. Og at en omlægning av organisationsformen ogsaa er nødvendig for organisationens arbejde i det nuværende samfund synes jeg er klart. Hvordan er det nu. Jeg hørte riktignok igaar at R. Hansen sa at man aldrig tvang medlemmerne til at godkjende en overenskomst de ikke vilde ha. men forholdet er nu imidlertid at saa ofte sker.

Hvordan virker dette forholdet? Jo, blandt det store flertal ser det saadan ut at det er lederne som avgjør, hvorvidt arbeiderne skal arbejde for en løn de finder utilstrækkelig. Dette forhold skaper mistro til ledelsen og organisationen. Det blir personerne som kommer under debatt, og ikke de forhold som ligger til grund for at ikke resultatet av en kamp blir bedre. Jeg har saa mangen gang maattet forsvare lederne og paavise, at det ikke er ledernes daarlighet eller slette vilje, men at det er ganske andre grunde som skaper resultatet. Men nu hindrer organisationsformerne at de enkelte avdelinger og medlemmer faar greie paa de faktiske grunde fordi de ligger saa tjernt tra dem. Det maa være meget bedre at ha en organisationsform, som tillater hver enkelt avdeling og medlem at træffe avgjørelsen og dermed ansvaret. Naar medlemmerne selv bestandig i hvert tilfælde blir stillet ansigt til ansigt med de grunde som er tilstede for at ikke et bedre resultat kan oppnaes, saa kan man ikke skyldte paa lederne, og det vil føre til at der blir søkt efter midler som kan vise sig virksomme.

Flertallet hævder, at fagoppositionen og mindretallet i 15-mandskomiteen vil opløse fællesskapet. Det kan selvfølgelig gjøre sig ganske bra dette, at mindretallet vil opløse forbundene og dermed fællesskapet. Dette at paastaa at fællesskapet kun kan bestaa ved opprettelse av forbundsformen, er en direkte opfordring til arbeiderne om kun at tro fagfællesskap og ikke klassefællesskap gaar gjennom hele flertallets indstilling.

Gundersen sa at kapitalisterne organiserer sig *centralistisk*, og saa skulde arbeiderne gaa hen og *decentralisere organisationen*. Men hvad er det som gjør at arbeidsgiverne centraliserer sin magt. Jo, fordi de har pengene, kapitalen. Men arbeiderne maa decentralisere sin magt, fordi de aldrig greier at utkjempe nogen kamp med penger.

M. Tranmæl: Naar man har fulgt diskussionen her, saa vil man ha lagt merke til, at de skræmsler og trusler mot mindretalsindstillingen, som har været brukt i agitationen ikke gjentages.

Det er argumentation og vurdering, hvad det før ikke har været.

Naar komiteens flertalsindstilling alvorlig skal drøftes, saa er skræmslerne ogsaa umulige. Den forutsætter at organisationen skal være forbedret til at utføre en anden rolle end hittil. Paa side 94 i indstillingen sier sekretariatet:

«Sekretariatet antar derfor, at naar det gjælder spørsmålet om revolutionær eller reformistisk arbeiderbevægelse, maa den norske fagorganisations opfatning kunne tormes saaledes:

«Vi vil frem til socialismen — om nødvendig gjennom revolutionen.»

Og der tortsættes:

«Man tror ogsaa at dette er en kombination av syndikalisme og socialdemokrati som kunde samle alle som virkelig vil en kombination.»

Sekretariatet vil altsaa heller ikke fraraade revolution. Det vil det samme som mindretallet. Men mindretallet vil ha organisationsformer, som svarer til den mægtige opgave, og heri er det den store forskjell stikker. Rungstad sa at fagoppositionen vil ha samrøre; men kombination vil heller ikke flertallet fraraade. Det vil bare ikke maaten, hvorpaa det skal gjøres og anta de revolutionære kampmidler.

Til dem som taler om syndikatkapitalisme og lignende, er at si, at de specifikke fagforbund som har en særlig gunstig stilling i produktionen kan benytte denne til forfordeling for sin gruppe, og dette maa hindres. Da staar man ikke lenger paa fællesskapets grund. Det er naar faginteressene sættes foran klasseinteressene og de almene hensyn. Dette kan man undgaa ved at bygge paa klassetællesskapet og utforme organisationen etter industrielle linjer.

Vi maa naa frem til samfundssocialismen, en fællesorganisme til tremme av kulturelle og økonomiske goder.

Men tællesordningen maa baseres paa og føres tilbake til den producerende klasse. Samfundet skal bygges paa producenternes interesser. Dette fremgaar klart allerede i det kommunistiske manifest.

Naar der er tale om socialismen, saa er det imidlertid ikke tale om hvad andre har ment. Det er saaledes daarlig av flertallet at bruke Karl Marx til vidne her.

Karl Marx hovedoppgave var at analysere det kapitalistiske samfund og dets virksomhet, ikke at opstikke linjer for socialismen.

Det var en taler som nevnte Christian Holterman Knudsen. Ja, han var paa et kommunal-møte engang og der sa han bl. a. at vi maatte gjennom den sociale revolution. Det oppfattet vi deroppe som en selvfølgelig ting dengang; men ordene vandt bifald og bet sig fast og Knudsens tale for den sociale revolution har fæstnet sig deroppe og bidrat til at vi har utviklet tanken og ført den videre.

Taleren refererte citater av Vandervelde og Schäfle, bevisende at disse ogsaa hævdet det federative princip i den socialistiske samfundsorden og at arbeiderne selv skulde erobre og eie produktionsmidlerne, og selv ha ledelsen i produktionen.

Der er flere autoriteter tor det samme princip.

Merkelig er det i vort land, hvor arbeiderpartiet vil at bonden skal ha jorden som er hans produktionsmiddel; men til industriarbeiderne som staar organisert og forberedt vil man ikke betro produktionsmidlet. Man undervuderer organisationen dermed.

Bay kom med spørsmålet om bakeridriften i Trondhjem som eksempel. Dette er ikke noget principsspørsmål. Det er ogsaa slik at vi ikke har flertal for samfunds-kontrol i Trondhjem. Vi maa underhandle med de borgerlige. Jeg sa at det var naturlig at om arbeiderne kom og forlangte at overta bakeriet nu, saa burde de ha det; men om de misbrukte sin magt, saa vilde jo det øvrige folk reagere. Ingen gruppe er uavhengig i produktionen. Og man kan ikke la nogen misbruke sin magtstilling.

Jeg har påtalt at Buen har sagt at arbeiderne maatte være glade om de kunde holde stillingen som den var og være resignerte, være glade at det ikke blev værre.

Der har været overflod paa varer og millionærer er sprunget op som paddehatter. Er det saa nødvendig at arbeiderne resignerer, at de stilles foran sulten, mens spekulationen florerer? Vi skal ikke tillate en liten klik at spekulere i tidens nød og elendighet.

Men staar vi i organisationen likeoverfor den situation at vi maa resignere av hensyn til vor egen sak, da gjælder det noget andet.

Der er mangel paa smidighet blandt os. Arbeiderne gaar som den gamle kavallerihest paa den side av veien hvor den er vant og viker ikke til nogen side. De venter paa det samme kommandoord i den samme lyd og har ikke lært at gaa egne veie. Der er hverken kampvilje eller resignation.

Buen snakket om sabotagen. Dengang den først blev omtalt sat Buen som redaktør av «Ny Tid» og Jeppesen som redaktør av «Socialdemokraten». Hvem har bedt dem gjøre reklame for sabotagen? Vi har ikke bedt dem og ikke befordret noget ind i aviserne.

Nu er lederne kommet til eftertanke.

Det er faktisk, at der foregaar misbruk av sabotagen utover. De, som driver sabotage, er gjerne de værste til teoretisk at bekjempe den. Man tar heller ikke i betragtning at bruke sabotage mot sine egne, den værste form for den. Men naar forholdene er saadanne, hvorfor da ikke vedkjende sig den?

La os anerkjende den, og arbeiderne skal selv kontrollere den. Man maa i en konflikt spørre sig, hvilke midler er anvendelige og mest hensigtsmessige, og mener de at sabotage er det mest skikkede, vel, saa bruker de den. Sabotagetanken er gammel som meuneskeheten og har altid været aktuel. Den er trængt ind i alle forhold. Den bor i hvert menneske, og den kan ikke utryddes. Den skal brukes som streiken, kun i kamp; men nu ødelægger arbeiderne den ved misbruk.

Saa er det en bemerkning jeg har til Buen. Han sier, at det

repræsentative system er uundgaaelig. Det er ikke at opretholde det repræsentative system om der holdes et repræsentativt møte. Systemet er at delegere magten fra sig, delegere den opad.

Partibladene har været nævnt som eksempel. Men de er ikke centralisert. De eies og kontrolleres av lokalorganisationerne, og ingen redaktør kan fortsætte, som er kommet i konflikt med sin organisation.

Centralisationen fører til embedsvælde. Det er ikke fordi mændene er daarlige. Det er de ikke; men de maa verge og beskytte sin magt i den stilling de er. Det ser man ogsaa av den agitation, som er ført foran denne kongres. Der sendtes ut forsvarere for flertallet allevegne; men da mindretallet anmodet om støtte fik de avslag.

De skal være tillidsmænd, som utfører arbeidet for os; vi vil ikke danne et nyt bureaukati.

Vi holder paa anerkjendte arbeidsvilkaar; men saa steile og forstaaelseløse er vi dog ikke, at vi vil motsætte os en tarif, naar arbeiderne forlanger den. Dette har vi vist, og det er ikke noget argument imot os.

Men under vedtagelsen av en tarif er det ogsaa gjerne slik, at de, som vedtar heller ikke dermed absolut ønsker at øve tryk paa de andre.

Nu er det slik at tariffen maa respekteres over hele linjen, ellers blir det lockout. Samorganisationen griper ikke ind og tvinger nogen. Gundersen sier at vi evner ikke streike hvert aar. Nei, men med den korte tarif, hvis utløp altid byder til konflikt, vil man da ikke ogsaa risikere hyppige streiker?

Ved en tarifs utløp tar arbeiderne gjerne en streik selv om der er ringe utsigter. Uten tarif kan man benytte anledningen, naar den er der.

Rungstad skildret fagoppositionens historie. Den var opstaaet av misnøie, sa han. Ja, alle revolutionære bevægelser kommer av misnøie med det bestaaende. Men Rungstad mener at fagoppositionen ikke hadde været om vi hadde faat industriforbund i 1910. Nei, det stikker nok dypere.

Nu kommer Winge her med sit forslag til industriforbund. Det er den gamle Trade unionstanke han vil gjenoplive. Vi har ikke forlatt industritanken, men jeg kan ikke stemme for Winges forslag her selv om jeg hadde valget mellom det og flertallets. Det er klasseinteressen som maa være den bærende.

Industriforbundstanken maa sees i forbindelse med lokale samorganisationer.

Rungstad sier at fagoppositionen er et konglomerat. Ja, det er bra at det er variation. Alle revolutionære elementer skal samles. Men i fagorganisationen som den er nu er alle liberale avskygninger samlet til et eneste graat.

Vi skal avgjøre programmet, etiketterne kan vi spare os. Dengang da Marx og Engels laget det kommunistiske manifest var betegnelsen socialisme den mindst anstøtende; de valgte ordet kommunisme fordi det dækket bedst hvad de vilde ha frem. Vi skal være like saa frimodige og overlegne som de viste sig at være.

At fagoppositionens taktik er blit diskutert for aapne dører tror jeg ikke har skadet. Og har den skadet, saa er det den anden parts skyld. Det har ialfald trukket mange medlemmer til os.

Hr. Jønsson fra Kjøbenhavn burde ha gjort opmærksom paa at storstreiken i Sverige var sat iverk av den gamle organisation. Var den en fiasko saa var den en fiasko for den gamle organisation. Naar det gik daarlig saa var det fordi de som ledet den ikke var med helt. De lot sig tvinge. De tok for stort hensyn til de forskjellige interesser. Det fortøner sig slik for mig at denne sak, som er oppe her, er i slegt med det som foregaar ute i samfundet. Det er kamp mellem centralisme og federation. Staten har lagt hindringer iveien for kommunen bl. a. ved en skattegrænse. Det er ikke paa den maate vi skaper orden og organisation. Det er tvertimot ved at utvikle det lokale selvstyre. Man skal ikke gjøre noget som legger en klam haand paa utviklingen enten det saa gjælder samfundet eller en organisation.

P. Aarøe: Det er under diskussionen fremholdt at de resultater, som foreligger av organisationens arbeide indtil nu er saa smaa at der er opfordring til at se sig om efter nye veier og midler. Det er ogsaa medgit av flertallet at de ikke er saa store som de burde. Men man maa regne med de faktiske forhold. Vi har en stor del uorganiserte utenfor og vi har hat at kjæmpe med en sterk arbeidsgiverorganisation paa den anden side. Resultaterne kan derfor ikke skyldes organisationsformerne, men at man ikke har hat tilstrækkelig tilslutning til organisationen. Man vil se at det er de bedst organiserte fag, som har opnaadd de bedste vilkaar.

Det er sagt og sies fra mindretallets side at den største ulykke er tariffene. Det kan kanskje paa sæt og vis være at der har forekommet saadanne tilfælder. En tid arbeidet man for at faa anerkjendt selve organisationen og mindsteløsprincippet m. v. Saa blev der overenskomster for endel aar og det blev til det at naar arbeiderne hadde opnaadd nogen fordel saa blev der stillestaaende perioder. Men ettersom tiden er gaat, er forholdet blit et andet. Der er kommet den optatning ind i organisationen at taritperioderne ikke skal være uvirksomhetsperioder, tariffene skal ikke være soveputer. Jeg har for mit vedkommende efter evne søkt at fremholde ute paa arbeidspladsene at folk ikke maa slaa sig til ro med tariffene. Tariffene skal gi et rygstød til at arbeide videre paa. Til større og større fordel i perioden, saa at naar den utløper staaer de ikke paa mindsteløssatserne, men langt over. Det er blit til det nu, at tariffernes mindsteløssatser er forholdsvis lave i de fleste fag. Men man har arbeidet sig betydelig op over de fastsatte satser.

Den tarif som nu er gjældende i vort fag fastsætter en mindsteløn av 49 øre pr. time, men den virkelige løn ligger 100 pct. over. Det samme er tilfældet i de fleste andre industrier. Det er sagt om selve tariffene at de baster og binder. Man kan ikke bevæge sig særlig paa grund av de almindelige bestemmelser. Jeg har ogsaa tidligere været av den optatning, at de almindelige bestemmelser var uheldige. Men det har vist sig at de ikke har hat nogen større hæmmende indflydelse i godt organiserte fag. De har ikke været nogen hindring i vor organisation, og den har hat overenskomster i 20 aar. Medlemmerne har forstaat at manøvrere paa den maate at vi hverken er kommet i kollision med mægtingsloven eller noget andet. Og jeg tror de har virket til at faa medlemmerne til at være mere aktive i selve tarifperioden. Arbeidsgiverne forsøkte i sin tid at bringe vor tarif ut av verden. De sa den op og gik i kamp for at faa den avskaffet.

men det lykkedes ikke. Lever vi nu under høikonjunktur og gode arbeidsforhold saa kan den tid komme da vi kommer ind i arbeidsledighetsperioder med forsøk paa at trykke lønnen ned, og da er tariffene gode at ha. De gir medlemmerne baade enkeltvis og organisationsmessig et ganske væsentlig rygstø.

De aller fleste tariffar har nu en bestemmelse om at lønnen ikke skal kunne sænkes og det er en betydningsfull bestemmelse. Vi maatte vel nu gaa ut i stor kamp for at faa de almindelige bestemmelser bort. Om trent den samme misnøie med de almindelige bestemmelser har gjort sig gjældende i Sverige. Der var paa sidste kongres forslag om at gaa til kamp mot de almindelige bestemmelser, men kongressen forkastet det med stort flertal. Naar organisationen er saa sterk at man kan frigjøre sig for dem uten risiko, saa kan man vel gaa til en kamp for at faa dem væk. Men vi er i besiddelse av saapas elasticitet at vi kan manøvrere med dem. Det er sagt fra flere taleres side at der er tuld frihet ogsaa for de organisationer som ingen tarif vil ha, og det er jo et faktisk forhold, som det ikke gaar an at benegte, at hvis f. eks. et forbund, et helt fag bestemmer sig for ikke at ha nogen tarif saa kan man slippe den. Men noget saadant er ikke forekommet endda. Der forekommer derimot krav om at faa tariffar, selv ved anlæg hvor man skulde tro at der ikke behøvet være nogen tarif. Naar man under den organisationsform vi har idag kan undgaa at oprette tariffar, hvis det ansees formaalstjenligt, saa kan jeg ikke indse at det skulde være nødvendig at gaa til nogen omlægning av organisationen for at faa avskaffet tariffarne. Det har jeg betegnet som et negativt arbeide. Man skal ha organisationsapparatet i orden, saa at man ved enhver leilighet kan opnaa de bedste lønsforhold og de bedste arbeidsforhold. Men man skal ikke øde sin kraft paa at gaa til kamp mot arbeidsgiverne hvis det er om at gjøre for dem at faa overenskomsterne.

Det var saart at høre hvad Tømmeraaas sa, at tillidsmændene ikke ser paa hvad som kan gavne arbeiderne mest, men at det maatte være andre hensyn, som var bestemmende for dem. Jeg vil rette det spørsmal til dem, om folk som Lian, Richard Hansen og flere andre, om de virkelig tror at de folk lar sig lede av andre hensyn end hvad de tror gavner arbeiderklassen bedst? Jeg tror at de har søkt at gjøre det saa godt som de har kunnet. Jeg har selv for mit vedkommende i 20 aar staa i organisationens tjeneste og jeg føler med mig selv at jeg kan staa frem for hvemsomhelst og si at jeg har gjort mit arbeide efter bedste overbevisning, og jeg tror det samme kan sies om de andre. — Naar jeg ikke vil anbefale sabotage, saa er det heller ikke fordi jeg ikke da vilde kunne sitte med god samvittighet ved arbeidsgivernes forhandlingsbord, men det er fordi jeg ikke tror paa gavnligheten av at gjøre sabotagen organisationsmessig. Vi har spurt vort forbunds medlemmer hvad de mente om organisationsformerne. Vi har faat svar, og svaret gaar ut paa at ca. 30 mand har sagt at de foretrækker mindretallet. Alle de andre holder paa flertallet. Og slik føler jeg mig overbevist om at det er i den overveiende del av de forbund som staa i landsorganisationen.

Det er sagt, at ved samorganisationer blir magten ført tilbake til medlemmerne. Altred Nilsen mente igaar, at alle medlemmer i de fleste samorganisationer kunde delta i sakernes behandling. I Kri-

stiania vil samorganisationen bestaa av 23 000 mand. Men det er bare en fjerdepart av, hvad den maatte komme til at bestaa av, naar vi faa dem med, som vi skulde ha. Det samme er tilfælde i en række andre byer. Forsamlingerne vil da bli saa store og uhaandterlige at der paa de fleste steder maa oprettes repræsentantskaper. To tredjedele eller ca. 60 000 av de organiserede arbejdere idag bor i byerne. Foruten disse større samorganisationer i byerne vil vi faa mange store utover bygderne. I Molde en av de mindste byer i landet, vilde forsamlingen bli like stor som denne.

Da forstaa man at det vilde være et apparat, som man ikke kunde arbeide med. Man maatte delegere magten til andre, man maatte indføre det repræsentative system. Jeg kan derfor ikke forstaa at man vil opnaa det som tilsigtes ved at opløse forbundene og faa istand lokale samorganisationer. Alfred Nilsen uttalte, at det var som praktisk organisationsmand han var kommet til det resultat, han var kommet til og jeg vil si det samme. Og jeg vil si, at hvis jeg trodde mindretallets linjer vilde gavne arbeiderklassen i vort land og føre os snarere frem til maalet, saa vilde jeg være med paa det. Men jeg tror ikke paa det.

Og netop derfor vil jeg tilraade at arbeide videre paa den linje vi hittil har fulgt. Vi skal føre kampen mot utbytningen i alle dens former, ikke mindst den utbytning, som vi er gjenstand for som forbrukere. Vi skal gaa frem paa alle de veier vi har. Hvis de 89,000 organiserede arbejdere i vort land ogsaa stod i de kooperative selskaper og bragte sin aand ind i dem, og fik omdannet dem til det de virkelig skulde være, saa vilde vi se at vi kunde opnaa andre resultater end vi hittil har gjort. Efter det som foreligger, vilde det være den eneste rigtige beslutning av denne kongres at den beslutter overensstemmende med flertallets forslag.

Aksel Schultz: Det kan kanskje sies, at forbundsformen ikke stemmer saa godt med klasseinstinkt, men det er dog lettest at føre sammen de arbejdere, som staa paa samme arbeidsplads. Det første vi maa ta sigte paa er dog, at der inden faget eller industrien er opnaadd fuld samherighet. Det nytter ikke at forsøke at komme utviklingen forbi ved voldsforanstaltninger. Det nye betyr ingen forandring. Skulde de lokale samorganisationer kunne greie anerkjendte arbeidsvilkaar, maatte de ikke staa overfor saa sterke arbeidsgiverorganisationer. Jeg tror ikke vi kommer lenger i retning av sosialisering av produktionen ved at oprette lokale samorganisationer. Vi maa ruske op blandt arbeiderne, sies der. Og der er tillidsmænd som har faat bebreidelser fordi de har optordret arbeiderne til resignation.

Jeg vil si, at de vilde svigte sin pligt, hvis de ikke gav alle de opplysninger de sat inde med, hvis de undlot at komme med pessimistiske uttalelser. De vilde da ikke handle i sin klasses interesse, men snarere arbeide paa sin popularitet, for folk ønsker jo helst at høre det de liker at høre. Vi har drevet paa at ruske op saa godt vi har kunnet i mange aar. Men det har vist sig at naar der skulde ruskes op for disse nye ideer saa har fremmetet i foreningerne ikke været større end 10 pct. da heller.

Da den i forretningsordenen fastsatte tid var utløpet maatte taleren tortsætte sit foredrag i formiddagsmøtet onsdag.

Møtet hævet.

Formiddagsmøte onsdag 24. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse.)

Aksel Schultz: Jeg sluttet igaar med at onttale oprusningen inden rækkerne. Det er kun naar spørsmåal av den sterkeste interesse er oppe at medlemmerne samles. Det er saa at de fleste av medlemmerne ikke kan passe sit arbeide og samtidig være interessert i teorier. Det er bestandig rop paa at de sløve skal ruskes op. Oppositionen anser en stadig kamp for et godt middel.

Jeg mener at de rolige perioder ogsaa fører arbeiderklassen frem, og at kampen med arbeidsgiverne ikke er den mægtigste drivkraft.

Hvis vi taler med vore medlemmer vil vi erfare at de ogsaa ser frem mot den tid, da de skal faa litt hygge i sit hjem. De ynder ikke den stadige kamp.

Der er talt om revolutioner og reformistisk fagorganisation. Jeg paaistaar at vor fagorganisation som vi har den idag er revolutionær. Streikerne er revolutionære. Hvis man f. eks. i underdanighet som den underordnede handelsstand nøiet sig med bønskrifter og henstillinger til arbeidsgiverne, saa vilde det kunne kaldes reformistisk; men saa simple er vi da ikke. Men hvis vore krav kan gjennomføres ad fredelig vei. saa er jo det det bedste. Vi maa nemlig erindre at alle revo.ter har sit tilbaketog og at den fredelige fremgang er den sikreste. En anden sak er det at holde revolutionen som en eventualitet. Hvis der dæmmes op, vil der paa et sted komme et voldsomt gjennombrudd. Men dette beror paa forholdene.

Vi naar ikke frem paa en pludselig kommando. Ved den foreslaede nyordning undgaar vi heller ikke de ulemper som vi har idag.

Volan sier at medlemmerne utenfor Kristiania ingen rede faar paa hvad der foregaar i fagorganisationens hovedledelse. Efter min erfaring i mit tag, er medlemmerne vel underrettet, og forbindelsen mellem ledelsen og medlemmerne er altid intim. Dette gjælder i alle forhold, i streiker og konflikter og alt andet.

Der snakkes ogsaa av Volan, Tranmæl og andre som om vi vilde hindre lokalt selvstyre. Ogsaa dette er en vildfarelse. Vore avdelinger har alt det lokale selvstyre som de bestemmer. I en lokal samorganisation vil den største forening altid være avgjørende, og den vil bestemme alt. Da vil man ikke ha forbundet at appellere til; alt skal avgjøres paa stedet og man vil ikke kunne henvende sig til en ledelse som ved at være paa avstand og staa utenfor ogsaa kan dømme mer upartisk og retfærdig. Den vil ikke dømme efter detaljer, som kan være dominerende paa stedet.

En god ordning for arbeiderklassen er den som ikke stagger de fremmeligste. Den faar man ikke ved lokale samorganisationer.

Med hensyn til sabotage og obstruktion er det slik, at anerkjendes de saa vil de ogsaa dermed miste sin kraft. De bedste vil ogsaa undlate at benytte disse midler. En ting maa vi være klar over, og det er at organisationen ikke kan bryte indgaaede overenskomster. Det er sandt, omstændigheter kan være tilstede som tillater anvendelsen av metoder som ellers ikke vilde være at anbefale. Men at anbefale dem som almindelige midler gaar ikke an.

Om katastrofen i Sverige i 1909, som Jönsson gjorde den nye retning ansvarlig for, sa Tranmæl, at lederne var saa ansvarsløse, at de lot sig drive. Her er jo Tranmæl enig med Lian.

Vi har i en menneskealder gaat frem efter de linjer vi med flertallet hylder, og vi har vundet fordele; det er mulig at det mindretallet indbyr til er en ørkenvandring som aldrig tar slut. Det er ikke saa let som mindretallet skildrer det. Istedetfor drømmerier maa vi ta mæisommelig arbeide, og en koncentration av arbeidernes magt trænges fremdeles heilig. Jeg vil med hensyn til lokale samorganisationer slutte mig til Øies standpunkt og tillike anbefale Wingses forslag om industriforbund.

A. Kalvaa: Jeg vil straks ha sagt, at enten flertallets eller mindretallets indstilling blir vedtat saa maa der ikke bli nogen splittelse i organisationen. Jeg har nu sittet her i 3 dage likesom ved en jødisk lærds føtter, og der har været talt baade om Moses, Aron og profeterne; men jeg har ikke merket noget til dem her.

Lian sa i sit første indlæg at syndikalismen var skjult i mindretallets indstilling. Den er vel ikke skjult længer da, naar Lian har opdaget den. Men det er et fint træk dette at si at her ligger noget skjult, pas dere. Naar noget nyt kommer frem er det ogsaa reaktionær skik at stemple det som en eller anden slags «isme». Det var saaledes med manden som ikke kunde synges salmen i kirken fordi den ikke stod i Kingo's salmebok. Vi skal ta det gode hvor det kommer fra. Kunde der komme noget godt fra selve Satan, saa kunde vi ogsaa ta imot det.

Baade Lian og andre har kastet mindretallet syndikalismen i ansigtet. Marx og Engels arbeidet sammen med kommunister og anarkister like til 1872. De skiltes da; men ikke fordi der var uenighet om anarkismen; det var kun tidsspørsmålet. De var enig om statens opløsning.

Det fødte flertal som Lian tulte om skal marsjere op og overta den med hvad de og deres fædre har skapt,

Her kastes frem alle slags ismer, og der drives en skræmselspolitikk som er aldeles forvildende. Den organisation vi arbeider med er midlerne, ikke maalet. Alle vil frem til noget bedre, og maalet kan sættes nærmere eller fjernere.

Om revolutionen har Gustav Bång sagt at den kan komme stilt, og den kan bli blodig. Hvilken revolution forestiller I eder her? Kan-ske den som hr. Lang og hans meningsfæller taler om?

Jeg tror paa en revolutionær aktion. Man avskaffer ikke den privatkapitalistiske stat ved lange taler i parlamentene. Nei, det blir nok gatens parlament som tilslut tar magten. Er socialdemokratiet klar over en saadan revolutions betydning?

Det kunde nok hände at den dag kom at arbeiderne ogsaa skaffet sig revolvere og geværer til det endelige oppgjør. Vore motstandere er

rustet med disse vaaben og har sine kommanderende. Man kunde tænke sig at arbeiderne vilde være jevnbyrdig rustet. Den som tror at overklassen godvillig vil opgi sit vellevnet og overlevere magten, har en død tro.

Ti selv gatebrolægningen støpes nu, saa man heller ikke har barrikademateriale. Der levnes ikke saa meget som en pennekniv til vaaben.

Selv om overgangen skal foregaa ved revolution saa er det nok et godt stykke fremover endnu.

Det er pekt paa at produktionen gaar over fra private til stat og kommune. Men utbygningen stanser ikke dermed. Om gasverket tjener paa lys og varme, saa faar man let trukket fra paa skattesedlen sier man. Aanei. Det merkes nok ikke.

Kommunen og staten er idag utbytterinstitutioner, og er bygget med utbygning for øie. Det kan være en fase at gennemgaa dette med stats-socialismen; men noget maal at sætte sig er det ikke. Bedrifterne gaar over fra private, det kan være det gode i det.

Vore stortingsmænd og kommunemænd er ikke kommet socialismen nærmere, og det er en forblindelse at ta budgetmæssige hensyn av den grund.

Med hensyn til tariffene er det at si at de har hat sin historie. De har især i den senere tid ikke været av det gode for arbeiderklassen. Derfor er det nok saa at i regelen vil arbeidsgiverne ha dem av saa lang varighet som mulig. Er det saa at undre sig over at arbeiderne vil staa helt fri her? Ved anerkjendte arbeidsvilkaar og lokale samorganisationer behøves ikke noget forbund at bli ansvarlig for en landsomfattende tarif. Hvert sted fik sin avtale, og noget erstatningsansvar kunde ikke stilles.

Vi maa erindre at vi nu ogsaa har mægling- og voldgiftsloven, og alle love vil jo bli brukt mot arbeiderne. De kollektive avtaler er til arbeiderklassens ruin. Vi kan derfor godt ta en kamp for at bli dem kvit. Det viser de sidste foreteelser i nord og syd. Vore organisationer skal være økonomiske kamporganisationer. Men da maa vi ogsaa avlægge al følelse i denne kamp. Vi maa kun se paa arbeidernes økonomiske frigjørelse, og da kan vi ikke være pene og snille gutter. Vi maa kunne bryte tariffene, drive sabotage. Vor motpart eier ikke følelse, kjærlighet og barmhjertighet i kampen. De kaster hensynsløst vore hustruer og barn ut i sneen.

Man vil si, vi ikke skal øve hevngjerrighet; men det har været altfor litet hevngjerrighet blandt arbeiderne hittil. Hevnen er søt den.

Schultz talte om tariffernes ukrænkelighet. Men hvis arbeiderne ser fordel i det, saa bør de bryte tariffene. De skal være hensynsfulde mot sig selv og hensynsløse mot motstanderne.

Vi hører tale om at man skal være sine foresatte hørig og lydig; men jeg sier: Pokker skulde lystre. Har vi magten saa skal vi feie de gudindsatte av pinden. La lovene hvile og embedsmændene sove søt i Guds navn.

Enhver lovovertrædelse som har lykkedes har altid været lovlig. Det er det som ikke lykkes som er ulovlig. Enhver revolution som lykkes er ogsaa lovlig. Er vi mægtige nok til at ta samfundet, saa tar vi

det ogsaa. Vi kan skrive en ny grundlov. Vi skal ikke snakke saa meget om disse love og vedtægter. De er for de rike. Til den fattige sier de: Lyd, du fattige laban! Naar vi er mægtige nok til at la tariffene gaa, saa gjør vi ogsaa det.

Det er desværre blit saa i organisationen at vi har hele maalet i dette at skaffe høiere løn. Men det at erobre produktionsmidlerne har arbeiderne glemt. Men tiltrods for den koncentration er arbeideren og hans familie blit boende i den mørke bakgaard. De er ikke flyttet ut i solen. Det er sagt, at ad den parlamentariske linje kan man række frem. Vel! Vi kan bruke dette middel saalænge det tjener formaalet, men hvorlænge, det vet hverken du eller jeg.

Jeg har været med og øvet sabotage, og jeg har været med og anbefalt sabotage. Det kan være at sænke arbeidstempoet, at slaa av maskinremmerne og andet. Det maa avpasses efter forholdene. Jeg er enig i at man ikke skal skrive paa væggen: Idag er det sabotage, idag er det obstruktion eller lignende. Disse midler skal anvendes saaledes at de kommer som juleaften paa kjærringen. Disse midler skal organisationen anerkjende saa arbeiderne ikke blir kastet i avgrunden for sabotage. Jeg vil paa tale det forhold ogsaa at agitation for flertalsindstillingen er drevet med betaling fra landsorganisationen, mens mindretallets eneste andragende blev avslaat.

Dirigenten: Det gjaldt et distriktsmøte i Fredrikstad, til hvilket ogsaa uorganiserte arbeidere hadde adgang.

Kalvaa: Enten vi vedtar flertallets eller mindretallets indstilling, saa vil jeg si at vi ikke maa undervurdere vore motstandere eller overvurdere os selv. Vi skal ikke tro paa at mirakler kan gjøres ved at følge den ene eller den anden linje. Miraklet skal ske ved dig og mig. Formerne er heller ikke det viktigste. Er treien for trang, saa sprænges den, og likedan er det med formerne. De sprænges av selve utviklingen, selv om man holder aldrig saa fast ved dem.

Lang fortalte en historie som jeg skulde ha fortalt fra Amerika. Han sa at jeg hadde fortalt, at naar en arbeider blev uenig med sine arbeidsgivere, saa gik han hen og hængte sig. Dette forholder sig slik: Jeg sa at der i Galveston, mens jeg var der eksisterte en hemmelig forening, som lot en uvillig arbeidsgiver i al stilhet forsvinde efterat han hadde faat tre varselsbreve; undertiden kunde man finde ham hængt. Enhver vil torstaa hvad der ligger i dette.

Bay talte om minoritetens livsurter langs dens vei; men det er vel Bay som har strødd kaker og hveteboller paa majoritetens vei. Hans tale var riktig en taarnkake. — Jeg tænker at selv om vi bruker alle tilgjengelige midler, saa er det langt frem til det forjættede land.

Forbundene behøver ikke opløses ved opprettelsen av lokale samorganisationer, og skulde det bli følgen, saa behøver vi ikke ærgre os graa haar over det idag.

Der har været klaget over mangel paa opplysning; men der er adgang til billig opplysning, saaledes faaes fabriktilsynsloven for 10 øre, med anmerkninger for 30 øre. Man behøver da ikke arbeide under forhold som forbydes i den lov, hvad jeg har flere eksempler paa.

Jeg vil slutte med at si, at hvilket forslag vi end vedtar her, saa

bør der ingen splittelse bli. Der er intet saa sterkt som en enig arbeiderklasse. Vi maa da ikke være ræd for at bryte os gjennom opsatte hindringer. Barnslige og følsomme sjæle bør gaa ind i religiøse sekter og ta bønneboken til tekstbok. I retten ligger magten, og arbeiderklassen har samlet magt til at gjennomføre sin ret.

Dirigenten: Vi kjender alle Kalvaas humør og glæder os over det. Det smitter os alle, ogsaa dirigenterne. Jeg mindes hvorledes Kalvaa for nogen tid siden var indignert over at partiet hadde indført «kanoner» paa kongressen. Det passet ikke med vort fredsprogram, sa han. Men blyanterne var kjøpt i samme forretning hvor antagelig Kalvaas revolvere vil bli kjøpt, i Dopheides magasin.

H. Schervum: Det har aldrig hændt os at nogen utenforstaaende har forsøkt at lægge noget baand paa os for at taa os til at gjøre det ene eller det andet. Jeg kan derfor ikke forstaa, hvad det skal si at magten skal «føres tilbake» til os. For os som arbeider i statens tjeneste er det ganske upraktisk om man vilde sætte os ind i lokale samorganisationsformer. Et industriforbund vilde være rimeligere for os. Landsorganisationsformens formand stod paa stortingets talerstol og sa til os at vi skulde ta saken i vor egen haand da det viste sig umulig at faa et rimelig lønsregulativ paa anden maate. Det raadet fulgte vi, og vi opnaadde et resultat, som vi ikke hadde ventet saa godt som det blev. At drive sabotage ved statens bedrifter er ganske umulig. Det er blit sagt, at vi bare er en liten f.ok. Men naar vi kommer til behandlingen av spørsmålet om militærstreiker, tror jeg, jeg skal paavise betydningen av at ha den lille flokken med.

O. K. Sundt: Paa arbeidsmandsforbundets landsmøte ifjor blev det slaat paa, at vi maatte avvente 15-mandskomiteens indstilling og denne kongres, og det blev ogsaa besluttet. Men det later til at det blir som vi tænkte — man beholder det gamle med nogen smaa lapper hist og her. Der er talt om at overenskomsterne ikke er til skade for arbeiderne. Man kan spørre arbeidsgiverorganisationerne om de vil ha dem avskaffet, og man vil faa nei til svar. Hadde vi ikke hat taritoverenskomsterne, saa hadde vi heller ingen mægtingslov hat. Med de organisationsformer og den taktik vi har, er der mange medlemmer, som er i vildrede med hvad der er det rette. — Taleren gav en utførlig oversigt over en række konfliktstilfælder ved Løkkens verk og fremholdt, at tiden ikke indbyr arbeiderne til at holde sig til defensiven, og at man maatte ha saa mange kampmidler som mulig.

Dirigenten avbrøt taleren og ringte med klokken: Repræsentanterne maa holde sig inde i salen. Det er ingen mening i at man ikke hører paa debatten. Følgerne derav blir at der kommer mange gjentakelser, da man ikke vet hvad der blir sagt herinde.

Sundt fremholdt videre at hvis man ser sin fordel i at drive sabotage, saa bør man bruke den. At si at selvhjelpskasserne er utsprunget av solidaritet, er ganske uriktig.

Magnus Nilssen. Jeg hadde ikke tat ordet her, hvis ikke diskussionen var kommet til at dreie sig om socialistiske prinsipper. De organisationsmessige former og fremgangslinjer har jeg som regel ikke deltatt i behandlingen av, selv om jeg i mange aar har været tilforordnet med-

lem av sekretariatet. Men naar der hævdes den opfatning at fagorganisati-
onen skal gjøres til den organisation som skal drive alt socialiseringsarbeide.
saa interesserer det naturligvis os, som staar midt oppe i det socialistiske
arbeide. Der er hævdet den rent skematiske opfatning at fagorganisati-
onen skal overta og lede produktionen. Det er mange som tror, at dette
er fundet op i den senere tid og at vi ældre ikke er trængt ind i disse ting.

Men alle disse spørsmåal har vi diskutert før, kanskje ikke saa livlig
som i den senere tid. Jeg har før oppfattet det saa, at disse ting, som vi
har hat under behandling av landsorganisationen, var av faglig art, men da
partiets rent principielle opfatning nu er kommet saa sterkt til orde maa jeg
gaa litt nærmere ind paa den. Naar jeg i sin tid efter at ha hat alle disse for-
skjellige veier for øie tok standpunkt for den socialistiske linje, at vi skal
søke at erobre samfundsmagten saa er det av den samme grund vort
parti-program har faat den form som det har.

Der er her talt fra forskjellige leire. Vi har hat socialistiske, syn-
dikalistiske og anarkistiske standpunkter her. Ja der er endog talt om
«den anarkistiske opfatning av socialismen». Det er sagt at staten bare
er en politi- og militærstat. Ja, det er et gammelt anarkistisk argument
det. Vel er det saa at staten som den er idag, b'andnt andet er en politi-
stat og bl. a. en militærstat. Men skal vi da ikke ta sigte paa at om-
danne staten? Vi har hat valget mellem de forskjellige veier før ogsaa.
Da det gjaldt stemmeretten var der dem, som ikke vilde ta den i bruk,
de vilde ikke gaa den indirekte vei om parlamentet. De vilde gaa like
paa. Men arbeiderne besluttet sig til at følge den almindelige socialistiske
vei. Besiddelsen av magten i staten er en effektiv magt, selv store indu-
strielle bedrifter er nødt til at bøie sig for statsmagten. Og statsmagten
her i landet det er det norske folk uttrykt gjennem flertallet i stortinget.

Jeg har læst i brosjyrer som er utgit her at det ikke kan nytte
noget at erobre flertallet i parlamentet, for den magt vilde bli gjort illusorisk
ved «keisermagt». Men her i landet har vi ingen keisermagt. Det viser
sig at man har oversat slagordene direkte fra tysk. Der foreligger ikke
noget som gir os grund til at anta at nogen skulde kunne sætte sig ut-
over stortingets magt. Og hvordan vilde det gaa om vi sluttet at delta
i det politiske arbeide? Hvorfor denne mistrøstighetens lære?

De andre vilde skalte og valte som det behaget dem. Med bevilg-
ningsmagten, med beskatningsmagten, med koncessionsmagten og med
statens eiendomsmagt. Skulde vi da ikke i dette arbeide være med og
gjøre vor indflydelse gjældende? Enten er vi socialdemokrater og da
maa vi følge denne linje, eller er vi anarkister og fornægter parlamen-
tarismen. I det sidste tiltælde kan jeg forstaa at man ikke vil delta i
det politiske arbeide.

Jeg tror at arbeiderne rundt om i vort land er interessert i at vi gjør
alt for saa snart som mulig at komme frem til vort maal, den samfunds-
mæssige produktion. Men de er ogsaa interessert i at vi gjør de smaa
fremstet. Jeg tror ikke dette dysser os i søvn. Tvertimot. Det skulde
vel heller stimulere os naar vi ser at vort arbeide monner noget og man
bør ikke benegte at det har monnet. Men vi ser at man fremstiller det
slik overfor de unge, som kommer ind i bevægelsen, at organisationen
ikke har gjort noget. Den lære er falsk. Vi har gjort noget og det har

vi lov til at være glad og stolt av. Vi har lov til at kaste blikket tilbake og se paa hvad vi har gjort. Arbeiderklassen skal holde fast ved at vi alle er enige om maalet. Vi vil ha herredømme over arbeidsmidlerne og at kapitalen skal være arbeidets tjener. Det er det organisasjonene har arbeidet frem imot saalænge vi har had bevisste arbeiderorganisationer her i landet. Det er derfor ikke riktig at fremstille det saa at faar vi andre organisationsformer saa skal der opprettes et nyt system. Men samtidig bør vi være klar over at samfundsordningen og ordningen av arbeidsmidlerne naturligvis vil ha sine svakheter og skrøpeligheter. Det er naivt at tro at vi vil kunne finde samfundsformer, hvorved der ikke skal bli misnøie paa nogen kant. Tranmæl citerte av flertallets indstilling paa side 38 og mente i uttalelserne der at finde en indrømmelse, fordi der staar at det kunde være mulig at man vilde ha bruk for fagforeninger ogsaa under socialistiske tilstande. Menneskene vil nok ta sine skrøpeligheter med sig hvilke former vi end finder for den fremtidige ordning. Man maa regne med dem som de er. Jeg kan dertor ikke forstaa at dette sættes op som en motsætning eller betegnes som nogen indrømmelse. Samfundet er for mig det uttrykk vi har for fællesskapet. Der er ingen som gjør indrømmelser overfor den kapitalistiske stat, men vi vil omdanne den ogsaa saa den blir uttrykk for samfundsmæssig fællesskap. Produktive bedrifter, som ganske naturlig ligger tilrette for statsdrift har vi flere av og der vil altid være en række bedrifter, som vil ligge bedst tilrette for en saadan drift. Jeg kan ogsaa godt tænke mig at enkelte av de storindustrielle foretagender vi har taat i det sidste egner sig for statsdrift, og slet ikke for kommunal eller anden drift. Og der skulde da ikke være noget til hinder for at flertallet i staten, som tilhører den socialistiske samfundsoptatning, gjennom sine organer leder, styrer og kontrollerer disse foretagenders virksomhet. En taler sa her, at selv om vi i en tid fremover kom til at faa samfundsdrift saa maatte vi ha kontrol. Ja, men denne kontrol det er en kontrol av underordnet betydning. Det gjælder detaljerte former, som vi nok blir enige om.

Det kan være interessant nok at drive saadan diskussion, som vi har drevet her nu. Men den er nærmest overflødig. Vi har faat fremlagt saa mange doktriner, saa mange filosofiske og spidsfindige utredninger, at vi neppe fordøier dem. Og mon der ikke er fare for at det kan gaa slik som det engang var fremstillet i en tegning i «Krigsraabet» — menigheten døde av aandelig sult, mens presterne sloss om doktrinene. Jeg tror at den sunde, nøkterne fremgangslinje er den rette, og at det arbeide som vi skal gjøre, gjør vi bedst gjennom de organisationer, vi har. Naar vi har erobret magten i stortinget og har faa t anledning til at arbeide med flertallets ret, da vil det vise sig, at den socialistiske magt i samfundet vil være av den art, at arbeiderklassen har fuld bruk for den til at gaa videre frem paa sin vei for at vinde det fulde herredømme over kapitalismen.

Aksel Knudsen: Den norske fagorganisation er ikke gammel, som man sier. Den har faat sit væsentligste medlemstal de sidste 10 aar. Der kan ikke tales om nogen alder, naar landsorganisationen har faat mer end halvdelen av sit medlemstal de sidste 10 aar. Jern- og metalarbeiderforbundet er vokset med 14,000 medlemmer de sidste 10 aar. Der

er fremdeles en stor brakmark at oparbeide i de uorganisertes rækker. Men nu sies det ganske freidig at den numeriske styrke er ingenting. Om det ved en vedtagelse av mindretalsindstillingen reduceres til 25 procent saa gjør det ikke noget, naar resten er revolutionær.

Men erfaringen tilsier os at der maa staa medlemmer bak kravene. Det er langt kraftigere end Kalvaa's revolverpolitik.

Høglunds oplysning om utmeldelsesforslagene i metalforbundet kan jeg supplere med den oplysning, at ved uravstemning i forbundet over spørsmålet og at 600 stemte for utmeldelse, 1500 stemte mot. Jeg hadde altid arbeidet mot utmeldelse.

Med hensyn til forbundets stilling til indstillingerne her er det at si, at de fleste større avdelinger her i Kristiania har git flertallet sin tilslutning. Smedenes fagforening har sluttet sig til mindretallet. Men 4 av repræsentanterne her er for mindretallet, 2 for flertallet. Hvis Høglund skulde faa mange med sig paa sit forslag vilde det ikke være godt.

Tal. redøgjorde for forholdet til konflikten ved Løkkens verk.

Naar det sies at der ingen fremgang har været, saa kan jeg bare henvise til egen erfaring. Da jeg begyndte i mit fag var lønnen liten og dagen saa lang som arbeidshæren bestemte. Hvilke forhold var ikke det mot hvad vi har nu. Istedetfor irregulære streiker har vi sat os i respekt hos arbeidsgiverne.

Jeg tror ikke det paa nogen maate vilde gavne arbeiderne om mindretallets forslag blev vedtat. Anlægsarbeiderne har truet med at gaa ut, hvis det ikke vedtages. Andre forbund har uttalt sig for flertallet, og formerforbundet har endog truet med at gaa ut av landsorganisationen, hvis dets medlemmer skulde tvinges ind i nogen anden organisation. Nye specialforbund er ogsaa fremdeles under dannelse, og denne vekst bør man ikke hemme.

Victor Norbeck: Jeg er overbevist om at de, som er kommet hit til møtet overbeviste om mindretalsindstillingens riøtighed, ikke har latt sig rokke i denne, og likesaa litet tror jeg det er tilfældet med flertallet. Begge har sin mening øpgjørt. Det viser sig dog at svært faa har stemt ved repræsentationsvalget i de store avdelinger her i Kristiania.

Jønsson talte igaar om nederlaget i Sverige i 1909 og skyldte det paa ungsocialismen. Saken er at aarsaken til nederlaget var, at vi ikke hadde med os jernbane-, post- og telegrafarbeiderne. Nederlaget er nu reparert. Hr. Ling talte om den russiske revolution. Den russiske revolution er en borgerlig affære, og tyranniet i Rusland er likesaa stort som det var før.

En taler sa at skurkeveien skulde vi ikke indlate os paa. Men om nu en kjøbmand lægger paa prisen paa sine varer — leverer mindre varer for de samme penger som før, er ikke det det samme som naar arbeiderne leverer mindre arbeide for pengene? Han sætter ogsaa bare øp prisen paa sin vare.

Mindre arbeide for mindre betaling burde være en selvsagt ting. Naar man formindsker arbeidssydelsen faar arbeidsgiveren mindre profit. Det gjælder at alle søker at holde priserne øppe. Men hvad vi vedtar, la os tremfor alt ikke bryte enigheten.

Alfred Øvergaard: Landsorganisationens formand sa under dyrtidsdebatten at misnøien kunde ikke være stor, da saa faa forlangte ordet.

Nu skjønner han da at misnøien er stor her; saa mange som nu har forlangt ordet for at si det samme.

Jeg vet ikke hvorledes antiparlamentarismen er kommet saa sterkt op, men tagoppositionen er ikke skyld i det. Man skal ikke beskyldt oppositionens tolk for al galskap heller. Ikke vil de splittelse heller. Men naar der er forbund som har besluttet at gaa av hvis mindretallets forslag vedtages, saa er det splittelse.

Man er saa ræd sabotagen; men sabotagen er et udmerket middel i kampen, og det bør være overlatt til arbeiderne at bruke det naar og hvor det kan anvendes. Richard Hansen sa, man ikke kunde anvende sabotage. Nei, saadan vil vi heller ikke ha den. Vi vil ikke sabotere paa kommando av Rich. Hansen. Det er ikke underlig at Chr. H. Knudsen som arbeidsherre er imot sabotage; men jeg vilde heller ikke betænke mig paa at sabotere mot Knudsen, hvis jeg arbeidet hos ham og fandt det nødvendig.

Rich. Hansen kjender spændingen i vort forbund. Den er ikke forandret siden ifjor, og da skulde ialfald ikke han staa her og tale imot forandring. — Møtet hævet.

Eftermiddagsmøte onsdag 24. oktober.

Dirigent: *Aksel Knudsen.*

Organisationsformer og taktik.

(Fortsættelse).

Protokollen blev oplæst og vedtat.

Oskar Johansen: Kongressen har ikke diskutert i nogen videre utstrækning de praktiske organisationsspørsmål. Det har væsentlig været teorier man har beskæftiget sig med. Der kræves avskaffelse av tariffene, men vi ser gang paa gang at arbeiderne kræver tariffen, og de gjør det fordi de har mistanke til arbeidsgiverne. De vil ha avtalen angaaende arbeidsforholdene i bindende form. Organisationen er endnu ikke sterk nok til at vi kan avskaffe de bindende overenskomster. Jeg vil understreke Kalvaas uttalelser om sabotage og obstruktion. Men konsekvensen av Kalvaas uttalelser maa være, at man stemmer for flertallets forslag. Jeg kan ikke være med paa, at organisationen skal befatte sig med sabotage. Den lokale samorganisation her i Kristiania blir saa stor i tilfælde, at den ikke vil kunne arbeide. Og i bygningsindustrien i Kristiania vil det heller ikke gaa an at ordne sig praktisk under de organisationstyper, mindretallet foreslaar. Jeg haaber, arbeidsmandsforbundets landsmøte naar saa langt kommer forstaar at det gjælder at holde sammen. Og hvis oppositionen har mange saadanne folk som Sund, saa gaar det ikke godt med den. Sabotagen vil ødelegge organisationen.

Olav Oksvik: Det har vist sig under debatten, at der er en væsentlig prinsipiell meningstorskjel angaaende tormaale, og hvis ikke det var tilfældet, vilde det vel være lettere at samarbeide i øieblikket. Naar jeg tar standpunkt for flertallet, saa er det ikke fordi jeg er dogmatisk socialist i gammel forstand. Jeg holder ikke paa dogmerne, hverken de

gamle eller de nye. Men jeg holder paa flertallets indstilling av rent praktiske hensyn. Der er ingen som vil tro, at samfundet gir fra sig noget av den magt, som det har idag. Skulde man følge den linje, som mindretallet her har trukket op, skulde vel i fremtiden ogsaa postfunktionærene overta postvæsenet, telegraffunktionærene telegrafvæsenet osv. Socialdemokratiet har efter oppositionens program ikke noget andet at gjøre end at tænke paa at avvikle. Man har ogsaa før hat saadanne tilstande at man har delt sig op i grupper. Men der er ingen, som tænker paa at gaa tilbake til laugsvæsenet. Taktikken saavel som formerne er et *situationsspørsmål*. Likesaa sikkert som organisationen ikke kan være avhengig av sinkerne, likesaa sikkert kan den ikke være avhengig av dem, som mener sig at være avantgarden. I den moderne krig er det ikke av nogen betydning at en liten gruppe gaar offensivt tilverks, naar den ikke har de andre med sig. En stor del av arbeiderklassen er idag bundet til arbeidsstedet med sterke baand. Mindretallets indstilling forutsætter langt større bevægelighet end den vi har idag. Der klages saa meget over tvang i organisationen. Hele organisationsstanken bygger paa, at man skal indordne sin egen mening under massernes interesser. Jeg vil i alt væsentlig slutte mig til flertallet. Der er etpar ting, som jeg mener ikke bør vedtages. Samorganisationerne bør ingen repræsentationsret ha, det er upraktisk. Forøvrig vil jeg stemme for Wingses forslag om industriforbund, idet jeg tror, at det blir en ordning, som i væsentlig grad vil forenkle forholdet og være fordelagtig for os.

Adolf Olsen: Flertallets indstilling betegner pirkeri med enkelte punkter, ingenting andet. Biologiens lov gjælder for alle ting, ogsaa for organisationerne. Det sies, at man skal kunne opnaa saa meget i tariffperioderne, men skal man opnaa noget saa maa man desorganisere. Og man skal se, at tariffene desorganiserer mer end alle landsorganisationens agitatorer organiserer.

August Magnussen: Arbeiderne vil ikke ha nogen skade av at man i nogen grad radikaliserer fagorganisationen. Der er noget opkonstruert ved paastanden om, at der her skulde være en fare paa færde. Der findes neppe en organisation i landet, som ikke har været gjenstand for tvang fra organisationsledelsens side. I 1916 begyndte man at arbeide med dyrtidstillæg i Odda, men det blev ikke til noget fordi saken gik sin rundgang i organisationerne. Saa gik arbeiderne til direkte aktion, og resultatet blev godt. Det er nødvendig paa saadanne steder som i Odda at gaa til direkte aktion. I en tid som den nuværende da formuerne fordobles mens arbeiderne lever paa fattiggassen — for de offentlige dyrtidsforanstaltninger er ikke andet end fattighjælp — er det ikke tid til at præke resignation.

Olaf Ulleberg: Jeg er saa radikal, at jeg vilde ønske oppositionen i denne sak, — i denne sak vel at merke — maatte forsvinde som dugg for solen. Naar man sier at syndikalisme og socialisme er det samme, da er det frækhet, ingenting andet.

Chr. Systad: Med hensyn til organisationsformerne vil jeg si, at saavidt jeg har forstaat egner ikke de samme organisationsformer sig for de forskjellige organisationer og arbeidergrupper. Den form som kan passe for et litet fagforbund, passer ikke saa godt i store industrier. Jeg

har mange ganger hat følelsen av at tariffene ikke var effektive som de burde, men jeg tror ikke det er organisationsformerne som har hovedskylden for det. Det er snarere en følge av at mindretallet har maattet bøie sig for flertallet, og ingen tror at mindretallet faar avgjørende indflydelse under lokale samorganisationer. Man kan si at her staar idealister paa den ene side og praktiske folk paa den anden side. Men vi kan opgi idealismen, og jo fortere vi gjør det, jo fortere kommer vi frem til det fælles maal. Disharmoni vil være tilstede saalænge menneskene lever paa jorden, mislyd vil der altid være. Organisationsformen maa til enhver avpasses efter organisationens magtstilling.

Vor magtstilling idag er bedre end for 30 aar siden, og vi har hat en rik utvikling. Organisationsformerne vil bøie sig efter kampstillingene ogsaa i det fremtidige arbeide. Fortroppen gjør visselig sin store nytte. De som staar imellem her gjør det fordi de vil ha alle med sig, ogsaa sinkerne. Det er som en stor konvoi hvor alle skibene maa følge hinanden. Vi maa nok bite i det sure æble og vente paa dem som er sidst i laget. Man kan være enig i at tempoet ikke er hurtig nok, og oppositionen gjør derfor en nyttig gjerning.

Ingv. Rastad: Det er en forholdsvis let sak at paavise at en socialistisk samfundsorden er bedre end den vi nu har, og like saa let vil det være at paavise at et kommunistisk-anarkistisk samfund vilde være bedre end et socialistisk. Men vi er ikke kommet længere frem derved. Naar vi ser paa den sosialiseringeproses som paagaar, saa synes det mig at en stadig sterkere indgripen fra statsmagternes side er det som præger den. Det driver mot en utpræget statsocialisme.

Men da synes jeg ogsaa, at vi istedenfor at sætte os imot utviklingen, skulde søke at sætte vort stempel paa samfundssocialistisk utvikling.

Men oppositionen søker at samle alle kræfter til kamp mot den. Vi maa erindre at staten ikke er eneraadende. Der er større magt i de store finans- og arbeidsgiversammenslutninger. Det er disse som skal bekjæmpes, ikke staten, og fagoppositionen er derfor kommet ind i en feil gate. Selv Tranmæl fremhævet finanssammenslutningernes store stykke.

De nye organisationsformer som anbefales er da ogsaa i strid med samfundstoretelserne. Og det er aldeles ulogisk at bekjæmpe staten. Naar man vil bekjæmpe de store nationale bedriftsinteresser, saa skal man til det bruk lage smaa lokale samorganisationer og opta lokal aktion. Det var da bedre at avpasse organisationen efter industriformer og ramme interesserne nationalt. Vil man ha samarbeide, saa maa det industrielle anerkjendes som det mest effektive. Jeg vil derfor gi min tilslutning til tanken om industriforbund.

Inden mit forbund (typograferne) som egentlig er et utpræget industriforbund, har jeg aldrig merket at der nogensinde er forekommet strid mellem medlemmerne, avdelingerne og hovedstyret. Der har alltid været solidaritet og disiplin, og det er dette som maa til for at en organisation skal være effektiv. Men det gjælder ogsaa at faa alle med. Ogsaa «kadaverne» maa organiseres.

Frømgangen inden typografaget er kjendt. Men uten vor bevisste organisation med dens udmerkede disiplin vilde vi sikkert ligget nærmere

de 40 kr. i ukeløn end nu de 60. Tal. motiverte og anbefalte derpaa sit forslag om initiativ til ekstraordinære landsorganisationskongresser.

Leonard Larsen: Jeg har i 15-mandskomiteen stemt for flertalsindstillingen og vil anbefale den. Vort forbund (papirarbeiderne) er vokset frem av kravet paa samarbeide, og erfaring har vist at det var rigtig. Det er særlig spørsmålet om organisationstormen som har gjort at jeg har sluttet mig til flertallet. Tal. nævnte en hel række eksemplær fra papirarbeidertorbundet om nytten av specialorganisation.

H. Pettersen: Det maa vel sies at det er medlemmerne som har magten i organisationen nu ogsaa, da al magt stammer fra dem og gaar tilbake til dem. Likeledes er de herrer over lovene. Det viser sig at de lokale samorganisationer ikke furer frem med nogen hensynsfuldhet. Tal. nævnte en mængde eksemplær paa at lokale samorganisationer hadde søkt at paatvinge foreninger avgjørelser som disse var imot.

Hvad avskaffelsen av tariffene angaar saa vil det nok vise sig ugjorlig. Skal man streike for at undgaa en skriftlig avtale? La os tænke os at arbeiderne har en skriftlig kollektiv avtale indeholdende bestemmelse om 8 timers dag. Skal de saa streike for at faa den avskaffet ved isteden at faa en mundtlig avtale. R. studs forslag er aldeles umulig.

J. Tengen: Ingen av oppositionen har endnu forklaret *hvorledes* magten skal føres tilbake til medlemmerne. Hvis 10 fagforeninger gaar sammen i en konflikt, og tariff blir følgen, og de 9 vedtar, saa er det klart at den 10. maa følge med. I samorganisationen skal det nok ogsaa bli vanskelig at faa flertallet til at bøie sig for mindretallet. Det her været paatalt at Sam. Gompers skrev en artikel i «Meddelelsesbladet»; men det var en objektiv fremstilling av amerikanske organisationsforhold. Det har i motsætning hertil ofte hændt at utenlandske agitatorer er tat i tjeneste av oppositionen for at de skulde belære de norske arbeidere om hvilke organisationsformer og hvilken taktik passet bedst her i landet. Disse folk har ikke hat det ringeste kjendskap til norske forhold.

Skulde vi ikke nu kunne forene os i bestræbelserne for at bekjæmpe det kapitalistiske samfund, som er vor fælles fiende, istedetfor at bekjæmpe hinanden. Hvor stort arbeide kunde der ikke ha været utført paa brakmarken, hvis alt det arbeide som er gjort for at faa nye former og midler hadde været anvendt der. For fremtiden maa vi her i landet kunne samle os til enig og trofast arbeide mot kapitalismen istedetfor at slaas indbyrdes. Det er det praktiske og positive arbeide vi trænger. De teoretiske diskussioner og diskussionen om formerne er jeg sikker paa at vi er litet tjent med. Det er et trygt grundlag vi staar paa idag.

Suppleant indkaldes.

Istedetfor *Lange* av skrædderforbundet som hadde maattet reise fra kongressen, optoges *S. Kristensen* som repræsentant.

Alfred M. Nilsen: Naar vi kræver at der maa forandringer til for at vi skal komme længere end vi er, saa maa vi forlange, at man søke at forstaa, at det er av interesse for organisationen, vi reiser dette krav. Den agitation, som flertallets mænd har drevet her, skal betragtelig komme til at øke mindretallets stemmetal. Her kommer man og er ræd for at

organisationen skal faa for stor magt. Men hvad er det vi har kjæmpet for gjennem alle disse aarene? Og har det ikke altid været et slagord, at arbeiderne skulde reise sig og ta magten i sin egen haand. Det er netop det vi vil. Jeg vil minde om hvad arbeidsgiverforeningens advokat hr. Halvorsen sa i stortinget da voldgiftsloven var til behandling. Han spurte om man hadde tat hensyn til samorganisationerne, og om man var sikker paa, at loven vilde ramme dem. Og ser vi, hvordan det forøvrig staar til i arbeidsgivernes leir, saa ser vi, at de bare har godt at si om de gamle organisationer. Det forsvar som fremkommer her, er av samme art, som det en ser i arbeidsgiverforeningens meddelelsesblad. Det er sandelig ikke revisionismens tilhængere, som har æren for at vi staar i en faorganisation her i landet. Er der nogen, som har arbeidet for en splittelse, saa er det netop dem, som ikke vil ta hensyn til de krav om forandringer, som kommer ute fra medlemmerne. Alle splittelsestendenser, som har gjort sig gjældende har vi forsøkt at slaa ned under henvisning til vort arbeide for andre former. Naar det gjælder kampen utad har jeg ikke set andet end at det har været oppositionen, som har tat de tyngste tak. Men det maa ogsaa forstaaes, at den dag kan komme, da de ikke længer vil fortsætte sit arbeide i en organisation, som ikke er lydhør for deres mening.

Naar flertallet faar sit statssocialistiske samfund, antar jeg at der blir brytninger ogsaa der. Dette snak om at opløse er et led i skræmselspolitikken. Det vi vil er en forandring, og det er ikke opløsning, men styrkelse. Naar vi har fremsat forslag om direkte indmeldelse i landsorganisationen, saa er det av hensyn til de mange smaa steder hvor der bare er nogen faa arbeidere, altfor faa til at de kan danne en avdeling. Vi kunde kanskje organisere tusener av arbeidere paa den maaten. Hvis man vil ha flest mulig organisert, saa maa man lægge alt til rette saa de kan bli med. Hr. Jønsen fra Kjøbenhavn truet med at det ikke var sikkert at det skandinaviske samarbeide vilde komme til at fortsætte. Kan man da tænke sig, at arbeiderne i de andre skandinaviske land skulde ville blande sig ind i, hvilke organisationsformer vi skal ha. Aa nei, de er nok saa fordomsfri at de overlater til os at indrette os som vi vil. Det socialistiske opplysningsarbeide i Norge har været mangeltuldt, det vil alle indrømme. Det forklarer ogsaa at der her-ker saadan begrepsforvirring om de forskjellige idéretninger inden socialismen. Man gaar saa langt at man ikke vil regne os syndikalister for socialister. Skal vi drive det opplysningsarbeide videre, saa vil det centralistiske organisationssystem sprække av sig selv. Man bør stemme ut fra den ærlige overbevisning at man gjør det, som man tror er det bedste for organisationen. Kanske kan vi faa anledning til at krydse klinger enduu en gang, saa vi kan opnaa det vi tilsigter allikevel. Og vi har raad til at vente til vor tur kommer. Og naar engang forandringen kommer, saa skal det vise sig, at det vil være til arbeiderklassens fordel.

Gerhard Gulbrandsen: Sjøfolkene staar i en særstilling. Men vor organisation har som regel gaat foran alle andre hvad lønninger angaar. De norske sjøfolk staar nu bedre end nogen anden organisation i Europa. Der er ingen stemning for opdeling der. Er der nogen som trængter centralisation mer end nogen anden saa er det sjøfolkene. De er i øie-

blikket ifærd med at danne en international organisation. Jeg kan ikke stemme for andet en flertallets indstilling. Hvad kontrakterne angaar saa er jeg enig i at de skal ha kort opsigelsestid. Mundtlige avtaler tror jeg ikke paa. Man vilde ikke ha noget at holde sig til, og folk kan ikke gaa omkring som levende biblioteker med arbeidskontrakter i maven.

Oscar Olsen: Jeg kjender godt stillingen i distrikterne fordi jeg reiser meget. Og forbundet har spurt hvad medlemmerne mener om indstillingen og det har faat svar. Det eneste sted, hvor man holder paa mindretallets indstilling er i Trondhjem. Og jeg har indtryk av at den votering har været bestilt. Der er ingen almindelig misnøie rundt om med de nuværende former. Misnøien skapes paa de saakaldte massemøter. Det er fortalt om en mand i Fredrikstad, at han paa distriktskonferansen stemte for mindretallet, men da han kom i sin fagforening, stemte han for flertallet, «for nu handler jeg under ansvar». Saaledes lages opinionen. Tarispørsmålet hører egentlig ikke hjemme her. Ethvert forbund kan beslutte, at der ikke skal være tariffen. Der er ingen som tvinger nogen til at ha tariffen. De enkelte avdelinger bør staa frit og jeg kan ikke forstaa, at det skal være at «føre magten tilbake» til dem at tvinge dem til ikke at ha tariffen. Jeg gik til arbeidet i femtenmandskomiteen med den forutsætning, at optatningerne skulde sammenarbeides til et fælles forslag. Jeg ser paa det slik, at det er mer for at ha en stadig opposition gaaende man stiller sig slik, man tilsigter ikke at faa nogen enhet istand. Hvad de almindelige bestemmelser i tariffen angaar, saa er det slik hos os, at medlemmerne vil ha alle mulige ting ind i dem. Vi maa søke at faa dem forenklet. Jeg har paa mine agitationsreiser hørt folk si, at de ikke vil gaa ind i foreningerne, fordi der nylig har været en agitator, som har fremholdt, at de nuværende organisationer ikke duer, de maa omlægges. Og saa vil de vente til den omlægning har fundet sted. Vi maa holde kampen om organisationsformerne indenfor organisationerne selv.

Ole O. Lian: Nu har vi i tre dage debattert dette store og viktige spørsmål som snart skal faa sin avgjørelse. Det er jo saa at man er lei av at høre taler. Men den debat som har været ført her i disse dage har været heldig. Vi har sat problemer under diskussion som aldrig tidligere har været under debat paa fagforeningernes kongresser eller landsmøter. Det er selve socialismen som har været grundakkorden i det som vi har drøftet, og det vil jeg si, at om jeg skulde gaa fra denne kongres og ikke hadde noget annet utbytte, saa hadde jeg ialfald forstaaet at vor bevegelses hjerne begynner at indrette sig paa at tænke og føle socialistisk. Derfor tror jeg at denne diskussion har været av overmaade stor betydning. Derfor vil jeg ogsaa si at det har været en glædelig saklighet over debatten. Det tror jeg vi kan være stolt av. Vi kan glæde os over den forstandige maate hvorpaa de mange og lange taler har været holdt. Selv om det har været trist og kjedelig, saa tror jeg vi kan være tilfreds med den diskussion som har været ført her i disse tre dage. Og enten utfaldet blir det ene eller det andet, saa har den norske arbeiderbevegelse hat stort utbytte av diskussionen.

Der er fremsat endel forslag, som jeg ikke skal gaa nærmere ind paa, fordi der vil bli anledning til det senere under den spesielle debat.

Norheims forslag er det ganske umulig at vedta, hvis man er enig i flertallets linje. Rastads forslag, om at 10,000 medlemmer skal kunne forlange sammenkaldt kongres vil virke urettferdig. Landsorganisationen bestaar av 26 forbund. At fastslaa, at de 2 forbund, som har mer end 10,000 medlemmer, skal kunne forlange kongres gjennom sit hovedstyre vil virke uheldig, de andre maatte samles for at kunne opnaa det samme. Man maatte i tiltælde finde en progressiv form for det. Men det vilde bare bringe forvirring ind i det endelige resultat, som kongressen kommer til. Videre foreligger Wings forslag om industriforbund og Høglunds forslag om opløsning av fællesskapet, opløsning av landsorganisationen som reassuranse og la den bli til en statistisk indretning uten indflydelse paa kampene. Jeg tror det er unødig at reise nogen kamp om det forslag, det er dødfødt.

Tranmæl angrep Buen. Da forretningsordenen har av-kaaret ham fra at svare, vil jeg bare si, at det ikke gaar an at lage noget paa en saadan kunstig misforstaaelse. Det er et misbruk av Buens uttryk at fremstille det slik som det er gjort av Tranmæl og andre. Jeg kan forstaa den ting, at fagoppositionen er misfornøiet med Buen. Men jeg ser i «Intelligensen» idag en dobbeltskutt leder, hvor «Intelligensen» ogsaa er i aller høieste grad misfornøiet med Buens uttalelser. Og jeg tror det er bevis for at Buen har tatt et riktig standpunkt naar baude fagoppositionen og «Intelligensen» er misfornøiet med ham. Tranmæl sa ogsaa etpar andre ting, som jeg vil peke paa: At man hadde drevet med skræmsler ute i distrikterne, men at man ikke hadde hørt noget til dem her. Jeg vil spørre, om ikke jeg har sagt det samme her som ute i distrikterne?

Jeg tror det samme gjelder de øvrige av femtenmandskomiteens medlemmer. Men det er av denslags ting, som det er let at kaste ut og som kanskje har gjort en viss virkning. Tranmæl og flere har videre gjort et stort nummer av at sekretariatet ikke vilde bevilge 120 kroner eller hvor meget det var for at betule reise og diæt for oppositionens talere ved et møte i Fredrikstad. Man har søkt at tale til de daarlige instinkter hos menneskene ved at si, at sekretariatet har brukt landsorganisationens penger til at fremme flertallets interesser. Det som er gjort fra sekretariatets side er at man efter forslag av mig har besluttet at trykke indstillingen i et saa stort antal eksemplarer at hvert enkelt medlem i organisationen kunde faa sit. Fra vor side var forutsætningen den, at dette skulde være nok. Vi trodde ikke der skulde sættes igang nogen valgkamp, nogen forhaandsagitation. Vi mente at naar hvert medlem fik sit eksemplar maatte kongresbeslutningen i 1916 være opfyldt. Hvad kan saa vi gjøre for, at fagoppositionen organiserte et intenst og fanatisk agitationsarbeide rundt om i landet. Og fra disse møter kom der skrivelser til sekretariatet om at sende repræsentanter for flertallets opfatning.

I de tilfælder hvor der kom anmodning om at utrede disse saker har sekretariatet sendt repræsentanter — pligtskyldig, men ikke med noget humør, for denne hanekamp rundt om i distrikterne har slet ikke været tittalende. Det gaar ikke an at bebreide sekretariatet at det har ført

agitation for flertallets indstilling for landsorganisationens penger. Sekretariatet har imøtekommet de anmodninger som der kom om at sende en mand, som kunde utrede flertallets standpunkt, mindretallets standpunkt hadde man sørget for at faa utredet. Men det gaar dog ikke an at forlange, at sekretariatet skulde utrede regninger for agitation for noget det mente var uriktig, vi maatte være aandelige evnuer, hvis vi gjorde det.

Tranmæl har talt om, at vi, og især jeg, holder paa statssocialismen. Det er ikke helt sandt. Ikke støtssocialisme, men jeg har nævnt, at de institutioner, som vi betegner som stat og kommuner, det er gjennom dem vi skal overta produktion og omsætning. Vi kan si en *samfundsmæssig* ordning, og det er en ren tilsnikelse naar Tranmæl bruker betegnelsen statssocialisme om dette. Mindretallet vil at de offentlige institutioner skal staa under mindretalskontrol. Det var en tilsnikelse at bruke Bernsteins uttalelser til fordel for mindretallet, og saa er det forsøkt at gjøre et nummer av at flertallet i sin indstilling har sagt, at selv i et socialistisk samfund kan fagforeningerne tænkes at bestaa for at vareta arbeidsordningen. Det er naturligvis ikke meningen at de skal bestaa som kamporganisationer, men det kan godt tænkes at samfundet overdrar fagforeningerne produktionen, sier til bygningsarbeiderne: Byg, og til typograferne: Tryk. Men for *samfundets* regning, det er ikke fagforeningerne, som driver produktionen. De kan være et led, som uttærer dette for samfundets regning. Og det er det jeg tror, at det kan være nødvendig at ha saadanne raadgivende organisationer. De kommer til at bestaa, men under samfundskontrol, og ikke saaledes at producenterne som saadanne har kontrollen over samfundet. Striden staar altsaa ikke om den ting. Vi er enig i det at fagforeningerne i et socialistisk samfund kan bli produktionsforeninger, men det er ikke det samme som at et mindretal har herredømme over produktionen.

Hvorledes vi end snur og vender paa tingene, saa er arbeiderklassen samhörig med hverandre over det hele land. Ja, ogsaa utenom dets granser. Men spesielt inden landet. Produktionsapparaterne er landsomfattende, kapitalen gjennom sine bankforeninger likedan. Det enkelte storfirma har sine filialer landet over eller utfører arbeider paa samme tid i Hammerfest som i Kristiania. Og denne utvikling *fortsetter* med rivende fart. Alt begunstiger den. Alle opfindelser, alle tekniske fremskridt knytter menneskene sammen, gjør dem avhængig av hverandre. *centraliserer* det økonomiske liv.

Netop derpaa bygger *socialismen*. Den vilde ha været umulig i gamle dage med sin *føderative* produktionsmetode. — Da hver bonde var uavhængig av sin nabo, hvert distrikt og hvert land producerte sit eget behov. Menneskeheten har tilbakelagt mange dagsreiser bort fra dette primitive standpunkt og frem til økonomisk centralisation. — Og naar centralisationen ikke er blit mere fuldkommen, saa skyldes det den nationalpatriotiske borgerlige politik, som har vogtet paa landegrænserne og som nu gjennom verdenskrigen midlertidig har søkt at sætte en stopper for verdenscentralisationen.

Og dette har lært arbeiderne med livets egen sterke tale at de *maa* staa last og brast sammen hele landet over. De er uløselig forbundne med hinanden. Vi er ikke føderative, fritstaaende grupper. Vi er ifølge

den økonomiske centralisation som hersker i vort samfund *en* centralisert samhörig arbeiderklasse.

Paa dette granitgrundlag er det vi har bygget vore organisationer. Livet selv har formet dem.

Disse organisationer er bygget paa det bredeste demokratiske grundlag.

Og vi har alle den fuldeste sympati for de gamle og almengyldige sandheter som Tranmæl har gjentat for os, om at det er medlemmernes levende interesse og kampevne som utgjør organisationens kraft. Den organisation vi nu har er bygget op av medlemmerne selv. Ingen har hjulpet os. Vi har selv skapt den.

Men vi er en bevægelse i *kamp*. Vore geleder maa stadig være sluttede. Og vor motstander er den sterkt centraliserte arbeidsgiverforening.

Her har vi lovene for vor virksomhet. — En landsomfattende organisation bygget op etter industri og fag i stadig kamp med en landsomfattende arbeidsgiverforening. Og naar vi har bygget vor organisation saadan, saa er det fordi selve det økonomiske liv har tat den utvikling. Fagopp. vil muligens beklage at det er slik. Men den kan ikke ændre en tøddel av det. Den maa tvertimot se paa at nye jerubaner, veie, dampskibslinjer letter centralisationen.

Saa maa det ogsaa være med organisationen. Det er nødvendig at forbundene maa godkjende konflikterne, fordi at hvor liten en konflikt er saa kan den faa landsomtattende karakter, kan trække konsekvenser for alle arbeidere. Derfor maa repræsentationen for de andre arbeidere godkjende en slik konflikt. Enten man er snekker i Kristiansand eller i Stavanger maa den godkjendes, fordi den trækker konsekvenser for alle snekkere. Det forstaar vi ogsaa naar det gjælder store konflikter, ingen beklager det da. Men aldrig saasnaart det gjælder en lokal konflikt saa kan man ikke forstaa at enten konflikten er liten eller stor saa maa det samme princip gjælde.

Er dette til skade for vor bevægelse. Nei! Det er netop dette, som har gjort arbeiderbevægelsen saa høireist, saa sterk og myndig, at den samler alle arbeidere over hele landet i en sterk centralisation. Det gjør at bevægelsen ikke blir sittende fast i smaating. Det utvider vor horisont. Løfter det enkelte medlem og den enkelte forening op i det *utvidede fællesskap*. Er det ikke dette som er grundlag for al socialisme. At vi istedetfor enkeltstaaende individer med motsatte interesser blir samfundsmedlemmer med fælles interesser. Organisationen er som et legeme. Jo raskere og sikrere blodet pulserer fra centrum og ut til de yderste lemmer, jo større kraft, jo mere utvikling.

Det er de primitive livsformer som er føderative. De primitive celler er det, men de høiere er centralistiske.

Derfor kommer vi heller ikke forbi det repræsentative system saalænge vi maa erkjende arbeiderklassens samhörighet. Og det er et *blendverk* at tro at vi ved at oprette lokale samorganisationer slipper forbi det repræsentative system.

Det blir som det staar i Hanna Winsnes kokebok: Det samme paa en anden maate. Og vort formaal er at naa frem til tællesskapets fuldkommengjørelse gjennom samfundsmæssig produktion og omsætning.

Derved skal vi ophæve interessemotsætningerne i samfundet. Vi skal producere for behovet istedetfor for profit. Men det er ikke noget avgjørende brudd med det gamle herskende system om vi sætter faktoringen til producent istedetfor kapitalisten. Først naar vi naar frem til det samfundsmæssige blir den økonomiske revolution avgjørende.

Hvem er ikke anarkist etsteds inde i sin drøm. Og jeg tiltales altid sterkt av alle de kraftige ord om individets frihet. Men jeg forstaar ogsaa, at vi maa gjennom det økonomiske fællesskaps sterke og opdragende skole for at faa utryddet spekulationsaanden og utbytningstraditionen.

Saa kommer vi vel en gang frem til det samfund, hvor den frie utfoldelse av ethvert individs evner og anlæg ikke sker paa andres bekostning — og hvor dette er en lov skrevet i menneskenes hjerter.

Og da tror jeg nok vi blir enig om formerne. Om bygningsarbeiderne f. eks. skal danne et kooperativt arbeidslag for at utføre kommunens arbeide, eller det skal ske i dagløn eller akkord for kommunens regning. Det er et praktisk spørsmål. Det ændrer ikke forholdet. For det er kommunen som bygger. *Det er samfundsproduktion.*

Anderledes var det om bygningsarbeiderne selv skulde kjøpe tomter og bygge for egen regning. De vilde da ha interesse av høi husleie. Det er ikke kommunen, den bygger for at skaffe hus. Vi er ute paa et skraaplan, hvis vi legger taktikken slik an. Tænk bare paa dette med bygningsarbeiderne. Det maa være et krav, at alt arbeide bare skal tjene samtundet som saadant og dets behov.

Tilslut vil jeg si et par ord om kampmidlerne. De har været noksaa sterkt i forgrunden. Det er bare to kampmidler det gjælder, og det ene er at la være at arbeide, tilbakeholde arbeidskraften, det vi kalder streik. Og det andet kampmiddel har vi i vort forbruk. Vi kan dirigere vort forbruk hvor vi vil. Det sidste er vanskeligere at anvende end streiken, men det er de to hovedkampmidler vi har. Naar der nu kommer krav om nye kampmidler, saa er det vel meningen at de skal erstatte streiken naar den ikke opfylder sin hensigt. Det er vel ikke meningen at anvende sabotage i veir og vind. Men jeg vet at naar et fag skal ha fastsat en akkordpris for et bestemt stykke arbeide, saa sker det ved frie forhandlinger. Og det er en selvfølge at arbeiderne er saa bevisste at de ikke arbeider til sin egen skade. Men der tages da bevisst og bestemt hensyn til arbeidstempoet, det er en fullstændig aapen maate at ordne denslægs paa. Det er noget som har bestaaet saalænge menneskene har kunnet tænke. Men nogen anden slags sabotage kjender ikke jeg til.

Jeg kan ikke erindre at jeg har øvet sabotage, ikke engang da jeg stod i mit fag. Det vilde ikke ha nogen betydning. Sabotagen maa forutsættes at skulle supplere eller erstatte streik. Vi reiser et krav, og det passer os kanske ikke at streike, kasserne er kanske tomme. Vi sætter arbeidssydelsen ned til det halve. Hvad vil saa ske? Jo, der vil ske det, at de saboterende vil bli opsagt, ikke alle, men de som saboterer. Og saa har vi streiken der. Hvorfor skal vi saa ikke aapent og ærlig erkjende, at dette middel det duer ikke under vore produktionsforhold. Det kunde kanske ha duet under mer primitive former, men ikke nu. Streiken er grei nok. Enten arbeider du ikke og er solidarisk eller du

arbeider og er en judas. Der er ingen tvil. Men hvordan er det med sabotagen? Hvor mange beskyldninger og insinuationer vil der ikke kunne rettes mot den enkelte arbeider? «Persen har arbeidet for meget», vil man si. — der vil bli angiveri og spioneri som overalt, hvor der arbeides med lyssky midler. Det vil bli tvedragtens sæd som saaes. Sabotagen kan ikke kontrolleres, og den har overmaade farlige konsekvenser for arbeiderklassen. Sabotagen som kampmiddel er ikke saa meget værd, at vi av den grund skal saa denne tvedragtens sæd. Vor bevægelse maa bli en folkebevægelse. Vi maa samle hele arbeiderklassen til kamp.

La mig faa lov at nævne det gamle billede om Samson. Han stod bunden i filisternes kjælder og d og guldmøllen blind og avkræftet. Filisterne sat ovenpaa og festet og levet i herlighet og glæde.

Men Samsons kræfter vokste. Han følte sig sterk nok til at ryste hele templet i grus. Og hans hat var blindt. Han rev templet overende og knuste de andre og sig selv.

Ogsaa arbeiderklassen er en slik Samson i kapitalisternes kjælder. Gjennem organisationen er vore kræfter vokset likesom hans. Men vi er blit seende. Vi løser vore baand et for et og vi gaar op i filisternes tempel og sætter os til høibords, som dem, der skal nyde frugterne av sit arbeide.

At vi ikke skulde benytte vor samfundsindflydelse men sabotere os frem det er den *blinde* Samsons selvødelæggende fremgangsmaate. Arbeiderklassen skal bli en *seende, seirende* Samson. Den gamle tragedie skal skrives om. Den moderne Samson — arbeiderorganisationen — er ikke blind. Den erobrer ved sin faglige og politiske magt filisternes hele tempel og skaper det om til et Folkets hus.

Votering:

Høglunds forslag blev forkastet mot forslagsstillerens stemme. Wings forslag blev forkastet mot 13 stemmer.

Ved alternativ votering om, hvorvidt flertallets eller mindretallets indstilling skulde lægges til grund for den videre behandling, blev det med 203 mot 71 stemmer besluttet at lægge flertallets indstilling til grund. 6 repræsentanter var fraværende.

De 203 repræsentanter som stemte ja (for flertallets indstilling) var:

A. Ahlstrand, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Gregorius Elias sen, Bernh. Eriksen, Georg Gabrielsen, A. Gulbrandsen. Johannes Gulbrandsen. Otto Gulbrandsen, P. Haakenstad, Thv. Halvorsen, T. Heggen, Alfr. Horgen, O. Johansen. O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Olav Oksvik. Anna Olsen. Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjømann, Ottar Skarheim, Carl Svensson, Lirs Fjeldsbø, Adolt Bay, Aksel Dahlstrøm, Martin Hermansen, Lars Larsen. Johan Nygaard, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Adolf Schou, Henrik Fjeld, Chr. Nilsen, Hans Aus, G. Hermansden, A. Jacobsen, B. Kihl, Alb. Nic. Arnevig, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Nils Norheim, Ingvald Rastad, Bjerne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Hermann O. Havre, Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, Hendrik Svendsen, E. Gabrielsen, F. A. Olsen,

O. Schibstad, P. Andersen, Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Konrad Klausen, Elias Oisen, Kristian Olsen, Leif S. Olsen, Ole Johan Olsen. Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anton Askim, Harald Bogevold, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, Hans Grønli, Oskar Gustavsen, Karl Haldersen, Olaf Hamre, B. Heggem, Hans Høglund, Hj. Jakobsen, Sverre Johansen, Karl Jørgensen, Jonas Lüttelsen, Kr. Kristensen, H. Lang, Alfr. Melgaard, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal. Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Growth Jakobsen, Rob. Kopp, Carl Iversen, M. Kristoffersen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerh. Gulbrandsen, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oscar Olsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, Hans Braaten, H. Dahlstrøm, Sigvald Eriksen, Johannes Haarklau, Eugen Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olaf Sjursether, A. Svensson, Chr. Systad, Martinius Andersen, H. Drømdahl, Edvin Henriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Johs Lund, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Pettersen, Abraham Seljan, O. Spørpind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud. Olsen, Hans Eriksen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, Johs. P. Nilsen, M. Liengen, Gunder Sæther, Nils Østhagen, B. Børresen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Joh. Samuelsen, F. A. Svahn, A. Sæhol, J. Tellefsen, Anders Øie, C. E. Ericson, Ole Iversen, S. Christensen, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Aksel Nilsen, Alfr. Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, Gunnar Bakke, Laurits Blikke, B. Haakestad, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, G. Nøttestad, Oskar Schibstad, A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen.

De 71 repræsentanter som stemte nei (for mindretallets indstilling) var:

Ingv. Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Elev Brean, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Hannes, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, Haakon Hval, J. Iversen, J. Johansen, A. Kalvaa, Alfred Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Adolf Olsen, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, G. Sundbye, O. K. Sundt, Kristoffer Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Birger Arnesen, H. Letvik, O. Liknes, A. Østvik, Joh. Andersen, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, M. Fredsti, Lars Haastad, Lars Humlebræk, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Viktor Norbek, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, I. B. Aase, Ola Guldvaag.

J. M. Sivertsen, Ingvald Johnsen, Hans Evensen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, K. Pedersen, Oscar Nilsen, Ragnv Nystrand, K. Hjelseth, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr.

Fraværende var
Oluf Næss, Jens Tveten, J. Hølvold, Bj. Ruud, Ingv. Ohlsen,
Magnus Nilsen.

Møtet hævet.

Formiddagsmøte torsdag 25. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

A. *Kalvaa* paatalte, at referaterne i «Socialdemokraten» var partiske, idet flertallets talere referertes utførligt og mindretallets tildels misvisende. Især erklæret tal. dette at være tilfældet for hans tales vedkommende onsdag formiddag.

Dirigenten: Vi har hørt *Kalvaa's* protest.

O. *Lian*: Det var anledning av punkterne om voldgiftsloven og faglige etterretningskontorer. Vi har nu i sekretariatet behandlet disse to saker og er kommet til enighet om at de bør behandles for lukkede døre. Kun de meddelelser som utgaar fra kongressens ledelse skal publiseres. Jeg foreslaar, at sakerne behandles for lukkede døre.

Votering: Forslaget vedtoges enstemmig.

Lovforandringer. — Kontingenten.

Til § 2 i loven foreslog sekretariatet følgende forandring: «I punkt 4 forandres kr. 2.50 til kr. 3.00». Punktet lyder i lovene; «I landsorganisationen kan kun de mandlige medlemmer regnes som halvtbetalende, hvis vanlige gjennemsnittlige løn er under kr. 2.50»

Votering: Forandringen vedtoges enstemmig.

I punkt 5 § 2 foreslog sekretariatet, at kr. 10.40 og kr. 5.20 forandres til kr. 13.00 og kr. 6.00.

Punkt 5 lyder:

«De tilsluttede organisationer må ha en fast løpende kontingent til streikefond, der mindst utgjør kr. 10.40 pr. medlem og aar for helt og kr. 5.20 for halvtbetalende. Streikefondet må ikke anvendes til andre siemed end de med konflikter forbundne utgifter»

A. *Øie* talte mot forandringen. Det kan jo være adgang for selskapsforeninger til at komme ind i landsorganisationen

O. *Lian*: Det har været et princip indenfor fællesorganisationen at ha fastsat en minimumskontingent. Den har da ogsaa været forhøiet

litt efter hvert. Det har ikke noget med kontingentforholdet ellers at gjøre. Det er ogsaa yderst faa organisationer nu som ikke har en minimumskontingent av op til 13 kroner.

Forretningsordenen.

Alfred Nilsen: Jeg vil protestere mot fremgangsmaaten her. Det var de enkelte punkter i 15 mandskomiteens indstilling som nu skulde detaljbehandles, ikke lovforslagene. Vi er ikke kommet til lovbehandlingen endnu. Nu foreligger organisationens formaal, kampmidler og taktik til behandling.

Dirigenten: Det viser sig nok, at dirigenternes oprindelige opfatning var den rigtige, hvis vi nu skal opta spørsmålene punkt for punkt. Jeg tror ikke at nogen forandring i forretningsordenen er nødvendig.

Alfred Nilsen: Vi har diskutert hvilken indstilling vi skulde lægge til grund for behandlingen og avgjort det. Men da maa ogsaa de enkelte poster umiddelbart derpaa komme til behandling.

M. Tranmæl: Hoveddebatten er færdig. Nu skal vi opta til behandling og votering de enkelte punkter. Det er ikke rigtig at ville forhindre det, og der maa da være anledning til at opta detaljforslagene i den utstrækning de foreligger. Ogsaa dem som var indsendt til sidste kongres.

Dirigenten: Vil Tranmæl paapeke bestemte punkter:

Tranmæl: Jeg skal nævne kampmidlerne og taktikken.

Dirigenten: Men her foreligger ikke lovtorslag. Tranmæl har ikke forelagt noget saadant færdig, og det skulde da været gjort i komiteen.

A. E. Gundersen sluttet sig til dirigenten.

O. Lian: Det er i grunden ikke nogen stor forskjel paa dirigenternes og oppositionens opfatning her. Når der nu er dissenser, saa maa der jo være anledning til at opta forslag. Men om formaalet kan vi da ikke ta standpunkt paa ny. Det blev avgjort med vedtagelsen av flertalsindstillingen igaar. Der har vi de 71 mot de 208. Vi maa da begynde med organisationsformerne.

A. Bratvold: Det er klart, at i de spørsmåal hvor der er dissenser maa der være anledning til at opta forslag. Disse forslag maa da gjælde lovene, saa kongressen vet hvad den har at holde sig til.

Dirigenten: Der kan voteres over dette.

Elias Volan: Der kan ikke voteres igjen. Vi maa holde os til det som er vedtat.

Dirigenten: Ja, det som er vedtat idag.

Volan: Nei, det som var fastslaaet, da Alfred Nilsens forslag vedtoges.

A. Knutsen. Her har vi 15 mandskomiteens indstilling. Den har vi behandlet, og noget maa der da være ment med hvad som vedtoges her igaar.

A. Kalvaa: Det ser ut til at dirigenterne er blit nervøse. Vi maa avgjøre spørsmålet om kampmidler og taktik her.

Alfred Madsen: Hvis mit forslag om at vælge Volan til dirigent var blit vedtat, saa vilde vi spart os dette. Dirigenterne kunde da diskutert og avgjort spørsmålet mellem sig. Det er uheldig at ha dirigen-

ter som kun repræsenterer den ene side. Flertalsindstillingen er ikke vedtat. Det er bare vedtat at lægge den til grund for forhandlingerne.

H. Lang: Kalvaa har nok anledning til at sitte paa saadanne kongresser al sin tid; men det har ikke vi, og da kan vi ikke gaa med paa at begynde forfra igjen nu.

Dirigenten: Da ingen har forlangt votering over spørgsmaalet, finder dirigenterne det heldigst at gaa over til Alfred Nilsens opfatning.

A. Aamodt: Vi forlanger avstemning.

Det besluttedes med stort flertal at holde sig til Alfred Nilsens opfatning av forretningsordenen.

A. Kalvaa: Dirigenterne bør se til at holde ro i salen. Jeg blev ikke rigtig klok paa hvad man nu egentlig har stemt over. Der kunde trænges en dirigent til at dirigere dirigenterne her.

Dirigenten: Kalvaa har jo sat sig op til overdirigent.

Lovforandringer.

Votering: Der stemtes over sekretariatets forslag til forandringer i punkt 5 i § 2 i lovene. (Se foran s. 130.) Forandringen vedtoges enst.

Organisationsformen.

Første punkt saalydende optoges til behandling:

«Den industrielle udvikling har gjort det nødvendig at de enkelte fagforeninger samles i landsomfattende forbund, som samvirker i en fælles landsorganisation med internationale forbindelser.»

M. Tranmøl: Organisationsformerne bør optages først:

O. Lian: Nei, nu ser det ut til at oppositionen vil ta ledelsen i alt. Taleren redegjorde for den orden hvori punkterne forelaa efter den samlede flertalsindstilling. Det er den som er lagt til grund for behandlingen.

M. Tranmøl: Vi vil ha klarhet i avgjørelserne. Jeg vil da opta som motforslag til flertallets forslag her mindretallets forslag til punkt 3 som findes paa side 88 i indstillingen saalydende:

«Organisationsformerne ændres derhen, at landsorganisationen istedet for landsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Disse faar i forstaaelse med de enkelte foreninger ledelsen av lønskampene og agitationen og repræsentationsretten til landsorganisationens kongresser. For at fremme det industrielle samarbeide, opdeles landsorganisationen i grupper svarende til de store industrier. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitations- og organisationsarbeidet, føre stat.stik over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter, forberede og organisere de sociale kampe.»

Hans Høghvnt: Som tillæg til flertallets forslag tillater jeg mig at opta følgende av mit forslag:

«Forbundene søker mest mulig at omorganisere sig dithen, at disse kun omfatter en industri, hvorved de blir rene industriforbund. Disse bør dog bygges, saavidt det lar sig gjøre, paa organiserte fagsammenslutninger.»

For at opnaa at saa kan ske, bør organisationerne samarbeide de forsikringsinstitutioner som de maatte finde formaalstjenlig at opretholde, samt bringe sin kontingent forøvrig paa en fælles høide, saaledes at medlemmernes overgang fra det ene forbund til det andet kan ske uten omkostninger eller tap av rettigheter for medlemmerne.»

Det skulde ikke være noget iveien for at vedta dette tillæg det er bare en henstilling til forbundene.

Winge: Jeg optar punkt 1 i mit forslag som tillæg til flertallets forslag saalydende:

«At den videre utvikling av de faglige organisationer maa ske i en samling av de nuværende, i landsomfattende forbund, inddelt etter industrielle linjer og forenet i en fælles landsorganisation.

Forbundene gives den størst mulige selvbestemmelsesret i spørsmål vedrørende iverksættelse og avslutning av lønskampe »

O. Lian: Det skulde ikke være nødvendig at føre saa lang debat om dette. Der staar to hovedforslag mot hinanden, og disse er debattert. Jeg gaar ut fra at kongressens deltagere er klar over hvad vi har vedtat. Det vilde som Gundørsen har sagt bare bli papirbestemmelser at vedta mindretalsforslaget eller hvad vi har besluttet. Med hensyn til Winges forslag, saa er det dog stridt at vi skal stemme over det igjen nu, efter at vi har forkastet det en gang.

A. Bratvold: I hoveddebatten uttalte jeg, at jeg sympatiserte for industriforbundstanken; men det støter paa motvilje fra medlemmernes side. Naar papirarbeiderne ikke har faat med sig de øvrige arbeidere som de arbeider sammen med, saa er det fordi disse tror at fremme sine interesser bedre i sine specialforbund. Det er derfor nyttelest at opta disse forslag her. Vi faar arbeide for gjensidige oveenskomster mellem forbundene med let adgang til overgang fra det ene til det andet.

Votering: Der stemtes først over flertallets forslag med torbehold om senere at stemme over de 2 tillæggsforslag.

Flertallets indstilling vedtoges mot 62 stemmer. Høglunds tillæggsforslag forkastedes mot 19 stemmer. Winges forslag forkastedes mot 30 stemmer.

Kampmidlerne.

Flertalsforslaget referertes:

«De organisatoriske kampmidler er streik, sympatistreik, boykot. Fagorganisationen kan ikke anse obstruktion og sabotage som kampmidler der organisationsmessig bør anbefales, da det kan føre til skadelige konsekvenser for arbeiderbevegelsen.»

Mindretallet optok sit forslag:

«Landsorganisationen optar arbeide for at kampmidlerne forfleres slik, at streiker kan utvides til faglige generalkampe og sympatistreiker, at obstruktion og sabotage bringes i anvendelse og at boykot og kooperation tages i de faglige kamps tjeneste.»

Hr. Høglund optok av sit forslag :

«Organisationen bør benytte alle de kampmidler, som den til enhver tid finder gavnlige til høinelse av arbeidernes livsvilkaar. Saaledes bør organisationen overtage formidlingen av medlemmernes arbeidskraft og saa langt som det lar sig gjøre, søke at øve indflydelse paa dette salg til individets fordel.»

Liengen foreslog :

«De organisatoriske kampmidler er streik, sympatistreik og boykot, likesom obstruktion og sabotage kan bringes i anvendelse, hvor de øvrige kampmidler ikke kan ansees at strække til. Dog medfører bruken av disse sidste foreslaaede — sabotage og obstruktion — ikke økonomiske forpligtelser for organisationerne.»

O. Lian: Liengens forslag vilde være værre end minoritetens ogsaa, idet det indeholder et positivt paalæg.

Votering: Der stemtes først over Liengens forslag, som forkastedes mot 36 stemmer. Derpaa forkastedes Høglunds forslag. Ved alternativ votering mellem flertallets og mindretallets forslag vedtoges flertallets mot 79 stemmer som avgaves for mindretallets.

Kooperationen.

Flertallet foreslog :

«Fagorganisationen bør av al kraft støtte den kooperative produktion og on.sætning, for at den kan bli til beskyttelse og hjælp for fagorganisationen saavel under de store konflikter som i det daglige arbeide.»

Votering: Forslaget vedtoges enstemmig.

Tarifferne.

Flertallet foreslog :

«Tarifferne bør være kortvarige og saa enkle som mulig, likesom det bør staa enhver organisation frit om den vil indgaa taritavtale eller ei. Fagorganisationen kan dog ikke anbefale at der reises en prinsipiell kamp om selve tarifsystemets avskaffelse.»

Mindretallet foreslog :

«De skriftlige og bindende overenskomster avløses av anerkjendte arbeidsvilkaar.»

Alfred M. Nilsen: Hvad mindretallet tilsigter er at landsorganisationen skal opta arbeidet for at bli kvit tarifferne og komme over til anerkjendte arbeidsvilkaar. I henhold til den begrundelse som er git, skulde vi opdra arbeiderne til at komme i en friere stilling til arbeidsgiverne end de er i nu med de skriftlige bindende kontrakter. Det er utvikling i den retning. Vi maa komme til det at organisationer som vil komme klar av overenskomsterne og tar kamp paa det maa faa landsorganisationens støtte dertil.

G. Ellassen foreslog: «Der aapnes adgang for de enkelte foreninger til efter eget ønske — at vedta — om de vil ha tarif eller ikke. Like-

ledes at de enkelte foreninger gives adgang til at vedta anerkjendte arbeidsvilkaar naar de finder det formaalstjenlig.

O. Lian. Eliassens forslag er i virkeligheten endnu mer vidtgaaende end mindretallets; men mindretallets er heller ikke saa uskyldig som det ser ut til. Organisationen skal ifølge argumenterne for dette forpligte sig til at støtte en avdeling som tar op kamp mot princippet tarifoverenskomst. Man skal altsaa eventuelt ta en storkonflikt paa det.

A. Bratvold: Det er vel ikke mindretallets mening at gaa og snakke med arbeidsgiverne om avskaffelsen av tariffene og indføre anerkjendte arbeidsvilkaar. Der skal sættes noget ind paa det. Men da har man den principielle kamp gaaende. Man skal ikke lumpe noget ind paa kongressen heller. Det som sies av flertallet er klart. Man skal tilstræbe kortvarige tariffen. Vil man en utvikling i denne retning, saa faar man da slutte sig til flertallet.

A. E. Gundersen: Hvis man vedtar mindretallets forslag, saa faar man uvægerlig økonomiske kampe om princippet tarif. Men som det er nu, er det ingen som paabyder arbeiderne at oprette tariffen. I det fag jeg tilhører maa vi ha tariffen. Bl. a. av hensyn til de kvinder og unge mennesker som arbeider i faget. Derfor maa hver organisation staa frit her.

G. Elia-sen: Lian sier at mit forslag er det radikaleste. I henhold hertil maa jeg da ogsaa forlange at det blir sat under avstemning særskilt. Arbeiderne vil væk fra tariffene og maa frigjøre sig fra deres tvang.

Tømmeraaas: Vogt dere for mindretallets forslag, sier Lian. Hold dere paa flertallets side, saa er I sikrø. Men jeg vil si, at den som kjender stillingen ute i distrikterne vil nok være bedst tjent med at stemme for mindretallets forslag her.

E. Volan: Flertallet sier at forbundene skal staa frit; men efter flertallets forslag vil det bli en sterkt begrænset frihet. Vi har ikke frihet, naar vi ikke kan opta kamp med arbeidsgiverne om det. Men da skjønner jeg heller ikke at flertallets forslag har nogen værdi. Hvis vi skal staa frit, saa maa vi ogsaa ha ret til at opta kamp. I alle tilfælde, hvor tarif ikke ønskes bør der kunne tages kamp paa det. Hvis det ikke tillates har det andet ingen værdi. Skal det være gjenstand for fortolkning, saa vil det givetvis ogsaa gaa foreningerne imot, og de vil bli nødt til at ta tariffen. Vi kan ikke forlange noget mindre end mindretallets forslag.

Alfred Nilsen. Det er ikke vi, men Bratvold som vil lumpe noget ind paa kongressen, Han taler om korte tariffen, som flertallet vil ha. Men tariffene har ikke tendens til at bli korte under normale forhold. Der er forbund som vil ta dem paa 5 og 7 aar. Jeg vil i overvær av denne forsamling vædde 100 kr paa at saulænge tarifsystemet er knæsat, saa blir det ikke *almindelig* at vi faar tariffen paa saa kort tid som 1 aar. Til Gundersen vil jeg si, at er der industrier hvor man ikke kan *undvære* tariffene, faar de beholde dem. Det er kun det vi motsætter os at tariffen paatvinges foreninger som ikke vil ha dem. Vi forlanger likestilling.

O. Lian: Skogsarbeiderne har paa sit landsmøte vedtat at de vil ha tariffen. Men det var Volan som foranlediget mig til at ta ordet.

Der øves ikke noget tryk inden landsorganisationen for at man skal ta tariffer. Er der noget paatryk saa kan det komme fra arbeidernes motstandere. Men der kan komme til at bli trukket store vekslere paa de øvrige arbeidere. Begrensningen ligger dog ikke hos de øvrige arbeidere, men hos motstanderne. Hvis arbeidsgiverne vil ta kamp paa principet kan vi ikke anbefale motstand nu. Men hvis der er en forening som vil ta streik paa tariffens avskaffelse, og arbeidsgiverforeningen ikke blander sig i det, staar det selvfølgelig frit at gjøre saa. Men skal der bli storkonflikt og sympatilockout paa det, kan vi ikke anbefale det. Tingen er for risikabel til det. Der kan komme op mange principper i en tariffkamp.

Følger man flertallets forslag vil der være fuld frihet. Forøvrig er det nok riktig som Rich Hansen har sagt, at arbeidsgiverne ofte ikke vil ha tariff. Arbeidsgivernes centralstyre og de mekaniske verksteders landsforening har hat oppe spørsmålet om tariffernes avskaffelse. Under de herskende forhold kan flertallet ikke gaa med paa at forpligte hele landsorganisationen til at ta en streik paa tariffernes avskaffelse.

Streik med de indtegnede talere og 3 minutters taletid vedtoges.

A. Aamodt: Før tariffene opprettedes behersket arbeidsgiverne arbeidspladsene. Under tariffene har vi faat store forbedringer. I vort forbund hvor der gaar medlemmer ind og ut hele aaret er de absolut nødvendige. Vi maa ha arbeidsvilkårene skriftlig fastslaaet. De enkelte arbeidere evner ikke at opretholde avtalerne. Vi har hat masser paa vort kontor som kræver hjælp til overenskomsternes opretholdelse. Man maa ha overenskomsterne at holde sig til.

Alfred Madsen: Jeg kom til at nævne septemberforliket i Danmark, og landsorganisationens formand, hr. Madsen, protesterte. Jeg fastholder hvad jeg har sagt. Forliket kom istand i 1899, og det vil vare saalænge den nuværende ledelse virker i Danmark. Det er en av aarsakerne til at arbeidsforholdene i Danmark ligger under vore her i Norge. Og det virker som uopsigelig.

Lian er nu kommet til omtrent samme standpunkt som Kalvaa indtok for flere aar siden. Om nogle aar vil han være paa mindretallets standpunkt nu. Men saa er vi sikkert kommet meget længer frem. Det har hændt at organisationer er blit tvunget ut av organisationen paa grund av tariffene. Slikt maa ikke foregaa, og derfor maa vi komme væk fra tvungne bindende overenskomster og faa anerkjendte arbeidsvilkåre.

Carl F. Madsen: Forrige gang min navnebror Madsen, var inde paa det danske september-forlik, uttalte han, at det var et evigvarende uopsigelig forlik. Det er ikke tilfældet. Forliket kan opsies av de samvirkende fagforbund med en dags varsel. De organisationer som er uttraadt av De samvirkende fagforbund kan fri sig for forliket. De behøver bare at anmode De samvirkende fagforbund om at opsi det paa dets vegne. Hvis det var saa, at dette forlik virket som en hemske for arbeidene, saa vilde de organisationer, som har gaat ut av landsorganisationen ha krævet det opsagt. Det har de ikke gjort. Vi har beskæftiget os med forlikets opsigelse. Men vi har ikke opsagt det, fordi det ikke har været nogen hindring. Arbeidsgiverforeningen vilde nok gjerne se at vi sa det op, den er ikke tilfreds med det. Vi opfar ingen kamp for at faa det bort.

Det er blit krævet av syndikalisterne at vi skulde gjøre det, men de er i avgjort mindretal; det er bare en liten flok. Vi indlater os ikke i nogen kamp uten for at skaffe arbeiderklassen fordele. Vi indlater os ikke paa en langvarig kamp om prinsipper.

Richard Hunsen: Fra forbundsstyrernes og sekretariatets side skulde det vel ikke være noget iveien for ophævelse av overenskomsterne. Det vilde jo bety en stor avlastning i arbeidet. Men hvis kravet var kommet fra sekretariatet er jeg stygt bange for, at der vilde bli reist en storm mot det. Man har plukket ut noen enkelte tilfælder og fremholdt dem som beviser for, hvor galt det er at ha tariffen. Men det veier litet i forhold til de mange tusen tariffen, vi nu har. Jeg har liggende en bunke tariffen oppe paa kontoret, tariffen som skal undertegnes.

Hvis jeg vilde si at vi ikke vilde undertegne dem, vilde vi nok ikke faa fred før det var skedd. Man vil ha vedtat dette forslag for at kunne gyde ny olje paa den ild man har tændt, og som tremdeles brænder.

Leopold Runøstad. Efter at mindretallets indstilling er forkastet skulde man synes det maatte være praktisk arbeide for fagoppositionen at opta arbeidet for at gjøre tariffen saa gode, korte og enkle som mulig.

Jens Teigen: Det gaar selvfølgelig ikke an for de fag, som ønsker tariffen at stemme for en saadan uttalelse. Vi kommer i splid med os selv. Kommer vi saa langt saa kan vi ta den beslutning naar tiden kommer.

Haakon Hansen: For os har det vist sig, at tariffen har virket hemmende.

Kr. Kristensen: Det er saa, at de organisationer, som har hat tariffen i mange aar, begynder at snakke om at avskaffe dem, mens de nyere organisationer kræver at faa tariffen. Det er et magtspørsmål om man kan avskaffe dem og hverken flertallet eller mindretallets indstilling tiltaler mig.

J. Andersen: I 1906 opprettet vor organisation tariffen. Jeg var enig i det fordi det betegnet en anerkjendelse av organisationen. Men nu har tariffen gjort sin mission.

Hans Eriksen: Naar jeg ikke kan slutte mig til mindretallets forslag saa er det fordi det da vilde være inkonsekvent at vi stadig maa gaa med paa at opprette overenskomster. Og det kan vi ikke undgaa fordi vi ikke er sterke nok. I den gruppe som jeg tilhører vil størsteparten av medlemmerne ha overenskomster.

Herman Huvre: Det er forklarlig at dette krav har faat større vekt nu under en høikonjunktur, som vi aldrig har oplevet maken til. Det kan hende at tariffen har virket hemmende nu for noen enkelte, men vi vilde ikke ha kommet stort lenger uten dem heller. Jeg vil advare mot henstillingen fra Volan, som ser saa uskyldig ut, men som kan føre til store kampe.

Oscar Nilsen: Paa vort forbunds — skogsarbeiderforbundets — landsmøte, blev ophævelse av tariffen forkastet, men jeg tilhører oppositionen og maa holde paa tariffens ophævelse. Jeg har ikke taat noget paalæg om at stemme overensstemmende med landsmøtets beslutning.

Bratvold: Vi underskrev en overenskomst den 3. oktober. Og nu

naar kongressen har været samlet har jeg mange ganger maattet forlate møtet for at imøtekomme krav fra medlemmerne om medvirkning fra forbundets side for at faa tariffernes bestemmelser overholdt. Medlemmerne kunde ikke greie det paa egen haand. De maatte ha den samlede organisations hjælp. Alfred M. Nilsen forsøker at snu litt paa det. Det er ikke meningen ved opposisjonens forslag at der skal være frivillighet. Hvis Nilsen hadde mindretallets tilsagn om at gi en slik fortolkning saa var det grei skuring. Det er da det samme som flertallet i komiteen hævder, at hvis der er en fagforening, som ikke vil ha nogen tarif, saa skal den slippe. Vi har en avdeling, som vi trodde ikke hadde bruk for nogen tarif og vi holdt den utenfor. Men nu viser det sig, at den er kommet saa langt ned i løn at vi maa se til at faa den ind under fællesoverenskomsten.

Flateby: Der har ikke været tænkt paa kjøererne og lagerarbeiderne under denne debat, der tages ikke hensyn til dem, og dog er der mange tusen av dem. For dem vil det være umulig at gaa med paa anerkjendte arbeidsvilkaar. Det bør minoriteten ta hensyn til. Det er sagt, at vi ikke kan faa overenskomster saa korte som paa et aar. Vi har ca. 50 overenskomster, og av dem er det bare 5 som er paa mer end et aar. Det er ingen som er paa over to aar.

Aksel Knutsen: Alle som sitter i forbundenes ledelse vet, at der hver eneste dag kommer krav fra avdelingene om at faa oprettet overenskomster. Jeg er overbevist om at det ikke vil ændre sig saa snart selv om kongressen beslutter overensstemmende med mindretallets linje. Jeg tror Kristensen skal faa se, hvordan det vil komme til at ligge an om vi ved jernoverenskomstens og voldgiftsdommens utløp skulde hævde, at vi ingen ny avtale vilde ha.

Volan: Jeg har forstaat det saa, at flertallet ogsaa mener, at tariffene er et onde, som organisationen ikke kan frigjøre sig fra. Naar saa opposisjonen hævder at vi skal arbeide for at avskaffe tariffene, saa ligger deri, at man ogsaa maa opta arbeidet for at styrke organisationernes økonomi, saa det ikke blir farlig at sløife de skriftlige avtaler. Det sies at man skal gjøre tariffene korte. Det er en paastand som ikke har nogen rot.

Utviklingen er gaat i den retning at den svinebinder arbeiderne. De bedste bestemmelser er kommet ind som kompensasjon for andre bestemmelser som er værre.

Hanemyr: Vi maa be om hovedorganisationens støtte baade naar medlemmerne forlanger at de vil ha overenskomster og naar de ikke vil ha dem.

Lars Sæther: Jeg har gjort den erfaring at de overenskomster, vi har, er langt sterkere præget av arbeidsgivernes vilje end av arbeidernes. Naar man derfor vil indbilde os at arbeidsgiverne ikke vil ha tariffene, saa er det bare en paastand som ikke har rot i det virkelige liv. Arbeidsgiverne har i almindelighet villet ha overenskomsterne saa langvarige som mulig. Det er bare nu under krisen dette forhold har ændret sig.

Ingv. Andersen: Jeg er paalagt fra min forening at stemme for mindretallets indstilling. Jeg har i to aar hat anledning til at være

sammen med adskillige danske arbeidere og de har sagt at septemberforliket har været en hæmsko for tilslutningen til organisationen.

Tranmæl: Man læser mellem linjerne i flertallets indstilling at anerkjendte arbejdsvilkaar er det ideale, men at man ikke vil gaa til det. Kongressen bør nu fastslaa, at vi søger at komme hen imot anerkjendte arbejdsvilkaar. Sten-, jord- og cementarbejderne i Kristiansund har været nævnt her. De har dog opnaadt at faa anerkjendt arbejdsvilkaar, som de selv har opstillet. Lian brukte billedet med Samson igaar. Men vi maa ikke selv være med at binde Samson.

Oscar Olsen: Jeg vil protestere mot Volans uttalelser om at ogsaa flertallet mener tariffene er et onde, som man vil komme bort fra. Saken er at arbeiderne selv kræver ind i overenskomsterne bestemmelser baade om det ene og det andet saa at forbundene ved sit arbeide med dem maa forenkle dem ganske betydelig. Det gaar ikke an at staa her og si at tariffene er forhatte.

H. Pattersen: Vi maa være opmerksom paa at vi ikke tar mer paa nakken end vi orker at bære frem. Vi faar ikke arbeiderne ut i en kamp om hvorvidt en avtale skal være mundtlig eller skriftlig. Hovedsaken er at avtalen er tilfredsstillende. Det er blit krævet at vi i tariffene skal ha bestemmelser om varigheten. Men hvis der ikke er nogen saadanne bestemmelser saa varer de i henhold til mæglingsloven 3 aar, ikke længer. Vi har i vort forbund tariffen, som ikke er av større varighet end 14 dage.

Alfred M. Nilsen: Naar man her henviser til landsmøternes beslutninger saa vil jeg ogsaa minde om den henstilling, som vedtoges paa arbeidsmandsforbundets landsmøte ifjor om at vedta føderative organisationsformer. Men alle arbeidsmandsforbundets repræsentanter har ikke steint for det, og det forlanger jeg heller ikke. Mæglingsloven er ikke noget andet end en frugt av tarifsystemet, den er bygget paa tariffene.

O. Ruud: Her, hvor veltalenhet og teoretiske betragtninger er saa sterkt repræsentert, er det kanskje saa at man ikke legger vekt paa praktiske erfaringer. Gjør man det saa vil man lægge merke til at vor avdeling i Bergen har forhøiet sin løn med 100 pct. uanset tariffen. Ogsaa i Stavanger har vore folk gjennemført forbedringer. Hvis det kan paapekkes at tariffene har været til skade for os i vor kamp skulde jeg ogsaa være med paa at avskaffe dem. Men jeg har den erfaring at de har været en god hjelp. Arbeidsstansninger har jo fundet sted paa trods av tariffene i vort fag. Hvorfor? Fordi medlemmerne ikke føler dem som et baand. Tariffene er et baand indad, men utad, overfor arbeidsgiverne, er de ikke noget baand. I vort fag har tariffene bare været av det gode.

Aarøe: Det er aldeles riktig som det er pointert av Tranmæl naar han sier at dette paa det næste henge sammen med alt det øvrige som er foreslaat fra minoritetens side. Og for mig ser det slik ut at det vil være meningsløst nu at vedta minoritetens forslag. Det har vist sig at man stadig har kunnet arbeide sig op utover de satser som tariffene bestemmer. Den store masse av skogsarbeidernes arbeidsgivere staar utenfor arbeidsgiverforeningen, og det er derfor besynderlig at de gang paa gang kræver overenskomster. Arbeidsgiverne har sagt at de helst ikke vil ha bindende overenskomster, men arbeiderne har krævet

det. Vi har den bedste anledning til at la være at kræve overenskomster. Man skal bestræbe sig for at faa overenskomsterne saa kortvarige som mulig. Længer end paa 3 aar *kan* de ikke bli nu.

Votering: Eliassens forslag forkastedes mot 5 stemmer.

Ved alternativ votering mellem flertallets og mindretallets forslag blev flertallets forslag vedtat med 195 mot 76 stemmer. 14 repræsentanter var fraværende.

De 195 som stemte ja (for flertallets forslag) var:

A. Ahlstrand, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Gregorius Eliassen. Bernh. Eriksen. Georg Gabrielsen, A. Gulbrandsen, Johannes Gulbrandsen. Otto Gulbrandsen. P. Ø. Haakenst.d. Thv. Halvorsen, O. Johansen, O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Olav Oksvik, Anna Olsen, Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjømann, Ottar Skarheim. Carl Svensson, Lars Fjeldbø, Jens Tveten, Aksel Dahlstrøm, Martin Hermansen, Lars Larsen, Johan Nygaard, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Adolf Skou, Henrik Fjeld, Chr. Nilsen, Hans Aas, G. Hermansen, A. Jacobsen, B. Kihl, Alb. Nic. Arnevig, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Nils Norheim, Ingvald Røstad, Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Herman O. Havre, Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, F. A. Olsen, O. Schibstad, P. Andersen, Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Konrad Klausen, O. Liknes, Elias Olsen, Kristian Olsen, Leif S. Olsen, Ole Johan Olsen, Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anton Askim, Harald Bøgevoid, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Eedresen, Wilhelm Fjeldstad, Hans Grønli, Olaf Hamre, B. Heggem, Hans Høglund, Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Jonas Kttelsen, H. Lang, Alfr. Melgaard, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Growth Jakobsen, Rob. Kopp, M. Kristoffersen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Emanuel Andersen, Hans Braathen, H. Dahlstrøm, Sigvald Eriksen, Johannes Haurklau, Eugen Johnsen, Ingvald Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olat Sjursether, A. Svensson, Chr. Systad, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Johs. Lund, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Petterson, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud Olsen, Hans Eriksen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, Johs P. Nilsen, K. Pedersen, M. Liengen, Gunder Sæther, Nils Østhagen, B. Børresen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Joh. Samuelsen, F. A. Svahn, A. Søhol, J. Tellefsen, Anders Øie, C. E. Ericson, Ole Iversen, S. Christensen, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Aksel Nilsen, Alfr. Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, Gunnar Bakke, Laurits Bakke, Dybwad Danielsen, B. Haakestad, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, G. Nøttestad, A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvoid, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen.

De 76 repræsentanter som stemte nei (for mindretallets forslag) var:

Ingvald Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Elev Brean, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, Haakon Hval, J. Iversen, J. Johansen, A. Kalvaa, Alfr. Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Olaf Næss, Adolf Olsen, Jens Steffensen, Domenikus Størvedde, S. Støstad, O. K. Sundt, Kristian Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Birger Arnesen, Hendrik Svendsen, A. Østvik, Joh. Andersen, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, M. Fredsti, Oskar Gustavsen, Lars Haastad, Karl Haldersen, Lars Humlebræk, J. Hølvold, Hj. Jakobsen, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, Kr. Kristensen, J. Kvam, Josef Nilsen, Viktor Norbek, Bj. Ruud, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, I. B. Aase, Ola Guldvaag, Carl Iversen, J. M. Sivertsen, Hans Evenesen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Abraham Seljan, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, K. Hjelseth, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, Oskar Schibstad.

De 14 fraværende var:

P. Haanes, T. Heggen, Alfr. Horgen, G. Sundbye, Adolf Bay, H. Letvik, E. Gabrielsen, Gerh. Gulbrandsen, Herman Michelsen, Oscar Olsen, Oscar Nilsen, Ingv. Ohlsen, O. Sporpind, Magnus Nilssen.

Selvhjælpskasserne.

Dirigenten refererte flertallets forslag:

«Arbeidsledighetskasserne anbefales opretholdt og utvidet til samtlige forbund. Forsikringsbidragsordningen bør gjøres ensartet inden alle forbund, saa den ikke vanskeliggjør overgangen, og regler for overgangen mellem forbundene bør opprettes. — Den øvrige selvhjælpsvirksomhet inden fagorganisationen antages at ville overgaa til det offentlige (sykekasserne).»

Alfred Madsen optok mindretallets forslag:

«Selvhjælpskasserne samles under landsorganisationen og gjøres frivillige. Arbeidsledighetskasserne bibeholdes forsøksvis og lægges likeledes under landsorganisationen.»

E. Rußlang tok reservation med hensyn til sit forbund (Sporveisforbundet) som stod i en slik stilling, at det ikke kunde ha arbeidsledighetskasser. Under denne forutsætning vilde han stemme for flertallets forslag.

Votering: Flertallets forslag vedtoges mot 54 stemmer.

Lokale samorganisationer.

(Forandringer i lovene.)

Flertallets indstilling:

«Som ny paragraf i lovene indsættes følgende:

§ 4. Lokale samorganisationer skal opprettes, hvor der er et tilstrækkelig antal forbundsgavdelinger (mindst 5). De er obligatoriske for

alle foreninger som tilhører landsorganisationen, og kan ilægge foreningerne kontingent som maa approberes av sekretariatet.

De lokale samorganisationer skal lede det faglige oplysnings- og organisationsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter opdrag fra forbundene og landsorganisationen og medvirke under boykot og større faglige konflikter efter landsorganisationens nærmere bestemmelse. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet.

Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.»

Tranmæl optok mindretallets forslag saalydende:

- «1. I hver by alene eller sammen med nærmeste omegn og i hvert distrikt danner de foreninger, som tilhører landsorganisationen, en faglig lokal samorganisation. Dens formaal er at lede det stedlige agitations- og oplysningsarbeide, bistaa ved lønskonflikter, forestaa ledelsen av faglige oplysningskontorer og forøvrig ta sig av de anliggender som er av interesse for arbeiderklassen.
2. De foreninger som staa tilsluttet samorganisationen bør holde denne underrettet om lønsbevægelser, arbeidsforhold og alt som kan være av interesse for det stedlige samarbeide.
3. Forbund og landsorganisationen bør ved alle større lønskonflikter gi samorganisationerne underretning om stillingen, saa de kan ha anledning til at uttale sig før der træffes en avgjørelse. Samorganisationerne kan efter anmodning av avdelinger, forbund eller landsorganisationen lede lokale konflikter.
4. Hver tilsluttet forening yder en kontingent som fastsættes av samorganisationen.»

Anders Øie foreslog:

«Lokale samorganisationer oprettes hvor det er et tilstrækkelig antal forbundsavdelinger (mindst 5) og hvor et flertal av avdelingerne uttaler sig for det.»

Nils Norheim foreslog:

«De lokale samorganisationer kan lede faglige kampe, naar derom foreligger anmodning fra nogen av de tilsluttede foreninger. De skal ogsaa lede det faglige oplysnings- og organisationsarbeide og medvirke under boykot og større faglige konflikter. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet. Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.»

O. Lian: Det forslag som flertallet har samlet sig om er der ogsaa dissens om, idet Øie har optat særforslag. Han vil ha lokale samorganisationer, men ikke obligatoriske. Men det er klart at skal de bli til nogen nytte, saa maa de gjøres obligatoriske. Nogen steder kan der være dem som er ivrig, og vil utrette noget, andre vil ikke noget, og da blir det hele tilfældig og løst. Naar der stuaar i forslaget at der skal være mindst 5 organisationer paa et sted, saa gjælder dette, at da skal dannelsen av organisation være obligatorisk; men dermed er intet iveien for at lokal samorganisation kan dannes med f. eks. 3 organisationer. Saadant vil landsorganisationen gi sin godkjendelse. Jeg vil paa det varmeste

anbefale dette forslag. Saken vil trænge sig frem. Derfor er ogsaa Øies forslag bare en utsættelse. Det vil komme igjen paa næste kongres. Skal den lokale samorganisation bli av betydning, saa maa den ikke bli en tilfældig labskaus. Det forslag som er kommet fra Norheim er ganske umulig. Her skal en enkelt afdeling av et fo bund som vil føre konflikt gaa til samorganisationen og ikke til sit forbund.

Det er i strid med al ordning. Det vil si at disse stedlige organisationer skal faa med konflikter at gjøre, ikke efter forbundenes og landsorganisationens bestemmelser, men efter den lokale samorganisations.

Tiden vil vise om de lokale samorganisationer kan utvikles videre. Men det er det som danner forskjellen paa flertallets og mindretallets syn at mindretallet vil at samorganisationerne skal ha ledelsen av konflikterne. Efter den grundlinje vi har vedtat her paa kongressen vilde det være selvmotsigende at vedta mindretallets forslag. Jeg vil anbefale flertalsindstillingen uforandret.

Nils Norheim: Ifølge Lians tale i Stavanger skulde de lokale organisationer faa en utvidelse med faglige kampe. Men naar det er sagt av et av medlemmerne av komiteen, saa burde heller ikke flertallet komme med forslag som dette. Jeg gaar med paa en retning saa langt som jeg anser den praktisk; men heller ikke længer. Flertallets forslag vil nære oppositionstrangen og lysten endnu mer end før. Jeg anser mig bunden til konklusjonen i flertalsindstillingen, men anerkjender ikke præmisserne.

Det er min absolute opfatning at flertalsforslaget vil virke i retning av sterkere opposition. Der kræves uvægerlig at de lokale samorganisationer skal faa befattning med konflikterne.

Vi maa ogsaa søke at nærme disse to retninger til hinanden, heller end at gjøre skillet større.

Lian mente at der vilde bli indre kamp mellem de lokale samorganisationer og forbundene. Det kan forhindres ved at faa lovene til at samstemme. Naar en fagforening vil føre sin kamp lokalt, saa maa den faa tilladelse dertil av sit forbund, likesom til at la samorganisationen lede kampen. Det vil vel være en selvfølge, hvis mit forslag blir vedtat. Saa længe fagbevægelsen har eksistert har de lokale kampe været bedret end de landsomfattende. Man kan være nødt til at ta omfattende reguleringer undertiden for at faa de daarligst stillede efter.

Jeg trygter mer for at der vil opstaa rivninger mellem sekretariatet og de samorganisationer flertallet vil oprette end mellem samorganisationerne etter mit forslag og forbundene. Og gaar man ikke med paa mit forslag, saa er jeg sikker paa at man maa vedta det paa næste kongres.

Dirigenten refererte følgende forslag:

Fra Nancke:

«Lokale samorganisationer kan opprettes hvor mindst 2 fagforeninger beslutter det. Samorganisationerne kan bare opta som medlemmer fagforeninger som direkte eller indirekte staar tilsluttet landsorganisationen. Samorganisationen kan ilægge sine medlemmer fast eller periodisk kontingent efter egen bestemmelse.»

Fra *G. Sethil*:

«Hvor der paa et sted er flere forbundsavdelinger tilhørende forskjellige forbund, skal der oprettes lokale samorganisationer.»

Fra *Guldrandsen*: Til flertallets forslag:

«Lokale samorganisationer, hvor disse foreslaaes obligatorisk, — —» tilføies: «*hvis ikke særlige interesser er til hinder for dette.*»

A. Øie: Jeg er enig i oprettelsen av lokale samorganisationer; men jeg vil kun ikke ha dem oprettet ved tvang. De kommer der hvor det er bruk for dem, andre steder nytter det ikke at oprette dem. Menneskene er nu engang slik at det som paalægges dem ved tvang gjør de tvert imot. Det kan altsaa føre til det motsatte av hvad man tilsigter. Nei, en saadan sak maa overlates til avgjørelse paa hvert sted. Det ligger da ogsaa i sakens natur, naar det er det lokale det gjælder. Men *hvis* de oprettes, saa maa de ogsaa ha tilslutning av alle foreninger paa stedet.

A. Aamodt: Jeg har det indtryk at det forslag flertallet her byr os er noget rot. Vi maa holde linjerne klare. Hvis vi hele tiden hadde gjort det, saa hadde vi ikke behøvet at sitte her og diskutere disse ting saa mange dage. Kongressen har da ogsaa tydelig nok uttalt sig.

Det med kontingenten vil ogsaa komme i strid med forbundene. Vi har hittil hævdet at forbundene skal ha kontrol med avdelingerne, og det er en sats vi maa opretholde. Jeg er heller ikke enig i *Øies* forslag. La enhver staa frit, og la os ikke rote landsorganisationen sammen med disse lokale samorganisationer. Jeg tror vi er bedst tjent med at opretholde de forbund vi har. Hvis nogen forandring tvinges frem her saa maa jeg da stemme for *Øies* forslag.

Dirigenten refererte følgende forslag fra *M. Liengen*:

«Lokale samorganisationer oprettes overalt hvor der er et tilstrækkelig antal fagforeninger (mindst 3).

De lokale samorganisationer kan ogsaa medvirke under boykot og faglige fælleskonflikter efter anvisning av forbund eller landsorganisation.»

Møtet hævet.

Eftermiddagsmøte torsdag 25. oktober.

Dirigent: *A. Knudsen*.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Lokale samorganisationer.

(Fortsættelse.)

Alfred Madsen: Jeg forlangte ordet for at konstatere at naar der i flertalsindstillingen staar bestemmelse om 5 organisationer, saa er der da intet i veien for at f. eks. 3 organisationer paa et sted kan danne lokal samorganisation. Den maa fortolkes derhen. Angaaende det at kontingenten skal approberes av sekretariatet saa er det rigtig nok. Der maa være garanti i flugt med flertallets opfatning.

Men jeg vil da henstille til sekretariatet at vise velvilje og forståelse i dette spørsmål. Der raader forskjellige forhold paa de forskjellige steder. Hos os paa Rjukan har vi 5 øre pr. uke og medlem. Paa Vestlandet i de store industricentrer er det 25 øre. Man har der fundet at ville gjøre samorganisationen sterkere.

Sekretariatets kontrol bør derfor bestaa i at strø sand paa samorganisationernes kontingentbestemmelser. Samorganisationen kjender bedst selv, hvorledes forholdene ligger an. Der er enkelte som er tilhængere av lokale samorganisationer, men er imot at de gjøres obligatoriske. Det er saa at ikke alle organisationsmedlemmer ser klart nok i dette. Faginteresserne henger i. Lær man det gaa helt ad frivillighetens vei kan der let bli rot i organisationen.

Baade flertallets og mindretallets forslag gaar i den rigtige retning her. Skillet staar hvor der er spørsmål om de lokale samorganisationers myndighet. Flertallet vil innskranke dem til byraaer for opplysning og agitation; mindretallet vil gjøre dem til virkelige kamporganisationer. Men selv om flertallets indstilling blir vedtat, saa vil det nok ikke vare længe før man bringer det dithen som Norheim og mindretallet peker henimot.

Dirigenten refererte følgende forslag:

Fra Adolf Bay:

«Det skal dog ikke være noget til hinder for, at et mindre antal fagforeninger kan danne samorganisationer, naar der er stemning derfor.»

Fra Herman Havre:

«Forslag, som oversendes landsorganisationen fra en av denne tilhørende samorganisation om økonomisk støtte med vedlagt budgetoverslag, kan sekretariatet imøtekomme i den utstrækning som dette i hvert enkelt tilfælde finder passende.»

Herman Havre: Vi maa avvikle dette spørsmål skridtvis efter behovet. Alt vi har begyndt med i organisationen har ligget slik an at vi har utviklet det mot det som var bedre. Jeg er ikke enig med Madsen at det skal være en selvfølge at de lokale samorganisationer blir vedtat som obligatoriske. Sin fagorganisation vil ikke en arbeider gaa utenom. Men der er en stor brakmark paa de uorganisertes omraade, og her skulde det være en oppgave for de lokale samorganisationer. I større centrer burde en lønnet mand, kanskje fler, ta sig av arbeidet. Ingen kan greie det paa sin fritid. Men da maa der ogsaa ofres mer til samorganisationen end hittil. Organisationernes administrasjonskontingent har været begrenset av økonomiske hensyn hittil. Jeg mener det skulde være en oppgave for landsorganisationen at yde støtte til de lokale samorganisationer, saavidt som mulig. Derfor har jeg stillet mit forslag.

Smørdal: Jeg vil tilbakevise paastandene om at organisationen ikke skulde kunne undvære de lokale samorganisationer og allikevel vokse. Jeg vil da bare henvise til metalarbeiderforbundets vekst. Jeg tror de vilde slappe istedentor at øke interessen. Vi har ogsaa nok i den regulære kontingent i foreningerne. Jeg vil ha dette sagt fra, idet jeg anbefaler Øies forslag.

J. P. Jønsson: Jeg er i den stilling at jeg ikke kan slutte mig

til noget av forslagene. Vi har vedtat at landsorganisationen skal være bygget paa forbundene, og det forekommer mig at vi ved disse forslag vil faa to organisationer indenfor landsorganisationen. Selv om flertallets forslag er forsigtigere end Tranmæls saa tror jeg dog at vedtagelsen ogsaa av det kan bli en farlig historie. La os overlade det til vore medlemmer selv at danne sine lokale samorganisationer, hvis de ønsker det. Derfor burde ordet «skal» gaa ut av flertallets forslag og erstattes med «kan». Da kan det nok gaa an. Ellers synes det mig at være et kompromis med mindretallets opfatning. Der oprettes her et helt nyt organ, som skal avgjøre saker som ellers tilhører forbundene.

Her tales om en kontingent paa 25 øre uken. Saadant vet jeg at mit forbund ikke vil gaa med paa. Jeg maa derfor stemme mot begge forslag.

Jeg vil ogsaa benytte anledningen til at rette en beskyldning som Tranmæl har gjort mot mig. Han tilla mig at jeg skulde ha erklært den svenske storstreik i 1909 for en fiasko sat igang av ungsocialisterne. Det har jeg ikke sagt; det fremgaar heller ikke av det foreliggende trykte referat, som der dog findes mangler i. Erklæringen staar derfor for Tranmæls regning, ikke for min.

Fredsti: Jeg har anset det for spildt tid at delta i diskussionen hittil, men her vil jeg dog si, at alle maa indse fordelene ved det her foreslaaede. Øies forslag ligger dog saa langt tilhøire som mulig, og hadde jeg ikke visst, hvad konservatisme var før, saa fik jeg vite det, da jeg hørte Aamodts standpunkt. Han støtter til nød Øie.

Forskjellen ligger i spørsmålet om de lokale samorganisationer skal lede konflikter eller ei. Min sterke side har været den at jeg har været drevet til yderste venstre i enhver votering her, og dette tilsier mig ogsaa at jeg maa være med paa at stille det lokale selvstyre i forgrunden. Talgik i detaljer nærmere ind paa bygningsarbeidernes lokale samorganisation i Kristiania som et billede paa de lokale samorganisationers nødvendighet

Rungstad: Det som maa være hovedsaken er om man mener at organisationen behøver et saadant apparat som lokale samorganisationer. Hvis man mener det, bør der være plan og system i det fra begyndelsen av. Derfor maa samorganisationerne være obligatoriske; deres organisationsmæssige myndighet maa være bestemt paa forhaand. Det gaar ikke an at vedta hverken mindretallets eller Norheims forslag. Den tanke, Norheim vil ha fremmet, fremmes neppe heller ved forslaget. Skal den lokale samorganisation ha ledelsen av en konflikt som skal være godkjendt, saa maa vedkommende forbund henvende sig til andre forbund og til landsorganisationen. Derved vil forbundet bli avskaaret for at gi godkjendelse, fordi det blir et altfor stort apparat. Det vil jo heller ikke være i overensstemmelse med mindretallets taktik at blande alle disse organisationer sammen.

Gunnar Sethil: Jeg har stillet et forslag til forandringer i flertallets forslag i § 4. Det blev sagt av dirigenten, at dette forslag var en redaksjonell ændring, men der ligger ogsaa en realitet i det. Der staar at der skal være flere forbund representert paa stedet for at samorganisation skal dannes. Der er stillet forskjellige grænser for for-

eningernes antal. Jeg har ment, at man ikke behøver at ha nogen anden grænse end dette at bare der er flere foreninger, som tilhører forskjellige forbund, saa skal der kunne dannes samorganisation. Jeg har ment, at hvis man finder det paakrævet at danne lokale samorganisationer, saa bør de bygges slik. Men jeg lægger ikke saa stor vekt hverken paa mit forslag eller lokale samorganisationer i det heletat. Jeg er ræd for at det kan føre til vanskeligheter og forvirring. Vi har forbund og faggrupper, vi har stedlige styrer og saa har man enkelte steder sammenlutning av bygningsfagene. Saa skal man ved siden derav taa de lokale samorganisationer. Jeg vil derfor si, at jeg ikke holder saa sterkt paa det. Men hvis man skal oprette samorganisationer bør man gjøre det i den form jeg har foreslaat.

Ole O. Lian: Det er klart, at flertallets forslag maa forstaaes slik som Sethil sier, at det maa være flere avdelinger av samme forbund. Jeg kan godt gaa over til Sethils form. Slik som forholdene er nu saa er der sterk gjæring ute i distrikterne i retning av at faa et mer fast stedlig samarbeide. Og den interesse, som ligger skjult her skal vi søke at faa utnyttet, slik som forholdene er nu er det ganske uholdbart for sekretariatet.

Det er vedtat at vi skal ha samorganisationer bestaaende av parti-foreninger, fagforeninger og kooperative foreninger. Et av de første steder hvor der blev dannet lokal samorganisation var Bergen. Der fandt man det mest praktisk at ha en rent faglig samorganisation. De søkte om bidrag fra landsorganisationen og sekretariatet kom i knipe, for det stred jo mot reglerne. Det er jo ogsaa saa at den faglige samorganisation i Trondhjem har utført en hel del meget godt arbeide. Foruten det arbeide, som jeg anser for mindre godt, har den utført adskillig ubestridelig godt arbeide. Og naar den har søkt om bidrag til dette saa har sekretariatet ogsaa været i knipe. Man har maattet gaa en slags omvei for at imøtekomme det uten at gaa utenom de gjældende lovbestemmelser. Faktum er at paa de steder, hvor der har været blandede organisationer er der ikke blit stort utrettet. Det er derfor vi fremlægger forslag om at gjøre disse organisationer til organiske led i landsorganisationen. De stedlige styrer kan jo godt bestaa om vi har faglige samorganisationer. De har forresten paa mange steder vist sig at være et dødfødt instrument. Vi vet ikke om de helt faglige lokale samorganisationer heller blir til noget. Det faar vi ialfald forsøke. Fordi om landsorganisationen er bygget paa forbund saa skulde ikke de samme folk kunne gaa sammen paa de forskjellige steder i en lokal samorganisation? Jeg kan ikke skjønne at der skulde være noget i veien for det. Kan disse samorganisationer bidra til at der blir et mer pulserende liv end før saa er det bare bra. Derfor bør vi torskøke. Ingen ting er evig og det behøver ikke være saa nu heller. Havres forslag er ganske overflødig fordi det er en selvfølge at naar det blir bestemt her at oprette lokale samorganisationer saa kan sekretariatet gi bevilgning. Men fagforbundene maa bestemme om de vil overlate til en samorganisation i et enkelt tilfælde at lede en konflikt.

Elias Olsen: Jeg vil ikke kunne stemme for flertallets forslag. Den mængde av forslag, som er fremlagt er det bedste bevis for at

sekretariatets forslag ikke er saa helt akseptabelt. Man kan ikke godt komme fra at jo mer oprevet den samlede organisation blir, jo mer virvar vil der bli. Samorganisationerne vil ikke kunne utrette mer end forbundene. Jeg vil derfor foreslaa følgende:

«Foreslaar de nuværende organisationsformer bibeholdt uforandret angaaende samorganisationerne.»

Jeg anser flertallets forslag som et forsøk paa at bygge bro mellom de forskjellige retninger, men der er saa stor forskjel mellom dem, at det ikke er godt at bygge nogen bro.

Efter forslag av *dirigenten* blev det besluttet at sætte strek for de indtegnede talere.

A. E. Gundersen: Da jeg paa forrige kongres var med paa at gjøre et forsøk med lokale samorganisationer var det egentlig mot min overbevisning. Jeg trodde ikke paa nytten av dem, men jeg gikk med paa det. Det har vist sig at det ikke gaar an at lage saadanne kunstige organisationer. De folk vi har er saa optat av organisationsarbeidet, at man ikke kan vente at de skal paata sig mer. Det medfører ogsaa større kontingentutgifter. Det, som idag foreligger som forslag, kan bare ha den følge at foreningerne gaar ut av arbeiderpartiet fordi kontingentutgifterne blir for store. Vore avdelinger skal ogsaa være med i partiet paa stedet, og det blir da saa mange organisationsenheter at de ikke greier det. Lian beklaget sig over manglende samarbeide. Men man kan ikke vente at sekretariatet skal staa i saa nøie rapport med avdelingene. De staa i rapport med sit forbund. Jeg vil anbefale Øies forslag, længer tror jeg ikke vi kan gaa. Norheims forslag er i grunden det samme som mindretallet har foreslaat. Det gaar ikke an at vi overlater ledelsen av konflikterne til samorganisationernes styrer. Vi maa være opmerksom paa hvad der ligger i Norheims forslag. Det er et forsøk paa at indføre det samme paa en anden maate.

Thv. Halvorsen sluttet sig hertil.

Adolf Bay: Grunden til at mindretallet toreslaar lokale samorganisationer er at mindretallet vil bygge hele organisationen paa lokale samorganisationer. Men flertallets begrundelse er en helt anden. Det er sagt at bare en fjerdepart av arbeiderne her i landet er organisert. Nu mener man naturligvis ved disse organisationer at kunne faa en sterkere organisationsplattform og bedre basis at agitere paa. Saavel flertallet som mindretallet ønsker at arbeiderne skal erobre magten over produktionen, og den politiske magt. Jeg synes derfor det er sørgelig at høre, at der er folk som advarer mot, at der opprettes lokale organisationer. Saavel flertallets som mindretallets folk bør være med og stemme for samorganisationer i den form, som flertallet har foreslaat. Norheims forslag er ganske umulig etter de beslutninger som før er tat.

Albert Antonsen: Flertallets forslag er for ensidig belyst. Her er bare tat hensyn til de større steder. Forholdet ute i distrikterne er litet berørt. Paa steder, hvor man har arbeiderparti, utføres opplysnings- og agitationsarbeidet av dette, og der blir det for dyrt at opprette samorganisationer. Hvis det ikke gaar igjennem at bibeholde den nuværende organisationsform, vil jeg stemme for Øies forslag. Hvis der er en saadan gjæring som det er fremholdt, saa faar man etter Øies forslag anledning til at utnytte den.

Martin Liengen: Jeg er for mit vedkommende tilbøielig til at støtte flertallets forslag med den forandring, som er antydnet av *Sethil* og som jeg selv har foreslaat.

Dirigenten: Flertallets forslag er nu forandret saaledes at der skal oprettes lokale samorganisationer alene paa de steder, hvor der er flere avdelinger av forskjellige forbund.

Martin Liengen: Ja, da er det tilstrækkelig. Jeg hadde tænkt at man kunde opløse de stedlige styre, men jeg vil ha den forandring i sekretariatets forslag at de lokale samorganisationer skal kunne ha ledelsen av konflikterne enten de er større eller mindre, naar der foreligger godkjendelse for at samorganisationen kan lede dem.

Henrik Lang: Jeg vil anbefale flertallets forslag. At vi i denne forbindelse taler om lokalt selvstyre er ikke rigtig, det gjælder bare en utvidelse av fællesskapet. Dette med den økonomiske side av saken er sandt. Vi vet at medlemmerne er meget belastet med kontingent, men blir disse samorganisationer virkelig effektive saa vil de være en lønnende forretning. Men de maa organiseres effektivt ovenfra. Vi maa ikke la organisationerne leve sit stille liv.

O. Ruud: Jeg ser paa lokale samorganisationer som et lokalt spørsmål som vi ikke paa en landsorganisations kongres bør fatte beslutning i. At gripe ind her vil bli et skridt i retning av at ta «magten fra medlemmerne». Saavidt jeg har forstaat har det bestaaende forhold virket tilfredsstillende. — Jeg har ogsaa den opfatning at der av flertallet her gjøres forsøk paa at bygge bro mellem flertallet og fagoppositionen. Men det vil nok mislykkes. Fagoppositionen er dannet paa et grundlag som ikke kan ændres om flertallets forslag vedtages. Ikke tror jeg, at fagoppositionen blir mer lojal i sit arbeide. Saavidt jeg forstaar er det en livsbetingelse for fagoppositionen at være illojal.

Jeg slutter mig forøvrig i et og alt til I. H. Jønssons uttalelser og vil principalt stemme for Elias Olsens forslag at ingen forandring foretages, subsidiært for et forslag i retning av at foreningerne stilles frit i spørsmålet om samorganisation.

Haakon Hansen: Det er paa grund av litet medlemstal at kontingenten i de lokale samorganisationer har maattet sættes saapas høi. Vi har ogsaa anvendt al vor evne paa stedet til faglig oplysning og agitation.

Alb. Arnevig: Det er saa at enhver synes bedst om sine barn. Til sidste kongres hadde Bergens-avdelingen av vort forbund tølgende forslag til stedlige samorganisationer:

«Samorganisationer kan dannes enten ved at den allerede eksisterende politiske organisation eller de eksisterende samvirkende fagforeninger utvider sin virksomhet til ogsaa at omfatte disse formaal eller ved at der dannes en selvstændig samorganisation paa de steder, hvor der ingen samvirkende fagforeninger findes, og hvor det med absolut flertal bestemmes av organisationerne.»

Jeg kan dog ikke stemme for flertallets forslag, da der ikke bør være tvang og vil derfor anbefale Øies.

H. Pettersen redegjorde til imøtegaelse av Fredsti for bygningsarbeidernes lokale samorganisation i Kristiania.

M. Norheim: Jeg tror nok vi kan komme op i landsomfattende konflikter ogsaa om mit forslag blir vedtat. Men jeg tror ikke at vor stilling vil bli forværret derved. Arbeidsgiverne har hverken tid eller lyst til at lave landskonflikt fordi en lokal samorganisation leder kampen. Tilslut vil jeg bare minde om hvorledes oppositionen faldt tilfote her om lørdag aften da der fandtes et tilfredsstillende forslag i dyrtidskonflikten. Oppositionsystem blir hemmet.

M. Tranmæl: Det var nok riktig det jeg citerte av Jønsson. Han sa ifølge referatet at de svenske arbeidere førte «en fortvilelsens sultekamp». Og han nævnte ungsocialistene som dem der hadde ønsket konflikten. Men jeg hævde at det var den gamle organisation som hadde lavet det hele. For fagoppositionens utvikling har det ingen indflydelse, hvad man vedtar. Vi staar midt oppe i arbeidet nu. Norheims forslag peker i samme retning; men flertallet vil gi organisationerne for liten virksomhet. Det blir en spændetreie.

Anders Birkeland: Jeg kan ikke være enig i at man her beslutter at opprette samorganisationer og at disse skal være obligatoriske. Det vil vise sig at de forskjellige avdelinger eller grupper vil komme til at ta beslutninger som tildels vil komme i strid med de som blir fattet paa samorganisationernes møter. Naar et fag berøres av en konflikt, og det blir samorganisationernes sak at blande sig i den, mener jeg at en strid inden selve samorganisationen vil opstaa. Men hvis man kan si som hr. Kalvaa, at det er lovlig at bryte loven, naar det lykkes, saa kan man godt beslutte at samorganisationer skal dannes, for da er det bare at bryte med den og gjøre som vedkommende fag finder det passer bedst.

Vi har flere steder rundt vor kyst hvor det endnu ikke er blit nogen organisation av sjøfolk, men vort forbund har den hele tid hat dette for øie og med kortere og længere mellemrum iverksat agitation og paa den maate faat den ene avdeling stiftet efter den anden. Naar man nu her skal overlate til samorganisationen at lede dette arbeide, saa finder jeg det er meget tvilsomt at det lar sig gjøre, især hvad som angaar sjøfolkene.

Jeg vil derfor advare forsamlingen mot at beslutte opprettet samorganisationer som skal være obligatoriske, da jeg paa forhaand kan si at det vil bringe like megen forstyrrelse og uenighet inden organisationen som det vil gagne den. Jeg vil derfor stemme imot enhver beslutning om dannelse av obligatorisk samorganisation. Jeg vil advare forsamlingen mot at foreta ting her som er i strid med mange foreningers.

A. Øie: Vi skal anerkjende samorganisationerne som *samorganisationer*, ikke som organisationsmessige ledd av landsorganisationen. Sekretariatet kan ikke tvinge nogen til at opprette samorganisationer, og man skal være forsiktig med at vedta lovbestemmelser som ikke kan haandhæves.

Oskar Johansen: Naar Lian taler om de stedlige styrever, saa vil jeg si at han nok ikke har kjendskap til dem. Det stedlige styre for Norsk arbeidsmandsforbund i Kristiania har gjort bedre organisationsarbeide end mens lokal samorganisation kan gjøre det. For bygningsarbeiderne vilde det ogsaa være til stor skade om de skulde ophøre med sin egen lokale samorganisation. Jeg forstaar heller ikke Lians skræmsler med Øies forslag. Øie vil at organisationen skal staa frit, og at der ikke skal

vedtages tvangsbestemmelser. Dette er det rigtige. Jeg anbefaler Øies forslag.

O. Lian: Jeg kan ikke si andet end godt om Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre i Kristiania; men mange andre steder ligger de stedlige styre i dødvandet. Det var heller ikke meningen at de stedlige styre og industrigrupper skulde ophæves.

Men jeg skjønner ikke hvorledes Norheim kan faa sit forslag til at rime med forbundstanken. Det gaar ikke. Naar Den typografiske forening i Stavanger f. eks. kræver at samorganisationen skal overta ledelsen av en konflikt, i hvilken stilling kommer da typografernes forbund?

Det er et umulig forslag, fordi det griper ind i en organisationsform som vi allerede har fastslaaet. I bedste fald vil det bli en papirbestemmelse, hvad Norheim selv ogsaa indrømmer. Det samme er Tranmæl inde paa. Flertalsforslaget er bygget paa det som er vedtat. Forbundsstyrene maa ha avgjørelsen under ansvar for avdelingerne og medlemmerne. Forslaget vilde været rimelig om mindretallets indstilling var lagt til grund for forhandlingerne. Nu er det en meningsløshet. Men la os ikke være steile. La os forsøke det nye som er værd at forsøke. Evig og uforanderlig er kun det tomme.

Alfred Nilsen: Flertallets forslag er et litet skridt fremover. Jeg kan dog ikke skjønne at man kan staa her og advare mot det. Vi skal knytte organisationsgrupperne sammen i intimt fællesskap. Det trænger tid for at arbeide sig ind, og man skal ikke tale om uheldige forsøk. Det mest praktiske her i Kristiania er om de samvirkende fagforeninger blev en lokal samorganisation. Grupperne faar indrette sig som de bedst kan efter forholdene. Vi maa systematisere oplysningsarbeidet. Jeg anbefaler mindretallets forslag.

Lian oplyste fra referenterne, at J. P. Jönssons tale var blit endel misvisende, idet der var indløpet forvildende trykfeil og endel var faldt ut. Dette gjaldt dog ikke de omtvistede punkter.

Votering: Bay's forslag betragtedes bortfaldt. Nanches forslag toges tilbage. Det besluttedes med 152 mot 77 stemmer at lægge flertallets forslag til grund.

Elias Olsens forslag forkastedes mot 69 stemmer.

Ved alternativ votering mellem flertallets forslag (ændret overensstemmende med Sethils forslag) og Norheims forslag blev med 197 stemmer mot 76 flertallets forslag vedtat. 10 var fraværende, 1 stemte ikke.

De 197 som stemte ja (for flertallets forslag) var følgende:

A. Ahlstrand, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Gregorius Eliasen, Bernh. Eriksen, Georg Gabrielsen, A. Gulbrandsen, Johannes Gulbrandsen, Otto Gulbrandsen, P. Haakenstad, Thv. Halvorsen, T. Heggen, Alfr. Horgen, Haakon Hval, O. Johansen, O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Olav Oksvik, Anna Olsen, Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjömann, Carl Svensson, Lars Fjeldbø, Jens Tveten, Adolf Bay, Aksel Dahlstrøm, Martin Hermansen, Johan Nygaard, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Adolf Schou, Henrik Fjeld, Chr. Nilsen, G. Hermansen, B.

Kihl, Alb. Nic. Arnevig, H. J. Hagen. Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Ingvald Rastad, Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Hermann O. Havre, Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, Hendrik Svendsen, F. A. Olsen. O. Schibstad, P. Andersen, Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Konrad Klausen, O. Liknes, Elias Olsen, Kristian Olsen, Leif S. Olsen, Ole Johan Olsen, Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anton Askim, Harald Bogevoold, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, Hans Grønli, Karl Haldersen, Olaf Hamre, B. Heggem, Hans Høglund, Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Jonas Kittelsen, Kr. Kristensen, H. Lang, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Grouth Jakobsen, Rob. Kopp, Carl Iversen, M. Kristoffersen. J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oscar Olsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, Hans Braathen, Sigvald Eriksen, Johannes Haarklau, Eugen Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olaf Sjursether, A. Svensson, Chr. Systad, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Johs. Lund, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Petterson, Abraham Seljan, O. Sporpind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud Olsen, Hans Eriksen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, Johs. P. Nilsen, K. Pedersen. M. Liengen, Gunder Sæther, B. Børresen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen. Joh. Samuelsen, F. A. Svahn, A. Søhol, J. Tellefsen, Anders Øie, C. E. Ericson, S. Christensen, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Alfr. Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, Gunnar Bakke, Laurits Bakke, B. Haakestad, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, G. Nøttestad. A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen, Magnus Nilssen.

Følgende stemte nei (for Norheims forslag):

Ingv. Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg' Elev Brean, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Haanes, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, J. Iversen, J. Johansen, Alfr. Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Adolf Olsen, Ottar Skarheim, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, G. Sundbye, O. K. Sundt, Kristian Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Lars Larsen, Arnesen, H. Letvik, Nils Norheim, A. Østvik, Joh. Andersen, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, M. Fredsti, Oskar Gustavsen, Lars Haastad, Lars Humlebræk, J. Hølvold, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan

Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Victor Norbek, Bj. Ruud, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, I. B. Aase, Ola Guldvaag, J. M. Sivertsen, Ingvald Johnsen, Hans Evensen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, Nils Østhagen, K. Hjelseth, Ole Iversen, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, Oskar Schibstad.

Følgende var fraværende:

Olaf Næss, Hans Aas, A. Jacobsen, E. Gabrielsen, Hj. Jakobsen, Alfr. Melgaard, Gerh. Gulbrandsen, H. Dahlstrøm, Ingv. Ohlsen, Aksel Nilsen.

Kalvaa stemte ikke.

Oies forslag vedtoges derpaa med 145 mot 63 stemmer i følgende, ændrede form:

«Hvor der paa et sted er flere forbundsavdelinger tilhørende forskjellige forbund oprettes lokale samorganisationer naar et flertal av avdelingerne uttaler sig for det. De er obligatoriske — —» o.s.v. som flertallets forslag.

Lienqens forslag om at stryke ordet «større» i flertallets forslag og i stedet sætte «fælleskonflikter» forkastedes mot nogen faa stemmer.

Havres forslag vedtoges mot en stemme.

Direkte optagelse av lokale samorganisationer.

Fra 15-mandskomiteens mindretal forelaa følgende forslag til nyt punkt 3 i lovenes § 2:

«Lokale samorganisationer kan optages direkte i landsorganisationen med samme rettigheter og pligter som forbund.»

Alfred M. Nilsen: Forholdene kan mange steder være slik at det er umulig at danne fagforening. Det skulde da gaa an at danne en fællesorganisation av arbeiderne i de forskjellige fag. Derved kunde vi øke medlemstallet. Paa disse premisser anbefaler jeg forslaget.

Ole O. Lian: Hvis dette forslag skulde vedtages er det paa en maate begyndelsen til enden. Det er begyndelsen til opløsning av forbundene. Det maa næsten være overflødig at diskutere dette spørsmaal nu. Jeg kan ikke tænke mig at man stemmer for det. Det vil føre til rot. Saasnart nogen foreninger var blit misfornøiet med et eller andet kunde de melde sig ut av forbundet og forlange sig direkte indmeldt i landsorganisationen. Jeg vil ikke være ubehagelig, men jeg synes det er ganske urimelig at komme med dette forslag nu etter de faldne voteringer. Det burde tages tilbake.

A. E. Gundersen: Det er ikke nødvendig at vedta noget forslag av de grunde som Nilsen nævnte. Folkene paa saadanne steder kan melde sig direkte ind i sine forbund. Jeg vil haabe at ikke engang fagoppositionen stemmer for dette forslag.

Alfred Madsen: Dette forslag var fremsat til forrige kongres av Rjukan jern- og metalarbeiderforening. Det er rigtig at det betegner en opløsning av forbundene. Det vil si en opløsning av den sterke centra-

lisation. Er det da ikke bedre at arbeiderne blir staaende i landsorganisationen end at de helt gaar ut av organisationen? Forholdet er at det av rent praktiske grunde vilde være en fordel om en saadan lokal industriorganisation kunde meldes ind i landsorganisationen. Paa Rjukan er forholdet det at der er 6—7 forbund repræsenteret i en konflikt mot en enkelt arbeidsgiver. Dette er upraktisk. Derfor er det ogsaa at industriorganisationstanken er kommet frem, men det nytter vel litet at snakke om dette efter voteringerne. Men der ligger en fare i at forbundene alene skal være organisationsformen. Vi ser hvordan den syndikalistiske federation har faat tilslutning i den senere tid. Men utviklingen kan føre derhen at der maa være et litt friere slag for de lokale organisationer. Forslaget er i virkeligheten en praktisk kombination av industriorganisationer og lokale organisationer. Man er ræd for dette forslag fordi det indebærer et nyt princip. Men ved at vedta forslaget vil samorganisationerne komme paa like fot med fag- og industriforbundene. Og saa vil den industrielle utvikling avgjøre hvilken organisationsform der er den mest effektive.

Alfred M. Nilsen: Vi har jo allerede flere enkeltstaaende foreninger i tilslutning til landsorganisationen, og de betegner ikke noget rot. Det blir ikke mere rot dette. Til Gundersen vil jeg si at paa de steder jeg tænker paa er der ofte brakmark at oppløie. Derfor mente jeg det kunde være hensigtsmæssig at ordne det paa denne maate.

Bratvold: Jeg vil gi Alfred Madsen min kompliment for hans aapne tale. Det er ikke slik som Alfred Nilsen vil forsøke at fremstille det, det er ikke oppositionens syn paa tingene det. Jeg forstod det slik at naar Madsen forlangte ordet, saa var det for at præcisere oppositionens syn, men det standpunkt er nu nedvotert av kongressen. Der er en ting jeg ikke kan komplimentere ham for, og det er den maskerte trusel som laa i det han sa om hvad som vilde ske. Før har vi hørt at det ikke var meningen at splitte organisationen. Baade før og under kongressen har oppositionen arbeidet for sit syn, men det er ikke lykkedes den at bibringe os det syn fagoppositionen har. Da er det ikke riktig at fremkomme med en saadan trusel paa det nuværende tidspunkt.

Jens Teigen: Hvis et forbund gik til at utskrive ekstrakontingent — hvilket i almindelighet ikke blir mottat med videre glæde —, saa skulde man efter dette forslag kunne melde sig ut av organisationen og gaa over i en saadan lokal samorganisation. Der er ingen væsentlig forskjjel mellem sekretariatets ledelse av konflikterne og forbundenes ledelse, og misnøien vilde bli like stor.

Paa foranledning av *Rastad* blev det efter dirigentens forslag enstemmig besluttet at sætte strek for de indtegnede talere.

A. E. Gundersen: Alfred Nilsen er filisteragtig, naar han vil gi dette forslag en saa uskyldig motivering. Det har Madsen bevist richtigheten av.

Tranmæl: Naar det indvendes at dette forslag er i strid med det som er vedtat er det ikke rigtig. Det er vedtat at vi skal bygge paa forbundsformen i almindelighet, men det forhindrer ikke at der kan dannes lokale samorganisationer og at man kan indmelde disse i landsorganisationen. Det vilde gi anledning til frit valg og saa fik man da se

hvad der er det rigtigste. Det vi tar sigte paa er at faa flest mulig ind i vor kamporganisation. Hvis man har saadan tillid til forbundsformen, behøver man jo ikke være ræd for dette. Madsens udtalelse var ingen trusel, vi har bare pekt paa den fare som kan være tilstede.

Leopold Rungstad: Av Madsens argumentation fik vi fuld rede paa hvad som ligger til grund for forslaget. Jeg synes at vi nu har foretat saa mange voteringer om disse saker at det ikke skulde være nødvendig at ha flere demonstrationsavstemninger. Det er forbundsformen, som har bevaret organisationens enhet her i landet. Jeg kan ikke skjønne at det kan være nødvendig for kongressen at vedta bruksanvisninger for dem, som er misfornøiet og vil danne sprængorganisationer.

Alfred Madsen: Det er en misforstaaelse at tro at det var nogen trusel jeg kom med. Truselen ligger i selve den industrielle organisation, at den kan sprænge organisationsformen. Nilsens begrundelse var rigtig i og for sig, men det var bare en del av begrundelsen. Repræsentanterne har baade ret og pligt til at hævde det syn som medlemmerne har, og faa en votering i spørsmålet, saa ogsaa repræsentanterne paa Rjukan og andre steder kan faa se hvordan situationen ligger an i denne sak.

Henrik Lang: Hr. Madsen forsøkte anden gang at rette paa sin klodsethet den første gang. Naar Nilsen er sparket ut hovedtrappen saa forsøker han at lure sig op kjøkkentrappen.

S. Støstad: Jeg kan ikke forstaa andet end at flertallet er ræd lokale samorganisationer av den grund at det skal vise sig at de har livets ret og kan vareta arbeidernes interesser like godt som fagforbundene. Vi skal organisere misnøien til noget godt, og det gjør vi ved at vedta dette forslag. Lang bør ikke snakke saa høit om Madsens klodsethet, for han er ikke den rette til at paatale den.

Bratvold: Den sidste ærede taler faar undskyldte mig, naar jeg sier at syndikalisterne ikke er av nogen betydning. Det har været uttalt fra oppositionelt hold at den syndikalistiske organisation var betydningsløs og døende.

Votering: Der votertes ved navneprop. Mindretalsforslaget forkastedes med 194 mot 67 stemmer. 19 var fraværende.

De 194 repræsentanter som stemte nei (mot mindretallets forslag) va r:

A. Ahlstrand, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Gregorius Eliassen, Bernh. Eriksen, A. Gulbrandsen, Joh. Gulbrandsen, P. O. Haakenstad, T. Heggen, Alfred Horgen, O. Johansen, O. K. Karlson, Olav Oksvik, Anna Olsen, Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjömann, Carl Svensson, Lars Fjeldshø, Adolf Bay, Aksel Dahlstrøm, Martin Hermandsen, Lars Larsen, Johan Nygaard, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Adolf Schou, Henrik Fjeld, Chr. Nilsen, Hans Aas, G. Hermandsen, A. Jacobsen, Albert Nic. Arnevig, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Nils Norheim, Ingvald Rastad Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Hermann O. Havre Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, Hendrik Svendsen, F. A. Olsen, P. Andersen'

Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Konrad, Klausen, Elias Olsen, Kristian Olsen, Leif S. Olsen, Ole Johan Olsen, Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anton Askim, Harald Bogevoid, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, M. Fredsti, Hans Grønli, Oskar Gustavsen, Karl Haldersen, Olaf Hamre, B. Heggem, Hans Høglund, E. Johansen, Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Jonas Kittelsen, Kr. Kristensen, H. Lang, Alfred Melgaard, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Grouth Jakobsen, Rob. Kopp, Carl Iversen, M. Kristoffersen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oskar Olsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, Hans Braathen, Sigv. Eriksen, Johannes Haarklau, Eugen Johnsen, Ingvald Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olaf Sjursether, A. Svensson, Chr. Systad, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Johs. Lund, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Pettersen, Abraham Seljan, O. Sporpind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud. Olsen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, Johs P. Nilsen, K. Pedersen, M. Liengen, Gunder Sæther, B. Børresen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Johan Samuelsen, F. A. Svahn, A. Søhol, J. Tellefsen, Anders Øie, C. E. Ericson, B. Lange, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Alfred Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamson, Gunnar Bakke, Laurits Bakke, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, G. Nøttestad, Oskar Skibstad, A. Strømsvaag, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen, Magnus Nilssen.

De 67 repræsentanter som stemte ja (for mindretallets forslag) var :

Evald Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Elev Brean, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Haanes, H. Hansen, Wilh. Hansen, J. Iversen, J. Johansen, A. Kalvaa, Alfr. Madsen, Aug. Magnussen, Alfred M. Nilsen, Olaf Næss, Adolf Olsen, Ottar Skarheim, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, G. Sundbye, O. K. Sundt, Kristoffer Tamnæs, Jens Tveten, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Birger Arnesen, H. Letvik, O. Liknes, A. Østvik, Joh. Andersen, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, Lars Haastad, Lars Humlebræk, J. Holvold, Hj. Jakobsen, Albert Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Victor Norbek, Bj. Ruud, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, I. B. Aase, Ola Guldvaag, J. M. Sivertsen, Hans Evensen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, Nils Østhagen, K. Hjelseth, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, Herman Hansen.

Føljende repræsentanter var fraværende;

Georg Gabrielsen, Otto Gulbrandsen, Thv. Halvorsen, Haakon Hval, N. E. Nielsen, B. Kihl, E. Gabrielsen, O. Skibstad, Anders Borg, Gerh. Gulbrandsen, O. J. Johansen, H. Dahlstrøm, Ingv. Ohlsen, Hans Eriksen, Ole Iversen, Aksel Nilsen, B. Haakestad, Olaf Thorstensen.

Danmarks og Tysklands repræsentanter tar avsked.

Paa vegne av repræsentanten fra Tyskland, Sassenbach, og de danske repræsentanser gaves ordet til

Anton Andersen, som uttalte: Jeg vil faa lov til paa min, hr. Madsens og Sassenbachs vegne, idet vi nu er nødt til at reise hjem og delta i arbeidet, en tak for indbydelsen til denne kongres, for gjestfriheten og venligheten.

Vi staar foran større konflikter derhjemme og maa reise tilbake i den anledning.

I har her behandlet spørsmåal av indgripende betydning for organisationen. Der har været forskjellige opfatninger om midlerne og meninger er utvekslet om hvilke veie er de bedste. Vi maa fornye og fornye vore organisationer; men et maa man huske, naar debatten er endt vil mindretallet vite at bøie sig for flertallet og arbeiderne maa staa igjen i samlet masse.

Vi mister styret hvis vi ikke holder fast ved det. Her har været stillet indgripende forslag om helt nye veie. Men det gaar ikke an at splitte den prøvede organisation vi har og lægge an nyt, hvis vi vil naa maålet.

Tror man at fagforbundene vilde gaa hen og oppløse sig? Nei, de vilde nok fremdeles bestaa, og saa vilde man sat en kile i arbeiderorganisationen. Utviklingen vil nok skaffe det nye som kræves. Den gamle socialistiske sætning: «Proletarer i alle land, forener eder» er endnu gyldig.

Jeg vil si, at debatten her har været til ære for begge parter. Det er ideerne ikke personerne man har diskutert, og den har været belærende.

Man maa heller ikke glemme at landene har gjensidige pligter mot hinanden. Hvert land kan ikke gaa sine egne veier. Beslutninger i et land vil faa indflydelse i andre land.

La os erindre den ting, nu naar vi har krig rundt os paa alle kanter at vi ogsaa maa gjenreise Internationalen.

Socialismens seier er maålet. Men dertil hører centralisation, ikke decentralisation. Der maa samhold til, og trods debatterne her, vet jeg I er en enig masse i kampen utad.

Det var sagt av en taler her, at danske uorganiserte arbeidere som kom hit til Norge hadde sagt at naar de stod utenom organisationen, saa var det paa grund av septemberforliket.

Jeg vil si, at stillingen i Danmark er gudskelov slik at omtrent alle er organisert. Jeg sier praktisk talt alle, idet der kun er igjen endel landarbeidere og endel kvinder i industrien. Dertil kommer at de uorganiserte aldeles ikke kjender noget til septemberforliket.

Jeg vil paa mine og kameraters vegne igjen si tak for samværet og for gjestfriheten her i disse dage.

Et leve den norske arbeiderbevægelse! (Hurraer.)

Ole O. Lian: Jeg tror jeg har kongressen med mig, naar jeg uttaler en varm tak til de tre representanter for Danmark og Tyskland for deres nærvær her i disse dage. Det kan være det har været trætende for dem at sitte her og høre paa de lange debatter vi har ført. Men la os haabe at det er som Andersen sier at debatten har været os til ære og at den har været belærende.

Det kan hende det blir vanskelige tider at gaa igjennem her i de skandinaviske land, og det er ikke godt at vite hvad det utvikler sig til. Det er mørke skyer over Skandinaviens, særlig ser det mørkt ut med tilførsler. Det kan ogsaa tænkes at arbeiderklassen faar store kampe at gjennemgaa. Men la os forene os i ønsket om at samvirket med broderorganisationerne uhindret maa fortsætte. Og at den tid snart maa rinde, da den ulykke som krigen er maa være forbi, at Internationalen maa gjenopbygges til kamp mot det som har skapt krigen og alle dens ulykker.

Et leve broderorganisationen og de representanter som har gjestet os! (Hurraer)

Møtet hævet.

Formiddagsmøte fredag 26. oktober.

Dirigent: *Oscar Ruud.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Lovforandringer. Kongressen.

Tranmæl gjorde opmerksom paa at mindretallet ikke optok sit forslag fra 15-mandskomiteen.

Lian: Som man vil se av flertallets forslag gaar man med paa at forbundsstyrrernes representationsret paa kongresserne avskaffes. § 4 punkt 2 passus b og d maa derfor utgaa av lovene. Alt som angaar forbundsstyrrernes representationer utgaar, saaledes ogsaa punkt 3 og paragraffens nummer forandres til § 5.

Resten av flertallets forslag om samorganisationernes representationsret er saalydende:

«De lokale samorganisationer har ret til distriktsvis representation, hvor hvert amt samt byerne Kristiania, Bergen, Trondhjem og Stavanger danner et distrikt. Hvert distrikt har ret til 1 representant for det første 5000-tal medlemmer og videre 1 representant for hvert fylgte 5000-tal medlemmer.»

Naar samorganisationerne nu ikke er blit obligatoriske saa vil det

ikke gaa an at gi repræsentationsret til de som tilfældigvis kan bli dan-
net. Forslaget er jo derved egentlig bortfaldt og jeg kan ikke tro at
nogen vil fastholde det.

Tranmæl: Det viser sig nu at kongressen igaar vedtok en linje,
som søker at komme bort fra lokale samorganisationer. Det var det som
laa i Øies forslag. Det vil komme til at gjøre sig gjældende ved avgjø-
relsen av etterretningskontorerne og gaar gjennom det hele. Men det er
ikke i overensstemmelse med stemningen utover landet. Det er ikke
arbeidere som har talt fra klassestandpunktet her, men skomakere, skræd-
dere, snekkere og murere. Det er faginteresserne som har været avgjø-
rende. Det vil derfor ogsaa være vanskelig at opretholde noget forslag
her. Men jeg mener dog at man kan vedta flertallets forslag. Naar mind-
retallet har frafaldt sit oprindelige forslag saa var det fordi vi efter av-
gjørelserne her igaar fandt det nyttelest at opta det nu.

Mindretallet optar derfor flertallets forslag.

Det kan da ogsaa være interessant at se om flertallet virkelig nu vil
stemme ned sit oprindelige forslag her.

A. Øie: Naar mindretallet idag bruker en saa begrædelig tone i
anledning av det forslag, som blev vedtat igaar, beviser det, at det netop
var paa dette punkt de hadde ment at faa en av sine saker igjennem. Alle
sine øvrige forslag har de bare fremsat som demonstrationsforslag.

A. E. Gundersen: Det vilde vise sig her, at selv om alle for-
bundsstyres representanter hadde været borte fra denne kongres, saa
vilde fagoppositionen allikevel været i haabløst mindretal. Der tales
imidlertid her om at avskaffe førstekammeret, og det kan vi være med
paa; men vi vil ikke være med paa Tranmæls forslag om at oprette et
nyt førstekammer av samorganisationsrepresentanter. Det kan ikke vedtages
nu. at den lokale samorganisation skal være noget organisationsmessig
led i landsorganisationen.

A. Bratvold: Jeg tror det vilde være vanskelig at opretholde
lokale samorganisationer. Tranmæl taler om faginteresser; men hvis fag-
oppositionen vil være konsekvent, saa maa den da toreslaa en helt anden
repræsentationsordning. Den skulde da foreslaa at repræsentationen
overgaves direkte til medlemmerne distriktsvis. Men fagoppositionen har
ikke ovøvet at komme med et saa klart forslag her.

Alfred Madsen: De aller fleste representanter her er vel valgt
enten paa mindretallets eller flertallets indstilling. Men saa faar vi da ogsaa
se hvor mange av flertallets medlemmer som nu vil stemme for sit eget
forslag eller stemme det ned. Et saadant standpunkt som det Bratvold
nævnte har fagoppositionen indtat. Det er fagoppositionens mening at
medlemmerne direkte skal vælge repæsentanterne.

O. Lian: Vi vil ha kravet paa lokale samorganisationer staaende
til det er anerkjendt. Jeg tror ikke det vil la sig avvise. Men det har
ikke faat anerkjendelse her, og det er en nødvendig konsekvens av Øies
forslag at flertallet frafalder sit forslag. Det gaar ikke an at gi de fri-
villig oprettede organisationer repræsentationsret. Nogen almindelig lokal
samorganisation blir det ikke nu. Men vi kan være sikker paa, at spørsmå-
let foreligger paa neste kongres. Da kan man ogsaa diskutere repræsen-
tationsretten. Flertallet har ikke noget forslag, naar det er tat tilbake.

Alfr. Overgaard: Det var glæde utover landet over 15-mandskomiteens oprettelse. Men denne glæde vil svinde, naar man utover landet faar kundskap om denne kongres' beslutninger. Der var enkelte punkter i flertallets indstilling, som pekte i retning av mindretallets; men kongressen har nu ogsaa nedstemt disse smaa indrømmelser til radikalismen. Sekretariatet burde nu sende mænd som Gundersen og Øie utover landet og finde rede paa stillingen, og de skal faa besked. Jeg for min del skjønner ikke hvorledes vi skal komme tilbage til medlemmerne og *for-svare*, hvad som er gjort paa denne kongres.

O. Ruud: Jeg vil bare gi et eksempel: Jeg sætter at vi har en afdeling paa Rjukan, som gaar ut av vort forbund for at gaa ind i den lokale samorganisation, da vilde vort forbund ikke anerkjende en saadan afdeling. Vi vilde anse den som usolidarisk. Vi gir ikke uorganiserte folk adgang til vore møter, og vi vil ikke at de usolidariske skal ta del i vore raadslagninger og behandle vore saker. Majoriteten av repræsentanter her er ikke lønnede tillidsmænd; de kan ikke for at de er skrædere, skomakere, snekkere og murere; men vi kan heller ikke ordne alle andre forbunds organisation f. eks efter Norsk arbeidsmandsforbunds mønster.

H. Pettersen: Vi kan ikke fatte beslutninger her efter hensyn til truslerne om sprængning av organisationen. Hvis jeg ikke tok feil av avstemningen igaar, saa var det mange av fagoppositionens tilhængere som stemte for Øies forslag og hver enkelt faar vel gjøre rede for medlemmerne for sit standpunkt paa kongressen.

E. Volan: Vi maa være opmerksom paa hvad Øie motiverte sit forslag med igaar. Han vilde ha lokale samorganisationer bare der, hvor de av sig selv vokser op. Enten man er valgt paa flertallets eller mindretallets indstilling her, saa har dog forutsetningen været at vi skulde finde nødvendige forandringer i vor organisation her. Denne kongres koster en 70—80,000 kroner og resultatet — hele resultatet — er de smaa forandringer som findes paa side 61 i indstillingen om kontingenten. Noget andet er ikke gjort.

Strek sattes ved de indtegnede talere.

A. Øie: Det ser ut som om man vil ha det slik, at alle som staar paa flertallets side farer med tantestrekere. Det hele er bare demonstration.

Tranmæl: Jeg har ikke regnet med at vi skulde kaste nogen sten ind her. Men det er her som da Skaardal kom ind i Søndre Trondhjems amtsting og kom med et forslag. En høiremand sa at man maatte stemme ned det forslag fordi det kom fra en socialist. Her er det slik at man stemmer mot forslagene med den begrundelse at de kommer fra fagoppositionen. Hvis vi hadde stemt for Øies forslag, saa maatte vi da ræsonnere slik at «jo galere des bedre».

Det viser sig at denne kongres gaar langt tilhøre for komitéflertallet; men landet ligger langt tilvenstre derfor. Kongressen skulde derfor gaat tilvenstre for flertallet istedetfor tilhøre. De lokale samorganisationer vi har vedtat efter Øies forslag er egentlig frivillige tvangsorganisationer. De er hverken fugl eller fisk.

A. Bratvold: Det er klart, at flertallets forslag ikke kan vedtages nu efter at torutsætningerne for det er forkastet. Kongressens stemning

for forbundsorganisationen har været sterkere end nogensinde før. Der mangler ikke klarhet i saken. Samorganisationerne kan nok ikke rydde bort faginteresserne. Om vi nu ogsaa gir fagoppositionen denne koncession, saa vil den nok allikevel komme igjen paa næste kongres. Man taler om sprængning; men denne kongres skulde da være tydelig nok. Og man maa finde sig i avgjørelsen.

A. E. Gundersen: Jeg vil si for vort forbunds vedkommende at vi ikke kan stemme for ethvert forslag som kommer frem uten at beregne konsekvenserne. Der findes ikke den organisation i verden som optræder saa velvillig mot oppositionen som vor norske. Naar de nu faar avskaffet førstekammer, hvad der er enstemmighet om, saa bør de ikke forsøke paa at faa istand noget nyt. Ellers ser det ut til at fagoppositionen heller vil komme til at øke end mindske de lønnede tillidshverv.

A. Bay: Flertallet likesaavel som mindretallet har hat lokale samorganisationer paa sit program. Men da Øie kom med sit forslag saa det ut til at fagoppositionen stemte for det. Volan klager over at kongressen her koster en 70—80 000 kroner uten at der er blit nogen forandring. Nei, det var jo det kongressen skulde avgjøre, og dertil har fagoppositionen ønsket kongressen. Jeg for min del stemte for lokale samorganisationer for at man kunde finde ut nødvendigheten av dem. Det blev ikke vedtat, og da kan man ikke her gaa hen og vedta repræsentationsret til kongressen for det som vokser frem frivillig og tilfældig.

Oskar Olsen: Ogsaa jeg har merket mig at Volan og andre begynder at beklage sig over kongressen. Det skulde dog ikke være fra den kant, hvorfra kravet har været sterkest, at beklagelserne skulde komme. Der har jo ogsaa fra fagoppositionens side i hele sommer været agitert ivrig for at faa en kongres til foran denne. Flertallet har frafaldt sit forslag til det foreliggende punkt, og da kan der ikke appelleres til dette.

N. Norheim: Jeg vil ta avstand fra hvad mit forbunds (typograferne) formand har uttalt sig om med hensyn til solidariteten. Det kan hände at vi kommer i berøring netop med saadanne som Ruud nævner til eksempel, og da gaar det ikke an at komme med slike kategoriske forhaandserklæringer. Det sies at Norsk arbeidsmandsforbund ialfald staar i fare for at bli sprængt paa de beslutninger som er fattet her. Vi vil da kunne faa sideordnede organisationer, som vi vil maatte staa ved siden av dag efter dag, og skulde vi saa gaa hen og erklære disse for usolidariske? Det gaar ikke an.

Sverre Støstad: Det er merkelig at flertallet finder det nødvendig at ta sit forslag tilbake. Er det ikke rimelig at paa de steder hvor medlemmerne finder det nødvendig at de da opretter en frivillig tvungen samorganisation?

Bratvold sier der maa være klarhet efter en saadan valgkamp. Ja, det hadde det ogsaa været, hvis enten flertallets eller mindretallets forslag var blit vedtat her.

En ting har debatten lært mig, og det er at hadde fagoppositionen stillet sig mot det som nu har mindretalsforslaget i 15-mandskomiteen, saa hadde det sandsynligvis været vedtat her. Gundersen har rigtignok sluttet sig til flertallets forslag; men han er imot alt det i det forslag

som kan føre til de mindste forandringer. Han er da konsekvent; han vil *ingen* forandring ha.

Alb. Johansen: Det har været sagt her, at de virkelige arbeidere blandt repræsentanterne er kommet saa litet tilorde. Det var bl. a. derfor at jeg forlangte ordet. Mindretallets folk har ikke mange tillidsmænd at sætte i ilden. Lian sa, at han hadde ikke nogen videre lyst paa hanekamp; men det er blit hanekamp av dette allikevel. Motstanden mot mindretallets standpunkter er drevet rent som sport. Ikke en røst hævet sig igaar mot de smaating som mindretallet her ønsker vedtat. Det skulde da ikke være noget iveien for at de lokale samorganisationer faar repræsentationsret paa kongressen at de blir frivillige. I Fredrikstad hvor vi tidligere har hat en karikatur av en lokal samorganisation holder vi nu paa at oprette en som kan bli av virkelig effektivitet. De kommer nok. Det er saa mange gjøremaal vi er fælles om at vi føler trang til at komme sammen over forbundsgrænserne og dertil er det ikke adgang uten i en ordnet lokal samorganisation.

Joh. Samuelsen: Selv om lokale samorganisationer er vedtat igaar, saa kan vi ikke idag vedta noget som ikke passer ind i det vi har. Det er klart nok at dette ikke vil gaa i længden; det blir jo et dobbeltsystem. Det er et bedrag at tro at man vilde faa mer alsidighet ved lokale samorganisationer. Samtlige fag er jo ogsaa repræsentert her, og det vil være de samme i de lokale organisationer. Det er ganske umulig at gi de lokale samorganisationer som nu er bifaldt repræsentationsret paa kongressen.

Systad: Jeg tror at Øies forslag vil føre os op i en suppe som vi nu ikke helt forstaar. Saken vi komme igjen, og vi vil nok faa med den at gjøre igjen.

Ved navneoprop over det av mindretallet optagne flertalsforslag forkastedes det med 174 stemmer mot 92. 19 var fraværende.

De som stemte for forslaget svarte ja og var følgende:

Ingv. Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Elev Brean, Aksel Brynte, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Haanes, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, Haakon Hval, J. Iversen, J. Johansen, Alfr. Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Olaf Næss, Adolf Olsen, Ottar Skarheim, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, Carl Svensson, G. Sundbye, O. K. Sundt, Kristian Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Aksel Dahlstrøm, Lars Larsen, Oskar Ripnes, Hans Aas, Birger Arnesen, Nils Norheim, Hendrik Svendsen, Konrad Klausen, O. Liknes, A. Østvik, Joh. Andersen, Harald Bogevoold, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, M. Fredsti, Lars Haastad, Lars Humlebæk, Hj. Jakobsen, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Viktor Norbek, Bj. Ruud, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, I. B. Aase, Ola Guldvaag, Carl Iversen, J. M. Sivertsen, Ingvald Johnsen, Chr. Systad, Hans Evensen, Iver Haugrønning, Karl E. Petterson, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, Joh.s P. Nilsen, K. Pedersen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, F. A. Svahn, J. Tellefsen, K. Hjelseth, Ole

Iversen, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, G. Nøttestad, Oskar Skibstad, Ole Davidsen.

De som stemte nei var:

A. Ahlstrand, Albert Eberhartsen, Gregorius Eliassen, Bernh. Eriksen, Georg Gabrielsen, Johannes Gulbrandsen, Otto Gulbrandsen, P. Haakenstad, Thv. Halvorsen, T. Heggen, Alfr. Horgen, O. Johansen, O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Olav Oksvik, Anna Olsen, Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjöman, Lars Fjeldsbø, Jens Tveten, Adolf Bay, Martin Hermandsen, Johan Nygaard, Wilhelm Olsen, Adolf Schou, Henrik Fjeld, Chr. Nilsen, G. Hermandsen, A. Jacobsen, B. Kihl, Alb. Nic. Arnevig, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Hermann O. Havre, Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, F. A. Olsen, P. Andersen, Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Elias Olsen, Kristian Olsen, Leif S. Olsen, Ole Johan Olsen, Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, Hans Grønli, Karl Haldersen, Olaf Hamre, B. Heggem, Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Jonas Kittelsen, Kr. Kristensen, H. Lang, Alfr. Melgaard, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Grouth Jakobsen, Rob. Kopp, M. Kristoffersen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerh. Gulbrandsen, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, Hans Braathen, H. Dahlstrøm, Sigvald Eriksen, Johannes Haarklau, Eugen Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olaf Sjursether, A. Svensson, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Johs. Lund, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Abraham Seljan, O. Sporpind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud. Olsen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, M. Liengen, Gunder Sæther, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Joh. Samuelsen, A. Søhol, Anders Øie, C. E. Eriksen, S. Monsen, K. G. Hagen, K. F. Larsen, Aksel Nilsen, Alfr. Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, Gunnar Bakke, Laurits Bakke, B. Haakestad, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen, Magnus Nilssen.

Fraværende var:

A. Gulbrandsen, A. Kalvaa, H. Letvik, Ingvald Rastad, E. Gabrielsen, O. Schibstad, Anton Askim, Oskar Gustavsen, Hans Høglund, J. Hølvold, Oskar Olsen, Ingv. Ohlsen, Hans Eriksen, Nils Øst-

hagen, B. Børresen, S. Kristensen, O. Haugner, E. E. Rudlang, Rich Hansen.

Det vedtoges derpaa enstemmig at følgende punkter skal utgaa av § 4 og at paragraffen blir § 5:

- «b) Hvert forbunds styre har desuten ret til at vælge 1 repræsentant for hver paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert fyldt 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter.»
- «d) Desuten har de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser tilsammen ret til at vælge 2 repræsentanter.
Paa samme maate vælges et lignende antal suppleanter.»
- «3) De av forbundsstyrene og de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser (p. 2, b og d) valgte repræsentanter er det for perioden etter § 5 punkt 1 valgte *repræsentantskap*.»

Repræsentantskapet.

Fra femtenmandskomiteens flertal forelaa følgende forslag om forandring i lovens § 5 (6) punkt 1:

«Repræsentantskapet bestaar av repræsentanter valgt fra hvert av de tilsluttede forbund efter følgende forholdstal: 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert tyldt 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter fra noget enkelt forbund. Desuten vælges 2 repræsentanter blandt de enkeltvis tilsluttede foreningers medlemmer.

Efter samme regler vælges varamænd.

Valget foregaar umiddelbart efter hver ordinær kongres og gjælder for kongresperioden. Utrær nogen av de valgte i mellemtiden, rykker varamanden op.

Forbund som indmeldes i perioden har ret til at vælge medlemmer til repræsentantskapet efter ovenstaaende skala.»

Tranmæl: Mindretallet stemmer principalt for ophævelse av repræsentantskapet, subsidiært for oprettelse av et landsstyre paa 20 medlemmer.

Lian: Den forandring, som er foretat er den, at mens det tidligere repræsentantskap var valgt av og som regel indenfor forbundsstyrene, skal forbundene nu selv bestemme, paa hvilken maate de vil vælge repræsentantskapet. Der kan altsaa nu bli repræsentanter fra det hele land.

Jeg tror det er heldig at vi faar et tyldig repræsentantskap. Vi finder neppe nogen bedre form for disse ting. Det gaar ikke an at sløife repræsentantskapet, fordi man derved vilde lægge for stort ansvar paa et sekretariat paa 11 medlemmer, hvor ikke alle forbund kan være repræsentert. Det vil være ønskelig at ha et større forum at støtte sig til. Sløifer man repræsentantskapet, saa maatte det indebære, at man skulde indkalde *kongressen*, men det vilde bli et altfor tungvint apparat. Naar det gjælder store principielle spørsmaal er det saa at kongressen er det bedste forum, men naar det gjælder praktiske spørsmaal om arbeidsvilkaarene

tror jeg ikke det er tilfældet. Dertil kommer at det tar adskillig tid at vælge en kongres. Arbeidsmandsforbundet behøver mindst en maaned for at faa foretat sine valg. Man bør derfor vælge et repræsentantskap paa saa bredt grundlag som mulig og det er det som er foreslaat her. Tranmæls forslag om et landsstyre kan jeg ikke anbefale.

Alfred Madsen: Det ser ut som om flertal og mindretal begynder at skifte roller. Dette forslag om et utvidet repræsentantskap er ikke overensstemmende med det sterkt centralistiske system vi har. Efter dette forslag vil repræsentantskapet komme til at bestaa av 100 mand, ja kanske 150 mand. Men meningen er vel, at dette utvidede repræsentantskap skal strø sand paa sekretariatets hovedlinjer. Det vil virke som en konservativ garanti. Jeg tror ogsaa at det vil være et tungvint og kostbart apparat. Denne kongres koster vel mindst 100 000 kroner, og det blir altsaa en forsamling, som er næsten tredjeparten saa stor som denne. En altfor stor del av pengene vil bli anvendt til administration. Et hovedstyre som foreslaat av Tranmæl vil bli enklere og mere praktisk.

Tammes: Jeg kan understreke, hvad Madsen fremholdt. Jeg er selv med i repræsentantskapet, og jeg synes ikke repræsentantskapet er nødvendig. Naar Lian er imot landsstyret, kan jeg godt forstaa det, for han vilde vel miste sin indflydelse. En slik forsamling av stemmekvæg vil jeg ikke være med paa.

Dirigenten: Dirigenten maa protestere mot at nogen i arbeiderklassen betegnes som stemmekvæg.

Teigen: Det er ikke nogen utvidelse av repræsentantskapet her foreslaes. Det er bare en saadan indrømmelse til fagoppositionen at magten til at vælge tages fra forbundsstyrene og lægges hos medlemmerne. Fagoppositionen vil ha kongres istedetfor repræsentantskap. Men det er ikke at forenkle repræsentationen.

Votering: Mot 52 stemmer besluttedes at opretholde repræsentantskapet. Ved alternativ votering mellem flertallets forslag til § 5 og mindretallets forslag om oprettelse av et landsstyre blev flertallets forslag vedtat mot 56 stemmer.

Sekretariatsmedlemmernes stemmeret paa kongressen.

Dirigenten refererte lovenes § 4, punkt 4 og mindretallets forslag om at punktet forandres derhen «*at sekretariatets medlemmer skal være tilstede paa kongressen, dog uten stemmeret*».

Tranmæl: Jeg behøver ikke mange ord for at motivere dette forslag. Der blev paa arbeiderpartiets landsmøte i Trondhjem vedtat et lignende forslag, og i Sverige har man ogsaa vedtat et lignende. Det er en naturlig og demokratisk ordning.

Lian: I og for sig kan det ikke være saa viktig for det enkelte sekretariatsmedlem om det har stemmeret eller ei. Det er ikke noget personlig spørsmaal. Jeg kan ikke indse, at det er berettiget at si, at sekretariatet ikke har noget mandat. Er der nogen som har mandat saa er det da sekretariatets medlemmer, forutsat at man da vælger folk som er brukbare, og som man har tillid til. Der var et saadant forslag oppe

ogsaa paa den svenske landsorganisations kongres, men det blev nedstemt med stort flertal.

Arnt Aamodt: Der kommer mange merkelige forslag, men dette er det merkeligste. Vi skal ta og binde sekretariatets medlemmer. Konsekvensen av dette forslag vil være, at styremedlemmerne i en fagforening ikke skulde ha stemmeret paa fagforeningsmøtene. Synes de, det er rimelig?

Joh. Samuelson: Det er ikke noget stort spørsmål, men det virker som en chikane overfor tillidsmændene. Ingen vilde talde paa at foreslaa, at styret i Bergens arbeiderparti ikke skulde ha stemmeret paa repræsentantmøtene. Der ligger i dette en underkjendelse av de mænd vi sætter ind i de ledende stillinger.

Magnus Nilssen: Tranmæl trækker litt for store veksler paa folks sunde sans. Og jeg synes ikke det er noget at bruke som sammenligning at det masse møte, som kaldes arbeiderpartiets landsmøte i Trondhjem vedtok et saadant forslag. Der er da ikke sund sans i at vælge folk ind i de høieste tillidshverv og samtidig sætte suspensionsanmerkning ved dem i kongresprotokollen. Er det noget som heter trakasseri saa er det dette.

Efter forslag av *dirigenten* sattes strek ved de indtegnede talere.

Teigen: Kongressen vælger sekretariatet til at utføre arbeidet i kongresperioden. Det er da klart, at de faar større erfaring og indsigt i arbeidet end nogen anden. Og saa skulde de ikke ha stemmeret! Ingen vil vel paastaa, at sekretariatet her paa denne kongres har været i uoverensstemmelse med forsamlingen. At vedta en saadan bestemmelse er meningsløst. Vi vælger vel ikke ind i sekretariatet slike tosker at de ikke skulde kunne være med og stemme.

Lars Sæther: Hvis det gaar som nu, at sekretariatet stemmer mot sine egne forslag saa er vel dette forslag ikke saa meget værd. Men det er en konservativ garanti at sekretariatet har stemmeret. Hvis denne kongres var valgt paa denne spesielle sak, saa vilde resultatet ha været et andet.

Aksel Knudsen: Enten vi er valgt av den ene eller den anden institution saa er det *medlemmerne* vi skylder vore mandater. De kan gjøre med mig hvad de vil, men hvis de stempler mig som uværdig til at ha stemmeret saa faar det heller være. Selv om det er gjort noget lignende paa arbeiderpartiets landsmøte, saa er det dog saa, at de beslutninger, som fattes av fagorganisationerne har større praktisk betydning for arbeiderne.

Tranmæl: Dette er et meningsløst ræsonnement. Det er ikke spørsmål om tillid eller mistillid, chikane eller noget saadant. Men paa kongressen skal mandaterne fornyes. Det er det samme forhold vi har i stortinget, det utgaar av flertallet og har flertallets tillid. Det betegner større tillid til et styre naar det faar sine mandater fornyet av en forsamling, som er utgaat helt av medlemmerne. De øver sin indflydelse uten stemmeret. Den tale som her føres hører intetsteds hjemme.

Ole O. Lian: Den sammenligning Tranmæl gjorde, halter ganske betrægtelig. Det er kongressen, som vælger sekretariatet, men det er kongen, som utnævner regjeringen. Et sekretariat staar i samme stilling

som et formandskap. Vil man da, at formandskapet ikke skal ha stemmeret? Og denne konsekvens kan man trække helt ned til styret i fagforeningerne. Dette forslag føles chikanøst fordi man vil sætte sekretariatet i en særstilling indenfor organisationen.

Votering: Mindretallets forslag forkastedes mot 60 stemmer.

Ekstraordinær kongres.

Dirigenten refererte forslag fra *Rastad* om tilføielse til lovenes § 4 punkt 13 om at ekstraordinære kongresser skal kunne sammenkaldes «naar der ved avstemning i de enkelte foreninger avgives mindst 5000 stemmer for indkaldelse av kongres.»

Rastad: Jeg har faat høre, at *Lian* finder forslaget dødfødt, og jeg har heller ikke ventet at faa ham til fadder for det. Jeg hadde heller ikke ventet at det skulde faa hans velsignelse. Men forslaget betegner et princip, det er en demokratisk garanti. Der bør være adgang for medlemmerne til at forlange kongressen sammenkaldt. Alt det vrøvl vi hadde i sommer skyldes simpelthen at vi ikke kunde komme sammen for at drøfte saken. Hadde man kommet sammen til kongres i sommer, saa vilde vi ikke ha set det overfald paa ledelsen som da fandt sted. Vi forhindrer ved dette forslag at sekretariatet fører en politik, som medlemmerne ikke er enig i. Jeg haaber, at en saadan situation aldrig skal komme, men det kan tænkes. Sæt for eksempel at vort land blev blandet ind i krigen og sekretariatet gjorde som de har gjort f. eks. i Tyskland — vilde det da ikke ha betydning at vi kunde komme sammen for at drøfte og beslutte. Medlemmerne maa ha ret til at ta initiativ til sammenkaldelse av kongres. Vi har for os muligheten for at der kan opstaa uoverensstemmelser, og den demokratiske garanti savner vi.

Lian: Jeg tror, man kan indrømme, at den nuværende ledelse av organisationen har hat aapent blik for medlemmernes krav. Men det er liten mening i, at ikke før har vi slaat et princip ned, saa kommer det op igjen i en anden form. Vi har jo nu netop fastslaat, at vi skal ha representantskap som garantien mellem kongresserne. Og saa kommer man her atter med en ny form og foreslaar at 5000 medlemmer skal kræve en kongres. Det vil føre til at der skal bli kamp — valgkamp — ogsaa om det. Der vil ikke kunne findes et forstandig styre, som motsætter sig et begrundet krav om sammenkaldelse av en kongres. Ingen vil forhindre, at er berettiget meningsutveksling finder sted. Men efter et slikt forslag kan der opkonstrueres kunstige krav ogsaa. Forslaget hviler heller ikke paa et rigtig princip, idet landsorganisationen er bygget paa forbund. Det er kanskje bare 2 forbund, som kan præstere 5000 st. for et saadant forslag. De andre maa gaa til andre forbund. Naar vi sigter dette forslag, saa er det en chimære. Der skal være nogen garanti i det, sies der, men i virkeligheten blir det bare en papirbestemmelse. Vi har heller ingen garanti for, at den tyske arbeiderbevægelse hadde stillet sig anderledes til krigen, hvis den var kommet sammen til kongres i august 1914.

Johan Samuelson: Hvor vil vi komme hen, hvis 5 000 av landsorganisationens næsten 90 000 medlemmer skulde kunne forlange kongres sammenkaldt. Det er bare i enkelte rent ekstraordinære tilfælder, det er

berettiget at sammenkalde kongres. Det er ikke forsvarlig at de 5 000 av de 90 000 skal kunne forlange det.

A. E. Gundersen: I de 18 aar, landsorganisationen har bestaaet, er der aldrig kommet krav utenfra om at holde ekstraordinær kongres. De ekstraordinære kongresser, som har været holdt, er foreslaat av repræsentantskapet eller de ordinære kongresser. Rastad er saa klok, at han ikke burde fastholde sit forslag.

Rastad: Kongressen har ikke sagt fra, at det skal være nok med repræsentantskapet, før den har nedstemt mit forslag. Jeg nævnte Tyskland som eksempel, men ingen av os sitter inde med positive beviser for, hvordan det var gaat i Tyskland om der var blit kongres i 1914. Jeg har imidlertid positive beviser for at stemningen inden den tyske arbejderbevægelse nu er anderledes end før. Der er neppe tvil om, at om de var kommet sammen nu, saa vilde stillingen være blit en anden. Det er ikke noget enkelt forbund, som har interesse av at sammenkalde kongres for at faa behandlet et forbundsanliggende. Det er naar der opstaar en retning, man kan tænke sig at det sker. Jeg er ogsaa av den opfatning, at vi har fuldstændig nok av kongresser, og jeg er klar over at mit forslag ikke indebærer, at vi skal ha kongres hvert aar. Jeg haaber det aldrig blir bruk for mit forslag, men det kan tænkes.

Aksel Knudsen: Jeg er ikke i tvil om at hvis Rastads forslag vedtages, saa vil der til stadighet findes dem som finder at der er grundlag for en kongres, og avstemningerne vil bli mange, det er jeg sikker paa.

Volan: Jeg skal oplyse at i de aar jeg har deltat i repræsentantskapet har jeg været klar over den ting at det at spørre sekretariatet om hvorfor det hadde foreslaat dette eller hint eller at gjøre forsøk paa at faa repræsentantskapet til at vedta noget andet end sekretariatet, det var haabeløst. Derfor spurte jeg ikke om dyrtidskongressen.

Rungstad: Under debatten uttalte Rastad at man maatte søke at skape et gjensidig tillidsforhold mellem ledelse og medlemmer, men jeg synes det forslag som han bar fremlagt her idag ikke tyder paa nogen tillid. Man vil ha en sikkerhetsventil, men det tror jeg er ganske unødig.

Votering: Rastads forslag forkastedes mot 33 st.

Samarbeide med arbeiderpartiet.

Tranmæl foreslog at punkt 2 av § 6 saalydende:

«Et medlem av Det norske arbeiderpartis centralstyre tiltrær sekretariatet, likesom et av sekretariatet valgt medlem tiltrær centralstyret» utgaar.

Lian: Naar vi ser dette forslag paa bakgrund av den diskussion, som er ført om socialismens fremme, saa er det ganske merkelig. Det synes nu som om man vil skille sig med partiet. Vi kan bare tænke hvilke mistorstaaelser dette vilde føre til f. eks. i borgerpressen og hvad den vilde bruke det til. Det er mange saker i centralstyret og partiet som tangerer hinanden. Vi trenger hinandens innsigt og samarbeide. Rent formelt set er det av stor betydning at samarbeidet opretholdes og reelt har det ogsaa sin store nytte.

Tranmæls forslag forkastedes mot 45 stemmer.

Uravstemning.

Tranmæl optok mindretallets forslag til ændring av § 6 saalydende:

«§ 6 punkt 5 ændres derhen, at i særlige vigtige spørgsmaal skal sekretariatet forelægge medlemmerne saken til avgjørelse ved uravstemning. Uravstemning kan ogsaa forlanges av 40 foreninger med tilsammen mindst 4000 medlemmer.»

Lian: Det er her i grunden samme princip som i Rastads forslag som gaar igjen med den forskjel at her kræves 4000 medlemmer til uravstemning. De spørgsmaal som kunde komme op for uravstemning vilde helst være store arbeidskonflikters avgjørelse, og disse egner sig i regelen ikke dertil. Det er spørgsmaal som ikke kan lægges frem til uravstemning. Vi maatte da blotte vor taktik og vor organisations indre forhold for alle. Derfor maa disse saker avgjøres av valgte repræsentanter som har ansvaret for det overfor medlemmerne.

Votering: Forslaget forkastedes mot 46 stemmer.

Godkjendelse og ledelse av konflikter.

Komiteens fleral indstillet:

§ 8 (9). I punkt 1 indskytes efter ordene organisations hovedstyre «i forstaaelse med avdelingerne og».

Tranmæl foreslog: § 8 punkt 5 torandres sidste del derhen:

«Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at søke utvirket at en konflikt blir bilagt eller hævet, dog ikke uten at de avdelinger som er berørt av kampen har git sit samtykke og vedkommende hovedorganisations styres uttalelse er indhentet.»

Votering: Flertallets indstilling vedtoges.

Komiteens flertal indstillet videre:

I § 8 punkt 5 tilføies: «Forbundsstyrerne bør i forveien ha indhentet de angjældende foreningers uttalelse.»

Tranmæl foreslog tilføiet: «foreningers og samorganisationers uttalelse.»

Votering: Flertallets indstilling vedtoges.

Komiteens flertal indstillet videre:

I § 8 punkt 7 tilføies: «Berører konflikten en enkelt gruppe eller forening har denne adgang til ved en repræsentant at uttale sig i repræsentantskapets styre.»

Votering: Forslaget vedtoges enstemmig.

Sveriges repræsentanter tar avsked.

Ordet gaves nu til

Herman Lindqvist, idet de svenske gjester maatte avreise. *Lindqvist* uttalte:

Ærede kongresdeltagere! Jeg har bedt om at faa si nogen ord paa mine og min kamerat *Thorbergs* vegne, idet vi nu maa forlate kongressen. Jeg kan vel tænke mig, at I nu maa være uttrættede efter alle de lange taler som er holdt i disse store debatter i denne arbeidsuke.

Jeg og min kamerat er nu de sidste gjester paa kongressen og jeg vil si tak for at vi har faat overvære eders forhandlinger.

Vi vilde ønsket at faa være til kongressens slut og især vilde det været interessant at faa hørt paa forhandlingerne angaaende mæglingsloven; men vi er nødt til at reise hjem idag.

Jeg vil uttale min beundring for den iver og vilje med hvilken I har tat sakerne op til bedste for den norske fagbevægelse.

La den ogsaa fortsætte naar kongressen slutter, selv om ikke alle er helt fornøiet med resultaterne.

Vi har lagt merke til, hvorledes beslutningerne er fattet her. Der har været en overvældende stor majoritet for det som er vedtat. Det avspeiler sikkerlig ogsaa stemningen blandt den norske arbeiderklasse og peker hen mot den retning den norske fagbevægelse vil fortsætte.

Paa den svenske landsorganisations vegne vil jeg si, at jeg er overbevist om at I har samstemmighet heri paa den anden side av Kjølen. Det borger for at det gode samarbeide vil fortsætte og fremdeles bestaa. Saaledes kan der ikke være andet end tilfredshet. Det vil ogsaa bli til gagn for den skandinaviske arbeiderbevægelse.

Vi har erfaret at tiderne her i Norge ikke er saa slemme som i Sverige. Tilgangen paa midler er bedre, og I staar idethele bedre i det end vi, men vanskelighetene kan allikevel komme.

Jeg vil uttale den tro, at naar vi nu engang er kommet over den store verdenskrise, saa vil vi igjen møtes i en *skandinavisk arbeiderkongres*, hvor der vil gives anledning for de forskjellige lands representanter at delta. La os saa haabe, at den i en nær fremtid kommer istand.

Om besøket har været os til glæde, saa er der dog en ting som vi har følt mindre behagelig. Det er at vi ikke har kunnet delta i forhandlingerne. Forholdene er jo ikke slike at de tilsteder det.

Jeg vil nu bare si nogen ord om et par saker. Tranmæl sa om storkampen i Sverige i 1909, at den var sat igang av den gamle fagbevægelses ledelse. Den var ikke sat igang hverken av den gamle eller den nye retning. Den var sat igang av de organiserte svenske arbeidsgivere. Men jeg er glad over at vi tok kampen. Vi har vokset os sterke paa de erfaringer vi vandt.

Tranmæl nævnte ogsaa regjeringens stemmeret i nationalforsamlingen. Hertil vil jeg si at vore representanter i den svenske regjering som er medlemmer av andetkammer vil stemme, skjønt de ikke bare er folkevalgte, men ogsaa kongevalgte efter forslag av den liberale statsminister.

Jeg vil si tak for samværet. Vi i Sverige og I i Norge har efter det som er vedtat her de samme anskuelser og gaar frem efter de samme linjer. Fagforeningsbevægelsen i begge land vil ha fordel og gevinst av arbeidet efter disse linjer. La os fortsætte arbeidet som hittil i enighet paa begge sider av Kjølen.

Lian: Jeg maa beklage, at de svenske gjester maa forlate os nu. Naar de nu skal reise, saa vil jeg i likhet med den tak jeg har uttalt til de øvrige gjester, som har været nærværende ved kongressen, uttale min varmeste tak. Allesammen vet med hvilken interesse vi fulgte de svenske arbeideres storkamp i 1909. Vi følte alle blodet rulle hurtigere

i aarene, da de 200,000 organiserte svenske arbeidere kastedes ut i kamp. De lærte de svenske arbeidsgivere at forstaa, at de ikke i lengden kunde bruke lockoutvaabenet efter sit behag.

Det er et tegn paa den svenske arbeiderklasses styrke og rankhet, at de atter har reist sig efter kampen og nu er Sveriges landsorganisation likesaa sterk, som den var ved begyndelsen av kampen i 1909. Det er et tegn paa, at arbeiderbevægelsen aldrig kan dø. Den kan svækkes og hemmes for en tid, dæmmes tilbake; men den reiser sig lik Heikules med fornyet styrke og dør aldrig.

La os haabe, at samarbeidet maa fortsætte til gavn for den fælles virksomhet.

Tilslut et 3×3 hurra for vore svenske kamerater. (Hurraer.)

Møtet hævedes, idet møtetiden sattes til kl. 4.

Eftermiddagsmøte fredag 26. oktober.

Dirigent: *Aksel Knudsen.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Godkjendelse og ledelse av konflikter.

Dirigenten refererte punkterne 9 og 10 i lovens § 8, som komité-mindretallet foreslog ophævet.

Lian advarte mot forslaget. Det bør forkastes efter de voteringer, som har fundet sted. Efter de beslutninger som er fattet kan ikke dette forslag vedtages.

Alfred M. Nilsen: Det er ikke stort andet end det som staar i mæglingsloven og naar man har nedstemt alle de andre forslag kunde vi vel la dem beholde dette ogsaa. Nu tror jeg vi kan slutte med at fremsætte forslag.

Tranmæl: Hvilken opfatning man end har av tarifsystemet behøver denslags taktiske bestemmelser ikke staa i lovene.

Knuud: Naar vi engang har det i lovene saa er det av væsentlig betydning at ta det ut. Det blir da en slags prinsipiell avgjørelse.

Votering: Mindretallets forslag forkastedes mot 66 st.

De nye loves ikrafttræden.

Lian: Vi maa fatte bestemmelse om hvilken tid disse lovforandringer skal træ i kraft. Der er visse ting, som det vil ta tid at faa gjennomført og jeg vil paa sekretariatets vegne foreslaa at de træder i kraft fra 1. juli 1918.

Tranmæl: Hvorfor skulde vi behøve saa lang tid? Selv staten trenger ikke saa lang tid for at gjennomføre en lovforandring.

Votering: Lians forslag vedtoges med stort flertal.

Faglige opplysningskontorer.

Det blev besluttet efter forslag av *dirigenten*, at denne saks behandling skulde foregaa for lukkede døre, og saaledes at protokolreferatet

ikke skulde trykkes før efter sekretariatets nærmere bestemmelse. Fra 15-mandskomiteens flertal forelaa følgende forslag:

«Kongressen beslutter, at der forsøksvis oprettes oplysningskontorer i Trondhjem, Bergen, Stavanger, Skien og Fredrikstad, eventuelt i Kristiansand S., Hamar og en av byerne i Tromsø stift under forudsætning av at de lokale samorganisationer i de byer hvor kontorerne oprettes, utreder halvdel av utgifterne til kontorerne ledelse og drift.

Ansættelse av bestyrere for oplysningskontorerne sker av sekretariatet efter indstilling fra vedk. samorganisation, hvem kontrollen av kontorerne virksomhet paahviler. Den nødvendige arbeidshjelp paa landsorganisationens kontor ansættes av sekretariatet.

De nærmere regler for kontorerne virksomhet og for samarbeidet mellom kontorerne og centralkontoret fastsættes av sekretariatet i samraad med vedkommende samorganisationer.

Til bestridelse av utgifterne ved opprettelse og drift av oplysningskontorerne forheies kontingenten til landsorganisationen med 3 øre pr. maaned for heltbetalende medlemmer.»

Lian: Der forelaa paa forrige kongres endel forslag i denne retning. Sekretariatet uttalte om disse forslag følgende:

«Sekretariatet er av den opfatning, at arbeiderbevægelsen maa lægge an paa at faa den offentlige arbeidsformidling saa bra som det er mulig. Men man er ogsaa opmerksom paa at fagorganisationen kan utrette adskillig paa arbeidsanvisningens omraade ved at regulere tilgang og avgang paa de forskjellige steder. Der er neppe anledning til at etablere nogen hel organisationsmessig arbeidsformidling ved siden av den offentlige. Og landsorganisationen kan som saadan neppe gripe ind her. Hvad der kan gjøres utover de enkelte organisationers varetagelse av medlemmernes interesser paa arbeidsformidlingens omraade er, at der paa de enkelte større steder kunde oprettes «etterretningskontorer», som kunde gi oplysning om arbeidsforholdene. Men det maa isaafald bli de stedlige samorganisationers sak at ta op dette.»

Dette blev vedtat, og der blev ogsaa vedtat et forslag av Tranmæl saalydende:

«Kongressen uttaler, at det er av den største betydning at fagorganisationen skaffer sig kontrol over arbeidsformidlingen. Man vil derfor anbefale de lokale samorganisationer at oprette etterretningskontorer som landsorganisationen paa spesielt andragende kan yde bidrag til.»

Sekretariatet, som var klar over at dette var et overmaade betydningsfuldt spørsmål, som kanskje ikke var saa tilstrækkelig drøftet, sendte saken til 15-mandskomiteen og anmodet den om at komme med indstilling. Som man vil se av dokumenterne har komiteen ogsaa gjort dette, og det er lykkedes ved forenede anstrengelser og ved moderasjon paa begge sider at komme til et enstemmig resultat. Jeg skuide ønske at det samme var tilfældet her paa kongressen, og jeg haaber og tror, at det forslag, som her foreligger, maa vinde kongressens tilslutning, fordi jeg tror at det er av overmaade stor betydning, om vi kunde

komme til et resultat her. Naar jeg sa, at komiteen er kommet til et enstemmig resultat, saa tænkte jeg paa dem som repræsenterer de to retninger, de to grundsyn. Men ved siden derav er der tre medlemmer som har tat reservation og ikke gaar med paa kontorerne i den form som foreslaaes og som mener at man bør stemme mot disse paa de præmisses som de har latt trykke i indstillingen og som de naturligvis siden vil redegjøre for.

Her har man altsaa ikke delt sig paa samme maate som hittil. Det er 12 medlemmer som har sluttet sig til flertallets forslag. Jeg vil faa lov til at oplyse, at titlen «Faglige efterretningskontorer» forsaavidt er feilagtig som vi alle er enig om at kalde dem faglige *oplysningskontorer*. Komiteen er enstemmig om at de bør benævnes slik ut fra det synspunkt, at kontorenes oppgave i første række blir at bringe opplysning. Jeg mener ikke bare teoretisk opplysning, men ogsaa opplysning om alle de praktiske ting som kan være av betydning for organisationen og de enkelte medlemmer. Oprindelig var der i komiteen et stort skille, forsaavidt som den ene part mente, at overallt, hvor samorganisationen besluttet at opprette opplysningskontor skulde landsorganisationen være forpligtet til at bidra til kontorerne med en halvdel av utgitterne. Og der var oprindelig fra den ene side foreslaat, at alt vedrørende kontorerne skulde underligge samorganisationerne, saaledes ogsaa ansættelsen av dem, som skal ha ansvaret for kontorerne, bestyrerne. Fra den anden side var det foreslaat, at dette skulde paahvile sekretariatet. Og der var foreslaat at der kun skulde opprettes kontorer paa fem nærmere betegnede steder.

Saaledes som det foreligger nu er forslaget et kompromis. Men jeg synes at man her har fundet en lykkelig kombination av de to oppfatninger, og særlig synes det mig at være tilfælde efterat det nu er vedtat at pligten til at opprette lokale samorganisationer kun skal være obligatorisk paa de steder hvor flertallet av foreningerne paa stedet vil det. Det vil falde noksaa nøie i traad med det øvrige kongressen har besluttet med hensyn til de lokale samorganisationer. Det er ikke tvil om at der blir flertal blandt organisationens medlemmer paa de steder som er nævnt i indstillingen for opprettelse av kontorer, og sekretariatet har kjendskap til at det samme er tilfælde i Stavanger. Tilbake staar da bare Hamar og en by i Tromsø stift, og for disse steder er altsaa bevilgningen gjort avhengig av, at der kommer krav om det fra arbeidernes side. Og med den begrænsning, som er gjort ved vedtagelsen av Øies forslag, forekommer det mig at dette forslag har faat end mer berettigelse. Der er mange grunde som taler for at sekretariatet skal ansætte bestyrerne. Jeg skal ikke gaa i detaljer. Jeg skal bare peke paa at selvfølgelig vil ansættelsen foregaa i samraad med samorganisationerne paa stedet. Det har stor betydning for en god drift av kontorerne at selve ansættelsesmyndigheten ligger hos sekretariatet. Det er nødvendig, at man paa sekretariatets kontor har en centralinstitution, som i mange spørsmal kan formidle de opplysninger og de ting forøvrig som er av betydning for kontorenes virksomhet. Jeg tror ogsaa at saadanne opplysningskontorer, godt ledet av interesserte, virkelige villende kamerater, vil kunne bli av stor betydning, naar det gjelder organisationernes interesser, ikke mindst naar det gjelder arbeidsforhold, men ogsaa naar det gjelder almindelig agitationsarbeide. Vi vet at der kan komme flere flinke foredragsholdere til en by, og det en saadan fore-

dragsholder kan opnaa kan være baade godt og virkningsfuldt. Men naar vedkommende reiser, saa har man intet centralorgan paa stedet som kan fortsætte det arbeide denne mand har begyndt. Det blir liggende og fryser til indtil der kommer en ny mand og river op igjen. Særlig naar det gjælder fagorganisationen, som ogsaa maa beskjæftige sig med de praktiske forhold, er det av betydning at ilden stadig holdes vedlike. Vi har beviser for at det er meget som kan gjøres av disse kontorer. Og naar der nu foreslaaes et saadant system som her, saa tror jeg ikke der fra nogen kant skal kunne reises berettigede indvendinger mot disse kontorer. Den faglige Internationale har anbefalt arbeiderne at oprette saadanne oplysningskontorer. Det gaar ikke an at komme med den indvending, at det er forsøk paa at slaa en spiker ind i den herskende organisation. Jeg tror, at hvis vi kan faa dette i gang, saa vil det bety en endnu sterkere sammensveising av arbeiderne. De utgifter, som er forbundet med disse kontorer, findes angit paa side 4 i indstillingen. Komiteen mener, at lønnen for funktionærene ved oplysningskontorerne ikke nu kan sættes lavere end 4000 kr. Man har regnet med en husleie, tryksaker o. s. v. av 600 kr. pr. aar. Hvis man gaar ut fra at samtlige de kontorer, som her er foreslaat, blir oprettet i en nær fremtid, og hvis vi regner at der paa landsorganisationens kontor maa ansættes nødvendig hjelp, skulde det for landsorganisationen ialt bli en utgift av 20—25000 kr. om aaret. Men betingelserne for dette bidrag er at de stedlige samorganisationer bidrar med et like stort beløp. Deri har vi garanti for at det blir et virkelig alvorlig arbeide som skal forsøkes. Der ligger en regulator i dette og den har betydning for kontorerne. Naar arbeiderne paa vedkommende sted maa være med og bidra endel selv, vil de følge kontorets virksomhet som noget som er deres eget, og som de i første række har ansvar for. Jeg vil slutte med paa det varmeste at henstille til repræsentanterne at slutte sig til forslaget.

Herman Havre: Man har hørt Lians indlæg og vil ha set at der foreligger to forslag. Jeg har ikke nogen tro paa det som her foreligger. Det sies at dette skal være et forsøk som vil skaffe os erfaring, men det kan hände at det blir en dyr erfaring. Lian fremholdt, at Øies forslag gjør saken gunstigere, men den forandring har liten betydning for denne sak. Der hvor samorganisationer er oprettet skal kontorerne være obligatoriske. Vi maa regne med at flere samorganisationer maa oprette sit eget kontor. Saa skal de altsaa ved siden av disse faa dette særlige kontor. Det sies at dette skal faa saa stor betydning for agitationen, men der er ingen som vil forlange at en mand skal sitte paa kontoret hele dagen og siden reise omkring og agitere. De bedste opplysninger om arbeidsforholdene har vi i foreningerne og forbundene. Man maa altsaa hente dem der. Kontorerne vil komme til at mangle opplysninger om det som har interesse for de arbeidssøkende. De etterretningskontorer vi allerede har vil være av større betydning, og de blir aldrig overflødige om man oppretter disse nye kontorer. Naar et medlem paa et sted først skal betale kontingent til samorganisationen og saa halvparten av utgifterne til disse kontorer, saa forstaar man at administrationskontingenten maa bli for stor. Man maa ikke glemme at se paa sakens økonomiske side. Der er væsentlig et forbund som vil kunne ha nogen fordel av dette, men vi skulde

se det slik at vi skulde hjelpe der, hvor organisationen er daarligst. Det gjør vi vanskelig ved at oprette saadanne kontorer som disse. Det har været sagt, og med rette, at mange av de agitatorer vi sender ut betegner **bortkastede** penger, og at den stedlige agitation er den bedste. Det viser sig nemlig saa ofte, at naar der kommer en foredragsholder og der sammenkaldes et masse møte, saa kommer der en liten flok og besøker møtet og utgitterne er ofte bortkastede penger. Jeg vil henstille til repræsentanterne at tænke nøie over det, før de gaar med paa oprettelse av disse kontorer. Men hvis landsorganisationen vil strække sig længst mulig overfor samorganisationerne, vil pengene være langt bedre anvendt.

Alfr. Madsen: Man har endnu liten praktisk erfaring for hvorledes saadanne etterretningskontorer kan virke. Paa Rjukan er det første av disse kontorer i landet oprettet, og der har vi høstet nogen erfaringer. Der betales der 5 øre pr. medlem og uke i kontingent. Mange kan vel synes at denne kontingent er for høi; men saapas høi maa den være ialfald paa de mindre steder.

I en by som Bergen f. eks. vilde man faa ind ca. 200 kr. uken med en kontingent av 5 øre. Hvor mange 5-ører kaster man ellers ikke bort til unytte, mens de penger man anvender i organisationen allikevel gir den største fordel.

Kontorets opgave er ikke bare at gi opplysninger om arbeide. Det maa ogsaa opta opplysningsarbeidet i sin almindelighet. Det kan dirigere arbeidskraften til den største fordel for arbeiderklassen. Paa mange steder staar endnu op til 75 procent utenfor organisationen. Og det er vistnok saa at organisationens vekst de sidste aar ikke har holdt skridt med industriens vekst. Det gjælder at faa de uorganiserte ind under organisationens kontrol og kultur og faa dem med. Opplysningsarbeidet er mangelfuldt som ogsaa Havre indrømmer.

Et enkelt forbund har reiseutgifter og omkostninger mangelgang bare med at faa stiftet en liten forening. Man spør sig da selv: Vil det lønne sig? Men for opplysningskontoret vil det uten hensyn til faginteresser være om at gjøre at faa saa mange medlemmer som mulig, og det vil strække sin virksomhet til alle paa stedet.

Om en foredragsholder kommer og holder et møte, saa kan det vække en stemningsbølge som igjen svinder hen ofte uten praktiske resultater. Men vi maa paavirke de uorganiserte stadig og odra medlemmerne til gode organisationskamerater. Dette kan ikke ske ved masse møter og foredrag.

Paa Rjukan har vi ved kontorets hjelp bare paa et halvt aar faat ca. 300 nye medlemmer i organisationen. Lignende kan ogsaa gjøres andre steder. Kontingenten, som er foreslaaet sat til 3 øre pr. medlem og maaned, er overkommelig.

En anden opgave for kontoret er at føre statistik. Det gjælder arbeidsdagens længde, lønnen, sundhetsforholdsregler og mange andre ting. I mange forbund drives dette utilstrækkelig. Jeg vil anbefale flertallets forslag.

A. E. Gundersen: Dersom det er forutsætningen at et saadant kontor skal høine arbeidernes lønninger, saa vil det sikkert bli en skuffelse; ti det kan det umulig gjøre. Jeg har beskjøftiget mig meget med disse ting, mer end Alfred Madsen, og skulde ha nogen erfaring.

Flertallet og Lian sier at de skal være opplysnings- ikke etterretningskontorer, og jeg er enig i at opplysningsarbeidet bør drives mer end nu. Men angaaende tilslutningen vil jeg si at Madsens eksempel ikke er saa særlig glimrende. Vi har paa en dag faat 60 medlemmer her i byen: men paa Rjukan er vistnok de uorganisertes procent større at ta av.

Dersom saadanne kontorer vilde drive mer med opplysningsarbeide angaaende arbeidsmarkedet, saa tror jeg nok det var en oppgave. Det vilde være virksomere end streiken. Men saadant kan ikke et kontor som det her foreslaaede effektivt befatte sig med.

Men hvis man, som jeg har sagt, ved disse kontorer ikke kan faa indflydelse paa lønsvilkaarene, saa vil det ret og slet bli agitationen som blir igjen, og fra landsorganisationen blir det bare at ekspedere skrivelser.

Man kan ikke være bundet stedlig til saadanne kontorer, og jeg mener at forbundene skulde legge sig til disse etterretningskontorer, som kan virke udmerket, hvis man har arbeidsledighetskasser. Jeg foreslaar følgende:

«Spørsmålet om opprettelse av etterretnings- og opplysningskontorer oversendes forbundene til uttalelse og forelægges næste ordinære kongres.»

Hans Höglund: Det er aldeles sikkert at man i den saakaldte stille tid i taritperioderne kan høine arbeidsvilkaarene; men dertil er de her foreslaaede kontorer ikke heldige. Især efter at Øies forslag er vedtat.

Jeg har lagt merke til den skjønne enighet som her er kommet istand. Der blinket taarer i fagoppositionens øine, og selv Lian presset en taare frem i anledningen.

Det heldigste er vistnok at forbundene selv steller med sine kontorer. Metalarbeiderne har allerede sit, formerne sit, typograferne sit, sjømændene sit, skomakerne sit o. s. v. De vil ikke gi avkald paa sine forbundskontorer.

Bedst er det ogsaa at de omfatter medlemmerne indenfor hver enkelt industri. Der har de den bedste betingelse for at kunne virke. Madsen opplyser at kontoret paa Rjukan er det første i sin slags her i landet; men dertil er at si, at jern- og metalarbeiderforbundet har hat et saadant kontor i virksomhet i mange aar fra før Rjukan blev til. At der kan gjøres mirakler med saadanne kontorer tror jeg ikke. Med hensyn til medlemstilslutningen saa er det ikke noget bevis. Paa Kongsberg f. eks., hvor der ikke er noget saadant opplysningskontor, har vi paa kort tid faat 400 nye medlemmer. Jeg vil anbefale at de forskjellige forbund hver for sig oppretter opplysningskontorer og stiller forslag i den retning.

L. Rungstad: Naar jeg har været med at indstille paa opprettelsen av disse kontorer, saa er jeg fuldt klar over at mit forbund ikke vil faa nogen nytte av dem, hverken med hensyn til opplysning, etterretning eller agitation. Men naar de ansees nyttige og paakrævede for andre grener, saa vil jeg ikke være egoistisk til fordel for mit forbund, men se paa hele arbeiderklassens fordeler og støtte saken. Ogsaa andre maa se paa denne sak paa samme maate. De forbund, som er kommet længst, har disse kontorer; herfra har man erfaringer, og av disse kan man høste fordel. Disse forbund bør da ogsaa gi sin støtte til dette. De forbund, som ikke har arbeidsledighetskasser, vil da ogsaa finde fordel i at opprette saadanne.

Det er paa disse præmisser jeg har git min tilslutning til oprettelse av kontorerne.

A. *Øie*. For et par tre aar siden blev der gjort en stor opdagelse oppe i Trondhjem. Man hadde opdaget at fagorganisationen kunde faa herredømme over arbeidskraften. Andre sa, at dette ikke var nogen ny opdagelse. Den var kjendt før. Paa kongressen ifjor fik man vedtat et forslag av Tranmæl, som er referert her. Nu er saken kommet i en anden stilling. Det skal vise sig at herredømme over arbeidsmarkedet faar ikke disse kontorer.

Det er fremholdt fra alle foregaaende talere at der trænges oplysning. Det er da spørsmaal om hvilken vei man skal vælge for at komme frem. Men nu er det slik at de *lokale samorganisationer* skal utrette netop det som betegnes som de her foreslaaede kontorets virkefelt. Vi kan da bevilge bidrag til disse organisationer. I Trondhjem har man en lokal samorganisation; skal man da ogsaa der oprette et oplysningskontor ved siden av? Kan man ikke bestride halvdel av de utgifter samorganisationen har?

Paa Rjukan har man et oplysningskontor. Forholdene i Trondhjem og paa Rjukan kan da ikke være saa forskjellige. Alfred Madsen kan da vel sies at være like saa god organisationsmand som Volan.

Kontorerne skulde være et plus til de organisationer vi allerede har, og det vi har faat istand skulde vi ikke avbryte.

Jeg synes vi skulde vente med dette til vi faar se hvorledes det gaar med de lokale samorganisationer.

Det er betegnende for fagoppositionen at den ikke har tiltro til noget medmindre kongressen beslutter det. Jeg vil anbefale mindretallets forslag. Landsorganisationen har fuld anledning til tilskud ogsaa om dette vedtages.

Dirigenten refererte følgende forslag fra *Høglund*:

«Kongressen henstiller til de forbund, som endnu ikke har oprettet faglige oplysningskontorer, at saadanne saavidt gjerlig opprettes paa de steder, hvor dette maatte ansees formaalstjenlig.»

Olaf Ulleberg: Som repræsentant for Kristiansand er jeg glad fordi vi vil faa disse kontorer; men hvis halvdel av utgifterne skal bæres av den lokale samorganisation, saa frygter jeg for at det vil bli vanskelig at faa det istand. Beløpet vil bli for stort. Vi forsøkte i 1916; men da strandet det paa økonomiske vanskeligheter. Spørsmålet blev optat igjen; men saa vilde vi vente paa kongressens avgjørelse. Det ser nu ut til at vanskelighetene skal bli like store. Jeg trodde landsorganisationen kunde øke sit bidrag, saa det blev til noget gagn. Det er en masse arbeidere som søker til bedrifterne i og omkring Kristiansand nu, og det gjælder at samle de uorganiserte og føre en krattig agitation. Jeg vil henstille til landsorganisationen at redusere utgifterne for den stedlige organisation.

Melgaard: Flertallet er enig om at saadanne oplysningsbyraaer skal sættes i gang. Men hvorledes? Den mand som skal ansættes paa landsorganisationens kontor kan vel ikke faa gjort stort andet end konferere med alle som kommer. Jeg tror vi kunde finde en anden form for disse kontorer. Man maa huske paa at der heller ikke altid over en

lav sko kan meddeles oplysninger til hvemsomhelst. Organisationen lægger selv beslag paa sine tillidsmænd. Imidlertid er rammen allerede opstukket. Hovedsaken er at de ikke griper ind i andre organisationers virke, og da kan de ikke gripe ind i reguleringen av arbeidsmarkedet. Dertil egner de sig heller ikke. Vi skal dog heller ikke sætte os imot ethvert fremskridt, og vi kan etterhaanden lempe paa manglerne. Jeg vil derfor stemme for forslaget.

Wilhelm Hansen: Jeg ser at Tromsø stift er kommet med i forslaget som «eventuelt». Men at man saadan bare slænger med et 200 mil langt omraade paa denne maate er ikke rigtig. I Sulitjelma har vi strævet med at faa istand et saadant kontor; men økonomiske vanskeligheter har været iveien. Jeg mener derfor at man maa ta med Tromsø stift som et av de fremste, og landsorganisationen bør bære alle utgiftene.

Nicolaus Eugen: For os anlægsarbeidere vilde disse kontorer bety mer end de fleste her forstaar. Med dette forslag begynder der derfor ogsaa at gry et haab for os. Vi har alle tider maattet flakke om fra sted til sted, og vi har ikke hat det ringeste kjendskap til forholdene paa de nye steder vi har kommet til. Med dette kan vi faa et overblik over forholdene paa de steder, hvor vi skal søke arbeide. Den som stadig skal flakke og hvis ophold paa hvert sted tælles i maaneder og uker kan heilig tiltrænge dette.

Jeg har ellers ikke været slik anlagt, at jeg har kunnet stille mig paa flertallets side paa denne kongres; men nu maa jeg gjøre det. Det var sagt av en repræsentant at han hadde set taarer bli fældt. Aanei, saa følsom er man ikke. Med hensyn til utgifterne, saa mener jeg at foreningerne faar bære sin del, og vi maa ikke stanse op for det økonomiske spørsmål. Det gjælder her ikke bare agitationen; men i diskussionen over dette spørsmål ser vi ogsaa forbundstankens hestehov stikke frem.

Joh. Samuelson: Jeg vil stemme for flertallets forslag, og jeg gjør det ut fra den optatning at vi vil faa istand faglige samorganisationer. Disse maa da faa istand en fast kontingent, saa vi ikke staar usikre. Men dette med en fastlønnet mand synes jeg ikke om. Forholdene er saa forskjellige i de forskjellige distrikter, og enhver maa faa ordne sig efter stedlige behov. Paa arbeiderpartiets landsmøte paa Hamar blev det foreslaat at ansætte fast agitator. Men paa forslag av Jeppesen blev det besluttet at faa organisatorer paa de forskjellige steder. Hvis vi griper denne sak rigtig an, saa kan den faa stor betydning for hele vor organisation. Det værste man kunde si om vor beslutning her var at den ikke kom til at svare til sin hensigt. Derfor er det dog ikke rigtig at nedvotere forslaget.

Halvdan Jønsson: Det mindretallet foreslaar her vil forpurre saken. Vi maa gripe an straks. Men denne kongres har ingen myndighet til at paalægge forbundene at yde noget bidrag til kontorerne. Derfor vil mindretallets foreslaaede indretning være en dødfødt affære. Men paa de steder, hvor vi opretter saadanne kontorer, maa vi ogsaa ha en helt lønnet mand, ellers gaar det ikke. De vil bli av uvurderlig betydning for folk som reiser fra sted til sted. De faglige forbundsmæssige indretninger er her utilstrækkelige, hvad jeg har erfaring for idet jeg administrerer et saadant kontor for mit forbund i Stavanger. Fagbladenes statistik kommer

saa sent at den ingen praktisk betydning har for dette. Skulde som Gundersen mener, hvert enkelt forbund oprette sit kontor, saa blev det en vidløftig og kostbar affære. Vi har 26 forbund, og det kunde da bli 26 kontorer i en by.

Alb. Johansen: Jeg har set av indstillingen at Lian og Alfred M. Nilsen her staar side om side. Dette er baade forbausende og glædelig. Nødvendigheten av opplysningskontorer vil vel enhver forstaa. Men ogsaa her gjør forbundsinteressene sig gjældende, og at enhver skal være sig selv nok hævdes med stor likefremhet av enkelte. Men det kan vel ogsaa ha sin interesse, at opplysning forbundene imellem spredes og man faar høre hvordan det er i andre fag end i sit eget. Forbundenes opplysningskontorer kan ikke bli andet end mangelfulde. Havre tok økonomien sterkt i betragtning; men disse ting kan ikke bedømmes strengt efter forretningshensyn. Det er ikke bedre at pengene blir bortkastet til reiser.

H. Pettersen: Jeg kan ikke stemme for Gundersens utsættelsesforslag. Vi skal avgjøre disse spørsmaal, saa vi ikke stadig faar dem op igjen. Men de som har stemt for lokale samorganisationer bør nu ogsaa konsekvent være med paa at disse bærer byrderne med disse her foreslaaede kontorer. Av hensyn til økonomien har jeg ikke noget imot kontorerne og heller ikke ellers, og jeg skal stemme for deres opprettelse. Men vi maa stemme punktvis, og jeg tillater mig da at foreslaa følgende: «Sidste avsnit i flertalsforslaget om forhøielse av kontingent til landsorganisationen utgaar».

Alb. N. Arnevig: Jeg vil stemme for komiteens flertalsindstilling. Vi skal ikke motsætte os et forsøk som dette. Hvis kontorerne skal faa nogen praktisk nytte, maa de imidlertid faa opplysningsmateriel fra forbundene, ellers blir forsøket dødt. Det er fordi enkelte forbund ligger tilbake at vi tar spørsmålet op. Disse forbund maa hjælpes til at komme efter.

Fr. Flaatten: Med hensyn til kontoret paa Rjukan var det slik at enkelte satte sig mot dets opprettelse av økonomiske hensyn. Men vi tok det op og klarte det fint. Det har baaret saa gode frugter, at nu vilde ingen undvære det. De store strøk som organisationen har at arbeide paa deroppe og de eiendommelige forhold gjør det særlig nødvendig. Forretningsføreren har ogsaa overkommet et saa stort arbeide at forbundene umulig hver for sig har kunnet klare noget lignende.

Victor Norberg: Det er en merkelig enighet i dette spørsmaal. Det tidligere flertal og mindretal har her stillet sig paa samme side. Tal: nævnte eksempler fra smedenes organisation her i Kristiania. Det bør paalægges foreningerne i alle tilfælde at henvende sig til kontoret. Ellers kan man gaa galt. Det har vi ogsaa hat eksempler paa. Man maa ogsaa indprente medlemmerne at søke kontoret. Det har hændt at medlemmer er avreist til andre arbeidspladser uten at melde fra. Jeg vil anbefale flertallets forslag.

Alfred Madsen: Man maa her ikke bare ta hensyn til sit eget for bund, man maa ogsaa ta hensyn til andre forbund og til de mange uorganiserte som det gjælder at faa ind i organisationen. Det er rigtig at arbeidsmandsforbundet er det største forbund, men det er ogsaa det forbund som har den største brakmark. Det blev sagt av Øie at disse kon-

torer ikke kunde magte arbeidsformidlingen, men det er heller ikke meningen. De kan bidra til at organisationerne faar fuld kontrol over arbeidskraften og dermed anledning og evne til at bedre arbeidernes lønsvilkaar. Gundersens forslag om utsættelse er meningsløst i denne forbindelse. Vi har behandlet det paa forrige kongres og paa denne, og det maa nu bringes ut av verden. Der er en umaadelig brakmark som skal bearbeides, og alt dette arbeide skal systematiseres saa man faar det bedst mulige resultat og de mindst mulige omkostninger. Jeg vil slutte mig til hvad Rungstad sa. Det viste sig at han hadde det vide syn som trænges her. Man maa ikke bare ta hensyn til sit eget lille forbund.

Volan: Jeg kan selvfølgelig forstaa at der kan være økonomiske betænkeligheter i endel av de mindre samorganisationer som ogsaa vil faa kontorer, men jeg kan ikke tænke mig andet end at der i beslutningen blir git rum for et samarbeide mellem de organisationer som ligger nærmest til den lokale samorganisation, f. eks. i Kristiansand og Skien. Jeg kan ikke forstaa Gundersens opfatning at en snekker ikke skulde kunne anvise arbeide for en typograf eller omvendt. Det beror paa de opplysninger kontoret har fra vedkommende fagforening. Det er selvfølgelig heller ikke spørsmål om at oprette særlig kontor ved siden av de kontorer som er opprettet for de lokale samorganisationer. Det maa hver enkelt samorganisation avgjøre. Jeg kan ikke tænke mig at vi f. eks. i Trondhjem skulde finde det nødvendig at skille kontorerne ad. Det kan kanskje bli nødvendig engang i fremtiden naar arbeidsmengden er steget saa sterkt at det blir nødvendig av den grund. Jeg forstaaer ikke Øie i dette spørsmål. Da jeg paatok mig arbeidet med kontoret i Trondhjem, saa var det som fagforeningsmand og ikke som fagoppositionsmand. Arbeidet paa de større steder stiger saa voldsomt at kontorerne er nødvendige alene av den grund.

Alf Hansen: Det kan muligens være av interesse at gi nogen opplysninger om hvordan vi har drevet dette i Kristiania typografiske forening. Det er en forening som i mange aar har drevet et utstrakt opplysnings- og etterretningsarbeide. Det er av stor betydning at vi har disse kontorer, hvor arbeiderne kan holde sig à jour med arbeidsmarkedets stilling og faa sikre opplysninger om lønningsforholdene paa stedet o. s. v. Men et slikt kontor er det vanskelig at opretholde uten en god arbeidsledighetsforsikring. Jeg synes det er noksaa meget at anvende ca. 30 000 kroner paa disse kontorer naar saa mange forbund allerede har etterretningskontorer. Jeg kunde være tilbøielig til at foreslaa at man foreløbig opprettet kontorer bare i de 3 største byer i landet.

Alfred M. Nilsen: Der er nogen som har misforstaaet saken, saaledes Gundersen som fremkom med utsættelsesforslaget. Hvis man vil se paa innstillingen, saa heter det der, at det er de samorganisationer som selv vil være med at yde bidrag som skal faa tilsvarende bidrag av landsorganisationen. Kontorerne skal baade være opplysnings- og etterretningskontorer. Havre stod her og argumenterte mot sin egen innstilling. Det er jo netop agitationsplassen paa arbeidspladserne man vil fremme ved disse kontorer. Melgaard beklager sig over at der ikke er trukket op nogen ramme for kontorenes virksomhet. Men Melgaard var selv med i komiteen og hadde der den bedste anledning til at utforme en bestemt plan.

Richard Hansen: Av de saker som femtenmandskomiteen hadde til behandling er det denne som har faat den heldigste løsning. Fagoppositionen vilde ikke her stille saken i fare ved at ride kjøphester. Disse kontorer behøver ikke at komme i veien for de forbund som har etterretningskontorer. Er A. E. Gundersen sikker paa at etterretningstjenesten i hans fag foregaar like godt ute i landet, hvor forbundet ingen lønnede tillidsmænd har, som den foregaar her i Kristiania. Komiteen har ment at for Kristianas vedkommende fik man undlate at oprette noget kontor. Men ute i distrikterne, hvor der ingen kontorer er, bør man ha dem. De kan under ingen omstændighet gjøre skade. Man bør la os faa disse kontorer, og saa faar man se til næste kongres. Viser det sig at forsøket har været mislykket, saa kan man haane os som nu vil ha dem. Naar Havre er pessimistisk, saa er det jo fordi de har gjort et uheldig forsøk i Bergen. Men de kan jo forsøke en gang til, saa kan det hælde det gaar bedrø.

Dirigenten foreslog to minutters taletid for de følgende talere, hvilket vedtoges.

Aamodt foreslog at møtet skulde avsluttes, da den i forretningsordenen fastsatte tid var omme. Ved voteringen blev dette forkastet med stort flertal.

A. E. Gundersen: Det er klaget over at man ikke hadde raad til at oprette kontorer. Her i byen har 750 skotøiarbeidere oprettet kontor uten landsorganisationens støtte. Man kan nok oprette slike kontorer, men man skal ikke komme og be om bidrag fra landsorganisationen. Dette er en concession, og jeg kan holde mig til Avlangrud og ta mit forslag tilbake.

Rungstad: Jeg er av debatten blit bestyrket i at min opfatning er den rette.

Tranmæl: Man skulde kunne behandle dette uten at behøve at gjøre opmerksom paa at det ikke er et forslag fra fagoppositionen. Til selve saken vil jeg si at man skal se litt større paa tingen. Selv om ikke et enkelt fag kan ha nogen nytte av kontorerne, saa bør man oprette dem av hensyn til de fag som kan ha nytte av dem.

Fredsti: Jeg fratrukker ordet til indtægt for et fond for skomaker Gundersen.

Oscar Johansen: Jeg er under mit arbeide med bygningsarbeidernes kontor her i Kristiania kommet til det resultat at vi maatte faa slike kontorer rundt om i landet.

Lian: Ved at paahøre debatten, som nu paa slutten har faat en noksaa hidsig tone, kommer jeg til at huske paa *Ibsens* ord: Om jeg hamrer eller hamres, like fuldt saa skal der jamres. *Høglund* har endog set at jeg har knust en taare av rørelse over samarbeidet med oppositionen. Det er nok ikke saa; men jeg vil si: I sekretariatet har vi set alle de krav, som er kommet utenfra i denne sak. Og hvis kongressen hadde den samme oversigt over spørsmålet som jeg, saa vilde ingen under de omstændigheter ha tat andet standpunkt end jeg har gjort.

Votering: Flertallets indstilling blev vedtat mot 9 st.

Pettersens forslag forkastedes med stort flertal.

Høglunds forslag forkastedes likeledes med stort flertal.

Hilsningstelegram til Amaltheamændene.

Dirigenten: De fleste av repræsentanterne vil ha set av «Social-Demokraten» ikveld at det første resultat av systemskiftet i Sverige er at Amaltheamændene er blitt benaadet. Der er kommet forslag om at kongressen skal sende et hilsningstelegram til de benaadede.

Dirigenten refererte et utkast til telegram, og anholdt om bemyndigelse til at sende det paa kongressens vegne. Bemyndigelsen blev git med akklamation og under bifaldsrop.

Møtet hævet.

Formiddagsmøte lørdag 27. oktober.

Dirigent: *O. Ruud.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes med tilføielse av H. Pettersens forslag.

Fagorganisationen og voldgiftsloven.

Dirigenten refererte flertalsforslaget og gjorde opmerksom paa at det kunde være heldig at ta under overveielse en ændring i første punktum av indstillingen, hvori det sies, at «alle andre varesælgere frit bestemmer prisen paa sine produkter». Denne paastand var neppe holdbar.

Alfr. Mad.sen: Vi hadde ventet at en av flertallet vilde indledet spørsmålet, før vi forlangte ordet. Jeg vil ogsaa peke paa den passus som Ruud har heftet sig ved. Vi har jo forlængst normalpriser, produktionspligt og salgstvang, og da er denne passus umulig. Jeg vil forøvrig stemme for mindretallets forslag, og der maa stemmes over hvert punkt særskilt.

Ole O. Lian: Spørsmålet melder sig her i forskjellige alternativer. Vi husker Alfred M. Nilsens forslag paa forrige kongres. Det gik ut paa at vi ikke skulde ta hensyn til voldgiftsloven, ikke møte i retten og ikke respektere domsavgjørelserne. Vi skulde derved gjøre loven umulig. Et andet alternativ er det at anerkjende det princip som ligger til grund for loven, og et tredje alternativ er det at protestere mot den og samtidig søke at faa de bedste resultater av dens bestemmelser, mens vi, hvis der blev særlig graverende kjendelser skulde bruke de midler vi raader over til motstand mot dem.

Dette sidste alternativ er fagorganisationens standpunkt til loven nu. Alfred Nilsens standpunkt vilde vanskelig latt sig praktisere. Paa forrige kongres forkastedes ogsaa med stort flertal forslaget om ikke at ta hensyn til loven, og vi møtte i retten.

Der kan falde saadanne kjendelser at man er tilfreds med dem. Kjendelsen i 1916 var slik at det vilde været aldeles umulig at faa metalarbeiderne til at streike mot den. Man kan altsaa ikke stille sig avvisende mot enhver kjendelse; men mot særlig uretfærdige kjendelser maa der kunne gjøres motstand.

Det er nu saa at her i Norge er det mange arbeidergrupper som ligger sterkt tilbake med lave lønninger. En hel del kvinder har den rene sulteløn. For at faa disses løn op kunde man da toranstalte en generalkamp, saa voldgiftsloven kom til anvendelse, og man kunde derved tvinge samfundet, saaledes at man ved voldgiftsloven kom til at løfte de daarligst stillede kaar. Man kunde bringe forholdet ind under en saadan regulator. Men jeg anser heller ikke dette for heldig; ti det vilde komme i strid med hele vor stilling til loven. Det kunde ogsaa føre til at lovgivningens ramme blev utvidet paa dette omraade.

Jeg anser det alternativ for det bedste at opretholde vort nuværende standpunkt, at fastholde vor protest og samtidig se til at faa de bedste resultater. Deri ligger at organisationens tillidsmænd møter frem i retten og gjør sit bedste til fremme av arbeidernes saker. Men hvor der kan bli uretfærdige kjendelser, specielt hvor det kan gaa ut over en enkelt gruppe eller hvor der kan være et prinsipspørsmål av konsekvens for hele arbeiderklassen, — der bør vi gaa til almindelig streik mot kjendelsen.

Længer vil ikke flertallet gaa i dette stykke. Men samtidig maa vi ogsaa lægge kampen an for at faa loven avskaffet ved valgene, faa et storting som ikke anerkjender den.

Mindretallet tar hele denne lovgivning under et; men i virkeligheten kan den deles i 3 forskjellige dele. Det er arbeidsretten, mæglingsinstitutionen og saa kriseloven om voldgift.

Arbeidsretten er en domstol som avgir kjendelser i tariffvister. Det er det samme forhold som vi tidligere hadde bestemmelser, om i vore tariffier. Dengang sattes der en voldgiftsret for hvert tilfælde, og den kom istand paa forskjellige maater. Parterne opnævnte tilsammen opmand eller han opnævntes av en eller anden offentlig myndighet. Og det førte i regelen til store utgifter for parterne.

Nu er forholdet blitt stabiliseret, og der er en av staten ansat opmand, og staten betaler utgifterne. Organisationen har nu ingen utgifter. — Vi kan ikke si at arbeidsrettens kjendelser er gaat mer i arbeidernes disfavør end før under den tilfældige voldgift ved disse arbeidstvister. Arbeidsretten har i mange tilfælder fastslaaet retsforhold som vi er tjent med. Den betragtes heller ikke som en juridisk domstol av samme art som andre.

Jeg er selvfølgelig ikke helt fornøiet med arbeidsretten som den er. Den indeholder saaledes straffebestemmelser med ansvar for det enkelte medlem o. l. Men er vi misfornøiet, saa er arbeidsgiverne det ikke mindre. Arbeidsretten behandler kun tvister mellem en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening, mens arbeidsgiverne helst vilde at det skulde gjælde de enkelte arbeidere.

Mæglingsinstitutionen er ingen domsinstans. Den kan utsætte en konflikt et par dage, det er det hele. Den er altsaa av en helt anden karakter.

Det har altid været vort stræv tidligere, fra begge parters side, at forsøke at komme saa langt som mulig uten at gaa til aapen kamp. Man søkte gjennom forhandlinger at komme saa langt man kunde. I de fleste tilfælde var det ogsaa slik at om offentlig mægling blev tilbudt, saa var det ingen organisation som fandt det oppørtunt at negte at gaa med paa saadan. Fagorganisationen har altid hat saa stor tillid til arbeider-

kravene at den har trodd at de kunde staa sig for en offentlig undersøkelse.

Men vi holdt paa den danske ordning. Der er det slik at mæglingssmanden kan opfordre til frivillig forlik, og han kan foreslaa forlik for parterne. Men parterne staar frit enten de vil møte for mæglingssmanden eller ei. Han kan heller ikke beslutte forbud mot arbeidsstans.

Vi holder fremdeles paa den frivillige mægling i likhet med den danske. Men som forholdene har været hittil, kan det heller ikke sies at den mægling vi har, har virket til skade for arbeiderne. Vi kan si, at vi ikke anerkjender formen, hvorunder mæglingen virker, men vi har av erfaring ikke høstet nogen skade i realiteten. Vi har derfor ikke noget grundlag for at gaa til streik eller obstruktion mot selve mæglingssloven.

Har vi indvendinger at gjøre, saa er arbeidsgiverne aldeles rasende paa mæglingssloven. De sier at ved partsforhandlingerne lægges der paa lønnen; arbeiderne lar det drive til mægling, og der lægges yderligere paa; lønnen drives stadig op over det de ellers vilde være villig til at indremme.

Vort standpunkt til arbeidsretten og mæglingssinstitutionen skulde derfor være at utnytte dem i arbeidernes favør. Vi kan saa opta forslag i stortinget til forbedringer efter arbeidernes krav; men ved at avvise dem fraskriver vi os enhver indflydelse i den retning.

Det er ikke oppørtunt nu at opta kamp mot disse love. Vi maa erindre at der sitter et *graasvart* venstreflertal i stortinget. Det kunde føre til forværrelse. Der er ikke blid stemning mot industriarbeiderne inden bondenestre.

Voldgiftsloven er en kriselov. Den falder av sig selv bort efter krigen. Skal den da fortsætte saa maa den fremmes paa almindelig maate. Der maa fremlægges kongelig proposition igjen. Ellers ophører den med krisen.

Vi kan desværre ikke tro nu, at krigen slutter før næste valg. Men selv om krigen slutter før valgene, saa tror jeg ikke loven blir tat op igjen i denne stortingsperiode.

Saa er det haab om at vi kan ændre stortinget slik at loven ikke blir gjentat, eller om den skulde bli gjentat, bli ændret i arbeidernes favør.

Vi kan heller ikke si, at voldgiftsloven hittil har skadet os. Den blev brukt dengang den blev født, og kjendsgjærningen er, at den da gav os store fordele. Vi fik *ferieprincippet* anerkjendt, et spørsmål som man ansaa meget vanskelig at løse. Vistnok blev det bare 4 dage; men det har ført til at ferier nu er gjennemført i videre kredse, og princippet anerkjendelse har git os fordele i de videre bestræbelser for sakens fremme. Der er ogsaa opnaadd andre fordele.

Men aarsaken til at vi ikke kan anbefale voldgiftsloven er at den er bygget paa et falsk retsgrundlag. Saalænge der ikke foretages reguleringer i andre forhold, virker den som en ensidig klasselov mot arbeiderne. Der bydes ikke garanti i borgersamfundet mot at dens virke ikke kan bli urettferdig. Garanti kan først skaffes i et socialistisk samfund om den overhodet skulde være nødvendig til avgjørelse av tvister der.

Det vilde være høist uklokt at følge mindretallet i dets forslag om sabotage og obstruktion mot voldgiftsloven. Hittil har ikke voldgiftsloven

tilføiet arbeiderklassen ulivssaar. Vor kampferhet er tvertimot øket. Dette kan dog ogsaa være en følge av forskjellige andre forhold som har hersket i samfundet.

La os derfor fastholde vor hittidige stilling til voldgiftsloven med protest mot den og at vi i retten søker at opnaa resultater som er bedst mulig for arbeiderne. Og blir der saa uretfærdige kjendelser, saa gaar vi paa basis av vor protest til aktion mot dem — Dette maatte da besluttes i hvert enkelt tilfælde.

Jeg vil tilslut si et par ord om vor stilling til denne slags lovgivning. Vi kan ikke si til samfundet: Hold fingeren av fatet, grip ikke ind! Saken er under et socialistisk synspunkt ikke samfundet uvedkommende. Fra motstandernes side derimot lyder det rimelig, naar de erklærer at samfundet ikke skal gripe ind. Vi har set hvorledes *de* har kjæmpet mot indgripen i andre forhold, mot maksimalpriser, fragtnedsættelser osv. De vil ikke at samfundet skal gripe ind. Det skal ikke gripe ind i uvedkommende forhold.

Vi maa ikke la os forvilde bort i en feilagtig tankegang. Vi maa anerkjende en samfundsregulering her som i andre forhold.

Men vi vil ikke finde os i at der lægges hindringer iveien for arbeiderklassens befrielse. Det er det som er skillet mellem borgersamfundet og os. Vi kræver at samfundet skal løse de sociale konflikter, og vi tror ogsaa at samfundet kan løse arbeiderkravene, f. eks. 8-timersdagen og andre.

Voldgiftsloven er visselig en indgripen mot arbeidernes frihet; men det er ingen grund til at gaa til fortvilede midler mot den. Vi har tat saa kraftig stilling mot det som den kræver, og det standpunkt bør vi fastholde.

Alfred M. Nilsen: Det er trist at høre Lian tale om disse ting. Efter hans mening synes det ikke at være stort at si mot disse love. Men hvis dette syn paa saken skal seire i det lange løp, saa vil vi aldrig bli kvit voldgiftsloven. Magnus Nilssen har uttalt at han ikke er imot at staten griper ind mellem arbeidsgiver og arbeider. Nei, det er nok ikke de rette mænd som nu styrer staten.

Jeg mente at fagorganisationen skulde si til statsstyrelsen at den fik holde fingeren av fatet, selv om socialdemokratiet hadde magten. Dette er forhold som maa bestemmes av arbeiderne selv, den opfatning har jeg.

Jeg hører heller ikke at socialdemokratiet vil ha saa store forandringer. De vil vri litt paa det, gi det anden titel eller lignende, og saa skal det være nok. Man anvender det bedragerske ord samfundskontrol, og hermed mener man staten. Jeg har før paavist, at stat og samfund er to vidt forskjellige ting. Man sætter samfundet istedetfor staten for at forvirre. Men at staten griper ind er ikke det samme som at samfundet gjør det. Statsinstitutionerne er ganske andre ting end selve samfundet. Det er en magtoverføring det her gjelder. De som tidligere har hat magten maa overføre den til arbeiderklassen. Til syvende og sidst blir det under alle omstændigheter en kamp mellem arbeidere og arbeidsgivere allikevel.

Disse love som vi taler om er av samfundsbevarende karakter. De bygger paa det bestaaende. Her gives 4 dages ferie, der 10 øres lønsforhøielse, hvad er det? Det forandrer ikke lovenes karakter.

Det er kampen mellem arbejdere og arbejdsgivere som vil forandre samfundet i alle forhold. Lovene maa derfor avskaffes med alle mulige midler.

Aarsaken til at jeg ikke har gjenoptat mit forslag fra forrige kongres er at det var et *situationsforslag*. — Man besluttet sig dengang til at bøie sig for loven paa en viss maate; hvad mindretallet nu tar sigte paa er i grunden det samme som flertallet. Hvor der blir uretfærdige kjendelser i en eller anden form skal man fortsætte kampen. Vi vil søke at tvinge arbejdsgiverne ut over det som dommen fastsætter; vi vil idet hele gjøre loven virkningsløs.

Flertallet vil gaa til proteststreik. I og for sig kan det være en bra demonstration; men det forbedrer ikke voldgiftskjendelsen. Vi vil tvinge arbejdsgiverne til at indrømme mer end dommen. Vi mener ogsaa at baade mæglings- og voldgiftsloven er led av det samme og vil derfor ogsaa føre kampen mot mæglingsloven. Den er bygget paa tilstedeværelsen av tariffer med bestemt varighet og opsigelsestid. I tilfælde tvister avgjøres disse ved arbeidsretten. Det ser ikke saa farlig ut. Men her legaliseres bestaaende forhold, og det er ikke arbeiderklassen tjent med. Vi er stadig paa vandring fremover; utviklingen gaar stadig videre, indtil vi naar det maal vi har sat os.

Det er sagt av Lian, at voldgiftsloven i realiteten ikke har været til absolut skade for arbeiderne, og han nævnte avgjørelsen i jernkonflikten. Men grubekonflikten berørte han ikke, for det var et daarlig resultat. Under mæglingen var der her fremsat et uantagelig forslag, som arbeiderne hadde forkastet med knusende majoritet. Voldgiftskjendelsen holdt sig til mæglingsmandens forslag og dømte i alt væsentlig efter dette.

Her har *mæglingen* vist sig til absolut skade for arbeiderne. Skal avgjørelsen i jernkonflikten nævnes som et godt eksempel, saa kan dommen i grubekonflikten stilles op imot den som et daarlig. Jernkonflikten blev tat op først, og her vilde man begynde med et bra resultat, siden kunde man med større tryghet slaa av.

Naar man akcepterer loven paa denne maate, saa kan man ved utløpet faa en endnu værre lov i dens sted.

Det er ogsaa sagt at loven ikke har slappet kampfølelsen og man peker paa hvad arbeiderne har naadd. Men herunder glemmer man at siden loven traadte i kraft har der været høikonjunkturer, og under slike forhold gaar det av sig selv. Alt dette vil forandres naar de daarlige tider kommer, da vil man faa se hvorledes lovene egentlig virker. Jeg mener at vi under ingen omstændigheter kan vente os noget godt av voldgiftsloven, og jeg vil derfor anbefale mindretallets forslag i sin helhet.

Dirigenten refererte forslag fra Nils Norheim saalydende:

«Det henstilles til sekretariatet at samle de faldne avgjørelser ved arbeidsretten og ledsaget av bemerkninger oversende disse til samtlige fagforeningsstyrer.»

Dirigenten foreslog videre tidsbegrænsning for de efterfølgende talere.

Votering: Forslaget forkastedes med stort flertal.

J. Andersen: Naar Lian nævnte at han ikke vilde ha faat arbeiderne til at gaa længer med sig naar de hadde faat dommen i jernkonflikten, saa er jeg enig i det. Saa godt kjender jeg stemningen blandt jern-

arbeiderne. Stemningen mot loven var før meget sterk, men da man hadde faat dommen, saa man det ut fra det syuspunkt at loven var nyttig og nødvendig, og at man aldrig vilde ha opnaadd saa meget uten voldgiftsdom. Det er ikke alle som har øinene aapne for de konsekvenser, som loven medfører. Jeg er dog ikke med paa at man for tiden skal begynde at arbeide paa at motarbeide loven. Men jeg er enig med Madsen i at naar de lave konjunkturer kommer vil det vise sig hvor farlig den er.

Nils Norheim: Paa det tidspunkt da vi fik voldgiftsloven, var vel de fleste arbeidere av den mening at man stod overfor et meget sterkt indgrep i vore rettigheter. Men etter det som er forekommet er ialfald min opfatning blitt ændret. Men der er stor usikkerhet naar det gjælder hvorledes man skal gaa frem. Der er adskillig uklarhet angaaende en aktion mot loven. Jeg har derfor fremsat mit forslag om at alt materiale paa dette omraade skal samles og gjøres tilgjengelig for medlemmerne.

Dirigenten: Det, som forslaget indeholder, sker allerede gjennom de aarlige beretninger.

Lian: Stortinget har bevilget penger for at arbeidsretten skal kunne utgi sine domme.

Norheim: Ja, men mit forslag indeholder ogsaa at sekretariatet skal komme med bemerkninger til avgjørelserne.

H. Pettersen: Jeg har altid hat den opfatning at man ikke ved en generalstreik kunde forhindre at en lov blev vedtat i dette spørmaal. Den opfatning har jeg fremdeles. Der var heller ikke saadan kampstemning da vi gik til generalstreik. Det er nok saa at domsresultatet i grube-konflikten var litet tilfredsstillende, men det har jo altid været vanskelig at faa nogen tilfredsstillende overenskomst istand i grubeindustrien, fordi forholdene der er saa usikre. Sabotage for at fremtvinge noget bedre end det man faar ved voldgiftsdommen tror jeg ikke paa.

Tranmæl: Det spørmaal, vi behandler, henger sammen med det centralistiske organisationssystem og tarifprincippet. Det har ikke været noget socialistisk standpunkt det at kræve statens indgripen i organisationsfriheten. Der er ikke noget helt i vort standpunkt saalænge som vi finder os i og organisationsmessig anerkjender mæglingsloven og bekjæmper voldgiftsloven. Mæglingsloven indregistrerer fagforeningerne, og har i det hele en tendens til at ville gjøre vore fagforeninger til et led i det nuværende samfundssystem. Det er nok saa at arbeidsgiverne ikke er tilfreds med mæglingsloven, men det er ikke nogen grund for os til at holde paa loven. Selve lovgivningen er jo fuldt og heit i pakt med den borgerlige samfundsopfatning. Det har hittil ikke været mulig indenfor landsorganisationen at faa en principiell debat om mæglingsloven, og det blir det ikke her heller. Man har *taalt* mæglingsloven, men arbeiderklassen har ikke villet ta standpunkt til den. Det sies at tidspunktet er ugunstig for en aktion, men det bør ikke forhindre at man sier sin mening om saken. Det er et konjunkturspørmaal naar man kan opta kamp, vore principielle standpunkter kan man ta naarsomhelst. Mindretallet i komiteen vil at man skal bekjæmpe enhver uriktig meningsløs avgjørelse i voldgiftsretten. særlig ved at sabotere loven. Den misnøie, som vi skapte mot loven har virket slik, at avgjørelserne ikke blev saa utilfredsstillende. Men saa snart krigen blir slut og loven trær ut av kratt vil der bli spørmaal om at fornye den.

Det er derfor ikke for tidlig at si hvad vi mener og hvilke midler vi vil anvende. Og mindretallet foreslaar, at vi skal opta en generalstreik, ikke en demonstrasjonsstreik, men en virkelig generalstreik. Jeg tror det er en aktion, som kan føre frem hvis vi faar hele arbeiderklassen med os. Vi er nu kommet ind i den sociale epoke og vi kan være sikker paa at arbeidsgiverklassen vil forsøke at indsnevre arbeidernes aktionstrihet.

Rungstad: Jeg tror vi bør se disse ting ut fra rent praktiske synspunkter, og vi maa ta hensyn til at vi har fastholdt tarifprincippet. Arbeidsretten er ikke noget egentlig nyt, den avløste bare de gamle private voldgiftsretter. Jeg vil henstille at man tar Norheims forslag under velvillig behandling.

Lian: Den handling arbeiderne ved Løkkens verk foretok var like ulovlig før som efter mæglingsloven. Forskjellen er bare at før mæglingsloven vilde saken ha kommet til behandling for en almindelig civil domstol og det vilde ikke været bedre — heller værre.

Dirigenten forespurte om ikke ordene «i et samfund, hvor alle vare-sælgere frit bestemmer prisen paa sine produkter» burde utgaa av indstillingen.

Lian erklærte at flertallet var enig heri, saaledes at de citerte uttryk tages tilbake.

Votering: Der votertes ved navneprop, alternativt mellem flertallets og mindretallets indstilling. For flertallets indstilling avgaves 170 jastemmer og for mindretallets indstilling 73 neistemmer, 42 repræsentanter var fraværende. De 170 repræsentanter som stemte ja, var:

A. Ahlstrand, Ingv. Andersen, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Nich. Eggen, Gregorius Eliassen, Bernh. Eriksen, Georg Gabrielsen, A. Gulbrandsen, Johannes Gulbrandsen, Otto Gulbrandsen, P. Haakenstad, Thv. Halvorsen, T. Heggen, O. Johansen, O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Olav Oksvik, Anna Olsen, Hans P. Pedersen, O. Rommerheim, G. Sjømann, Ottar Skarheim, Carl Svensson, Lars Fjeldsbø, Jens Tveten, Adolf Bay, Martin Hermansen, Johan Nygaard, Henrik Fjeld, Hans Aas, G. Hermansen, A. Jacobsen, B. Kihl, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Nils Norheim, Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Hermann Havre, Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, E. Gabrielsen, F. A. Olsen, Marius Berg, H. Flateby, Hans B. Johansen, J. Kismul, O. Liknes, Elias Olsen, Kristian Olsen, Ole Johan Olsen, Kr. Ørbak, Arnt Aamodt, Alb. Antonsen, Anton Askim, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, Hans Grønli, Olaf Hamre, B. Heggem, Hans Høglund, Hj. Jakobsen, Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Kr. Kristensen, H. Lang, Alfr. Melgaard, M. Michelsen, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen, Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, J. Smørdal, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Groufh Jakobsen, Rob. Kopp, M. Kristoffersen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerh. Gulbrandsen, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, Hans Braathen, H. Dahlstrøm, Sigvald Eriksen, Johannes Haarklau,

Eugen Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, A. Svensson, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Joh.s Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Petterson, O. Sporpind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud. Olsen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Olaus Svendsen, Oskar Torp, Joh.s P. Nilsen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Joh. Samuelsen, F. A. Svahn, A. Søhol, J. Tellefsen, Anders Øie, C. E. Ericson, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, B. Haakestad, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Aksel L. Jørgensen, Ingvald Nygaard, G. Nøttestad, Oskar Schibstad, A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, A. E. Gundersen, Jens Teigen.

De 73 repræsentanter som stemte nei, var:

Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Elev Brean, Julius Bø, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Haanes, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, Haakon Hval, J. Iversen, J. Johansen, A. Kalvaa, Adolf Olsen, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, O. K. Sundt, Kristian Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Aksel Dahlstrøm, Lars Larsen, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Birger Arnesen, H. Letvik, Hendrik Svendsen, Konrad Klausen, Joh. Andersen, Harald Bogevoid, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, Oskar Gustavsen, Lars Haastad, Karl Haldersen, Lars Humlebræk, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Viktor Norbek, Bj. Ruud, H. Schervum, L. Stenklev, Lars Sæther, K. Tømmeraas, Ola Guldvaag, Hans Evensen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand, Emil Zakariassen, M. Liengen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, Gunder Sæther, Nils Østhagen, K. Hjelseth, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Danielson, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, Olaf Ulleberg.

De 42 fraværende var:

Alfr. Horgen, Alfr. Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Olaf Næss, G. Sundby, Adolf Schou, Chr. Nilsen, Alb. Nic. Arnevig, Haakon Holm Nancke, Ingvald Rastad, O. Schibstad, P. Andersen, C. A. Jensen, Pontus Karlsen, Leif S. Olsen, A. Østvik, M. Fredsti, J. Hølvold, Jonas Kittelsen, I. B. Aase, Carl Iversen, J. M. Sivertsen, Oskar Olsen, Ingvald Johnsen, Olaf Sjursether, Chr. Systad, Oskar E. Lund, Ingv. Ohlsen, Hans Eriksen, K. Pedersen, B. Børresen, Ole Iversen, S. Kristensen, Aksel Nilsen, Alfr. Pahlm. Hj. Pettersen, Gunnar Bakke, Laurits Bakke, Jens Johansen, G. Sethil, Magnus Nilssen.

Norheims forslag vedtoges enstemmig.

Eggen gjorde opmærksom paa at han havde misforstaat voteringen.

Lian: Man bør vel bare offentliggjøre det nu vedtagne flertalsforslag angaaende voldgiftsloven.

Bratvold: Jeg kan ikke skjønne, at det kan være nogen fordel at offentliggjøre beslutningen. Ingen offentliggjørelse vil være det heldigste.

Alfred Madsen: Vi faar overlade offentliggjørelsen til sekretariatet.

Lian: Jeg gaar da ut fra at sekretariatet træffer avgjørelsen om offentliggjørelsen i pressen.

Militærstreiken.

Fra *flertallet* i fælleskomiteen forelaa følgende forslag til uttalelse:

«De uhyre bevilgninger militærvæsenet kræver, bidrar til at utsuge vort folk økonomisk og hindrer derved kulturelle og materielle fremskridt. Militærvæsenet yder heller ikke vort land nogen beskyttelse, da det er umulig for Norge at opta en krig med stormagterne. Militærvæsenet er ogsaa en fare for vor nationale frihet, ti det vedlikeholder og opammer militarismens aand blandt endel av vort folk, hvorved kræfter sættes i bevægelse, som i et givet øieblik ved sin indflydelse i de ledende kredser kan bli en fare for vor neutralitet. Med et arbeiderfiendtlig flertal i samfundet kan ogsaa militærvæsenet tænkes anvendt til støtte for kapitalisterne i deres kamp mot de organiserte inden landet.

En av arbeiderbevægelsens største opgaver maa saaledes være at taa avskaffet hele militærvæsenet, som er en gjenganger fra barbariets tidsalder. Verdenskrigens rædsler maa nu ogsaa ha lært alle tænkende mennesker at forstaa militarismens forbandelse og skulde tilsi folkene i alle land at avkaste dette aag.

Kongressen (landsmøtet) retter derfor en indtrængende appel til arbeiderne i Norge om at samles om Det norske arbeiderpartis avvæbningsprogram og avskaffe militærvæsenet ved folkeflertallets magt. Organisationerne maa i intimt samvirke føre dette agitations- og oplysningsarbeide med al kraft til hurtig opnaaelse av vort maal.

I tro paa at dette skal lykkes i en nær fremtid kan det ikke anbefales, at organisationerne paabyr militærstreik og blokade av militære verksteder og etablissementer med eftørtølgende almindelig generalstreik for paa denne maate at avskaffe militærvæsenet. Som de politiske og organisationsmæssige forhold ligger an i vort land, vilde en slik bevægelse kun motvirke sin hensigt og forsinke den endelige løsning av avvæbningsprogrammet.

Kongressen (landsmøtet) opfordrer centralstyret og sekretariatet til gjennem de internationale forbindelser at virke for at de organiserte arbeidere i alle land gir sin tilslutning til forslaget om at iverksætte generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.»

Mindretallet (Tranmæl) foreslog:

«Kongressen (landsmøtet) anbefaler at der forberedes og organiseres en landsomfattende militær- eller vernepligtsstreik støttet av faglig aktion. Endvidere vil man anbefale forslaget om generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.

Sekretariatet (centralstyret) bemyndiges til at træde i forbindelse med de interesserte organisationer og arbejdskomiteer for at forberede og organisere aktionen. Tidspunktet for aktionens iverksættelse og de nærmere taktiske bestemmelser avgjøres av et fællesmøde bestaaende av landsorganisationens sekretariat, arbeiderpartiets centralstyre og repræsentanter fra de øvrige interesserte organisationer.»

Jacob Vidnes. Da stortingsmand Buen tidlig paa vinteren i 1914 i arbeiderpartiets landsstyre foreslog nedsat en komité som skulde utrede og nærmere præcisere partiets stilling til militærvæsenet og forsvarsbevilgningerne var dette av flere grunde nødvendig. Det hadde siden landsmøtet paa Hamar 1909 gjentagne ganger vist sig, at partiets tillidsmænd opfattet programposten, «militarismens avskaffelse», paa høist forskjellig maate. I og for sig kunde *det* vistnok ikke ha saa meget at si, idet jo alle var enige om at motarbeide enhver utvikling av militærvæsenet, og snarest mulig søke det avskaffet. Man syntes kun at være uenig om tempoet for avvæbningen og om hvorvidt programkravet i *alle* tilfælder skulde være forpligtende til at stemme mot enhver militærbevilgning. Men denne meningsforskjel var dog ikke heldig og de uoverensstemmelser, som kom til syne under debattene i stortinget mellem socialdemokraterne var litet heldige, idet de blev utnyttet av vore motstandere paa en for vor agitation og vort oplysningsarbeide skadelig maate.

Det var for at rydde bort enhver tvil om, hvad der maatte være flertallets opfatning i partiet, at den saakaldte «militærkomité» til landsmøtet i 1915 foreslog en omredigering av programpunktet — satte «avvæbning» istedentor «militarismens avskaffelse» — og i en utførlig motivering fastslog at avvæbning betød, at arbeiderpartiet under alle omstændigheter var prinsipiell motstander av militærvæsenet og at det i *alle* høve skulde stemme mot militærbevilgningerne og at avvæbningen skulde gjenneføres, saa snart partiet hadde faat lovlig flertal herfor.

Den gang jeg hadde skrevet konseptet til den komiteindstilling, som siden blev vedtat av landsmøtet i Trondhjem med overvældende flertal, og jeg sendte utkastet til en av de radikale komitémedlemmer, som siden har stemt for øieblikkelig mobiliseringsstreik, fik jeg et brev fra ham, hvori han likesom aandet lettet ut og sa at endelig var vi kommet til et klart og greit standpunkt i militærspørsmålet, nu kunde der ikke lenger være nogen tvil om vort partis politiske og parlamentariske stilling i den sak.

Jeg — og mange med mig — var naiv nok til at tro det samme. Vistnok var vi klar over, at vort utprægede avvæbningsstandpunkt kunde volde os praktiske vanskeligheter, særlig under forhold som de nuværende. I mit indledningsforedrag gav jeg ogsaa uttryk herfor, idet jeg som det fremgaar av referatene uttalte, at der kunde komme situationer, som gjorde det nødvendig at bryte programmet, hvilket dog alene partiet enten ved sit landsstyre eller et landsmøde maatte beslutte at ta ansvaret for. Men allikevel skulde princippet — det uavkortede avvæbningsstandpunkt — staa der som den ledestjerne, som partiet og arbeiderne altid skulde følge i den sak. Landsmøtet aksepterte ogsaa denne betragtning, idet det vedtok

at det ved særlig organisationsmæssig behandling skulde avgjøres, hvorvidt en tvangssituation gjorde det nødvendig eller ikke for arbeiderpartiet at stemme for neutralitets- eller andre forsvarsbevilgninger.

Det kunde være at vente at der angaaende landsmøtets beslutning om tvangssituationerne og det jeg sa, om det samme, kunde opstaa ny uenighet blandt os. For vi har jo dem som mener, at et princips hellige ukrænkelighet staar over alle hensyn, ogsaa over hensynet til landets fred og nationale velfærd, og at det derfor skal hævdes selv om konsekvensen herav skulde bli, at vi kom op i den krig, som vi fremfor alt vilde undgaa. Men vi har ikke hørt om nogen uenighet eller om nogen reservation, hvad dette forøvrig meget vigtige punkt i vor politiske militærtaktik angaar.

Vi trodde derfor, at efter Trondhjemslandsmøtet var den hellige enighet om militarismen og dens bekjæmpelse vel forvaret, og det saa ut til at vi skulde faa «tred» til nu endelig i vor agitation og vor diskussion at lægge al vor kraft i arbeidet for selve socialismen og dens gjennomførelse, det som dog er det viktigste og væsentlige for os og det som ogsaa er *forutsætningen* for at vor kamp mot rustninger og krig helt ut skal kunne lykkes.

Men vi tok feil. Og hadde jeg tænkt mig, at resultatet av Trondhjemsmøtet skulde bli det vi nu ser omkring os, ja, saa vilde jeg ha foretrukket at beholde vort program fra 1909 og la meningsforskjellighetene fra den gang være for det de var. Ti vi er kommet op i langt større uenighet, langt større virvar og uklarhet angaaende militærspørmaalet end vi nogen gang har været. Og ikke bare det: den strid og uenighet vi nu er oppe i, er langt farligere for partiet og dets fremtid, end den vi tidligere stod oppe i. Og jeg skjønner ikke andet end skal det fortsætte som hittil, at man baade vil drive lokale faglige og politiske foreninger til paa egen haand at organisere og erklære militærstreik og mobiliseringsnegtelse, ja, endog faa hovedorganisationerne med herpaa, ja, da staar vi foran et saa fuldstændig sammenbrudd av vort parti og vor fagbevægelse at vi vil bli reducert til smaa betydningsløse grupper og klikker, uten magt og uten indflydelse til at vareta det være sig arbeidernes politiske eller faglige interesser.

Kuriøst nok var det paa selve enighetslandsmøtet i Trondhjem, at spiren desværre blev lagt til den nye splittelse og den nye strid om militærspørmaalet. Man vedtok nemlig der en beslutning om at omsende til foreningerne til uttalelse et forslag fra Uttrøndelagen om iverksættelse av militærstreik støttet av faglig aksjon. Beslutningen om omsendelsen var enstemmig og der var ingen debat om saken. Man kan vel godt si, at landsmøtet her vedtok noget, hvis rækkevidde ingen av deltagerne var klar over. For mit personlige vedkommende maa jeg tilstaa, at da jeg stemte for omsendelsen av militærstreikforslaget, oppfattet jeg det nærmest som et teoretisk diskussionstema for foreningerne, og man kunde ikke godt motsætte sig at de fik sig oversendt et saadant. Det er jo ogsaa saa, at det høres svært uskyldig ut dette, at man bare skal la foreningerne faa uttale sig om en sak. Imidlertid er forholdet det at vi har git lillefingeren til en realitet som kan trække hele haanden efter sig, hvis vi ikke nu straks river lillefingeren løs. Og vi kan vel nogen hver ind-

rømme, at det hadde været bedre, om vi hadde diskutert selv en smule en saadan sak som militærstreik, før vi omsendte den til diskussion i for- eningerne.

Det viste sig da ogsaa, at da partiets landsstyre skulde effektuere landsmøtets beslutning — det var vi jo nødt til — var alle i styret uten undtagelse klar over, at denne sak ikke kunde sendes ut til medlemmerne *uten* en grundig og alsidig utredning, saa de kunde faa kjendskap til, hvad man her i enhver henseende stod overfor. Derfor var det vi var nødsaget til at nedsætte en særlig komité igjen, «partiets militærkomité nr. 2». Som beslutningen var formet dreiet det sig imidlertid her mere om at engagere fagbevægelsen end partiet. Og da spørsmålet om militærstreik støttet av faglig aktion ogsaa var forelagt fjoraarets fagkongres var det en selvfølge at partiet og fagbevægelsen burde gaa sammen om utredningen av denne sak.

Dette blev da ogsaa gjort. Som det fremgaar av indstillingen til kongressen her valgte partiet og landsorganisationen hver sine medlemmer av komiteen og resultatet av komiteens arbeide foreligger jo nu til avgjørelse her idag.

Under de fegtninger vi hadde i sommer om militærstreiken fremkom der beklagelser over at komiteen ikke paa et tidligere tidspunkt hadde avgitt sin indstilling. Det kunde jo godt være gjort. Men at indstillingen er kommet noget sent har jo ogsaa sin forklaring. Da vi itjor efter landsorganisationens kongres konstituerte komiteen og jeg blev valgt til formand, var det forutsætningen at jeg skulde søke at samle ind den litteratur og i tilfælde andet materiale som maatte foreligge i andre land om mobiliserings- og militærstreik. Jeg gjorde henvendelser til flere steder — til partifæller og socialistiske biblioteker, som maatte forutsættes at ha kjendskap til slike ting, hvis de overhodet fandtes. Men jeg har like til idag paa faa undtagelser nær ventet forgjæves paa svar. Man har henvist til mange bøker og brosjyrer om generalstreik og antimilitarisme, avrustning o. l., men om den særlige ting militærstreik har man hat meget litet at fortælle. Jeg nævner ikke dette saa meget for at undskylde den sene indstilling. Jeg nævner det mer som et bevis for at det er et helt nyt spørsmaal i den socialdemokratiske bevægelse vi her staar overfor. Militærstreiken støttet av taglig aktion er nærmest en opfindelse her i Norge, hvor vi igrunnen har den mindste foranledning til at bruke den, sammenlignet med forholdene i andre land.

Hvorledes vor internationale bevægelse, den politiske og den faglige, stiller sig til militarismen, fremgaar av indstillingen. Den *faglige bevægelse* har idetheletat ikke behandlet antimilitarismen langt mindre militærstreiken. Den *politiske internationale* har tor hver kongres indtat en stadig skarpere stilling mot rustningerne og krigsmilitarismen, men den anerkjender opretholdelsen av et nationalt forsvar. Militærstreiken har heller ikke *den* behandlet eller tat stilling til.

*

Hvad nu selve forslaget om militærstreik støttet av faglig aktion angaar, saa er der ingen tvil om, at hvis partiet og fagorganisationen beslutter sig for anvendelsen av disse midler for at avskaffe militarismen,

saa betyr det et aapent brudd med den parlamentariske linje, som partiet alltid har befulgt. Komiteen har delt sig i et flertal og et mindretal paa spørsmålet. Mindretallet som bestaar av *Tranmæl* og som nu vil ha kongressen til at organisere en militær streik og støtte den med faglig streik, uttaler, at dette ikke betyr en *opgivelse* av den parlamentariske linje men en *komplettering* av parlamentarismen. For mig er det ganske uforstaaelig, hvorledes et kampmiddel, som er rettet mot lovgivningsmagten og er beregnet paa at lemlæste denne, kan betegnes som en *komplettering* av parlamentarismen.

Det er vistnok saa, at socialdemokratiet er motstander av det nuværende klassesamfund og derfor ogsaa mot flere av de love, som holder dette klassesamfund oppe. Særlig er vi motstandere av alle klasselove. Allikevel er der intet parti, som saa sterkt har appellert netop til lovene og villet søke beskyttelse hos dem baade naar det gjaldt partiet og naar det gjaldt den enkelte. Socialismen bygger paa demokratiet. Uten demokrati kan socialismen ikke gjennomføres. Men demokrati betyr lov og orden, saaledes som folkets virkelige flertal vil ha det. Denne demokratiets forutsætning hævder vi ogsaa i vor organisation. Men nu vil man ha knæsat det princip, at et *mindretal* med ulovlige midler skal diktere flertallet sin vilje. Forstaar man ikke hvor det fører hen? Hvilken skade det netop vil volde vort eget arbeide? Hvis vi som mindretal vil forsøke at terrorisere flertallet ved ulovlige midler, skaper vi jo netop præcedenser for, at de samme midler vil bli anvendt av vore motstandere, naar *vi* kommer i flertal og faar flertallets ret til at vedta de love, som vi forlanger alle skal lyde.

Militærstreik støttet av faglig aktion er et udemokratisk og uparlamentarisk middel og er derfor i strid med socialdemokratiets grundopfatning og politiske prinsipper.

At uttøre militærtjeneste og avtjene verneplikten er paalagt alle borgere gjennom landets love. At negte at avtjene denne pligt, altsaa at gjøre militærstreik, er derfor det samme som at gjøre oprør mot lovene. Den altoverveiende del av arbeiderklassen er sikkerlig likesom det norske folk i det hele av den opfatning at man saavidt mulig skal være lojal overfor gjældende lov og som regel indenfor lovens ramme ved de midler den lægger folket i henderne søke at opnaa de ændringer i samfundet som man kræver gjennomført. Saa længe forholdet er dette, vilde man ved organisationsmæssig at beslutte iverksættelse av militær streik, før militærvæsenet er besluttet lovlig ophævet, utøve en samvittighetstvang overfor anderledes tænkenke, som fra et socialistisk synspunkt er helt forkastelig og utilstedelig. Militærstreiken staar jo paa grund av sin absolute ulovlighet i en helt anden stilling end den almindelige arbeidsnedlæggelse; den er nemlig efter vor opfatning en helt lovlig aktion, selv om den rettes mot statsmagterne. Arbeiderpartiets militærprogram forutsætter da ogsaa, at det norske socialdemokrati kun paa parlamentarisk maate skal søke at avskaffe militarismen, det vil si naar det kan besluttes av et lovlig flertal. Naar jeg saa bestemt uttaler mig mot militærstreiken er det ogsaa ut fra den sikre overbevisning, at militærvæsenet *kan* avskaffes ad parlamentarisk vei. Resultatet av de sidste valg viser jo, at arbeiderpartiet med sterke

skridt marsjerer hen mot at bli flertalspartiet i landet. Utviklingen i den retning gaar saa raskt at enhver maa indse at vi hurtigere vil naa til løsningen av militærspørsmålet gjennom lovgivningsmagten end gjennom militærstreiker, som liten eller ingen tilslutning vil faa, ja, som endog kan bidra til at øke motstanden, styrke reaktionen og paa den maate *for-sinke* avgjørelsen. Skulde det indtræffe, at magthaverne ikke vilde «nedlægge vaabnene», naar det var besluttet av statsmagterne, vilde det være fuldt berettiget at erklære militærstreik og anden streik for at skaffe respekt for beslutningen. men militærstreiken vilde da være fuldt lovlig og ingen kunde forfølges eller straffes for at ha deltatt i den. En militærstreik mot flertallet av folket vilde ikke bare være uriktig, men ogsaa unyttig og haabløs. Den vilde kun volde os skade. Det bevæbnede flertal vilde ha magten og bruke den og det ubevæbnede mindretal maatte bukke under. Der er ogsaa den ting at merke sig, nemlig at en streik bør lverksættes av dem, som skal delta i den. Om landsorganisationen eller arbeiderpartiet skulde *beslutte* militærstreik, saa vilde det kun være et faatal av medlemmerne som blev nødt til at *iverksætte* streiken; de fleste av dem som skulde streike vilde staa utenfor organisationerne og utenfor dem, som besluttet den. Skulde der besluttes en militærstreik maatte det ske av de vernepligtige selv. Men at faa dem sammen for at gjøre det vil for tiden være umulig. Man maa ogsaa huske paa, at en betragtelig del, vistnok det store flertal, av landets vernepligtige manddom endnu er tilhængere av militærvæsenet, og disse vil ikke følge en militærstreik-parole. Hvorledes man derfor betragter saken vil en militærstreik være dømt til at mislykkes som aktion mot militarismen. Den kan kun lykkes naar den støtter sig paa et flertal blandt de vernepligtige og blandt folket; men naar der endelig er et saadant flertal vil den ogsaa være overflødig.

Den personlige militærnegtelse staar i en helt anden stilling end den organiserte militærstreik. At den enkelte ut fra en dyp personlig overbevisning motsætter sig at gjøre militærtjeneste fortjener den største sympati og respekt fra alle. Arbeiderpartiet har da ogsaa tat sig av og støttet de individuelle militærnegtere, som paa grund av sin overbevisning er blit ofre for magthavernes forfølgelser. Ogsaa i lovgivningsmagten holder der paa at indarbeide sig en mer human opfatning av den individuelle militærnegter. Hittil har man desværre merket litet til det; men arbeiderpartiet har optat arbeidet for en helt ut human behandling av disse medborgere, og dette arbeide maa fortsættes med al kraft til det er gjennomført.

Naar jeg saaledes ikke kan anbefale den organiserte militærstreik, kan jeg følgelig heller ikke anbefale iverksættelse av *faglig aktion* til støtte av en saadan streik. Vistnok kan man si, at f. eks. en faglig arbeidsnedleggelse for at støtte dem, som gjør militærstreik, maa være lovlig. Selv om militærstreiken er ulovlig *kunde* en faglig aktion til støtte av den i og for sig være fuldt lovlig. Arbeidsnedleggelsen er nemlig i og for sig en legal affære uanset motivet, naar den sker enkeltvis eller paa organisationsmessig maate. Men denne rent juridiske betragtning er ikke tilstrækkelig for os til at begrunde, det være sig en faglig streik til støtte av militærstreiken eller en faglig streik som direkte aktion mot

militarismen i det hele. Det vilde nemlig faa de største og de uoverskueligste følger for hele fagorganisationen og arbeiderbevægelsen, om den uten videre skulde gi sin tilslutning til at arbeiderne skulde ut i kamp, hver gang myndighetene forfulgte en eller flere militærstreikere. Organisationen er endnu ikke sterk nok til at opta den kamp mot arbeidsgiverklassen og samfundet som vilde bli følgen herav. Av rent principielle grunde bør heller ikke fagorganisationen sette sin tilværelse ind paa gjennomførelse av andre saker end hvad der er en absolut livsinteresse for den at fremme. Fagorganisationens fornemste opgave er den økonomiske kamp mot utbytterklassen. Det er derfor et andenrangs spørsmål for dem, om den skal sette noget ind paa at fremme rent politiske spørsmål eller ei.

Angaaende selve militarismens stilling i det nuværende samfund, dens forhold til arbeiderne er der ingen meningsforskjel mellem flertallet og mindretallet. Vi vet at militarismen er et magtmiddel i de besiddende klassers hænder til opretholdelse av kapitalistsamfundet, vi vet ogsaa at militarismen desværre ogsaa saa ofte brukes mot arbeiderne endog til direkte indgripen i deres klassesdom. Vi vet at militarismen sluker vældige kapitaler som kunde være bedre anvendt og vi vet, at den ogsaa er den største og sterkeste aarsak til selve krigen og al dens ulykke.

Fordi vi vet og erkjender dette er det at ogsaa vi vil ha militarismen avskaffet. Vi er ikke kvækere eller kristelig moralske sværmere — ære være forøvrig ogsaa dem — som ikke vil gjøre militærtjeneste fordi det er synd. Socialister og revolutionære arbeidere har mer end engang vist, at det ikke er selve blodsutgydelsen som de à tout prix skal bekjempe. De gaar ikke avveien for den, hvis der derigjennem kan opnaaes noget stort for menneskene. — — — Vi skal imidlertid ikke gaa for dypt ind paa det ræsonnement. Logiken kunde snart føre os paa avveie.

Hvad jeg vil spaa fast er, at vi ikke er uenig i komiteen om den roile militarismen spiller, heller ikke er vi uenige om at den skal avskaffes. Hvad vi er uenige om er hvilken *maate*, hvilke midler vi skal anvende for virkelig for endelig og avgjørende at komme uhyret tillivs.

At vi som holder paa at vi ikke opnaar noget i retning av hvad vi ønsker ved militærstreik og faglig aktion, men maa gaa opplysningens og folkeflertallets vei, at vi har ret, det iremgaar ikke mindst av den overordentlig store uklarhet som findes hos militærstreikens tilhængere. Hvis man tar for sig den enquête som er nævnt i indstillingen, saa vil man se, at der er likesaa mange opfatninger om *maaten* hvorpaa militærstreiken skal iverksættes som der er tilhængere av den. Det samme merker man naar man kommer paa møter hvor man diskuterer saken. Nogen sier at militærstreiken skal organiseres og iverksættes bare av de vernepligtige og de som søkes mobilisert. Andre har sagt, at naar man skal erklære militærstreik, maa de militære dog beholde sine vaaben for kunne sette sig til motverge, naar vore motstandere og magthavere kommer for at arrestere dem eller for at tvinge dem til at fortsætte militærtjenesten. Atter andre sier, at militærstreiken skal iverksættes paa den maate at ingen militær indkaldelsesordre blir adlydt. Ledelsen av streiken skal da enten være hos de vernepligtige selv eller hos andre sær-

skilte organisationer eller hos arbeiderpartiet, landsorganisationen eller ungdomsforbundet. De syndikalistiske organisationer er vist ikke nævnt som ledere av militærstreiker, men det er klart at ogsaa de maa være med der, ti paa *det* omraade er de sikkerlig særlig kompetente. Alle de som saaledes er uenige om maaten at gjøre militærstreik paa er dog enige om, at i alle tilfælder skal fagforeningerne være rede til at rykke ut til faglig aktion for at støtte militær- og mobiliseringsnegterne, det vil naturligvis si til streik; ti *sabotage* og *obstruktion* maa vel ansees for altfor langsigtige og svake kampmidler, naar det gjælder at støtte militærstreiken.

Nei fagforeningerne skal ut i streik, hver gang myndighetene slaar ned paa militærnegterne. Indkaldelserne til militærtjeneste foregaar til forskjellige tider og paa forskjellige steder hele aaret igjennem; naar infanteriet indkaldes i mai sørpaa, skal der erklæres militærstreik og fagforeningerne maa ut i faglig streik for at støtte. Naar infanteriet indkaldes i juni i Trøndelagen, skal det samme gjentages der, og saaledes for de forskjellige vaaben og forskjellige landsdele ustanselig; «ti.» sier Tranmæl, «*organisationerne maa staa parat til at staa kreds om de antimilitarister som blir utsat for forfølgelse.* Er det noget alvorlig menneske som kan indbilde sig at arbeiderne vil dette, at de kan dette, at arbeide og leve under de stadige streiker og militærstreikers tegn. Man vil kanskje indvende at hensigten er at ta et stort oppgjør med militærstreik og generalstreik engang for alle. Men det er en lang vei vi har igjen at gaa, før vi naar saa langt at vi magter en slik affære. Og naar vi kommer saa langt at vi magter den vil det være overflødig. Militærstreikerne synes heller ikke at holde saa sterkt paa selve generaloppjøret. Det er de lokale guerillakrige som skal avgjøre det. Og det er saadanne man òiensynlig er begyndt at organisere. Forøvrig er der dem som ogsaa vil ha en ekstra komplettering av de faglige kampmidler i tilfælde den faglige aktion *alene* skulde vise sig utilstrækkelig. Det er dem som mener, at fagforeningerne bør bevæbne sig for at slaa motstanderne ned eller dem som ikke vil respektere militærstreiken. De vil bevæbne fagforeningerne med geværer og mitraljøser — der tales ikke om svært artilleri. Det ansees vel ikke praktisk for fagforeningerne at anskaffe sig mørsere eller «Tykke Berthaer». Antimilitarister som Fabian Månson og Z. Høglund i Sverige, erklærer at kan de faa indført et proletariats diktatur, saa vil de forsvare det med væbnet haand mot ydre og indre fiender.

Alle disse forslag om den ene eller den anden maate at gjøre militærstreik paa og støtte en saadan viser uklarheten. Men de viser ogsaa mere. De viser, at denne militærstreikteori uvægerlig fører tilbake til en ny *rustningsteori*, til anvendelse av væbnede voldsmidler, av militært forsvar. Og hvorfor gjør den det? Jo, fordi den ikke bygger paa *demokrati* og *flertalsvilje*, men paa tyranni og mindretalsstyre. Fordi man vet, at gjennomfører man en politisk reform med vold, altsaa uten at ha sikret sig folkefertallets mægtige støtte, maa man opretholde reformen med vold. Man driver samfundet op i en ny form for mindretalsstyre og undertrykkelse. Ti mindretalsstyre er mindretalsstyre og tyranni er tyranni enten det er Tranmæl eller Holtfodt som utøver det.

Mindretallet sier, at arbeiderne aldrig kan anerkjende militarismen.

Men kan arbeiderne anerkjende mindretalsstyre? Kan socialismen, hvis maal er klassernes avskaffelse og alle voksne samfundsmedlemmers deltagelse med like ret og pligter i samfundets styre og stel, kan den begynde med at gjøre vold paa det, som er socialismens fundamentale og bærende princip? Aldrig.

Mindretallet er forevrig — jeg vil nævne det i denne forbindelse — inde paa en tanke, som fortjener at bli mer paaagtet end den nu er ogsaa av mindretallet. «Det er utelukket,» heter det i mindretallets indstilling, «at et kapitalistisk styret land godvillig vil gaa til avvæbning.» Det er antagelig rigtig. En anden militærstreiktilhænger sier i den nævnte enquete, at *militarismen ikke kan avskaffes før det socialistiske samfund er gjennomført.*

Jeg er ikke saa sikker paa om det er rigtig. Jeg tror nok at der kan være muligheter for at avruste ogsaa under et borgerlig samfundsstyre, bare demokratiet blir gjennomført. Men de som mener at det er umulig under det kapitalistiske samfund at avskaffe militarismen, maa ialfald da si at hovedvegten maa lægges paa selve den socialistiske agitation, aktionen maa først og fremst rettes paa at indføre socialismen. Det vilde være en sund logik.

Mindretallet synes at tro, at flertallet har gjort en indrømmelse til det ved at gaa med paa at der bør erklæres generalstreik for at hindre krigsutbrud.

Men dette er jo et helt andet spørsmål. For det første forutsætter en saadan aktion mot krigen international gjensidighet for de nærmest interesserte land. Et enkelt lands fagorganisation kan ikke beslutte, at den under alle omstændigheter skal erklære generalstreik for at hindre krig, uanset hvorledes situationen er, uanset hvad arbeiderne gjør i det land som eventuelt paaterer os krig.

Den organiserte norske arbeiderbevægelse har git sit bifald til generalstreik mot krigen, saaledes som Keir Hardie og Vaillant foreslog den.

Jeg er av den opfatning, at dette standpunkt er det rigtige og at det betegner hvad der for øieblikket maa stræbes hen mot, nemlig at samle arbeiderklassen i alle land til direkte aktion mot krigen. For nærværende kan der vel fra et litet nøitralt lands arbeidere ikke gjøres noget i retning av at faa arbeiderne i alle land til at erklære generalstreik mot den nuværende krig. Men det bør være vor opgave i den nye internationale, som gjenopstaar efter krigen, at arbeide for at denne gir sin tilslutning i bindende form til Vaillants og Hardies forslag. Grundtanken i dette forslag er at generalstreiken, aktionen, skal være gjensidig og iverksettes av arbeiderne i alle land som staar foran en overhængende fare for at komme i krig, enten det nu er som angriper eller som angrebet. Det er ogsaa sikkert nok, at en saadan aktion vil ha folkenes store masser med sig og finde almindelig tilslutning. Det er bare sørgelig, at organisationerne ikke var kommet saa langt i international forstaaelse før krigen, at de hadde kunnet vedta en saadan beslutning og sat den ut i livet da verdenskrigen utbrot. Meget vilde da ha set anderledes ut end nu.

Jeg sa at uenigheten mellem flertallet og mindretallet i denne sak ikke gjaldt selve militarismen og dens væsen, men maaten hvorpaa den

bør avskaffes. Men det er allikevel dette, som i virkeligheten gjør uenigheten saa stor og av saa stor principiell betydning. Det gjælder her i virkeligheten at vælge mellem parlamentarisme og antiparlamentarisme, mellem revolution og evolution. Mindretallet er særlig tilhænger av militær- og generalstreiken mot militarismen, fordi den er i aabenbar strid med de gjængse love og utfordrer den bestaaende retsorden. Med andre ord, mindretallet tar sigte paa intet mindre end revolutionen. Dette høres ikke bare meget radikalt, men ogsaa meget tiltalende ut. Særlig i vore dage da det er populært at gjøre revolution. Men hvad vil det betyde at gjøre revolution i Norge? For at besvare det spørsmaal, bør man tænke paa hvad der bør være hensigten med en revolution, som skal iverksettes under frihetens fane. Jeg har faat høre endel vondord tor at jeg isommer i «Social-Demokraten» skrev, at man gjør ikke revolution i et land med almindelig stemmeret. Jeg er av den opfatning. Enhver stor revolution — saa mange har desværre verden ikke set — har hat til hensigt at skaffe alle borgere de samme borgerlige rettigheter og pligter. De store revolutioner, som naturligvis har hat sin materialistiske eller økonomiske bakgrund, har dog været iverksat tor at bryte ned de skranke, som stængte for det fattige og utbyttede folks deltagelse i samfundsstyrelsen, med like rettigheter og like ansvar som de privilegerte klasser. Vort folk har almindelig stemmeret i stat og kommune — de indskrænkninger med hensyn til alder og til en viss grad fattigunderstøttelse, som vi har, er ikke saa væsentlige — og vi har *altsaa* de rettigheter som de russiske arbeidere gjorde revolution for at erobre i sommer. Arbeidere og smaatolk har faat det middel i hænderne, som gir dem hele magten i samfundet, hvis de vil ha den. Naturligvis har ikke arbeiderne endnu gjennom stemmeretten opnaadd den økonomiske frigjørelse som de kræver. Denne frigjørelse kan imidlertid kun opnaaes gjennom den *social revolution*. Men den sociale revolution gjennomfører man ikke ved en generalstreik eller en militærstreik. Den sociale revolution kan ikke bli andet end en *evolution*, en skridtvis utvikling henimot det socialistiske samfund. Forholdet er nemlig det, at gjennomførelsen av den sociale revolution betyr at de arbeidende klasser maa overta ledelsen av hele samfundsvirkomheten og det forutsætter en større indsigtsfuldhet paa det administrative, det socialpolitiske og økonomiske omraade end arbeiderklassen endnu er i besiddelse av. Da Skobelev, en av de bedste av de revolutionære arbeiderførere i Rusland blev minister ivaar utfærdiget han et dekret, hvorefter ledelsen av alle industrielle foretagender i Rusland skulde overtages av arbeiderne selv gjennom valgte tillidsmænd. Det var socialistisk riktig nok, men der gik bare nogen faa uker, og Skobelev maatte omgjøre sin beslutning, ti det viste sig at arbeiderkomiteerne ikke magtet denne svære opgave. Som det gik i det revolutionære Rusland, vilde det vel ogsaa gaa i flere andre land. Arbeiderne er saa længe, holdt nede ved utbytningen og en daarlig skolegang, at de ikke med *ett* sprang kan sætte de nu ledende klasser ut av spillet og selv overta ledelsen. Der maa en lang utvikling til før dette kan ske. Men heldigvis staar vi midt oppe i denne utvikling. Gjennem sin deltagelse i parti- og fagbevægelsen, stats- og kommunearbeidet faar arbeiderne nu litt efter litt ledelsen, snart av

den bedrift og snart av en anden og i flere og flere kommuner. Derved oplæres de, utvikles de til litt efter litt at bli the ruling class, de ledende og styrende i samfundet. Og en vakker dag staar den sociale revolution som en kjendsgjærning der uten generalstreik, uten militærstreik.

Det er ut fra denne erkjendelse av socialismen og dens opgaver, at jeg ikke kan tilraade mindretallets forslag. De politiske forhold er ikke saadanne at militærstreiktaktikken er nødvendig. Og den store arbeiderbefolkning staar aldeles ikke paa det standpunkt, at den vil hengi sig til disse eksperimenter, som nu bare kan gjøre skade. Jeg er sikker paa, at beslutter fagorganisationen og arbeiderpartiet sig for at organisere militærstreik, vil vi faa et saa stort frafald i toreningerne og ved valgurnerne, at vi tilslut vil staa utenfor enhver indflydelse. Jeg ber bare enhver av de tilstedeværende at tænke paa forholdene hjemme i sit eget distrikt, hvorledes det vilde bli et arbeide for arbeiderpartiets kandidater, naar man hadde militærstreiken paa programmet. Men fremforalt maa vi huske paa, at vi indretter os saa at vi ikke gjennom vore parti- og fagorganisationer fatter beslutninger, som betyr det samme som at øve samvittighets-
tvang overfor medlemmerne, som betyr at de føres ut i ulykker for saker, som de ikke er enige i, som betyr at arbeiderhjemmene stadig vil leve i opløsningens og sultens tegn, under de stadige militær- og generalstreiker. Vi maa ogsaa huske paa, at beslutter vi os for at erklære militærstreik en dag, vil vi fra samme dag faa hele arbeiderpressen beslaglagt uten at vi er sterke nok til at hindre det. Arbeiderpressen maa støtte en streikeparole fra organisationens side av al magt. Men den dag arbeiderpressen indeholder opropet om militærstreik og taglig aktion, vil den øieblikkelig bli beslaglagt og arbeiderne vil bli staaende der i en uforsonlig revolutionær kamp mot samfundet uten at ha støtte i sin nu saa mægtige presse, uten at kunne appellere til den store almenhet gjennom den.

Militærstreiken — bare den principielle tilslutning til tanken vil være skadelig. Den vil ødelægge en menneskealders arbeide for partiet og fagbevægelsen. Ti i vort land med vore frie politiske institutioner er denne aktionsform stridende ikke bare mot den nu offisielt herskende retsbevissthet, men ogsaa mot folkets og arbeidernes retsbevissthet. Derom føler jeg mig ganske overbevist.

Hvad det gjælder for os det er først og sidst kampen for socialismen, paa det brede demokratiske grundlag, som arbeiderbevægelsen, den politiske og faglige like til denne kongres idag har bygget. Og den dag, da vi paa dette sikre, trygge og retfærdige grundlag har tilkjæmpet os den politiske og økonomiske magt i samfundet, gjort den arbeidende klasse til den herskende — den dag vil militarismen falde av samfundslegemet som en gammel rustning fra en svunden tid. Vi ser nu at den dag heller ikke er langt borte. Og den vil komme hurtigere, jo færre dumheter vi gjør.

Jeg anbefaler kongressen at vedta komitéflertallets forslag til uttalelse.

Tranmæl: Jeg forutsætter at vi er enig om militærvæsenet og at det ikke er nødvendig at gaa ind paa den mer principielle side av saken. Vi vet at den nuværende samfundsordning er basert paa magtmisbruk. Hele den kapitalistiske utvikling gaar i retning av at faa mænd og kvinder tilhørende den produktive klasse til ogsaa at ta sig av de samfundsinteresser, som den herskende klasse har. Og et ypperlig middel hertil

er militærtjenesten. Hele det militære system fører til magtmisbruk og undertrykkelse. Undertrykkelse av den enkeltes vilje, og magtmisbruk, idet det ikke bare fører til internasjonale forviklinger, men ogsaa til direkte angrep paa arbeiderklassen. Militæret brukes mot arbeiderklassen, ikke bare som politi, men ogsaa som streikbrytere. Det er et middel, som den herskende klasse bruker, naar det gjælder den sociale klassekamp. Under disse omstændigheter kan jeg ikke forstaa at arbeiderklassen har pligt paa sig til at underkaste sig det militære system. Og saavidt jeg har forstaaet har arbeiderne ogsaa forsøkt at motsætte sig den herskende vilje. Paa et landsstyremøte behandlet vi spørsmålet om partiets stilling til Zimmerwald, og vi kom ind paa toranledningen til krigen. Der blev fremlagt et forslag, utarbeidet av Vidnes, hvori man uttalte sin store anerkjendelse av den indsats, som det internasjonale sekretariat paa det tidspunkt hadde levert, bl. a. ogsaa ved at true med direkte aktion. Det var denne trusel som gjorde at de italienske magthavere holdt sig tilbake saa længe som de kunde. Rigtignok kunde ikke det italienske sosialdemokrati forhindre at landet blev blandet op i krigen, men de fik den utskudt. Sosialdemokratiet ræsonnerte der slik, at overfor dette magtmisbruk var det ikke bare berettiget, men ogsaa forpligtet til at gripe til uparlamentariske midler, selv om de hadde flertallet mot sig. Har man en mulighet for at forhindre krigsutbrudd og ikke benytter den, saa blir man medansvarlig i krigen. Det er den væbnede fred, som har ført os op i krigen, og det er den som staar som en trusel for arbeiderklassens frigjørelsesarbeide. Naar vi har den trusel for os, saa har den klasse som lider under militærvæsenets tryk, pligt til at hindre militærvæsenets anvendelse, og der findes ingen anden maate at gjøre det paa end ved at desorganisere militærvæsenet. Vi ser ogsaa at flertallet i komiteen i konsekvens med forrige fagkongres' beslutning og partiets landsmøtes beslutning har optat den tanke som blev utkastet paa Kjøbenhavnerkongressen, nemlig at arbeiderne foran et krigsutbrudd skulde organisere en generalstreik for at hindre krig. Men hvad er det andet end at bryte med flertallets vilje? Hvis man til alle tider og under alle forhold bøier sig for flertalsviljen saa maa man ogsaa gjøre det naar man staar foran krigsutbrud. Der er ingen vei forbi. Mindretallet har ret og pligt til at forhindre skjændslerne, hvis det kan. Naar krigsutbruddet kommer saa har vi en chauvinistisk stemning, folk gripes av vanviddet. Da er det vanskelig at proklamere generalstreik, fordi landet erklæres i krigstilstand og det er umulig at faa ørenslud. Da har de andre alle magtmidler i sin haand. Ogsaa i fredstid kan de gripe til magtmidlerne, men det er vanskeligere da end naar landet staar i beleiringstilstand. Om man vil gripe til det middel at beslaglægge den socialdemokratiske presse, saa vilde vi ha tusener av agitatorer i samme øieblik. Man vil ikke kunne slaa os ned da. Der er talt om at de som gikk foran vilde bli stillet op mot en mur og skudt. Men hvad hadde dog det at si, hvis vi kunde forhindre at millioner av mennesker dræptes og andre millioner saaredes? Arbeiderne maa organisere sig med sigte paa aktion. Vi ser jo, at der selv i den tyske riksdag tales om en revolt.

Der er vel intet land, hvor man slaar ned saa brutalt som i Tyskland, men selv der, midt under krigen, vil man forsøke paa det. Vore

russiske kamerater blir skuffet i sit haab om at deres revolution skulde bli fulgt av revolt i andre krigførende land. Naar det er tale om fremtiden saa synes alle at ville komme ind paa den linje, som har været drøftet, den direkte aktions linje. Det er forsent at gaa i streik naar krigsutbruddet kommer. Man maa forberede sig paa at desorganisere militærvæsenet i fredstid. Det er ikke det samme som avvæbning i den forstand, som vi i almindelighet ser det. Man maa ta sigte paa at berøve den herskende klasse dens magtmidler. Hvorvidt man vil at arbeiderne skal bevæbne sig eller ikke er et taktisk spørsmål. Mener man at det er nødvendig for at frata den herskende klasse magtmidlerne saa er det ikke stridende mot den antimilitaristiske linje. Naar indlederen fremholdt, at der var fuld enighet efter Trondhjems-landsmøtet om disse spørsmål, saa synes jeg dette er et merkelig ræsonnement. Vi besluttet paa det samme møte at utrede spørsmålet om militærstreiken. Og var det ikke blit besluttet, saa vilde krigen ha fremtvinget det. Hvis vi staar enige, mener Vidnes, saa skal vi kunne magte at slaa ned motstanden. Jo. vi har set de store socialistiske partier, som har staat enige. F. eks. det tyske socialdemokrati med den sterke fagbevægelse i ryggen. Vi saa hvordan det gik da det knep som sterkest og vi har set hvad det fører til naar man bøier av tor flertalsviljen. Jeg tror at landsmøtet i Trondhjem forstod det forslag, som var indsendt. Er der nogen misforstaaelse her saa maa det være tra Vidnes' og hans meningsfællers side, ikke fra nogen andre. Vidnes var imot militærstreiken fordi den betyr et brudd mot den parlamentariske linje. Men naar det kniper som aller værst, vil ogsaa Vidnes være med paa at gaa utenfor den parlamentariske linje. Hvorfor vente, hvorfor ikke gripe ind i tide og hindre at det kommer saa langt som det er kommet i andre land nu. Vidnes forstaar heller ikke at direkte aktion kan betyde en komplettering av den parlamentariske linje. Jo, den er det, fordi at hvis den parlamentariske linje skal føre frem, saa maa den ha magt i bakhaanden og denne magt skal den faa ved at ha den organiserte arbeiderklasse i ryggen, ved at arbeiderklassen sier, at den har magtmidler, som den holder paa at forberede til anvendelse.

Spørger man om mindretallet vil sette sig ind i flertalsviljen her, saa har man ikke forstaat hvilken respekt der staar av de nuværende magthavere.

Vi vil ikke paatvinge en anden klasse vort syn paa samfundet; men arbeiderklassen skal bare negte sin støtte og medvirken til militarismens opretholdelse. Det sies at antimilitarismen er negativ og det er forsaavidt sandt at den er det. Men den er ogsaa positiv idet den bereder veien for socialismen. En anden indvending er det, at militærstreiken er dømt til at mislykkes blandt de vernepligtige.

Ogsaa det har mindretallet regnet med. Derfor skal der optages agitation og opplysningsarbeide blandt de vernepligtige. Der skal opprettes soldaterforeninger og ungdomslag. Men militarismen angaar ogsaa andre end de vernepligtige. Det er alle dem som bærer sin del av utgifterne, de som er med og tar følgerne av militarismen. Alle er interessert i militarismens avskaffelse. De vernepligtige skal ikke stilles alene. Hele organisationen skal støtte dem. Det skal være de vernepligtiges styrke.

Det sies, at der hos mindretallet hersker uklarhet om fremgangs-linjerne. Men der er ogsaa uklarhet hos de andre. Der hersker stor uklarhet i Vidnes' og hans meningsfællers stilling. Vi har bygget paa en platform som er færdig. Det er mindretallets verk. Og paa Trondhjems-møtet, hvor hele det nordenfjeldske Norge var repræsenteret, fik den tilslutning. Senere paa flere steder, saaledes ogsaa ved møter paa Røros, Skien, Gjøvik og andre steder.

Hovedsaken er, at vi systematiserer tanken og forbereder oppositionen til at bringes i anvendelse naar det rette tidspunkt kommer.

Der tales om at der vilde bli generalkampe til forskjellige tider. Hvorfor skulde det bli det? Det har ikke været mindretallets mening. De vernepligtige skal bli staaende i sit arbeide istedenfor at reise til moen. Generalstreiken skal være underlaget. Det skal være en faglig aktion mot den herskende klasse. Vi skal desorganisere militærvæsenet.

Det vil bli en kamp om militarismen og om samfundsmagten. Det er en kamp som nu maa komme. Vi maa erklære det gamle samfund krig. Det er arbeiderklassens eneste haap. Militærstreiken vil bli indledningen til det slutopgjør som vi maa ha, til den sociale revolution.

Indlederen talte om at vor aktion vilde føre til nye rustninger. En saadan paastand er uhørt. Vi vet at den herskende klasse vil sette sig til motverge; men skal vi vike for det?

Jeg kan heller ikke indrømme at kampen gjelder parlamentarisme eller antiparlamentarisme. Hovedsaken er at vi kommer frem. Og denne aktion kan da paa ingen maate komme til at hindre den parlamentariske virksomhet. Denne aktion vil kun gjøre at parlamentarikerne vil finde den sterkeste støtte for sine forslag.

Det holder heller ikke stik at man ikke kan gaa til revolution i et land med almindelig stemmeret. Denne paastand er gammel, men ikke sand for det. Vore stemmeretsforhold er heller ikke slike at det kan sies. Først ved 25 aars alderen faar man stemmeret. Rekrutterne har ingen stemmeret. Og blir det krig saa sendes de til grænsen. Det er dem det gjelder.

Men skal man da bøie sig for et storting som man ingen indflydelse har paa. Et flertal i stortinget med mindretal hos folket kan man ikke anerkjende i en sak som denne. Vi maa stanse det magtmisbruk som her øves med ethvert middel.

Vidnes har nævnt Rusland som eksempel. Det passer aldeles ikke. Man har ikke hat det opplysnings- og oppdragelsesarbeide i Rusland som her i vort land. Dertil var man i Rusland midt oppe i krigen, landet var fullstændig demoralisert og avhængig av de kapitalistiske vestmagter med hensyn til alle ting.

Ved direkte aktion vil vi ikke møtes av den store øvneløshet som vi har været vidne til i det parlamentariske arbeide. Den vil virke sam-lende, og vi kan gjenreise en ny International, fordi militærstreiken vil føre arbeidernes interesser ut i livet.

Jeg vil anbefale mindretalsforslaget til vedtagelse. Vi skal desorga-nisere militærvæsenet i *fredstid*. Jeg vil ogsaa støtte tanken om general-streik før krigen.

Tidspunktet for aktionens iverksættelse er vanskelig at avgjøre. Et

specielt utvalg maatte nedsættes for at følge med og vælge det psykologiske øieblik. At vi nu staar midt i krigen kunde være en grund. Vi skal ikke vente paa at de andre skal komme. Vi skal ikke gaa til Tyskland og Frankrike og spørre om de vil organisere militærstreik. Vi skal heller som det lille land vi er foregaa de andre med eksemplet. Det har sin betydning at arbeidet begynder i de mindre land. Vi maa ikke vike tilbage her, ti militarismens avskaffelse er et av de største spørsmål paa Det norske arbeiderpartis program.

I dette arbeide maa man ha baade den faglige og politiske organisations støtte i ryggen. Og skulde det ikke lykkes i første omgang, saa har vi da gjort vort i denne store sak og har platform for den videre kamp. Vi vet hvad vi vil naar vi fører militærstreiken. Vi maa avvæbne den herskende klasse som saadan og derved aapne veien til det socialistiske samfund. Taleren redegjorde for enkelte detaljer i mindretallets forslag.

L. Humlebræk fremsatte følgende forslag:

«Kongressen paalægger sekretariatet at fremme det av Stavanger-avdelingerne av Norsk jern- og metalarbeiderforbund fremlagte forslag til den første internationale fagkongres som avholdes.»

Nævnte forslag var saalydende:

«Den faglige landsorganisation skal saasnt krigen er slut og den faglige internationale organisation igjen kan begynde sine funktioner, arbeide av al kraft for at faa avholdt en faglig international kongres og der vedta bindende for alle nationer som er tilsluttet Internationalen at bekjempe alle regjeringens bevilgningsforslag til militarismen med generalstreik.

Ikke en øre til militarismen eller staternes slagtemaskine!»

Alfred Madsen toreslog:

«1. Kongressen paalægger sekretariatet i samraad med arbeiderpartiets landsstyre og den socialdemokratiske stortingsfraksjon at indgaa til storting og regjering med krav om snaest at foreta folkeavstemning i militærspørsmålet i den hensigt, saafremt folkets flertal gir sin tilslutning til kravet om avvæbning, da saadan avvæbning kan iverksættes saasnt krigen er slut.

2. Saafremt kravet om folkeavstemning *avslaaes* anbefaler kongressen at der forberedes — — — o. s. v. efter mindretallets forslag.»

Møtet hævet.

Eftermiddagsmøtet lørdag 27. oktober.

Dirigent: *Aksel Knudsen.*

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Militærstreiken.

(Fortsat behandling).

Julius Bø: Nord-Norges befolkning, og særlig Tromsø stifts befolkning er stemt for militærstreiken. Naar vi ser paa de ting socialdemokratiet bar sat sig som maal at faa gjennomført uten at det er lykkedes,

saa blir en bestyrket i dette standpunkt. Det viste sig ved behandlingen av loven om normalarbeidstiden at det borgerlige flertal radbrækket loven. Ingen er i tvil om at borgerne med brutal magt vil forsøke at reise al mulig motstand mot love, som virkelig betegner indgrep i de nuværende samfundsforhold. Deroppe i Nord-Norge er naturforholdene saadanne, at vi er vant med at se døden i øinene, og vi er muligens mer impulsive end folk her sydpaa. De fleste av os fra Nord-Norge er kommet her paa fagoppositionens standpunkt, men vi vet, at vi har befolkningen med os. Vi har hele fiskerbefolkningen med os, og smaabrukerne ogsaa naar det gjælder disse spørsmåal. Men man bør avvente et mer beleilig øieblik før man søker at organisere militærstreiken. Vi bør se hvordan Europas folk stiller sig ved fredsslutningen. Men streiken bør være planlagt for at kunne sættes i verk i det rette øieblik.

Edward Mørk: Komiteens formand trak op et principielt skille mellem dem, som holder paa den parlamentariske linje og de andre. Jeg kan ikke slutte mig til det, og jeg tror heller ikke de øvrige medlemmer i komiteen kan det. Jeg tror hele arbeiderklassen er enig i at man ogsaa bruker utenomparlamentariske midler. Det er blit gjort baade ved demonstrationen mot flaaateplanen i 1911 og proteststreiken mot voldgiftsloven ifjor. Vi sier ogsaa i indstillingen, at vi kunde bruke militærstreiken hvis den hadde utsigt til at lykkes. Jeg har tat reservation overfor enkelte punkter i komiteens indstilling. Det er væsentlig av praktiske grunde komiteens flertal har tat avstand fra militærstreikstanken. Vi har ikke kunnet indse at vi i den nærmeste tid kunde bli saa sterke at vi med utsigt til held kunde bruke militærstreiken. Der er ogsaa saa mange meninger om, hvordan militærstreiken skal brukes, at vi ikke er klar over hvilken linje vi skal følge. Selv inden ungdomsforbundet raader der stor meningsforskjel om hvordan militærstreiken skal gripes an. Karakteristisk i saa henseende er enqueten ifjor, hvor de 14—15, som har uttalt sig, hævder like saa mange standpunkter. Efterhvert som diskussionen har utviklet sig er det blit klart at uenigheten er blit større. I den sidste tid er der blit mer klarhet, men endnu er der dog store uoverensstemmelse. Jeg tror ikke den store tilslutning til militærstreikstanken, som Tranmæl paabe-ropte sig, kan tillægges saa stor vekt. Møterne var sammenkaldt for at behandle 15-mandskomiteens indstilling, og med den herskende stemning mot ledelsen, som der raadet paa disse møter, var det rimelig at alt blev slukt med hud og haar. Redaktør Olausens standpunkt er karakteristisk for forvirringen. Han er jo et hestehode foran al sund fornuft. Tranmæl har trukket det op slik at man skal organisere en faglig aksjon og samtidig organisere de vernepligtige til vernepligtsnegtelse. Det er ikke noget letvint skridt. Man kan ikke bare utsende en parole om at nu skal der streikes. Den uvilje, som hersker mot militærvæsenet, er ikke saa bevisst, at man kan regne med den under en streik.

Humblebræk: Det forslag, som var indsendt ifjor fra Stavanger-avdelingerne av jern- og metal er det jeg nærmest vil ta ordet for at fremhæve. Det standpunkt vi har staat paa hittil er jo nærmest at bekjæmpe militærvæsenet nationalt. Men vi ser nu at det er den organiserte arbeiderklasse, som opretholder krigen, særlig ved at producere de fornødenheter, som trænges for at opretholde den. Der maa trækkes op en international linje.

Der er sterk antimilitaristisk stemning over hele landet idag. Det har hændt at man har tat fanger like ut av hænderne paa de officerer, som skulde arrestere dem. Man maa nu ta standpunkt i overensstemmelse med den linje som arbeiderpartiet har trukket op før. Vidnes sa om dette spørsmåal akkurat det samme som «Tidens Tegn» naar det gjaldt dyrtidsaktionen. Bladet kunde ikke forstaa at man kunde gaa til noget saadant i et land med almindelig stemmeret. Vi gjør ikke noget brudd paa arbeiderklassens gamle linje hvis vi nu vedtar mindretalsforslaget. Men tørst og fremst maa vi se spørsmålet internationalt.

Magnus Nilssen: Den antimilitaristiske agitation her i landet har i og for sig ingenting med socialismen at gjøre. Vi har hat den længe før vi hadde socialister i landet. Man tar feil hvis man tror at vi er kommet socialismen nærmere ved at afskaffe militærvæsenet. Der er dem som mener at man ikke kan avskaffe militarismen i det kapitalistiske samfund, og der er dem som mener det motsatte. Jeg mener, at vi ikke kan streike bort militarismen, men jeg tror vi kan avskaffe den i det nuværende samfund. Der maa først og fremst opplysningsarbeide til. Gjennnem et flertal i stortinget har vi hals og haand over militærvæsenet. Hvor vil militaristerne hen hvis de ikke fik penger av staten. Jeg forstaar ikke hvorfor vi stadig skal præke mismodets lære. Vi har jo ikke flertallet endda, det er det vi søker at opnaa. Vort program er bygget paa det. Det er en saa allfor sterk stundesløshet, som gjør sig gjældende. Her gjælder det en institution, som er rotfæstet i nationen, som er rotfæstet efter aarhundreders arbeide. Den er indpodet hos folkene fra barnsben av. Det er derfor klart at vi trenger tid for at faa en nyorientering i disse spørsmåal. — Jeg kan forstaa at der er stundesløshet, men man kan ikke utrette noget paa stemninger paa folkemøter og ungdomsmøter. Man kan forstaa den antimilitaristiske stemning, den er naturlig nok. Men vi ken nu engang ikke streike bort militærvæsenet. Naar vi tror at vi ikke kan opnaa dette ved streikens hjælp, og naar vi mener det ærlig og opriktig, saa kan vi dog ikke anbefale, at man følger streikens linje her. Det er klart at streikens linje har mange farlige konsekvenser. Det er letsind at tro at vi skulle kunde avskaffe militarismen gjennom en masseaktion. Tranmæl sa, at ogsaa flertallet er gaat med paa at travike den parlamentariske linje. Det vi har gjort, er at opfordre til at virke for at de organiserte arbeidere i alle land gir sin tilslutning til tanken om at etablere generalstreik for at forhindre krig. Vi vil søke at faa indarbeidet i bevisstheten hos arbeiderne i alle land viljen til at paata sig denne opgave. Men vi maa huske paa, at i de fleste andre land har de ikke demokrati, de har keisermagt og kongemagt og veto at regne med. Madsens forslag vil jeg advare mot. Jeg er saa levende ræd for at regjeringen imøtekommer os paa flekken og at vi faar en folkeavstemning før aaret er omme. Da vil vi faa stort flertal for militærvæsenets bibehold og der ved vil vi gi os selv et slag paa munden, som jeg som god antimilitarist ikke ønsker at vi skal faa.

Chr. H. Knudsen: Det er talt her om stortingsbeslutningen i 1915, om bevilgningen av 15 millioner kroner til militarismen. Disse 15 millioner kroner var bevilget til bruk i tilfælde arbeidsløshet og til indkjøp av levnetmidler. Naar regjeringen brukte dem til militarismen og saa

aaret efter søkte og fik stortingets godkjendelse derfor, saa var det ikke socialisternes skyld. De tok avstand fra det som var gjort. Med hensyn til mindretalsindstillingen om militærstreik, saa gjør den ikke rede for hvorledes den skal iverksettes.

Jeg har ogsaa været med og gjort militærstreik, og jeg fik endog med mig et helt kompani. Den varte rigtignok kun en dag, men streik var det da. De streikende blev hentet op av officerer og var rede til at bøie sig, men jeg sa: Skal vi gjøre streik, saa maa vi da holde ut dagen, og vi gik i skogen. Resultatet var 8 dages arrest. Ellers intet.

Men militærstreiken er ikke nogen affære for organisationen. Vi kan ikke fatte beslutning om militærstreik. I organisationen er der mange som er fri militærtjenesten enten ved udygtighet eller ved at være over vernepligtsalderen. Hvorledes skal de beslutte militærstreik? Det er ogsaa et sterkt brud med det demokratiske princip. Jeg kan ogsaa tænke mig at selv om mange ungarer efterkom den, saa vilde de gifte betænke sig. Arbeiderorganisationen kan ikke bryte de demokratiske principper, og den har her ikke magten til at tvinge.

Hvis man vil militærstreiken, saa kan man ikke vedta den paa en kongres. Det maatte i tilfælde ske paa hemmelige møter, ikke organisationsmæssig og offentlig. Ti i samme øieblik den var vedtat vilde magthaverne ta sine forholdsregler.

La os tænke paa det organisationsarbeide som hittil er gjort for at vareta arbeidernes interesser. Hvor mange aar har ikke organisationen brukt for at faa tilstrækkelig styrke til at vareta disse formaal. Men her indbydes der til noget som kanske vil ta længer tid end at gjennomføre socialismen. Gaar vi frem som hittil, saa øiner vi ogsaa den tid da vi faar magt til paa regulær vis at avskaffe militarismen.

Jeg vil tilslut ogsaa faa peke paa en anden ting som har vært i forbindelse med dette. Der er nu ad lovgivningens vei stillet dem som fra et ideelt syn ikke kan gjøre militærtjeneste adgang til at avtjene vernepligten med civilt arbeide. De som av religiøse eller samvittighetsgrunde negter at gjøre militærtjeneste kan bli fritat. Dette vil ogsaa aapne veien for dem som av ideelle grunde negter til det samme.

A. *Kalvaa*: Da vi hadde hørt indlederen og motparten i denne sak kunde vi gjerne gaat til avstemning, ti det er i grunden ikke mer at si om den. Hvis Mørk virkelig hadde vært tilstede paa disse folkemøter og slukt de følelser han her haaner, saa tror jeg ogsaa han vilde blit slukt selv.

Vidnes talte om lojalitet likeovertor lovene; men naar lovene staa vore livsinteresser imot, saa feier vi dem væk, hvis vi har magten dertil. Hr. Mørk sier at vi maa faa flertal i stortinget imot det. Ja, men naar saa midlerne tages selv om flertallet negter. Magnus Nilssen vet jo at Holtfodt var trodset flertallet og mindretallet. Knudsen sier jo at de 15 millioner var bevilget til mat og saadant. Regjeringen har brukt dem til militærvæsenet. Naar saadant foregaar maa vi ogsaa selv kunne ta os tilrette. Derfor kommer mindretallet her og vil ha organisationen til at beslutte dette.

Vi maa ramme militærvæsenet paa alle mulige maater. Vi maa trække arbeiderne bort fra vaabenfabrikker, ammunitionsverksteder og

fæstningsanlæg. Ellers er vi inkonsekvente i kampen imot militærvæsenet. Vi skal ikke bygge fæstninger og kanonfabrikker til satanstyget. Det er likedan som naar arbeiderne bygger fængsler, og naar fængslerne er færdige sættes de selv derind. La magthaverne selv bygge fængslerne, og saa skal vi sætte dem derind.

Det er sagt her at kapitalismen hviler paa militarismen. Det er sandt; men militarismen hviler paa journalistikken. Det er den borgerlige presse som sætter stemningen op. Den socialistiske journalistik er ikke med her, skjønt jeg er i tvil om indlederen paa dette punkt.

Ogsaa dette at gaa til streik er et brud, sier Vidnes. Et brud mellem fagorganisationen og det politiske parti, er det det han mener? Men fagorganisationen, det er jo ogsaa partiet, er det sagt. Skal vi gjøre brud med os selv da? Jo, Vidnes, Magnus Nilssen og vor gamle Christian Holtermann Knudsen er rigtig klare hoder!

Man ser saa mange unge arbeidere gaa med en knap med det avbrukne gevær. Ved denne knap skal vi seire; men kun med et vaaben som i enhver henseende staar paa høide med motstanderens kan vi erobre magten.

Jeg vil stemme for mindretallets forslag.

Hulvdan Johnsen: Flertallet skulde ikke ha grund til at vitte med parlamentarismen her. Den synes kun at ville hemme vort arbeide. Her er det ikke fra mindretallets side tale om straks at sætte militærstreiken iverk. Vi kræver kun at den skal anerkjendes som middel, forberedes, og at vi skal gaa til agitation for den. Det er det som ligger i mindretallets forslag. — Lovene kommer vi ikke langt med. De laves av magthaverne, og vi kan bli nødt til at bryte disse love for at bli kvit magtmisbruket. Der er misnøie blandt arbeiderklassen fordi ikke mer er gjort i denne sak. Jeg anbefaler mindretallets forslag.

Streik med de indtegnede talere besluttedes.

Ingv. Rastad foreslog:

«Næstsidste periode i flertallets forslag utgaar og istedet indtages:

Hvis begivenheternes utvikling skulde medtøre at spørsmålet om vort lands deltagelse i den nu paagaaende verdenskrig blir aktuelt, paa-lægger kongressen sekretariatet at forberede og eventuelt iverksætte en generalstreik for at gjøre vort lands deltagelse i krigen umulig.»

Alfred Madsen: Naar Vidnes sier at antimilitarismen er i mindretal, saa regner han vel med valgene. Men man maa erindre at ved valgene er der ikke noget enkelt spørsmål som stilles op. Det er en lang række tildels motstridende spørsmål man gaar til valg paa.

Nu kunde det tænkes, at endog mange inden venstre og høire ogsaa er imot militarismen; men det er de andre spørsmål som bestemmer deres stilling. Ved en folkeavstemning fik man se hvem som hadde flertal i det enkelte spørsmål. Spørsmålet skulde vel ogsaa ha sin allerstørste aktualitet netop i denne tid. Fik man ikke flertal for avvæbning, saa vil ikke den antimilitaristiske tanke seire i den nærmeste fremtid.

Magnus Nilssen advaret mot mit forslag; men det er da slik at hvis det fik flertal skulde man avvæbne ved krigens slut. Ved krigens ophør er jo stillingen en anden end nu. Naar fredsforhandlinger optages, og vaabnene lægges ned er man vistnok overalt træt nok av krigen. Slik

er stillingen, at faar man ikke militarismen væk nu, saa vil det neppe ske i den første menneskealder efter krigen.

Man maa regne med middelstanden ogsaa her. Det at vi ikke har været indblandet i krigen har sin betydning. Hvis magthaverne ikke vover at lægge spørgsmaalet frem for befolkningen til avstemning, hvis de nægter det, da skal arbejderklassen være beredt til at gaa sine veie, naar parlamentarismen svigter og ikke fører frem. Da har vi militærstreiken; ti ved alle midler maa vi faa militarismen væk.

Vi kan ikke ta Magnus Nilssens veksler paa evigheten for gode. De er ikke tilfredsstillende; vi vil ha vore sager frem i levende live. Det skal ikke gaa her som i andre land, hvor krigen har ført med sig desillusioner og man har mistet troen paa arbejderklassens revolutionerende evne. Da kan det hælde at ungdommen vender sig bort fra socialdemokratiet.

Saa er det at si, at om en fællesavstemning gaar os imot saa skal vi ikke bøie os for det. Hvis der er flertal inden arbejderklassen saa skal vi fortsætte kampen, og er der ingensteds flertal, saa faar vi se til at agitere op flertal. Slik er det med alle sager vi vil ha frem.

Engen: Jeg vil anbefale mindretallets forslag som det foreligger. Organisationen skal ha haand over dette store spørgsmaal og føre det frem. Vi skal ikke øde kræfterne.

A. Buen: Enhver sak maa ha sin normale udvikling. Vi maa erindre at det er ikke længer siden end jeg kan huske det at vort parti har hat folkeavvæbning paa sit program. Jeg har været med at stryke det, og jeg er da heller ikke nogen olding. Det er saa at i Nord-Norge føler befolkningen militærbyrderne sterkere fordi man der er kommet med sidst; men vi maa regne med hele landet. Jeg vil slutte mig til flertallets forslag, skjønt jeg principielt ikke er imot militærstreik. Og hvis jeg trodde at vi ved militærstreiken fik avskaffet, saa skulde jeg uten videre være med paa den.

Men det kan ogsaa føre os tilbake, og det er saa, at et skridt frem og et skridt tilbake er det samme som to skridt frem. Jeg haaper at dette ikke opfattes som betegning for den kapitalistiske stat.

Stillingen er slik, at med hensyn til kampen mot militarismen er vi norske socialdemokrater i spidsen for alle de andre lands socialistiske partier. Antimilitarismen er sterkere utformet paa vort program end i noget andet land. Skal der tages videre skridt utenfor parlamentarismen, saa maa de gjøres internationalt.

Men i denne retning har det været forsøkt at knæsætte antiparlamentariske midler; men det er strandet.

Vi kan imidlertid være sikre paa at internationalen vil reise sig paany, og vi kan ogsaa være sikre paa at den vil ta dette spørgsmaal op. Alle meninger vil ogsaa kunne gjøre sig gjældende der. De smaa nationer har ogsaa andre utsigter nu end tidligere.

Om Madsens forslag vil jeg si at hvis man nu gik ind til storting og regjering og krævet folkeavstemning og fik den, saa vilde jeg være temmelig sikker paa at vi fik et overvældende flertal for bibehold av militarismen. — Selv her i denne kongres er tanken ikke fremmed. Jeg er sikker paa at mange har baade næret og uttalt ønsket at tyskerne

maatte bli kverket, om ikke for andet saa for at faa slut paa krigen. Stemningen er ikke god at frigjøre sig for, og vi skal ikke utfordre tingene paa den maate.

Jeg er sikker paa at jeg kunde komme til at skrive mit eget navn i historien om jeg var med paa dette, men aldeles ikke socialismens.

Edward Mørk: Jeg tror ikke vi ved hjælp av et litet mindretal av de vernepligtige kunde bringe ind i rækkerne slik desorganisation at det vilde ha den tilsigtede virkning. I den russiske hær var der av 15 millioner mand bare 2 millioner militærstreikere, altsaa 15 pct. Men de har ikke magtet at sætte den russiske hær ut av funktion, de har ikke magtet at sætte den russiske militarisme ut av spillet. Vi vilde komme i ustanselig aktion i bevægelsen ved at skulle støtte de vernepligtige faglig, og vi vilde ikke magte det. Jeg tror heller ikke paa boykot av de militære verksteder. Det er et faatal av arbeiderne ved disse verksteder som er organisert, og de er langt fra antimilitarister. Under den sidste storstreik maatte enkelte forbund søke dispensation for sine medlemmer ved de militære verksteder, fordi de ikke vilde gaa med i streiken mot voldgiftsloven. Vi kunde heller ikke ta bare dem som arbeider ved de militære verksteder. Vi maatte boykotte alle fabrikker som producerer krigsmateriel, ogsaa de store mekaniske verksteder. Det vilde bli en boykot paa ca. 20 pct. av den organiserte arbeiderklasse. Magter vi at ta dette skridt? Jeg tror det ikke.

Volan: Etter den diskussion som er ført fra flertallets side har vi faat den besked, at avskaffelsen av militærvæsenet er et internationalt spørsmål, som ikke kan løses for et enkelt land. Det er det motsatte av hvad arbeiderpartiet har hævdet i den antimilitaristiske agitation utover landet. Men nu sier Buen: Hvis vi kunde avskaffe militærvæsenet og bevare landet Stortinget vil aldrig komme til at staa frit i dette spørsmål. Her sier Knudsen at vi skal støtte den individuelle militærnegtelse, fordi den er et litet skridt i retning av det maal vi har sat os. Men man vil ikke støtte massenegtelse. Det vil være et stort skridt henimot maalet. Der er ikke logik i at man ikke vil støtte den. Militærvæsenet er absolut avhengig av arbeiderklassen. Fagorganisationen ute i Europa har ikke flertal indenfor hvert enkelt land. Men hadde fagorganisationen i alle land med alle midler modsat sig krigen, saa hadde den været en mulighet idg. Vil arbeiderne undlate at støtte militærvæsenet, saa vil ogsaa militærvæsenet ophøre. Har vi flertal blandt de militærpligtige individer i landet, saa har vi flertal nok. Vi behøver ikke flertal blandt de 70 aar gamle jomfruer i landet, som danner en saa stor kontingent for høre ved valgene.

Rastul: Det har ikke manglet paa fredsønsker blandt arbeiderne i de aar de har hat sin organisation, og den har altid faat uttryk i velformede resolutioner, baade paa de nationale og internationale kongresser. Jeg nævner Baselerkongressen og dens resolution. Den var i overensstemmelse med flertallets forslag her. Den sluttet med at hvis magthaverne faar istand en krig, saa har arbeiderklassen ikke noget andet at svare med end revolution. Men der staar ikke magt bak denne kongresuttalelse. Det var ønsket om fred, som stod bak, men ikke fredsvilje. Positiv fredsvilje kan bare gi sig uttryk i forslag, som tar sigte paa hand-

linger. Flertallets forslag gir ogsaa alene uttryk for fredssønsker. Det norske arbeiderparti har i sit program sagt, at det vil avskaffe militarismen, selv om det ikke kan faa de andre land med paa det. Det mener at spørsmålet kan løses nationalt. Jeg mener, at ogsaa en slik aktion kan gjennomføres nationalt. Vi maa faa vedtat en positiv beslutning, som ikke bare gir uttryk for fredssønsker, men ogsaa for fredsvilje. Jeg behøver ikke argumentere for mit forslag. Alle har erkjendt at krigen er umulig saasnant arbeiderne negter at medvirke til den. Paa den erkjendelse er det jeg fremsætter mit forslag, — i bevisstheten om at der hos arbeiderne ikke bare er tredsønsker, men ogsaa fredsvilje, som ogsaa vil gi sig utslag i en kraftig aktion. Det er sagt at forslaget mangler sammenheng med den foreliggende sak. Det kan jeg ikke erkjende. Dette spørsmål er kanske det mest brændende i dette øieblik.

Adolf Olsen: Her diskuteres det som om man var klar til at gaa til generalstreik imorgen; men det er ikke det mindretallet vil. Det vil ta forberedelserne for at se om man kan ta en kamp. Tar vi ikke dette skridt, saa vil vi senere staa likesaa uforberedt som hittil. Forøvrig slutter jeg mig til hvad Rastad har uttalt.

Skjervum: Jeg tror ikke at man vilde faa 20 mand med sig oppe paa Raufos paa en slik demonstration. Jeg vil ogsaa sette fingeren paa en ting angaaende agitationen ved Raufos, hvor jeg er fra. Ingen av de agitatorer vi har hat nævner militarismen. De taler om alt mulig ellers; men om den tier de. Rungstad alene har dannet en undtagelse. Da vi hadde voldgiftsstreiken behøvet vi ikke søke dispensation for en eneste mand der oppe. Men andre spørsmål end løusspørsmålet har heller ikke været diskutert. Selv ungdomslaget behandler ikke militarismen. Dets leder paa stedet har intet gjort. Fagorganisationens ledere deroppe har ikke tid. Vi har ogsaa prøvet anerkjendte arbeidsvilkår; men det viser sig at de løfter driftsherrerne gav igaar de svigter de imorgen.

Tømmeraaas: Det som flertallet foreslaar inneholder kun almindelige talemaater; mindretallet har positive ting at fare med. Det er i fredstid vi skal undergrave militarismen. Det er de vernepligtige som skal utføre aktionen; de organiserte arbeidere skal støtte dem og forberede aktionen med agitation. Har Vidnes tænkt paa muligheten av at arbeiderpressen kunde bli beslaglagt i krigstilfælde? Angaaende Madsens forslag vil jeg si, at folkeavstemning ogsaa kunde foretages etter krigen. Det bør helst utstaa til efter krigen. Under den forutsætning at ikke noget bestemt tidspunkt menes kan jeg stemme for Madsens forslag.

Joh. Samuelson: Spørsmålet skulde vel her nærmest sees fra et faglig synspunkt. Det forbauser mig derfor at fagoppositionen optar militærstreiken. Den har hittil hævdet med styrke at fagorganisationen er en udelukkende økonomisk organisation; men nu tar den op en politisk sak som militærstreiken er. Dertil kommer saa spørsmålet: Magter fagorganisationen at ta følgerne? Hvis ikke fagorganisationen kan ta det økonomiske ansvar for streiken, saa bør man betænke sig. Jeg er av den opfatning at kan en faglig aktion føre frem til avvæbning saa vil jeg av hensyn til det rent parlamentariske arbeide ikke motsætte mig. Men den kan bli slaat ned, og da kan det ta lange tider før man igjen kan opta positivt arbeide mot militarismen.

Militærstreiken er imidlertid et politisk spørsmål, og det vilde være ganske meningsløst at betegne en som ikke gaar med som streikbryter.

Hvordan vil ogsaa det borgerlige flertal optatte fagorganisationen efter at militærstreiken var besluttet? Naar den satte oprør paa sit program? Det vilde se paa den med andre øine end idag. Det er en farlig vei mindretallet her slaar ind paa. Naar Kalvaa hævdede at Holtfodt handler egenraadig med statens midler, saa sa han at han trodset flertallet. Men det er nok desværre ikke saa. Holtfodt er ogsaa i disse handlinger i overensstemmelse med flertallet i stortinget. Madsens forslag anser jeg taktisk uklogt for nærværende.

L. Sæther: Dersom militærstreiken skulde sættes iverk om en uke eller en maaned, saa vilde jeg være imot. Men hvad mindretallet vil er at forberede og knæsette militærstreiken som et kampmiddel mot kapitalismen. Heri maa det erkjendes at mindretallets forslag er fornuftigere end flertallets. Flertallet sier: «hvis der er krigsfare»; men da er det jo allerede umulig. Da har patriotene de største chanser. Verdenskrigen er et slaaende eksempel paa det. Vi maa forberede militærstreiken i fredstid. Denne sak har i mange aar staat paa diskussionens standpunkt. Det er nu nødvendig for arbeiderklassen at utnytte sin kampevne mot det raadne system.

Tranmæl: Det forbauser mig at Mørk kunde paastaa at ledelsens holdning kunde være bestemmende for stemningen blandt medlemmerne i dette spørsmål. Det er mulig at dens holdning er bestemmende for ham, men ikke for andre. Flertallets standpunkt er ikke avvikende fra mit om selve saken. Om selve militærspørsmålet er der ingen uoverensstemmelse. En anden sak er det at man mener at vi ingenting kan opnaa, det standpunkt kan ikke jeg forstaa. Men naar det er saa at vi ikke er tilstrækkelig bevisste, hvorfor vil man da ikke være med paa at arrangere et opplysningsarbeide. Magnus Nilssen vilde gaa med paa en direkte aktion internasjonalt, idet han henviste til at man i mange land ikke har almindelig stemmeret. Men hvis vi faar stemmeret i andre land, vil man da sløife dette sit arbeide for at faa dette op paa det internasjonale program. Overfor Knudsen vil jeg si, at selv om det ikke uttrykkelig stod i beslutningen at de 15 millioner skulde brukes til neutralitetsvernet, saa burde man ha forstaaet at de vilde bli brukt saaledes. «Social Demokraten»s redaktør har gjort det samme som stortingsgruppen gjorde i Trondhjem da den stilte kabinetspørsmål. Endnu mens saken befinner sig paa diskussionens stadium gjorde han kabinetspørsmål. Alle skal ta sit arbeide tor denne sak. Samuelsen maa vite, at hele opposisjonens arbeide her paa denne kongres har gaat ut paa at faa fagforeningerne til at ta fat paa politiske spørsmål. Det er et magtspørsmål om man magter at gaa frem efter den linje, som mindretallet har opptrukket.

Rungstad: Det gaar ikke an at si, at dette bare skal være en sympatiuttalelse. Det maa vel være meningen at der skal sættes magt bak, at organisationen økonomisk skal sætte noget ind paa det. Skulde vi ta sigte paa at lamme militærvæsenet saa maatte vi kunne stanse jernbanerne og forbyde jernbanearbeiderne at bygge jernbaner. Det er et av de viktigste midler under en krig. Det hævdes at det ikke skal være

nogen øieblikkelig foranstaltning dette. Men vi ser jo at folk oppø i Tromsø har krævet at streiken skal sættes i verk næste aar. En agitation for folkeavstemning maatte det vel være mest praktisk at drive foran et stortingsvalg.

Ingvald Andersen anbefalte i faa ord mindretallets indstilling.

Lian: Det kan ikke være delte meninger om maalet her. Men det mindretallet foreslaar kan komme til at trække store konsekvenser for arbeiderorganisationen. Det som spiller hovedrollen her er imidlertid om militarismen kan avskaffes ved de midler som mindretallet foreslaar, eller om ikke flertallets forslag fører hurtigere til maalet. Det lovlige eller ulovlige spiller en underordnet rolle. Jeg tror ikke man vinder frem her i Norge for saken ad mindretallets linje. Ad den vei kan man risikere at intet mere kan gjøres for saken, om den tapes.

Spørsmålet er ogsaa om landsorganisationen har kompetanse til at beslutte i denne sak. Der staar intet i dens formaal om at den skal føre militærstreik. Der staar ikke et ord i lovene herom. I tilfælde maatte det da være en affære for forbundene at organisere en saadan streik. Landsorganisationen kan ikke paalægge forbundene dette i kraft av lovene. En beslutning i overensstemmelse med mindretallet vilde enten bli en papirbestemmelse eller den kunde føre til sprængning av landsorganisationen. Men forbundene er heller ikke bygget op med militærstreik for øie.

Rastads forslag er umulig, da det heller ikke hører med til saken, men er noget ganske nyt som kastes ind. Jeg vil høre med Humlebræk om han ikke kunde ta sit forslag tilbake i tilfælde flertallets forslag blir vedtat.

Madsens forslag om folkeavstemning er vist ingen uenig i, men det indeholder konsekvenser som er aldeles umulige. Hvis folkeavstemningen gaar os imot, altsaa hvis vi har flertallet imot os, skal vi da etterpaa organisere militærstreik! Det er rene eventyr Madsen er inde paa.

Alfred Madsen: Mit forslag gaar ut paa at hvis *krævet* om folkeavstemning avslaaes, saa skal der organiseres generalstreik. Jeg tar *ellers forslaget tilbake*, saa det er ikke nødvendig at diskutere mere om det.

J. Vidnes: Lians opfatning av Madsen er nok rigtig allikevel. Argumentet var nemlig at selv om der skulde vise sig flertal hos folket mot avvæbning, om der var flertal blandt arbeiderne, saa skulde der organiseres militærstreik. Jeg skal dog ikke fortænke mindretallet i at det fortsætter sit arbeide for at vinde flertallet, om det slaar ind paa den vei. Selv om vi nu ogsaa vilde gaa til generalstreik paa dette, saa vil jeg si, at saadan som den internationale stilling er, saa er vi ikke herrer over spørsmålet. Stormagterne som nu ligger i krig med hinanden er interessert i hvad som foregaar i alle land og følger godt med. Vi vilde ikke staa frit i dette nu.

Tilslut en kort bemerkning til Tranmæl som hævdede at militærstreiken var i flugt med arbeiderpartiets program. Jeg har her et citat fra «Dagbladet» idag av en diskussion mellem C. Borchgrevink og en som skulde staa den revolutionære retning i vor bevægelse meget nær, professor *Edvard Bull*. Bull sier i sit svar til Borchgrevink:

«Er det Deres ramme alvor, at De tror Det norske arbeiderpartis antimilitarisme bestaar i negtelse av at gjøre militærtjeneste? Hvis per-

sonlig militærnegtelse virkelig hørte til arbeiderpartiets programposter, hadde nok utskrivning og utkommandering formet sig ganske anderledes her i landet end de nu faktisk gjør. Nei, saken er den — som enhver voksen mand med litt omtanke *maa* vite — at Det norske arbeiderparti bare arbeider for sit antimilitaristiske program med parlamentariske midler, og at de enkeltpersoner som negter at gjøre militærtjeneste, gjør det av en helt personlig overbevisning som ikke kan dokumenteres med nogen fagforeningsbok.»

Her har vi partiets standpunkt i militærspørsmålet, det og intet andet.

A. *Kalvaa*: Lian sa at fagorganisationen ikke var bygget med militærstreik for øie; men kommer organisationen til kundskap om at militarismen staar hindrende i veien for dens virksomhet, saa er en militærstreik paa sin plads.

Men det staar ikke i mindretallets forslag at vi skal begynde militærstreik med en gang. Men den skal forberedes, saa man er klar til at slaa til i det rette øieblik. Den skal være planlagt og organisert paa forhaand. Det er forsent naar krigen er der. Da har soldaten ikke lov eller adgang til at tænke eller handle for sig selv. Kanske om har faldt i vandet hadde han lov til at forsøke at redde sig uten kommando. Samuelsen sa at dette var en politisk sak som ikke hørte ind under organisationen. Men ønsker da Samuelsen ikke naar han vælges til stortingsmand at ha de organiserte arbeidere med sig? Er det bare de uorganiserte smaabrukere og tjenestepiker Samuelsen ønsker til vælgere?

Mindretallets forslag er handling, ikke bluff.

Jeg vil fortælle hvad en naturalisert tysker sa til mig i Trondhjem for en tid siden. Han sa: «Naar man har set denne forfærdelige krig paa nært hold saa vil man forfærdes. Men det er kun I arbeidere som kan avskaffe den, for I har magten til det.» Og naar vi har magten, hvilket er ubestridelig, saa bør vi ogsaa bruke den, saa dette blir den sidste krig. Jeg anbefaler mindretallets forslag.

Rastad tok sit forslag tilbake fordi han var enig med Vidnes i at saken burde ha været debattert paa forhaand. Han vilde uttale en beklagelse over at der ikke var git anledning til det.

Humblebræk fastholdt paa forespørsel sit forslag.

Votering: Der votertes alternativt mellem flertallets og mindretallets forslag. For flertallets indstilling avgaves 174 justemmer. For mindretallets indstilling avgaves 88 neistemmer. 23 repræsentanter var fraværende.

De 174 repræsentanter som stemte ja var:

A. Ahlstrand, Aksel Brynte, Albert Eberhartsen, Gregorius Eliassen, Bernh. Eriksen, Georg Gabrielsen, A. Gulbrandsen, Johannes Gulbrandsen, Otto Gulbrandsen, P. Ø. Haakenstad, Thv. Halvorsen, T. Heggen, O. Johansen, O. K. Karlsen, N. E. Nielsen, Anna Olsen, O. Rommerheim, G. Sjömann, Lars Fjeldsbø, Jens Tveten, Adolf Bay, Johan Nygaard, Adolf Schou, A. Jacobsen, H. J. Hagen, Alf Hansen, O. Chr. Larsen, Haakon Holm Nancke, Nils Norheim, Ingv. Rastad, Bjarne Reidarsen, O. Ruud, Leopold Rungstad, Herman O. Havre,

Ludv. Johansen, Marius Kristiansen, Olaf Nilsen, Martin Nygaard, Karl Sofus Pedersen, F. A. Olsen O. Schibstad, P. Andersen, Marius Berg, H. Flateby, C. A. Jensen, Hans B. Johansen, Pontus Karlsen, J. Kismul, Elias Olsen, Kristian Olsen, Ole Johan Olsen, Arnt Aamodt, Johan Andersen, Alb. Antonsen, Anton Askim, Anders Borg, Fr. Carlsen, Olaf Carlsen, E. Endresen, Wilhelm Fjeldstad, M. Fredsti, Hans Grønli, Oskar Gustavsen, Karl Haldersen, Olaf Hamre, B. Heggem. Sverre Johansen, Kr. Jørgensen, Jonas Kittelsen, Kr. Kristensen, H. Lang, Alfr. Melgaard, Kr. Nilson, Abel Olsen, Petter M. Olsen. Thomas Olsen, Severin A. Samuelsen, H. Schervum, J. Smørdal, L. Stenklev, Kr. Strøm, L. Grindheim, Johan Wallentin, Rob. Kopp, Carl Iversen, M. Christoffersen, J. M. Sivertsen, J. M. Winge, Johan Andersen, Anders Birkeland, Gerhard Johannesen, Karl Løkke, Herman Michelsen, Oskar Olsen, Oscar Nilsen, Emanuel Andersen, H. Dahlstrøm, Sigvald Eriksen, Johannes Haarklau, Eugen Johnsen, Ingvald Johnsen, Aksel Schultz, Albert Andersen, Petter Gundersen, Einer Rasmussen, Olaf Sjursether, A. Svensson, Chr. Systad, Martinius Andersen, Hans Dramdahl, Edvin Hendriksen, Kristen Karlsen, Leonard Larsen, Oskar E. Lund, Oskar V. Olsen, Karl E. Petterson, Abraham Seljand, O. Sporvind, Thor Sæterbraaten, Johan Søberg, Thomas Weber, J. P. Jønson, Rud Olsen, Anders Jensen, Knut Kristiansen, John Lausnes, Knut Foss, J. E. Svendsen, Oskar Torp, K. Pedersen, B. Børresen, Anton Johansen, Karl Kristoffersen, Joh. Samuelsen, F. A. Svahn, A. Søhol, Anders Øie, C. E. Ericson, Ole Iversen, S. Christensen, S. Monsen, K. G. Hagen, O. Haugner, E. E. Rudlang, K. F. Larsen, Alfr. Pahlm, Alma Andresen, Jørgen Hansen, Hj. Johansen, Sigurd Nilsen, Hj. Pettersen, Magna Hansen, B. Abrahamsen, Gunnar Bakke, Lauritz Bakke, Olaf Haugen, Alfred Jensen, Jens Johansen, Aksel L. Jørgensen, Ingv. Nygaard, G. Nøttestad, A. Strømsvaag, Olaf Thorstensen, Olaf Ulleberg, Joh. Andresen, Ole Davidsen, Ole O. Lian, P. Aarøe, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, Jens Teigen.

De 88 repræsentanter som stemte nei, var:

Ingv. Andersen, Sverre Andresen, Eilert Balsnes, Hans Berg, Julius Bø, Nich. Eggen, Aug. Eliassen, Oskar Eriksen, Ragnar Fossum, P. Haanes, H. Hansen, Herman Hansen, Wilh. Hansen, Haakon Hval, J. Iversen, J. Johansen, A. Kalvaa, Alfred Madsen, Aug. Magnussen, Alfr. M. Nilsen, Olav Oksvik, Adolf Olsen, Hans P. Pedersen, Ottar Skarheim, Jens Steffensen, Domenikus Storvedde, S. Støstad, Carl Svensson, G. Sundbye, O. K. Sundt, Kristoffer Tamnæs, E. Volan, Alfr. Øvergaard, Aksel Dahlstrøm, Martin Hermansen, Lars Larsen, Wilhelm Olsen, Oskar Ripnes, Henrik Fjeld, Hans Aas, G. Hermansen, B. Kihl, Hendrik Svendsen, Konrad Klausen, O. Liknes, Leif S. Olsen, Kr. Ørbak, A. Østvik, Harald Bøgevoid, P. Brandvold, A. Dullum, Ingv. Eilertsen, Lars Haastad, Lars Humlebræk, J. Hølvold, Hj. Jakobsen, Albert Johansen, E. Johansen, H. Jonsen, Halvdan Jønsson, J. Kvam, Josef Nilsen, Viktor Norbek, Bj. Ruud, Lars Sæther, K. Tømmeraas, Groufh Jakobsen, I. B. Aase, Ola Guldvaag, Hans Evenesen, Iver Haugrønning, Ole Rypaas, Ole Teigaas, Ingem. Lillesand,

M. Liengen, Oscar Nilsen, Ragnv. Nystrand, Gunder Sæther, Nils Øst-
hagen, J. Tellefsen, K. Hjelset, Carl Olsen, Hans Aasen, Dybwad Da-
nielsen, G. Eliassen, F. Flaatten, Jens Hannemyr, Oskar Schibstad.

Fraværende var:

Elev Brean, Alfr. Horgen, Olaf Næss, Chr. Nilsen, Birger Arne-
sen, H. Letvik, Alb. Nic. Arnevig, E. Gabrielsen, Hans Høglund, M.
Michelsen, Gerh. Gulbrandsen, Hans Braathen, Joh.s Lund, Ingv. Ohlsen,
Hans Eriksen, Olaus Svendsen, Emil Zakariassen, Joh.s P. Nilsen,
Aksel Nilsen, B. Haakestad, Rich. Hansen, A. E. Gundersen, Magnus
Nilssen.

Stavangeravdelingernes forslag saalydende:

«Den faglige landsorganisation skal saasntart krigen er slut og den
faglige internationale organisation igjen kan begynde sine funksjoner, ar-
beide av al kraft for at faa avholdt en faglig international kongres, og
der vedta bindende for alle nationer som er tilsluttet internationalen at
bekjempe alle regjeringens bevilgningsforslag til militarismen med general-
streik.

Ikke en øre til militarismen eller staternes slagtemaskine!»
forkastedes med stort flertal.

Love for samorganisationerne.

Lian: Sekretariatet har som det fremgaar av 15-mandskomiteens
indstilling gaat ut fra at der skulde forelægges kongressen forslag til love
for samorganisationerne. Dette har ikke kunnet gjøres og jeg foreslaar at
det overlates representantskapet.

Tranmæl: Jeg forutsætter at samorganisationerne faar mest mulig
frie hænder.

Votering: Lians forslag vedtoges enstemmig.

Næste ordinære kongres.

Lian: Nu har jo kongressen holdt paa en uke, vi har behandlet
en række store spørsmaal, som har været oppe ute i distrikterne. Vi hadde
kongres i 1913, vi hadde kongres i 1914 og i 1916 og vi har hat
kongres nu i 1917. Eiter de opgaver som nu foreligger fra forbundene
vil denne kongres koste ca. 110,000 kroner. Sekretariatet mener derfor
at kongressen bør vedta, at næste ordinære kongres utsættes et aar. Den
skulde egentlig ha været holdt i første halvdel av 1919. Jeg foreslaar
at den utskytes til første halvdel av 1920. Skulde der indtræffe noget
ekstraordinært saa kan vi jo indkalde ekstraordinær kongres.

Votering: Sekretariatets forslag vedtoges enstemmig.

Kongressens avslutning.

Chr. H. Knudsen: Vi har paa dette møte behandlet spørsmaal,
som i sit inderste væsen ogsaa vedrører Det norske arbeiderparti. Haaber

og tror at partiet paa landsmøtet næste aar vil vite at vurdere kongressens beslutninger og ta sit standpunkt i overensstemmelse med kongressen. I saa fald skal arbejderbevægelsen i solidarisk samhold fremtidig som hittil i stadig hurtigere marsj gaa frem mot det satte maal: Socialismens seier i samfundslivet. Det er saa at minoriteten har lagt under i voteringerne paa denne kongres. Men det er skedd efter grundig meningsutveksling mellem de retninger som allerede forut har tøret sammen i vor presse og i den stedfundne diskussion paa aapne møter. Og under saadanne omstændigheter mener jeg at vi maa kunne nære det haab at ogsaa minoriteten vil yde sit bidrag til at enheten inden socialdemokratiet fremdeles som hittil maa være fremherskende saavel naar det gjælder organisationsmæssig besluttede veier og midler som maalet: Arbejderklassens frigjørelse! Og i dette haab og i begeistring og kjærlighet til den store opgave som ligger foran os vil jeg si kongressens repræsentanter tak for deres indsats i den store sak som nu som hittil om mulig med større styrke skal kjæmpes frem til seier inden det norske folk: Frihet, retfærdighet, fred og kjærlighet menneskene imellem og folkene imellem. Jeg takker repræsentanterne for den indsats de har gjort gjennem sine beslutninger til seier for vore ideer.

Lian: Kamerater! Tiden er nu kommet da vi skal skilles og da de beslutninger vi har tat skal sendes ut til vore mandanter og faa sin dom der. Det kunde da ligge nær at ta en oversigt over kongressens arbeide. Men jeg vet at de nu allesammen er træt av debatter. Jeg vil bare uttale det haab og den sikre forvissning og tro at det arbeide som kongressen har utført vil bli til gagn. Jeg tror alle stort set kan være tilfreds med det. Det er naturligvis saa, at de som har hørt til mindretallet mener at beslutningerne burde ha været anderledes, men vi kan ialfald ikke se bort fra at beslutningerne har aabenbaret et sterkt ønske om at bygge vor organisation op saa levende og formaalistjenlig som mulig. Jeg vil bare nævne en enkelt beslutning, nemlig de faglige oplysningskontorer, som vi næsten enstemmig besluttet igaar. Hvis disse blir skjettet vel saa vil de faa umaadelig stor betydning for fagorganisasjonens vekst, baade naar det gjælder det mer materielle og naar det gjælder det som kanskje er av endnu større betydning, at øke arbeidernes kundskap om sin stilling i samfundet. Wergeland har engang sagt: «Hvad solskin er for det sorte muld, er sand oplysning for muldets frænde.» Og jeg skulde ønske at vi kunde sætte dette som motto for kontorenes arbeide. Jeg vil faa lov til at rette en tak til alle for den elskverdige og saklige maate hvorpaa kongressens debatter har været ført. Alle talere, baade flertallets og mindretallets, har ført sin debat saadan at det har været en glæde at høre det. Jeg har været paa mange kongresser baade i utlandet og her hjemme, men jeg har sjelden set en kongres som har kunnet føre en debat paa en saa helt ut saklig maate. Dette fortæller at der er vekst og fremgang og en rik utvikling blandt det store arbeidende folk. En tak til alle og først og fremst til Det norske arbeiderpartis formand, som tiltrods for alle sine kommunale og andre gjøremaal har kunnet avse tid til at være saa meget tilstede. Jeg vil ogsaa takke alle femtenmandskomiteens medlemmer for det samarbeide som har fundet sted. Det har for mig været av udelt behagelig art. En lignende tak til dyrtidskomi-

teens og til militærkomiteens medlemmer. Tilslut vil jeg ogsaa faa rette en tak til dirigenterne, ingen har hat det mer slitsomt end dem. Jeg synes ikke vi kan skilles i denne tid uten at uttale det ønske at den forfærdelige krig maa være avsluttet før vi neste gang samles, og det haab at det maa lykkes arbeiderklassen i de krigførende land at slaa ned militarismen. Med det haab og ønske skal vi reise os og rope et leve for den internationale og den nationale arbeiderbevægelse. (Hurraer og bifald.)

Dirigenten: Da jeg tiltraadte dirigentpladsen uttalte jeg at det var under store betænkeligheter. Vi visste at der stod store principielle uoverensstemmelser overfor hinanden, og vi trodde det skulde bli vanskelig at holde debatten indenfor de rette grænser. Men denne kongres har vist at den kunde føre en debat om de mest brændende spørsmål for den norske arbeiderbevægelse paa en saadan maate at det har været en fryd. Derne kongres har etter min opfatning vist at den norske arbeiderklasse gjennom sin organisation har gaat vældig frem i kulturel henseende. Titrods for de meningstorskjelligheter som har været tilstede, er jeg overbevist om at de beslutninger som er fattet vil føre os fremover.

Første og sidste vers av Socialisternes marsj blev nu sunget unisont av forsamlingen, hvorefter protokollen oplæstes og vedtoges.

Derefter erklærte *dirigenten* kongressen hævet kl. 6.50.

Kongressens beslutninger.

Dyrtidens bekjæmpelse.

I.

Kongressen understreker de dyrtidskrav som arbeiderne oversendte statsmagterne ivaar, og kræver at de punkter av dette som endnu ikke er imøtekommet, maa optages til behandling av stortinget ved dettes sammentræden.

II.

Knapheten i den utenlandske varetilførsel ved siden av de stigende priser gjør det til en bydende nødvendighet at iverksætte en omfattende samfundsregulering med hensyn til produktion, import og omsætning av nødvendighetsartikler.

Kongressen kræver, at det av staten nedsatte *prisreguleringsraad* faar *ret* og *pligt* til at fastsætte *normalpriser* paa alle nødvendighetsartikler. Disse priser maa offentliggjøres paa hvert sted hvor de prisregulerte varer omsættes, saa publiikum har let adgang til kontrol, likesom paatalemyndigheten paa hvert sted maa ha pligt til at paase prisernes overholdelse.

Disse normalpriser maa fastsættes for hele landet enten overet eller distriktsvis, og de maa ledsages av *produktionspligt* og *salgstvang*. Det er i længden uutholdelig for forbrukerne, at staten lor at øke den hjemlige produktion ikke griper til noget andet middel end stadig at forhøie priserne paa folkets livsfornødenheter.

Stortinget maa yde de nødvendige bevilgninger for at det sammalte mel, som nu snart blir den eneste i handelen forekommende almindelige meltype, fremdeles kan sælges til den nuværende pris. Hvis det blir nødvendig at blande poteter i brødet, maa staten yde en saadan bevilgning hertil at brødpriiserne ikke behøver at forhøies av den grund.

III.

Staten maa yde kommunerne et ekstra tilskud paa de steder hvor der opstaar arbeidsledighet paa grund av krisesituationen, saaledes at de arbeidsledige kan erholde tilstrækkelig understøttelse.

Der maa straks ved stortingets sammentræden gives de nødvendige bevilgninger hertil.

IV.

Kommunerne maa ved direkte indkjøp og salg av livsfornødenheter søke at bringe disse saa lavt ned i pris som det er gjørlig, og ved siden herav bevilge tilstrækkelig til yderligere reduktion av varepriserne for de ubemidlede. Kongressen opfordrer arbeiderrepræsentanterne at virke herfor i alle kommuner. Likeledes bør kommunerne søke at overta produktive bedrifter som bakerier, skotabrikker etc., for paa denne maate yderligere at fremme en offentlig prisregulering paa de viktigste livsfornødenheter.

V.

Kongressen opfordrer Landsorganisationens sekretariat, arbeiderpartiets centralstyre og den kooperative landforenings styre til i fællesskap at nedsætte en komité bestaaende av 2 repræsentanter fra hver av disse organisationer. Denne komité skal overfor statens prisreguleringsraad til enhver tid fremme forbrukernes krav om prisregulering paa de forskjellige varer.

VI.

Dyrtidsstigningen er nu blit saa sterk, at et almindelig husholdningsbudget lavt regnet er øket med 100 pct. siden krigens begyndelse.

Skal arbeiderne under dyrtiden opretholde status quo paa ernæringens omraade, maa deres lønninger saaledes nu ligge ca. 100 pct. over hvad de var før krigen.

Kongressen er opmærksom paa at der i adskillige fag og industrier er foretat en betragtelig forhøielse av lønningerne særlig efterat arbeiderne gjennem sin mægtige dyrtidsdemonstration i vaares hadde slaat til lyd for sine krav. Men i mange industrier og fag er man endnu tilnærmelsesvis ikke naadd op til en fordobling av de lønninger som betaltes før krigen.

Kongressen paalægger derfor forbundene og Landsorganisationen at ha sin opmærksomhet henvendt herpaa. I de fag og industrier, hvor der fra arbeidsgivernes og deres organisationers side øves et saadant løntrykkeri at lønningerne hverken individuelt eller kollektivt er bragt op i en nogenlunde rimelig høide svarende til dyrtidspriserne, maa vedkommende forbund i samraad med sekretariatet ta under overveielse at øve et saadant paatryk paa arbeidsgiverne, at tilfredsstillende resultater kan opnaaes.

Organisationens former, taktik og kampmidler.

Den industrielle utvikling har gjort det nødvendig at de enkelte fagforeninger samles i landsomfattende forbund som samvirker i en fælles landsorganisation med internationale forbindelser. — Fællesavgjørelserne lægges paa saa bred basis som mulig, saaledes at i tilfælde tvist mellem en organisation og sekretariatet om en konflikt, kan organisationen kræve representantskapet sammenkaldt til endelig avgjørelse av saken. — Repræsentantskapet, som tidligere har været valgt av forbundsstyrerne, vælges herefter av forbundene paa den maate de selv bestemmer og i et antal som for det tidligere repræsentantskap bestemt. Det nuværende repræsentantskap bortfalder.

Hvor der paa et sted er flere forbundsavdelinger tilhørende forskjellige forbund oprettes lokale samorganisationer, naar et flertal av avdelingerne uttaler sig for det. Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger. Disse samorganisationer blir obligatoriske for de fagforeninger som tilhører landsorganisationen. De kan ilægge fagforeningerne fast eller periodisk kontingent, som maa approberes av sekretariatet. Samorganisationerne har som opgave at lede det faglige organisations- og opplysningsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter oppdrag fra forbundene eller landsorganisationen. De kan ogsaa medvirke under boykot og større faglige fælleskonflikter efter anvisning av landsorganisationen, likesom de kan sende forestillinger og forslag om agitationsarbeidet m. v. til sekretariatet.

De organisatoriske kampmidler er streik, sympatistreik, boykot. Fagorganisationen kan ikke anse obstruktion og sabotage som kampmidler der organisationsmessig bør anbefales, da det kan føre til skadelige konsekvenser for arbeiderbevægelsen.

Fagorganisationen bør av al kraft støtte den kooperative produktion og omsætning for at den kan bli til beskyttelse og hjelp for fagorganisationen saavel under de store konflikter som i det daglige arbeide.

Tarifferne bør være kortvarige og saa enkle som mulig, likesom det bør staa enhver organisation frit om den vil indgaa tariffavtale eller ei. Fagorganisationen kan dog ikke anbefale at der reises en principiell kamp om selve tariffsystemets avskaffelse.

Arbeidsledighetskasserne anbefales opretholdt og utvidet til samtlige forbund. Forsikringsbidragsordningen bør gjøres ensartet inden alle forbund, saa den ikke vanskeliggjør overgangen, og regler for overgangen mellem forbundene bør opprettes. — Den øvrige selvhjælpsvirksomhet inden fagorganisationen antages at ville overgaa til det offentlige (sykekasserne).

Lovforandringer.

Lokale samorganisitioner. Som ny paragraf indsættes følgende:

§ 4. Hvor der paa et sted er flere forbundsavdelinger tilhørende de forskjellige forbund oprettes lokale samorganisitioner, naar et flertal av avdelingerne uttaler sig for det. De er obligatoriske for alle foreninger som tilhører Landsorganisationen, og kan ilægge foreningerne kontingent, som maa approberes av sekretariatet.

De lokale samorganisitioner skal lede det faglige oplysnings- og organisationsarbeide paa stedet efter eget initiativ eller efter opdrag fra forbundene og landsorganisationen og medvirke under boykot og større faglige konflikter efter landsorganisationens nærmere bestemmelse. Beretning om virksomheten indsendes hvert aar til sekretariatet.

Deres love maa ikke stride mot landsorganisationens love og beslutninger.

Kongressen. Punkt 2 b og d i paragraf 4 saalydende:

- b) Hvert forbunds styre har desuten ret til at vælge 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert fyldt 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter.
- d) Desuten har de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser tilsammen ret til at vælge 2 repræsentanter — *utgaar*. Likeledes utgaar samme paragrafs punkt 3, saalydende:
3. De av forbundsstyrelserne og de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser (p. 2, b og d) valgte repræsentanter er det for perioden efter § 5 punkt 1 valgte *repræsentantskap*.

Repræsentantskapet. § 5, punkt 1, forandres saaledes:

Repræsentantskapet bestaar av repræsentanter valgt fra hvert av de tilsluttede forbund efter følgende forholdstal: 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 medlemmer og for det overskytende antal 1 for hvert fyldt 2000-tal medlemmer, dog ikke over 10 repræsentanter fra noget enkelt forbund. Desuten vælges 2 repræsentanter blandt de enkeltvis tilsluttede foreningers medlemmer.

Efter samme regler vælges varamænd.

Valget foregaar umiddelbart efter hver ordinær kongres og gjælder for kongresperioden. Uttræder nogen av de valgte i mellemtiden rykker varamanden op.

Forbund som indmeldes i perioden har ret til at vælge medlemmer til repræsentantskapet efter ovenstaaende skala.

Godkjendelse og ledelse av konflikter. § 8. I punkt 1 indskytes efter ordene organisationens hovedstyre: «i forstaaelse med avdelingerne og».

I punkt 5 tilføies: Forbundsstyrelserne bør i forveien ha indhentet de angjældende foreningers uttalelse.

I punkt 7 tilføies: Berører konflikten en enkelt gruppe eller forening har denne adgang til ved en repræsentant at uttale sig i repræsentantskapets møte.

Kontingent. § 2. I punkt 4 forandres kr. 2.50 til kr. 3.00. I punkt 5 forandres kr. 10.40 og 5.20 til kr. 13.00 og 6.00.

Forskjellige forslag.

«Forslag som oversendes landsorganisationen fra en denne tilhørende samorganisation om økonomisk støtte med vedlagt budgetoverslag kan sekretariatet imøtekomme, som dette i hvert enkelt tilfælde finder passende.»

«Det henstilles til sekretariatet at samle alle de faldne avgjørelser ved arbeidsretten og ledsaget av bemerkninger oversende disse til samtlige fagforeninger.»

Faglige oplysningskontorer.

Kongressen beslutter at der forsøksvis oprettes oplysningskontorer i Trondhjem, Bergen, Stavanger, Skien og Fredrikstad, eventuelt i Kristiansand S., Hamar og en av byerne i Tromsø stift, under forutsætning av at de lokale samorganisitioner i de byer hvor kontorerne oprettes utreder halvdelen av utgifterne til kontorenes ledelse og drift.

Ansættelse av bestyrere for opplysningskontorerne sker av sekretariatet efter indstilling fra vedkommende samorganisation, hvem kontrollen av kontorenes virksomhet paaahviler. Den nødvendige arbeidshjælp paa landsorganisationens kontor ansættes av sekretariatet.

De nærmere regler lor kontorenes virksomhet og for samarbeidet mellem kontorerne og centralkontoret fastsættes av sekretariatet i samraad med vedkommende samorganisationer.

Til bestridelse av utgifterne ved opprettelse og drift av opplysningskontorerne forhøies kontingenten til landsorganisationen med 3 øre pr. maaned for heltbetalende medlemmer.

Fagorganisationen og voldgiftsloven.

Fagorganisationen betrakter voldgiftsloven som et uretmæssig indgrep i den frihet som arbeiderklassen har krav paa. Sekretariatet bemyndiges derfor til i fællesskap med arbeiderpartiet at iverksætte en kraftig propaganda mot at den midlertidige voldgiftslov gjøres til en varig lov.

Indtil videre oppfordres sekretariatet til at ta standpunkt til de domme som i særlig grad berører arbeidernes livsinteresser og eventuelt igangssette streik til protest mot saadanne avgjørelser.

Militærstreiken.

De uhyre bevilgninger militærvæsenet kræver bidrar til at utsuge vort folk økonomisk og hindrer derved kulturelle og materielle fremskrødt. Militærvæsenet yder heller ikke vort land nogen beskyttelse, da det er umulig for Norge at opta en krig med stormagterne. Militærvæsenet er ogsaa en fare for vor nationale frihet, ti det vedlikeholder og opammer militarismens aand blandt endel av vort folk, hvorved kræfter sættes i bevegelse som i et givet øieblik ved sin indflydelse i de ledende kredser kan bli en fare for vor nøytralitet. Med et arbeiderfiendtlig flertal i samfundet kan ogsaa militærvæsenet tænkes anvendt til støtte for kapitalisterne i deres kamp mot de organiserte inden landet.

En av arbeiderbevegelsens største oppgaver maa saaledes være at faa avskaffet hele militærvæsenet, som er en gjenganger fra barbariets tidsalder. Verdenskrigens rædsler maa nu ogsaa ha lært aile tænkende mennesker at forstaa militarismens forbandelse og skulde tilsi folkene i alle land at avkaste dette aak.

Kongressen retter derfor en indtrængende appel til arbeiderne i Norge om at samles om Det norske arbeiderpartis avvæbningsprogram og avskaffe militærvæsenet ved lolkeflertallets magt. Organisationerne maa i intimt samvirke føre dette agitations- og opplysningsarbeide med al kraft til en hurtig oppnaelse av vort maal.

I tro paa at dette skal lykkes i en nær fremtid, kan det ikke anbefales at organisationerne paabyr militærstreik og blokade av militære verksteder og etablissementer med efterfølgende almindelig generalstreik, for paa denne maate at avskaffe militærvæsenet. Som de politiske og organisationsmæssige forhold ligger an i vort land vilde en slik bevegelse kun motvirke sin hensigt og forsinke den endelige løsning av avvæbningsprogrammet.

Kongressen oppfordrer centralstyret og sekretariatet til gjennom de internasjonale forbindelser at virke for at de organiserte arbeidere i alle land gir sin tilslutning til forslaget om at iverksætte generalstreik for at hindre krig og krigsutbrud.

